

J A C O B I
PIGNATELLI

E CRYPTALEIS IN SALENTINIS
Sacrae Theologiae, ac J. U. Doctoris

CONSULTATIONUM
CANONICARUM

Tomus Tertius,

IN QUO PRÆCIPUÆ CONTROVERSIAE DE IIS,
Quæ ad Sanctorum Canonizationem, ac Sacros Ritus; ad Sacrum
Concilium Tridentinum; ad Episcopos, & Regulares; ad immunitatem, liber-
tatem, jurisdictionem Ecclesiasticam, ac hujusmodi alia potissimum pertinent;
non solum ex utroque Jure scripto, sed etiam ex Sacrarum Congregationum
decretis, rebus judicatis, placitis, atque consultis, ex prudentum responsis, ex
moribus receptis, breviter, ac perspicue dirimuntur.

OPUS OMNIBUS UTRIVSQUE FORI JUDICIBUS,
*Juriconsultis, ac politici studii mystis, in primisque Summorum Pontificum, &
Rerumpublicarum Consiliariis, & Advocatis utile planè, ac necessarium.*

EDITIO QUINTA VENETA SUMMO STUDIO RECOGNITA,
Multis in locis aucta, & a mendis expurgata.

VENETIIS, MDCCXXXVI.

Ex Typographia Balleoniana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

JACOBI

PIGNATELLI

E CRYPSTALLIS IN SALENTINIS
Sacrae Theologiae, ac J. U. Doctoris

CONSULTATIONUM

CANONICARUM

Tomus Tertius

IN QUO PRÆCIPUÆ CONTROVERSIAE DE HIS

Quæ ad Sacrorum Canonizationem, ac Sacros Ritus; ad Sacrum
Concilium Tridentinum; ad Synodos, & Regulas; ad nuntiationem, libe-
rationem, jurisdictionem, Electionem, ac huiusmodi alia pertinentia per-
tinent, non solum ex utroque iure tractantur, sed etiam ex Sacrorum Canonum
decretis, rebus iudicatis, placitis, sacris consiliis; ex prædictorum responsis, ex
motibus, repositis, decretis, ac perquisitis tractantur.

OPUS OMNIBUS UTRIUSQUE FORI IUDICIBUS

Facile, ac politè lecti possunt, in principibus Sacrorum Pontificum, &
Apostolicarum Constitutionibus, & decretis, ac necessariis.

ERITIO CUNCTA VERA SUMMO STUDIO RECOGNITA

Adiis in hoc aucto, & auctoris expugnat.

VENETIIS, MDCCXXXVI

Ex Typographia Balloniana.

CURÆ PERMISSU, AC FAVORIS.

NUMERUS, ORDO, ET ARGUMENTA Consultationum Tertii Tomi.

CONSULTATIO I.

Utrum a Conservatoribus Regularium detur appellatio ad Delegatum Apostolicum in Regno Sardiniae?

CONSULTATIO II.

An, & quo pacto remedium adhibendum sit fraudibus Clericorum in suis immunitatibus a vestigalibus?

CONSULTATIO III.

An Magistratus seculari competat locus, & quidem dignior intra Presbyterium?

CONSULTATIO IV.

An Episcopi possint concordare cum ministris laicæ potestatis, præsertim in Regno Neapolitano, in iis, quæ concernunt personas Ecclesiasticas absque facultate Sedis Apostolicæ?

CONSULTATIO V.

De auctoritate Ordinarii in literarum Magistros, etiam Grammaticæ.

CONSULTATIO VI.

An Episcopus vocatus a Rege, teneatur ex ejus præcepto Curiam adire? Et qua pœna ejus contumacia coerceri possit? Ubi etiam de civili Ecclesiasticorum potestate non pauca differuntur accuratè, ac solidè.

CONSULTATIO VII.

An Clerici prima tonsura, aut minoribus tantùm initiati, gaudeant privilegio fori, si non habeant omnes conditiones Concilii Tridentini? Ubi de habitu, & tonsura Clericali, quoad privilegium fori, & cætera privilegia Clericali resolvuntur viginti sex dubia.

CONSULTATIO VIII.

An Clericus malè promotus gaudeat privilegio fori, & immunitatis, aliisque privilegiis Clericalibus?

CONSULTATIO IX.

An Episcopus possit Regularibus prohibere, ne Missas celebrent in Ecclesiis secularibus, sed in Ecclesiis eorum Ordinum? Et, An possit compellere Regulares ad exhibendum libros Sacristiæ, in quibus adnotantur celebrationes Missarum, ad hoc, ut ex iis constare possit de satisfactione obligationis debitæ ex legato pio, vel sufficiat sola fides Sacristiæ, Missas fuisse celebratas?

CONSULTATIO X.

An concedi possint, ac debeant literæ remisoriales in materia Canonizationis Sanctorum ad effectum examinandi testes, ne pereant eorum probationes, antequam doceantur de continuatione, ac percrebrescentia famæ sanctitatis, virtutum, ac miraculorum, atque devotione populi in genere tantùm?

CONSULTATIO XI.

An in causis Canonizationum probari debeat, quod fuerit adhibitus Notarius, creatus auctoritate Apostolica?

CONSULTATIO XII.

An liceat Abbati Regulari erigere suam umbellam, vulgò Baldachinum, ac celebrare Pontificalia, & Missam solemnem in casu, quo Canonici unà cum Capitulo Cathedralis consueverant ab immemorabili supplicantes agmine composito accedere ad Ecclesiam ipsius Abbatis, ibique celebrare primas Vesperas, ac Missam solemnem in die festo Sancti Titularis Ecclesiæ?

CONSULTATIO XIII.

An Episcopus Clericum ratione originis, vel domicilii alteri Episcopo subditum, possit ratione beneficii, quod in Diocesi sua obtinet, ad sacros Ordines promovere, quamvis beneficium ipsum ad congruam sustentationem sufficiens non sit, posito tamen, quod dictus Clericus ad titulum sufficiens patrimonii ordinetur? An ordinandus ratione beneficii indigeat literis testimonialibus Ordinarii originis, vel domicilii, de vita, & moribus, aliisque requisitis, vel satis sit de illis constare Episcopo ordinanti per informationem in suo Tribunali legitime assumptam?

CONSULTATIO XIV.

An Episcopus, multòque magis S. Rit. Congr. possit transferre jejunium a jure communi indictum, ab uno die ad alium?

CONSULTATIO XV.

An quando non sufficiunt redditus Principatus, vel Regni pro illius defensione, ac custodia, aliisque hujusmodi, teneatur status Ecclesiasticus pecuniam conferre?

CONSULTATIO XVI.

An Fratres Minores Observantes sint capaces legati sive in perpetuum, sive ad longum tempus pro celebratione Missarum? Et quid de legato fiduciario, sive confidentiali?

CONSULTATIO XVII.

An liceat amplius facere convivium in Ecclesia?

CONSULTATIO XVIII.

Cuinam competat jus porrigendi aspersorium aquæ benedictæ Episcopis, Archiepiscopis, Legatis accedentibus ad Ecclesias, etiam Regularium? Et quid de consuetudine immemorabili, hac in re, quidve de concessione remisoriae ad illam probandam?

CONSULTATIO XIX.

An dispensatus super ætate censeatur etiam dispensatus ad effectum percipiendi distributiones quotidianas? An vigore Brevis ejusmodi dispensationis debeantur etiam distributiones illæ, quæ a testatoribus prohibite sunt dari absentibus? Et quatenus judicetur deberi omnes distributiones, a quo tempore debeantur tum respectu temporis, quo dispensatus non fuit in Sacris, tum respectu distributionum, jam inter Canonicos, & Beneficiatos divisarum, & consumptarum?

CONSULTATIO XX.

De Clerico primæ tonsuræ, qui dimisso habitu Clericali, ac tonsura per plures annos in habitu laicali incessit, arma tractando, & enormitatibus se immiscendo, ut proinde in foro seculari pluries fuerit condemnatus &c. & adscriptus militiæ actu inseruivit &c. an scilicet gaudeat fori privilegio?

CONSULTATIO XXI.

An concursus, in quo cum Examinatoribus synodalibus interest aliquis, qui non est Examinator synodalis, isque post examen interrogat honoris causa tantum, nec dat votum, nec se subscribit, sit validus? Et an Examinatores synodales compelli possint ab Episcopo ad accedendum ad examen?

CONSULTATIO XXII.

An Vicarius Generalis Episcopi, qui durante officio fuit creatus, & consecratus Episcopus, possit creatione, & consecratione non obstantibus, retinere dictum munus Vicarii Generalis, dum se preparat, & expectat opportunam commoditatem conferendi se ad suam Ecclesiam, sintque valida per eum gesta tanquam Vicarius?

An pœna contenta in Trident. contra Episcopos residentes, necnon in Constitut. Pii IV. contra eos, qui absque legitima causa extra suam Ecclesiam per spatium quatuor mensium immorantur, habeant locum contra presatum Episcopum jam a quatuor mensibus consecratum, qui nondum adeptus est possessionem suæ Ecclesiæ propter distantiam itineris, nec stat per ipsum, quin eam assequatur?

CONSULTATIO XXIII.

An, & quatenus Ecclesiastici teneantur ad donativum Regium, sive Principis?

CONSULTATIO XXIV.

An mulier vidua possit sibi eligere, & variare forum Ecclesiasticum?

CONSULTATIO XXV.

Cur aliquæ gabellarum species, quæ rationem pretii debiti, ac mercedis habent, ab Ecclesiasticis exigi nequeant? Ubi de contributione pro mercede Medici Universitatum.

CONSULTATIO XXVI.

An, & quatenus Ecclesiastici, præcipue Regulares cogi possint ad subeundum onus collectarum? Ubi de eorum animalibus, quæ dantur in societatem, ac de damnis datis, ex decretis S. Congregationis in compendium collectis.

CONSULTATIO XXVII.

An, & quatenus Clericus pulsans laicum apud Judicem laicum, a laico pulsato reconventus in eodem iudicio, teneatur apud eundem Judicem laicum respondere?

An hæc reconventio permittatur, tam in principio litis, quam post litis contestationem, vel per totum cursum iudicii, an etiam post sententiam?

Et quis exequi debeat decretum a Iudice laico emissum in Clericum reconventum?

CONSULTATIO XXVIII.

An reus citra allegationem immunitatis, permittendo se pluries examinari a Iudice sæculari etiam cum tormentis, valeat, postquam crimen confessus fuit, de illa opponere? Et,

An supposita nullitate primæ capture in loco immuni, facta ex eadem causa in loco non immuni ab altero Iudice, priusquam Ecclesia fuerit redintegrata ratione primæ, sit etiam nulla?

CONSULTATIO XXIX.

An, si Iudex sæcularis, qui volens perquirere, & extrahere reum laicum latentem in privata domo Canonici, ex pietate, vel urbanitate imploret auxilium Episcopi, possit Episcopus ex se solo illud præstare, an verò adhibere debeat consilium, & consensum Coniudicum Capitularium?

Dato, quod ad præmissa non sint adhibendi Coniudices, an si nihilominus illi de facto, & per vim se intromittat, turbando iurisdictionem Episcopi, possit ipse Episcopus procedere prout de iure contra eos tanquam turbatores suæ iurisdictionis?

Dato rursus, quod Episcopus possit, ut supra procedere contra dictos Coniudices delinquentes, an adhibere debeat in dicto iudicio alios Coniudices a dicto Capitulo eligendos, vel possit ex se solo procedere?

An si constiterit, quod supradicti Coniudices deliquerint de ordine, ac mandato Capituli, possit solus Episcopus ani-

madvertere in totum Capitulum juxta juris regulas, & formam indulti Capituli?

An supradictum iudicium impediri, vel retardari possit ab aliquo ex exequutoribus in literis Indulti nominatis post multi temporis cursum, vel potius in eventu gravaminis, recurri debeat ad Metropolitanum, vel ad Sedem Apostolicam?

CONSULTATIO XXX.

An sit valida consuetudo dividendi præbendas vacantium Canonicatum inter Canonicos supersites, exclusis noviter provisitis Canonicatu? Ubi posito, quod sit invalida, a quo die earum fructus debeantur?

Et quid si huiusmodi consuetudo sit ex concordia inter Episcopum, & Canonicos per Sedem Apostolicam confirmata?

CONSULTATIO XXXI.

Quæ portio annua sit a Regularibus assignanda Vicariis curatis perpetuis Ecclesiarum alias per ipsos possessorum?

An electio Prædicatorum in eisdem Ecclesiis parochialibus spectet ad Episcopos, an potius ad regulares?

CONSULTATIO XXXII.

An pro Capellania, seu Missa celebranda in Civitate debeat major dos, sive taxanda sit major elemosyna, quam pro Capellania in aliquo Castro?

CONSULTATIO XXXIII.

De dispensatione matrimoniali facta ab Episcopo in casu proposito.

CONSULTATIO XXXIV.

An jus conferendi habitum Tertii Ordinis Sancti Francisci personis sæcularibus in sæculo existentibus, in domibus privatis extra Congregationem absque ullius voti obligatione &c. spectet ad Fratres Capuccinos, an ad Fratres Tertiarios in Congregatione viventes cum votorum obligatione? &c.

CONSULTATIO XXXV.

An Clerici pro sui Ordinis gradu vestibus sacris sepeliendi sint?

CONSULTATIO XXXVI.

An, & quatenus Canonico absenti causa litis debeantur distributiones quotidiane?

CONSULTATIO XXXVII.

An regularis prætendens professionem suam emisisse per vim & metum, aliamve causam, possit etiam post quinquennium dare de nullitate suæ professionis?

CONSULTATIO XXXVIII.

An Metropolitanus punire possit crimina notoria subditorum, præsertim officialium Suffraganeorum?

An inferatur a Suffraganeo concubinariis gravamen, dum eos monens sub pœna pecuniaria, & in iuris subsidium excommunicationis, eos excommunicat?

An iuste Suffraganeus excommunicare possit tanquam contumaces eos, qui allegant non posse accedere ad Curiam Episcopalem ob non tutum accessum ad se examini subijciendum?

An a sententia declaratoria excommunicationis ob præsentam Clerici percussorem, Metropolitanus recte admittat appellationem?

CONSULTATIO XXXIX.

An in casu necessitatis pro sacro viatico ministrando celebrari possit Missæ sacrificium a simplice Sacerdote in domo privata?

Et quid si celebraretur ab Episcopo etiam in aliena Diocesi?

CONSULTATIO XL.

An diebus Dominicis possint celebrari Missæ votivæ de Sanctissima Resurrectione Domini?

CONSULTATIO XLI.

An, & quatenus deceat, Ecclesiam uti in suis divinis officiis harmonica musica?

CONSULTATIO XLII.

*An, & quo pacto conjux adulter ingredi possit Religionem?
Quid de utroque conjuge innocente in Religionem ingressuro?
Ubi, an ad hoc necessarium requiratur licentia Episcopi?
Quid de altero conjuge ad sacros Ordines promovendo?
Quid ad Episcopatum, vel Cardinalatum?*

CONSULTATIO XLIII.

Ex quibus precipue probentur confines unius Diocesis?

CONSULTATIO XLIV.

De jurisdictione Eminentissimi D. Cardinalis Protectoris Catholicorum in ipsos Catechumenes delinquentes?

CONSULTATIO XLV.

An Judices inferiores, sive simplices Governatores, non consulto prius supremo Magistratu, sive Principe, neque habito ejus oraculo, possint ex se ex presumptionibus, indicibus violentis, & indubitatis imponere inquisitis penam corporalem trivarium uti extraordinariam, si titulus cause sit capitalis?

CONSULTATIO XLVI.

An, & quibus penis Regulares compelli possint ad processiones?

CONSULTATIO XLVII.

An in compromisso, atque laudo in materia processionum inter Parochos, & Regulares, sive Sodalitates laicorum, requiratur autoritas Superioris?

CONSULTATIO XLVIII.

An Parochis in associatione cadaverum defunctorum liceat ingredi Ecclesiam Regularium cum Cruce, superpelliceo, & stola, ibique assistere donec ab ipsis Regularibus officium peragatur? Ubi de eorum precedentia.

CONSULTATIO XLIX.

*An Regulares ad funus accedentes convenire debeant in Ecclesiam Parochialem cum aliis pariter accessuris, & inde omnes una cum Parocho ad domum defuncti effe-
rendi processionaliter procedere?
An distributio candelarum occasione funeris inter Clerum
secularem, & regularem debeat esse equalis?*

CONSULTATIO L.

An Regulares possint concordare cum Parochis, ut ii peragant officium in Ecclesiis Regularibus super cadavere defuncti parochiani? Et quo pacto concordia probetur?

CONSULTATIO LI.

*An Canonici, & Præbendati, qui utuntur almutio, possint illud deferre dum uti singuli invitantur ad associandum funera, atque adeo precedere Parochis?
Et quid si sub sua Cruce convenient ad funera etiam cum Parochis juxta formam statuti synodalis?*

CONSULTATIO LII.

Cuinam competat precedentia in funeribus inter Parochum proprium defuncti, & Capitulum Cathedralis, vel Collegiatae in locis, ubi non est Cathedralis?

CONSULTATIO LIII.

An liceat facere Octavas pro defunctis, precipue inter Octavam omnium Sanctorum absque speciali Indulto Sedis Apostolicæ?

CONSULTATIO LIV.

An Episcopus possit sibi pulvinar, & pannum sternere, & sic orare in Ecclesiis alienæ Diocesis, ac in iis habere illas præminentias, quæ proprio Episcopo in sua Ecclesia, & Diocesi debentur?

CONSULTATIO LV.

An, & quo pacto debeatur precedentia Canonicis Presbyteris, Diaconis, Subdiaconis in Ecclesiis precipue, in quibus Præbendæ non sunt distinctæ, tam in Choro, quam in capitulo, aliisque sessionibus, atque actibus?

CONSULTATIO LVI.

An Clerici, sive Presbyteri, qui nullum obtinent beneficium, vel officium, residere cogantur, vel saltem a Diocesi non discedere sine licentia Ordinarii? Ubi etiam de eorum servitio.

CONSULTATIO LVII.

An a decreto Episcopi, quod celebretur matrimonium, possit appellari ad Metropolitanum? Et quid si Episcopus procedat etiam uti Delegatus?

CONSULTATIO LVIII.

*An Parochi Religionis Hierosolymitanæ curam animarum secularium exercentes, in iis, quæ dictam curam, & Sacramentorum administrationem concernunt, subsint absolute visitationi, correctioni, & jurisdictioni Episcopi?
An Episcopus præfatorum Parochorum Ecclesias visitare possit, & ab ipsis procuraciones exigere?
An jus deputandi, & amovendi hujusmodi Parochos in Ecclesiis dependentibus, vel annexis Præceptoribus, sive commendatiis, seu Præceptoribus, reservata solummodo Ordinario loci facultate eos examinandi, & approbandi?
An possit Episcopus presbyterum, quem tanquam idoneum ad curam alicujus ex prædictis Ecclesiis approbavit, iterum novo examini pro ejusdem Ecclesiæ cura subijcere?
An prædicti teneantur ad contributionem Seminarii, & Cathedralitici, sive Synodatici, & charitativi subsidii? Et, An teneantur accedere ad Synodum?*

CONSULTATIO LIX.

Quenam venatio Clericis prohibeatur? Ubi de eorundem venandi libertate non pauca.

CONSULTATIO LX.

De ordinatione Græcorum, ac Latinorum? ubi ad id genus effata varia, veluti Canones.

CONSULTATIO LXI.

*An Canonici, non obstante consuetudine, & quod in fundatione non habeant onus celebrandi cum applicatione Sacrificii, possint diebus, quibus per turnum juxta tabel-
lam Ecclesiæ Missas celebrant, applicare sacrificium pro sibi elargientibus elemosynam?*

CONSULTATIO LXII.

De præbenda theologali multa, & varia ad præscriptum Sacri Concilii Tridentini, sess. 5. de ref. cap. 1.

CONSULTATIO LXIII.

An cum hæresim abjurantibus dispensari possit a Summo Pontifice in radice matrimonii, jam ante abjuracionem contracti cum impedimento dirimente?

CONSULTATIO LXIV.

An, & quatenus Vicarius generalis Episcopi præcedere debeat Canonicis, & Dignitatibus Cathedralis?

CONSULTATIO LXV.

An deceat Archidiaconum pluviali indutum, & Episcopo solemniter celebranti assistentem, præbere iconem, seu tabellam pacis Magistratui laico, vel potius hoc munus præstandum sit a Magistro Cæremoniarum, vel ab alio Mansionario?

An permittendum sit scamnum tapete ornatum, ac pulvinaribus Magistratui laico intra presbyterium?

An Vicarius generalis rochetto, & mantelletta indutus, cæterique Canonici cum cappis, & rochetto associantes Episcopum ad Ecclesiam accedentem cum cappa magna ad peragendas functiones sacras, debeant ipsum immediatè subsequi?

An liceat duobus thuribulis eodem tempore thurificari Canonicos, & Magistratus a duobus Mansionariis, & a Diacono?

An ad Confessionem, & ad verba Incarnatus est in Symbolo a Choro cantato, & ad benedictionem in Missa solemnem, Magistratus debeat genuflectere?

An deceat, stantibus Vicario generali, & Canonicis, Magistratum sedere capite recto coram Episcopo in Presbyterio?

CONSULTATIO LXVI.

Cum Beneficiati, & Clerici cujusdam Ecclesiæ surgere, ac detecto capite salutare debeant Canonicos accedentes ad eorum Ecclesiam die S. Marci, queritur, an etiam debeant id observare cum Parochis, & cætero Clero seculari, & regulari ad eandem Ecclesiam eo die accedentibus?

CONSULTATIO LXVII.

Quibus modis incendia contingere soleant? Ubi de hac re plura ex utroque jure.

CONSULTATIO LXVIII.

An Abbates Casinenses benedicere, ac consecrare possint Altaria fixa, & portatilia quarumcunque personarum, & Ecclesiarum, quæ suæ Religionis non sunt? Et quid de consecratione Campanarum, vasorum, ac vestium?

CONSULTATIO LXIX.

An permittendum sit Confratribus unius Sodalitatis, recens institute, suas habere supplicationes eodem tempore, atque eodem habitu, quo utuntur, atque eas facere solent Confratres alterius Sodalitatis antiquioris?

D. JACOBI PIGNATELLI

CONSULTATIONUM CANONICARUM.

Tomus Tertius.

CONSULTATIO I.

An a Conservatoribus Regularium detur appellatio ad Delegatum Apostolicum in Regno Sardinie?

Negativè respondendum videtur. Nam a Conservatoribus privilegiorum non appellatur, nisi ad ipsum Pontificem, itaut ne ad Legatum quidem de Latere detur appellatio, Anchar. *conf.* 132. Ruin. *conf.* 3. Fragos. *de regim. Reip.* t. 2. *de Judic. Conservat. par.* 2. lib. 4. *disp.* 12. §. 3. & 56. ac prosequitur Monet. *de confer. c.* 9. num.

84. & 185. Et in specie quod delegatus Papæ non possit inhibere Conservatori, tradit num. 97. ac conferunt deducta *cap.* 8. num. 166. & 169. Quibus adde Barbof. *de potest. Episc. alleg.* 106. num. 4. & Pasqual. *in observ. ad Laur. de Franch. tit. de conserv. qu.* 6. num. 842. *cum seq.* Delegatus enim Papæ non est major Conservatore, quia etiam Conservator est Papæ Delegatus. Minor verò, vel par non potest inhibere majori, vel pari. Quinimò poste Conservatorem inhibere cuicumque Delegato Sedis Apostolicæ post Spec. & alios tradit Cochier. *de Conserv. p.* 2. qu. 11. num. 3. & Barbof. *d. alleg.* n. 15. & 16. Nam Delegatus Papæ saltem in causis commissis Conservatori, est eo minor, *cap. sanè 2. de offic. Deleg.* Idque non obstante quocunque privilegio in contrarium ejusdem Delegati Apostolici, quod tantum operatur in quibuscunque gravaminibus, ab omnibus aliis iudicibus Regni illatis, non verò in Conservatoribus, ut in fortioribus terminis Legati a latere, gerentis personam Summi Pontificis in Provincia sibi commissa, quod scilicet non possit impedire jurisdictionem Conservatorum, firmat Anchar. *conf.* 3. lib. 4. ac plenè Moneta locis allegatis.

2. Eoque præcipuè, quia Diploma deputationis dicti Judicis Delegati loquitur de appellationibus a sententiis Judicum ordinariorum, vel delegatorum, quorum in nomine non comprehenduntur Conservatores, qui non sunt Judices. Non enim habent tribunal, nec servant iudiciorum formulas, sed solum defendunt a molestiis, & ab injuriis manifestis ad text. *in c. 1. & fin. de off. Deleg. in 6.* & Sacri Concilii Trident. *sess.* 14. *de refor. c.* 5. cum aliis per Rotam coram Ubald. *dec.* 239. aliàs 616. *par.* 2. *rec. sub init.* Quod etiam declaravit Sacra Congregatio Concilii in Faventina die 17. Septembris 1667. Quare procedunt magis de facto, & in forma extrajudiciali, quam de jure, ac more iudiciorum, & proinde ipsi in eo diplomate non comprehenduntur. Ac præcipuè, quia cum in Constitutione prima Gregor. XIII. pro Patribus Jesuitis contineantur, clausula, *appellatione remota*, profectò illa sublata est, Doctores communiter *in c. Pastoralis, §. Præterea, de offic. Deleg. Scacc. de appell. qu.* 16. *lim.* 1. n. 20. Adden. ad Buratt. *dec.* 597. n. 9.

3. Immo, quod Constit. Greg. XV. *de Conserv.* non tollat privilegia Regularium eligendi Conservatores, qui procedunt in omnibus causis, etiam iudicium legitimum, & sòlemne exposcentibus, docet Passer. *in cap. 15. de offic. Deleg. in 6. qu. un. art. 1. num.* 64 qui num. 10. firmat, quod Conservatores isti, a Sede Apostolica in for-

ma speciali concessi, non obligantur angustiis dicti textus, sed habent amplissimas facultates, per quas cognoscunt, etiam de injuriis, & molestiis occultis addens in fine, quod licet ex d. Constitutione Greg. XV. privilegium Conservatorum sit valde restrictum, adhuc tamen in multis non subicitur illius formæ, ac dispositioni, quod repetit §. 6. num. 46. & clariùs *art. 1. num.* 60. ubi agit de facultate Conservatorum ex jure novo, quo in loco, postquam recensuit varia Regularium privilegia, firmat num. 36. reducta quidem fuisse ad terminos Constitutionis Gregorianæ, sed adhuc vigere, quamvis contraria sint Constitutionibus relatis *cap. statutum de rescript. & citato cap. 1. & fin. de offic. Deleg. in 6.*

At nihilominus affirmativè tenendum est. Quod, ut 4. faciliùs probetur, præmitto plures Conservatorum formulas a Sede Apostolica concedi, adeòut juxta eorum singulas facultates jurisdictionis cognitio habenda sit, Aliæ namque respiciunt favorem Capitulum Cathedralium, aliæ favorem Universitatum Studiorum, aliæ Religiosorum. Eas omnes refert Moneta *de Conserv. c.* 2. n. 8. Præ cæteris autem insignis est facultas Patribus Societat. Jesu anno 1573. per Greg. XIII. concessa eligendi Conservatores, ac Judices ordinariorum, qui ab injuriis, gravaminibus, aut damnis bona Collegiorum, ac personas ipsas Societatis, necnon familiarium, Clericali tamen caractere insignitas, a quibuslibet molestiis, injuriis, ac damnis præsentibus, & futuris tueantur, & in illis, quæ judicalem requirunt indaginem summarie, simpliciter, ac de plano, sine strepitu, & figura iudicii; in aliis verò, prout eorum qualitas exigeret, justitiæ complementum ministrarent. Veruntamen hujusmodi Regularium, aliorumque exemptorum privilegia, & facultates, tanquam excedentes terminos sacrorum Canonum, nempe Bonif. VIII. *in c. 1. de offic. Deleg. in 6.* Joannis XXII. *in extrav. de jud. Concilii Lateranensis sub Leone X. in extrav. un. de jud. Maris Magni Sixti IV. pro mendicantibus, ac S. Concilii Trid. sess. 7. c. 14. de refor.* Gregorius XV. in sua Constitutione 9. quæ incipit, *Sanctissimus*, restrinxit duntaxat pro manifestis injuriis, innovando Constitutionem Bonifacii *in d. cap. 1. de offic. Deleg.*

Itaque ad terminos hujus Gregorianæ Constitut. privilegia quorumcunque Regularium, cæterorumque exemptorum circa Conservatores redacta esse, testatur D. Fagnan. *in c. si Clericus de for. comp. n.* 23. S. Rota Romana *dec.* 49. n. 15. p. 7. *rec.* & verbis conceptis idem Gregorius declaravit §. 13. ibi: *Non obstantibus omnibus, &c. quibuscunque literis Conservatoribus, quas ad formam hujus præsentis Constitutionis reduxit.* Quod firmant Barbof. *de off. & potest. Episc. alleg.* 106. num. 52. *in fin. & in sum. Apostol. dec. collect.* 206. n. 10. ac Ventrigl. *in prax. a n.* 27. §. *un. sub init. t. 1.* nec dissimulavit Peyrinus, quamquam Regularis *in addit. ad d. Constit. Greg. c.* 11. Ut proinde displiceat Passerini, aliorumque clandestina sententia. Quod planè fit ex ipsis Gregorianæ Constitutionis verbis, ac probatissimis Authoribus, atque ex Sede ipsa Apostolica demonstratur. Nam a Regularibus, atque aliis exemptis faciendam esse electionem juxta formam, ac tenorem præfatæ Constitutionis, declaravit S. Congregatio Concilii in causa Angelopolitana, ad cujus declarationis præscriptum emanavit Constitutio 30. Innocentii X. incipiens, *Cum sicut* in Bullario §. 5. Quod tandem

agnovit idem Passer. num. 69. in fin. ubi fatetur, Constitutionem Gregor. XIII. redactam fuisse ad terminos Constitutionis Gregor. XV. Quodque ex mente S. Congregationis Concilii declaravit san. mem. Innocent. X. in dicta sua Constit. 14. Maji 1694. subdens, quod postquam Gregorius XV. confirmavit Constitutionem Bonifacii, Conservatores nil amplius habere possunt, quam in terminis dictæ Constitutionis illis est concessum. Atque hanc esse perpetuam, & illibatam mentem S. Congregationis Concilii in hac re pluries audivi ab Eminentiss. Cardinali Ginetto, cui hæc mea studia debeo. Observanda igitur est Constitutio Gregor. XV. quæ, cum nullum faciat verbum super appellationibus a Judice Conservatore ad ipsummet Papam corrui objectum, quia quod lex non dicit, neque nos dicere debemus per textum in leg. dissentientis, C. de repud. & l. illam, C. de collat. c. illa, ne sed. vac. Surd. conf. 219. num. 21. & dec. 195. num. 4. cum vulgaribus.

6 Immo, dato etiam, quod hujusmodi privilegium legeretur in literis Apostolicis, illud tamen non intelligeretur concessum in causis, formulas judiciorum requirantibus, sed tantummodo in causis manifestarum injuriarum, Religionis, & Religiosis illatarum, pro quibus solum conceditur facultas eligendi, ac deputandi Conservatores juxta præcipuam dispositionem Bonifacii Octavi in Constitutione, de off. & potest. Judic. deleg. in 6. in qua expressè, etiam sub comminatione pænæ, prohibetur Conservatoribus, ne quo aliquo modo causis judicialibus se ingerant. Quæ Constitutio est omnino servanda. Non solum quod allegata omnia privilegia, & Conservatoriæ fuerunt a Greg. XV. revocata, sed etiam quod ipse Gregorius S. 11. suæ Constitutionis eandem Bonifacii Constitutionem innovavit, c. innovamus, de reg. & pac. & cap. innovamus, de censib. & utrobique Glos. & in c. Novit, de jud. & in cap. cum dilectis, de conscri. util. vel inutil. Lancel. de attent. in præf. n. 9. & innuit Rota coram Merlino dec. 743. n. 13. in fin.

7 Ac eo magis, quia, licet privilegium appellationis interponendæ solum coram Pontifice legeretur, ac intelligi deberet, non solum de causis manifestarum injuriarum, sed etiam de causis formulas judiciorum exigentibus, non idcirco tamen sequeretur, quod causæ Regni Sardiniae, postquam in prima instantia fuerint coram Conservatoribus actitate, non debeant subinde a judice appellationis in dicto Regno constituto cognosci. Quia, quicquid dicendum esset in aliis Mundi Regionibus, certum est, quod in Regno Sardiniae hoc militare non debet, neque potest. Nam cum Civibus illius Regni peculiari privilegio indultum sit, quod causæ, quæ ad Sanctam Sedem, & Curiam Romanam devolvuntur, cognosci debeant per suum Judicem ad id speciatim deputatum hujusmodi speciali privilegio non fuit derogatum per privilegium generale postea Monasteriis Regularium concessum, ad text. in c. cum ordinem 6. de rescript. Oldrad. conf. 166. per tot. signatè n. 5. & 6. Gonzal. ad reg. 8. glos. 9. §. 2. n. 6. Seraph. dec. 1293. n. 5. & 8. Rot. in Beneventana Canonicatus 1. Martii 1647. §. Neque Dominis, coram Peutingero, & in Viennen. Prioratus 22. Maji 1656. §. Cum enim, coram Verospio. Et præcipue cum hujusmodi privilegia possint esse inter se compatible, ut scilicet per privilegium Regno Sardiniae concessum, non lædatur privilegium Regularium, cum illo in reliquis Monasteriis suarum Religionum, uti valeant. Quo casu, data compatibilitate, posteriora privilegia non derogant anterioribus, Rota coram Verrallo dec. 377. p. 2. & dec. 29. num. 33. p. 2. rec. & coram Put. dec. lib. 3. in correct. & dec. 29. num. 33. p. 7. rec. & in Januen. privilegiorum, §. nec subsistit 24. Januarii 1648. coram Rojas. Tuncque duntaxat lex posterior abrogat priorem, quando illi contraria est, neque patitur explicationem. Quia si aliquo modo vitari potest contrarietas, correctio quoque legum, quoad fieri potest, vitari debet, l. ultima, C. de appell. & lib. 1. C. de inoffic. dot. & cap. cum dilectus, de consuet. & cap. cum expediat, de elect. in 6. Bart. in l. si constante, n. 39. ff. solut. matrim. & alii, quos recenset, ac sequitur Tirraquell. in præf. de retract. num. 62. Legum quippe mutatio damnosa est communitati. Ideoque neque censendum est abrogatum dictum privilegium, si explicationem admittere potest, sicut illam admittit.

8 Neque relevat, quod appellatio solum ad Sanctissimum interponi debeat. Nam Doctores, qui id asserunt, intelligendi sunt ad formam Constitutionum Apostolicarum, scilicet in causis manifestæ injuriæ, & in locis, ac Monasteriis, in quibus non est hujusmodi privilegium concessum Regno Sardiniae. Præsertim quia privilegium generale, concessum Regularibus, non potest revocare hoc speciale, concessum Regno Sardiniae. Nam cum

fuerit concessum ex causa pietatis, & miserationis, debebat de eo fieri particularis mentio, ut illi derogaretur, Felin. in cap. Nonnulli num. 19. de resc. Alex. conf. 122. num. 16. lib. 4. Dec. conf. 164. num. 5. lib. 1. Bero. conf. 147. num. 8. lib. 3.

Exceptio verò illa, quod Delegatus Apostolicus non possit inhibere Conservatori ex Moneta cit. cap. 9. num. 97. qui etiam num. 99. declarat pro istis Delegatis intelligi Episcopos, & eorum Vicarios procedentes ex S. Concilio Trident. refellitur ex Constitutione Innocentii X. §. 1. & 2. in qua disponitur, Ordinarios locorum, procedentes, uti Delegatos ex S. Concilio Tridentino, non posse a Conservatoribus Regularium inhiberi, sed è contra.

Minus subsistit, quod Judices Conservatores non comprehendantur sub verbis appellationis Judicum ordinario- 10 rum, aut delegatorum, ac proinde neque sub facultatibus Judicis appellationum, & gravaminum. Nam sive jurisdictio Conservatorum æquiparanda sit ordinariæ, ut tradunt Aufr. in addit. ad Capel. Tholof. dec. 8. Gemin. in c. fin. n. 2. de offic. deleg. in 6. Navar. conf. 3. n. 2. & de offic. deleg. Jo. Baptista Costa tr. de re integr. dist. 64. num. 3. Confect. in comp. privil. Mend. tit. 4. cap. 7. Monet. de Conserv. cap. 7. num. 37. Quia nimirum Conservatores sunt delegati ad universitatem causarum. Is enim dicitur delegatus ad universitatem causarum, cui sub uno universali verbo commissæ sunt causæ, l. 1. ff. quis, & a quo appell. ut si committantur causæ omnes mercatorum, aut Clericorum Civitatis, quemadmodum notat Glos. incit. l. Jal. in l. a Judice, num. 8. C. de Jud. Bald. & Salic. ibid. traditque Sanchez lib. 3. de matr. disp. 31. n. 4. & docuit Castr. in l. 2. n. 3. ff. de offic. ejus, Socc. Sen. in l. more, num. 41. de Jurisd. omn. Jud. item Jal. num. 8. Franch. in cap. cum causam num. 27. de appellat. Curt. jun. conf. 2. num. 6.

Sive sint jure novo, & speciali Judices ordinarii, ut notat Peyrin. de privil. ad Const. Greg. XV. num. 2. Quod etiam habetur ex declaratione S. Congregationis ad Conc. Trident. sess. 15. cap. 5. quæ est hujusmodi: Conservatores sunt Judices ordinarii, sed illis committuntur causæ, uti Sedis Apostolicæ delegatis. Quod ideo additum est a S. Congreg. quia procedunt, ut Judices ordinarii in causis Regularium, ut delegati verò quando sit eis aliqua specialis commissio. Quod autem sint Judices ordinarii, habetur ex Constitutione Gregor. XIII. edita 8. Kal. Julii 1572. quæ incipit, Equum reputantes, & est prima hujus Pontificis in Bullario. Nam §. 5. decernit, quod dicti Conservatores habeant perpetuam potestatem, & jurisdictionem. Quando autem jurisdictio est perpetua, est ordinaria. Quia jurisdictio illa est ordinaria, quæ non expirat morte concedentis, l. & quia ff. de jurisdict. omn. Jud. cap. 2. de off. leg. in 6. Etiam re integra, Quia, quantum est ex sua natura, est perpetua. E contra verò delegata expirat, re integra morte concedentis c. quamvis, de offic. deleg. in 6.

Deinde quando committitur universitas negotiorum per habentem potestatem dandi jurisdictionem ordinariam, censetur concessa jurisdictione ordinaria; nisi in concessione exprimat, quod committitur jurisdictione delegata, seu nisi exprimat, quod fiat delegatio, ut observant Bart. tr. de jurisdict. q. 5. numer. 9. Bald. conf. 90. vol. 1. Alex. in l. Prætor, ff. de jurisdict. omn. Jud. Marant. in spec. p. 4. dist. 5. tit. an sit Jud. ord. num. 2. Conservatoribus autem est commissæ universitas negotiorum ab eo, qui potest dare jurisdictionem ordinariam absque ulla expressione, ut constat ex citata Constitutione Gregor. XV. de Conservatoribus, edita sub die 20. Septembris 1621. quæ incipit, Ex certis, & rationabilibus.

Rursus jurisdictione, quæ est a lege, est ordinaria, nisi alias lex constituat delegationem, cap. a Judicibus 2. q. 6. ibi: Ordinarii verò sunt, qui ab Apostolico, ut Ecclesiastici, vel ab Imperatore, ut seculares legitimam potestatem accipiunt, & dist. 1. & quia, ff. de Jurisd. omn. Jud. Conservatores autem Regularium accipiunt jurisdictionem a lege. Quia Summi Pontifices eam tribuunt per suas Constitutiones, ut constat ex præfatis Constitutionibus Gregorianis, quibus decernitur quam jurisdictionem habeant, & quando procedere possint.

Confirmatur ex eo, quod licet secundum jus antiquum, & commune non possunt Conservatores suas vi- 14 ces alteri committere, c. fin. de Jud. deleg. secundum tamen jus novum, & speciale possunt illas committere, ut docent Monet. d. cap. 7. q. 2. n. 58. Sorb. in comp. priv. tit. Conservator, Rodr. to. 1. qq. reg. qu. 65. art. 10. Passarel. in not. ad priv. not. 32. Confect. in comp. priv. Mend. tit. 4. cap. 7. Peyr. de priv. ad constit. 5. Greg. XV. §. 2. num. 5. & habetur ex Const. Clem. VII. quæ incipit, Conquestionem delictorum, edita sub die 19. Maji 1524.

7524. Ita enim habet §. 2. *Discretioni vestre per hæc scripta mandamus, quatenus, vel duo, aut unus vestrum per vos, aut alium, seu alios, etiamsi sint extra loca, in quibus deputati estis Conservatores, & Judices, &c.* Ex quibus patet, quod possit suas vices alteri committere. Nec quod ad hoc per Constitutionem Gregor. Decemquinti, aliquid est innovatum. Immo supponit Pontifex, quod possit fieri subrogatio. Nam §. 2. habet, *ut Judices conservatores hujusmodi, sive principales, sive subrogati eligi, nominari, aut deputari non possint, &c.* Hæc autem mutatio ex jure novo non alia ratione est introducta, nisi quia mutata est jurisdictio istorum è delegata in ordinariam.

15 Sive sint Judices delegati, ut teneo cum communi, quam tradunt Glof. 2. in cap. 1. de offic. deleg. in 6. Archid. *ibid.* num. 1. Jo: Andr. num. 2. Franch. num. 3. Butr. num. 4. Gemin. num. 5. Anchar. num. 2. & conf. 132. n. 2. Jal. conf. 145. lib. 4. Ruin. conf. 3. lib. 4. Everard. loco a rubrica num. 5. Jo: Nevizan. conf. 35. num. 9. D. Antonin. 3. part. Summ. tit. 9. cap. 4. §. 2. & ex recentioribus Tholosan. lib. 47. syntag. jur. cap. 32. n. 23. Fulch. lib. 2. de visit. cap. 23. num. 3. Nav. conf. 3. num. 1. de offic. deleg. Confect. in comp. privil. tit. 4. cap. 7. sub init. Azor. p. 2. lib. 5. cap. 34. Monet. d. cap. 7. num. 36. Macerat. var. resol. lib. 1. resol. 16. num. 4. Quod desumitur ex eo, quia materia Conservatorum ponitur a Pontifice sub titulo, & rubrica de officio Delegati. Et quod sint delegati habetur ex cap. 1. de offic. deleg. in 6. Jurisdictionem autem, & officium Conservatorum quoad non incœpta expirat per mortem concedentis, ut expressè statuitur in cap. fin. §. officium autem, de offic. deleg. in 6. Immo jurisdictionem Conservatorum neque æquiparandam esse jurisdictioni ordinariæ, tradunt quamplures, nempe Franch. in cap. cum causam num. 17. de appell. Anchar. cap. fin. num. 2. de offic. deleg. in 6. Menoch. lib. 1. de arbitr. qu. 67. num. 63. Nevizan. dict. conf. 35. num. 13. Navar. conf. 1. num. 1. de offic. deleg. Quia non sunt delegati ad universitatem causarum unius Territorii, sed tantum ad causas unius generis personarum. Quæ commissio, licet generalis, non repræsentat jurisdictionem ordinariam. Quoniam hoc tantum præstat Territorium, argum. ex l. fin. C. ubi, & apud quem. Sive, ut rectè distinguit Passerin. in alleg. cap. Hac constitutione art. 2. num. 69. & 70. Judices Conservatores, qui ex vi Constitutionis Gregorii XIII. eligebantur, Judices ordinarii nuncupabantur, post verò editam Constitutionem Gregorii XV. reformatorem quarumcunque Constitutionum super Conservatoribus, ut ex mente Sacræ Congregationis Concilii, & Innocentii in Bullario novo ea Constitutione 30. §. 5. sunt Judices delegati, planè comprehenduntur in Indulto Judicis delegati pro Regno Sardinie. Nam in eo legitur, quod hujusmodi *Delegatus possit cognoscere causas Judicis ordinarii, & delegati, seu cujuscunque persone.* Item & illud: *Quique causas Ecclesiasticas, tam beneficiales, quam aliarum quarumcunque appellationum, ac personarum in eadem Insula residentium, &c. audire, &c.* Itaque potest Inhibere Conservatoribus. Nam si ii non comprehenderentur sub verbis Ordinariarum, aut Delegatarum, saltem comprehenduntur sub verbis, *quarumcunque personarum.* Nec oportuit fecisse de illis speciale mentionem. Quia dum Pontifex declarat, causas beneficiales huic Judici subjacere, præmissa hac proprietate, additisque postea verbis generalibus, quam aliarum quarumcunque appellationum, comprehenduntur sententiæ de gravaminibus, a conservatoribus illatis, quemadmodum fuit decisum in Ravennat. pensionis 5. Junii 1660. §. Cui indulto, cor. Albergato.

Denique non refragatur Constitutio Gregor. XIII. in qua dicitur, quod adit clausula, *Appellatione remota.* quæ revera ibi non legitur, sed tantummodo, *appellatione postposita.*

Quia ultra, quod literæ omnes conservatoriæ fuerunt revocatæ a Greg. XV. ut sæpè diximus, ac firmavit Rota dec. 49. num. 15. part. 7. rec. clausula *appellatione remota,* est intelligenda dumtaxat ad effectum suspensivum, non autem devolutivum, pro quo appellatio est concedenda, Scacc. de appell. lib. 3. cap. 2. quest. 16. lim. 1. num. 98. & 107. Item intelligenda est de appellatione frivola, non autem justa; Rota in Montisalti beneficii 28. Junii 1645. §. Quare, coram Bichio.

Ad cujus tamen uberiorem explicationem notari velim, dictam Constitutionem Gregorii XIII. duas sub §. partes continere. Prima respicit causas super restitutione locorum, terrarum, domorum, possessionum, jurium, & bonorum, ac privilegiorum observatione. Et in his mandat simpliciter, de plano, & sine figura judicii procedi. Per quas clausulas licet solemnnes inductæ

a jure positivo, sublata videantur ex Vestrio in prax. lib. 5. cap. 1. adhuc tamen citationes, probationes, & termini ad probandum, & jura sua deducendum, tanquam de jure naturali, vel gentium, reo præfigendi sunt ad text. in Clem. sæpè, de verb. signif. & tradit Alex. conf. 6. num. 1. lib. 3. & luculenter Corn. conf. 243. num. 3. lib. 4. qui, persistendo in verbis dictæ Clementinæ, refert adhuc sententiam esse necessariò per Judicem proferendam.

Altera pars includit occupatores, & injurios, contra 16 quos mandat procedi, *appellatione postposita,* quæ clausula multum differt ab appellatione remota, de quo agitur in commissione certæ causæ, a Summo Principe maturo consilio signata, & in hujusmodi appellatione idem solum procedit, & commissionem signat. Clausula igitur, *appellatione postposita,* cum sit adjecta post verba contradictores, & rebelles, comprehendit dumtaxat contradictorem de facto, non de jure, qui potest nedum jura sua deducere, sed etiam debet audiri in suis exceptionibus, ut latè distinguit Rot. dec. 118. num. 5. coram Pegna, & apud Marchesan. de commiss. p. 1.

Eoque magis, quia san. mem. Urbanus VIII. ex speciali rescripto articulum jurisdictionis inter Auditorem 17 Cameræ Apostolicæ, & Delegatum in generalem in Regno Sardinie declaravit in causis appellationum cumlativam utrique competere, & locum esse inter ipsos præventioni, ut ex tenore literarum Apostolicarum. Cumque Auditor Cameræ sit Auditor Papæ ex Constitutione Gregorii XIV. ad quem devolvuntur causæ appellationum a sententiis, seu gravaminibus illatis, etiam a Conservatoribus, eadem jurisdictione rectè tribuenda est Delegato Apostolico in dicto Regno.

Quinimò, dato etiam, quod in dicta Constitutione 18 adesset clausula, *appellatione remota,* id tamen intelligendum esset quoad Judices ordinarios, non delegatos a Summo Pontifice. Nam certum est, quod in omnibus causis fori Ecclesiastici liceat unicuique ad Apostolicam Sedem appellare, nec possit ab aliquo impediri. Quod desumitur ex cap. si quis vestrum, cap. si quis putaverit, cap. ad Romanam 2. cap. idè huic, cap. arguta, cap. si quis putaverit 2. quest. 6. & ex Conc. Sardicenti c. 7. & Fabiano ep. 3. decret. cap. 2. sancivitque Innocentius I. ep. 2. decr. cap. 3. Quoniam appellatio tendit substantialiter ad Superiorem, l. 1. §. si quis, ff. de appell. & notat Card. rubr. de appell. nu. 20. Montan. de appell. lib. 2. cap. 5. Caltr. in l. adversas num. 2. Cod. si adversus rem judicatam, Scacc. lib. 3. de appell. quest. 2. & 7. per tot. Ferret. conf. 292. num. 2. vol. 2. Rimin. in rubr. num. 48. & 166. ff. de offic. ejus, Franc. Marc. dec. 233. num. 4. & dec. 366. num. 4. & dec. 419. num. 3. & seqq. par. 1. Valenz. de immun. par. 6. num. 75. & 77. Menoch. conf. 75. num. 23. Lopez in l. 1. & 18. 23. part. 3. Rot. decif. 196. num. 3. part. 2. divers. Et proinde ubi est superioritas, ibi habet locum appellatio. Cum autem Pontifex, ejusque Judex delegatus in Regno Sardinie sit superior respectu omnium Judicum, possunt omnes ad ipsum appellare, nec potest esse suprema potestas ipsius sine jure, quod omnes ad ipsum appellare possint.

Atque ita est proprium Apostolicæ Sedis, quod omnes 19 possint ad ipsam appellare, ut nequeat Pontifex per quodcunque privilegium facere, quod jura appellationis non habeant locum. Quia impossibile est, quod ab ipsius jurisdictione, & potestate separetur, ut universaliter de supremo Principe docent Jo: Andr. in cap. cum Episcopus, de offic. Ordin. in 6. Monach. *ibidem* Plot. in leg. si quando num. 278. Cum de vi, Jal. conf. 161. vol. 2. Covar. pract. quest. cap. 4. num. 1. Maltrill. de Magistr. lib. 3. cap. 8. num. 19. Lucas de Pen. in l. sacris, Cod. de prox. sacr. serin. & loquens de Summo Pontifice, tradunt Innoc. in c. bone 2. de postul. Prælat. ubi cæteri, Abb. in c. 2. de cler. non resid. & in c. venientes de jurejur. Jo: And. in cap. Ecclesia S. Mariæ, de constit. Socin. conf. 275. vol. 2. Bald. in l. cum multa, C. de bonisque lib. & recentiores in cap. cum contingat, de for. comp. Franch. Varg. de Episc. jurisd. cum Glof. in c. 1. de cler. agr. in 6. & loquens de appellatione ad Papam Seraph. dec. 615. n. 5. & D. Thom. in 2. dist. 44. in exposit. lit. in fin.

Ratio est manifesta. Quia non potest esse Princeps 20 supremus, aut Pontifex sine suprema potestate respectu suorum subditorum, cum suprema potestas sit forma, & substantia supremi Principatus. Alioquin Princeps supremus esse supremus Princeps, quia talis supponitur, & non esset, quia non haberet formam, per quam constitueretur Princeps supremus. Et proinde non posse supremam potestatem a Principe supremo separari, asserunt Glof. in cap. super qu. de off. deleg. Bart. in l. 1. q. 2. ff. de damn. infect. & in l. Judicium. ff. de jud. & in leg. fin. C. de judic. Cyn. in l. un. C. qui pro sua jurisd. Bald. in feud.

feud. tit. quid si invest. & in leg. 1. ff. de offic. Præs. Urb. Lucas de Penna *in l. Quicumque, C. de omn. arg. desert.* Gulielm. de Benedict. *in cap. Raynutius, v. uxorem, nu. 319. de testam. Carol. de Grass. lib. 2. Regal. Franch. jur. 14. Covar. cap. 4. pract. quest. num. 1. Mastril. lib. 3. de Magistr. cap. 8. num. 18. Bellug. in Specul. Princip. rubr. 1. num. 9. & habetur ex l. Legatus, ff. de off. Præs. Unde neque etiam separari possunt a Principe, quæ in suprema potestate includuntur, alioquin haberet supremam potestatem, & non haberet, quia non haberet ea, quæ sunt supremæ potestatis. Jus autem appellationum competit Principi in signum supremæ potestatis, & est aliquid de tali potestate, ut notant Doctores citati, & Craveta *conf. 209. num. 9. vol. 2. & Petra de potest. Princip. cap. 6. num. 96.* Quia jus appellationum est jus superioritatis, & ideo ubi est suprema superioritas, ibi est supremum jus appellationum.*

24 Ex quibus sequitur, quod quando Princeps concedit aliquid alicui cum omnimoda potestate, id non intelligitur concedere cum illa omnimoda potestate, quæ est apud ipsum, ut tradunt Innoc. *in cap. Dudum, de elect. & in cap. Inter Monasterium, de stat. Monach. Bald. in l. Testamenta, C. de testam. Ruin. conf. 104. num. 13. vol. 3. Rimin. jun. in l. 1. num. 641. ff. de offic. ejus.* Quia non potest abdicare a se supremam potestatem, atque adeo nec jus appellationis. Unde quacunque potestate concessa, semper sibi majorem retinet, *cap. Dudum, de prebend. in 6. ubi Gemin. in 6. Bald. conf. 226. in fin. vol. 1. Anchar. conf. 28. Paris. conf. 83. num. 15. vol. 4. Borell. conf. 86. num. 15. Natt. conf. 405. & 408. num. 7. & conf. 477. Jacob. Gal. conf. 105. num. 25. Alban. conf. 82. num. 17. & conf. 74. num. 87. Cæphal. conf. 539. num. 51. Bero. conf. 74. num. 3. vol. 1. Giurb. conf. 59. num. 13. Chartar. decif. 68. num. 2. Peregr. lib. 1. tr. var. num. 74 & conf. 1. num. 12. vol. 1.* Quia concessa potestas est participatio potestatis, quæ est in Principe, atque adeo pars illius, & aliquid minus, ac semper dependens a suo fonte.

25 Quod quidem ex præcipua ratione valet in Summo Pontifice. Nam suprema potestas ipsius est potestas Vicarii; unde principaliter est potestas Christi, ut capituli Ecclesiæ, cujus Pontifex est Vicarius in terris. Quia Vicarius habet eandem potestatem cum eo, cujus est Vicarius, *cap. 1. de off. Vicar. in 6. ubi Glossa v. Ipsius, & cap. 2. de consuet. & c. Romana de appell. in 6.* Quod speciatim verum est, quod ad judicialia, *Abb. in repet. cap. Si quis contra num. 31. de for. comp. Paris. conf. 79. vol. 4. Pavin. de potest. cap. Sede vac. quest. 10. num. 14. Rot. dec. 371. in nov.* Ideoque offendens Vicarium Principis incidit in crimen læsæ majestatis, sicut si offenderet Principem ipsum, *Bart. in extravag. contra Rebell. v. Rebellando num. 4. Cardin. in Clem. Pastor. init. de re judic. Præpos. in cap. In primis, §. De persona num. 20. caus. 2. qu. 1. Comenl. conf. 153. Gigas de crim. læs. majest. lib. 1. q. 6. Menoch. conf. 99. numer. 49.* Estque idem Consistorium Christi, & Summi Pontificis, tanquam Vicarii ipsius, ut notant Azor. *par. 2. lib. 4. cap. 7. Franch. March. dec. 456. n. 19.* Cum autem Pontifex habeat potestatem sibi a Christo commissam, tanquam Vicario, non potest in aliquo tali potestati præjudicare, neque a se abdicare cujuscunque respectu ea, quæ sunt tali potestatis, ut est jus appellationum. Quia, quando jus, & potestas propria est complicata cum jure, & potestate alterius, non potest quicquam illi detrahi, cum hoc redundet in præjudicium illius, cum quo jus est complicatum, *cap. Cum tempore de arbitr. & cap. Cum olim, §. Nos igitur, de privil. & tradunt Felin. in cap. Cum dilecta, de reser. Abb. in cap. Significasti, n. 11. de for. comp. Tusch. lit. P. concl. 759. num. 3. Gaspar. Guillem. in apol. feud. c. 8. num. 31. Mandell. conf. 74. n. 2. Seraph. dec. 324. num. 5. Novar. in prax. clef. for. qu. 7. num. 15. sect. 3.* Et loquentes de privilegio, Sylvest. *v. Privilegium q. 10. Armill. n. 9. Sanchez lib. 4. Sum. c. 39. num. 29. Sigismund. a Bononia par. 1. de elect. c. 2. dub. 25. num. 7. Lavor. in var. lucubr. tit. 4. cap. 14. num. 87. Suarez lib. 8. de legib. cap. 6. n. 2. Diana par. 3. tr. 2. resol. 86. Tambur. de jur. Abb. tom. 1. disp. 16. qu. 15. num. 3.* alique communiter. Nam habens jus implicatum cum alio non habet ipsum ita proprium ut possit de illo ad libitum disponere sine injuria alterius. Quod præcipue verum est in jure Romani Pontificis, quod non solum est implicatum cum alieno, sed etiam est jus alterius; nempe Christi, cujus ipse vices gerit. Cumque non possit aliquis eximi a potestate Dei, & Christi, ut capituli Ecclesiæ, itaut non possit semper habere recursum ad ipsum, neque etiam potest eximia potestate Papæ, ut notat Abb. *in c. cum instantia de censib.*

26 Accedit etiam, quod Princeps supremus non potest alienare, quæ ad Regiam Coronam spectant, ut habetur aperte *in cap. Intellectum, de jurejur. ubi Jo: Andr.*

Innoc. Panorm. & alii, traduntque Cyn. *in l. Digna vox, C. de legib. Alber. & cæteri ibid. Bald. in cap. licet, §. In generali, si de feud. defunct. cont. sit inter Dom. & agnat. & in cap. 1. v. Possideant, de pac. Constant. & c. 1. Qui successor. teneantur, Hiern. in cap. 1. §. Præterea Ducatus, de prohib. feud. alien. Oldrad. conf. 74. Valquez lib. 1. illust. contr. cap. 5. num. 25. ac Doctores in cap. 1. de prob. & in proem. & in l. Prohibere, §. Plane, ff. quod vi, aut clam, & in l. Bene a Zenone, C. de quadrien. præscript. Quod etiam locum habet in Pontifice ob eandem rationem. Unde nec jura Regiæ, & Pontificiæ potestatis poterit alienare, quale est jus appellationum, nec facere, quod aliquis non possit ad ipsum appellare, quando appellatio est justa. Quia tenentur omnia, quæ pertinent ad regiam, & pontificiam potestate illibatam servare, ex d. *cap. Intellecto, & c. Grandi, de supplend. negl. Prælat. in 6.**

Neque dici potest, quod in Summo Pontifice sit jus recipiendi appellationes, si velit, posse tamen in subditis non esse jus appellandi, ut ait Bellarm. *lib. 2. de Roman. Pont. cap. 24. object. 3. respondens hoc pacto ad can. 22. Concilii Melevitani, in quo prohibetur appellatio ad Transmarina.* Quod tamen non solvit difficultatem illius canonis. Quare aliter solvenda est. Nam cum appellatio sit relativa ad eum, ad quem interponitur, connectit cum ipso appellantem, tanquam termino relativo, & facit, quod non possit esse appellans, nisi sit is ad quem appellatur; neque is, ad quem appellatur, nisi sit appellans. In relativis autem, & connexis fit extensio de uno ad aliud, estque idem judicium de ipsis ita ut quod dicitur de uno, dicitur etiam de alio, *c. si quis objecerit, c. si quis probandas 1. q. 3. & c. Præterea, de offic. Deleg. & cap. Translatio, de constit. & l. quid ergo §. Judicio contrario, ff. de contr. & util. act. tutel. & l. Proinde, ff. ad l. Aquil. & l. cum actum, ff. de neg. gest. Explicavit Marfil. *singul. 251.* Immo pro uno eodemque reputantur, *l. Quod conclave, ff. de damn. infect. & notant Aym. conf. 275. num. 4. & 5. & conf. 461. num. 50. Scacc. de appell. qu. 17. limit. 21. num. 75. Surd. dec. 199. num. 13. Escobar. de ratiocin. in cap. 15. num. 12.* Et ideo non potest in Pontifice esse jus recipiendi appellationes, nisi etiam in subditis sit jus appellandi.*

Atque ex his liquet, quod non possint Regulares in Regno Sardinie suo privilegio acquirere, quin possit appellari ad Summum Pontificem, ejuisque Delegatum quando adest justa causa appellandi. Quia cum privilegium contineat speciale beneficium, concessum a Pontifice *c. Privilegia d. 3. & in c. In his, de privil. & c. Abbate & c. olim, de verb. signif. potest tantum esse circa ea, quæ a Principe concedi possunt, non autem circa abdicacionem eorum, quæ concernunt supremam potestatem, ut est jus appellationum.*

Et profectò sicut ratio, quæ movit Summos Pontifices ad constituendum Judices Conservatores Regularibus, ea fuit, ne cogentur in suis causis passivis, vel activis injuriarum è Provincia exire pro recurso ad Sedem Apostolicam, expensis, periculis, aliisque incommodis se exponendo, ut ex Constitutione Bonifacii VIII. *in cap. fin. §. conservatores de offic. deleg. lib. 6. testantur Flor. de Men. cap. 3. num. 20. & seqq. Monet. de Conserv. d. cap. 7. n. 446. cum seqq.* Eadem quoque ratio movit san. mem. Pium II. ad erigendum Tribunal Judicis appellationum in Regno Sardinie, ne Incolæ dicti Regni, appellantes tam ab Ordinariis, quam Delegatorum sententiis, aut gravaminibus a Regno egredi cum tot, tantisque periculis cogentur. Quod & servatum est ab Imperatoribus, ut *in l. Cum post sententiam 26. C. de appell. ibi: si longinquitas regionis ad judicium suum litigantes venire non patiantur, judicio Recltoris Provincie, quem ipse probaveris, negotium delegates.* Quæ ratio, & mens Summi Pontificis compellit quoscunque ad subjiendum non solum inhibitionibus, sed & sententiis, atque mandatis ejusmodi Judicis delegati in audiendis, & decidendis causis gravaminum, & appellationum. Lex enim extenditur ad terminos suæ rationis, *l. His solis, v. Satis etiam cautè, C. de rev. don. & l. Illud, C. de Sacros. Eccl. Calder. conf. 337. de test. & alii communiter.*

Atque ita declaravit S. Congr. Concilii in una Algeri Jurisdictionis, quæ semel, ac iterum acerrimè fuit discussa, patròno Raymundo Pannato, cujus viri doctrina, & probitas plenissimo Urbis testimonio comprobata est. Tenor declarationis est hujusmodi.

Supplicem infra scriptum Libellum Sanctitatis Suae a Joanne Pinna, Delegato Apostolico in Regno Sardinie portedum ad hanc Sacram Congregationem Concilii remisit Sanctissimus Dominus Noster. Beatissimo Padre. Espos. humilimente alla Santità Vostra il Dottor Giovan Pinna, Canonico della Metropoli di Sassari nel Regno di Sardegna, ed Orato-

Oratore devotissimo, come fin dall'anno 1549. fù dalla *San. mem. di Pio II.* creato in Sardegna un Tribunale di un Giudice, il quale dovesse conoscere l'appellazioni da tutte le sentenze, e decreti di qualunque Giudice ordinario, o delegato, che fosse. Il qual Tribunale fu creato, acciò che gl'appellanti non dovessero venire alla Corte Romana per evitare la cattività de' Turchi, ed altri Corsari, nella quale spesso incorrevano nel portar le cause d'appellazioni in Roma. Ora essendo stato onorato dalla Santità Vostra l'Oratore con questa Giudicatura, ha ritrovato nell'esercizio molti, e molti pregiudicialissimi abusi, e uno fra gli altri ne' Conservatori de' Regolari, i quali contro ogni giustizia tentano introdurre, che dalle loro sentenze, o non si dia appellazione, o pure, che dandosi, debbano le cause d'appellazione immediatamente venire alla Corte Romana, ch'è un negare indirettamente l'appellazione, mentre per li sopraccennati pericoli del viaggio restano desertate le cause, sopra di che sono nati disturbi gravissimi; mentre avendo l'oratore ricevuto nel suo Tribunale l'appellazione d'una sentenza, e decreto fatto da uno de' suddetti Conservatori, questo scandalosamente ebbe ardire non solo di precettare l'Oratore, Giudice dell'appellazioni, che non s'ingerisse in detta causa, ma ancora di scomunicarlo. Sicchè l'Oratore per questo delitto fù necessitato non solo di dichiarare scomunicato il Conservatore, ma ad istanza del Fisco Ecclesiastico condannarlo in pena di scudi mille d'applicarsi alla Reverenda Camera Apostolica, della qual pena essendo stata principiata in qualche parte l'esecuzione, il Conservatore avversario ricorse a' Giudici secolari per riscuotere detta esecuzione a viva forza dalle mani degli Ecclesiastici, per il che l'Oratore per difesa della giurisdizione Ecclesiastica fù necessitato con gran dispendj andare in Algieri, dove ritrovò molte persone contro di lui armate, come di tutto il seguito pienamente consta in processo, che l'Oratore venuto a posta da Sardegna porge a' piedi della Santità Vostra, Supplica commettere a qualche Congregazione tanto la cognizione dell'articolo, se il Giudice Apostolico dell'appellazioni del Regno di Sardegna possa conoscere le cause di quelli, che s'appellano dalle sentenze, o decreti de' Conservatori de' Regolari, quanto la cognizione del ricorso fatto dal Giudice laico. Che, &c.

Itaque citatis partibus, & presupposito tenore delegationis Apostolicæ, ac literarum Conservatorie, aliisque positis, quæ ab utraque parte in sumario ad facti seriem probandam circumferuntur per manus. Queritur

Primo. An a Conservatore Collegii Algarensis detur appellatio ad Delegatum Apostolicum in Regno Sardinie?

Secundo. An idem Conservator in prænarrata controversia ritè, ac rectè processerit.

Die 24. Martii 1668. Sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. Eccl. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum.

Ad primum respondit, dari.

Ad secundum, negativè respondit.

Et iterum Algaren. Jurisdictionis. De hujusmodi controversia actum est die 24. Martii proxime elapsi, & eum responsum tunc fuerit, a Conservatore Collegii Algarensis Patrum Jesuitarum dari appellacionem ad Delegatum Apostolicum in Regno Sardinie, olim per literas Apostolicas *San. mem. Pii II.* sub anno 1459. institutum. Et in casu, de quo agebatur, ipsum Conservatorem minus ritè, minus ac rectè processisse.

Procurator generalis Societatis porrecto libello ad Sanctissimum D. Nostrum, & a Sanctitate Sua ad hanc Sacram Congregationem remisso, asserens ex prænarratis generalibus responsis, multas in die suboriri posse controversias, acturbas, supplex petit sociatim declarari.

Primo. An a dicto Judice Conservatore detur semper, & quomodo appellatio ad dictum Judicem Delegatum?

Secundo. Ac præsertim quando agitur de manifestis injuriis?

Tertio. Et an in judicio, in quo nuper appellatum fuit, ageretur de manifesta injuria?

Die 19. Maji 1668. Sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. Eccl. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum.

Ad primum censuit, dari.

Ad secundum censuit, etiam dari ad formam c. Pastoralis 53. de appellat.

Ad tertium Congregatio censuit, in præsentis casu non constare de manifesta injuria.

Ac tandem declaravit, pro dicto Judice quæ sequuntur.

Turritana Censurarum. Sacra Congregatio Concilii habita 2. Aprilis proxime præteriti censuit, censuras latas a Vicario Capitulari Turritano contra Delegatum Apostolicum Appellationum Regni Sardinie non sustineri. Et quia eadem est ratio de Subdelegato, Officialibus, ac Ministris

Curie ipsius delegati, propterea supplicatur expressè utriusque declarari censuras latas a dicto Vicario contra Subdelegatum, Officiales, ac Ministros Curie Subdelegati non sustineri.

Die 7. Maji 1672. Sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum pariter censuit, dictas censuras latas a Vicario contra Subdelegatum, Officiales, ac Ministros ipsius Delegati, non sustineri.

Turritana Jurisdictionis. Occasione, quod Joannes Pinna Canonicus Turritanus, Judex Delegatus Apostolicus Appellationum in Regno Sardinie, ad Urbem se contulit ad se, sui que muneris jus propugnandum, ad submovendam præterea turbativam, quam inducunt Ordinarii locorum Sardinie ad turbandam Jurisdictionem Judicis Delegati a Sancta Sede ad Universitatem causarum, prætextu quod Ordinarii ipsi de excessibus Judicum Delegatorum cognoscere valeant, per ea que tradit Barbosa in Pastoralis part. 3. alleg. 106. num. 26. & 27. supplex instat per Sacram Congregationem declarari.

Primo. An Ordinarii locorum possint de prætextu excessibus Judicis ad Universitatem causarum appellationum cognoscere, vel potius teneantur ad S. Sedem cognitionem remittere?

Secundo. An dictus Judex appellationum in causis civilibus, aut aliis mixtis, aut criminalibus, sit exemptus a jurisdictione Ordinariorum, & aliorum quorumcumque Judicum secularium, & Regis & sic ejus Officiales, Assessores, Fiscales, Notarii, Bajuli, & continuo commensales?

Tertio. An Ordinarii locorum possint adversus Judicem Delegatum prædictum implorare brachium Curie secularis vel ad S. Sedem recurrere teneantur?

Quarto. An Judex appellationum, cum sit Vicarius Pape in dicto Regno, possit pro servitio Curie habere familiam armatam?

Quinto. An in diebus audientie, & quoties informandis processibus, & suscipiendis informationibus de ordine sacre Congregationis super negotiis Episcoporum, & Regularium, ut passim accidit in dicto Regno, unde aliquo se conferre tenetur Judex prædictus Canonicus Turritanus possit consequi distributiones quotidianas ratione servitii personalis interessentibus dari consuetas, cum aliis fructus Canonici Turritani adeo tenues sint, ut sublatis distributionibus, vix annua scuta viginti supersint, & lucra que cum labore percipiuntur ex officio Judicis appellationum vix annua scuta centum excedant?

Sexto. An delinquentes, & confugientes ad dictum Judicem appellationum, possint impure ab aliis Judicibus ordinariis, aut delegatis, sive per Curiam secularem, sive Ecclesiasticam extrahi ab ejus Palatio, in quo jus redditur, vel potius gaudeat immunitate, prout Palatia Nunciorum, & aliorum Officialium S. Sedis?

Septimo. An Prothonotarii Apostolici alioquin exempti a jurisdictione Ordinarii quoad causas excedentes summas ducatorum vigintiquinque ex Bulla Leonis X. ut refert Gavant. in man. Episcop. verbo Prothonotarii, subjaceant in causis appellationum, si rei existant, Judici Delegato, ut supra, ad Universitatem causarum?

Octavo. An ex eo, quod Pius II. instituit Tribunal appellationum ad sublevandum incolas Regni a periculis pyratum, & ab expensis, possint appellati cogere appellantes ad Judicem præfatum adeundum, etiam ex eo, quod *San. mem. Urbanus VIII.* præventionem concessit inter A.C. & dictum Judicem?

Die 12. Martii 1672. Sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, quoad primum, secundum, ac tertium distulit resolutionem. Ad quartum respondit: Nihil innovandum. Ad quintum negativè: Ad sextum negativè: Ad septimum affirmativè: Ad octavum negativè: Et die 2. Aprilis ejusdem anni, repositis dubiis, quorum resolutio dilata fuit, eadem S. Congregatio quoad primum censuit, non posse, sed recurrendum ad S. Sedem. Ad secundum quoad Judicem respondit affirmativè. Quo verò ad Officiales, & alios distulit resolutionem. Ac de eum ad tertium respondit negativè, & ad Sanctam Sedem recurrendum.

Turritana Censurarum. Joannes Pinna Canonicus Turritanus, & Judex Delegatus Apostolicus appellationum in Regno Sardinie, per supplicem libellum a Sanctissimo remissum instat adversus Gavinum Luguam Vicarium Archiepiscopali Sede Turritana vacante deputatum, eo quia Oratoris, seu potius Apostolicam auctoritatem ausu temerario contempserit, laceraverit, ac conculcaverit, ut Orator probare intendit ex processu exhibitio, ex quo infra scripta facti series eruitur, nempe: De mense Decembris 1671. Didacus Accorra ex causa civili convenit Joannem Pinna coram Vica-

Vicario Capitulari. Pinna, quia exemptus, uti Delegatus Apostolicus, dictarum appellationum cum protestatione de non consentiendo in jurisdictionem, fori exceptionem declinatoriam opposuit, atque coram eo gesta annullari instituit. Putans Vicarius ordinariam ejus jurisdictionem exinde perturbatam, Pinnam citari fecit ad comparandum intra hore quadrante ad videndum declarari se in censuras Bullæ Cæne Domini incidisse. Comparuit Pinna, & a censurarum hujusmodi comminatione ad Sanctam Sedem appellavit, pro actorum copia instituit, & tanquam Judex appellationum ad Sanctam Sedem, Judicem subdelegavit, qui de instantiis contra ipsum factis per Promotorem Fiscalem Curie Capitularis ad instantiam dicti de Accorra de jure cognosceret. Vicarius tamen appellatione contempta, ad declarationem, & ad cedulorum affixionem processit. Quare Pinna iterum Judicem subdelegavit, qui de dictarum censurarum nullitate cognosceret, & dictus Judex eas tanquam nulliter latis revocavit. Et ulterius dictum Vicarium in censuras dictæ Bullæ incidisse pronunciavit. Sed Vicarius, & ipsum subdelegatum, & Delegato adherentes in censuras incidisse declaravit. Propterea ipse Subdelegatus contra Vicarium, & adherentes censuras aggravavit, & cedulones affigi fecit. His indignatus Vicarius, Subdelegatum in carceres conjecit. Et cum Pinna ad Chororum accessisset, licet declaratio nullitatis censurarum contra ipsam relaxatarum præintimata fuisset, Vicarius propter Pinna adventum, a divinatorum celebratione cessari jussit, itaut Orator ad Populi tumultus vitandos domum secesserit. Ex his instat committi alicui Judici criminali Romanæ Curie, qui adversus hujusmodi excessus animadvertat, ac petit decerni.

Primò. An, & quæ censuræ sustineantur?

Secundò. An Vicarius propter carcerationem dicti Subdelegati coerendus sit, & quibus pœnis?

Tertiò. An Vicarius teneatur ad refectionem expensarum propterea factarum?

Quartò. An potius Judici committendum, qui servatis servandis prout Juris fuerit, procedat?

Die 2. Aprilis 1672. Sac. Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum. Ad primum respondit Censuras latis a Vicario Capitulari contra Delegatum non sublineri. Et illas latis a Subdelegato sublineri. Ad secundum, tertium, & quartum remisit ad A.C. qui procedat prout de jure.

CONSULTATIO II.

An, & quo pacto remedium adhibendum sit fraudibus Clericorum in suis immunitatibus a vœligalibus?

ITA hodie corruptis moribus vivitur, ut neque honestatis amor ad rectè faciendum allicere, neque penarum timor a maleficio detertere possit, præsertim cum auri fulgor obervatur depravatis mentibus admiratione divitiarum, quas strenui juxta, & ignavi concupiscunt, ubi quæ præmia virtuti, atque industriæ bonorum debentur, ea præsentibus nummis vaneunt, & apud indignissimos esse comperiuntur. Cui malo, ut Judex Ecclesiasticus occurrat optimam factu putat exsecare penitus quicquid subest vitii, ne secum integras partes in consensum morbi rapiat. Quod quidem consilium neutiquam reprehendendum foret, si par animo eventus responderet. Sed usu magistro probatum est, intempestiva severitate, vel nihil profici adversus fraudes, ac versutias improborum, vel potius multum officii, dum ex ipsa difficultate gliscit peccandi cupiditas evanito legum auxilio, quæ vel aperta petitione palam oppugnantur, vel mille fallendi artibus per cuniculos subvertuntur.

Id multis Illustribus documentis confirmari potest. Unum hoc tempore in exemplum proponam; Fraudes Ecclesiasticorum in Republicas sæculares.

Equidem parentes, qui plures liberos habent, uni ex illis Clericatum assumendi constituunt patrimonium pro Ordinibus suscipiendis super omnibus suis bonis, vel majori eorum parte; ii verò qui liberis carent, idem servant cum aliquo ex cognatis, & quandoque etiam extraneis, & sub clypeo immunitatis hujusmodi colorati patrimonii bona, quæ in libro, quo tributa, & census æstimantur, sunt descripta, quem Catastrum videtur appellare Bart. in leg. forma, §. si cum ego, ff. de censib. æstimum Alciatus, eximunt ab eorum solutione.

Sunt qui emancipant ex suis liberis eum, qui Clericus est, donando eidem cum translatione actualis possessionis omnia bona sua, vel potiorem partem illorum, ut sint immunia, & in futuram absque ulla onerum solutione omnes ex eorum fructibus vivant. Quod parentibus, etiam demortuis, infervit cæteris fratribus eodem

modo viventibus sub regimine Clerici, neque ideò curantibus opponere de inofficiosa donatione.

Fratres quoque in divisione bonorum communium malitiosè dimitunt Clerico pro ejus rata quæcunque descripta sunt in catastro, accipientes in suam partem non descripta, sese tamen per scripturam privatam, aut confidenter intelligentes, quod quisque, non obstanti tali divisione re ipsa habeat commodum suæ congruæ portionis. Multi gravati oneribus non ferendis super suis bonis, ea donant alicui Ecclesiæ ad tempus determinatum sub conditione, quod durante eo tempore, sibi locentur pro certa pensione annua, libera, atque immunita a quovis onere, quod genus donationum, S. Congregatio ipsa Immunitatis in una Oppideni sub die 27. Septembris 1661. censuit, habendum esse pro fraudolento, & ideò non gaudere immunitate, scriptumque Episcopo, ut procedat, prout de jure.

Nonnulli simulant donationes, & venditiones bonorum in catastro descriptorum sub variis figmentis Clericos, aut loca pia, vel Ecclesiastica, reali possessione eis tradita, quæ tamen ipsi postea titulo locationis, livelli, seu emphyteusis ab hujusmodi donatariis, & emptoribus accipiunt, vel cum eisdem conveniunt de fructibus correspondentibus, aut aliter per scripturas privatas, seu alibi celebratas, ut difficillimè sit veritatem comperire causa solum fraudandi æstimum, ac evitandi onerum solutionem.

Aliqui de bonis, ut ajunt, allibratis fundant beneficia Ecclesiastica cum reservatione juris patronatus pro se, suisque decedentibus, curando deinceps propriam, vel filiorum institutionem. Immo sæpè student eadem bona a beneficiariis accipere titulo emphyteusis, libelli, seu locationis pro modica pensione. Quinimodò plerique inferioris notæ in eis colorant titulum coloniarum partiaræ, vel temporalis, vel perpetuæ, ut hisce artificiosis, ac subdolis machinationibus, & commentis eludant æstimum, subque prætextu immunitatis Ecclesiasticæ se ab oneribus subtrahant.

Plures sunt, qui habitum clericalem assumunt, non quidem animo clericali, cum non incedant in habitu, & tonsura, neque Ecclesiis deserviant, sed ut solo characteri contenti, sæcularia peragant.

Et quod nihilo pejus est non possunt hujusmodi fraudes, ac elusiones dijudicari ob frequentes inhibitiones, quas prædicti omnes obtinere curant ab Auditore Camera Apostolicæ in executionem Bullæ, quæ quotannis publicatur die Cæne Domini, vel sub aliis prætextibus, ac titulis, quibus Ordinariotum manus, & judicium enunciant, atque eludunt.

Hinc non abs re multi Principes, ac præsertim Prorex Neapolis edicta emisert, tenoris sequentis. PHILIPPUS Dei Gratia, &c. D. Emanuel de Fonseca Comes de Monterey, & Fuentes, unus ex Consiliariis Status S. M. C. in supremo Italianæ Consilio Præsès, Orator extraordinarius pro dicta Majestate apud Summum Pontificem, & in præsentem Regno Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus generalis.

Perchè continuamente ci viene fatta istanza da diverse Università, e particolari delle Città, e Terre di questo Regno delle fraudi, che si commettono da' cittadini, ed abitanti in esse per fuggire i pagamenti fiscali, ed altri pesi universali, che sono obbligati pagare per le robe, che da essi possiedono, mentre le donano a' Chierici, e a' Preti, e ad altre persone Ecclesiastiche, in maniera, che non solo ci viene ad essere di pregiudizio, ed interesse del Real patrimonio di Sua Maestà, ma vengono di più aggravati gl' altri poveri Cittadini delle predette Città, e Terre. E convenendo, che a questo si diano gl'ordini necessari per evitar tali frodi, essendosi nel Regio Collateral Consiglio viste, e riconosciute le consulte fatte in questo particolare dalla Regia Camera della Sommaria, a Sua Maestà in vigore di suo Reale ordine, e proprio dell'anno 1590. e ultimamente nell'anno 1628. nelle quali si contengono i seguenti, cioè,

Primò, in quanto alle donazioni, che si fanno da' laici a' figli, o parenti, preti, e Chierici, restando in possessione essi medesimi laici delle robe donate, e percependo i frutti, e l'entrate, come prima delle donazioni, siccome sempre per questa Regia Camera sono spedite provvisioni, si astringono i medesimi laici, e donanti a pagare per dette robe donate, come pagavano prima delle dette donazioni tutti i pagamenti universali, non ostanti le dette donazioni; perchè si presumono quelle fatte in fraudem, con eseguirsi contro detti laici donanti, e possessori di dette robe donate similmente laici.

Secondo, quando dette donazioni non sono in fraudem per le cause come di sopra, dette robe donate sono obbligate a contribuire all'Università, dove sono situate alla Bonatenenza, ed anco a debiti contratti per le dette Università,

sta, a tempo, che quelle sono state possedute per detti Cittadini, giusta il catasto del tempo delle donazioni secondo i decreti di d. Regia Camera, ed osservanza continuata.

13 Terzo a rispetto delle donazioni, che si fanno ad titulum patrimonii per potere il Chierico pigliar gl'ordini sacri, se le dette donazioni sono fatte dagli ascendenti, e non si eccede la porzione virile, mentre il Chierico non si promove ad ordine sacro, dette robe sono obligate a pagare la Buonatenenzia, e a contribuire i debiti contratti secondo il catasto tempore donationis, andando però il Chierico in abito, e tonsura clericale, e servendo ordinariamente in divinis in conformità del Sac. Concilio di Trento, e dopo promosso il Chierico ad ordine sacro, sono franche di detta Buonatenenzia. E così anche dopo la morte del padre, ed ascendente donante, avendo da contribuire allora solamente a' debiti contratti per l'Università, dove sono situate a tempo, che quelle sono state possedute per detti laici, la qual contribuzione di debiti contratti, si ha da esigere tanto per tempo, che il Chierico non sarà promosso ad ordine sacro, quanto anche dopo promosso giusta il catasto del tempo della donazione, conforme all'osservanza antica continuata per il detto Tribunale della Camera.

14 Quarto, le robe che sono pervenute a' Preti, o a' Chierici, per legitima successione di loro padri, e parenti sono franche da' pagamenti universali dal dè, che pervengono in potere di detti preti, o Chierici, andando però i Chierici in abito, e tonsura clericale, e servendo ordinariamente in divinis, sono quelle solamente obligate a contribuire a' debiti contratti per l'Università a tempo, che sono state possedute da' detti padri, e parenti cittadini laici giusta il catasto del tempo della morte di detti padri, e parenti laici.

15 Quinto, in quanto alle robe comprate da' Preti, o Chierici, andando i Chierici in abito, e tonsura clericale, e servendo ordinariamente in divinis secondo il Sac. Concilio di Trento, non avranno da pagare come cittadini, ma come buonatenenti, ed ancora contribuire a' debiti contratti per l'Università a tempo, che sono state possedute per cittadini laici, giusta il catasto del tempo della compra, con clausula, che essendo detti venditori primi possessori di dette robe secolari, sono quelli obligati a contribuire a' detti debiti per il tempo della loro possessione, e non essendo secolari, sono obligate le medesime robe.

16 Sesto, per l'esazione della Buonatenenzia, e debiti contratti ne' casi sopradetti con le clausule, & juxta catastum, ut supra, è lecito all'Università eseguire sopra le medesime robe, frutti, ed entrate di quelle.

17 Ed essendo di ragione, che i capi predetti così ordinati, e le prenominate consulte di detta Regia Camera si osservino, e si facciano osservare, ci è parso, e con voto, e parere dell'istesso Regio collaterale fare il presente Editto, da pubblicarsi in tutte le Città, Terre, luoghi di questo Regno, perche ordiniamo a tutti gli Officiali maggiori, e minori, tanto Regii, come de' Baroni, che in conformità di quel, che viene ordinato per li predetti presenti capi, e consulta di detta Regia Camera della Sommaria, debbano il tutto eseguire, e fare eseguire, e in modo tale, che quelli abbiano puntualmente in omnibus, & per omnia il loro debito effetto. Comandando di più a' predetti Officiali, che dell'esecuzione del predetto Editto ne debbano dare avviso a' Regii tribunali provinciali, a' quali sono sottoposti, a' quali similmente ordiniamo d'aver particolar mira dell'osservanza predetta, con fare le debite relazioni della pubblicazione del presente Editto in quelle Città, Terre, e luoghi, dove sarà pubblicato, con tenerci avvisati di quanto eseguiranno. Datum Neapolis die 27. Junii 1633.

El Conte de Monterey.

Vid. Carol. de Tapia Reg.

Vid. Rovit. Reg.

Vid. Enriq. Reg.

Parillus Secr.

18 His igitur, aliisque exuberantibus malis pio quidem affectu mederi oportet ne locus sit fraudibus, capit. 2. juncta Glof. v. *Fraudi de rescript. in 6.* neve hæc agentes ex dolo suo malo lucrentur adversus notata per Jurisconsultum in leg. ne ex dolo, 13. ff. de dolo malo, aliisque juribus congestis per Giurb. observ. 1. num. 25. tom. 1. Non enim debet quis ex dolo suo malo præmium ferre, clamante Ulpiano in l. ita demum 36. v. Ne quis, ff. de recept. arbitr.

19 Ideoque præcipuum remedium fore existimo, quod singuli Episcopi in suis Synodis diocesanis statuam certam, ac determinatam quantitatem patrimonii pro Clericis tam nobilibus, quam mediocribus, ac inferioris notæ, decernendo, quod ea solum, & non major gaudeat privilegii patrimonii clericalis.

Nam etsi Glossa in cap. Episcopus 7. v. *Vitium 10. quest. 20* 2. dixerit, meliorem, vel pejorem vitium ad dandum esse secundum qualitatem personarum, & Archid. in c. si Episcopus, num. 4. de præbend. in 6. scripserit, statuendum esse secundum qualitatem, seu conditionem ordinandi, cum largius agendum sit cum Clero pro dignitate ipsius, quæ in tali provisione attendenda est. Ideoque receptum sit, quod in taxanda quantitate patrimonii clericalis, fungentis vice tituli pro sacris Ordinibus suscipiendis, debeat attendi qualitas ordinandi, ut scilicet inspecta illius conditione, nobilitate, doctrina, gradu, & præeminentia, major taxetur, quam fieret personæ inferioris notæ, sicut in specie tradunt Rebuff. in prax. benef. par. 1. tit. de rescript. in form. com. num. 24. Caldas in l. si curatorem, v. *Læsis num. 132. sub init. C. de integr. restit. min. Zerol. in prax. Episc. p. 1. v. Dimissoria in 4. dub. & par. 2. eod. v. in fin. Salzed. ad Diaz. in pract. can. cap. 19. addit. nova num. 4. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 4. quest. 8. in fin. Ugolin. de offic. Episcop. cap. 26. §. 8. num. 4. & §. 12. sub nu. 1. Barbot. eod. argum. alleg. 19. num. 12. Campanil. in divers. jur. cap. rubr. 8. cap. 2. num. 3. Rodriq. in Summ. tom. 2. cap. 15. num. 9. Ricc. in prax. for. Eccles. par. 3. resolut. 473. n. 2. & 3. Novar. in summ. Bullar. par. 1. rubr. de ordinand. tit. 19. num. 16. Candelabr. Aur. in explan. constit. 29. Sixti V. notab. 11. Cardin. Bellarm. in observat. Concil. Trident. v. Honeste, pag. 211. col. 2. aliique plures. Et in hanc sententiam Sac. Congregatio Concilii responderit in Portugalensi, quantitatem patrimonii, ad cujus titulum quis ordinatur, remittendam esse arbitrio Episcopi juxta conditionem ordinandorum. Ut proinde dixerit Faventina 11. Maji 1689. resp. 2. quale sufficiens sit patrimonium, arbitrio Episcopi esse relictum, qui illud regionis more, & personarum qualitate, & conditione inspecta, constituit. Ac etiam in Mutinensi 28. Maji 1641. donationes, quæ fiunt pro constituendo patrimonio ad Ordines suscipiendos, esse debere in ea quantitate, quam Episcopus arbitrio suo necessariam esse judicaverit ad vitam honestam sustentandam pro cibariis, vestitu, & habitatione juxta conditionem ordinandi. Idemque repetierit in Piacentina 6. Julii 1652. ad secundum & in aliis sæpè.*

Attamen, cum receptissima omnium sententia sit, quod Episcopus, cujus est præscribere, aut determinare sufficiens patrimonium ad honestam sustentationem Clerici ordinandi, debeat suum arbitrium regulare, inspecta qualitate, & consuetudine locorum juxta illorum diversitatem, cum quod sufficit in uno loco, in alio minime fati erit ex traditis a Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 206. num. 12. Ugolin. de offic. Episcop. d. cap. 26. §. 10. in princ. & Boss. tom. 1. moral. tit. 3. de ordin. quoad titulum requisitum ad sacros suscipiendos, §. 9. num. 33. post med. Afferantque propterea in iis diocesisibus, in quibus extant Constitutiones Synodales, taxantes certam illius quantitatem, eam pro lege attendendam, & observandam esse Sanch. conf. moral. lib. 7. cap. 3. dub. 35. num. 5. Boss. dict. num. 33. in fin. ac etiam testentur in Civitate Neapolitana extare taxationem certam in annuo reddito ducatorum triginta sex, in aliis vero locis Regni ducatorum vigintiquinque, Garz. de benef. part. 2. cap. 5. num. 118. ac Novar. in summ. Bullar. p. 1. d. rubr. de ordinand. tit. num. 20. Non abs re videtur dicta jussio, quod singuli Episcopi per decreta synodalia statuam in suis Diocesisibus certam quantitatem patrimonii ordinandorum, quæ sola gaudeant illius privilegii, & fungatur vice tituli beneficialis.

Siquidem Concilium Tridentinum dict. sess. 21. de re form. cap. 2. considerans, non decere eos, qui divino ministerio adscripti sunt cum Ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere, statuit dumtaxat, quod Episcopus inspicat, an patrimonium ordinandi sit tale, ut ei sufficiat ad vitam sustentandam. Quare Bellarm. ibidem in observ. doctrinae, v. Ordinis dedecore pag. 711. col. 1. dixit, cujus statuit rationem finalem esse, ne ordinandus cogatur mendicare, sicque ignominiosè despiciatur, juxta verba Div. Hieronymi de divers. Ordin. Eccles. cap. 5. relata in cap. Diaconi sunt cap. 23. circa med. d. 93. quibus etiam usa est Gloss. cap. 1. v. Neminem, d. 70. in reddenda ratione statuti per Concilium Chalcedonense cap. 6. quod nemo sine titulo ordinetur in sacris.

Satis ergo ad terminos Concilii est, quod patrimonium sufficiat ad vitam sustentandam, ne Clericus cogatur mendicare cum dedecore sui status. Quo etiam respexisse Canones antiquos, conitat ex verbis cap. 2. in fin. de præb. Det illis unde vivere possint, ex Alexandro III. in Concilio Lateranensi cap. 5. cujus mentio fit eodem tit. in cap. si Episcopus 4. ibi: Nisi talis de sua, vel paterna hereditate subsidium vite possit habere, ex Innocen-

- nocentio III. rescribente Episcopo Zamorensi in c. cum scitandum 16. post med. ibi: vitæ necessaria congruè subministrare, & ex Bonif. VIII. in cap. si Episcopus 37. eod. tit. de preb. in 6. ibi: Vita necessaria ministrare. Quibus perpenfis Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 2. numer. 23. asseruit, hujusmodi patrimonium fungi vice tituli in ea parte, ut inde submoveantur periculum mendicitatis in Clerico.
- 24 Nec propterea defunt asserentes in illo taxando, solum desiderari sufficientes victui redditus juxta consuetudinem regionis, ne ipsi ordinandi cogantur mendicare, nec esse inspiciendam qualitatem, & conditionem singulorum, adeò ob illam augenda, vel minuenda sit quantitas patrimonii. Hi sunt Petrus de Ledesma in summ. part. 1. de sacram. part. 7. de sacram. Ordin. conclus. 3. inquiens probabiliorum Garz. de benefic. part. 2. cap. 5. num. 114. & infra, negans contrariam opinionem servandam esse in praxi. Quia Concilium Tridentinum non exigit, quod ordinandus possit decenter vivere juxta qualitatem in particulari, hoc est in perfecta nobilitate, doctrina, aliisque hujusmodi talis ordinandi, sed juxta qualitatem cujuslibet Clerici in genere, itaut non cogatur mendicare, Bonac. tom. 3. de censur. in particul. disput. 3. quest. 1. punct. 8. numer. 10. ubi tamen observat, hanc quantitatem non esse definiendam juxta gradum, nobilitatem, & statum ordinandi, sed simpliciter, atque ita ut talis quantitas assignetur, qua quis sustentari possit, Bossius loco citato num. 32. testans de veriori; quia Concilium petit, ut cuilibet ordinando comparentur necessaria ad honestam sustentationem, habito respectu ad statum clericalem in genere, ne cogatur mendicare, non autem in particulari ad qualitatem, seu nobilitatem ordinandi, & sanctarellus var. resol. cap. 49. num. 32. idem ponderat, quibus accedit Navarrus de orat. miscellan. 62. num. 3. in fin. indistinctè habens pro sufficienti ad Ordines sacros, omne beneficium annui valoris aureorum triginta, vel quadraginta, testando de communi observantia sub numer. 7. Ideoque Rota coram Comitulo dec. 70. sub num. 7. solum negavit, sufficientem esse annum redditum aureorum quindecim.
- 25 Ubi enim sufficiunt cuivis personæ Ecclesiasticæ scuta quinquaginta, cur permitti debet exorbitans bonorum cessio, quæ luxum potius, quàm honestam vitæ sustentationem pariat? Hincque certa simulatio resultat. Quippe hujusmodi pinguiorum patrimoniorum constitutio, quæ tam a parentibus, quàm ab amicis in dies fit, dempta honesta Clerici sustentatione, cedit in utilitatem eorum, qui patrimonium constituerunt. Proindeque nil mirum, si registra Communitatum deficient, & scandala quotidie oriantur. Et nihilominus Ecclesiastici Regia vectigalia, & publica onera defraudantes, tenentur ad severam restitutionem, quod docuit Covar. var. lib. 1. tit. de restit. par. 2. §. 5.
- 26 Atque idcirco justa, & Sacro Concilio conformis erit provisio, quod certa quantitas hujus patrimonii clericalis per decreta synodalia taxetur ab Episcopis in qualibet diocesi, eaque pro lege servetur, quoad omnes, itaut in exuperantia non sit locus illius privilegiis.
- 27 Secundum remedium est, non admittere laicos ad clericatum sine delectu citra Ecclesiarum necessitatem, vel utilitatem, consideratam a Tridentino dist. cap. 2. ibi: Nisi illos, quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum, ac propterea eisdem Episcopis præcipere, etiam sub pœnis Ecclesiasticis, quod omnino observent decretum ejusdem Concilii sess. 23. de reform. cap. 16. ut nullus ordinetur, qui illi Ecclesiæ, aut pio loco pro cuius necessitate, aut utilitate assumitur, non adscribitur, ubi ejus fungatur numeribus, nec incertis vegetur sedibus.
- 28 Porro Sacerdotis utilitas, contemptus, & irreverentia apud populum, primum ex multitudine nimia, deinde ex indignitate, postremò ex vita palam scelerata, scandalosaque multorum hujus sacratissimi Ordinis mihi pendere videtur. Multitudo hæc nimia necessariò etiam contemptum, vilipensionemque ingerit, sicut contra raritas pretium, æstimationem, admirationemque rebus facit. Contemptum, vilipensionemque auxit sine discrimine, sine judicio, sine Ecclesiarum necessitate tam multorum ad tam sublimem gradum admissorum personalis indignitas, sive ætatem, sive prudentiam, eruditionem, cæteraque spectes, quæ ad tuendam apud populum dignitatem, autoritatem, æstimationemque pertinent. Auxit denique stipendorum in tam multos tenuitas, aliorum autem velut acquirendi victus causa, sine stipendiis promotorum, necessariorum quoque indigentia; quamobrem mendicare alios videmus, alios vero in indignam Sacerdotibus servitatem, officia, ac ministeria se abdicare laicis. Quod est contra decorem, & honestatem status clericalis, ut decernitur in cap. Sacerdotibus ne Cler. vel Monach. & in Concil. Carth. 1. cap. 6. in cap. Credo 21. q. 3. & sancitum in Concilio Provinciali Toletano, celebrato sub anno 1565. capit. 18. Non obstante contraria consuetudine, quæ tanquam irrationabilis non potest prævalere contra legem, atque adeò tanquam corruptela est extirpanda, ut etiam docent Diaz. in pr. cap. 6. num. 3. Farinacc. par. 1. fragm. v. Clericus num. 184. Marth. de jurisd. par. 4. cas. 116. num. 8. Reginald. lib. 30. pr. for. pœnit. tract. 3. num. 23. ac Genuen. in pr. cap. 62. num. 20. in addit. Quæ res, & optimorum quorumque, & verè Christianorum animos diù graviter cruciavit, & jamdudum optarunt boni omnes huic velut capitali morbo seriò adhiberi efficacè remedium ab iis, ad quos hoc officium pertinet, quod in eo mihi consistere videtur, si raritate, ætate, eruditione quoque, & vita singulari, atque rerum externarum decenti splendore, & affluentia pro tanti Ordinis decore, Sacerdotes recuperarent, & tuerentur deinceps Sacerdotii dignitatem, autoritatem, æstimationem, & reverentiam apud populum, unde præcipuè, nisi ego fallor, pendet nostræ Religionis dignitas, vigor, & efficacia, revocata veteri, & publica disciplina Ecclesiæ, per quam hi deinceps continerentur in officio.
- 29 Tertium remedium est, statuere, quod Clerici primæ tonsuræ, & minorum Ordinum non deferentes habitum, & tonsuram clericalem, nec insimul inservientes Ecclesiis, quibus in sua ordinatione adscripti fuerunt, postquam fuerint canonicè moniti a suis Episcopis, non potiantur beneficio immunitatis ab oneribus laicis pro suis bonis patrimonialibus, præsumendo etiam ex hoc, illos verè assumpsisse Clericatum in fraudem vectigalium, gratia tantum sese ab illorum solutione eximendi, quoniam licet sententia negativa, quod scilicet Clerici primæ tonsuræ ac minorum Ordinum, non habentes dicta requisita Concilii sess. 23. de reform. cap. 6. minimè sint immunes a vectigalibus, quam tenent Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 27. num. 14. Azor. par. 3. lib. 5. cap. 19. quest. 6. Filiucius tom. 1. tract. 16. cap. 11. nu. 258. Alterius de censur. tom. 1. disput. 19. lib. 5. cap. 6. dub. 10. Molpessus in summ. tom. 1. tract. 6. cap. 10. num. 65. & tom. 2. tract. 12. cap. 12. num. 162. Layman. theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 6. num. 3. Homobonus in exam. Eccles. par. 1. tract. 7. cap. 29. quest. 120. Reginaldus tom. 1. lib. 9. cap. 25. num. 376. Coriolan. in exposit. Bullæ Cæne Domini exam. 18. Cevallos de cognit. per viam violent. in præem. cap. 27. numer. 22. & Cutellius de immun. Eccles. lib. 2. qu. 37. per tot. non fit per se constans, quamquam probabilis dicatur a Grassio in aur. dec. par. 1. lib. 2. cap. 125. nu. 21. Etenim contrarium docent Molina de just. & jur. tom. 3. disp. 270. num. 2. Lessius eod. argum. lib. 2. cap. 33. dub. 5. num. 38. Malderinus 2. 2. tr. 5. cap. 6. dub. 8. Garzias de benef. par. 2. cap. 2. 3. num. 5. in fin. Torreblanca in defens. lib. de Mag. cap. num. 69. & Diana par. 1. tr. 2. resol. 36. ac respondit S. Congreg. in epistola relata per Comitulum respons. moral. lib. 6. qu. 20. & declaravit sæpius S. Congr. Immunitatis, præsertim in Pennensi 21. Martii 1646. iniquiens, Clericos in minoribus esse exemptos a collectis, etiam si non inserviant Ecclesiæ. Et S. Congregatio super Episcopis 24. Januarii 1631. his verbis Clericos non inservientes Ecclesiis non potest Ordinarius immunitate a gæbellis, & aliis oneribus laicalibus privare, sed iidem Clerici, nisi inserviant, ac habitum, & tonsuram clericalem deferant, aut beneficium Ecclesiasticum obtineant, privilegio fori non gaudent.
- 30 Nec pariter scribentes conveniunt, utrum assumentes habitum clericalem in fraudem dumtaxat vectigalium sint ab eis immunes, id absolutè negantibus Prospero de Augustino in addit. ad Quarant. in sum. Bullar. 11. Vectigal. limit. 1. Auctoritate l. qui sub pretextu, c. de sacros. Coriolan. in leg. excomm. 18. & Cutell. latè d. lib. 2. cap. 44. sub distinctione verò Duard. in comment. ad d. Bullam Cæne lib. 2. dist. can. 18. quest. 7. ex num. 2. nempe, quod sint immunes, dummodo serviant in divinis, licet non habeant intentionem perseverandi in Clericatu, nec suscipiendi Ordines sacros, secus autem si ipsum habitum clericalem assumpserint absque ulla intentione promovendi se ad clericatum, prout etiam si prima tonsura initiati nullo modo serviant in divinis, cum sint Clerici nomine tantum, non re, qui propterea non debent eorum privilegio gaudere, & simpliciter affirmant, quod tali immunitate gaudeant in omni casu par. 1. 10. 2. resol. 43. quia cum verior sententia sit ad hujusmodi immunitatem non esse Clericis necessaria requisita Concilii,

liti, loquentis de solo privilegio fori, eorum defectus non videtur attendendus.

31 Nihilominus, quia esto, illæsa veritate, novum jus Concilii loquatur solum de privilegio fori, adhuc urget jus antiquum ab Honorio III. expressum in cap. fin. de vit. & honest. Cleric. quod si tales Clerici ter moniti a suis Ordinariis non respicerint, sed prætermisissis divinis officiis, laicalibus insisterint, subiaceant statutis, & consuetudinibus patriæ, cum privilegium clericale ipso facto abjiciant, & idcirco ejus clypeo defendi non debent. Ideoque, trina monitione præcedente, non videtur dubitandum de justitia hujus statuti provisionalibus, cum certum sit, ter monitis non respicientibus privilegium clericale simpliciter amittere quoad omnia, sicut novissime docet Thomas Delbene de immun. tom. 1. cap. 5. dub. 3. sess. 2. num. 7. post alios, quorum meminit præcedenti sess. 1. num. 5.

32 Et sanè ex clara dispositione Sacri Concilii Tridentini sess. 21. cap. 2. de reform. ibi: Statuit S. Synodus, ne quis deinceps Clericus secularis quamvis alias sit idoneus moribus, scientia, & ætate, ad sacros Ordines promoveatur, nisi legitime constet eum beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiat pacificè possidere &c. patrimonium verò, vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi, quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum, eo quod prius perfectò patrimonium illud &c. verè ab eis obtineri, taliaque esse, quæ eis ad vitam sustinendam satis sint, &c. duo præscribuntur. Primum versatur in qualitate personarum. Secundum in quantitate reddituum ad honestam sustentationem. Rursum primum requirit Ordinem sacrum. Secundum veram possessionem beneficii, vel patrimonii congruentis, quod Concilium ordinavit ea finali causa, ut dictum, ne qui divino ministerio adscripti sunt cum ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere cogantur. Quæ quidem causa finalis satis desumitur ex verbis præfationis l. fin. ubi Bart. ff. de hered. instit. Rot. coram Buratt. dec. 37. num. 3. proindeque bona in patrimonium Clericis minoribus attributa non debent esse immunita a collectis, & oneribus impositis ratione publicæ utilitatis. Quod etiam indicant instrumenta, quæ conficiuntur in hujusmodi patrimoniorum Constitutionibus, nempe quo facilius ad sacros Ordines promoveri valeant. Ergo donec sacros Ordines susceperint, & est illis libera facultas statum Ecclesiasticum, vel sæcularem eligendi, non convenit immunitas a publicis oneribus. Qualitas namque requisita per S. Concilium in personis constitutis in Sacris non est apta comprehendere eos, qui non sunt tales ad tex. in l. 3. §. filius, ubi Bart. sub int. & num. 2. ff. de lib. & posth. Rot. in Romana concordia coram Cardin. Pancirolo 16. Decembris 1636. §. nec obstat. Neque dispositum sub certa qualitate extendi debet ad diversa, Abb. conf. 115. lib. 2. Roman. consil. in princip. Add. ad Seraph. dec. 158. in fin. Iniquum enim videtur sub ista electione, & status incertitudine illos cum aliena jactura locupletari.

33 Quartum remedium sit, quod nimirum Ordinarii in cognoscendis fraudibus, & abusibus commissis adversus æstimum nullatenus impediuntur per inhibitiones, quæ consueverunt concedi ab Auditore Cameræ, ac ut remedium præstò sit, potest alterum ex duobus fieri, vel dictis Ordinariis scribere, ut in ejusmodi causis procedant, non obstantibus inhibitionibus Auditoris Cameræ, sicut eisdem rescripsit S. Congregat. Immunitatis anno 1652. ac aliàs sæpè, vel saltem ipsis inhibitionibus Auditoris Cameræ inferere hanc vel similem declarationem, nempe: Itaut præsens inhibitiò non sufficiat in causis judicialiter introductis, vel introducendis coram Ordinariis in prima instantia juxta formam Concilii Tridentini.

34 Nam cum etiam Auditor Cameræ sit comprehensus in decreto ejusdem Concilii sess. 24. de reform. cap. 20. ne scilicet suis inhibitionibus impediatur cognitionem ordinariam in prima instantia, Ricc. in prax. resol. 126. p. 2. & ante eum Diaz. de Mena var. quest. lib. 1. qu. 12. num. 8. contulendum profectò est altero ex modis prædictis quoad primas instantias. Quod verò ad appellationes persistendum in aliis decretis, quod Episcopi, quibus inhibetur, per suas literas reddant certiorum Auditorum Cameræ de qualitate, ac momentis causæ non admittentis moram in executione judicati, missis exemplis inhibitionum, & Auditor Cameræ illis rescribat, quod in tali causa procedant ad executionem, non obstante sua inhibitione in suspensivo, & solum firmo manente devolutivo, quod uti justum, æquum, & honestum non poterit exemplo nocere. Quare S. Congregatio Immunitatis sub die 27. Februarii 1658. Nuncio Taurinensi in hunc modum scripsit: Effendoss compiaciuta

la Santità di Nostro Signore col parere della S. Congregazione deputata per provvedere ad alcuni supposti abusi di cotesto Stato di dar gli ordini opportuni, che si contengono nell' occluse lettere sopra i patrimoni troppo eccedenti, che si assegnano a' Chierici, doua V. S. far capitare fidatamente alle mani di tutti gli Ordinarij di cotesto Stato gli ordini accennati, acciocche si conformino in eseguirli con i prudentissimi sensi della Santità Sua, mentre a V. S. mi offero di cuore. Letteræ autem circulares ejusdem S. Congregationis Ordinariis Statutis Sabaudia sub dicto die, & anno directæ, sunt hujusmodi: Per dare opportuno rimedio a' pregiudizj, che si presuppone ricevino le Comunità, e i laici di cotesto Stato per i patrimoni troppo eccedenti, che molti assegnano a' loro figliuoli, fratelli, o altri parenti, col fine di sottrarre i beni assegnati a' medesimi dal pagamento de' pesi pubblici, la Santità di Nostro Signore, inteso il parere di questa S. Congregazione, deputata per provvedere a simili abusi, ha ordinato, che s' incarichi a V. S. d' avvertire diligentissimamente per quanto spetta alle persone soggette alla sua giurisdizione, che i detti patrimoni Ecclesiastici non eccedano la quantità sufficiente conforme al S. Concilio di Trento, cioè secondo il giudizio di lei, e la condizione, e la qualità delle persone ordinande. Eseguisca perciò con somma accuratezza, e priego a V. S. ogni bene. Quin Sanctissimus in Audientia sub die 20. Martii ejusdem anni iussit Secretario S. Congregat. Immunitatis, ut scriberetur Nuncio Taurinensi in hunc tenorem. Volendo la Santità di Nostro Signore provvedere, che dagli Ordinarij si proceda, come di ragione, sopra le fraudi, che si suppone commetteri nelle donazioni, ed altri contratti, che si fanno a favore di persone Ecclesiastiche in pregiudizio delle Comunità, e de' laici, e che l' inhibitioni di Monsignor Auditor della Camera non abbiano da impedire, che gli stessi Ordinarij non procedano in prima instantia secondo la disposizione del Sacro Concilio di Trento nel cap. causæ omnes 20. sess. 24. de reform. inteso il parere della Sacra Congregazione deputata a provvedere a simili abusi, ha ordinato, che col mezzo di V. S. si faccia sapere agli stessi Ordinarij, che presentandosi costì le suddette inhibitioni, anche in vigore della Bolla in Cœna Domini, essi medesimi ne scrivano al suddetto Monsignor Auditor della Camera con l' aggiunta d' una copia semplice di dette inhibitioni, acciocche senza tela giudiziaria, e spedatamente egli possa dar loro opportuno rimedio. E così dovranno anche eseguire quando si presenteranno inhibitioni del medesimo Tribunale in grado d' appellatione delle loro sentenze nelle stesse cause per sospendere la loro esecuzione: poichè trasmettendo a Monsignor Auditor della Camera la copia di esse con una breve informazione de' meriti della causa, riceveranno da lui spedita risposta col dovuto provvedimento. Idem observatum, ac scriptum fuit Episcopo Comensi, & Nuncio Apostolico apud Helvetios sub die 13. Novembris 1668. & in una Alexandrina pro Clero Castellaccii die, & anno præfato.

Quoniam verò honesta, ac utili consultatione devoluti sumus, placet paulisper huic rei insistendo alias resolutiones eodem pertinentes proponere, in quibus primo loco annumerabo casus, in quibus haud dubiè debetur Ecclesiasticis immunitas a quibusvis oneribus. Secundo loco producam casus illos, in quibus Ecclesiastici jure concurrere debent cum laicis. Tertio, afferam casus, qui ex opinionum varietate dubii sunt, ac sub Judice, ex quibus inferre liceat, quod sicuti Sedes Apostolica intendit præservare Ecclesiasticos ab oppressione laicorum, ita etiam juri consonum est, quod provideat justis eorundem quærelis contra Ecclesiasticos, alioquin nunquam perturbatio, atque confusio jurisdictionum evitari poterit.

Primo igitur personæ Ecclesiasticæ sunt immunes a cunctis oneribus merè personalibus, usque præcipuè, qui ministerio immediato personæ absolvuntur, non solum quia personæ Ecclesiasticæ distrahi non debent a cultu divino, sed quia, deficiente in Principe sæculari jurisdictione ordinaria in personas Ecclesiasticas, nullatenus cogi possunt a potestate sæculari ad illa onera subeundum.

Secundo, sunt pariter immunes ab omnibus iis oneribus, quæ non habent certam, ac determinatam præstationem, quæque imponuntur præcipuè personis in considerationem suarum facultatum, ac bonorum, ut sunt exempli causa, militaria subsidia, focus, & alia hujusmodi, quæ non imponuntur bonis in catastro descriptis, nec ratione solidi, aut libræ.

Hæc tamen propositio limitari debet, atque restringi in casibus, in quibus agitur de communi, ac publica utilitate, vel defensione, & quando facultas laicorum non suppetant, itaut soli nequeant onera sustinere, cuius cognitio spectat ad Judicem Ecclesiasticum, illiusque

que est declarare, an utilitas, atque necessitas sit ejusmodi, quæ valeat obligare Ecclesiasticos ad contributionem.

39 Tertiò sunt etiam immunes ab omnibus vectigalibus pro se, suisque famulis, ac domesticis, qui eorum personis sunt necessarii. Idque cum limitatione primò, in casibus necessitatis, & communis defensionis, durante necessitate. Secundò, in vectigalibus impositis pro perpetua, & communi utilitate. Tertiò, in illis vectigalibus, quæ ex antiqua consuetudine soliti sunt solvere.

40 Quartò, Ecclesiastici sunt quoque immunes pro bonis antiquis spectantibus ad suas Ecclesias, quæ bona non reperiuntur descripta in libris censualibus, neque obligata ad solutionem onerum realium, certorum, invariabilium. Pro quibus bonis debent præservari immunes ab omnibus oneribus, tam ordinariis, quàm extraordinariis cum limitatione tamen, & restrictione in casibus communis utilitatis, & necessitatis publicæ, & quando facultates laicorum non sufficiant.

41 Quintò, debetur immunitas Ecclesiasticis pro portione bonorum patrimonialium, sive pro titulo patrimoniali, quo ab Episcopo ad Ordines sacros admissi sunt, ita ut a die ordinationis, & erectionis hujusmodi patrimonii sint immunes ab omnibus oneribus imponendis, atque impositis pro quacunque causa, exceptis dumtaxat certis, & invariabilibus, ac illis, quæ proveniunt a debitis, aliisque contractibus ante erectionem patrimonii initis. Et in hac re, cum in dies committantur fraudes, observandum videtur primò, quod si fundari possit patrimonium super bonis non descriptis, non debeat Episcopus in iis illud instituire, nisi in casu, quo constaret, non posse æquè constitui in toto, vel in parte, quia fundetur in bonis descriptis. Secundò, quod erectio patrimonii admittatur statim, atque ad primam tonsuram sint promoti, ut honestè vivere possint. Tertiò, quod limitetur in qualibet Diœcesi certus numerus Clericorum, ac Presbyterorum. Quartò, quod ordinatis ad titulum pensionis, vel beneficii ecclesiastici non possit deinceps patrimonium assignari. Quintò, quod ordinati ad titulum patrimonii in casu, quo provisi fuerint pensione, vel beneficio sufficienti, debeant pro bonis patrimonialibus concurrere ad bona eo modo, quo concurrunt laici, & patrimonium uniatu catastro, ut antea. Sextò, quod patrimonium taxetur juxta personarum qualitatem, quæ in tres classes distingui poterit, in nobiles, in honestiores, in plebeos, qui inspecta conditione Regionis honestè vivant, maximè si, ut debent, interviverint Ecclesiis, & Missæ sacrificium celebraverint. Septimò, quod Episcopi in erectione hujusmodi patrimonii procedant cum assistentia tantùm Syndicorum illorum locorum, in quibus bona posita sunt, ne sequatur æquivocatio in qualitate personæ ordinatæ, & in æstimatione redditus bonorum assignatorum, neve indirectè filii, & fratres sæculares priventur ea portione, quæ a lege illis præservatur. Item curent publicè denunciari assignationem factam in patrimonium Ecclesiasticum, ut infra certum terminum quælibet persona, cujus res agitur se opponere, atque suas rationes allegare liberè possit.

42 Hactenus de immunitate bonorum, quæ spectat ad Ecclesiam, & Ecclesiasticos. Nunc contra adducam casus illos, in quibus Ecclesiasticos ad onera laicorum teneri aliqui volunt.

Et primò, tenentur ad onera, & servitia feudalia quoties a Principe laico, vel ab aliis jurisdictionem, ac bona feudalia habent, ac possident. Idem dicitur de canonibus civilibus, sive præstationibus certis, & coherentibus bonis possessis. Secundò, tenentur ad onera tam ordinaria, quàm extraordinaria quoties per modum contractus, vel ultimæ voluntatis bona ipsis pervenerint cum obligatione apposita ab illis, qui ea acquisiverant dicta onera solvendi. Tertiò tenentur Ecclesiastici, quibus ex quovis titulo bona in æstimo descripta pervenerint, ad solutionem onerum certorum, & invariabilium institutorum, antequam bona eidem solutioni obligata, pervenerint ad ipsos Ecclesiasticos. Quartò, tenentur ad onera tam ordinaria, quàm extraordinaria coloni bonorum Ecclesiasticorum pro portione colonica tantùm, ita tamen, ut non aggraventur magis quàm coloni sæcularium. Quod intelligi debet quoad onera realia, sive mixta. Nam quoad onus servitii personalis verior opinio est, non posse a Principe laico evocari a cultura bonorum Ecclesiasticorum ad militiam, aliaque munia, ex quibus notabiliter eadem cultura impediretur, atque adeò gaudere immunitate Ecclesiastica, exceptis tamen casibus absolute necessitatis. Quintò, tenentur ad onera eo modo, quo dicebatur de colonis, conductores bonorum Ecclesiasticorum pro rata utilita-

tis, quam verisimiliter possint percipere a conductione bonorum, dummodo tamen non sint ad hunc effectum operata a locatoribus bonorum laicalium. Sextò, tenentur ad onera ordinaria, & extraordinaria possessores laici bonorum emphyteuticorum, & livellariorum Ecclesiæ, possuntque cogi ad illa assignandum catastro, si non fuerint in eo descripta, advertendo tamen quod debent in descriptione æstimari tantò minoris, quanto onus canonis, vel livelli, quod Ecclesiæ, vel Ecclesiasticis solvitur, æstimetur.

43 Has propositiones quod ad colonos, conductores, & emphyteutas bonorum Ecclesiasticorum adeò veras esse ajunt, quod ne valeat quidem pactum appositum in eorum concessionibus, quo Ecclesiastici obligantur illis ab his oneribus relevaturos, etiam si iis cederent jura suæ immunitatis. Et licet hæc tres propositiones aliqui non infimæ notæ Doctores impugnent, nihilominus, accedente consuetudine universalis Regionis, in illis est persistendum.

44 Restat nunc examinare casus, qui probabiliter controvertuntur in hac materia immunitatis, quique ex jam dictis ad unam quæstionem reduci possunt, nimirum, An bona perpetuò obligata catastro, quæ transeunt ad Ecclesiam, & Ecclesiasticos reddantur immunita ab oneribus incertis, extraordinariis, & variabilibus, an verò transeant affecta obligatione distorum onerum virtute hypothecæ contractæ, ac dependentis ab eorum descriptione.

45 Hæc controversia duas inspectiones principales amplectitur. Prima est, quod ad bona descripta, quæ transeunt ad Clericos, aliasque personas Ecclesiasticas. Pro cujus resolutione quatuor casus considerari possunt.

60 Primus est, quando ex consuetudine inductum est, quod ex bonis descriptis Ecclesia, & Ecclesiastici solvant, & contribuant eodem modo, quo contribuant laici. Et in hoc casu, quamvis non parva sit controversia, tamen non minus vera, quàm communis videtur esse illa opinio, quæ vult Ecclesiam, & Ecclesiasticos non teneri ad onera etiam variabilia, & incerta. Proindeque in iis locis, in quibus hæc consuetudo probatur, non possunt Syndici, & Communitates manuteneri in possessione bona ejusmodi collectandi cogendo eos per sequestrationem fructuum, vel apprehensionem fundi descripti.

47 Secundus casus est, quando in locis adsunt statuta, in quibus disponitur, quod omnia bona descripta sint hypothecata pro oneribus præsentibus, & futuris. Hic casus valdè controvertitur a Doctoribus. Negari tamen non potest, quin, si Doctorum numero innitatur, communior sit opinio, quæ favet immunitati Ecclesiasticæ, licet ex rationum momentis contraria opinio sustineatur, præsertim ex autoritate Bartoli, quem plerique sequuntur.

48 Tertius casus est, quando in actu registrationis ipsi bonorum domini ea submiserunt pacto, & obligationi expressæ, ac perpetuæ hypothecæ. Casus autem iste minorem patitur difficultatem. Nam vinculum obligationis, quod provenit ex pacto appposito a privatis dominis in ipso actu registrationis rerum suarum est fortius illo, quod induci potest a lege, cujus vis sæpè imbecillis est defectu jurisdictionis in personam non subditam.

49 Quartus casus magis dubius est, quando sumus in puris terminis registrationis perpetuæ, vel consuetudinis, nec constat, an intervenerit pactum cum obligatione expressa. Et in hoc si sequi debemus communior opinionem, negari non poterit quin longè major sit numerus Doctorum sequentium opinionem, quæ favet immunitati Ecclesiasticæ quoad onera incerta, & variabilia, supponentes, quod hypotheca legalis, quæ oritur a registratione bonorum, nequeat operari in hoc casu, nec radicari tanquam accessoria obligatio incerta, & secundùm ipsos non emissa ante impositionem oneris. Attamen non videtur arduum ejusmodi fundamentum evertere, opinionemque contrariam ex principis legalibus sustineri; ideòque hac in re desideratur concordia.

50 Secunda inspectio principalis concernit bona patrimonialia Clericorum, intelligendo pro bonis patrimonialibus ea, quæ ab ipsis possidentur præter illa, quæ habent in titulum patrimonii. Hic casus apud laicos minorem difficultatem involvit. Nam plerique Doctores sustinent, quod personæ Ecclesiasticæ non debeant gaudere immunitate pro suis bonis patrimonialibus regestis, cum non sint hæc bona perpetuò Ecclesiastica. Et licet hæc opinio communiter reprobetur; nihilominus ajunt, teneri Ecclesiasticos ad onera in hoc casu, quando quoad eorum bona patrimonialia ex consuetudine semper observata,

vata, illa solverunt. Nec dici poterit hæc consuetudo interrupta ex actibus Episcoporum: quia cum non sustineatur in jure, non debet in ipsis aliquod fieri fundamentum legale ad excludendum jura tot pupillorum, viduarum, aliarumque personarum miserabilium, cum non possit imputari culpæ Syndicorum, ac Ministrorum Reipublicæ, si ad evitandas censuras Ecclesiasticas contra eos fulminatas, tolerantur aliquando, etsi non absque exclamationibus, ejusmodi gravamina, quorum remedio insistant.

51 Addunt, quod cum Immunitas sit inducta, ut personæ Ecclesiasticæ possint decenter, ac honestè vivere sine dedecore status, cessat hæc consuetudo in bonis patrimonialibus, dummodò ipsis observetur Immunitas pro patrimonio, ad cujus titulum sunt Ordinibus initiati. Unde cum Clerici provideri debeant suo patrimonio, vel beneficiis Ecclesiasticis, nequit dari casus, quo mendicent, & consequenter cum habeant unde honestè vivant, tenentur ex aliis bonis concurrere ad onera pauperum sæcularium, quorum facultates in dies infumuntur.

Hæc pro remediis ex bono, & æquo adduximus. Quid autem de rigore juris sentiendum sit, alibi disseruimus.

CONSULTATIO III.

An Magistratui seculari competat locus, & quidem dignior intra Presbyterium?

1 **N**egativè respondemus, hujusmodique prætensionem judicandam esse irrationabilem, atque adeò damnandam probavimus tom. 1.

2 Nec dici potest, quod id solum procedat respectu Episcopi, non autem Canonorum. Quia cum Capitulum unum corpus constituat cum Episcopo, cap. Novit, & cap. Quanto de his, quæ sunt a Præl. sine conf. Capit. necessariò sequitur, quod Canonici sint etiam participes honoris, ac præcedentiæ, quia tanquam membra connectuntur suo capiti, Felin. in cap. Pastoralis num. 10. de offic. deleg. Rota in Cæsaraugustana Synodi 13. Februarii 1626. post Massobr. de Synodo num. 3. cum seqq. & in alia Cæsaraugustana præcedentiarum 29. Novembris 1627. coram Coccino post Tambur. de jur. Abbat. tom. 3. decis. 113. num. 3. & in terminis coram Gregorio XV. decis. 284. numer. 3. & 4. ubi quod idcirco membra præcedere debeant eos omnes, quos eorum caput præcedit.

3 Neque obstat, si Episcopus non sit præsens. Nam adhuc Canonici sunt membra ipsius, ut capitis, d. c. Novit. Est autem, inconveniens, & contra ordinem, quod membra disjungantur a capite, c. 1. d. 12. Et proinde nullus inter caput, & membra inferi potest neque ordine naturali, neque legali, ut notant Monach. in cap. Romanus, n. 9. de sent. excomm. & Menoch. conf. 52. n. 140.

4 Et ob hanc rationem, quia Cardinales dicuntur fratres Summi Pontificis, cap. Fundamenta, de elect. & c. Felicis, §. fin. de penit. in 6. & notant Menoch. conf. 257. num. 25. Paris. lib. 3. de resign. benefic. quest. 1. num. 71. & lib. 5. q. 7. num. 90. Et quia sunt pars corporis Pontificis, sicut Canonici Episcopi, ut observant Monach. in cap. Ad succedendos, num. 4. de schism. in 6. Abb. in d. cap. Novit, & proinde sunt inviscerati Summo Pontifici, Hostiens. in cap. Antiqua, num. 5. de priv. Præpos. in c. Quamquam, n. 132. qu. 7. dicuntur habere identitatem cum ipso, Jo: Andr. in cap. Raynutius num. 12. de restam. Jacobat. lib. 1. de Concil. num. 122. Ideoque præcedunt omnes Prælatos, etiam Patriarchas, etiam si non sint cum Summo Pontifice. Quia inter fratres non datur locus medius, nec inter membra & caput fit separatio, ut rectè animadvertit Menoch. d. conf. 357. n. 25. Homobon. de statib. hum. vit. p. 1. cap. 7. §. Sunt autem, Dec. in cap. Ad præsentiam, de appellat. citans Abbatem, Cardinalem, & Andream Siculum, traditque Casan. in Catalog. glor. mund. p. 4. consider. 10.

5 Quæ ratio connexionis maximè in præsentia est attendenda, ut evitetur deformitas, si a capite membra dividerentur, quod absurdum necessariò sequeretur, si Canonici non gauderent eodem jure præcedendi respectu laicorum, ac ipse Episcopus ex Felino citato, & d. decis. 113. post Tamburin. n. 9.

6 Neque solum majoritas dignitatis Ecclesiasticæ, sed etiam natura ipsius loci resistit intentioni Magistratus. Nam in Presbyterio non toleratur, quod laici locum habeant inter Clericos, cap. 1. & ibi Glos. de vit. & honest. Cler. ibi: Quando sacra mysteria celebrentur, stare, vel sedere inter Clericos non præsumant, & c. 1. de choab. Cler. & mul. in fine, ibi: Prohibendum quoque est, ut

nulla fœmina ad altare præsumat accedere, aut presbytero ministrare, aut infra cancellos stare, sive sedere.

Idque etiam si mulier sit Princeps. Quia textus allegati universaliter loquuntur, & aliàs dignitas illa mulieri non dat aliquam præminentiam, quæ pertineat ad ordinem Ecclesiasticum, aut quæ extrahat aliquo modo a statu laicali; ac proinde neque operatur, quod possit admitti intra locum, in quem convenit Clerus ad celebranda divina officia, cum sit aliquo modo communicare cum ipso in ordine hierarchico. Quin hoc observandum est etiam quoad Reginam ex eadem ratione, quod nimirum non debeat communicare cum ministris altaris in loco destinato pro ministerio ejusdem altaris. Et quia sublimitas dignitatis ipsius non concernit aliquo modo ordinem hierarchicum Ecclesiæ, ideoque non dat, unde ministris altaris associari possit in loco. Unde etiam in Cæremoniali Romano lib. 1. sect. 13. cap. 3. ubi agitur de receptione Reginæ, dicitur: In Ecclesia fiat ei suggestum ornatum extra, & prope Capellam, ubi cum suis ancillis possint stare, & audire Missam, & cum Diaconus thuris suffitu excipit Cardinales, Reginam Acolythus unus eodem modo excipiat. Ex quibus constat, quod non detur ei locus, ubi existunt ministri Ecclesiæ, neque honor thuris ei exhibetur a Diacono. Quare generatim id laicis prohiberi, tradit Lotter. de re benef. qu. 13. n. 20. Daniel de Nobil. disp. 60. n. 26. & disponitur in Cæremon. Episc. lib. 1. c. 13. ne scilicet Ordo Ecclesiasticus pervertatur, utque evitetur confusio, ac deformitas, quæ resultat ex commixtione sæcularium cum Clericis, c. ult. 89. d. Menoch. conf. 126. num. 5. Gratian. c. 845. n. 3. Daniel. d. disput. 60. num. 43. Rota dec. 310. num. 1. & 7. in fin. coram Greg. XV.

Unde etiam patroni, quibus de jure debetur honorabilior locus in Ecclesia, admitti non debent inter presbyterium ex mente Sac. Congregationis, ut dixit Rota in Valentina Capelle 5. Martii 1599. coram Justo, & in Burgensi sepultura de Villadiego 5. Maji 1603. coram Lancellotto.

Minus obstat, quod hæc procedant, quando a Canonis, aliisve Clericis celebratur missa in altari, vel alia divina officia peraguntur, non autem si aliis actibus exercitium sacrarum functionum non impediuntibus laici intersint, ut si assisterent Legatis Apostolicis, illisque associarent, & id genus alia. Quo casu cum non vigeat ratio impedimenti divinatorum, non habet locum prohibitio Canonum, ut probant post Abb. & alios Lotter. de re benef. lib. 1. cap. 13. num. 27. Daniel de Nobil. disp. 60. num. 37. Frances de Eccles. Cathedral. cap. 5. num. 43. Ac præsertim quando locus, in quo stant, sedentque, vere non est illud Presbyterium, quod intelligunt textus in cap. 1. de vit. & honest. Cler. aliisque Canones, loquentes de hac materia. Nam tempore, quo editi fuerunt, Altare majus ædificabatur ordine inverso. Respiciebat enim partem interiorum Chori, & celebrans sacrificium agebat ad populum versus, sicuti adhuc visuntur altaria Basilicarum Urbis, & Ecclesiæ S. Laurentii in Damaso, S. Marci, S. Mariæ Transtiberim, S. Clementis, S. Cæciliæ. Quæ pars Chori solebat clauderi cancellis, & altera pars stabat post Altare, quæ pariter cancellis multis in locis clauderetur, ut declarat Glos. in dicto cap. 1. vers. sed pars illa, Hostien. num. 5. Butr. num. 1. Imol. n. 8. Abb. num. 3. & ita dictum textum intellexit Rota in d. Valentina Capelle, §. Quod si constaret, ubi per Presbyterium intelligit Chorum. Et ideò Canones vetantes laicis ingredi Presbyterium, intelliguntur de illa parte Presbyterii, quæ erat in Choro, clausa cancellis, in qua Clerici celebrabant, non autem de parte exteriori, quæ, licet esset & ipsa clausa cancellis, & prope Altare, attamen non habent hanc prohibitionem, & laici in ea stare, ac sedere poterant. Atque hinc patet, quod rigor Canonum, arcens laicos a Presbyterio procedit, ubi Presbyterium est in Choro juxta morem antiquum, in quo divina officia celebrantur. Idque vel maximè si accedat observatio diuturna, nempe si Magistratus laicus stat, vel sedet e conspectu soli Episcopi, ubi Altare est constructum e comodo, quo hodie constructur. Quæ observatio, quicquid sit, an possit tribuere jus sedendi in Presbyterio, potest haud dubiè deservire ad declarandum, quæ pars sit intelligenda pro Presbyterio celebrantium, & quinam sit locus non impediens functiones Ecclesiasticas, ad notata post Alex. conf. 8. numer. 7. lib. 1. Crescent. decis. 1. de constit. Cravet. conf. 118. n. 2. Decian. conf. 51. n. 51. lib. 2. Rot. coram Cavalerio dec. 497. num. 5. Burat. decis. 647. num. 11. & in recent. dec. 438. num. 3. part. 1. & decis. 14. num. 5. part. 7. Et licet consuetudo, quando est irrationabilis, non attendatur, cum potius dicatur corruptela, nihilominus id non obtinet in Magistratu insigni,

signi, & de majoribus, ut censuit S. Rituum Congregatio in una Patavina, relata per Barbofam *apost. decis. 462. n. 8.* & docemur exemplis, dum in Capella Pontificia Oratores Regum, alique Principes sæculares intersunt Presbyterio, & Oratores Ferrariæ, ac Bononiæ præferuntur Prælati Referendariis, & Auditoribus Rotæ in thurificationibus, in distributione candelarum, & palmarum, ac in osculo pacis. Quod fortius, & absque dubio procedit, quando agitur de actibus particularibus, & non continuis, in quibus parum interest, quod minor majori præferatur, juxta distinctionem Rotæ 964. communiter receptam, & Add. ad Gregor. *decis. 310. n. 10.*

8 Hæc, inquam, minus obstant, quia commentitia sunt, sive consideretur ritus antiquus, sive recens Ecclesiæ, quæ semper hunc laicorum abusum suis censuris vel coercuit, vel damnavit. Authores autem aliquos recentes, qui aliter sentiunt, Ecclesiæ vetustis moribus apparet non interfuisse, nequidem legendo. Etenim Chorus, ait Augustinus ad *Psal. 149.* est confessio canentium, vel auctore Isidoro *lib. 1. de Eccl. offic. cap. 3.* est multitudo canentium, qui ab imagine dictus est coronæ, & ex ea ita vocatus. Quod planius, & apertius explicat Rabanus Maurus *lib. 1. de Instit. Cleric. cap. 33.* & Ammular. Fortun. *lib. 3. de Eccl. offic. cap. 3.* his verbis: *Dictus est Chorus, quod initio in modum coronæ circum aras starent, & ita psallerent.* Unde & Ecclesiasticus liber scribit, stantem Sacerdotem ante aram, & in circuitu ejus coronam fratrum. Chorus igitur hac in parte pro loco, in quo Clerici psalmos, hymnos, & laudes divinas cantare & psallere solent, ut alibi sæpè, continens pro contento, & ab altari, necnon ab ea parte Templi, in qua populus adstat, secerni solet, ut in Concilio Toletano 4. c. 17. eo videlicet ordine, ut Sacerdotes, & Levitæ ante altare communicent, in Choro Clericus, extra Chorum populus. Et in Concilio Turonensi 2. c. 3. pars illa, quæ a cancellis versus altare dividetur, Choris tantum psallentium pateat. Clericorum locus iste Diaconium appellatur, eo quod Diaconus ibi ministraret, ut constat ex *cap. non oportet, d. 23.* Dicitur etiam Sacrarium, *cap. In sancta, de consecr. d. 1.* advertiturque Gloss. in *d. cap. 1. v. sed pars illa, de vit. & honest. Cler.* ac Presbyterium vocatur in *can. Sacerdotum, de consecr. d. 2.* Presbyterium enim ibi referri non potest ad Sacrarium, seu Altare. Nam ibi expressum agitur de loco, in quo Sacerdotes, & reliqui Clerici consistunt. Reliqui enim Clerici non ingrediuntur Altare, seu Diaconium. Solis enim Presbyteris, & Diaconis id concessum fuerat *c. 21. Laodic. Concil. can. Non oportet, d. 23.* Cæterum vetus mos fuit Clericos a laicis cancellis fecernere in Ecclesia, *d. c. Sacerdotum,* qui S. Clementi adscribi solet, *Synod. Turon. 2. c. d. 4. cap. 1. de vit. & honest. Cler. Burchar. lib. 3. Decret. 102. Anselm. lib. 1. c. 78. Ivo par. 2. c. 137. c. 69.* qui sub Synodi Trullanæ nomine circumfertur prohibet eos, qui sunt in laicorum numero in altare ingredi. Hieronymus item *lib. 15. ad Ezechiel. cap. 45.* enarrans verba illa, *fabricati sunt limen suum juxta limen meum,* addit, *ut nihil interesset inter sacrum & profanum, & postes suos juxta postes meos,* ut unus laicorum, & Clericorum esset introitus. Unde & Apostolus dicit: *Probet autem se homo, & sic accedat ad corpus & sanguinem Domini.* Et ut gravius faceret, quod dicebat, sequentem jungit vericulum: *Et murus erat inter me, & eos, ut sacerdotalia sacrificia, & loco Sacramentorum corporis & sanguinis Domini nostri Jesu Christi unus brevissimus murus divideret.* Et postea: *Quid prodest habitationis vicinia, & medius inter cellulam nostram, & altare Domini paries?* Et Gregorius Nazianzenus in carmine ad Episcopos præclare & graviter enarrat, quid cancelli in Templo significant in hæc verba:

*Hos quoque qui mundos dirimunt (quorum affluit alter,
Alter at usque viget, stabilisque in secula durat)
Divosque atque homines discludunt limite certo
Cancellis, talis nimirum erat hic locus olim.
At nunc ridiculis contra discrimine nullo
Cum quisque haud clausis irrupit ad intima portis
Ut mihi tam medio in cætu ingentique corona
Stans præco, hæc alta videatur dicere voce.*

S. Clemens *lib. 1. Const. Apost. cap. 57.* fit solum Episcopi in medio positum, & ex utroque ejus latere sedent Presbyteri, & adstant Diaconi, succineli, & expeditissime multa veste. Et paulò post: *fit autem eorum cura, ut laici in altera parte, ordine, decore, & quiete sedent.* Verba autem hæc in altera parte, intelliguntur de illa parte, quæ est extra altare, clausa cancellis. Quare errat Martinus Polonus, qui Bonifacium secundum auctorem facit fecernendi Clericos a laicis. Theodosius Imperator cum dona, uti solebat, obtulisset, intra sacros cancel-

los permansit. Moris enim erat, ut Imperatores, dum sacris interessent, in Sacrario federint. Quod & *can. 69. Trullana Synodus* approbat, ubi Balsamon. Hanc consuetudinem Ambrosius considerans vel ex assentatione, vel ex ordinis incitua esse natam, Imperatori in Ecclesia locum assignavit ante Sacrarii cancellos, ita ut populum Imperator, ait Sozomenus, Imperatorem Sacerdotes, sedis ordine antecederent. Nam purpura, dicebat Ambrosius, Imperatores, non Sacerdotes efficit. Hanc Ambrosii admonitionem excepit lubens Imperator foelicissimus, eamque ordinem, ut optimum tum laudavit, posteaque confirmavit, idque inde usque ad hæc tempora servatur, Sozomen. *lib. 7. histor. Eccl. cap. 24. Theodor. lib. 5. c. 17. Nicephor. lib. 14. c. 41. Paul. Diacon. lib. 13. rer. Roman.* Extra verò Chorum & Sacrarium est locus, ad quem patet additus omnibus fidelibus, quem inquit S. Maximus de *Ecclesiast. mistagogia cap. 3.* Græci Naon appellant, quo loco mulieres a viris segregari, & secerni vetustima Ecclesiæ consuetudine receptum fuit, Philo Jud. *de vit. contemplat. S. Clemens lib. 2. Const. Apost. cap. 57.* ibi: *Horum cura laici sedant cum omni quiete, & ordine, mulieresque quoque separatim sedant.* D. Augustinus *lib. 3. de Civit. Dei cap. 28.* *Quia populi consuunt ad Ecclesias, casta celebritate, honesta utriusque sexus discretione, ubi audiant quam bene hic vivere ad tempus debeant.* Repetitque *lib. 22. c. 8. S. Chrysostomus hom. 74. in cap. 13. Matth.* in opere imperfecto: *Oportet, inquit, in interiore pariete a mulieribus viros separari. Verum quoniam non vultis, necessarium esse patres nostri putaverunt ligneis parietibus separari.* S. Cyrillus præfat. *Cathecheson: Si conclusa est Ecclesia, & vos omnes intus, separantur viri, ut sint cum viris, & mulieres cum mulieribus, ne studium salutis sit perditionis occasio.* Videatur Augustinus ad *Psal. 50. & lib. homil. 50. hom. 21. Amalar. Fortunat. supra cap. 2. Ordo Roman. de offic. Missæ, Micrologus de Eccl. observ. cap. 9. & Rodolph. Tungr. de canon. observ. proposit. 23.* Porro Balsamon ad *Synodum 6. c. 69.* Latinos arguit, quod apud eos non solum viri laici, sed & mulieres in sanctum sæpè tribunal ingrediuntur, & sedent. Et alibi ad *Synod. Laod. cap. 44. In Latinorum,* inquit, *regionibus mulieres sine pudore altaria quando volunt, ingrediuntur.* Ex quibus constat non solum prohiberi laicis in Presbyterio functiones sacras & Ecclesiasticas peragere, sed etiam locum ipsum, & ut Amalari Fortunat. inquit, non solum secerni debent officiis, sed etiam situ locali. Quare Ecclesiæ sua constructione continebant porticum, ubi essent pœnitentes, & alii, quibus intra Ecclesiam non pateret accessus. Atrium ad recipiendum populum. Sancta, ubi seorsum sederent Sacerdotes, ac demum Sancta Sanctorum ad oblationem incruenti Sacrificii, ut adhuc intuemur Romæ Ecclesias constructas temporibus Magni Constantini ex Eusebio *lib. 10. histor. Eccl. cap. 4. & in vita Constantini lib. 3. cap. 34.* ac refert Baronius anno 57. ubi Spondeanus *n. 42.* & cernitur in insigni, ac pervetusta Ecclesiæ Collegiata clarissimi Oppidi Cryptalearum in Salentinis.

Et licet quibusdam viris magnatibus permittatur, quod 9 fedent in Presbyterio, id tamen ex eo procedit, quod sunt Reges, vel Principes non recognoscentes superiorem, quibus jus non resistit, cum possent ministrare Episcopo, exercendo officium simplicis Subdiaconi, licet non habeant sacrum Ordinem, & ideo non reputantur in hac materia merè laici, nec turbant hierarchicum Ecclesiæ ordinem, Chassan. *in catal. glor. mund. part. 5. consid. 24. nu. 105.* & notat Lotter. *d. q. 13. num. 28.* & *seq. lib. 1.* Ideoque intra Presbyterium ponitur sedes regia, quia Rex ratione unktionis, de qua in *cap. 1. de sacr. unct.* ponitur inter personas sacras, ut advertunt Castald. *de Imper. quest. 18. numer. 6. Alber. de rubr. super 1. Gloss. numer. 3. C. de nov. Cod. compon. Marc. Anton. Surgent. de offic. Præf. Prætor. lib. 1. cap. 22. num. 2.* Quæ ratio non habet locum quoad alios quantumvis Principes, immò semper iis obstat lex, qua prohibentur ministrare altari, & consequenter ingredi locum proprium ministrorum. Unde quoad alios laicos, & sæculares Magistratus adest omnimoda incapacitas, ut in puncto de Magistratibus, ac Principibus laicis decernit Cæremoniale *d. c. 13. pag. 87. in fine,* ibi. *Sedes autem pro nobilibus, atque illustribus viris laicis, Magistratibus, ac Principibus quantumlibet magnis, & excelsis plus minusque pro cuiusque dignitate, & gradu ornatas decet extra Chorum, & Presbyterium collocari juxta sacrorum Canonum præscriptum, laudabilisque antiquæ disciplinæ documenta jam inde ab exordiis Christianæ Religionis introductæ, & longo tempore observatæ. Debet itaque servari quod in subjecta materia disponunt, & non sumi exemplum ab iis, quæ Summus Pontifex in sua Capella Pontificia tolerare solet.*

- ¹⁰ Idque ita est sacris Canonibus dissentaneum, ut etiam si, permittente Clero, laici locum obtinuerint in Presbyterio hujusmodi actus reputetur merè voluntarius, adeòut ex eo nullum jus acquiri possit, nisi concurrat quadragenaria cum titulo, vel immemorabilis, Rota in dicta Valentina Capellæ, quam refert, ac sequitur Lotter. *ca. quæst. 13. n. 27. Daniel. disp. 60. num. 44.* Quinimmò esse impræscriptibile jus laicorum ponendi sedes in Ecclesia, ac in eis sedendi, firmat Fulc. *de vifit. c. 27. n. 3. lib. 1.*
- ¹¹ Quod validius procedit habito respectu ad dignitatem Capituli, & Canoniorum, quæ cum sit longè major, quam dignitas Magistratus sæcularis per text. in *cap. solita, de major. & obed. ibique Butr. in princ. & Jo. Andr. numer. 3. & 18.* Rota coram Gregorio d. *decis. 310. numer. 4.* nullo temporis cursu potuit a Magistratu præscribi jus eidem Capitulo præcedendi, tenendique dignorem locum. Repugnat enim omni juri, ac rationi, quod minus dignus magis digno præcedat. Ac propterea talis consuetudo, etiam longi temporis, tanquam abusus, & corruptela extirpanda est per text. in *cap. 1. de consuet. in 6. Glos. in Clem. 1. v. Humilitatis, de Reg. domib. plenè Abb. conf. 21. num. 4. Ruin. conf. 155. numer. 11. lib. 4.* in puncto Rota coram Gregorio d. *decis. 310. n. 5.*
- ¹² Quatenus verò possunt allegari aliqui Doctores, assertores, quod valeat hujusmodi consuetudo, ut Paris. *conf. 149. n. 2. & seqq. lib. 4. Franc. Marc. decis. Dolphin. 275. p. 1. Giovagn. conf. 8. per tot. lib. 2. Genuen. in prax. c. 33. n. 24. & seqq. Pellizar. in man. Prælat. tom. 2. tract. 9. cap. 3. num. 265. Ciarlin. contr. 119. nu. 8. & pluribus seqq. & n. 54. & per tot. tom. 2. Gratian. discept. 210. sub n. 34. Adden. ad Gregor. *decis. 125. n. 2. & alii*, intelligendi sunt, quando præcedentia contrahitur inter duas fulgentes æquali, vel parum distincta dignitate, non autem inter duos, quorum unus gaudeat longè majori dignitate, quàm alius, ut optimè ad rem Menoch. *conf. 123. num. 32. vol. 2.* Rota coram Gregorio d. *decis. 310. n. 6.* Inter capituli autem, & Magistratus dignitatem tanta est differentia, ut una æquiparetur lumini Solis, altera Lunæ in *d. c. solite, de major. & obed.**
- ¹³ Atque ita sæpè declaravit Sac. Rituum Congregatio, præsertim in una Auximana. Referente enim Eminentissimo Paleotto petitionem Magistratus Civitatis Auximanæ circa sedem tenendam pro Magistratu, quando solemniter divinis interest: *Sacra Congregatio Rituum respondit, ponendam esse extra Presbyterium juxta planitiem signandam per d. Eminentissimum. Die 2. Julii 1639.*
- ¹⁴ Idemque servari debere, etiam in aliis Ecclesiis, in quas occasione solemnitatum, vel processionum Canonici conveniunt, & interest quoque Magistratus, suadet necessitas ipsa. Quia Magistratus dum occupat Presbyterium a cornu Epistolæ, Canonici, qui sunt plures numero, coguntur extendere sua scabella genualia extra Presbyterium inter mulieres, & reliquum populum vel acervatim stare sine commodo genuflectendi. Quod disponunt Decreta Sac. Rituum Congregationis, per quæ non in specie, sed in communi in quovis casu ita respondere solita est, etiam quod aliquando locus intra Presbyterium laicis permittitur, & præcipuè, ommissis aliis, in una *Granatensi 1609. Sacra Rituum Congregatio juxta dispositionem Cæremonialis Episcoporum lib. 1. c. 13. & inherendo decretis aliis in simili causa factis, declaravit, non licere, nec permitti debere laicis, dum divina officia in Ecclesia Metropolitana celebrantur, inter Canonicos, & alios in Ecclesia præbendatos, ac ministros in Choro, vel Presbyterio stare, vel sedere, neque licere Magistratibus, aut Judicibus laicis proprias Dignitatum sedes, aut Canoniorum in Choro, aut Presbyterio occupare, etiam si aliquando id eis permittum fuerit. Idque tam in Archiepiscopali Granatensi Ecclesia, quàm etiam in processionibus, & officiis, ac in aliis Ecclesiis, ad quas ire, seu assistere Capitulum, & Canonicos ejusdem Ecclesia Granatensis contigerit, servandum esse censuit, & declaravit die 24. Octobris 1609.* Quod est juxta dispositionem dicti Cæremonialis eodem *c. 14.* quo sublata fuerunt omnes consuetudines contrariæ.
- ¹⁵ Quod verò ad alios Prælatos nullum est inconveniens. Quia tanquam Prælati Ecclesiastici, & præcipuè si sint Episcopi, debent habere locum supra Canonicos, ut dicitur in *de Cæremoniale d. c. 13. circa finem*, ibi: *alii verò Episcopi hospites sedebunt in digniori loco supra omnes Canonicos.* Quod si contingeret dictos Prælatos esse diocesanos, nec habere dignitatem Ecclesiasticam ampliorem, utique non præcederent, ut in eodem Cæremoniali subiungitur, ibi: *Abbatibus diocesani benedicti, habentes usum*

mitra, & baculi, habebunt locum condecentem, dummodò non supra, nec inter Canonicos.

Accedit, quod ex eo non turbatur ordo Hierarchiæ, cum non solum Canonici, sed etiam Prælati se referant, ut membra ad Episcopum, tanquam ad caput, & cum ipso unum corpus efficiant, ut benè Abb. in *c. Cum non liceat n. 1. & 2. de præscript. & in fortioribus Lotter. d. q. 13. n. 29. lib. 1.*

In quarum rerum confirmationem Sac. Congregatio Episcoporum sæpius decrevit, ut dum in Choro recitantur Horæ Canonice, vel Missæ solemnes cantantur, nemo ex laicis ingredi in Chorum audeat, nisi ob penuriam Clericorum de licentia Superioris, qui tamen Presbyterium laicis commune facere nequeat. Ita in *Albiganensi 8. Novembris 1588. in Policastrensi 26. Februarii 1591. in Hydruntina 17. Januarii 1595. in Ultrurariensi 23. Junii 1598. in Savonenfi 11. Januarii 1704.* Quod si Episcopus prohibeat, ne ullus laicus Chorum ingrediatur ad canendum sine habitu clericali cum superpelliceo, Auditor Cameræ non debet illi inhibere. Quia hæc materia non admittit appellationem, eadem S. Congregatio in *Perusina 30. Julii 1613.*

CONSULTATIO IV.

An Episcopi possint concordare cum ministris laicæ potestatis, præsertim in Regno Neapolitano in his, quæ concernunt personas Ecclesiasticas absque facultate Sedis Apostolicæ?

Respondendum est negativè. Quia in concernentibus personas Ecclesiasticas non sufficit autoritas Episcopalis, sed præcisè requiritur, ut præcedat specialis autoritas Summi Pontificis, textus est expressus in *c. Adversus, vers. verum si quando, juncto vers. propter imprudentiam, de immun. Eccles.* Quod innovatur in *Clem. Quoniam, & in Extravag. 1. post med. eod. tit. ubi Doctores communiter. Cui dispositioni conciliari non potest Episcopalis autoritas derogare, c. omnia 25. q. 1. & notat Glos. in c. Cum dilectus, 32. de elect. & in c. Dilectus, de tempor. Ordin. traditque Duard. in Bull. Cæn. can. 18. q. 3. in fine.*

Quod eo maximè dicendum est, quia cum eadem dispositione conciliari concordat Bulla Cænæ §. 5. ibi: *Ex speciali Sedis Apostolicæ licentia.* Necnon in Regno Neapolitano Constitutio Capitularis Honorii Tertii *col. 2. vers. item quod Clerici*, & clariùs in Investitura Julii II.

Et hæc sententia confirmatur ex assidua observatione in Regno Neapolitano, cum in hujusmodi conventionibus semper præcesserit autoritas Sedis Apostolicæ, ut ex Apostolicis Indultis, quæ extant apud Secretariam Brevium, & ad Nuncium Apostolicum missa. Quam uti veram approbarunt Tribunalia Sedis Apostolicæ cum executione, præsertim in *Florentina die 27. Octobris 1634. & die 3. Septembris 1636. in Zamorensi die 1. Septembris 1643. & die 26. Januarii 1644. in Mutinensi die 27. Aprilis 1643. in Valentina die 15. Decembris 1648. & in aliis sæpè.*

Neque adversatur doctrina Abbatis in *cap. Non minus, sub num. 2. de immun. Eccles.* cum sequacibus. Nam, quicquid sit de hac opinione, certum quidem est, Abbatem loqui in casu, quo agitur de commodo privato, & particulari Clericorum, de quo non loquimur, & eo casu tantummodò procedit, quando ex imminente necessitate nequit ad Summum Pontificem haberi recursus, ut præ cæteris declarat Duard. *d. q. 3. col. fin. Maynard. de privil. Eccles. p. 2. art. 23. n. 33. & seqq.* cum quibus consentiunt alii relati a Diana *p. 7. resol. 20. & fuit dictum in dicta Mutinensi*, ac in aliis supra allegatis.

Advertunt tamen Suar. in *Reg. Angl. lib. 4. c. 32. Baldell. tom. 1. lib. 5. disp. 35. n. 17. & alii*, Prælatos Pontifice inferiores, posse tantum convenire cum laicis, ut his concederent jura in aliquam executionem, aut ministerium facti, non jurisdictionem. Exempli gratia, ut possint impedire delictum imminens per capturam Clerici ad illud accincti, per erectionem armorum, & similia, quæ per suos exequutores Ecclesiasticos exequi possent. Sicuti enim potest in singulis casibus uti ministerio brachii sæcularis, & dare specialia mandata circa prædicta, eodem modo poterit generalem commissionem facere, si prudenti arbitrio cognoverit expedire, ut integrum sit laicis sine alia speciali commissione ad impedienda scelera, & publicæ pacis perturbationes, obviare media captura, ablatione armorum, & similibus. Debet tamen usus hujus ministerii subordinari, & subijci authoritati Prælati, cujus nomine agitur, ut quando ipse noverit hujusmodi usum pro-

prohibendum, utpotè Clericatus indecentem, possit, aliàs enim acquireretur integrum jus, & non ministerium, quod dicit dependentiam ab eo, qui ministerium concedit, sicut instrumentum a principali movente. Ita siquidem est consentaneum, & expedit decenti Clericatus regimini, cujus oppositum esset immunitati nimis præjudiciali. Hinc S. Congregatio super Episcopis in Castellatenensi 13. Julii 1602. resolvit, quod Episcopus non debet dare licentiam curiæ sæculari carcerandi Clericos nocti incedentes, nisi speciali mandato propter vagantium, etiam Regularium multitudinem, ut in Ravennatenensi 12. Septembris 1549. Maxime si inventi fuerint in habitu sæculari, ut in una S. Augustini 13. Septemb. ejusdem anni.

CONSULTATIO V.

De auctoritate Ordinarii in literarum Magistros, etiam Grammaticæ.

- 1 **S**acrum Concilium Tridentinum sess. 5. de reform. ne Principibus, vel populo, aut Reipublicæ quorundam calliditas imponeret, Episcopos voluit esse censors & approbatores Magistrorum. Quare, ne sub specie pietatis impietas disseminetur, statuit eadem sancta Synodus, neminem ad hujusmodi lectionis officium tam publicæ, quam privatim admittendum esse, quin prius ab Episcopo loci de vita, & moribus, & scientia examinatus, & probatus non fuerit. Quo in loco Concilii Barbosa asserit ad hoc examen teneri etiam Ludimagistros, qui privatim in domibus particularibus prima principia grammaticæ docent.
- 2 Hinc tanti Pius IV. eam rem fecit, ut Episcopis examinandorum Magistrorum etiam grammaticæ curam expressè demandaret, eisque injuxerit, ut in eorum manibus professionem fidei emitterent antequam docere incipiant Constitutione sua 88. quæ incipit, In Sacrosancta. Adeoque ut Sacra Congregatio Concilii eam emitti præceperit cuidam Ludimagistro sub pœna transmissionis ad carcerem S. Officii in una Tarracinenensi die 29. Augusti 1581. dixeritque Ordinarios negligentis ab eis hanc fidei professionem exigere, puniendos esse.
- 3 Hic etiam de re lex extat Juliani Cæsaris l. Magistros. 7. de profess. & med. lib. 10. C. tit. 52. Ne repente, inquit, aut temere quis resilire debet ad hoc munus docendi, sed vel a principe probari debet. Quia verò Princeps singulis civitatibus adesse non potest, ex ejus jussu iudicio Ordinis probari debet, & decretum Curialium mercari debet optimorum conspirante consensu. Lex etiam erat Soplaclos apud Diog. Laert. lib. 5. in Theophrasto, ut non liceret ullum Magistrum scholis præficere, nisi id Senatus, ac plebs ita decrevisset. Qui secus faceret mors ei esset pro pœna. Hinc David cum ordinaret Rempublicam & officia, & ministeria Regis distribueret, inter cætera & curam habuit doctrinæ docendæ i. Paralip. cap. 26. vers. 29. Et Judæorum Pontifex, ut videretur fungi officio suo, interrogavit Dominum Jesum Christum de doctrina, & de ejus discipulis, c. 18. v. 19.
- 4 Et sanè prima Reipublicæ cura esse debet, ut idonei Magistri, ac præceptores ad pueros instituendos deligantur. Magnum enim, si quis hic erret, periculum. Ego felicissimam Rempublicam arbitror, cui boni præceptores contingunt. Multò enim præstantius est, bene institui, quàm feliciter nasci. In Magistrorum enim mores erè migrant adolescentium ingenia.
- 5 Itaque Ordinarii Magistros examinent, ac probent. Nam & Episcopis cura per Synodum Eugenii Papæ II. quæ refertur in c. 12. de quibusdam 37. d. demandatur. Quod etiam habetur ex Concilio Maticensi in c. Ut quisque 3. de vit. & honest. Cler. & in c. 1. de Magistr.
- 6 Quales ergo Magistri constituendi sunt? Respondeo, doctos, & probos. Ad doctrinam refero non modo scientiam, sed etiam docendi, interpretandique dexteritatem. Sit ergo artium liberalium doctor vir eruditus, dexter, facundus, disserendi artifex, honestæ vitæ, sobrius, severus, comis, vitiorum odor, & alienæ salutis amator, denique qui alieno consilio libenter utatur, & verbo, qui moribus primùm, deinde facundia prætet, d. l. 7. C. de profess. Pædagogia enim nil aliud est, teste Clemente Alexandrino lib. 1. pædag. cap. 5. quàm bona a pueris in virtute institutio, ex qua salus Reipublicæ pendet.
- 7 Episcopi verò, & Inquisitores quotannis catalogum Transmontanorum, ipsorumque famulorum, & Magistrorum ad suas dioceses causa studii venientium habere debent, ut scire possint cujus sint loci, & an subditi. Principibus Catholicis, aut hæreticis, ut illos observare

animadvertant, curentque compertas habere domos, in quibus habitent, ut tam ipsi, quàm ipsorum famuli. & alii ibi morantes circa eorum victum observentur. Possunt ipsorum curam viris doctis ac religiosis committere, ut intelligant quinam sint Catholici & quinam hæretici. Curent, ne Catholici cum suspectis de hæresi conveniant, neve simul habitent, sed, ut Ecclesiam, seu Capellam propriam habeant. Agnoscant Confessarios, quibus ipsi confitentur, ut eos hortentur ad conversionem, quos sciunt esse hæreticos, ad fugam illorum familiaritatis, & ad denunciationem eorum, qui verbis, vel factis aliquid contra fidem agunt. Curent insuper, ut per dictos Transmontanos ferventur capitula, quæ per discipulos ejusdem nationis fuerunt observata circa cultum divinum, utque nullus ipsorum ad officia nationis admittatur, nisi professionem fidei coram se emisserit.

CONSULTATIO VI.

An Episcopus vocatus a Principe teneatur ex ejus præcepto Curiam adire? Et qua pœna ejus contumacia coerceri possit? Ubi etiam de civili Ecclesiasticorum potestate non pauca differuntur accurate, ac solidè.

Primam hujus quæstionis partem ex professio, nec obiter tantum tractant Diana part. 1. tr. 1. resol. 17. & tr. 3. resol. 23. & par. 2. tr. 1. resol. 6. & resol. 27. & Thom. Delbene de Immun. cap. 9. dub. 9. sect. 1. sed an satis cautè alii viderint.

Pro negativa sententia primò militare videtur, quod in Clerici personam laicus nullam possit habere jurisdictionem, cap. Nullus, cum ibi notatis de for. comp. Auth. statuimus, C. de Episc. & Cler. Unde neque, Imperator ob delictum in personas Ecclesiasticas ullam habet jurisdictionem, Gaill. de pac. publ. cap. 1. numer. 14. Et omnes causæ Clericorum tam civiles, quàm criminales ad forum Ecclesiasticum pertinent: adeò huic privilegio neque expressè, neque tacitè, renunciare possint, textus in cap. si diligenti, de for. comp. & cap. At si Clerici, de Judic. textus in §. Nos Fredericus, v. Item statuimus de stat. & consuet. in usib. feud. & §. Si Clericus, de pac. ten. & ejus viol. Mart. Uran. consil. 32. num. 1. & seq. per pulchras rationes, ut ibi vol. 2.

Deinde sicut statuta, & edicta laicorum non ligant Clericos, & personas Ecclesiasticas, cap. Ecclesia, de constit. Bart. in l. cunctos populos, C. de Sum. Trinit. Barbat. consil. 12. in fin. n. 33. ita neque præceptum Principis ligabit ipsum Clericum vel res Ecclesiæ per textum in auth. cassa, C. de sacros. Ecc. & ibi Bart. n. 2. Cynus, & communiter Doctores ibidem, estque textus notabilis in d. c. Eccles. de constit. ubi exactissimè & latissimè hanc materiam prosequitur Panorm. in repet. sua n. 26. & 37. cum seq. dicens prædictam regulam usque adeò veram esse, ut non valeat statum, etiam favorabile, & Clericus utile, si videlicet in specie disponeret aliquid Ecclesiasticis personis, vel earum rebus, nec sit ab Ecclesia, vel Pontifice approbatum secundum distinctionem ejusdem Panormitani in d. repet. n. 5. & 14. Felin. ibid. n. 76. & generatim Canonistarum.

Præterea in facti specie Principes procedentes contra Clericos hoc in casu excommunicationis censura innodari apertè testatur Guidop. q. 77. n. 3. per textum in c. pœnult. de Immun. Eccles. & ibi Apostillator scribit, tales incidere in pœnam. c. si quis suadente, 17. q. 4. & firmat Jo: Andr. in c. 2. glos. penult. de for. comp. in 6. de quo vide Uran. consil. 26. per tot. tom. 2.

Postremò, licet, ut tradunt Doctores contrariæ sententiæ, debeant Ecclesiastici obedire justis Principum mandatis, eorumque leges servare, quoniam partes Reipublicæ sunt; ad id tamen non tenentur vi coactiva, sed solum directiva. Quare, si iis non obediant, non possunt Principes illos punire. Quod præter Molinam, Valquez, & alios, quos sequitur Bonacina apud Delbene loco citato de Immun. docet ex Juristis Valenzuola apud Dianam ea resol. 27.

Sed præ contraria opinione statuenda occurrunt argumenta haud minoris ponderis. Cum enim Rex habeat universalem in suo Regno jurisdictionem, & ratione istius universalis jurisdictionis, & protectionis Regni, dominus omnium sit, ut de Imperatore Doctores loquuntur per textum in l. Deprecatio, ff. ad l. Rhod. de jact. & l. Bene a Zenone, C. de quadrien. præscript. Glos. ibidem, v. Omnia, & textus in c. Adrianus d. 63. & cap. Quo jure d. 80. Glos. in l. Barbarius, v. Multò magis, ff. de offic. Prætoris, Bart. in l. si duas, §. 1. num. 2. ff. de excus. tut. Idem in Extrav. Ad reprimendum, & l. 1. §. Per

Per hanc rationem, n. 2. ff. de rei vindic. Jas. in l. Cunctos populos num. 2. & 8. cum seq. C. de Sum. Trin. & fid. Cath. Ad eundem quoque pertinere debent omnia dependentia ab ipsa jurisdictione, & consequenter exactio pœnæ ob violatum præceptum vocationis.

- 7 Verùm hic per transennam adnoto, non exinde, quod Rex, sive Imperator, Mundi, aut Regni Dominus appellatur, sequitur quod sit dominus rerum in Mundo, aut Regno existentium. Idque argumento patrisfamilia qui domum suam variis inhabitandam concessit, clarescit. Ipse quidem dominus ædium, at non rerum in illis contentarum est, manetque. Insensandum igitur, dominum hoc sublime Imperatorium aut Regium non mensuram è Mundo materiali, quem Romani nunquam tenuere, sed a majestate superlativa, officio, obedientia, & reverentia, quæ omnes Mundi, aut Regni dominos, & Principes sæculares præcellit, accipere. Item vocatur Imperator, sive Rex dominus Mundi, aut Regni ratione protectionis, & administrationis, non verò respectu directi dominii, & proprietatis rerum singularium, quæ habent dominos suos speciales juxta sententiam Bulgari glossatoris, cui reliqui subscribere in *pro-mio Digesti veteris in princ. v. Sanctionem*. Ubi tradunt, Romanum Imperium, & res contentas in eo esse sanè Imperatoris ratione solius jurisdictionis, administrationis, ac protectionis. non autem proprietatis. Neque etiam Principes, vel Magistratus alii rerum ad subditos suos pertinentium quoad proprietatem, sed duntaxat quoad protectionem, & jurisdictionem sunt domini, *l. 1. §. lictio, vers. cum Urbem, de offic. Præf. Urb. quod eleganter declarat post Abb. Felin. Soccin. & Curt. jun. Cavale. in addit. decis. 45. num. 63. Quare si subditorum bona usurpent, aut alteri concedant, injusti sunt, atque ad restitutionem tenentur, Molin. de just. & jur. tom. 2. disput. 28. Id, quod eleganter etiam explicat Zoanet in tract. de Rom. Imper. n. 150. & Pacian. de probat. lib. 1. cap. 7. num. 49.*
- 8 Deinde cum hæc vocatio potissimum a Rege fiat pro conservatione, & mantentione possessionis, & in possessoriis Clerici forum sortiantur coram Judice sæculari, ut notat Guidop. *decis. 1. n. 1. & decis. 83. Gail. lib. 1. observ. 30. n. 20. & Covarru. pract. q. 34. consequitur, personas etiam Ecclesiasticas in foro Regio ad contumaciæ pœnæ exsolvendæ conveniri posse.*
- 9 Denique hanc ipsam sententiam multi Jurisconsultorum sequuti sunt, nempe Rebuff. in *l. ab iis n. 8. C. de navic. lib. 11. Neviz. cons. 83. n. 11. Chassan. in consuet. Burgund. tit. des Judices, §. 5. n. 81. ubi in addit. probat, Clericos pro infractione Salvæguardiæ quotidie condemnari per Judices sæculares ad emendam, & si non habeant immobilia, detineri in carceribus, idque ad satisfactionem emendæ. Quod ipsum etiam testatur Boer. *decis. 2. n. 143. ubi affirmat, puniri Clericum in hujusmodi delictis pœna pecuniaria per Judices Regios, sed pro corporali remitti ad suum Episcopum. Quos etiam sequitur Benedict. in cap. Raynutius, v. & uxorem, n. 143. de testam.**
- 10 Et quod teneatur Episcopus vocatus accedere, loquens de Parlamento, tradit Maffril. *de Magistrat. tom. 2. lib. 5. c. 13. n. 36. & præter alios, quos ipse adducit, idem etiam tenet Oliban. de jur. fisic. cap. 10. n. 9. Ut proinde contravenientes expelli posse a Regno, affirmant Bobadil. *lib. 2. polit. cap. 10. num. 66. Pereir. & alii apud Dianam d. part. 1. tr. 3. resol. 23. ac Authores apud Delbene ea dub. 9. sect. 1. cap. 9. de Immun.**
- 11 Cæterùm in hoc diversitatis conflictu ego assero, distinguendum esse cum Gratiano in *§. Ecce, v. sed notandum est, 23. qu. 8. inter Episcopum recognoscentem feuda ac temporalia a Rege, & Episcopum nihil a Rege habentem.*
- 12 Primo casu Episcopus feudatarius, a Rege vocatus, tenetur coram illo comparere, itaut ejus contumacia possit coerceri per sequestrationem fructuum feudaliū, non autem per distractionem personalem, *text. in c. si Episcopus. 18. d. ubi præcepto Regia excusat Episcopum non accedentem ad Synodum juxta mandatum sui Metropolitanum, quem Glos. v. Regia in 1. solut. dicit, loqui de iis, qui habent feudum, & Turrecr. n. 3. intelligit de illis, qui habent regalia a Principe. Isti enim ratione dignitatis, regaliū, & feudorum immediate Regi subjeti sunt, ac considerantur in hoc casu uti Principes politici, cum ratione bonorum feudaliū Regni, privilegiorum, & regaliū ejusdem conditionis sint, & eadem superioritatis jura habeant, quæ Duces, Comites, & alii in suis territoriis, ut rectè observavit Gaill. *lib. 1. observ. 30. n. 2. & observ. 37. n. 10. Unde & investiri solent, Gaill. de pign. c. 7. n. 1.**
- 13 Inde jurisdictione Principis, licèt laicus sit, adversus Ecclesiasticos fundatur ratione bonorum feudaliū, privi-

legiorum, & Regaliū, quæ a Principe habent, eorumque nomine forum Principis sortiuntur, & ideò præceptis Principis parere debent per *text. in d. cap. si Episcopus, ubi Glos. & in cap. cum parati, ibi Glos. & Panorm. num. 8. cum seq. & in cap. Nimis, de jurejur. Glos. in c. Reprehensibile, v. Orationibus 23. q. 8. Gaill. lib. 1. de pac. publ. c. 8. n. 8. Franc. Marc. *decis. 456. n. 9. ubi dicunt expressè ratione Regaliū, & feudorum temporalium Ecclesiasticos sæcularibus, a quibus ejusmodi Regalia & feuda recognoscunt, obedientiam præstare debere, forumque sæcularem sortiri. Facit Glos. in cap. solitæ, v. suscipiunt, de major. & obed. Canonistæ in c. Romana, §. debet, de appell. in 6. Franch. ibidem n. 2. pulchrè Guidop. *cons. 72. n. 5. ubi ait, quod licèt Rex non possit Clericum in persona punire, tamen in patrimonio, quod Regi subest, eum multare possit per textum in l. de his, C. de Episc. & Cler. Gaill. eo lib. 1. de pac. publ. c. 1. n. 15.***

Hinc etiam Ecclesiastici, ut Principes Imperii onera Imperii portant, & collectas solvant, *Sixtin. lib. 2. de Regal. cap. 14. n. 127. Chassan. in cathal. glor. Mundi par. 5. consil. 24. n. 162. & in consuetud. Burgund. tit. des Judices, n. 8. Cevallos commun. opin. q. 415. & 576. Homagium, ut alii Imperatoriis vasalli præstant, d. c. si Episcopus, d. 18. Gaill. *cod. lib. 1. de pac. publ. c. 6. n. 8. Alvar. Valasc. consil. 110. n. 6. Conveniunt, & conveniuntur in Camera, Gaill. lib. 1. observat. 30. n. 1. & observ. 37. n. 10. Mysinger. centur. 5. observ. 58. Unde Imperator Fredericus episc. ad Adrianum Papam apud Nauderum hac de re ita conqueritur: Ab Episcopis, qui Regalia nostra tenent, cur homagium, & Regalia sacramenta non exigamus? Aut igitur Regalia vestra nobis dimittant, aut qua Dei, Deo, qua Cæsaris, Cæsari persolvant. Aliter porò considerantur ut Episcopi aliter, ut Principes ac Barones Regni. Unde toties quoque in Aurea Bulla Caroli IV. Electores Sacri Imperii Principes Imperii appellantur, *cap. 1. in princip. §. 2. 3. 6. & seq. cap. 2. cap. 3. cap. 4. in princip. cap. 7. etiam in princip. c. 10. in fin. & passim. Cum enim quis fungitur vice duarum personarum, tum una illa persona considerata venit, ac si essent revera duæ distinctæ personæ, Cavalcan. *decis. 27. n. 15. p. 4. qualiterque solummodò spectanda respectu ejus ille actus geritur, l. si pater, §. si duos, ff. de adopt. cum similibus.****

Porò Ecclesiastici habere possunt potestatem temporalem. Ita Leo Papa episc. 88. D. August. in *Psalm. 98. Dionys. cap. 1. de Eccles. Hierarch. & communiter Catholicis contra Calvinistas, qui volunt, Pontificem non posse habere jurisdictionem temporalem. Quod sic probatur. Civilis potestas non repugnat cum spirituali ex natura rei, neque ex institutione Christi. Quia temporalis inservit spirituali, & utraque est necessaria pro adæquato regimine. Cumque tendant ad fines subordinatos, qui constituunt unicum finem adæquatum, non sunt incompatibiles ad invicem, atque adeò possunt esse simul. Hinc in pluribus Mundi partibus notorium est, quod Ecclesiastici a principio foundationis suarum Ecclesiarum, vel a tanto tempore, de cujus contrario non extat memoria, cum potestate spirituali, & Ecclesiastica obtinuerunt, & adhuc obtinent Ducatus, Comitatus, Baroniam cum jurisdictione temporali. Adeò ut Arnoldus quidam Brixianus, vel ideò, quod Episcopis Regalia competere negabat, anno 1139. in præsentia mille Antistitum hæresi damnatus sit, Carol. Sigon. *lib. 11. de Regn. Ital. exemplo Sacerdotum veteris Testamenti, quibus præter decimas, primitias, & oblationes concessit etiam Deus quadraginta octo Civitates, Num. 35. 1. & Jos. 21.**

Nec rarum videri debet, aut potest, multò minus insolens, quod una eademque persona duos sustineat respectus. In Republica siquidem Romana licuit Sacerdotibus, & Religiosis in Republica versari, cum Regno quoque, & Sacerdotio quandoque junctum Imperium habere. Sic Numa Pompilius Rex fuit, & nihilominus ea sacrificia, quæ postea Flaminidialia commissa, obivit. Liv. *lib. 1. Unde in legibus Regiis: Rex sacrarum Præses esto. Ejectis Regibus penes Senatū fuisse constat, Liv. lib. 15. Mutata Republica, ut omnia, ita etiam quæ ad res divinas pertinebant in se transfulerunt Imperatores. Sic Octavianus Augustus Pontificatum Maximū Imperio adiecit. Majorum enim hæc erat consuetudo, ut Rex esset etiam Sacerdos & Pontifex. Unde & Romani Imperat. Pontifices dicebantur. Sunt verba Isidori *lib. 7. Etymol. c. 14. relata in can. 1. dist. 12. Aegyptii dignitatem Sacerdotalem Regi adjungi voluerunt. Persarum Reges inaugurabantur, & cæremoniæ sanctarum Principes erant. Quare certum est jure naturali Sacerdotium, & Regnum, seu jurisdictionem civilem non pugnare. Nam in lege naturæ Deus voluit primogenitum Regno, &**

Sacerdotio esse præficiendum, *Gen. 49. 3.* Idem & Reges, & Sacerdotes erant, *Genes. 14.* Melchisedech, Moyses *Exod. 18.* est Judex & Pontifex, & Heli Sacerdos & Judex, *1. Reg. 1.* Hebræi Judæorum Regibus oleo consecrari magnæ religionis instar fuit, *Euleb. lib. 1. bist. Eccles.* Non tamen eodem modo postea Reges ac Sacerdotes uncti sunt in Ecclesia Christianorum, sed adhibita est distinctio, quæ etiam & cum mysterio differentiam potestatis secularis & spiritualis unctorum ostenderet. Ungitur enim in capite Sacerdos, ungitur in humero Princeps. Quia imperium factum est super humerum ejus, & major potestas spiritualis temporalis, ut explicat Innocentius Tertius in *cap. 1. §. Unde, & in veteri de sacra unct. lib. 1. decret. tit. 15.* Neque verò sacris tantum præerant, sed & ministros Ecclesiæ, ac Pontifices præficiabant. Immo Judæos, & Reges, & Sacerdotes eisdem habuisse, refert Justin. *de Judæor. Republ.* Post Moysen, inquit, ejus filius Arua Sacerdos sacris Ægyptiis, mox Rex creatur, semperque exinde mox apud Judæos fuit, ut eosdem & Reges, & Sacerdotes haberent. Et Judæis, inquit Tacitus *lib. 5. histor.* Sacerdotii honos firmamentum potentie erat.

17 Neque in novo Testamento cautum lege aliqua est, ne idem Princeps sit, & Episcopus, seu jurisdictionem habeat civilem, & Ecclesiasticam. Atque cogitationem conjungendi Imperii cum Pontificatu aliquando Maximilianus I. Imperator suscepit, *Varemund. cap. 1. num. 22. de subsid. Reg.* Hinc Aulonius Gratianum Imperatorem religione Pontificem dixit. Et extat in actis Concilii Calcedonenfis editum, quo illius decreta approbantur cum præscriptione: *Imperator Cæsar Flavius, Valentinianus; Pontifex inclytus &c.* Et: *Flavius Marcianus, Pontifex inclytus &c.* In cujus Synodi acclamationibus non defuerunt eidem Marciano Augusto hæ Patrum voces: *Pio & orthodoxo Imperatori, Pontifici Imperatori.* Legitur etiam inter Pontificum Epistolas Anastasii Imperatoris sacra cum inscriptione isthac: *Imperatore Cæsar, Flavius Anastasius, Pontifex inclytus &c.* Nec non in veteri quodam monumento antiquarum inscriptionum. *Dn. Cæsar. Justinus, Pius, Felix, Victor, Triumphator, semper Aug. Pont. Max. Franc. Max. &c.* Inde adeo mos ille inoluerit, qui hodieque in Imperatoris inauguratione servari solet, ut Aquisgrani post Congregationem, & prælitum juramentum, alba vestitus in album Canonicorum S. Petri accipiatur, hocque modo Canonicus fiat ac renunciatur. Unde Sigismundus Imperator in sua *reformat. cap. 61. §. 6.* sive ejus interpres, ut Pontificalem in rebus etiam civilibus ostendat auctoritatem in hæc verba edicit: *Primus Rex Melchisedech simul Sacerdos fuit Imperator Indiarum Presbyter est, nec quisquam ibi Imperator fieri potest, nisi sit Presbyter. Sub eis omnis salus Christianis apparuit, & sunt in India etiam nunc hodie optimi Christiani. Quis scit quid Deus operari velit? Imperatorem oportet Evangelium annunciare, id ad ejus officium pertinet ex ordinatione christianitatis. Quare si Presbyter est, eo beatior est, & magis laudandus, quam si non sit &c.* Itaut hanc ob causam scripserit Bernardus *lib. 4. ad Eugen. de confid. In his successisti non Petro, sed Constantino.*

18 Quippe hæ duæ potestates inter se non pugnant, utraque bona, utraque a Deo, una alteri inserunt. Et si unus Princeps potest gubernare diversos populos, lingua, moribus, & legibus differentes, cur non unum Principatum, & Episcopatum in utroque regimine? Accedit, quod sicut optimi Principes temporalem jurisdictionem tradiderunt Romano Pontifici, ut Constantinus, Carolus Magnus, Ludovicus filius cognomento Pius, & alii, qui ab omnibus historicis laudantur, ut contra vituperantur, qui talem jurisdictionem auferre, aut minuire voluerunt, ut Aistulphus Longobardorum Rex, Henricus IV. & V. Otho IV. atque Fridericus I. & II. ita pari ratione, qui eam receperunt Pontifices sanctitate vitæ, & miraculis illustres fuere, ut Leo IV. & IX. Gregorius VII. & alii. Et multæ Civitates olim speciatim in Germania suis Episcopis utrumque regimen tradiderunt. Unde ut quidam scribunt, prima jurisdictio in fideles, etiam in causis civilibus, est Episcoporum. Nam Christus fundamentum jurisdictionis in laicos jaciens, eos hortatur, ut si se aliqua in re læsos putent, non ad Curiam, sed ad Ecclesiam eant, *Matth. 18.* Et Paulus de examinandis in Ecclesia causis præceptum dat *1. Cor.* ut id fiat apud Episcopum, ut intellexerunt, & exposuerunt olim veteres Patres, & Concilium Carthaginense III. præsentem Augustino. Magnus Constantinus jurisdictionem in Clericis Episcopis mandavit, & appellandi a civilibus judiciis ad Episcopi potestatem fecit, *Sozom. lib. 1. e. 9.* Magnus Theodosius idem statuit, ut etiam lite contestata liceret forum Ecclesiasticum adire.

Arcadius, & Honorius patrem sequuti actoribus, & reis dant optionem, ut causas sæculares ad Episcopos deferant, *1. si quis, C. de Episc. aud.* Carolus Magnus Ecclesiasticorum causa non apud sæculares, sed apud Ecclesiasticos Judices componi debere decrevit. Idem fecit Justinianus *§. Si quis contra 123. Novell. Concilium Carthaginense III. can. 9.* prohibet, ne Clerici in judicio laicorum de re civili litigent, cum privatorum, hoc est laicorum causas Apostolus etiam Ecclesiæ deferri, & ibi determinari præcipiat. Qui sanè locus eos omnino damnat qui contra sentiunt. Hinc est, quod Augustinus multorum lites se audivisse scripsit, & Chrysostomus quartam officii partem in hoc positam esse, ait. Denique Clemens I. *epist. 1.* apud Ecclesiæ Præsbyteros negotia fratrum, hoc est quorumcunque Christianorum, quæcunque illa sint, judicanda esse docuit. Huc etiam facit, quod *lib. 2. Const. c. 47.* idem scriptum reliquit, ac etiam Anacletus *epist. 1.* Unde perpetuam infamiam sibi comparavit Petrus Cuperius Advocatus Regius in Senatu Parisiensi, cum jurisdictionem temporalem Ecclesiasticam insingere conatus est, id quod etiam hodie quidam Calvinitico veneno tincti facere non verentur, dum Principibus adulari volunt. Addi etiam potest, quod olim in veteri lege ad Ecclesiasticum tribunal fontes citabantur, *Deut. 17.* Quinimò nulla fiebat judicicia, nisi duobus Levitis assistentibus, ut *Josephus lib. 4. antiq. cap. 8.* scribit. Quam legem, ut idem refert, sequutus est Josaphat Rex optimus. Et Concilium, quod Hebræi Talmudici Synedrion vocant, etiam temporibus Christi, ferè totum è Sacerdotibus constabat, *1. Paral. 26.* Et apud Paganos, etiam Sacerdotes suam habebant jurisdictionem, ut ex Tullio discimus *orat. pro dom.* Et nunc sub Turcarum principe Græci Episcopi nihil jurisdictionis habent.

At inquirunt hæretici nostri temporis. Cum eo Clericus dicatur, quod de sorte sit Domini, sortemque, id est hæreditatem a Domino consequatur, ea tantum contenti esse debent. Quandoquidem statuit Deus, ut Sacerdotibus, & Levitis nulla obveniret hæreditas, nulla bonorum possessio. Verba legis hæc sunt: *Dixit Dominus ad Aaron, in terra eorum nihil possidebitis, nec habebitis partem inter eos, quia ego pars, & hæreditas tua in medio filiorum Israel.* *Num. c. 17. v. 20.* Deus igitur Opt. Max. cui militat æther, cui panduntur, & fluunt immensa maria, cui suas opes, sua spolia, frugesque terra concedit, cui summo jure, summo in omnia dominio debetur quicquid usquam locorum habet hic Orbis spectabilis, tria tantum sibi servata voluit, primitia frugum, decimas, & sacrificia, sive victimas, quæ in aris caderent. Ea deinde in Sacerdotes, ac Levitas effusa liberalitate, transtulit. Clericos itaque solis decimis contentos vivere oportere, divino jure omni hæreditate privari lex divina docet. Sed isti advertisse debuerant, legem illam cæremonialem esse, & cum cæteris ejus generis abolitam penitus, atque è sacrarum legum ferie expunctam.

At iterum immurmurant, & ad antiqua, divinaque jura addunt humanas leges, Cæsarumque Constitutiones, quibus Clerici prohibentur adire hæreditates, immò & legata pia capere. Eas Cæsarum sanctiones, ac decreta non sine magno animi sensu excipit olim, & legit Ambrosius, quod viderentur ordini sacro insignem aliquam ignominie notam infuisse. Hæc sunt D. Ambrosii verba contra Symmachum. *Soli ex omnibus Clerico jus commune clauditur, a quo solo pro omnibus votum commune suscipitur, officium commune deferitur, nulla legata, nil gravium viduarum, nulla donatio.* Has ubi querelas gravi, ut semper aliàs solet, modestoque stylo exposuit sanctus Doctor, tum subjicit animo suo, infulaque sententiam, qua Clericos omnes vel erigat, vel moveat: *Malo, inquit, nos pecunia minores esse, quam gratia.*

Et verò insigni sua munificentia jam inde a primis sæculis retulerunt, probaruntque pii Cæsares, Regesque. Vix enim e sacro fonte elatus Constantinus abierat, cum in uberes, & inexhaustos beneficentiae fontes erupit, fontem illum, qui corpori, animoque saluti fuerat, ornavit, ditavit, beavit. Lege *Baron. ann. Chr. 324.* Hujus æmuli Orbe toto fuere viri Principes, Orbis lumina, Reges potentissimi. Habemus enim in Gallia Carolos, Dagobertos. In Hispania, Alphonfos, Ramiros, Petros, è quibus hic Aragoniæ Regnum Romano Pontifici vestigale fecit. Habemus in Hungaria Stephanos, Ladislaos, Ludovicos, quorum adeo effusa liberalitas fuit, ut tertia Hungariæ pars Ecclesiæ, Cleroque cesserit. Omitto alios Italia, Germania, Polonia, Bohemia, Dania, Norvergiam suos Principes. Non tamen præterire debemus, nec possumus Catholicæ quondam Angliæ decora, Reges inclytos, in primis Junam, quem in purpura, sceptroque magnum suspexit Anglia, majorem positò diade-

- diademate, in villi lacerna, & religioso pulvere. Ille ad cætera Regiæ munificentia, pietatisque decora hoc quoque adjecit, ut non ipse tantum Romano Pontifici, Cleroque tributum penderet, sed & Anglia tota B. Petro annue etiam per domos singulas vestigal, & denarium, piæ servitutis pretium, exsolveret, Baron. ann. 740. Tenuit ea tributatio ratio ad annum usque millesimum quingentesimum trigessimum tertium, quod Henricus VIII. & eam extinxit & suave Ecclesiæ matris jugum excussit, unaque ingentem & Religionis & sacrarium Ædium ruinam traxit, adedut uno anno dicantur ad decem templorum, & cenobiorum millia everfa, soloque equata.
- 22 Certè etiam apud Æthnicos jura civilia permittebant hæredes institui Deos ipsos fictitios, modo vel Senatuconsulto, vel Principum Constitutionibus Dii fuissent approbati ex Ulpiano tit. 22. quæ gentium munificentia a Diis ipsis ad eorum quoque myltas est derivata.
- 23 At etiam fateantur necessum est, pios deinde Cæsares ea decreta revocasse, ne aut in sacrum Ordinem injuriis, aut in superos minus pii viderentur. Legi potest super ea re Epo Boetius lib. 2. heroic. q. legi potest & commendari pronuntiatio illud Justiniani. In Ecclesiis dotandis optimam esse mensuram donatarum eis rerum immensitatem, l. Privilegia, C. de sacros. Eccles.
- 24 Obijciunt Matth. 20. scitis, quia Principes gentium dominantur eorum; non ita erit inter vos. Ergo Christus prohibuit Ecclesiasticis dominium temporale. Nego consequens. Nam solum prohibuit dominari sicut dominantur Principes gentiles, nempe tyrannicè.
- 25 Item & illud Luc. 12. ubi Christus, ait: quis me constituit Judicem? Ergo nec Pontifex potest esse Judex temporalis. Nego etiam consequens. Nam Pontifex est constitutus Judex, cum ipsi fuerit concessum dominium temporale.
- 26 Ac etiam & hoc: Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus, ut ei placeat, cui se probavit, 2. ad Timoth. 2. Ergo. Nego itidem consequens. Quia verbum implicari importat ita vinciri, ut non possit militiæ Dei incumbere, alioquin nullus Christianus posset vacare negotiis sæcularibus, cum sit miles Christi ratione baptisimi. De quo etiam infra.
- 27 Denique obijciunt can. Cùm ad bellum d. 96. ubi habetur, quod post adventum Christi fuerint distincta jura Imperatoris & Pontificis. Ergo Pontifex non potest habere potestatem temporalem. Nego. Quia tantum intelligitur de potestate imperatoria, non autem de qualibet potestate temporali.
- 28 Bono igitur jure possideri illa tum hæc docent, tum verò Orbis Christiani consensus, quo ea defensa sunt. Romani siquidem cum pristina libertatis, & majestatis intempetivò desiderio omnia quondam suæ jurisdictionis Regna in suam potestatem redigere satagerent, etiam Pontificem in ordinem redigere, omniaque regalia adimere conati sunt. Sed eos Franci & Germani Imperatores, ut etiam Longobardos punierunt. Viderunt namque Pontifici Ecclesiam rekturo sceptri, & principatus dignitatem esse oportunam. Quare bono jure sua possidere Pontificem, Barretus lib. 2. cap. 1. docet, quamquam alioqui Principum adulator.
- 29 Hinc patet, novum videri non debere si Ecclesiastici dignitatem Baronalem, aut Ducalem, non ut Clerici, sed ut sæculares cum suis Ducatibus, ac dominiis teneant. Nam sicut prædia sibi donata a Principibus, aut aliis propria habere, & retinere possunt, ita & jurisdictionem, quæ cum prædiorum donatione transfertur. Quod si usu venerit, nemo dixerit, opinor, eum facultates, ac patrimonium suum deserere oportere. Quare nihil nos remoratur, quod nonnulli existimant, Clericum sæculares simul Magistratus personam sustinere non posse, inter quos gravior Ortho Frisingensis. Siquidem impudens foret disputatione scholastica, qua nec Ducatus, vel dominia dari, aut adimi possunt. Ecclesiasticis veteris dignitatis terminos pervertere velle. Hanc legitimam, justam, usitatam, utilem Reipublicæ ostendit Ecclesiasticorum gubernandi, & jurisdictionis potestatem esse Adamus Gontzen. lib. 6. polit. cap. 9. contra Scarpium quest. 6. de Antichristo. Qua de re nos etiam alibi. Verùm interim audiant Episcopi Petrum Blesensem de vit. morib. & offic. Præsul. cap. 3. Quidam, ait, Episcopi Regum munificentias, & elemosinas antiquorum abusive Baronias, & Regalia vocant, & in occasione turpissime servitutis seipfos Barones appellant, vereor, ne de illis quereletur Dominus, & dicat: Ipsi regnaverunt, & non ex me: Principes extiterunt, & ego non cognovi, Osee 8. 4. Scias te assumpsisse Pastoris officium, non Baronis. Certè Joseph in Ægypto patrem suum, & fratres instruxit Gen. 46. 34. ut dicerent Pharaoni, viri pastores sumus. Maluit eos profiteri pastoris officium, quam Principis

aut Baronis. Christus dicit: Ego sum pastor bonus, Joann. 10. 11. tu verò constitutus es ab eo pastor, aut villicus, villicatio tibi commissa est, & scias, quia villicationis rationem reddere te oportet. Agricultura Dei tibi commissa est, opus est sarculo ut agricolæ, baculo ut pastori. Sarculo, ut tanquam Prophetæ filius ovellas, & destruas, ædifices, & plantes, Joan. 1. 10. Baculo utere, lupos ab ovili coercedendo, oves debiles sustentando, erigendo lapsas, erroneas reducendo. Notent Præsules, si qui fortè etiam hodie malint audiri Principes, quàm Pastores. Illi utique, qui quæ sunt Principum, strenuè curant, at negligunt officium Pastoris. Nonne dignior vobis titulus, quem Spiritus sanctus tribuit, quem & ipse Christus usurpat?

Causæ cur id utile Reipublicæ sit multæ sanè fuerunt, hodieque manent. Primò, quod sinceris causæ tractentur a Domini Sacerdotibus, & ministris, quàm a profanis Judicibus. Nam justitiæ, æqualitatisque regulam apertiore arctius custodiunt. Quare etiam causa est, ut populus ipse ad audientiam Episcopalem appellarit. Quemadmodum enim leges civiles debent Ecclesiasticis attemperari, ita quoque Judices sæculares audire par est Episcopos, & Sacerdotes. Constitutiones Imperatorum, ac Regum vim legis obtinent, sed firmiorem Canonones Apostolorum. Hinc factum, ut verè Innocentius dixerit: Ecclesiam mundanis legibus non stringi. Et Hieronymus in epitaph. Fabiole, & epist. 30. ad Ocean. Aliæ leges Cæsarium, aliæ Christi. Aliud Papinianus, aliud Paulus præcipit. Quo factum est, ut Constantinus sanciret, Præsidium sententias posse ab Episcopis rescindi. Quod a se factum testis est ipse Ambrosius lib. 2. offic. cap. 29.

Secundò. Minore sumptu apud Episcopos litigabatur. Nam erant Judices illi tum pietate & scientia insignes, tum verò plerumque divites, & in pauperes liberales, ut nullo modo probabile videretur, eos hoc agere, ut possessiones eorum ex litibus crescerent. Nunc quoque ex Ecclesia vivunt nec hæredes habent, quorum causa justitiam violent, sententiamque vendant. Nec obijciatur, quod multi abutuntur opibus Ecclesiæ. Nam id verum est. Sed abusus ad vitia hominum pertinent, non autem ad Ordinis confusionem. Multi divitum lasciviant in luxuriis suis, non tamen ideò rerum suarum domini esse desinunt. Est igitur captio ab accidente. Quia vitia personæ vitiant officium. Simile est: Judas fuit malus: ergo Apostolicum officium rejiciendum. Negatur sequi.

Tertiò. Civilis Ecclesiæ potestatis in tanta hominum malitia, arrogancia, subtilitate, pertinacia ad errores compescendos necessaria videtur. Ideòque meritò concessa Episcopis. Ante Constantinum plures emerere hereses, quia nulla vi comprimebantur, & sub blasphemis Imperatoribus hæreticarum blasphemiarum summa libertas erat, ut gravius domesticis diffidiis, quàm persequutione Ecclesia scinderetur. Quare dominium hoc a multis datum, acceptumque fuit, hodieque retinetur, nec ab illis tantum, quorum virtus in dubium vocari posset, sed omnibus omninò, qui eas Ecclesias adepti sunt. De quibus eruditissimè egit Joannes de Polemar Archidiaconus Barcinonensis in Concilio Basiliensi.

Itaque si Episcopus in Regalibus subit Principi, qui primò ac præventivè ei præcepit, ut ea secum in expeditione, tenetur illi obedire ratione Regalium, & si tali causa ad Concilium non iverit vocatus a Metropolitano, non punietur. Hujusmodi intellectum sequuntur Archidiaconus & Bellam. in cap. Quo ausu, vers. vel ibi præventus, 23. quest. 8. Atque hoc casu mollienda est dura illa sententia, qua Oliban. de jur. fise. cap. 70. num. 6. & Carol. De grassal. Regal. Franc. lib. 2. jur. 13. ausi sunt dicere, quod Episcopus habens feudum a Rege, prius debeat obedire Regi, quàm Papæ, aut Metropolitano. Cujus contrarium docet Martha de jurisd. part. 4. cen. 1. cas. 18. numer. 13. & 22. inquit, in tali casu Episcopum teneri magis obedire suo Metropolitano, quàm Regi, etiam directo domino feudi. Quia majus vinculum est spirituale, quàm temporale, per textum c. solita, de major. & obed. N. 2. obstare juramentum fidelitatis directo domino factum. Quia semper intelligitur excepta autoritas sui Superioris.

Idem & ego censeo, quia vasallus plurium Domino- rum obligatus est priori, seu antiquiori domino ad præstanda servitia, etiam contra posteriores dominos, & in eorum offensam, ut expressè notant Alvar. & Præpos. post alios in c. Imperialem, §. fin. & §. Illud quoque de prohib. feud. alien. per Frid. In omni enim juramento prior, seu antiquior dominus excipi debet per text. in cap. Contra omnes hic fuit lex. Et ita etiam tenet Jacob. de S. Georg.

in v. *Et promiserunt*, n. 1. Nam Episcopus primo Domino, idest Summo Pontifici juravit fidelitatem, quæ fidelitas extenditur contra omnes homines, etiam posteriores Dominos, per notata in c. *ult. hic finit lex*, & in c. 1. *maximè*, ibi, *contra omnem hominem*, de *nov. form. fidel.* & utrobique Doctores. Omnisque controversiæ expers est, quod in juramento censeantur excepta ea, quæ prius quis jurato promisit, cap. *Intellecto*, de *jurejur.* cap. *Licet mulier*, eod. tit. in 6. Quodque propterea etiam vassallus, qui secundo Domino fidelitatem fecit, priorem Dominum, etiamsi non exprimat, excipere intelligitur, cap. *fin. hic finit lex*. Ergo antiquior Dominus semper posteriori præferendus est.

35 Et primò hanc decisionem luculenter evincunt textus in l. 2. *Et in l. si fundum* 4. C. *qui potior*. in *pign. hab. leg. potior* 11. ff. eodem, l. *quoties* 98. ff. de *reg. jur. leg.* 9. §. 3. ff. de *public. cap. eum extra*, de *prob. in 6. cap. qui prior est tempore* 54. de *reg. jur. in 6.* aliaque similia jura, quæ expressim statuunt, quod ille jure prævaleat, qui secum contendentem tempore prævenit. Et præallegatis his juribus nominatim etiam subscribunt Roman. *consil.* 47. in *princip.* Alexand. *cons.* 3. *Et 24. vol.* 5. Dyn. in d. *cap. qui potior*, alique ab his adductis.

36 Secundò, receptam habemus Interpretum doctrinam, quod prima obligatio præferatur secundæ, aut posteriori, ita tradente Hieronymo Gigante de *crim. les. majest. lib.* 3. de *plur. var. quest. quest.* 18. num. 2. allegans ad hoc Mart. Laud. de *confed. Princ.* q. 60. ubi voluit, quod cum Dux Mediolani confederationem iniisset cum Januensibus primo, & secundo loco cum Rege Francorum, prima confederatio secundæ præferenda sit per d. *regul. qui prior*. Ex prima enim confederatione hic non secus, quam in casu nostro causatur obligatio personalis ad faciendum. Ergo prioritas temporis prioris confederati jura facit potiora, textus in l. *operis*, ff. *locat.*

37 His consensum præbent & illi, qui disertè ajunt, quod si cum pluribus contracta sit amicitia, quæ defensionem importet, & illi invicem sibi moveant bellum, regulariter antiquiorem esse juvandum. Eo quod semper in confederatione facta cum secundo jus primi exceptum intelligitur, Scharde. de *feud. p.* 6. c. 5. n. 10. Jo: Andr. in c. *Recolentes*, de *stat. monach. in novell.* ubi notat, quod quando quis colligatus est duobus infolidum, obligatus sit secundo, salvo jure primi, juxta notata per Hostien. & Canonist. in d. c. *Recolentes*, & Everar. in *top. in loc. de tanquam*, seu *respectivis* n. 30.

38 Tertiò, super fultur decisio, quod ex duobus jus circa idem prætendentibus, is præferendus sit, qui potentius jus habet, l. *contra pupillum*, §. *Qui & majus*, ff. de *re judic. c. si duobus*, extr. de *appell. facitque l. queritur*, ff. de *stat. hom. l. servis legatis*, §. *Si uni optimè*, ff. de *legat.* 3. l. *libertas*, §. *Cum si*, ff. ad *municip.* Sed Summo Pontifici, aut Metropolitano jus est potentius ratione prioritatis temporis, ac spiritualitatis.

39 Quartò, id manifestè ostenditur auctoritate Doctorum qui aliis quæstionibus in simili hunc casum deciderunt. In primis Bart. Muscul. in *disp. de confr. seu pact. success. illustr. person. concl.* 50. ubi in simili quærens, si quis cum pluribus fraternitatem contraxerit, & illi invicem bellum gerant, cui adesse oporteat, concludit, regulariter deferendum esse temporè, arg. d. l. in *operis*, 26. ff. *locat.* semper enim liga secunda sine præjudicio primæ censetur facta, cap. *un. §. fin. de prohib. feud. alien. per Frid.* & ibi Feudistæ, Canonistæ in d. *cap. recolentes*, de *stat. monach.* Et in jure pari potior conditio, quæ tempus occupat, Alex. *cons.* 118. Cæphal. *cons.* 115. pro qua decisione etiam est textus in c. *Brevi*, & c. *veniens de jurejur.* faciuntque notata per Specul. in *tit. de Advoc.* §. 1. Quod ipsum etiam latè disputat Jo: Andr. in *regula contractus de regul. jur. in 6.* & Bart. Brix. quem refert Alberic. in l. 6. *princ. in 6. ff. de postul.* ubi dubium movent de Advocato, qui pro certo feudo, vel annuo salario convenit uni Monasterio præstare patrocinium, idemque postea contraxit etiam cum alio, & si contingat, ut illa duo Monasteria litigent invicem, cui patrocinari debeat, & decidunt illi Monasterio patrocinium esse, cui primò promissa fuit defensio, Castr. in d. l. in *operis*, num. 2. Alex. in l. *si filiusfamilias*, §. *Si viri in quinquennium*, num. 16. ff. *solut. matrim.* Rip. in l. *privileg.* 56. ff. de *privileg. credit.* quos refert, ac sequitur Calvol. in *concl. §. Advocatus*, *conclus.* 5. n. 2. qui in prædictis locis indistinctè concludunt, istum Advocatum teneri solum patrocinari, cui primò promisit, absque eo quod inveniat alium Advocatum illi, cui secundariò advocationem pollicitus fuit. Eo quod secunda promissio facta intelligatur sine præjudicio

primæ, cum operæ non possint præstari simul eodem tempore diversis personis, ut notatur per supra allegatos Doctores.

Quintò, ad idem inducitur quæstio de vassallo duorum, aut plurium Dominorum, ut si vassallus habeat plura diversa feuda a duobus, vel pluribus, & diversis dominis, qui duo domini sibi mutua moveant bella, & uterque Dominus vassallum requirat, ut sibi servitium, opemque vassallicam exhibeat, cui teneatur succurrere. Et communiter tenent Feudistæ, quod de rigore juris eum juvare debeat, cui primò fecit fidelitatem per textum expressum in d. *cap. Imperialem*, §. *illud quoque*, & ibi Belvis. Item, n. 61. Raven. *Afflict.* n. 8. Raynaud. n. 1. *Et 7.* Frid. Schenk n. 3. & omnes de *prohib. feud. per Frid.* Laud. in *cap. omnes filii*, numer. 14. *si de feud. defuncti. contr. jur.* Ludov. Rom. in *leg. si quis in gravi*, §. *si cum omnes*, num. 1. ff. ad S. C. *Syllan.* Zal. de *feud. par.* 7. num. 29. Pistor. q. 47. num. 37. *par.* 2. lib. 2. Schrad. *part.* 6. *cap.* 6. num. 20. ubi hanc sententiam communiter approbatam, & verissimam esse ait. Adeo posteriori Dominum licet in servitio antiquioris sui Domini offendere queat, neque ab eo propterea feudo privari possit per textum in *cap. contra omnes hic finit lex*, cum lege permittente, ac jubente id fiat, ideoque penam non mereatur, Ardiz. *cap.* 62. *circa fin. arg. l. sed si unicus*, 17. §. 1. ff. de *injur. l. Gracch. C. ad leg. Jul. de adult.* idem Ardiz. *cap.* 59. *vers. excusatur etiam.* Immo potest antiquiorem Dominum juvare contra posteriorem. Iisdem verbis *Afflict.* in d. §. *Illud quoque*, n. 8. Pistor. d. *quest.* 47. num. 36. Rom. d. *conf.* 47. num. 3. *Et 21.* E contra autem, si relicto primo Domino assistat secundo, feudum, quod ab illo tenebat, amittat. Ita omnes Feudistæ scriptum reliquerunt in d. *cap. Imperialem*, §. *fin.* & §. *Illud quoque*, & *Afflict.* in *cap. satis bene*, num. 3. de *prohib. feud. non alien. per Frid.* & est textus in d. §. *Illud quoque*, eod. tit. ubi casus est, quod vassallus offendens Dominum sui Domini privetur feudo, & revertatur ad Dominum, a quo feudum recognoscebat, nisi ipsa offensa fuisset facta per vassallum, serviendo licitè alteri Domino suo antiquiori, a quo aliud feudum tenebat.

Sextò, etiam decisio nostra confirmatur ex quæstione, quam disputando decidit Bald. & plenè refert in l. in *adoptionem*, C. de *adopt.* scilicet de captivo duorum secundum consuetudinem gentis armigeræ, qui simul ab utroque vocatur, cui potius parere teneatur. Et decidit, quod si literæ capientium simul captivo præsententur, illius literis obediendum sit primò, quæ prius apertæ sunt, quasi per aperturam inducitur fuerit præventio, aut juris præoccupatio. Si autem jus unius ex captivantibus prævenit jus alterius tempore, jus primi est potentius; & illi parendum erit, per textum nobilem in d. l. in *operis*, cum aliis præallegatis.

Septimò, hoc manifestè deducitur ex glossa singulari in l. *Cives*, C. de *incol. lib.* 10. ubi latè disputans de subdito plurium Civitatum, si eodem tempore vocetur ab illis ad munera realia, vel personalia, cui parendum sit. Et decidit, quod habenti jus potentius tempore preventionis, aut origine, vel nobilitate, ut superioribus rationibus deductum, & pluribus similibus eleganter illustrat Jacob. de Franch. in *prelud. feud. numer.* 217. *Et seq.*

Hoc ipsum probat textus in *cap. si vobis eod. caus.* *Et 43* qu. ubi prohibetur, ne Episcopi ad Comitatum accedant, nisi fortè ii, qui a religiosis Imperatoribus vel invitati, vel vocati fuerint. Quod verbum *vocati* æquipollet verbo *citati ad comparendum* per textum in l. *si quis ex aliena jurisdictione*, ff. de *judic.* Maximè contradistinctum per alternativam verbi *invitati*. Ideò rectè illum interpretantur, qui dicuntur: ita demum Episcopos ab Imperatore vocatos ad Comitatum ire debere si Regalia habuerint. Quem sensum ibidem referunt Archid. Turrecrem. & Bellamer. *vers. sed secundum alios.*

Idem quoque ex textu in d. c. *Cum parati*, 19. de *appel.* 44 notat glos. v. in *legatione Regis*, ubi opponendo contra textum præallegatum c. *si Episcopus* cum similibus, obiectum ita solvit. Si mandatum Regis prævenit mandatum cujuslibet Prælati, post Dominum Papam, tunc Regi obtemperandum est, si ab ipso teneat Regalia. Et licet Innocentius ibi num. 1. v. *non credimus*, indistinctè dicat, quod si Archiepiscopus vocat aliquem Episcopum, vel aliquem Prælatum ad Concilium, vel ad causam, & Rex sive ante, sive postea eundem vocaverit, licitè potest ad eum venire, & mandatum Archiepiscopi intermittere. Quoniam est Regi honor deferendus. Tamen Hostien. n. 2. hoc intelligit si Episcopus a Rege teneat Regalia, & n. 3. inquit, Innocentium intelligendum

dum esse; quando Prælati tenet temporalia ab illo Reges qui eum vocat pro consilio, vel auxilio in bello, vel aliis negociis, illi imminentibus impartiendo. Quam mentem *ibidem sequuntur* Jo: Andr. num. 7. circa fin. Butr. num. 6. Abb. sub num. 8. Ancharan. num. 5. Præposit. & Imol. sub num. item 5. & Alex. de Nevo num. 23. in fin. Verba autem glossæ de tenente Regalia ibidem intelligunt de habente feudum, sive feudalia a Principe sæculari, Abb. n. 2. in princ. Præpos. sub n. 15. & Alex. de Nevo num. 8.

45 Ex quibus opponit Archid. in cap. 1. sub num. 3. de Cler. conjug. in 6. quod Episcopi, & alii Clerici tenentur venire ad vocationem Regis, si tenent ab eo temporalia. Quod ibi repetunt Joan. Andr. num. 2. Gemin. in §. 1. num. 6. & Anchar. num. 7. qui expressè dicit hoc intelligi ratione feudi, Bald. de pac. Constant. §. Hoc quod nos, num. 6. quærit, *Utrum Episcopi, qui habent civitatem, & jurisdictionem temporalem ab Imperatore, vel a Rege, teneantur coram illis comparere, non solum quoad consilium, sed etiam quoad auxilium, si fuerint vocati?* Et respondet affirmativè, non tamen posse infringi personaliter, juxta notata in d. cap. 1. per Jo: Andr. n. 2. Gemin. in d. §. 1. n. 6. & Anchar. n. 7. in fin. de Cler. conjug. in 6. & nos alibi.

46 Quod verò dictum est, Episcopum feudatarium tene-ri vocatum a Rege ad Curiam accedere, non eum sentum recipit, ac si ille impedimentis legitimis detineatur, nequeat per Procuratorem eam adire. Si enim privati, qui ut Ulpianus ait, rebus suis superesse ipsi vel nolunt, vel non possunt, per alios vel agere, vel conveniri possunt in l. 1. §. 2. de procur. sanè id Episcopis, quibus vel temporis momento a curis, & summis negociis animus non est minimè denegari debet. Magna imperia, ait Seneca suas. §. nunquam otiosa sunt. Exempla sanctissimorum ac laboriosissimorum Episcoporum vel in judicaria potestate nobis ostendunt Gregorius Nyssenus orat. de virt. Greg. Thaumaturgus, & Augustinus de occupat. S. Ambrosii lib. 3. confess. c. 3. Atque huc spectat querela Synesii, qui ad Episcopatum compulsus est epist. 57. Otio, ait, *opus est ei, qui cum philosophia sacerdotio fungitur. Non condemno Episcopos, qui in rerum negotiis versantur, sed magis miror eos, qui utrumque possunt. Mea facultas non est duobus dominis servire. Si verò sunt aliqui, qui neque a consensu leduntur, poterunt sanè & Sacerdotio fungi, & civitatum Præfecti esse. Radius enim solis si cum luto versabitur, purus manet, non inquinatur. Ego verò cum idem hoc fecero, fontibus, & mari opus habeo.* Et ideò cum puncto temporis variæ, magnæque difficultates multa impedimenta in eorum licèt salutari, & placita gubernatione improvisa sapientiæ humanæ atque Episcopi præsentiam expositentia obtinere possunt; nil mirum si illi per Nuncium, vel Procuratorem contumaciæ poenam purgare concessum sit. Adde, quod cum Episcoporum residentia sit de jure divino, ut ex Trid. sess. 23. cap. 1. de ref. & Doctores communiter, præcipue Turrian. de resid. qui pag. 7. contrariam opinionem esse alienam a scientia sacrarum scripturarum, & earum virtute: ideò non potest Episcopus, etiam feudatarius, a Rege vocatus, ad Curiam accedere absque expressa licentia Summi Pontificis, cujus est hic & nunc jus divinum interpretari.

47 Secundo casu, si Episcopus non habet regalia, idest feudalia a Rege, censeo, posse quidem invitari, non cogi, ut ad Curiam accedat. Quoniam illi, ut Gratianus inquit in d. §. Ecce, nihil est commune cum Principibus sæculi. Ideò non potest ab eis compelli, ut deserat propriam Ecclesiam, & veniat ad Curiam. Idipsum etiam ex Juristis docent Maltrill. de Magistrat. tract. 2. lib. 5. cap. 13. num. 36. Oliban. de jur. fisc. cap. 10. num. 9. & alii, quos ipse citat. Hoc enim modo aliquem vocare ad Comitiam, sive ad Curiam, est vocare illum ut Judicem, qui in Comitibus, aut Curia habeat judicare, & definire inter Regem, & Regnum. Quare ex hoc intertur præjudicium itatui Ecclesiastico. Idem quoque ex Theologis tenent Azor. par. 1. lib. 5. cap. 14. quæst. ult. Bonacin. de legib. disp. 10. quæst. 2. punct. 1. §. 1. num. 14. & tom. 5. disp. 1. quæst. 16. sect. 1. pun. 5. num. 13. Pelantius tract. de Immun. Eccles. disp. 21. quos sequitur Delbene de Parlam. tract. 6. dub. 22. Nam Reges & Principes sæculares ratione sui muneris & Officii non habent jus convocandi Episcopos, eisque præcipiendi, ut hoc, vel illud faciant. Quia de jure divino sunt exempti a Principum sæcularium jurisdictione ac potestate. Possunt tamen Reges pro negotiis Reipublicæ communibus rogare Episcopos, non quidem præcipiendo, sed solum monendo, vel rogando.

48 Hæc autem distinctio videtur posse desumi ex d. c. si vobis 23. qu. 8. ibi: *Nisi forte ii, qui a religiosiss Imperato-*

ribus vel invitati, vel vocati fuerint. Nam cum dictio vel, de sui natura soleat poni inter diversa, igneus in authen. ex causa n. 8. C. de lib. & præter. Roland. cons. 99. n. 57. vol. 4. Et ex industria ibi alternativè dictum fuit, *vel invitati, vel vocati*, ut patefieret, non omnes Episcopos posse ab Imperatore vocari, sed tantum eos, qui feudalia ab ipso obtinerent, ceteros verò invitari, idest verbis suavis allici juxta proprietatem dicti vocabuli a Nizolio relatam ex Tullio, non autem cogi. Ideò Gratianus in §. fin. 23. q. 6. utitur verbo *invitandi* ad significandum effectum contrarium verbo *cogebantur*.

Et quod Glossa in d. cap. Cum parati, v. in legatione Regis, de appell. in effectu velit, quod si Episcopi non tenent regalia, idest bona feudalia a Rege, non sit eis necessariò parendum, quando Episcopos vocat ad Curiam, ibidem dixit Alex. de Nevo num. 22. subdens pro hoc facere, quod Clericus, quantumvis sit in minoribus, etiamsi habeat tantum clericalem tonsuram, non subjecitur Principi sæculari, & quod sacerdotalis ordo excedit omnem dignitatem sæcularem, ut in cap. Duo 96. dist. Qua de re latè Jur. Clar. in pract. crimin. §. fin. qu. 36. per tot. & Gail. lib. 1. de pac. publ. cap. 11. n. 7. & nos in Consult. de crim. les. Majest. tom. 1.

Quinimò idem sensisse videntur Archid. Turrecrem. 50 & Bellam. in d. cap. Quo ausu, & d. cap. si vobis 23. q. 8. quatenus, relata priùs opinione asserentium, quod Episcopi debent ire, quando vocantur causa pacis componendæ, vel consultandi de rebus Regni, aut quotidianis rationibus Deo commendandi exercitum, subnectunt aliam dicentium, ita demum id obtinere, si Episcopi Regalia habuerint. Quam, ut novissimè relatam, videntur sequi ad tradita per gloss. in l. qui filium 74. §. Fabium, v. & illa, ff. ad Trebell. & in l. ea leg. 3. C. de condit. ob caus. Bald. in auth. ex testamento col. 2. de coll. Angel. in l. si idem cum eod. ff. de jurisd. omn. Jud. Bolognet. in auth. habita num. 259. C. ne filii pro patre. Farinac. in repert. judic. q. 14. n. 39. ubi alios refert. Nam communiter Doctores solent ultimo loco referre opiniones, quas amplectuntur. Et quia recensitis opinionibus ultimo loco tertur judicium de ipsis. Unde quando judicium non fertur explicitè, censetur ferri implicitè in sententia ultimo loco posita.

Atque de voluntario accessu loquitur Præpositus in d. c. si Episcopus num. 4. dicens quod Episcopus, vocatus a Rege, potest deserere Ecclesiam suam, & Regem adire. Ac propterea cessante hujusmodi necessitate, non debere sua voluntate Curias Principum frequentare, & Ecclesiam suam deserere. Et Innocentius in d. cap. Cum parati num. 1. de appell. ibi, *licite potest ad eum venire.* Quæ sunt verba facultativa. Atque in his terminis intelligitur d. c. si Episcopus.

Planè Episcopi, quia Principes, quia status Regni 53 sunt ad deliberationes politicas forsitan quis non gravatè admittit; de aliis verò Ecclesiæ Episcopis, num & illis politicis actionibus interesse conveniat, non ulque adeò expeditum est. Quippe inter contradictoria sunt, qui putent esse, unum tenere pedem in profano, alterum verò in Ecclesiastico, quæ sunt verba Baldi cons. 23. vol. 3. Et ideo Salvator noster nunquam se mundanis negotiis inquinari passus fuit, noluitque arbitrium dividendæ hæreditatis inter fratres suscipere, severè interpellantem corripuens: *Homo quis me constituit judicem, aut divisorem super vos?* Lucæ 12. v. 14. Jo: 6. v. 15. & 8. v. 11. Ideò rectè Chrysolomus hom. 42. in Joan. ait: *hoc fecit, ut ad noneret de humanarum dignitatum contemptu, & ostenderet, se nullis sæcularibus rebus indigere.*

Verùm respondeo primò, nihil hæc conficiunt con- 53 tra politicum regimen Episcoporum, eorumque jurisdictionem temporalem. Christus enim divisionem illam rejecit, non quia judicare non potuit, sed quia legitimam ob causam noluit. Nam primò habebant illi suam Magistratum. Deinde ex illa divisione Phariseis calumniandi. Magistratui sæviendi occasio dari potuit. Denique non venerat ad agellos dividendos. Fugit Christus Regnum, quia honores fugiendos exemplo docuit. Fugerunt Regna, & Episcopatus viri multi sancti, & prudentes, alii tamen eadem sine fraude, sine culpa acceperunt.

Respondeo secundò. Si Episcopus assiduè politicis a- 54 ctionibus adesse velit, minimè id probarem, cum mens terrenis adedita, celestia illa, quod tamen officii ratio ipsis imponit, dispensare haud ritè possit. At si in Episcopo qualitates magis qualificatæ, puta ad pacem reducendam, extent, rectissimè tunc pro bono ejus obtinendo, negotio tam pro se onerari patietur. Si enim Salvatoris nostri monitu sectatores ejus pacem domui, multò magis toti Provinciæ ac Regno precari debent, pre-

precantur non cum verbis, sed facta ea provehant. Si quidem pietatis laus non in verbis, non in prædicatione, sed in actione consistit. Et ille demum sacras Scripturas rectè legit, qui verba in opera convertit. Deinde ad quos pertinet prædicatione concordie & pacis, ad eosdem similiter omnia illa media, sine quibus effectu rei potiri non possumus, pertinere debent. At fac abesse partes dissidentes, utique ad concordiam earum, quia verba penetrare non possunt, opus est præsentia, & protectione necessaria. Insuper cogitandum, omnes cives in una Republica vivere, eidem omnes ex æquo obstrictos esse, ita ut qui boni civis, & patriam amantis partes implere velit, Republicæ quo potest modo inservire, & ut pax ei vel conservetur, vel restituatur anniti obstrictus sit. Qui pacem cordis, oris, & operis non habet, Christiano dici non debet, ita Augustinus.

55 Quin si præteriti temporis acta, gesta que, unde in futurum consilia a prudentibus peti solent, evolvamur, in negotio pacis mittendorum ingenia, non ordinem, aut personas, prudentiam magis, quam eloquentiam idoneitatem magis, quam dignitatem consideratam fuisse. Quo spectat illud Syrac. cap. 37. v. 18. *Anima Saxeii enunciat aliquando vera, quam septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum.* Ecclesiasticorum enim ingenia, utpotè a turbis hujus Mundi segregata, magis apta creduntur esse ad studium pacis, quam eorum, qui se violentis affectibus abridi patiuntur, & nihil nisi respectus & despectus ostendere possunt. Nec credibile est ipsos ab intentione bona hamatis donis, quibus alii non raro cum damno suorum principalium inescantur, in sequiorem partem abituros. Quod & bonus ille Bernardus ad Eugenium suum lib. 4. ab illis summopere requirit. *Missi post aurum non eant, ait, sed Christum sequantur. Nec questum legationem æstiment, nec requirant datum, sed fructum.* Et paulò post: *Qui redeant fatigati quidem, sed non suffocinati, simul & gloriantes, quod non curiosa, seu pretiosa quæque terrarum attulerint, sed quod reliquerint pacem Regnis, legem barbaris, quietem Monasteriis, Ecclesiis ordinem, Clericis disciplinam, Deo populum acceptabilem, sectatorem operum.* Quin illis propter opinionem Religionis, qua vel maximè animos dissidentium in sui complacentiam captivare solent, majore cum efficacia, & successu pleniore sese quam sæculares exhibere possunt. Nam etsi duo idem dicant, idem faciant, non tamen eodem modo, eodem sensu, eodem affectu accipi solet. Unde D. Bernardus eundem monet, ut Legatos in negotio religioso eos mittat, *Quorum sermo edificatio, quorum vita justitia, quorum præsentia gratia, quique se amabiles præbent, non verbo, sed opere, reverendos exhibeant, sed actu non fastu.*

56 Hinc autem factum esse arbitror, ut in electione Imperatoris, Ecclesiastici sæcularibus adderentur. Et quidem illi præteriti non poterant, quia constat, eos a tempore Caroli Magni semper Comitibus interfuisse. Quod inter alios ostendit Guntherus lib. in *Ligurin. de elect. Frider. Imper. & Guilhelm. Britto lib. 3. Philippid.* Concilium verò hujus conjunctionis fuisse existimo, ut Ecclesiastici præcipuè res sacras tractando, administrandoque, & Christianæ Religionis puritatem tuendo, simulque consulendo, Politici & consilii, & armis Rempublicam juvarent, & amplificarent. Firmissima quidem Christianæ politicæ præsidia, & fundamenta sunt Sacerdotium, & Regnum, maximeque Dei dona, *Novell. 6. sub princ.* ac Dominationis arcanum. Nihil enim est, unde facilius amorem sui apud populum concitet Princeps, quam per pietatem. Rationem affert Aristoteles lib. 5. *polit. cap. 11.* Quod nimirum indigenæ minimè sperent aliquid injustum ab eo Principe pati, quam religiosum. Deique verentem arbitrantur, minusque in eum insurgent, qui Deum etiam habent adiutorem. Quare tanta veterum Principum in Religionem devotio fuit, ut sine Sacerdotibus, & Episcopis nihil magnum feliciter absolvere se posse sperarent, & ita demum omnia rectè processura crederent, si Religionis Antistes suis consiliis præsentibus haberent, adeoque zelo Religionis in tantam eos evexerunt potentiam, ut non solum amplissimarum ditionum dominifint, verum etiam Archiepiscopi Electores omnibus privilegiis, consuetudinibus, & singularibus honoribus, quibus cæteri Principes sæculares in electione Regis, seu Imperatoris. Romanorum jus habentes, perfrui, ac gaudere noscuntur. Ac ita demum in porta consistere putarunt Imperium si ex togata & armata militia Senatus secretior constaret. Et hinc puto factum, quod Imperium Romanum *Sacrosanctum* dicatur. Ex quibus luculenter exploditur illud, quod nec nisi calumniandi libidine effutivit Sleidanus in *orat. ad Ordin. & Princip. Imper.* Constat enim quod antequam Gregorius V. de hoc enim

ipsi sermo est, Pontificatum inierit, non solum tres illi Archiepiscopi Electores Comitibus illis, quibus Imperatores electi fuere, sed & aliis communis salutis causa institutis, una cum Episcopis, & aliis Clericis honorationibus interfuerint, *Hincmar. ep. 3. cap. 29. 31. & 35.* Nec ob id Christiano Principi in sacra jus aliquod tribuo, sed inspectionem quandam idque, ut tueretur magis, quam cognoscat, ut vim, fraudes, turbas, & externa hæc mala ab ea arceat. Et quod in ipso est pacata sacra præstet & quieta. *Oportet Principem, ait Aristoteles 5. c. 11. res divinas videri curare serio, & ante omnes.* Quod non solum debet, qui Christianus, sed ut Princeps, qui aliter sentiant, scilicet nihil esse Imperatori cum Ecclesia, incidunt in errorem Donati Hæreticæ, damnatum jam olim, Optat. *Milevit. lib. 3.* Sunt enim Reges, ac Principes Religionis, & Ecclesiæ protectores. Et quoniam sine Religione salva esse Republica non potest, Principum est florentem Religionis ubique cultum procurare, quorum est Rempublicam omnino curare.

Illud itaque certissimum sit ac firmamento firmius, quod Regi non permittitur vocare Episcopos ad Curiam, nisi ut consultant de publicis negotiis Regni, ut tenet *Glos. in d. c. si Episcopus, v. Regia*, inquit: Et quilibet deberet venire, si vocaretur propter negotium Regni, *Archid. in d. cap. Quo ausu*, dicens, præallegatum *cap. si Episcopus* loqui ubi vocatur a Principe, non ad expeditionem, sed ad consulendum super Regni negotiis. Quæ verba adamussim ibi repetunt *Turrecremata & Bellamera*, ac idem *Archid. in d. cap. si vobis, in princip.* quatenus ait, quod Episcopi ab Imperatoribus vocati debeant ire ad Comitatum, esse verum causa pacis reformandæ, vel consilii dandi, vel orandi, cujus verba ibidem repetunt *Turrecremata, v. Vocati, & Bellamer. sub princ.*

Quod etiam voluerit *Archid. in d. cap. 1. sub num. 3. Jo. Andr. n. 2. & Gemin. in §. 1. num. 6. de Cler. conjug. in 6.* respondentibus textui in *d. c. si Episcopus*, quod Clerici tenentur comparere ad dandum consilium, & auxilium, non ad litigandum. Et in his terminis procedit decisio *Franc. Marc. 436. n. 9. p. 1.*

Idèque facultas vocandi Episcopos ad Curiam, Regi solum permittitur in casu utilitatis, vel necessitatis totius Regni, non debet extendi, vel trahi ad alios casus diversos, nempe, ut Episcopus reddat rationem, vel aliàs justificet ea, quæ jure sui officii fecit, etiam contra voluntatem, & placitum Officialium Regis. Quia tunc obstat authoritas D. Ambrosii relata in *c. Convenerit, §. Utinam 23. quest. 5. dicentis: Non congruere Sacerdotis officio, ut vocatus accedat ad palatium Imperatoris. Quia in Consistorio Christus non solet esse reus, sed Judex. Idèque causas Ecclesiæ in ipsamet Ecclesia, non in palatio agendas esse.*

Quare sententiam illam, quod omnes in jus vocati se judicio stant, *Angel. & Fulgos. ad l. 2. ff. de in jus voc. in Pontificibus* non admittunt. Sacra enim turbata ista in jus vocatione, ut alia qualibet re vetat Constitutio *cap. Decet, de immun. Eccles. lib. 6. Angel. & Fulgos. in d. l. 2.* quæ omnem item judiciorum sæcularium strepitum a Templis abesse jubet. Animadverto tamen ædi sacræ non habitum hunc honorem, sed Dei majestati, cujus sacri vacare Episcopos oportet, *l. Nam distinguimus, §. Sacerdotio, ff. de recept. & qui arb. recept.* Noluit itaque lex importuno litigatori Magistratus autoritate licere intempestiva in jus vocatione animam sacrificantium Episcoporum a Numinis contemplatione evertere. Quod Religionis privilegium est, *l. sunt personæ, ff. de relig.* Quod etiam sequitur *Paul. de Castr. d. l. 2. n. 3. & alii, Modestinus in l. generaliter, ff. de in jus voc. in genere tradit, eas personas, quibus reverentia præstanda est, sine jussu Prætoris in jus vocari non posse, lib. 1. c. eod.* Ergo non Episcopus sine licentia Pontificis.

Unde non nisi in subsistentiæ, & assentionis vitio laborat assertio Solorzani, quam ponit *lib. 3. cap. 7. num. 56. de Indiar. jur.* quod scilicet ratione Regiæ superioritatis in temporalibus, Episcopi ad illos accedere debent, quoties contigerit ab ipsis Regibus vocari, & allegat *cap. petimus 11. qu. 1. cap. Principes, cap. Administratores, c. Regum 23. quest. 5.* In tantum, ut si contingat eodem tempore, vel causa Episcopum vocari a Rege, & ab Archiepiscopo, ad Regem prius, quam ad Archiepiscopum accedere debeat.

Hæc doctrina eadem planè est cum præensione, quam Michael Imperator Orientalis Imperii sub Pontifice S. Nicolao primo habuit adversus Theognostum, & alios Ecclesiasticos, qui pro Ignatio stabant, quos sibi destinari, & tradi a S. Pontifice precebat, ipse verò Sum-

CONSULTATIO VII.

Summus Pontifex eidem Michaeli respondendo *epist. 8. lib. 3. epist. decret.* præmittit historiam de vase è celo submisso, in quo B. Petro fidelium omnium Rectori cunctorum ostensa sunt animantium genera, quo vase Catholicam Ecclesiam, atque Sedem Apostolicam Romanam designari, ait, & proinde peritam Ecclesiasticorum virorum traditionem negando, sic ait: *Putasne ergo Imperator, justum esse, ut tradamus aliquem eorum, quos nunc commemoravimus Principibus, quorum Aulas, dignitates, honores, & beneficia contempserunt? Absit.* Et infra. *Denique cum quidam Antecessorum vestrorum quandam venerabilem virum ab Agarenorum Principe multis oblatiis muneribus sibi mitti proposuerit, non solum minime impertravit &c.* Quare, ut Imperator ipse Michael persuasus & edoctus remaneret, ita concludit orationem. *Quamvis. Deo gratias, & per principalem Beatorum Apostolorum Petri & Pauli potestatem, & jus habemus non solum Monachos, verum etiam quoslibet Clericos de quacunque diocesi, cum necesse fuerit, ac nos convocare, hoc quidem nostrum. Vestrum autem, & piorum Imperatorum non est ullum penitus querendi Monachos ministerium, nisi ad miserendum, & orationes eorum submisso pascendum.* Idque adeo verum esse addit, ut etiam pro colligendis Conciliis, ac proferendis sententiis pii Imperatores non imperaverint, sed precati, & hortati solum fuerint, scilicet Ecclesiasticos, & que illi decreverunt, ipsi scilicet pii Imperatores, consenserint, & que illi damnaverunt, ipsi respuerint. Quæ omnia inculcando latè prosequitur epistola sequenti videnda.

63 Constat igitur ex hujusmodi sacrorum rituum historia, atque Sedis Apostolicæ determinatione, Solorzani doctrinam nullo modo subsistere, & assentationem sæcularis potestatis continere. Jura autem, quæ adducit, talem Regum activam, & Episcoporum subjectivam obligationem non somniant, sed solum dicunt, quod Reges tenentur Ecclesiam defendere adversus oppressores, & rebelles, ut quos non valet in officio continere disciplina Ecclesiastica, eosdem compescat sæcularis potestas. Et Archidiaconus in *c. duo sunt 96. d.* quem sub eodem num. 58. allegat ad propositum debiti Episcoporum osculandæ Regiæ manus in Hispania, talem obligationem, & consuetudinem enixè detestatur expressa dispositione ejusdem *c. duo sunt*, & aliis juribus, quæ ibi adducit. Solum illam admittit, ubi Episcopus esset Comes, & feudatarius Regis, qui deosculando manus Regis, uti talis Comes fecisse dicendus est, cum ex consuetudine alii Magnates hoc faciant. Et dum num. 59. & seqq. ex aliis defendit hujusmodi prærogativam Regum Hispaniarum, ut scilicet eorum manus deosculentur Ecclesiastici, & ex altera parte refert, quod Reges pro sua in Ecclesiam veneratione tale osculum non permittunt, sed sola genuflexione Prælatorum, & Presbyterorum sicut contenti, utique facit, quod in se est, ut Reges retrahat ab eorum in Ecclesiam veneratione quantum ad istam partem. Quod adversatur æternæ pietati Regum Hispaniarum.

64 Atque ex his alta voce ajo, concludoque Reipublicæ singulari emolumento fieri, ut Episcopis, & Sacerdotibus magna judicandi, gubernandi, consulendique potestas permittatur. Fructus esse debet, ut facilius verbum Dei audiant, audito obtemperant, mores corrigant illi, qui emendabiles sunt, contumaces terreantur, si non ab invalido, & contemptibili Sacerdote, sed Regio Pontifice mysteria tractentur, doctrina explicetur. Illam Constantinus causam ipse donationis suæ adducit, ut non vilescat Pontificalis adex, sed magis quam terreni Imperii dignitas, gloria, & potentia decoretur. Non tamen honor ille finis primarius est, sed Reipublicæ salus. Unde enim Judices, & Consilarii potiores, æquiores, pecuniæ minus egentes, minus appetentes munera haberi possunt, quam in Episcoporum honoratissimo cætu, in Prælatorum Ecclesiæ multitudine? Hoc nunc in præcipuis Europæ partibus, Germania, Gallia, Hispaniis obtinet, quæ Episcopis in rerum civilium administratione utuntur. Hoc enim solum medio, & remedio Christiana Respublica adversus hæreticorum molitiones, & alias ejusmodi lites, & malitias publicas semper conservabitur. Atque ita prædixit Deus de Ecclesia, ac vera Religione futurum per Itaiam *cap. 49. v. 29. Et erunt Reges nutritii tui, & Regiæ nutritiæ tue. Vultu in terra dimisso adorabunt te, & pulverem pedum tuorum lingent.*

De habitu, & tonsura clericali quoad privilegium fori, & cætera privilegia clericalia? ubi hæc disputantur.

Primò. AN Clerici prima tonsura, aut minoribus tantum initiati gaudeant privilegio fori, si non habeant omnes conditiones Concilii Tridentini *sess. 23. cap. 6. de reform.*

Secundò. An beneficiatus ante ætatem quatuordecim annorum gaudeat privilegio fori, etiam si non incedat in habitu & tonsura, nec alia servet, quæ Tridentinum præscribit?

Tertiò. An in beneficiatis ad gaudendum privilegio fori sine illis aliis conditionibus, sufficiat habere titulum, & collationem etiam si possessio adhuc habita non fuerit?

Quartò. An gaudeat privilegio fori, ut beneficiatus, is, in quem facta est beneficii collatio, sed invalida defectu habilitatis, vel alterius requisiti, quia scilicet erat illegitimus, irregularis, excommunicatus, suspensus, aut interdictus, ordinatus ante legitimam ætatem, vel per simoniam, vel extra tempora, &c.

Quintò. An habens Capellaniam dicatur habere beneficium?

Sextò. An, qui habet beneficium non in titulum, sed in commendam, dicatur beneficiatus, itaut gaudeat privilegio fori, etiam si non observet dictam dispositionem Tridentini?

Septimò. An habens hospitale dicatur habere beneficium?

Octavò. An qui resignavit beneficium gaudeat post resignationem tamquam beneficiatus privilegio fori?

Nonò. An is Clericus in minoribus beneficiatus tunc saltem post resignatum beneficium gaudeat privilegio fori, si incedat in habitu & tonsura?

Decimò. An is, qui habet pensionem dicatur habere beneficium, itaut sine cæteris conditionibus gaudeat privilegio fori?

Undecimò. An servitium Ecclesiæ, quod præscribitur Clericis non beneficiatis in minoribus, debeat esse spirituale in divinis officiis, & muneribus templi, vel sufficiat, si temporale sit, puta circa prædia, aut bona Ecclesiæ, vel in Officio Notariatus?

Duodecimò. An Clericus non interveniens illi Ecclesiæ, cui deserviendum mandavit Episcopus, vel degens in Seminario, Schola, vel Universitate alia ab ea, de qua Episcopus licentiam dedit, gaudeat nihilominus privilegio fori?

Tertiodecimò. An mandatum, vel licentia prædicta debeat esse in scriptis, vel sufficiat oretenus, debeat esse expressa, vel sufficiat tacita?

Quartodecimò. An quælibet non delatio tonsuræ, & habitus, vel quælibet ommissio servitii, aut scholæ privet Clericum privilegio fori?

Quintodecimò. Qualem habitum & tonsuram quis deferre teneatur, ut gaudeat privilegio fori?

Decimoseximò. An post ommissionem habitus & tonsuræ, vel servitii, aut scholæ, statim quis excidat a privilegio fori?

Decimosseptimò. An adsit aliqua causa excusans Clericum a delatione habitus & tonsuræ, ut sine his incedens, adhuc non excidat a privilegio fori?

Decimooctavò. An Clericus non habens has conditiones Tridentini, ita excludatur a privilegio fori, ut non possit per Judicem Ecclesiasticum judicari, si Judex laicus renitatur, vel potius sub utroque Judice possit conveniri, nec alter alterum impedire valeat?

Decimononò. An ubi consuetudine inductum est, ut Clericus prædictis requisitis licet carens, attamen a solis Judicibus Ecclesiasticis judicetur, Tridentinum suffragari possit Judici laico nihilominus trahenti talem Clericum ad suum Tribunal?

Vigesimò. An consuetudo aliqua non deferendi habitum possit excusare, ut non excludatur a privilegio fori, qui ei adhærens consuetudini non deferret? Sicuti etiam generaliter quæri potest de aliis Clericis beneficiatis, vel in majoribus Ordinibus constitutis extra terminos Tridentini, & an aliqua juris permissio, vel privilegium circa hoc reperiatur?

Vigesimoprimum. An etiam Clerici beneficiati, vel in sacris constituti, & non obligati ad illa prærequisita Tridentini, ex non delatione habitus & tonsuræ priventur privilegio fori, & quomodo?

Vigesimosecundò. An qui sine habitu & tonsura commisit delictum, cum tamen consuetudinem deferendi haberet, exciderit quoad illud delictum a privilegio fori?

Vigesi-

Vigefimotertiò. An, & quando resumens tonsuram, & habitum clericalem notabiliter omiffum, aut etiam fervitium, & Icholam, juxta Tridentinum, recuperet privilegium fori? Ubi quid fi resumat in fraudem? Et quando præfumatur assumere, vel resumere in fraudem? Quidve etiam si Judex laicus prævenit in judicio contra Clericum?

Vigefimoquarto. Quid censendum quando habitus esset dubius, nec videatur omnino clericalis? Quidve quando dubiam esse possit, an quis sit Clericus, vel gaudeat privilegio fori, necne? ubi de his remiffivè.

Vigefimoquinto. Quid de Clerico deprehenso in delicto sine tonsura & habitu?

Vigefimofextò. An, ut Clericus etiam filiusfamilias in prima tonsura, vel in minoribus ordinibus constitutus gaudeat privilegio canonis, immunitatis a veditigilibus, cap. Odoardus, de solut. facultate liberè testandi per l. Presbyteros, & l. Sacrosanctæ 32. C. de Episcop. & Cleric. & cap. Quia nos, de testam. aliisque privilegiis clericalibus, debeat servare easdem conditiones, quæ a Tridentino d. c. 6. fess. 23. de reform. requiruntur ad hoc, ut gaudeat privilegio fori?

1. **Q**uoad primum ita disponit Tridentinum loco allegato: Nullus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus ante decimumquartum annum beneficium possit obtinere. Is etiam fori privilegio non gaudeat, nisi beneficium ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum, & tonsuram deferens alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inservias, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua Schola, vel Universitate de licentia Episcopi, quasi in via ad majores Ordines suscipiendos versetur.

2. Ex hac dispositione certum est, nihil esse innovatum quoad Clericos in Sacris constitutos, vel habentibus beneficium cum ætate quatuordecimanni, qui sufficit, quod sit inceptus. Unde licet aliqui velint, hos etiam Clericos, si habitum, & tonsuram non deferant, aut non inserviant ex mandato Episcopi alicui Ecclesiæ, vel ex ejusdem licentia versentur in Seminario, aut Schola, non gaudere privilegio fori, id tamen in vigore Tridentini non potest esse satis fundatum.

3. Item certum est, in Clerico minore non beneficiato requiri copulativè simul habitum & tonsuram. Quia Concilium non loquitur cum disjunctione *Vel*, sed conjunctione *Et*. Ita ex *l. hæc verba*, ff. de verb. signif. docent Doctores, quos sequitur Barbof. de potest. Episcop. part. 2. alleg. 12. numer. 14. Gavant. in Enchir. v. fori privilegium numer. 8. Cutell. de immun. lib. 2. quest. 33. Bellet. in disquisit. cler. par. 1. tit. 3. §. 8. numer. 7. Delbene de immun. cap. 5. dub. 8. Ricc. par. 4. dec. 154. numer. 8. referens Sac. Congregationis declarationem, Guaz. ad defens. inquis. defens. 20. cap. 9. numer. 35. Viv. decis. 512. numer. 18. Sperell. decis. 26. numer. 4. Rota in Romana Testamenti 4. Aprilis 1672. coram Bourlemont, §. Quod Adrianus. Clericalis namque habitus non ex solis vestibus constituitur, sed copulativè ex vestibus, & tonsura, juxta textum in cap. si Judex laicus 12. ibi: *tonsuram, videlicet, & vestes deferens clericales, de sent. excomm. in 6. Lotter. de re benefic. lib. 3. quest. 36. numer. 74.* & apprimè ex tonsura, quæ est primum, & essentialis illius constitutum, Sanchez lib. 7. consil. moral. cap. 1. dub. 49. numer. 1. & Rot. in d. Romana Testamenti, §. eodem. Quicquid sine fundamento dixerit Mar. Antonin. libr. 3. var. resolut. 48. numer. 5. alterum sufficere, & Capoblanco de offic. Barn. pragmat. 8. capit. 3. numer. 28. & Danza capit. 1. de Cleric. numer. 15. si cætera concurrant, dimissionem tonsuræ non esse censendum defectum multæ solemnitatis. Eodemque pacto rejicitur idem Mar. Antonin. qui numer. 14. arbitratur sufficere delationem habitus & tonsuræ sine servitio Ecclesiæ, aut versatione in Seminario, vel Schola de licentia Episcopi. Nam ex Concilio requiruntur copulativè habitus, & tonsura, & servitium, & ex declaratione S. Congregationis tradit Bellet. loc. citat. numer. 8. Barbof. in collect. ad d. loco Concilii numer. 20. & 21. Carol. de Grass. eff. 1. numer. 1166. & 1168. & alii cum Sperello d. dec. 26. numer. 4. ac Rot. in d. Romana Testamenti 12. Decembris 1673. coram Bourlemont, §. Immo.

4. Certum insuper est, hujusmodi Clericum in minoribus non beneficiatum, vel nec habentem prædictas conditiones excidere a privilegio fori, etiam nulla prævia monitione, ut per Suarez in Reg. Angliæ capit. 27. numer. 22. Ricc. par. 4. dec. 154. qui testantur, ita declaratum fuisse a S. Congregatione Concilii, cujus declarationes in primo tomo adduxi, Mar. Antonin. loc. citat. numer. 7. Prosp. de August. de Quar. v. habitus,

Squil. privit. Cler. 7. numer. 8. Diana par. 2. tract. 2. ref. 33. Bellet. d. §. 8. numer. 6. Delbene de Immun. capit. 4. dub. 8. numer. 14. & Bonacin. can. 15. Bull. Cœn. punct. 6. numer. 27. Quia cum Concilium aliquid innovaverit circa jus commune, quo in omnibus Clericis requirebatur monitio, ut videre est in cap. 1. & in fin. de vir. & honest. Cler. & in cap. un. eod. tit. in 6. capit. in audientia, & capit. contingit, de sent. excomm. & expressè sæpius declaratum esse a Sac. Congregatione aliàs dixi, atque observavit Ricc. in prax. decis. 606. non potest dici, in alio innovasse, nisi in eo, quod nunc in prædictis Clericis minoribus non beneficiatis non requiritur hæc monitio. Et quanquam regulare sit, quod cum quis expolietur privilegio in pœnam, prærequiratur monitio, aut declaratio, optimè tamen respondet Suar. hujusmodi Tridentini dispositionem non esse per se primò pœnalem, aut expoliativam privilegii, sed potiùs constitutivam formæ necessariæ, seu conditionis requisitæ ad gaudendum privilegio fori, etiam si aliquando causa sit, quod quis in hac forma deficiat, ac proinde propria culpa a privilegio excidat. Deficiente igitur forma, ipso jure abique aliqua declaratione, vel monitione locus definit esse privilegio.

Denique certum est, intervientibus Ecclesiæ, vel versantibus in Schola, aut Seminario de licentia, & mandato Episcopi adhuc simul requiri ad hoc, ut privilegium participent, quod habitum, & tonsuram deferant. Ita enim loquitur Tridentinum, & ita declarasse S. Congregationem testis est Gallemart in dictum locum Concilii. Et licet Scholam, vel Ecclesiam frequentare recusaverint, si tamen spes probabilis sit profectus, privilegio fori privari eos non posse, declaravit Sac. Congregatio in Marienhensi sub die 12. Augusti 1631. apud Delbene de Immun. cap. 4. dub. 9. num. 1.

5. Igitur Clerici hujusmodi, nisi priùs Concilii Tridentini dispositioni obediisse doceant quod intelligitur post declarationem sui Ordinarii, in qua declaratur tales Clericos non satisfecisse conditionibus Concilii in præcitato loco, non poterunt privilegio fori gaudere. Quia cum non nisi cum hac conditione, si scilicet habitum, & tonsuram deferentes inserviant Ecclesiæ, hoc privilegium illis concedatur, idèdè nisi de impleta conditione doceant, eo privilegio gaudere nequeunt. Conditio enim in forma specifica implenda est, maxime suspensiva, sine qua non, *l. cum ab eo*, ff. de contrah. empt. & *l. That. 41. §. Stichum*, ff. de fideicom. liber. & docent Bart. in *l. quibus*, §. Termilius, ff. de cond. & demonstr. Castr. ac Socin. ibidem, & Canonistæ communiter in c. 4. de cond. appof. cum adductis a Delbene d. cap. 4. dub. 8. num. 14.

6. Ad secundam. Affirmativè. Nam de eo, qui beneficium habet cujuscunque sit ætatis, nihil est innovatum. Dicitur enim disjunctivè, *nisi beneficium habeat, aut clericalem habitum, & tonsuram deferens, inserviat Ecclesiæ, &c.* Igitur qui beneficium habet cujuscunque sit ætatis remanet sub dispositione juris antiqui. Et est communissima & vera sententia, quam tradunt Roderic. in sum. tom. 1. cap. 155. conclus. 2. Gutier. pract. qu. 7. lib. 1. Regens de Ponte lib. 1. cons. 24. Mar. Antonin. lib. 3. resol. 48. numer. 22. Ceval. tr. de cognit. per viam violent. in proœm. cap. 8. numer. 14. & par. 2. quest. 45. numer. 2. Ricc. par. 4. dec. 357. numer. 1. Bonac. de legib. disp. 10. quest. 2. pun. 1. §. 4. numer. 10. Azevedo. lib. 1. leg. 1. titul. 4. numer. 9. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloss. 5. §. 5. Farinac. quest. 8. numer. 60. Salzed. in prax. ad Diaz. c. 62. numer. 9. Hevia in Cur. Philipp. par. 7. §. 1. numer. 3. Bobadil. in polit. tom. 1. lib. 1. cap. 18. numer. 102. Cened. in quest. can. 4. numer. 29. Novar. in nov. jur. Pontific. conclus. 117. numer. 6. Squillan. de privit. Cler. cap. 6. dub. 1. numer. 23. Dian. par. 4. tract. 1. resol. 89. Barbof. ad dictum locum Concilii, & de potest. Episcop. par. 2. alleg. 12. numer. 6. Delbene d. cap. 4. dub. 7. Carol. de Grass. eff. 1. numer. 340. & 1195. Bellet. tit. de fav. Cler. pers. §. 8. numer. 7. Laym. lib. 4. tract. 9. cap. 6. numer. 2. Genueni. in prax. cap. 7. numer. 7. & Garz. de benef. par. 2. cap. 2. numer. 4. & 5. asserens, id etiam procedere stante Constitutione 30. Sixti V. de habitu, & tonsura, dum de facto non est privatus, sed retinuit beneficium. Malè reclamantibus Mauro Burg. de mod. proced. ex abrupt. cent. 1. qu. 65. numer. 23. Cutellio de immun. Eccles. lib. 2. quest. 29. Ambrosio eodem tract. cap. 11. ac Suar. de censur. disput. 22. sect. 1. numer. 11. dum ait, Clericos in minoribus non deferentes habitum, & tonsuram non gaudere privilegiis, nisi sint beneficiati, & inserviant Ecclesiæ. Sed perperam hęc adducitur. Agit enim eo loco Suarez de privilegio canonis. Item Torreblanca lib. de Mag. cap. 9. numer. 40. cujus expositio communiter rejicitur, dum ex particula *Is* antecedentium relativa, infertur Concilium

ium ad participandum de privilegio fori, vel ea requisita loqui tantum de Clerico, qui beneficium ante annum quartodecimum obtineret, de quo in antecedentibus locutum fuerat; non autem generaliter de omnibus aliis Clericis in minoribus. Rejicitur, inquam ex sequenti contextu, ubi iterum inter beneficiatos, & non beneficiatos distinguitur.

8 Quoad beneficiatos ergo nihil est innovatum, circa quos observandum, gaudere privilegio fori, etiam si beneficium sit valde tenue, ut per Bonac. in can. 15. Bull. Cœn. par. 6. nu. 22. Immo etiam si nullum redditum habeat, ut per Ricc. in prax. part. 3. ref. 312. & p. 2. dec. 188. & par. 4. dec. 128. Dian. resol. 29. & Carol. de Grass. de effect. 1. num. 1224. Dicitur enim absolute: Nisi habeat beneficium ecclesiasticum, cujus substantia non tollitur per hoc, quod de facto redditus, & proventus non tribuat, Covar. lib. 3. var. c. 17. & Genuens. in prax. cap. 7. num. 10. Squill. d. privil. 7. num. 17. Garz. de benef. par. 1. cap. 6. num. 27. & par. 1. cap. 1. num. 9. Barbof. de potest. Episc. par. 2. alleg. 12. num. 7. ad Trid. sess. 23. cap. 6. num. 16. Cutell. de Immun. lib. 2. qu. 30. num. 16. & Delbene d. cap. 4. dub. 3. num. 2. Responditque S. Congregatio Concilii in Jannenti 18. Martii 1628. quod promotus cum collatione unius beneficii redditus duorum scutorum annuorum fori privilegio gaudet. Id tamen limitandum, nisi hujusmodi beneficia exigua sint procurata in fraudem, ut declarat S. Congregatio Episcoporum, & Regularium negotiis præposita in Tropiensi 13. Januarii 1623.

9 Ad tertium, Negant Clar. in §. fin. quest. 36. num. 21. ibique Bajard. num. 14. Mastrill. dec. 113. Cutell. de immun. lib. 2. quest. 30. Mascard. de probat. concl. 302. numer. 16. & 17. Menoch. cons. 159. num. 6. & seq. Tusch. lit. B. concl. 88. num. 8. Scacc. de judic. lib. 1. cap. 11. num. 82. Carol. de Grass. d. effect. 1. num. 1187. Lopez par. 1. cap. 288. Ricc. in prax. resol. 327. num. 1. Farinac. de inquis. quest. 8. num. 6. & 45. alios referens, & asserens, ita judicatum fuisse in Romana Curia. Quod etiam vocat probabilissimum Bonacina, probabile Squillans, & non improbabile Delbene mox citandi. Et ratio esse potest. Tum quia possessio complet collationem, & sine illa non videtur perfecta, cum secundum communem non teneatur quis ante possessionem ad onera beneficii, tamquam beneficiatus. Regulare est enim, ut qui non sentit onus, nec commodo fruatur. Tum quia licet titulus, seu collatio beneficii, verum jus in beneficium conferat, non tamen sine possessione firmum jus confert, cum multis modis possit illud impediri. Tum quia alioquin si nullus titulus ad tale privilegium obtinendum sufficeret, pluribus, instituto scilicet, & possidenti ratione unius beneficii illud competeret.

10 Affirmant tamen Paris. de resignat. lib. 8. cap. 1. num. 47. Cened. lib. 1. præf. quest. 4. numer. 22. Ricc. in prax. benef. 388. Garz. de benef. par. 2. cap. 2. numer. 14. Gigas de pensio. cap. 49. numer. 11. Bonac. de legib. disp. 10. quest. 2. par. 1. §. 4. numer. 12. & d. can. 15. Bull. Cœn. pun. 6. numer. 24. Squill. d. cap. 7. num. 16. Delbene d. cap. 4. dub. 5. a num. 1. Diana d. resol. 29. Portoles in sebol. ad Medin. tit. de compet. per tot. ubi numer. 9. refert, ita fuisse decium in Prætorio Regni Aragoniæ die 13. Maji 1586. Covar. lib. 3. var. cap. 16. sub init. Rebut. in prax. par. 3. tit. de simon. in resignat. num. 25. & seqq. Mil. in repert. v. dicitur quis obtinere beneficium, Germon. lib. 3. cap. 15. num. 59. & Barbof. de jur. Eccles. lib. 1. cap. 19. v. 2. num. 14. & in remiss. ad Trid. d. sess. 23. cap. 6. num. 5. & 8. ubi subdit, sic declaratum fuisse a S. Congregatione Concilii die 16. Julii 1587. testibus etiam Riccio, & Parisio loc. cit. cujus declarationis verba sunt hujusmodi: Sacra &c. censuit, Clericum primæ tonsuræ præsentatum ad capellam Sacerdotalem, qui super talem præsentationem obtinuit a Papa novam provisionem, etiam in vim motus proprii, posse in suis causis civilibus gaudere privilegio fori, quamvis possessionem beneficii non habeat propter alium intrusum, contra quem litem movit. Idem declaratum in Lycenti 20. Aprilis 1621. Unde arguit Delbene nu. 5. in fin. quod etiam officiales S. Inquisitionis ante adeptam possessionem officii sibi collati privilegio fori gaudeant.

11 Ratio autem est. Quia propriè quis beneficium habere dicitur etiam sine possessione, ut colligitur ex cap. fin. ubi Anchar. Gemin. & Franch. de conc. præb. in 6. & habet glossa communiter recepta in cap. pen. v. collatio, de præb. eodem, Roman. cons. 350. Covar. lib. 3. var. c. 16. in princ. Modò tamen collatio sit valida, ut per Squill. d. numer. 16. ubi alii, sitque accepta, quod secundum omnes existimatur necessarium ex cap. si tibi absentis, ubi Doctores eod. tit. & Covar. loc. citat. Tum quia, etsi non adeò propriè ante possessionem diceretur quis habere beneficium, cum tamen Tridentinum sit correctivum juris antiqui, debemus illud interpretari cum

minori præjudicio gaudentium de jure privilegiis clericis, ac proinde ita, ut non excludat habentes beneficium sine possessione.

Huic posteriori sententiæ, tamquam meliori assentior. 12 Quamvis etiam arrideat aliquorum distinctio, quod gaudeat is, per quem non stetit, quominus acciperet possessionem, non verò ille, qui culpabiliter, vel neglexerit penitus, vel fuit in mora notabili a collatione. Et hunc sensum præfert declaratio S. Congregationis superius adducta, prout ex Riccio transumpsit Bonacina.

Secus est de eo, qui tantum habet beneficium in spe, 13 seu puram expectationem, vel etiam actionem ad ipsum beneficium sine præcedente expressa, & legitima collatione, Card. in Clem. 1. §. 1. de vit. & honest. Cler. Bertach. in reper. v. Clericus, Ricc. in prax. tom. 3. resol. 319. num. 5. & Carol. de Grass. cit. num. 1128. Non enim quis dicitur beneficiatus sine reali, & expressa collatione, quæ sola jus dat juxta cit. c. fin. de concess. præb. in 6. Nec obstat, quod secundum jura, præsertim civilia, quæ refert Riccius, res dicatur esse alienus per hoc, quod habeat actionem ad illam. Nam id dicitur secundum juris fictionem, non autem secundum rei veritatem, ut bene ostendit ipse Riccius. In præsentem rei veritas, & propria loquutio attendenda est.

Ad quartum. Gaudere. Ita judicatum fuisse in Ma- 14 gna Curia Vicariæ, testatur Franch. dec. 189. lib. 3. & tradunt Carol. de Grass. d. effect. 1. num. 340. & 1194. Mascardus de probat. concl. 382. numer. 20. Squill. d. privil. 7. numer. 22. Delbene dicto cap. 4. dub. 6. Diana par. 4. tract. 1. resol. 16. alique relati a Thor. in comp. dec. Neap. verb. Clericus, dissentientibus Diaz, Rolando, & Chassaneo apud Pereiram de man. reg. par. 2. cap. 29. numer. 18. Ea quidem ratione, quia taliter ordinatus est verè, ac validè ordinatus, ita ut verè characterem receperit. Unde ante declarationem invalidatis, quæ hoc casu ad Judicem Ecclesiasticum spectat, non esse procedendum cum Clerico tamquam cum non gaudente privilegio ecclesiastico, quia semper præsumitur de validitate actus, donec contrarium probetur, docent de Grassis numer. 1165. & Franch. d. dec. numer. 2. Post declarationem verò, nisi accedat dispensatio, quæ collationem convalidet, non gaudet privilegio, nisi ordinetur in sacris, vel habitum, & tonsuram deferens, inferviat Ecclesiæ, vel versetur in Seminario juxta præscriptum Tridentini.

Ad quintum. Distinguendum est. Aliæ sunt Capel- 15 lanæ perpetuæ, quæ a Pontifice, vel Episcopo in titulum, vel quasi titulum conferuntur, & hæc reputantur inter beneficia Ecclesiastica, & secum ferunt privilegium fori juxta ea, quæ habet Navar. de Hor. can. c. 29. numer. 17. Salzed. ad Diaz c. 2. num. 12. Azor. inflit. mor. tom. 2. lib. 10. c. 3. quest. 5. Duard. quest. 3. numer. 16. Cutell. de immun. lib. 2. quest. 32. Barbof. par. 2. allegat. 12. numer. 10. Squill. d. privil. 7. numer. 18. Delbene d. cap. 4. dub. 3. num. 6. pro qua facit Glossa communiter recepta in Clem. 2. v. si beneficium, de decim. & in Extrav. execrabilis, v. quæ aliàs de præb. ac Decius cons. 210. num. 4. Aliæ sunt Capellanæ amovibiles, seu simplices, ut ajunt, officiatuæ Missarum, & has non ferre secum privilegium fori, quia non sunt propriè beneficia relictæ, ut notarunt Ricc. in rit. 37. Cur. Archiep. Neap. Squillans, & Delbene locis allegatis, ac Diana par. 1. tract. 2. resol. 31. ubi idem addit de præstimoniiis, nisi habeantur in titulum perpetuum, & aliquod spirituale annexum ferant, citans ad idem Azevedum, Mendochium, Parisium, Gonzalem, & Bonacinam, quibus addo Salzed. c. 61. numer. 11. Cutell. d. quest. 32. ac Delbene ubi supra numer. 5. Idemque dicendum de Clerico, qui, ut dicunt, habet fratantiam pro associandis cadaveribus defunctorum, si habeat requisita essentialia beneficii, sufficitque quod sit modici valoris, ut per Genuens. c. 7. n. 9. Ricc. resol. 329. par. 2. & in collect. dec. 540. Barbof. d. p. 2. allegat. 12. num. 11. Squill. dicto privil. 7. n. 19. ac Delbene cit. dub. 3. h. 5.

Ad sextum Glossa in c. Qui plures 21. quest. 7. vide- 16 tur inficiari, quatenus ait, Commendatarium non esse Prælatum, sed Procuratorem, & Depositarium beneficii. Verum si loquamur de Commenda perpetua beneficii, respondendum est affirmativè cum Riccio par. 3. prax. resol. 311. & Carolo de Grass. cit. effect. 1. num. 1236. Quia Commenda perpetua est titulus Canonicus juxta Gloss. & Doctores in c. Nemo, v. commendare, de elect. in 6. Rota par. 3. decis. 675. numer. 5. Gomez in regul. trien. & alios plures, quos allegat Riccius, ac sententiam latè firmans. Quamobrem contraria sententia Glossæ locum habet in beneficio commendato ad tempus, sicut ex textibus, quos citat, apparet, hanc esse

esse illius intentionem. Cæterum Commendatarius perpetuus dicitur propriè Prælati, ut per Rotam *decif. 346. numer. 2. par. 3. divers.* Nec est solum Procurator, aut Depositarius, sed est dominus fructuum, sicut alii titulares juxta formam commendationis, de qua *Rebuff. in prax. benef. tit. de commend. num. 28. & de pacif. possess. num. 43.*

- 17 Ad septimum. Respondetur, Hospitalia, exceptis religiosiis, & militaribus, in beneficium conferri prohibitum esse in *Clem. Qui contingit, §. Ut autem, de relig. domib.* Ideò data tantum in administrationem juxta formam in ea Clementina præscriptam, non dicuntur beneficia. Nam fructus Hospitalis in charitatis usus, ob quos erectum est, insumi debent, ut ibidem dicitur, & habet Glossa in *Clem. per literas, de præb.* Permittitur autem posse dari in beneficium, si in eorum fundatione ita constitutum fuerit, vel si Rector solitus esset assumi per Canonicam electionem. Hæc enim arguit beneficium Ecclesiasticum ratione paupertatis, atque hoc casu locus erit privilegio fori.
- 18 Idemque est, si Hospitale habeat annexam Capellam vel quod simile, quod in titulum dari consueverit, etiamsi divisim ab administratione Hospitalis. Tunc enim locus erit privilegio ratione illius, licet non ratione Hospitalis. Quo in casu non obstat textus in citata *Clem. per literas, juncta Glossa, v. Ecclesia, de præb.* ubi habetur sub literis beneficalibus super provisione Clericorum non comprehendi Hospitalia, etiamsi Ecclesias, vel Capellas, aut alia jura spiritualia noscantur habere, ex quo putat Glossa, quod si Ecclesia sit accessoria ad Hospitale, ea non possit venire nomine beneficii.
- 19 Nam respondetur, beneficium reputari, etiamsi sit accessoria, non solum respectu illius, qui solam Capellam haberet sine administratione Hospitalis, sed etiam quoad eum, qui simul haberet administrationem, dummodo de hoc titulo, tamquam de beneficio Ecclesiastico, facta sit specialis mentio in collatione administrationis, & data ei, qui beneficii Ecclesiastici sit capax. Non enim textus absolutè negat, Ecclesias, & Capellas Hospitalium esse beneficia Ecclesiastica, sed tantum declarat, deinceps literas Apostolicas super provisione beneficiorum, quæ literæ regulariter omnia beneficia comprehendebant, non comprehensas Capellas, & Ecclesias Hospitalium, nisi aliud in ipsis caveatur expressè. Et juxta hanc sententiam intelligendus est Carol. de Grass. *loc. cit. num. 1125.*
- 20 Ad octavum. Tenendum est, non gaudere. Quia Tridentinum dicit, nisi habeat beneficium Ecclesiasticum. Non ergo sufficit, habuisse. Qualitas enim adjuncta verbo, verificari debet secundum tempus verbi, ut firmando hanc sententiam assumunt Carol. de Grass. *num. 1231. & Ricc. dec. 308.* alios referendo. Nec ullum legi opinantem contrarium.
- 21 Ad nonum. Respondeo, necessarium esse ulterius, quod de mandato Episcopi intersit Ecclesiæ, vel sit in Seminario, aut Schola, defectu cujus non gaudebit. Quia cum non sit amplius beneficiatus, censetur instar aliorum Clericorum in minoribus non beneficiatorum, in quibus Tridentinum requirit præfatas conditiones servitii, aut studii. Confirmatur, quia sicuti cessat in eo omnis obligatio, & onus, quod habebat, beneficii, ita etiam commoda, & privilegia congruum est cessare, ut per Carol. de Grass. *num. 1129.* cum aliis, quos allegat, & Ricc. *resol. 308.* qui sæpè ejus non solum sensum, sed etiam verba è vestigio sequitur.
- 22 Ad decimum. Si sermo est de pensione, quam quis habet ut laicus, indubitatum est, non gaudere. Aliquarum quippè pensionum etiam laici sunt capaces, ex *c. cum M. Ferrariensis, ubi Glossa v. receperunt, de const. Jo: de Selva tr. de benef. p. 2. qu. 3. n. 4. & p. 3. qu. 5. n. 27. cas. 17. ac Sarn. de expect. n. 42.*
- 23 Si verò sermo est de pensione, quam quis habet ut Clericus, negat pensionarium inter beneficiatos reputari Carol. de Grass. *eodem effect. 1. numer. 1205.* Barbof. *in remiss. ad d. c. 6. sess. 23. de reform. numer. 4.* Garz. *de benef. par. 1. c. 3. numer. 70.* Parif. *de resignat. lib. 1. quest. 11. numer. 70. & lib. 7. quest. 15. numer. 15.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. glos. 5. §. 5. numer. 6.* Hojed. *de incompat. benefic. par. 1. in præfat. numer. 5. & par. 2. c. 7. num. 4.* Marelcott. *lib. 2. c. 17. var. Genueni. c. 7. prax. numer. 7.* Cened. *lib. 1. quest. 4. numer. 34. & seqq. Ricc. decif. 61. numer. 11. par. 2. & decif. 192. numer. 10.* Bellet. *disq. cleric. par. 1. numer. 11.* Squill. *d. privil. 7. numer. 20.* Azeved. *tom. 1. recopit. lib. 1. leg. 1. titul. 4. numer. 5.* Bonacin. *de leg. disput. 10. quest. 2. punct. 1. num. 11. & de censur. in partic. disput. 1. quest. 16. sect. 1. punct. 6. numer. 23.* Et ita declarasse Sac. Congregationem Concilii, testantur Gonzalez, & Carolus de Grassis, Parisius, Gallimart. Marzilla, & Garzia *de benefic. par. 1. c. 5. numer. 70.* Quia pensio non est beneficium Ecclesiasticum, ut plures apud de Grassis, & Salzedum *in pr. c. 62. numer. 10.* firmarunt. Ergo, qui habet tantum pensionem, non exit è numero cæterorum Clericorum, qui non gaudent privilegio, nisi habeant requisita per Tridentinum. Vide, si vacat, de Grassis, & Salzedum. Hisque adjiciunt, quod *in c. quamvis l. de præb. in 6. ex mandato,* quod quis provideatur de beneficiis, non potest ex vi talis mandati provideri de pensionibus. Et *in c. ad audientiam 2. de rescript. pensio a beneficio distingui videtur.* Et in Tridentino *sess. 21. c. 2. de reform.* nullus permittitur sacris initiari ad titulum pensionis, nisi necessitas, vel commoditas Ecclesiæ arbitrio Episcopi aliud suadeat. Item quod pensionis, non autem beneficii capaces sunt minores septuages, ut per Gig. *quest. 13. & Gratian. discept. 347. num. 18.* ubi refert, ita declarasse S. Congregationem Concilii, Narbon. *annal. cas. an. 1. quest. 15.* Ricc. *in prax. dec. 430.* Gonzal. *d. glos. 5. §. 3. numer. 26.* & Novar. *in singul. can. concl. 15. numer. 10. & seqq.* Et quod pensio obtineri potest ab illegitimis Sacerdotum filiis super beneficio paterno, Garz. *de benef. par. 7. c. 3. numer. 95.* Armend. *ad d. l. 1. numer. 9. de fil. presbyt. & Barbof. ad c. 15. sess. 25. de reform. numer. 33.* Quodque privatus, & incapax effectus beneficii citra hæresis causam, remanet capax pensionis, etiamsi generaliter, scilicet quocumque beneficio privatus, & incapax effectus sit, Navar. *confl. 12. in fin. numer. 15. de rescript.* Crescent. *decif. 14. numer. 2. de sent. & re jud. & Gratian. d. discept. 397. numer. 14.* Et quod pensio laico conferri potest ut quid temporale, Valq. *in opusc. de benefic. c. 2. §. 4. dub. 2. num. 177.* Selv. *de benef. c. 2. num. 4. & par. 3. qu. 5. num. 27. cas. 17.* Sarn. *de expect. num. 42.* & Marth. *de jurisd. par. 2. c. 72. n. 12.* Ac demum quod pensionis, non autem beneficii capax sit illegitimus Rota, & Gratian. *cit. discept. 397. num. 11.*
- At ego affirmo cum Zerola *in prax. Episc. v. Clericus, §. 2. & si requirat,* quod pensionarius habeat aliquem ordinem ultra primam tonsuram, testaturque hujus opinionis fuisse multos Doctores, & ita fuisse servatum in Magna Curia Vicariæ Regni Neapolitani, Marth. *d. de jurisd. par. 2. c. 32. numer. 46.* inquires & ipse, ita multoties fuisse declaratum Neapoli, Salzed. *loc. citat. asserens,* ita se consuluisse in Academia Complutensi, & fuisse receptum in supremo Consilio Regis Hispaniæ, Duard. *in citat. quest. 11. numer. 64.* Lassart. *de decim. vend. c. 19. numer. 34.* Rodriq. *in summ. tom. 1. c. 115. num. 11. & inclinat Suarez d. lib. 4. in Reg. Angl. c. 26. numer. 11.* inquires, de declaratione Sac. Congregationis in oppositum dubitare, an fideliter sit descripta, cum adsit alia, quæ declarat pensionem sub beneficio comprehendi, edita in puncto hujus *cap. 6. sess. 26.* quo prohibetur quis beneficium habere ante annos quatuordecim ætatis, sub quo prohiberi etiam pensionem declaratum est. Immo Nicolius *Lucubr. can. lib. 5. titul. 39. numer. 107. ampl. 3.* testatur dictam declarationem, quam Adversarii comminiscuntur, non potuisse invenire, sed benè sæpius contrariam. Moventurque alii in hanc sententiam ex eo, quod sustinent, pensionem esse propriè beneficium, sicuti revera est pars beneficii. Alii verò, quia, & si in rigore non essent tales, amplo tamen, & favorabili nomine beneficium reputatur. Quod sufficit. Quia cum dispositio Concilii sit correctoria juris antiqui, quo omnes Clerici sine alia conditione gaudeant privilegio fori, accipienda est, ut minus corrigat, ac proinde pauciores sint qui beneficio priventur.
- Unde in favorabilibus Ecclesiæ sub nomine beneficii 24 comprehendi etiam pensionem, & pensionem datam in titulum esse jus perpetuum percipiendi fructus, cum, donec duret vita, non finiatur, quæque pro tota vita dantur perpetua dicuntur, docent Abb. *in c. Conquerente. de Cler. non resid. & in cap. Dudum, de præsumpt.* Felin. *in c. Postulasti sub init. numer. 8. in 3. declarat. de rescript.* Cardin. & Imol. *in Clem. 2. de vit. & honestat. Cleric. Suarez de censur. disput. 13. sect. 1. numer. 21. & de Relig. tom. 1. lib. 4. c. 22. numer. 4.* Sanchez *lib. 2. consil. c. 2. dub. 63. num. 4.* Sebast. Cæsar. *de Eccles. Hierarchy. par. 3. disp. 14. num. 14.* Crescent. *dict. dec. 14. de sentent. & re jud. Armendar. in addit. ad recopit. leg. Navarr. lib. 1. tract. 19. de for. compet. numer. 5. & seqq. Dian. par. 1. tract. 2. resol. 30. de Ponte tom. 1. conf. 34. n. 33. & tom. 2. conf. 36. n. 24.* Gigas *de pensio. quest. 28. n. 18.* Delbene *dict. c. 4. dub. 4. a num. 1.* Barbof. *d. alleg. 12. n. 8. & remiss. ad Concil. d. c. 6. sect. 23.* Et ita declaravit Sac. Congregatio Concilii sub die 18. Decembris 1595. dicens, quod pensionem obrinens habetur pro Clerico benefici.

beneficiario ad effectum gaudendi privilegio fori. Et sub die 18. Decembris 1576. Summus Pontifex, audita relatione Sac. Congregationis, declaravit, pensionarium censi beneficiatum ad effectum gaudendi privilegio fori Ecclesiastici, de quo Concilium loquitur. Primò, quia Cancellaria habet pensionarium pro beneficiario; quare vult exprimi in Bullis pensiones, sicut & beneficia. Secundò, quia B. Pius V. Bulla sua coegit pensionarium ad recitandum officium saltem B. Mariæ Virginis. Unde postea, S. Congregatione Consultata, an Clericus primæ tonsuræ, qui in habitu non incedit, habetquetamquam Clericus pensionem, sed non beneficium, nec Ecclesiæ iussu Episcopi deservit, gaudeat privilegio fori, censuit gaudere ad instar obtinentium beneficium, referente D. Fagnano in cap. Ad audientiam, de rescript. numer. 131. & seq. Et referentibus die 19. Julii 1577. Cardinalibus Morono, & Alciato, Sanctitas Sua non habuit pro bono argumento, quod Cancellaria ita exprimat; id enim fit ad majorem declarationem. Tamen dixit in materia favorabili, ut illa privilegii fori, appellatione beneficii venire pensionem. Unde sub die 18. Augusti 1577. Congregatio generalis, cum hæc essent relata, dixit, servandam esse hanc distinctionem, & ita rescribendum: Et sub die ... Junii 1630. declaravit, Clericum habentem pensionem gaudere privilegio fori, licet ex dispensatione Apostolica non incedat in habitu Clericali. Et sub die 20. Augusti 1633. declaravit, Clericum pensionarium, quamvis Religionem militarem ingrediatur, ac profiteatur, non privari ipso facto neque pensione, neque privilegio fori, licet incedat ense accinctus, habituque militari indutus. Ac ita demum declaravit Sacra Congregatio Immunitatis in Perusina 20. Februarii 1652. inquiring, Clericum pensionarium censi beneficiatum, & gaudere privilegio fori.

25 Non obstant, quæ adduximus pro contraria sententia. Nam ea vera sunt, quatenus probant, pensionem sub nomine beneficii non venire in iis, quæ Ecclesiæ, vel alteri sunt odiosa, secus autem in iis, quæ sunt favorabilia, ut per Delbene d. dub. 4. num. 11.

26 Hic tamen non omitto insinuare sententiam Belletti disq. Cleric. par. 1. titul. 3. §. 8. numer. 11. concordantem duas contrarias opiniones, ut prima locum habeat, quando pensio non ascendit ad summam sexaginta ducatorum auri de Camera juxta Bullam Sixti V. quæ incipit, Pastoralis. Secunda verò, quando ascendit. Habesque apud Scortiam epist. 148. & 149. & Quarantam Summ. Bullar. v. Clericorum habitus. Sed in hoc Belletus non est bonus Conciliator. Nam Sixtus in dicta Bulla §. 2. non loquitur quoad privilegium fori, sed tantum declarat, ut non contineantur in illius pœna, & præcepto habitum gestandi habentes pensionem non excedentem sexaginta ducatos auri de Camera. Aliam sententiam habet Cuch. lib. 5. instit. jur. can. titul. 8. numer. 17. quod secunda opinio procedat, quando pensio datur in titulum loco beneficii, juxta Trident. sess. 21. cap. 2. de reform. prima autem, quando datur simpliciter. Verum si attenditur titulus, prout ad suscipiendos sacros Ordines necessarius est, jam non erimus in terminis quæstionis. Quia ordinatus in sacris aliunde gaudet, etiam clauso titulo pensionis. Unde non est audiendus hac in re Delbene dicto dub. 4. num. 14. vocans probabile id, quod dicit Cuchus, & Belletus, quos etiam refert Diana par. 1. tr. 2. resol. 30. & sequi videtur Squill. d. priv. 7. n. 20.

27 Ad undecimum. Respondit Riccius in prax. part. 3. resol. 309. sub init. Diana par. 1. tract. 2. resol. 34. Carol. de Grass. numer. 1167. Bonacin. punct. 6. numer. 4. qui omnes unus post alium malè citant pro fe Covarr. lib. 2. var. resol. cap. 1. numer. 9. eo loco nihil tale asserentem, Delbene dict. cap. 4. dub. 8. numer. 35. servitium debere esse spirituale. Cujus ratio esse potest, quod servitium temporale, cum a quolibet laico valeat præstari, non potest addere aliquid Clerico in minoribus constituto, ob quod dignus sit privilegio fori. Et ideo debet intervenire in spiritualibus, hoc est in exercitio sui Ordinis, & ut ait Trident. d. c. 6. sess. 23. quasi in via ad majores Ordines suscipiendos versari debet. Quod professio non fit in servitio temporali. Hinc si solum in ascendendis lampadibus, & aperiendis portis Ecclesiæ deserviat, privilegio fori non gaudere, declaravit Sac. Congregatio super Episcop. die 28. Januarii 1603. ut alibi dixi. Quibus addendum puto sub hac obligatione servitii spiritualis non comprehendi Prælatos Romanæ Curie solis minoribus initiatos. Habenda est enim ratio & dignitatis, & servitii Apostolicæ Sedis qualecumque ab his ei præstetur. Additque etiam Diana lococitato, sufficere si servitium sit in Oratorio Confratrum,

etiamsi id non sit propriè Ecclesia, & ita declarasse Sac. Congregationem, testis est Riccius par. 4. decis. 154. n. 2. At subdit Delbene d. dub. 8. num. 36. non requiri, ut intersiat Ecclesiæ in certo aliquo ministerio ex speciali Episcopi præfixione ad illud obeundum, ut dixit Pereir. de man. reg. par. 2. c. 26. n. 7. Tum quia id nullo pacto colligitur ex verbis Tridentini. Tum quia est contra consuetudinem.

Ad duodecimum. Quoad primum Carol. de Grass. eff. 28 sect. 1. num. 1170. Menoch. consil. 512. numer. 23. lib. 10. Ambros. immunit. Eccles. cap. 17. num. 13. Pereir. de man. reg. par. 2. quest. 35. num. 6. & seqq. ac Bonacin. d. legib. disput. 10. qu. 2. punct. 1. §. 4. num. 10. & 15. ac in Bull. Cæn. disp. 1. quest. 16. sect. 1. tenent partem negantem. Ratio esse potest, quia non facit de mandato, qui mandati fines egreditur. Atque hæc opinio de jure vera est. Nam Concilium id expressè requirit, atque adeò tamquam de forma inductum, servari debet, ut proinde non sufficiat actus æquipollens, Bart. in l. 1. de lib. & posthum. Decian. cons. 468. Becc. consil. 12. numer. 16. & Surd. cons. 361. numer. 71. sed debent omnes qualitates Concilii servari ab iis, qui dicti Concilii privilegio gaudere volunt, ut per Bartol. in l. quod constitutum, ff. de testam. milit. & in lib. 1. §. Quod autem ait, ff. ne quid in sum. publ. ex l. Prætor, §. Hæc autem, ff. de vi bon. rapt. Becc. cit. cons. 12. numer. 24. & cons. 259. numer. 11. Tiraquell. de retract. part. 1. §. 36. gloss. 1. numer. 29. ac in specie tuetur Delbene d. cap. 4. dub. 9. numer. 39. & 40. Quod confirmo ex Tridentini decreto cap. 11. ejusdem sess. 23. ubi decernitur, quod hujusmodi Clerici in unoquoque munere juxta præscriptum Episcopi se exercent, idque in ea, cui adscripti erunt Ecclesia, nisi fortè ex causa studiorum absint. Ex cap. 16. sessionis ejusdem, in quo statuitur, ut nullus in posterum ordinetur, qui Ecclesiæ, aut pio loco, pro cuius necessitate, aut utilitate assumitur, non adscribatur, ubi suis fungatur muneribus, nec in certis vagetur sedibus.

Et nihilominus gaudere fatendum est ex pluribus declarationibus Sac. Congregationis Concilii, præsertim in Arianen. 13. Augusti 1622. in Valentina 29. Julii 1628. & in Materanensi 2. Augusti 1631. Præsertim si intersiat Cathedrali, ut in Consentina 10. Martii 1587. quas nedum sequi, sed etiam venerari debemus, prout sequuntur Barbof. in remiss. ad d. cap. 6. sess. 23. numer. 12. Sell. in select. cap. 18. num. 22. Genuent. in pr. cap. 9. Prosper. de August. ad Quarant. v. habitus Clericalis, Diana par. 1. tr. 2. resol. 34. Squill. d. capit. 7. numer. 13. Capoblanc. de offic. Baron. pragmat. 8. par. 2. numer. 3. Joan. Franc. a Ponte apud Quarant. d. v. habitus Clericalis circa initium, Anton. de Marin. quot. result. cap. 50. numer. 12. Marc. Anton. var. resol. lib. 3. resol. 18. Ricciul. de jur. person. lib. 7. cap. 6. numer. 15. ac Ricc. part. 4. decis. 111. & 154. ubi ita etiam refert etiam decemum a Curia Archiepiscopali Neapolitana, sicque obtinuisse a Magna Curia Vicariæ, testatur Novar. in pract. concl. juris Pontif. conclus. 6. numer. 5. de for. compet. Et ratio suadet, quia accidentalis variatio loci non videtur posse mutare substantiam actionis, quam Tridentinum præcipuè requirit, quæ est servitium Ecclesiæ, licet aliunde Clericus inobediens compellendus sit obedire mandatis. Ex his colligitur responsio ad secundam partem dubitationis, immeritò reclamante Delbene d. 8. num. 39. & 40.

Ad decimumtertium. Primam partem quod attinet 30 probabilius in puncto juris videtur requiri licentiam, sive mandatum in scriptis, ut possit illud probari, & via fraudibus præcludi. Etenim in cap. significavit, de testib. praxis redigendi ad acta, quæ verbo disposita sunt, idcirco a Pontifice inducta est, ne veritas varietur, neve falsis probationibus via aperiatur, Ita in simili de redigenda ad acta donatione, verbo facta, licet verbo fieri possit, annotavit Rebuff. de insinuat. donat. in princip. num. 5. & Gratian. discept. 887. num. 12. Unde quamquam ab initio non opus esset scriptura, cum tamen Concilium ad id fraudes evitandas induxisse videatur, licentia, vel mandatum Episcopi, cum sit actus, in quo probatio qualitatis a Tridentino requisitæ fundatur, debet esse in scriptis, argum. l. si ve apud acta, C. de testib. leg. curet, ff. de fid. instrument. & l. emancipatione, de fid. instrument. ac docet Bald. per text. in l. 2. numer. 15. C. de eden. Boer. decis. 171. numer. 25. Salzed. ad Diaz. in pr. cap. 62. num. 16. Farinac. quest. 8. num. 44. titul. 7. cap. 13. num. 2. & 6. ac to. 1. ad pragmat. Sard. & Gloss. in cap. Inter quatuor, v. argumenta, de Cler. peregr. ac Delbene d. c. 4. dub. 8. n. 40. dicens id esse probabilius.

Alii tamen tradunt, mandatum, vel licentiam Episcopi 31

scopi non requiri ex praxi, quod sit in scriptis, sed sufficere, quod sit oretenus. Ita Ricc. in prax. res. 125. & par. 4. dist. dec. 111. qui testatur, sic declarasse ac Congregationem, Cened. can. qu. 24. Barbof. dicta alleg. 12. n. 14. Squill. dist. priv. 7. n. 5. Diana cit. res. 34 ac ipse Delbene dist. numer. 4. His Doctoribus ad stipulor, dummodo tamen licentia, vel mandatum, oretenus concessum, probari possit.

32 Quod verò atinet ad secundam partem, Menoch. de presumpt. lib. 6. quest. 76. numer. 41. Cened. in pr. lib. 1. qu. 4. numer. 24. & seqq. Barbof. dist. alleg. 12. numer. 13. & in remiss. ad Concil. dist. cap. 6. sess. 23. de reformat. Delbene dist. num. 4. Riccius, Cenedus, & Squillans loc. cit. requirunt mandatum expressum ita, ut non sufficiat implicitum in ordinis scilicet susceptione, alioquin frustra Concilium expressisset hoc requisitum. Et confirmatur, quia Episcopus debet cognoscere, an servitio, vel studiis Clericus aptus sit, & qualibus, ut judicet, an sit in via ad majores Ordines juxta mentem Tridentini.

33 At ipse oppositum esse verum censeo. Quia regulare est taciti, & expressi eandem esse rationem, l. cum quid ff. si cert. pet. Et militat hic ratio, quod hæc dispositio accipienda sit, ut minus ac sit possibile, corrigat universale Clericatus privilegium. Nec obstat conjectura allata in contrarium. Quia etiam virtuali, seu tacito mandato, ac licentia approbatur Clericus ad servitium, seu studium assumptum, cum possit Episcopus expressè prohibere, si velit, aut necessarium judicet. Atque ita etiam declaravit Sacra Congregatio Concilii sub 5. Martii 1618. ad 2. Quæ, licet aliàs sub 14. Martii 1621. declaravit, si constet, licentiam ab Episcopo, quamvis oretenus, fuisse concessam Clerico, ut studeret in aliqua publica Schola, vel Universitate, utique gaudere fori privilegio, non tamen sufficere permissionem, vel licentiam tacitam, non idè videtur obitare. Quia hæc secunda declaratio intelligitur, quando de licentia tacita non constet, secus autem quando aliquo modo constet, puta quia Episcopus dedit Clerico absentis causa studii aliquod subsidium, vel concessit dimissorias, vel commendatitias, vel aliud hujusmodi.

34 Quinimò mandatum Episcopi, sufficit esse generale, quod Episcopus facere solet cum aliquem ad primam tonsuram promovet, eumque alicujus Ecclesiæ servitio adscribit. Quæ adscriptio faciendâ ab Episcopo dimittente, non ab ordinante, quando ordinans non est Episcopus proprius ordinati. Neque hodie requiritur amplius adscriptio, vel mandatum, sed solum servitium sufficit, quamvis interruptum; quia mandatum, & adscriptio cententur præcessisse, saltem virtualiter ex Sac. Congregatione Concilii 23. Februarii 1631. quæ etiam sub 18. Martii 1629. declaravit, quod fori privilegio gaudet Clericus incedens in habitu, & tonsura descriptus in catalogo Clericorum, quique in Synodo diœcesiana obedientiam præstitit Episcopo, & per paucas vices in choro, & processionibus interfuit, attentis circumstantiis, quamvis nec alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi interserviat, nec beneficium Ecclesiasticum habeat. Quod enim tradunt Ricc. d. decif. 111. numer. 5. Prosper. de Augustin. ad Quarant. cit. v. Habitus, Capoblan. in tract. de offic. Bar. prag. 8. par. 3. numer. 32. Novar. dist. conclus. 6. Mar. Anton. var. res. lib. 3. d. res. 48. Ricciul. d. cap. 6. numer. 15. Barbof. de jur. Pontif. lib. 1. cap. 39. §. 2. numer. 35. Squill. d. cap. 7. numer. 13. Sell. in select. can. cap. 18. numer. 22. Diana p. 1. tract. 2. resolut. 34. & par. 4. tract. 1. resolut. 18. licet Thomas del Bene in hac re sit verè Didymus, non credens declarationibus Sac. Congregationis d. dub. 8. numer. 28.

35 Ad quartumdecimum. Affirmat Maurus Burgius de mod. proced. ex abrupt. centur. 1. quest. 65. numer. 29. & vult, quod debeat Clericus in prima tonsura, vel in minoribus constitutus ad hoc, ut gaudeat privilegio fori continuo singulis quibuscunque diebus Dominicis, & festis cum superpelliceo divinis interesse. Idque confirmat ex quadam pragmatica Regni Siciliæ, quæ hoc disponit, quæ cum adjuvet dispositionem Concilii Tridentini, sustineri potest, ac debet.

36 Verùm negativè respondendum est cum Suarez lib. 4. Reg. Angl. cap. 27. numer. 12. Ricc. in prax. decif. 606. & par. 4. decif. 154. numer. 5. testantibus id declaratum per S. Congregationem, Bonacina cit. punct. 6. numer. 20. Laym. lib. 4. theol. moral. tract. 3. cap. 6. numer. 2. assert. 1. Prosp. de August. in addit. ad Quarant. d. v. Habitus Clericatus, Diana par. 1. tract. 2. resolut. 34. Cutell. de immunit. Eccles. lib. 2. quest. 35. numer. 5. Gratian. tom. 3. disp. 440. numer. 6. Capoblan. de offic. Baron. prag. 8. part. 3. numer. 30. Maltr. tom. 1. decif. 113. n. 13. Squill.

dist. cap. 7. numer. 11. Genuen. dist. cap. 9. Delbene cit. dub. 8. n. 31. Probatum tum ex cap. Contingit 2. de sent. excomm. ubi non statim ex qualibet non delatione habitus, & tonsuræ Clericus expoliatur privilegio Canonis, sed post trinam monitionem, licet non dicamus, etiam in præsentem monitionem necessariam esse. Tum ex eo, quod communiter non dicitur habitum non deferre, qui aliquando dimittit. Necessè est igitur, quod ommissio delationis habitus, & tonsuræ talis sit, ut attentis vicibus, quibus Clericus non desert, & quantitate temporis, censeatur notabiliter in hoc defecisse. Non enim videtur requiri, quod ut plurimum deserat, vel quod consuetudinem habeat non deserendi in tantum, ut publicè existimetur laicus, vel dicatur habitualiter, & permanentè sine illis incedere, ut loquuntur aliqui Doctores. Nam Tridentinum absolute necessariam dicit delationem habitus. Qui ergo notabiliter in ea deficit, excidit a mente Tridentini, etiam si frequenter. Alioquin parum innovasset Tridentinum, cum reperiatur ambulare frequenter sine habitu, & tonsura, centeretur etiam ante Tridentinum expoliandus privilegio fori, ut inferius. Id, quod deducitur ex iis iuribus, in quibus post trinam monitionem super non delatione habitus dicunt, declarari Clericum a privilegio excidisse, quandoquidem ad trinam monitionem videtur sufficere trina non delatio, quæ tamen non est sufficiens, ut quis dicatur, ut plurimum non deferre habitum. Hæc eadem ad omissionem servitii, vel scholæ applicanda sunt. Et ita declaravit Sacra Congregatio Concilii in Leodiensi 19. Novembris 1630. nempe: Qui per modicum tempus habitum Clericalem dimittit, licet reperiat in habitu laicali, non amittit privilegium fori. Quod antea declaraverat, Sacra Congregatio super Episcopis in Papiensi 8. Decembris 1597.

Et similiter è converso non quælibet delatio habitus, & tonsuræ, nec quodlibet servitium Ecclesiæ factum, aut quælibet versatio in Seminario, Schola, vel Universitate sufficit, sed talis, ut quis dici possit permanentè deferre, servire, & versari juxta communem existimationem. Intentum enim Tridentini est indagare in hujusmodi Clericis conjecturas animi permanenti in Clericatu. Quare sicut in aliis Clericis permanentiam arguit ex susceptione beneficii, vel Ordinum sacrorum, ita in his arguendum vult ex delatione, ut plurimum facta, habitus, & tonsuræ, ex frequenti servitio, vel permanentia in Seminario, aut Schola. Unde verba deferendi, interveniendi, ac versandi, quibus utitur Concilium, moraliter significant permanentiam, & frequentiam. Non enim dicitur communiter deferre habitum aut tonsuram, qui semel tantum, aut bis desert. Idemque est de aliis. Unde hæc verba civili modo intelligenda sunt, l. si cui, ff. de servit. & assidue quid fieri dicitur, quod pro majori parte temporis sit, Abb. & Felin. in proam. decretal. §. Sanè.

Confirmatur. Quia sicut privilegium est quid permanentis, seu permanentè participatur, ita etiam causa ipsius, quæ hoc loco consistit in prædictis conditionibus, debet esse permanentis, argum. eorum, quæ Gloss. Abb. & cæteri tradunt in cap. Latores, de Cler. excomm. ministr. & in leg. qui sub prætextu, C. de sacros. Eccles. firmanque in specie Menoch. consil. 912. numer. 30. & 31. lib. 10. & lib. 6. presumpt. 76. numer. 38. Carol. de Grass. dist. eff. lib. 1. numer. 1183. Ricc. in prax. decif. 87. numer. 5. Cened. lib. 1. quest. 4. numer. 25. Barbof. ad d. cap. 6. Concilii in fin. & p. 2. allegat. 12. numer. 14. Delbene dicto cap. 8. numer. 31. Gallet. in marg. cas. v. Clericus, pag. 42. col. 2. Squill. dist. privileg. 7. numer. 18. ac Bonacin. eodem punct. 6. numer. 26. inquit, quoad servitium, non debere esse, ut plurimum intermissum, sed moraliter perseverans, saltem pro majori parte.

Ex quibus facile diluitur, quod voluit Maurus. Ad 38 cujus confirmationem responderetur, pragmaticam illam esse irritam defectu jurisdictionis, eamque reiicit Guazzin. tom. 2. defens. 20. cap. 9. numer. 35. Trentacing. conf. 12. numer. 75. vol. 2. Anton. de Ball. var. lib. 5. prag. 1. tit. 10. numer. 5. ac Delbene cit. cap. 8. numer. 37. qui numer. subsequ. cum de Grass. numer. 1177. & Barbof. dist. 2. numer. 14. ait, servitium debere esse de præsentem. Alioquin non est interservire, sed interservisse, tametsi ii, quos adducit ac sequitur Diana d. res. 34. id satis probabiliter intelligi velint de præsentem temporis morali, ita ut sufficiat, si ante mensuram, quo fuit commissum delictum, servitium præstitit. Quod ex dictis facile probatur.

Ad quintumdecimum. Quamquam in jure reperiat 39 Clericus interdictis certarum vestium usus ut in cap. Clericus, de vit. & honest. Cler. & in Clem. 2. eodem tit. cum aliis per Diaz. in pr. cap. 75. & per Menoch. de arb. lib. 2. cap.

2. cap. 393. nihilominus non reperitur certus, & determinatus habitus, quem ipsi Clerici necessario teneantur induere, sed solum ex declaratione Sac. Congregationis Concilii apud Suarez in Reg. Angl. lib. 4. cap. 27. num. 12. habetur, quod debeat esse decens, & usque ad talos. Sed quia videmus hoc posterius non ab omnibus, & in omni loco receptum, ut in itinere, & ruri, ubi vestis non est talaris, ideo melius dicimus, eas vestes esse Clericis decentes, quæ a communi usu, & consuetudine Provinciæ, in qua commorantur, receptæ sunt, ut per Gloss. in cap. penult. v. deauratis, de vit. & honest. Cler. & in Clem. 1. v. secularis, de elect. & in cap. Si quis virorum 30. d. & in cap. In summa 24. quæst. 1. Cardin. in dict. Clem. 2. ad fin. de vit. & honest. Cler. Abb. in cap. 1. de apost. Roland. consil. 4. num. 27. lib. 1. Covarr. pr. quæst. 5. cap. 31. sub num. 7. cum aliis copiosè relatis a Farin. tom. 1. quæst. 8. num. 69. quibus addendus est Suarez a Paz. in pr. can. & secul. tom. 2. Prælucl. 2. num. 7. Ambrosin. de immunit. cap. 23. num. 13. Sanchez de matrim. lib. 7. disput. 46. n. 5. Valach. alleg. jur. tom. 1. allegat. 11. Camill. Borell. in addit. ad Bellug. in specul. Princ. rubr. 11. §. Videamus lit. D. Vivald. in candel. part. 3. in explic. Bull. Sixti V. n. 9. Rending. in prompt. jur. tom. 1. tit. 17. Bonacina ubi supra num. 30. Notandumque, habitum clericalem ita deferri debere, ut appareat, cum idem sit occultare, ac non deferre. Neque attendendus est habitus interior, qui sit sæcularis, vel etiam indecens, & prohibitus Clerico, sed vestis superior, quæ magis appareat. Unde quamvis per eam appareat aliquantulum habitus interior, non ob hoc decidit Clericus a privilegio contra Carolum de Grassis dict. effect. 1. num. 1186. qui ait, quod si vestis laicalis interior incedendo appareat, Clericus non dicitur incedere in habitu. Idemque est de tonsura; quæ etsi diversa esse possit & major, vel minor juxta locorum consuetudines, & Prælatorum permissiones, talis tamen semper esse debet, quæ appareat.

40 Ad sextumdecimum. Dubium potest procedere tam de eo, qui notabiliter omittit, sed sine animo relinquenti penitus habitum, vel servitium, sed cum intentione resumendi post aliquod tempus, (nam de eo, qui aliquando tantum, nec notabiliter omittit modo dicebamus dub. 14.) quam de eo, qui penitus vult relinquere.

41 Et quidem Riccius in prax. par. 3. resol. 309. loquens de servitio omisso, ait, ejus effectum durare per mentem, ita ut de præsentia dicatur servire Ecclesiæ, & per consequens ex hoc capite gaudeat adhuc privilegio fori, qui per mensem antea Ecclesiæ servivit, ut ex communi doctrina, quod ille dicitur possidere de præsentia, qui per mentem antea probat se possedisse. Quod expressè Riccius transtulit ex Carolo de Grassis d. effect. 1. n. 1180.

42 Sed melius censeo respondendum, eum, qui animo abjiciendi Clericatum prædicta omittit, statim excidere ab omni privilegio clericali, etiam canonis secundum probabiliorum, Coninch. de censur. disp. 14. dub. 15. num. 163. Suarez de censur. disp. 22. tit. 1. num. 11. Farin. quæst. 8. num. 50. Quia ex nulla ratione, aut jure habetur, quod Ecclesia velit, quoad hos, manutenere privilegium pro aliquo tempore post dimissum clericatum, de quo mox dicemus. Unde id procedit, etiamsi aliqua clericalia teneat, puta tonsuram, vel habitum. De his autem, qui notabiliter omittunt, sed sine animo deferendi omnino Clericatum, idem videtur ferendum judicium, etiamsi aliqua Clericatus retineat. Loquendo enim in terminis Concilii, istud de conditionibus prædictis requirit præsentiam, quæ non videtur moraliter durare per mensem post, siquidem mensis non censetur breve tempus. Permittitur autem aliquando tanquam breve tempus in probationibus, quia cursus ipse legitimus probationum potest requirere tempus notabile. Unde ex eo, quod quis minore tempore probari non potuerit possessionem nuper habitam, non debet in ejus præjudicium vergere mora unius mensis a possessione, & id convincent ea, quæ affert Riccius. Quare si ex consuetudine non deserit habitum, & tonsuram, vel non servit actu Ecclesiæ, amittit privilegium fori ex Trident. dict. sess. 23. cap. 6. de reform. non tamen privatur privilegio canonis, si non in perpetuum dimittat habitum clericalem, sed ad aliquod tempus, nisi ter monitus non reformatur, ut dicam inferius.

43 Ad decimumseptimum. Respondeo, quod utrumque excusare justum metum, justamque causam sine propria culpa, ut periculum mortis, vel gravis damni in locis infidelium, vel hæreticorum, in quibus ea liberè deferri nequeant. Non præsumitur enim Ecclesia delationem præcipere cum tanto periculo deferentis, vel eam punire expoliatione privilegii, si omittatur, quando est sine cul-

pa, argum. cap. Clerici, ubi Gloss. de vit. & honest. Cleric. Clement. fin. ubi Gloss. v. Rationabilis, & Imol. eodem tit. Carol. de Grass. numer. 1174. & alii apud eum. Specialiter etiam a delatione habitus excusat paupertas ex textu in dict. cap. Clerici, Decian. in tract. crimin. part. 1. lib. 4. cap. 9. Ugolin. de offic. Episcop. cap. 12. numer. 3. Barbof. part. 2. allegat. 9. num. 12. Ricc. part. 4. decis. 154. num. 5. Squill. dict. privilegio 7. numer. 7. & alii. Item in occultatione frigus, aut pluvia. Et a delatione tonsuræ excusat periculum infirmitatis, atque impossibilitas, quæ est in calvis, Farinac. de inquisit. quæst. 8. numer. 67. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 46. num. 9. Squill. loc. cit. num. 6. Aut depilatis morbo gallico, Capel. Tolof. decis. 104. Farinac. cit. quæst. 8. Clar. dict. qu. 36. & Carol. de Grass. n. 1171. inquiring, hunc esse casum, in quo infirmitas, propria licet culpa, prodest. Sed ab isto prodesse, subdit, libera nos, Domine.

Eademque causa poterit excusare a servitio Ecclesiæ, 44 vel ingressu in Seminarium, aut Universitatem, seu Scholam. In quo etiam observandum, quod non videtur excludendus a privilegio Clericis pro eo tempore, quo assumpto habitu, tonsura, & ordine non adhuc actualiter inservit Ecclesiæ, nec in Seminario, vel Schola versatur. Sufficere quippè debet, quod ad hæc sit in via, vel expectet opportunitatem, seu occasionem servitii, vel ingressus. Vel potius iste casus censendus est per epichejam exceptus, cum non adhuc sit in culpa, qui prædicta omittit, nec sine culpa quis debeat privilegio carere. Concilium autem in eo solum videtur supponere culpam, qui animum permanendi in Clericatu habens, cum non ostendit palam in prædictorum observatione,

Non tamen hinc puto inferri posse, quod videtur infer- 45 re de Grassis dict. effect. num. 1188. cum, qui obtinuit beneficium ante Ordinis susceptionem gaudere privilegio pro eo tempore, quo non adhuc est ordinatus. Discrimen enim est, quod ille prior, de quo modo dicebamus, est verè Clericus, & ideo non impeditur illi privilegium, nisi accedat propria culpa. At verò hic beneficiatus non est propriè Clericus ante primæ tonsuræ, vel Ordinis susceptionem. Et ideo deficit id, in quo fundatur participatio privilegii.

Ad decimumoctavum. Videtur in praxi, non posse 46 Prælatos Summo Pontifice inferiores, retinente Principe laico, Clericos ejusmodi judicare. Nam Concilium expressè negat, gaudere privilegio fori, qui prædicta, quæ præcipit, non observat. Qui autem privilegio non gaudet, remanet sub dispositione communi laicorum, ac proinde hoc casu Clericus censendus est instar laicorum, qui non ab Ecclesiasticis, sed a laicis cum exclusione Ecclesiasticorum, judicantur. Alioquin jurisdictiones sibi invicem essent impedimento, & daretur occasio rixarum, cum teneatur laicus ex una parte morem gerere Ecclesiasticum, ex alia autem juri alterius præjudicandum non sit. Nec satis est occurrere, privilegii expoliationem se tenere ex parte Clericorum, qui expoliantur, verum non debere præjudicari Judicibus Ecclesiasticis, qui in personas, alioquin subjectas, possunt procedere. Obstat enim, si stemus in terminis Tridentini, tum quod ipsum noluit acquiri Ecclesiasticis jus forense in Clericos, eas conditiones non habentes. Unde per hanc dispositionem non expoliantur, saltem quoad eos Clericos, qui nunquam conditiones illas habuerunt, cum nullus dicatur expoliarì eo, quod nunquam possedit. Tum, quod superioritas, & subjectio sunt correlativa: itaut si Clericus non subditur defectu privilegii non subdenti Ecclesiastico non eximendo a laico, Judex Ecclesiasticus non habeat superioritatem. Atqui per Tridentinum talis Clericus non eximitur a laico. Ergo non subditur Ecclesiastico. Tum quod si virtute Tridentini mixtæ tantum subjectionis esset hic Clericus, illud nil aliud permisisset, quam præventionem, & tamen verba, ac mens ad amplius videtur extendi.

At nihilominus tenendum est cum Carolo de Grassis num. 2289. loquente generaliter, & cum Bonacina de legib. disp. 10. qu. 2. punct. 1. §. 4. num. 19. quem sequitur Delbene d. c. 4. dub. 8. num. 42. loquente in terminis Tridentini, & asserentibus, posse sub utroque Judice conveniri. Tum quia cum isti remaneant Clerici, & consequenter maneat fundamentum subjectionis erga Judicem Ecclesiasticum, non videtur, quod integrum iis sit Ecclesiasticum judicium effugere, aut quod laicus possit impedire Ecclesiasticum, quo minus utatur jure suo. Licet enim exclusio a privilegio respectu Clerici e clusi sit pœna, seu habeat rationem pœnæ, tamen respectu Ecclesiæ non est abdicatio potestatis, quippè quæ Clericis esse posset aliquando gratiosa, sed permissio quædam laicæ auctoritati, ut possit se ingerere contra eos, contra quos antea non poterat. Tum quia ita declarasse S. Congregationem,

restatur Riccius in *prax. decis. 607. nu. 7.* & Gallimart. in *de-clarationibus præmissis ad illud cap. 6. Trident.* quando tamen Judex Ecclesiasticus prævenit, ut declaravit Sac. Congregatio Concilii in Leodiensi 9. Novembris 1630. in Valentina 17. Maji 1627. in Nuscana 12. Julii 1628. ac alibi sæpius, & nos alias fuisse.

- 48 Ad decimum nonum. Bonacina *de censur. in part. disp. 1. quæst. 16. sect. 1. d. punct. 6. nu. 20.* ait, illam consuetudinem legitimam, & præscriptam servandam esse. Ex quo videtur inferri, quod qui non servat, obnoxius fiat penis, & censuris. Et rationem reddit, tum quia hujusmodi consuetudo vergit in favorem Ecclesiasticæ libertatis. Tum quia hæc exemptio potuit legitimo tempore contra laicos præscribi. Tum quia Tridentinum non annullat contrariam consuetudinem.
- 49 Sed vel sermo est de consuetudine jam præscripta tempore editi Concilii, in quo sensu videtur loquutus Bonacina, ut conjicitur ex suo tertio argumento, & tunc arbitror, Tridentinum suffragari posse trahenti talem Clericum ad forum laicum. Quia nova lex, & dispositio, quod deinceps Clericus ejusmodi gaudeat privilegio fori, debet veterem legem, & consuetudinem posse tollere, etiam si earum mentionem non faciat. Non enim semper mentio necessaria est, alioquin omnis observatio Tridentini revocari posset in dubium pro eo, in quo non habet mentionem consuetudinis contrariæ. Immo cum præsumatur non latuisse Concilium, quod hujusmodi Clerici essent in possessione privilegii fori conformiter ad jus antiquum, inaniter permanfisset eos a laicis deinceps judicari, si permitteret, tantum in casu, quo non sit consuetudo in contrarium.
- 50 Vel sermo est de consuetudine inducta post Tridentinum, & tunc non est probabile a Principibus laicis inductam esse, seu permissam, etiam cum renunciatione favoris Tridentini, ita ut eo amplius uti non possint, præsertim cum Tridentinum dicatur esse in viridi observatione. Unde iste non dicitur trahere præter juris canonici dispositionem. In grave enim sui præjudicium, quod hic intervenit ratione incurrendæ excommunicationis, non censetur quis favori suo renunciare, nisi manifestè appareat.
- 51 Ad vigesimum. Quoad consuetudinem affirmat Carolus de Grassis *dist. effect. 1. num. 914.* inquit, quod quando extaret consuetudo, qua Clerici certi gradus, ut sunt Scholares, incederent absque habitu clericali, tunc ob abjectionem habitus non amittitur privilegium fori. Et idem est, si extaret consuetudo, ut certo tempore, puta messium, vel vindemiarum Clerici incederent sine habitu.
- 52 At hoc posterius fortè posset concedi, si dimissio habitus non esset continua, aut publica, sed tantum pro tempore laboris, vel assistentiæ. Generaliter enim omnimodam consuetudinem admittere, videtur periculosum; quia censetur potius corruptela, cum sit contra determinationem sacrorum Canonum, & laudabilem usum totius Ecclesiæ. Specialiter autem pro Clericis non beneficiatis constitutis in minoribus, & pro Clericis conjugatis habetur in fine *dist. cap. 6. Tridentini*, nemini quoad hoc (sermo est de delatione habitus) consuetudinem, etiam immemorabilem suffragari. Quod licet ab aliquibus sumatur, ut referendum ad solos Clericos conjugatos, de quibus ultimo, & proximiori loco in eo capite disponitur, revera tamen potest ad totam capituli dispositionem referri, maxime cum novæ dispositiones, ut dicebamus, semper sint contra inductas in contrarium consuetudines.
- 53 Quoad permissionem verò, seu privilegium, in dicta Constitutione Sixti V. quæ incipit, *Pastoralis* data sub anno 1589. permittitur impunè, & licitè uti habitu laicali Clericis, qui pensiones, fructus, aut prædia vel bona Ecclesiastica habent, ex quibus fructus percipiunt non ascendentes ad valorem sexaginta ducatorum auri de Camera, & familiaribus Pontificis deservientibus in inferioribus ministeriis, & commensalibus Palatii Apostolici, & tandem Clericis omnibus, antequam pensiones, & fructus cum effectu exigant, nisi per ipsos steterit, quominus exigent. Ubi tamen advertendum Sixtum loqui ad moderandam aliam suam Constitutionem, quam antea ediderat, incipientem, *Cum sacrosanctam*, in qua sub pœna privationis officiorum, beneficiorum, & dignitatum, oblationem habitus, & tonsuræ omnibus Clericis percipiebat. Per illam autem declarationem eximit a prædictis pœnis Clericos illos præ expressos; sed an debeant gaudere privilegio fori, per eam non est liquidum, cum de hoc privilegio nullus sit sermo. Unde quoad hoc videntur tales Clerici remanere sub dispositione juris communis, & eorum, quæ hucusque dicta sunt.
- 54 Obiter notandum pro dicta Constitutione Sixti, *Pasto-*

ralis, quod etsi ex vi verborum Constitutionis videatur pœna privationis beneficiorum, & pensionum ligare etiam pro foro conscientie ante declaratoriam, quia intertetur defectu conditionis, seu modi requisiti ab initio & quia videtur pœna merè privativa non requirens factum hominis positivum ad sui consummationem, & ita Garzia *de benef. part. 2. cap. 5. num. 14.* ac Filic. *tract. 47. cap. 7. numer. 5.* Nihilominus alii tenent probabile esse, illam pœnam privationis non habere locum in foro conscientie ante declaratoriam, neque teneri ad restitutionem fructuum ante declaratoriam, quia est pœna privans jure quæsito, & possesso. Ita Azor. *tom. 2. lib. 8. c. 10. quæst. 3.* Navarr. *conf. 3. de vit. & honest. Cleric.* Ledesm. apud Garzias *loc. cit. numer. 14.* & Garzias *part. 7. cap. 1. num. 24.* ait, fortè non esse uti receptam eam Constitutionem quoad pœnam privationis, vel incapacitatis ob non delationem habitus, & tonsuræ in tanto rigore. Alii autem dicunt, ad eam pœnam privationis requiri monitionem, & contumaciam pro foro conscientie, ut Castropal. *tom. 2. tr. de benefic. disput. 1. punct. 11. §. 10. n. 10.* & Azor. *loc. alleg.* Alii tandem putant, eam pœnam ligare in foro conscientie. Certum est, quod beneficiatus poterit denegare pensionem excipiendo ex hac Bulla, absit usu recepta in hoc rigore. Quod est intelligendum quando incipit pensionarius publicè sine habitu incedere, Garz. *d. p. 7. c. 1. n. 19.* Nam ex verbis dictæ Constitutionis §. 3. statim est locus denegationi pensionis, cum jam a lege pensionarius sit privatus, & lex excludat ministerium Judicis, & ex seipsa sortitur effectum. Quare Pensionarius conveniendus est coram Judice, non in ordine ad privationem pensionis, aut declarationem privationis, sed in ordine ad justificandum, quod inceserit sine habitu, & ut possit se defendere, & allegare si quid habet, quod possit, se tueri, quod non incidit in pœnam legis. Quia dicta Constitutio supponit factum, quod pensionarius incedat sine habitu, & super ipso disponit, puniendo ipso jure, & absque ministerio Judicis, atque adeò supponit, quod factum sit in eo statu, in quo sit capax pensionis, itaut excludendo citationem, & ministerium Judicis, solum excludat in ordine ad punitiorem. Siquidem excludit in ordine ad id, quod ipse Pontifex præstat de plenitudine potestatis, ut iatis declarant verba dictæ Constitutionis *cit. §. 3.*

Cum ergo nullum factum sit in statu, in quo possit puniri, nisi de ipso legitime constet aut in judicio, aut saltem ipsimet supremo Principi, & quod delinquenti nulla competat excusatio, adhuc requiritur, ut pensionarius remaneat privatus pensione, quod legitime constet, quod dimiserit habitum clericalem, & quod nulla ei suppetat excusatio justa. Posset enim allegare aut dispensationem, aut casum aliquem, qui ex mente Legislatoris non comprehenderetur sub lege secundum ea, quæ tradunt Gloss. in *Clem. 2. v. rationabilis, de vit. & honest. Cler.* Vitalin. *numer. 5.* Cardin. *num. 4.* Imol. *num. 1. notab. 2.* Ancharan. *num. 10.* Capr. *num. 2.* per textum d. *Clement.* & ideò Constitutio Sixti recipit interpretationem a dicta Clementina per *l. 2. ff. de rosal. & l. quavis, ff. de in jus v. c.* Et idcirco antequam subeat pœnam, debet audiri, ne indefensus condemnetur. Quod non potest facere Pontifex, ne de plenitudine quidem potestatis. Quia non potest derogare defensionem, cum sit de jure naturali divino, *l. Ut vim vi, ff. de just. & jur. l. 1. c. Unde vi, c. jus naturale d. 1. c. secundò requires, §. 3. de appell. cap. cum inter, de except. & Clem. Pastoralis, §. Caterum, de re judicat. & docent communiter Doctores.*

Item notandum, quod si pensionarius deferat habitum sed sine tonsura, adhuc locum habere prædictam Constitutionem, ac pœnam privationis. Quia Pontifex Sixtus loquitur copulativè de habitu, & tonsura clericali, ut constat ex verbis §. 2. *Tonsuram, & habitum clericalem vestes scilicet talares,* Et rursus: *In futurum autem non nisi adu Clericis, in habitu clericali, & tonsura indecentibus.* Nec obstat, quod §. 3. *& seq.* ubi imponit pœnas loquatur tantum de habitu, & non de tonsura. Quia loquitur de habitu relative ad expressum, ibi: *Qui quoad gestandum habitum clericalem, & militarem supradictum.* Et proinde intelligit de habitu conjuncto cum tonsura. Nam habitus clericalis consistit copulativè in veste talari, & tonsura, ut observat Jo. Andr. in *d. cap. si Judex laicus num. 1. de sent. excomm. in 6.* Bald. in *l. si qua per calumniam num. 3. Cod. de Episc. & Cler.* Guidopap. *decis. 138. num. 1.* Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 24. numer. 25.* Garz. *de benef. d. part. 7. cap. 1. num. 20.* & alii superius adducti. Pendet enim habitus hujusmodi ex institutione Ecclesiæ, & ideò secundum mensuram institutionis attendi debet.

Denique notandum, quod etsi dubitetur, an si pensionarius, durante lite super pensione, non incedat in habitu

bitu clericali, possit, sententia lata in ejus favorem, prærendere pensiones decursas, & affirmativè videatur resolvendum. Quia non tenetur deferre habitum clericalem, nisi quando exigit pensionem, aut per ipsum non stat, quin exigit. Dum autem pendet lis super pensione neque exigit, neque per ipsum stat, quominus exigit; nihilominus oppositum tenendum est. Quia ex dicta Constitutione Sixti V. ut quis sit capax pensionis, & possit eam exigere, & facere suam, nedum requiritur Clericatus, sed etiam habitus clericalis. Et ideò, si non desert, pendente lite, non acquirit jus ad pensiones, quæ interim decurrunt.

58 Ad vigesimum primum. Respondetur in corpore juris nullam reperiri dispositionem, quæ ex sola non delatione habitus, & tonsuræ privet Clericum beneficium, vel in sacris constitutum privilegio fori, & tamen Doctores communiter jure supponunt, expressam hujusmodi privationem. Scio & in jure, & extra præceptam esse delationem ejusmodi sæpius, sed ubi contraveniens privilegio fori expolietur, ignoro. Igitur non deficientibus, qui sentiant, etiam, nulla prævia monitione, non deferentem expoliari, communis est sententia, quod expolietur trina præcedente monitione. Siquidem hæc præscribitur jure communi in cap. contingit 2. cap. in audientia, cap. si verò 2. de sent. excomm. & alibi, quibus in locis si monitio prærequiritur ad expoliandum privilegio eum, qui, ultra omissionem habitus, & tonsuræ, delinquit in alio, tantò fortiùs prænecessaria erit ad expoliandum eum, qui in sola omissione habitus, & tonsuræ, culpabilis est. Et hanc sententiam tenent pluri, quos refert, ac sequitur Carol. de Grassis de effect. 1. num. 888. Clarus in prax. crimin. §. fin. quæst. 36. Farinac. cum pluribus de inquis. d. quæst. 8. num. 60. Bonacin. loc. supra cit. num. 27. Quare debet præcedere trina monitio nominatim, & in personam facta, ita ut nec unica, nec generalis sufficiat per textum in d. Clem. 1. & ibi notat Gloss. v. Tertio, quam probant Card. & Imol. de vit. & honest. Cler. Abb. in d. cap. cum contingat, de sent. excomm. Marsil. singul. 259. incip. Generalis, Rubeus conf. 76. num. 2. Boer. conf. 79 num. 13. Grammat. vot. 33. num. 12. Covar. pract. quæst. 31. num. 1. Decian. in tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 105. alique.

59 Quam trinam monitionem unicam esse posse, si fiat in Synodo, etiam per generalem comminationem omnibus non deferentibus, quia tunc vim habet constitutionis, quæ semper monet juxta cap. 2. de constit. in 6. cap. 1. de locat. tenent Clarus, Farinacius, & de Grassis nu. 900. alios plures citando contra Abbatem. Qui Carolus de Grassis cum communi sentit, alioquin oportere monitiones esse particulares, & personaliter ac nominatim factas, & cum plurium dierum intervallo, arbitrio licet Judicis quoad quantitatem, nec possit esse trina unico contextu, assignando semel exempli gratia quindecim dies, itaut primi quinque sint pro prima monitione, alii quinque pro secunda, & reliqui pro tertia. Item quod monitio debeat fieri per Judicem Ecclesiasticum, qui si negligat monere, non tamen per hoc spectabit ad Judicem laicum monere, vel censere Clericum factum sui juris; sed recurrere debet ad alium superiorem Ecclesiasticum. Quæ omnia videntur amittenda, cum simus in odiosis Clericatus, licet non desint, qui tantam solemnitatem non requirant. Nullo tamen modo placet, quod idem Carolus habet nu. 908. sufficere ad hoc, ut quis gaudeat privilegio, quod post monitionem alterum resumatur, tonsuram nimirum, vel habitum. Cum enim a Tridentino requiratur utrumque, non est cur alterutrum sufficiat.

60 Ad 22. Respondetur negativè. Quia accepimus declaratum a Sac. Congregatione, teste Riccio in prax. decis. 606. Clericum, qui, relicto Clericali habitu, homicidium commiserat, & sine eo a laica potestate captus fuerat, remittendum fuisse ad forum Ecclesiasticum. Quia non præsumitur dimisisse habitum animo illum relinquendi, sed ut commodiùs delictum perpetraret. Ac ita etiam declaravit Sac. Congregatio Concilii in Leodiensi 19. Novembris 1630. nempe: *Clericus non amittit privilegium, si per modicum tempus habitum clericalem dimittat, licet reperiat in habitu laicali.* Idem quoque S. Congregatio Episcoporum 8. Decembris 1596. Et ratio est, quia diximus supra, ex modica omissione quem non excidere a privilegio. Et regula, quod generaliter quis præsumitur talis, qualis reperitur, non habet locum, quando est præsumptio in contrarium, ut habetur in dict. c. Si iudex laicus, de sent. excomm. in 6. unde regula illa desumpta est. Quæ præsumptio in præsentem supponitur, cum loquamur de eo, qui communiter habetur Clericus, & solitus est deferre habitum, Bald. in leg. si quis num. 2. c. de Episc. & Cler. Imol. & alii in c. 1. De apostatis, Farinac. d. q. 8. n. 68. Ricc. ubi supra, Bonac. n. 26. Carol. de Grassis alios citans n. 909.

Tom. III.

Neque obstat c. ex par. 3. de priv. cum similibus, ubi dicitur æquanimiter tolerandum, si laicus jurisdictionem exercent in Clericos, qui sine habitu, & tonsura fuerint in delicto deprehensi. Quoniam patet ex illius contextu, sermonem esse de iis, qui ex rarissima delatione habitus, & tonsuræ laici communi habebantur existimatione, ut observavit Gloss. v. in delicto, de quo alibi.

Ad 23. aliqui, quos tacito nomine refert Suarez lib. 4. 61 in Reg. Angl. cap. 27. nu. 17. absolutè negant unquam recuperari. Quia privilegium a Superiore semel ablatum, non recuperatur propria autoritate, sed est necesse, quod iterum a Superiore concedatur. Id, quod in casu nostro loquendo in terminis Concilii Tridentini, non præstatur. Quod multò magis verum erit, quando in hoc iudicatum sit per Judicem Ecclesiasticum, aut etiam spontè quis dimisit Clericatum. Hoc enim casu censetur quis ex nunc renunciasse privilegio.

Nihilominus dicendum est cum eodem Suarez, & cum 62 Carolo de Grassis num. 1232. in re assumptione prædictorum locum esse privilegio. Quæ est etiam sententia Gloss. in d. Clem. 1. v. quamdiù, de vit. & honest. Cler. & in cap. fin. ubi Abb. num. 8. eodem tit. ejusdem Abbatis in cap. Joannes num. 4. de Cler. conjug. Angel. in sum. v. excommunicatio 5. num. 23. citantis ad idem Jo: Monachum, Archidiaconum, & Lignanum, Sylvestri eod. verb. 6. num. 4. D. Antonini 3. p. tit. 24. cap. 2. Zerolæ in prax. Episc. v. Clericus, §. 13. & aliorum. Tum quia est id ad mentem S. Congregationis, quæ de beneficiato post dimissum habitum, & beneficium, aliud beneficium obtinente, declaravit, gaudere iterum beneficio exemptionis a foro, ut testatur Suarez. Ac consequenter tenere debent Covarr. pr. quæst. 32. & Clar. §. fin. quæst. 36. num. 38. alique apud Bonac. de legib. disp. 10. quæst. 2. part. 1. §. 1. num. 18. distinguendo, aut resumit habitum sine fraude, & gaudere hoc privilegio, ut communiter tenent Doctores, teste Plaza lib. 1. delict. cap. 35. aut in fraudem, & tunc gaudere quoad personam, non autem quoad bona, prout etiam refert Camil. de Larata conf. 101. & clariùs declaravit Sac. Congregatio Concilii in Papiensi 23. Maji 1626. & Sac. Congregatio Immunitatis in Reatina 10. Septembris 1629. & in Civitatis Castellane 18. Februarii 1631. ac sepè alibi his verbis, *Clericus reassumens habitum in fraudem gaudet privilegio fori quoad personam tantum, non autem quoad bona, tamen hæc distinctio pluribus ex Cardinalibus dictæ Sac. Congregationis non placuerit, sicuti non placuit Genuensi in prax. cap. 9. num. 5. Nam, exempta persona Clerici, non potest in pecunia, vel aliis rebus molestari juxta textum in c. un. de Cler. conjug. in 6. ne per unam viam concedatur Judicibus laicis, quod per aliam denegatur. Generaliter tamen in assumentibus, vel resumantibus habitum in fraudem servandum est a. ex parte 3. de privileg. ex Sac. Congregatione super Episcopis in Neapolitana 11. Aprilis 1620. scilicet possunt recuperare privilegium, exceptis causis, in quibus Judex sæcularis prævenit. In illis enim licere Judici laico causam absolvere procedendo quoad bona ex dicta Sac. Congregatione Concilii in Gallien. 7. Septembris 1624. Et hoc, quod intendere debet Mascard. de probat. conclus. 122. Et procedit tam si resumatur ante delictum, ut faciliùs committi possit, seu ne Judex laicus valeat circa illud procedere, quàm si assumatur post delictum, ut declinetur forus laicus. Quod intendit Carolus de Grassis n. 912. alios citans. Secus autem est, si non adsit fraus.*

Est igitur communissimè receptum in casu, quo Judex 63 laicus pro delicto valeat trahere Clericum ad suum tribunal, non posse devenire ad distractionem personalem, sed tantum procedere pœna pecuniaria, & super bonis, ut per Farinac. de inquis. quæst. 8. num. 107. Marth. de jurisd. par. 4. cap. 121. num. 21. Covarr. loc. cit. conclus. 3. Clar. ibid. Molin. tom. 4. de just. cap. 49. num. 22. Carolus de Grass. n. 1129. Filiuc. tom. 1. quæst. mor. tr. 16. cap. 17. num. 265. Cened. collect. jur. can. p. 1. collect. 3. num. 13. Bellet. disq. cleric. part. 1. tit. 3. §. 4. num. 3. loc. cit. & alii apud prædictos. Quia privilegium exemptionis a foro est generale, nullam habens circa hoc in toto jure exceptionem, atque adeò generaliter debet accipi. Præsertim cum attendatur consecratio personæ, quæ consecratio viget non minus in eo, qui delictum ante commisit, & eadem est indecentia trahi Clericum ad laicum tribunal pro delicto ante Clericatum commisso, quàm pro commisso post. Qua etiam de re alio in loco. Quod recipiendum est non solum quoad punitionem per sententiam, sed etiam quoad detentionem ad custodiam, quia in hoc præjudicatur privilegio canonis, quod non amittit Clericus, etiam per hoc, quod in fraudem, vel præventus a Judice sæculari, Clericatum assumpserit. Et licet Filiucius loc. cit. asserat, posse procedi etiam personaliter quoties ante Clericatum delinquens fuerat carceratus, vel non est audien-

64 dus, vel est intelligendus tantum quoad illam personalem distinctionem, quæ consistit in carceratione, itaut possit prosequi detentionem, etiamsi assumeret statum Ecclesiasticum, dum est in carcere, quamvis de hoc etiam possit esse aliqua difficultas.

64 Porro improbabilis hoc loco apparet aliquorum distinctio, qui explicantes quid sit assumere Clericatum in fraudem, dicunt, non esse absolute assumere ex motivo effugiendi iudicium sæculare, sed tantum ad hunc finem assumere ad tempus sine animo permanendi, transacto periculo punitionis. Cæterum qui permanendi animo Clericatum assumit, etiamsi ad id inducatur a fuga fori laici, cum utatur jure suo, inquit, nec peccat, non est privilegiis Ecclesiasticis fraudandus. Hoc enim habet Ecclesia, ut miserabilium sit atylum, sicut recipit in protectionem recurrentes ad Ecclesiam materialem, etiamsi animo declinandi vires Judices effugiant. Præterquam quod delictum commissum ante Clericatum assumptum in fraudem per Ecclesiam puniri potest, ac debet juxta Carolum de Grass. *cit. effect. 1. num. 1134* cum pluribus per eum. Quamobrem dicunt in praxi, eum videri existimandum assumpsisse Clericatum in fraudem, ac proinde non gaudere immunitate quoad illud delictum, qui tantum tonsuram, & minores Ordines assumit, & multo magis qui ita jam ordinatus assumit habitum, & tonsuram, cum prius eam non gestaret. Secus est de eo, qui ordinatur in sacris. Hic enim permanenter, & immutabiliter assumit statum Clericalem, atque adeo sine fraude, quæ in fictione consistit. Ita Suarez in *Reg. Angl. lib. 4. cap. 15. num. 17. Genuens. in pr. cap. 8. num. 5. Carol. de Grass. post alios, quos citat num. 1075.* qui addit, etiam in minoribus constitutum gaudere, si certum sit, non assumpsisse Clericatum causa declinandi forum, & sequitur tanquam probabile Bonacina *punct. 5. num. 9.*

65 Sed apparet, ut dicebamus, improbabilis hujusmodi distinctio fraudis, quia potius generaliter tenendum est, illum accipere Clericatum in fraudem, itaut non gaudeat immunitate quoad illud delictum, qui assumit causa declinandi forum. Nam Ecclesiæ mens est, ut ex prædicta dispositione Tridentini habetur, aliisque similibus, pro quo etiam facit *cap. Proposuisse, de for. comp.* ut quis ad assumendum Clericatum non moveatur dumtaxat, vel principaliter animo effugiendi forum laicum, vel gaudendi Ecclesiasticis privilegiis; aperte enim in hoc reluctatur. Et ideo cum ipsius consensus non possit præsumi, quandoquidem eos tantum vult complecti, & protegere, qui animo interveniendi Deo Clericatum petunt, sequitur, quod nulla ratione gaudeant. Igitur, etsi ita assumens Clericatum, forte non peccat, utaturque jure suo, defectu consensus Ecclesiæ in illo saltem delicto non participat de privilegio ipsius Ecclesiæ saltem quoad bona. Quod manifestè, declaratur ex Constitutione Xysti V. *Cum de omnibus*, contra criminosos assumentes monachalem habitum, quos concedit, posse puniri quomodolibet per laicos, eo quia assumptio præsumitur facta in fraudem. Ex quibus deducitur non esse eandem rationem de confugio ad Ecclesiam materialem. Hoc enim expressè admittit, & præcipit Ecclesia salvose esse, qui ad Templum confugiunt. At illud non admittit, sicuti non recipit ad privilegia servum ordinatum in fraudem domini sui, *cap. 2. cum similit. de serv. non ordin.* Vult enim unicuique facta testaque jura sua. Nec audiendus est Martha, qui *cas. 25. num. 9.* absolute sentit, assumentem Clericatum in fraudem quovis modo, adhuc pro delicto antecedente non posse judicari a Jure laico, quia, fraude non obstante, hic Clericus effectus est, cum in ordinatione semper imprimatur character, etiamsi suscipiens sit criminolus, irregularis, aut alio modo inhabilis. Quamvis fateatur oppositum recipi posse, sicuti nos omnino recipiendum putamus, quoad bona tantum, ut sæpè diximus.

66 Quia autem quod fraus intercesserit in assumptione, vel assumptione Clericatus, vel habitus, non potest satis evidenter apparere, nisi forte præcesserit diffamatio delicti, vel inquisitio, nec regulariter dolus supponatur, sed probatione indigeat, *l. 1. ff. pro socio*, cum vulgò aliis, & ex multis testatur Menoch. *lib. 6. præsumpt. 76. num. 3. & lib. 4. præsum. 82. num. 10. & præsumpt. 81. num. 9.* & Mascard. *de probat. conclus. 814.* & præterea communior opinio, quod discussio, an Clericatus assumptus sit in fraudem, institui debeat apud Judicem Ecclesiasticum; quandoquidem Ecclesiasticus forus ob assumptum Clericatum est in possessione jurisdictionis in hunc Clericum, ut per Carol. de Grass. cum aliis ab eo citatis *num. 1079.* & declaravit sæpius Sac. Congr. tum Episcoporum, & cum Immunitatis. Illa in Januarii 21. Julii 1621. his verbis: *Probatio, quod habitus clericalis sit sumptus in fraudem, fieri debet coram Jure Ecclesiastico.* Ista in Civitatis Castellane 18. Februarii 1631. per hunc

modum: *Cognitio fraudis, qua dicitur, quem assumpsisse habitum clericalem post delictum commissum occasione gaudendi privilegio fori, ad Judicem Ecclesiasticum spectat.* Ideò non est opus immorari in explicando, ex quibus præsumatur, vel probetur, Clericatum fuisse assumptum in fraudem, de quo latè idem Carolus de Grassis. Si enim in dubio pertinet ad Ecclesiasticum Judicem examinare, an fraus intercesserit, malè faceret laicus trahendo ejusmodi Clericum, antequam esset declaratum circa fraudem, ac proinde, cum traheret præter juris dispositionem, innodaretur censura *can. 15. Bullæ Cœnæ Domini.*

67 Uberioris tamen doctrinæ causa si quis putaret probabile, vel fraudem præsumi posse, etiamsi non probetur, vel ad Judicem laicum pertinere posse cognitionem de fraude, quod nos rejicimus, breviter dicimus ex his duobus maximè præsumi Clericatum assumptum fuisse in fraudem. Primò, si quis assumat statim post patratum delictum. Nam ex vicinitate actus gravis sumitur conjectura, nisi aliunde corruat, ut docet Mascard. *de probat. tom. 2. conclus. 815.* & tenet in hac specie Bartol. *in leg. 1. num. 3. de pœn. Bald. in l. officiales num. 2. Cod. de Episc. & Cler. aliique, quos citat, & sequitur Covarr. pr. quæst. cap. 3. Carol. de Grass. num. 1144. Bonac. punct. 5. num. 10.* Secundò, si quis assumat cum fuerit de delicto diffamatus, vel delatus ad Judicem, etiamsi non adhuc Judex inceperit procedere, Bonac. *loco citato* & Carol. de Grass. cum pluribus *num. 1077.* Præsumebatur enim, quod Judex fuisset processurus, ac proinde, quod Clericatus fuerit assumptus ad fugiendum hujusmodi processum.

68 Illud addendum videtur, fraudis præsumptionem non habere locum quoties constat, quem ante delictum voluisse Clericatum, vel Religionem. Tunc enim assumptio status Ecclesiastici non tribuitur animo declinandi forum, sed adimplendi votum, ad quod tenetur, Carol. de Grass. plures citans *num. 1097. Duard. in Bull. Cœn. can. 15. quæst. 21. num. 7.* Quomodo autem constare possit de voto, ait de Grassis, plurima ad id efficaciter congerens, sufficienter probari juramento ipsius voventis. Quæ enim sunt in animo, ut est votum, nequeunt alia via ostendi. Et addit *n. 1126.* quod hæc probatio voti, & juramentum instituendum est coram Jure Ecclesiastico. Covarruvias autem *cap. 32. præst. quæst. negat* cum aliis, juramentum sufficere, nisi alia conjectura juvetur, assumens, quod ubi agitur de gravi præjudicio tertii, ut in præsentibus, de præjudicio laicæ potestatis, non statim juramento asserentis, præsertim cum tantus sit declinandi fori laici affectus, ut delinquens facillè ad jurandum, etiam falsum, possit induci. Unde opinionem hanc Covarruvias censet probabiliorē Bonacina *de censur. in partic. disp. 1. q. 16. pun. 5. n. 9.*

69 Quando autem nulla est fraus, nullave præventio, Clericus coram Jure Ecclesiastico conveniendus est Franc. *decis. 299.* per totam, Aloys. de Leon. *in l. officiales num. 7. C. de Episc. & Cler. Carol. de Grass. cit. effect. 1. nu. 1145. Clar. d. §. fin. q. 36. num. 39. Duard. d. quæst. 11. num. 6. Bonacina. & alii apud eum dict. punct. 5. num. 10.* Quia jurisdictione censetur perpetua in Jure laico per præventionem, estque textus in *cap. proposuisse*, & ibi Doctores, *de for. comp.* Non dicitur tamen præventa, aut incepta causa antequam sit admissa accusatio, vel instituta juridica inquisitio, aut citatus reus, etiamsi præcesserit diffamatio. Et ex hoc, quod ob præventionem potest Judex laicus prosequi iudicium, sequitur, non posse procedere circa aliud delictum, de quo ante Clericatum non cognoscebat, etiamsi fuerit annexum delicto, super quo inceperat iudicium. Hæc namque, quæ limitant privilegium clericale, cum sint odiosa, & restrictiva juris communis, debent stricte ac rigorosè accipi, ut latè probat in his terminis Carol. de Grass. *num. 1080. cum seqq.* Si igitur hoc casu sola præventio est, quæ dat jurisdictionem, non est jurisdictio admittenda, nisi quoad delictum præventum, non autem quoad reliqua. Et quoad delicta connexa asserit idem de Grassis exemplum, inquit vulnerantem lethaliter, etiam sequuta morte, conventum tamen ante Clericatum de solo vulnere, non posse quoad mortem judicari. Quod intelligendum videtur non solum si mors sequuta sit post assumptum Clericatum, sed etiam ante. Quia vulnus est delictum satis distinctum ab homicidio, & jura loquentia de occidente, non vindicant sibi locum in vulnerante lethaliter, juxta Marsilium *in præst. §. quia nu. 28. in fin.* Unde accusatus de vulnere, si postea sequatur mors, iterum accusatur, & iterum capiuntur informationes, seu captæ repetuntur. Et sic in facti contingentia testatur, fuisse decisum Panormi, ut ad Curiam Ecclesiasticam remitteretur Clericus occisor, puniendus pro morte, qui ante Clericatum apud Regiam Curiam de solo vulnere fuerat accusatus.

70 Quod si non appareat, quidnam præcesserit, inchoatio ne iudicii, an assumptio Clericatus, videtur potius præsumendum, quod prius sit assumptus Clericatus. Quia cæteris partibus, standum est pro persona, quæ cum sit in possessione Clericatus, non est censenda carere privilegio illius, nisi constet de opposito. Ita Scacc. de iudic. p. 1. c. 12. n. 6. & 7. contra Carolum de Grassis n. 1137. ubi ait, Judicem, vel partem afferentem prius porrectam fuisse accusationem, quam fuerit assumptus Clericatus, habere præsumptionem pro se, ac proinde onus probandi contrarium transferri in Clericum.

Ad vigesimumquartum alibi copiosè respondimus.

71 Ad vigesimumquintum. Quoad istos dicitur in d. cap. ex parte 3. de privil. æquanimiter est tolerandum, si Judex laicus in eos suam jurisdictionem exerceat. Per quæ verba certum est, significari eos excidere a privilegio fori. Et licet dubium esse possit, an sit sermo tantum quoad illud delictum, vel etiam, ut generaliter exciderint a privilegio fori, sistendo in contextu, illud prius asseverandum est. Dubitatur item, an necesse sit, quod ultra deprehensionem in delicto sine habitu, & tonsura tales pro laicis ab omnibus haberentur, vel potius id non sit necesse. Et similiter illud prius receptus est. Quia etsi in dispositione dicatur tantum, æquanimiter ab Ecclesia tollerandum, si Judex laicus procedat in deprehensos in delicto sine tonsura, & habitu, tamen in antecedenti contextu narratio casus erat de iis, qui pro laicis ab omnibus habebantur. Unde & dispositio sequens videtur esse de iisdem. Quæ conjectura in jure valida est.

72 Quoad monitionem, non præscribitur hoc cap. ex parte 3. tamquam necessaria. Communissimè tamen tenent Doctores prærequiri, monentes hæc jura, utpotè odiosa, strictè interpretationem accipere, & restrictionem a similibus esse petendam. Præscribi autem monitionem in cap. fin. de vit. & honest. Cler. & in cap. 2. ne Cler. vel Monach. Sed observata casus esse diversos. Item quoad crimen, in quo deprehenduntur, non potuisse præcedere trinam monitionem. Quia textus loquitur de qualibet deprehensione, & crimine, etiam primo. Unde gratis assument aliqui apud Clarum in pr. crim. lib. 5. §. fin. quæst. 36. num. 19. ad excidendum a privilegio fori necesse esse, quod tales Clerici in crimine diù perseveraverint. Si autem dicatur, monitionem prærequiri quoad omissionem habitus, & tonsuræ, nec id videtur admittendum. Quia in iis, qui communiter pro laicis habentur, vel non est, quod admoneas ex inveterato usu non deferendi, vel præsumitur monitio jam præcessisse. Et sic monitionem non esse necessariam, observavit Glosa, ibi, vers. In delicto.

73 Et licet Diana p. 1. tract. 2. resol. 129. cum Butrio, Suarez, & Covarruvia dicat, hunc textum de solis Clericis in minoribus esse accipiendum cum sit odiosus. Id tamen textus non distinguit, nec major Interpretum pars. Deinde subdit, hanc & similes Constitutiones, editas in particularibus casibus, non esse ad alios trahendas. Sed vel intelligitur, dispositionem latam in particulari rescripto non esse ad omnes casus ejusdem speciei extendendam, & sic rueret totum jus canonicum, quod hujusmodi dispositionibus constat. Vel intelligit, dispositionem generaliter acceptam, quoad eosdem casus non esse trahendam ad alios diversos, & nihil contra prædicta deducitur.

74 Ad ultimum. Affirmant, quoad privilegium Canonis, & immunitatis a vectigalibus Bannes 2. 2. quæst. 12. art. 1. ad fin. Suarez de censur. disput. 22. sect. 1. num. 11. & in Reg. Angl. lib. 4. cap. 27. num. 14. Coninch. disput. 14. dub. 15. num. 163. Azor. part. 3. lib. 5. cap. 9. quæst. 6. Reginald. tom. 1. lib. 9. cap. 25. num. 376. Filluc. tom. 1. tract. 16. cap. 11. num. 298. Coriolan. in Bull. Cæn. can. 18. Cutel. de immunit. Eccles. lib. 2. quæst. 24. num. 1. Alter. de censur. tom. 1. disput. 19. lib. 5. cap. 6. dub. 10. Molfes. in summ. tom. 1. tr. 6. cap. 10. num. 65. & tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 162. Graff. par. 1. lib. 2. cap. 125. num. 21. Laym. lib. 4. tract. 9. cap. 6. num. 3. Homobon. in exam. Eccles. part. 1. tract. 7. cap. 29. quæst. 120. Menoch. lib. 6. præsumpt. 79. num. 12. Barbof. in collectan. tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 7. num. 7. Ceval. tract. de cognit. per viam viol. in proam. cap. 27. num. 22. & Delbene de immunit. cap. 4. dub. 9. num. 1. Tum quia licet Tridentinum loqui solum videatur de privilegio fori, inde tamen colligi videtur, idem sensisse de privilegio canonis, & immunitatis a vectigalibus. Quia privilegium fori majori cum difficultate deperditur, quam privilegium canonis, ut ait Abb. cap. 1. de apostat. num. 6. & in cap. perpendimus, de sent. excomm. Angel. v. excommunicatio 5. num. 23. Sylvest. eod. v. 6. num. 4. Suar. d. cap. 27. num. 24. Nam privilegium canonis provenit ex humano jure, privilegium autem fori ex divino, ut per Delbene loc. cit. num. 3. Tum quia cum ex Tridentino privetur privilegio fori, eodem modo privari videtur privilegio im-

muneris circa bona. Quia hæc immunitas, vel subjectionem, vel subjectionem personæ foro, seu jurisdictioni laicali. Et ita de consuetudine testatur Less. de just. & jur. lib. 2. cap. 33. num. 34. Covarr. pr. quæst. cap. 31. num. 9. Guttier. lib. 1. pr. quæst. 7. ac alii, quos allegat Dian. tom. 1. tr. 2. de immunit. resol. 36. & Castropal. tom. 2. de relig. tr. 12. disp. un. pun. 6. num. 13.

Et de privilegio cap. Odoardus, de solut. ac l. Presbyteros 1. l. Sacrosanctæ, C. de Episcop. & Cler. & c. Quia nos, de testam. Idem decidit Sacra Rota Romana tum alibi, tum præsertim in Romana testamenti 26. Novemb. 1668. coram Priolo, §. Pariter non adversatur, confirmat 4. Aprilis 1672. coram Bourlemont 12. Decembris ejusdem anni, & 16. Januarii 1673. coram eodem. Justum enim, ac satis æquum putavit, sine qualitatibus S. Concilii Tridentini filium familias Clericum, sub patria potestate manentem, ad testandum non admittere, ne multitudine eorum, qui ad primam tonsuram, minoresque ordines promoventur, patria potestas penitus eludatur, prout ad istum effectum eas exigunt Cald. in l. si curatorem, v. lassis post num. 106. Cod. de restitut. in integr. Add. ad Dec. in cap. in præsentia num. 255. lit. C. de probat. Molin. de just. & jur. tom. 1. tract. 2. disput. 138. num. 4. & disput. 231. num. 4. Bossius de patr. potest. cap. 8. num. 138. Spin. de testam. in rubr. glos. 4. post num. 23. Bellet. disq. Cler. tit. de bon. §. 7. num. 26. Barbof. in auth. presbyteros num. 3. in fin. Codice de Episcopi & Clerici tom. 1. ubi retert, ac rejicit contrarium tenentes, Mart. de success. legat. part. 3. quæst. 13. art. 5. num. 5. Bardol. in prax. judic. & Advoc. v. Clericus numer. 79. Fragos. de regimin. Christ. Reipubl. tom. 3. lib. 1. disput. 2. num. 234. Mattienz. lib. 5. recopit. tit. 8. lib. 3. gloss. 2. sub num. 4. Fulgin. de solut. can. quæst. 12. nu. 6. in fin. Michalor. de frat. part. 1. cap. 11. num. 57. Carleval. de un. & alter. quart. part. 4. cap. 1. num. 242. cum seqq. Valasch. allegat. jur. tom. 1. alleg. 29. num. 123. Adden. ad Gratian. dec. March. 49. num. 10. & alios Rota in Maceraten. alimentorum 28. Maji 1608. §. Superaddebat, cum seqq. coram Taja.

Additque Rota, quod contraria sententia eas qualitates restringens ad solum privilegium fori, de quo Concilium loquitur, fuit a se posthabita, non solum ex proximè firmatis, verum etiam quia Doctores illam sequentes, vel loquuntur de privilegio canonis, Si quis suadente 17. quæst. 4. quo Clerici potiuntur, etiam si sint destituti requisitis Concilii juxta declarationem S. Congregationis Cardinalium, de qua testatur Bellet. disq. Cler. tit. de feud. Cler. person. §. 8. num. 22. & Gonz. ad regul. 8. Cancell. glos. 1. §. 1. num. 7. Aut quia non animadverterunt, quod requisita ista fuerunt a sacris Canonibus determinata longè ante celebrationem Concilii in cap. prohibere 21. cap. non licet 32. d. cap. Clerici 15. de vit. & honest. Cler. ac non obscure ad effectum testandi in d. l. Sacrosanctæ C. de Episc. & Cler. ibi: In eodem Clericatus gradu, locoque viventes. Unde est, quod Clerici his requisitis destituti non fruuntur privilegio, cap. Odoardus, de solut. quamvis illud a Concilio non dependeat, sed a sacris Canonibus indultum sit, prout tradunt Neviz. conf. 50. nu. 19. Covarr. var. resol. lib. 2. cap. 1. num. 9. Guttier. de juram. confir. part. 1. cap. 17. num. 10. & post n. 11. Menoch. de arb. lib. 2. cas. 193. num. 3. Carol. de Grass. de effect. Cler. effect. 7. num. 4. Molin. de just. & jur. disp. 571. num. 20. tom. 2. Fab. de Ann. consil. 124. num. 5. 6. & 7. lib. 2. Genuens. in prax. Archiepisc. Neapol. cap. 3. num. 3. Gratian. cap. 222. num. 39. & 40. Scannarol. de Visitat. Carcer. lib. 3. §. 9. cap. 3. num. 6. Reverendiss. Rojas decis. 475. num. 5. & in Baren. seu nullius pecuniariz 28. Januarii 1654. §. fin. coram Eminentissimo Cerro, impressa apud Mel. ad Castil. de alim. decis. 76. num. 8. & alii, quos retert Barbof. in collect. d. cap. Odoardus num. 8.

At nihilominus contrarium omninò tenendum est quoad privilegium canonis & immunitatis a vectigalibus per ea, quæ docent Navarr. lib. 5. consil. 24. de privil. edit. 2. Molin. tr. 3. de just. disp. 54. num. 9. Avil. de censur. par. 2. cap. 1. disp. 2. dub. 9. conclus. 3. Clar. lib. 5. sent. §. fin. qu. 36. num. 19. Less. de just. & jur. lib. 2. cap. 33. dub. 5. nu. 38. Malder. in 2. tr. 5. cap. 6. dub. 8. Garz. de benef. tom. 1. cap. 3. part. 2. num. 5. in fin. Comitol. in respons. moral. lib. 6. quæst. 20. Gonzal. d. glos. 5. §. 5. num. 7. Bellet. loc. cit. part. 1. tit. 3. §. 8. numer. 59. Dian. part. 1. tract. 2. resol. 34. Torreblanc. de Mag. cap. 6. num. 69. Suarez de legib. lib. 8. cap. 38. num. 1. Salas disput. 17. sect. 14. nu. 73. Sanchez in opusc. tom. 2. lib. 7. dub. 19. n. 20. Pontius de matrim. lib. 8. c. 19. n. 16. Palaus 10. 1. tr. 3. disp. 4. pun. 21. §. 4. Portell. in dub. Regul. v. Privilegium n. 7. & 67. Tum quia sic declaravit sæpius S. Congregatio, ut apud Doctores citatos, & nos aliàs. Tum quia privatio privilegiorum clericalium est odiosa, & idèd reitringenda. Cum enim Sacrum Concilium Trident. eas

conditiones ad solum fori privilegium retinendum petierit, non est id extendendum, ut necessariz sint ad retinendum cætera privilegia. Tum quia ubi textus alia privilegia volunt auferre, id exprimunt, ut in *cap. un. de Cler. conjug. in 6.* quod confirmat Tridentinum eodem *cap. 6. sess. 23. de reform.* ubi expressit Clericos conjugatos nullis aliis Clericorum privilegiis gaudere, præter canonicis, & fori, & his tantum, servatis quibusdam conditionibus. Atqui eas conditiones Concilium pro solo privilegio fori expressit. Atque adeo non requiruntur quoad alia, cum nullus alius textus eas requirat. Tum etiam quia privilegium fori restrictum est ob maximam Regum instantiam, ne fraudaretur eorum jurisdictione. Quod in reliquis privilegiis locum non habet.

80 Idem quoque, ac per easdem rationes quod facultatem testandi Clerico filiofamilias concessam, tradit Sanchez cum pluribus in *Decal. tom. 2. lib. 7. cap. 13. num. 35.* cum quibus rectè transiverit Rota in citata Romana Testamenti 13. Junii 1670. coram Bourlemont, firmans quod ea requisita sint tantum necessaria ad privilegium fori, de quo loquitur Concilium, etsi postea sententiam mutaverit in aliis decisionibus pro dicta causa. Et ita tandem declaravit sæpius S. Congregatio Concilii, cujus declarationes in hisce rebus, quæ sunt tamquam leges, profequi debemus, non autem decisiones Rotæ, quæ semper & ipsa veneratione illas profequuta est. Eæ sunt hujusmodi.

81 Pennensi. *Illustrissimi & Reverendissimi Domini. In dubium revocatur, an disposita in Concilio Tridentino sess. 23. de reform. cap. 6. circa qualitates Clericorum prima tonsura initiatorum, sive in minoribus Ordinibus constitutorum quoad privilegium fori procedant etiam quoad privilegia Canonis, & immunitatis, itaut non deferentes clericalem habitum, & tonsuram, nec inservientes Ecclesie, cui ex mandato Episcopi sunt adscripti, gaudere non possint privilegio Canonis, sive etiam non sint immunes a collectis laicorum, & aliis privilegiis ex juris communis dispositione ante Concilium Tridentinum competentibus, privetur.*

82 Die 2. Novembris 1604. Cum in Congregatione Concilii de hoc dubio actum esset, Congregatio unanimiter censuit cætera privilegia non esse decreto d. c. 6. Clericis ablata.

83 Tudertina. *Illustrissimi, &c. An Clericus prima Clericali tonsura insignitus, & qui postea uxorem unicam, & virginem accepit, illaque defuncta reassumpsit habitum, & cum eo, & tonsura incidit, licet non inserviat alicui Ecclesie, gaudeat beneficio cap. Odoardus, de solut. & cap. pervenit, de fidejuss.*

84 Die 16. Martii 1616. Congregatio censuit, gaudere.

85 In Tudertina. *Illustrissimi, &c. Achille Palemonio da Todi, Chierico di prima tonsura, humilissimo oratore delle SS. VV. illustrissime, le supplica a fargli grazia di dichiarare, se esso Oratore per non esser andato in habito, e tonsura, abbia perduto il privilegio concesso a Chierici di prima tonsura dalla legge Sacrosanctæ, C. de Episc. & Cler. di poter restare, ed acquistare, etiam quoad usum fructum, vivente patre, ovvero abbia perduto il privilegio del foro solamente, del quale parla il Concilio Tridentino sess. 23. c. 6.*

86 S. Congregatio Concilii censuit, decretum ejusdem Concilii cap. 6. sess. 23. non admissæ Clericis non habentibus qualitates, quæ ibidem exprimuntur, nisi privilegium fori, cætera verò remanere in dispositione juris communis, die 20. Februarii 1616.

87 Actum est rursus, an Prothonotarii Apostolici honorarii gaudeant privilegio fori, si beneficium Ecclesiasticum non habeant, neque habitum, & tonsuram deterentes alicui Ecclesie de mandato Episcopi inserviant juxta decretum c. 6. sess. 23. Et omissis, &c. Posthæc singulorum sententiis, itaut proponitur, relatis, reque diligentius discussa, Omnes Patres censuerunt simpliciter Prothonotarios honorarios Apostolicos gaudere privilegio fori, etiam si beneficium Ecclesiasticum non habeant, neque habitum, & tonsuram deferentes alicui Ecclesie de mandato Episcopi inserviant juxta decretum c. 6. sess. 23. Decisionem tamen non esse generaliter edendam, sed in specie tantum Prothonotario in habitu clericali incidenti, qui nunc Congregationem consulit. Prius tamen referendum Sanctissimo D. N. & præsertim, an velit, ut quoad Ordinem Subdiaconatus a Prothonotariis suscipiendum, innovetur decretum Martini V.

Itaque ut Clericus non habens qualitates Concilii Tridentini privetur cæteris privilegiis, requiritur trina monitio, & declaratio Judicis juxta dispositionem juris communis in d. Clem. de vit. & honest. Cler. cum aliis superioribus relatis, cui a Tridentino in hac re non fuit derogatum.

An Clericus malè promotus gaudeat privilegio fori, & immunitatis, aliisque privilegiis clericalibus?

IN S. Concilio Tridentino *sess. 7. c. 10. de reform.* habetur, Clericus in minoribus nullo gaudere privilegio clericali, si sit ordinatus ab Episcopo non suæ diocesis cum literis dimissoriis tui Capituli, sede vacante infra annum a die vacationis, excepto si ordinatus fuisset a status occasione habitus, vel preparati beneficii. Ad quod non censeo, requiri aliam declarationem; quia Concilium non privat privilegio jam possessio, sed resilitit solummodo, ne participetur, ad quod non est necessaria aliqua sententia, & ideo sicuti ex eadem clausula, non audeant interpretari alibi sumus dispositionem ejusdem Concilii *sess. 23. cap. 6. de reform.* tamquam ipso jure statuentem, nec inagentem alia declaratione, ita non est diversimodè in præsentem sentendum. Unde non erat cum Bonac. in *Bulla Cæn. cap. 15. punct. 3. num. 6. & de suspens. in part. quest. 1. punct. 11. num. 21.* ex eo modo loquendi non gaudeant, inferret, pœnam hanc non esse ipso jure inflictam, sed necessariam sententiam Judicis, cum ipse *punct. 6. num. 27.* loquens de *cit. cap. 6. sess. 23.* neget ob eadem verba, aliam declarationem requiri. Neque Authores, quos pro se citat, pro eo sentiunt. Quippe Navar. *conf. 19. de temp. ordin.* non loquitur de Tridentino, sed de Constitutione Pii II. Cum ex sacrorum imponente suspensionem malè promotis ad Ordines Sacros. Nec Carolus de Grassis cum Bajardo, aliique apud eum n. 634. de Tridentino verbum fecerunt.

Item Tridentinum *sess. 23. c. 10. de reformat.* decrevit, ut promotis literis dimissoriis obtentis a quovis in jurisdictione Episcopi loco Capituli sede vacante succedente, in eadem pœnas incidant, contentas in d. cap. 10. *sess. 7.* Concedentes autem dimissorias contra formam decreti ab officio & beneficio, per annum sunt ipso jure suspensi.

Quæ decreta ampliantur, quod Capitulum, vel ejus Vicarius non potest dare dimissoria intra annum, ut supra, arctato alia causa, quàm beneficii, ut si necessarij essent Ordines ad obtinendam gradum Theologiæ, Sanchez *lib. 7. opuscul. cap. 1. dub. 1. num. 38.* Idem quod Vicarius Capitalaris non potest dare dimissoria tam intra, quàm ultra annum, sede vacante, nisi ei fuerit hæc facultas specialiter mandata a Capitulo. Secus est in Vicario Apostolico, nisi ei fuerit restituta facultas in literis suæ commissionis, Guttier. *can. quest. lib. 2. cap. 12. num. 22.* cum Panvinio, & Mandosio. Denique quod pœna illa interdicti contra Capitulum lata in d. cap. 10. *sess. 7.* est latæ sententiæ, Henriquez *lib. 13. cap. 43. numer. 5.* Sanchez *dub. 20. num. 30.* Vivald. *de interdict. num. 18.* & Sayr. *lib. 5. de censur. cap. 12. num. 15.* Quia verbum *subjaceat*, est latæ sententiæ ut per Tiraquell. in *leg. si unquam, vers. revertatur*, num. 148.

Non est tamen vetitum per hæc decreta Capitulo, vel Vicario concedere commendatitias de vita, & moribus ad effectum Ordines recipiendi, verbi gratia vigore Brevis a Papa obtenti, Navar. *d. conf. 19. n. 1.* Sanchez *d. dub. 20. n. 37. & dub. 26.* Et interdicti illius personalis genericè absolutio nemini est reservata, ideo poterit Episcopus successor absolvere ex *c. nuper. de sent. excomm.* Coninch. *de cens. disp. 17. n. 76.* Nec ordinati in minoribus in hoc casu incurunt suspensionem tamquam ordinati sine licentia sui Episcopi. Quia facta est commutatio in hanc pœnam privationis privilegii clericali, Suar. *de cens. disp. 3. sect. 1. n. 20.* Sanchez *loc. cit. dub. 28. n. 5. & 14.* Ubi verò Tridentinum non est receptum, servabitur jus commune, de quo *cap. cum nullus de temp. ordin. in 6.* ut possint etiam intra annum a Capitulo dimissoriæ concedi, Tolet. *lib. 1. c. 49.* Sanchez *d. dub. 20. num. 37.* cum Salzedo.

Benè verum est ex prædicta dispositione Tridentini, aliique juribus, quibus inhibetur assumi, vel dari Ordines a Prælato non suo sine licentia, vel dimissoriis proprii, ut *c. nullus Episcopus, de temp. ordin. in 6.* cum similibus, inferri ab aliquibus magis generali illatione, eos non gaudere privilegio fori, qui ab Episcopo non suo sine debita licentia sunt ordinati. Cujus sententiæ est Mascard. *de probat. concl. 1140. num. 2.* Purpur. *conf. 408. lib. 2. Paris. de resign. benef. lib. 4. quest. 2. num. 85.* Cassan. in *consuet. Burg. rubr. cap. 1. §. 5. in fin.* Rebuff. in *tract. nomin. quest. 14. num. 32.* Salzed. ad Diaz *pract. crimin. cap. 26. vers. 2.* quando Episcopus, licet aliqui horum de solis Ordinibus minoribus, vel etiam de sola tonsura loquantur. Et fundantur præcipuè in eo, quod putant talem ordinationem nullam esse, eo quod per sacros Canones & prohibetur, & nulla dicitur *cap. 1.*

cap. 1. 2. §. 6. casu 9. quest. 2. §. illud quoque, cap. si quis ausus cum similibus 71. d. Nulliter autem ordinatus non est Clericus, sed laicus.

5 Sed non est hæc extensio admittenda. Etsi enim prohibita sit ordinum collatio, & susceptio a Prælato non proprio, & conferentes, suscipientesque gravibus pœnis subdantur, tamen non habemus unde suscipientes ipso facto priventur privilegio clericali, seu a participatione illius excludantur præterid, quod statuit Tridentinum, quod non est in consequentiam trahendum ad alia, arg. l. Papi-nianus, ff. de minor. Præsertim cum sit odiosum. Aliunde autem compertissimum est, ac receptum valdè, Ordinem conferri etiam a Prælato non suo, ita ut non sit necessaria nova collatio, cap. Lugdunensis, ubi Archid. Gemina. Præ-pof. & alii 9. quest. 2. Gloss. & Doctores in cap. eos, qui v. statuunt, de temp. ordin. in 6. & omnes Theologi, ac Sum-mistæ. Et licet Salzedus conetur dicto can. Lugdunensis respondere quintupliciter, qua id faciat probabilitate, considerandum relinquatur ex collatione responsionum cum textu. Fateor, Canones pro contraria sententia cita-tos plurimum nostræ refragari, cum sæpius dicant, talem ordinationem inanem, & irritam esse. Sed cum in contrarium sit veritas intelligendi sunt cum Glossa in d. cap. eos, qui, & cum Rota apud Caputaquentem decis. 106. lib. 1. & nobiscum alibi quoad executionem, & usum Ordinum, non autem quoad susceptionem.

6 Igitur ordinati ab Episcopo non suo tam sine dimis-soriis, quam cum dimissoriis Episcopi non sui, sed alii, dummodo non sit talis, qui successerit in jus Episcopi defuncti, vel dummodo non sint ordinati cum dimissoriis falsis ex Constit. Urbani VIII. Secretis, de quo alibi, non excluduntur a privilegiis clericalibus. Quod verum est etiam de ordinatis ab Episcopo impedito Ordines conferre, puta excommunicato, hæretico, schismatico, degradato cap. 2. de ordin. ab Episc. qui renunc. Quia, quam-vis denunciatus in excommunicatione, seu non tolera-tus amittat jurisdictionem, tamen quæ Ordinis sunt, & non solius jurisdictionis, sunt inamissibilia. Eiusmodi aut-tem est consecratio, seu collatio Ordinum. Ubi verè confertur Ordo clericalis, & clericale privilegium, nisi aliud obstet, locum habet. Jura autem casu 9. quest. 1. quatenus probare videntur nullam esse ordinationem ab excommunicato, vel hæretico factam, intelligenda sunt similiter, quoad executionem, ut clarè colligitur ex cap. 1. juncta Gloss. & cap. 2. de ordin. ab Episc. qui renunc. Carol. de Grass. de effect. Cler. effect. 1. num. 634. & 640. cum aliis.

7 Verum est, multos quoad primam tonsuram opinari, esse invalidè ab his collatam, ac proinde Clericos tantum ton-suratos non gaudere, eos nimirum, qui tenent, primam tonsuram non esse verum Ordinem, in quam sententiam præ cæteris descendit Bonac. de censur. in partic. disput. 3. quest. 1. punct. 11. num. 20. immemor eorum, quæ conve-niens nobiscum dixerat ad Bullam Cœm. disp. 1. quest. 16. punct. 3. num. 5. Ait enim eo num. 20. tonsuratum sine licen-tia sui Episcopi ab alio carere privilegio clericali. Quia col-latio tonsuræ pertinet ad jurisdictionem. Jurisdictio aut-tem nulla est in alienum subditum. Unde & nullus ef-fectus collationis tonsuræ. Sed cum apud Canonistas ex-ploratissimum sit, ex cap. cum contingit, de et. & qualit. primam tonsuram esse verum Ordinem, asserendum est consequenter ejus collationem non ita esse jurisdictionis, quin potius sit Ordinis, ac proinde inamissibilem. Et esto etiam non esset propriè Ordo, quia tamen ad illum prop-rius accedit, & est personæ consecratio quædam, utitur Episcopus eam conferendo potius potestate Ordinis, quam jurisdictionis. Igitur etiam si eam conferat sibi non subdito, confert tamen, ac proinde sic tonsuratus est ve-rus Clericus.

8 Quæ autem hætenus dicta sunt de malè ordinatis ex prædictis defectibus recipienda sunt de ordinatis cum in-habilitate ad Ordines, ut sunt servi, irregulares, & de aliis omnibus utcumque malè promotis, dummodò Or-dinem, seu characterem susceperint. Hi enim non exclu-duntur a privilegio clericali, non obstante inhabilitate, ar-gum. cap. 2. de serv. non ordin. ubi servus ordinatus, renuen-te domino, dicitur prius deponendus, quam domino resti-tuatur, Excipe, ut diximus, casum dict. cap. 10. sess. 7. & cap. 10. sess. 23. de reform. & Constitutionis Urbanæ. Et ita declaravit Sac. Congregatio Concilii, ut ex adjectis declara-tionibus.

9 S. Marci susceptionis ordinis. Clericus Carolus Corbellus Ter-ræ Mattofollonis narrat, sibi fuisse alias concessas a Vica-rio tunc existentis Episcopi S. Marci literas dimissoriales, ut promoveri possit ad duos primos minores ordines a quodam Abbate Cisterciensi, ut reipsa fuit ab ipso Abbate promotus. Non verò cupiens Orator ad alios ordines ascendere, renuen-te moderno Episcopo illum promovere, eo quia dictus Abbas

sibi non subditus ordines conferendi facultatem nullatenus ha-bebat, supplicat declarari, an ipse orator fuerit valide pro-motus in casu, de quo agitur?

Die 1. Decembris 1668. Sacra, &c. respondit Oratorem va-10 lide quidem fuisse promotum, sed non licite.

In Hydruntina Clericatus, in qua agebatur de Clericis ordi-11 natis cum dimissoriis Episcoporum titularium ratione præten-sæ familiaritatis absque dimissoriis Ordinarii Hydruntini, de quo Tridentinum sess. 14. c. 2. de reform. questum fuit

Primo, adessent valide, & licite ordinati? 12

Secundò, an gaudere debeant privilegio fori, & immunita-13 te ab oneribus laicalibus?

Die 16. Decembris 1637. Sacra, &c. ad primum respondit 14 esse valide, & non licite ordinatos, sed esse suspensos.

Ad Secundum respondit affirmative.

CONSULTATIO IX.

An Episcopus possit Regularibus prohibere, ne Missas ce-1 lebrent in Ecclesiis sæcularibus, sed in eorum Ecclesiis eorum Ordinum? &

An possit compellere Regulares ad exhibendos libros Sacri-2 stia, in quibus adnotantur celebrationes Missarum, ad hoc, ut ex iis constare possit de satisfactione obligationis debite ex legato pio, vel sufficiat sola fides Sacristæ, Missas fuisse celebratas?

AD primum. Negativè videtur respondendum. Quia 1 præceptum dirigi solum potest ad subditos, cap. Ut animarum, de constit. in 6. Regulares autem sunt exempti, & non subjiciuntur Episcopis. Et quia Pius V. in sua Con-stitutione 41. tom. 2. Bullar. §. 2. num. 8. decernit, quod fra-tribus mendicantibus non solum prohiberi non possit, ne Missas, & alia divina officia faciant in eorum Ecclesiis, verum etiam in quibuscumque aliis, ubi celebrari Missas solitum est, & et-iam ipsi non vocatis, sed ad id requisitis, celebrare valeant. Atque adeò videtur hæc prohibitio præjudicare libertati, & immunitati Regularium, qui facultatem habent ubique li-berè celebrandi.

At verò tenendum est, posse Episcopum justis de causis, 2 prohibere Parochis, aliisque Rectoribus Ecclesiarum sæ-cularium, ne in suis Ecclesiis permittant Missas celebrari a Regularibus, nisi ii ab Episcopo licentiam habent. Tum ut rixarum materia inter ipsos Regulares, & sæcula-res Sacerdotes impediatur. Cum enim multi sunt Sacerdo-tes sæculares pauperes, non debent cum eorum incommo- do admitti Regulares ad partem stipendii, quod pro Missis in eorum Ecclesiis celebrandis fideles contribuere velint. Tum ne detur occasio vagandi. Tum ne propriæ Ecclesiæ desituantur Missæ Sacrificio.

Rationem etiam affert Eminentiss. doctrin. & dignita-3 te Joannes de Lugo in respons. lib. 5. respons. 25. per tot. Quia facultas celebrandi non datur cogendi dominum, ut eo invito, possint Regulares in ejus Ecclesia celebrare. Possunt itaque celebrare vel in suis locis, vel etiam in alie-nis, permittentibus loci dominis. Cum ergo Ecclesiæ sæ-culares sint sub dominio, vel libera administratione Cle-rici sæcularis, non videntur habere Regulares jus, ut Cle-rici sæculari invito, possint adhuc in ejusmodi alienis Ec-clesiis celebrare.

Hoc ipsum manifestè probat num. 3. ex argumento a con-4 trario. Quia ipsi Regulares non tenentur admittere in suis Ecclesiis ad celebrandum omnes Clericos sæculares, qui ibi celebrare voluerint, nec possent Parochi jure conqueri, quod a Regularibus non permittantur, quo-ries volunt, in eorum Ecclesiis celebrare. Elset ergo o-diosa inæqualitas, si quod Clerici sæculares non possunt in Ecclesia regulari facere sine Regularium licentia, id possent Regulares in Ecclesia sæculari sine Clericorum con-sensu, imò ipsis repugnantibus, & contradicentibus. Atque ita testatur decrevisse S. Congr. Concilii, ac respon-disse in favorem Episcoporum anno 1648. Cui decreto adji-cio aliam declarationem ejusdem S. Congregationis in Se-nonensi sub die 18. Aprilis 1654. tenoris sequentis: Sacra, &c. censuit, &c. Archiepiscopum prohibere non debere, quin Regulares Missas celebrare possint pro devotione in Ecclesiis sæ-cularibus de consensu Rectorum, non tamen eos suscipere de-bere in dictis Ecclesiis onus celebrandi ratione stipendii, invito Episcopo.

Non obstat prima ratio in contrarium. Quia Episcopus 5 non prohibet Regularibus, sed Parochis, ac Rectoribus Ecclesiarum sæcularium, ne admittant Regulares ad ce-lebrandum in suis Ecclesiis, nam id ipsum spectat recogno-scere, quæ in sua Diœcesi circa spiritualia geruntur. Et ita dirigit suum præceptum ad subditos, & pro locis sibi subiectis juxta d. c. Ut animarum de constit. in 6. Sic etiam, quia Regulares non possunt admittere ad celebrandum in suis Ecclesiis, nisi qui facultatem habent celebrandi, ideò

possunt Episcopi prohibere, ne exteri Sacerdotes admittantur sine sua licentia. Quia hæc prohibitio afficit ipsos Sacerdotes. Ex quo resultat, quod Regulares nequeant admitti tamquam non habitatos. Quod etiam declaravit Sac. Congregatio Episcoporum 21. Octobris 1586. & 14. Januarii 1625. & Sac. Congregatio S. Officii 11. Augusti 1649.

- 6 Minus obstat secunda ratio. Tum quia Episcopus in hoc procedit tamquam Sedis Apostolicæ Delegatus vigore decreti Tridentini *inc. unic. sess. 22. de observ. & evit. in celebr. Miss.* Tum quia, ut ait idem Eminentiss. de Lugo num. 4. facilis est responsio, dicendo, Constitutionem illam Pii V. redactam fuisse postea ad terminos juris communis, & Concilii Tridentini a Gregorio XIII. in Bulla, quæ incipit, *Intanta*, quæ est 9. inter Bullas Gregorii. Quare cum de jure communi non possent cogi Parochi, aliique Rectores Ecclesiarum sæcularium ad admittendos Regulares, volentes in eorum Ecclesiis celebrare, non poterunt etiam nunc ad id compelli ex vi prædictæ Constitutionis. Additque, quod ibi fortasse, immò & certè, non est fermo de hoc casu, sed de eo, quod Parochi prætendebant, Regulares non posse celebrare pro mortuis, vel facere eorum officia in propriis, vel aliorum Ecclesiis, nisi ipso Parocho vocato, decernitur, posse non solum in Ecclesiis propriis, sed in aliis, non vocato Parocho. Quare hoc ultimum videtur intelligendum suppositis terminis habitibus, hoc est, si ii, ad quos aliæ Ecclesiæ spectant, non contradicant, sed consentiant, ut si esset Ecclesia regularis alterius Ordinis, vel Hospitalis, aut alius locus, ubi solent divina celebrari, & cujus Administratores id gratum habeant. Aliud verò est cogere Parochum, alioque Rectores, ut in propria Ecclesia sinant Regulares divina celebrare, quod esset nimis violentum, neque unquam Capitulum Ecclesiæ Cathedralis permetteret, ut Regulares venirent ad suam Ecclesiam ad celebrandum solemniter, vel canendum divinum officium, nisi quando ad id vocantur in casu speciali, ut in Exequiis Regum, quo casu solet singulis Religionibus una Capella designari, ut ibi pro anima defuncti canant solemniter Missam, & officium defunctorum.
- 7 Ad secundum quod attinet. Affirmant Manriquez p. 1. qu. Vicarial. q. 63. num. 6. citans Piafecium *in prax. p. 2. c. 3. num. 47. Ricc. in pr. tit. Praxis Regularium resol. 654. num. 7. Campanil. in divers. jur. Can. rubr. 12. c. 13. num. 30. & seqq.* qui alios adducit. Nam agitur de operibus piis, & de executione ultimæ voluntatis, e qua Regulares non eximuntur a potestate Episcopi, sed subiunt illius visitationi, & iudicio ex dispositione Concilii Tridentini *sess. 22. c. 8. & 9. de refor.* & potest punire Regulares delinquentes circa executionem ultimarum voluntatum. Quæ omnia confirmantur ex *Clem. un. de testam.*
- 8 Nihilominus tamen negativè tenendum est. Præcipua ratio ea est, quia Regulares sunt omninò exempti a jurisdictione Episcoporum, ut palam est, & nos alibi sæpius tradidimus. Tum quia celebratio Missarum non pertinet ad executionem ultimæ voluntatis, sed ad executionem obligationis assumptæ a Regularibus, quæ est obligatio alterius generis, nempe iustitiæ, & ibi incipit, ubi definit executio ultimæ voluntatis. Atque ita declaravit S. Congregatio Concilii in Urbinatensi 10. Martii 1663. ad d. c. 8. *sess. 23. de refor.* scilicet, *non posse ad id compellere Regulares, si non habet privilegium speciale.*
- 9 Non obstat, quod adductum est. Quia Tridentinum in citatis locis non loquitur quoad Regulares, sed quoad alia loca pia exempta. Quando enim Concilium constituit Episcopos Delegatos Sedis Apostolicæ etiam quoad Regulares, id exprimit. Quod autem non veniant nomine exemptorum, sed sint specialiter exprimendi, ex eo provenit, quia sunt plene exempti, habent suos immediatos Superiores, visitantur a propriis Prælatiis. Et ideo adest specialis ratio, cur non omnia, quæ statuuntur circa exemptos, censeantur statuta etiam circa Regulares, nisi de ipsis fiat expressa mentio.
- 10 Minus obstat d. *Clem. un. de testam.* Primò, quia disponit tantum quoad Regulares, qui sunt exequutores ultimarum voluntatum. Regularium autem assumptas obligationes circa Missas celebrandas virtute executionis ultimarum voluntatum non sunt exequutores ultimæ voluntatis alicujus, sed ab ipsis exequutoribus obligationem accipiunt. Secundò, quia d. Clementinam habere dumtaxat locum in Regularibus non plenè exempti, non autem in iis, qui sunt plenè exempti, & non possunt conveniri nec ratione contractus, nec ratione delicti coram Ordinario, docent Glof. in d. *Clem. v. Tales*, Richard. in 4. *dist. 45. quest. 2. num. 5.* Angel. v. *exequutor nu. 20.* Sylv. v. *testamentum 2. num. 2.* Rodriq. *part. 2. sum. c. 156. num. 8.* & *tom. 3. quest. regul. 70. art. ult. Veg. in sum. cap. 114. cas. 5. Molfes. tom. 2. sum. tr. 13. cap. 11. num. 29.* Facund.

lib. 6. de contract. cap. 5. num. 5. Vuading. eod. tit. disp. 4. dub. 13. §. 6. nu. 5. Carpius de exequutor. testam. lib. 1. cap. 5. num. 42.

CONSULTATIO X.

An concedi possint, ac debeant literæ remissoriales in materia canonizationis Sanctorum ad effectum examinandi testes, ne pereant eorum probationes, antequam doceatur de continuatione, ac percrebrescentia famæ sanctitatis, virtutum, ac miraculorum, atque devotione populi in genere tantum?

Negativè respondendum videtur. Nam, etsi, quando timetur de morte testium, dicatur, posse illos examinari, etiam ante litis contestationem, ne probationes pereant ad textum in *cap. Quoniam frequenter 5. ut lit. non contest.* ubi a regula negativa Innocentius III. excepit, nisi forte de morte testium timeatur, vel absentia diuturna; in quibus casibus cum civiliter est agendum, ne veritas occultetur, & probationis copia fortuitis casibus subtrahatur, senes & valetudinarii, & alii testes, de quibus ex aliqua rationabili causa timeatur, etiam lite non contestata, admittendi, cum copiosè relatis a Farinac. de testibus *quest. 76. part. 2. num. 82.* & a Didaco de Narbona in *annual. tract. jur. anno 61. num. 1.* qui etiam anno 70. *quest. 2. a num. 3. ad 9.* dixit, septuagenarium esse debere testem, ut propter mortis timorem ad examen recipi valeat ante litem contestatam, rejecta opinione Innocentii in dicto *cap. Quoniam frequenter num. 3.* aliorumque ejus sequacium de quinquagenario, utpote nullo juris, seu naturalis rationis fundamento innixa.

Non tamen dicta exceptio admittenda videtur in causa Beatificationis, & Canonizationis, cum textus consulto dicat, *cum civiliter est agendum*, ideoque Glossa ibi communiter accepta v. *Notet*, hoc ideo dicit, quia in criminalibus nunquam recipiuntur testes, lite non contestata. Ibi enim probationes strictissimè recipiuntur. Quare Farinac. d. *quest. 76. part. 4. num. 114.* id specificè negavit in senibus, valetudinariis, ac diu abfuturis ex mente communiter omnium Doctorum in eodem *cap. Quoniam*, præsertim Bald. *num. 7. Butr. nu. 2. Anchar. post num. 5.* & Marian. Socin. *num. 9.* Florian. in l. *In lege Aquilia num. 11. ff. ad l. Aquil. Clar. §. fin. quest. 44. in princ.* & Gomez in l. *Tauri 76. num. 4.* Nam causæ Canonizationis ob earum gravitatem æquiparantur criminalibus ex ponderatis a Jacobo Castellano de *Canoniz. Sanct. quest. 8. sub §. Quæro.* Quia negotium canonizationis iustorum non solum est arduum, verum etiam unum ex majoribus inter Christianos proponitur, juxta Gloss. in *cap. 1. de reliq. & vener. Sanct. in 6.*

Ideoque non videtur recedendum a praxi præscripta 3 in novissimis decretis felic. rec. Urbani VIII. ut scilicet antea fiat, & discutatur processus super non cultu, mox absolvatur inquisitio in genere super fama tantum, nec ante illius discussionem deveniatur ad alteram inquisitionem in specie secundum antiquissimam Ecclesiæ praxim, relata ab Hostiensis in *cap. 1. de reliq. & vener. Sanct.* & ab iis omnibus, qui de hac materia hucusque scripserunt.

Verum tenendum est, quod licet ante progressum ad 4 ulteriora ex præscripto, tam novorum decretorum pag. 11. quam novissimorum pag. 20. §. *Particularis* docendum sit de partitione decretorum per Urbanum VIII. in Congregatione Sanctissimæ Inquisitionis super non cultu editis anno 1625. ac publicatis postmodum anno 1634. & juxta formam requisitam ab Hostiensis in *d. cap. 1.* antequam deveniri possit ad inquisitionem specialem docendum quoque sit de continuatione, ac percrebrescentia famæ sanctitatis, virtutum, & miraculorum, ne devotione populi in genere dumtaxat, nihilominus, ac hujusmodi probationes pereant, potest concedi facultas examinandi in specie testes, adhuc in humanis degentes, optimè de vita, & moribus servorum Dei de visu, ac certa scientia informatos.

Nam de jure certum est, ante litem contestatam regulariter posse examinari testes abfuturos, valetudinarios, ac senes, præsertim quando imminet periculum mortis, ne veritas occultetur, & probationis copia subtrahatur ad textum expressum in adducto *cap. Quoniam, ut lit. non contest.* ubi Glof. *vers. Regulariter in princ.* Innoc. *num. 1.* Hostien. *num. 3. ac 6. num. 26.* Zabarell. *col. 1. sub initio, & num. 2. in 1. & 2. opposit.* ubi respondet contrariis. Idemque notant communiter cæteri Canonistæ, ac tradunt Bart. in *d. l. Aquilia col. 2. in fin. & col. 4. post princ.* & ibi Alber. *n. 4. ff. ad l. Aquil. Bald. in ant. sed, & si quis num. 10. in fin. C. de testib. Malcard.*

- Mascard. *de probat. lib. 2. concl. 683. num. 2.* ubi de communi, & *concl. 1367. n. 4. lib. 3.* ac ceteri, quos magno numero adducit Farinac. *de testib. d. quest. 76. num. 82. cum pluribus seqq.*
- 6 Immò licitum est hujusmodi testes examinari, etiam a Judice, a quo fuit appellatum, tametsi nihil debeat coram eo, lite pendente, attentari, *cap. Non solum 2. de appell. in 6. Abb. post Butr. in d. cap. Quoniam num. 13. in fin. ibique Felin. sub num. 4. Vestr. in prax. lib. 6. cap. 2. rubr. de testib. & eorum inductione n. 4. & Farinac. d. qu. 76. num. 24. ac seqq.*
- 7 Idque sanè potiori jure procedit in casu, quo lis jam dicitur contestata per appositionem manus Pontificis, prævia commissione, ejus manu signata, & in actis Congregationis S. Rituum exhibita cum citatione exequuta in Illustrissimum Fidei promotorem ad dicendum contra. In cujus vim S. Congregat. exercitium jurisdictionis acquisitum, & causa dicitur introducta. Ut proinde petita remissoria sit concedenda pro quibuscunque locis a Postulatoribus specificandis cum hiis tamen conditionibus.
- 8 Quod scilicet legitimus Procurator in Curia juret, testes examinandos super assertis miraculis esse senes, ac valetudinarios, adeò de illorum morte valeat timeri. Item quod hujusmodi depositiones servantur seorsim, ponanturque ad partes non faciendæ de actis, nisi articulo desuper discussio in Congreg. S. Rituum. Rursus quod citetur pars ad dicendum contra articulos, videndum illos ad probandum admitti, testes jurare super articulis, ac tota causa juxta Vestr. *d. lib. 6. c. 2. num. 1. & seq. Ridolphin. in prax. par. 1. cap. 11. n. 16.* Ac denique erit per testes juramento de veritate dicenda alterum addendum in fine examinis de non patefaciendo suum testimonium antequam publicetur, ut inquit Vestr. *d. cap. 2. num. 20. ibique Gravac. in addit. n. 33. & Ridolphin. d. cap. 11. num. 116.*
- 9 Atque ita censuit S. Rituum Congregatio in causa Majoricen. Servæ Dei Catharinæ Thomasiæ monialis S. Augustini, in qua pro examinandis testibus in specie resolutum fuit die 4. Martii 1665. concedi posse quascunque literas dimissoriales, & compulsoriales pro inquisitione speciali, etiamsi hætenus deventum non fuerit ad inquisitionem generalem. Idem censuit die 21. Aprilis 1668. in Romana Beatificationis, & Canonizationis Venerabilis servi Dei Josephi a Matre Dei, fundatoris Clericorum Scholarum piarum.
- 10 Porrò hanc dicere possumus anticipatam testium senio, aut morbo caulariorum testificationem, quæ sæpè fit ante litem institutam diplomatica venia, fidem obtinere inquisitionis factæ judicio jam constituto in formam conjecturæ duntaxat, quod attinet ad eos testes, qui iterum interrogari nequeunt. Examen verò in futurum, hoc est testimonia repræsentata vocant.
- 11 Nec obstat, quod testes, ut dicantur senes, debeant excedere annum sexagesimum primum, ac etiam septuagenarium. Nam id ex communi Doctorum placito Judicis arbitrio remittitur. Quando enim senex existit in septuagesimo anno, tunc non potest arbitrari, eum non esse senem. Quare Judex arbitrium suum profert a septuaginta annis infra usque ad quinquaginta, & non supra, cum tunc indistinctè senex dicatur, ut per Abb. *in d. cap. Quoniam num. 18. ceterosque cumulat a Farinac. d. qu. 76. par. 3. num. 84.* Prout etiam Judicis arbitrio remittitur quando dicatur absentia diuturna; & quando dicantur valetudinarii, & de morte eorum timeatur, ut per eundem Farinac. *ubi supra num. 85. & seq.* Quin in omnem casum sufficit de morte prædictorum testium timeri, etiamsi non essent senes, vel abfuturi, ut valeant examinari ante litem contestatam secundum Innoc. *in d. cap. Quoniam num. 3.*
- 12 Minus obstat, quod in criminalibus non recipiantur testes, lite non contestata, & causæ Canonizationum ob eandem gravitatem æquiparentur causis criminalibus. Quoniam de jure id profus negatur, solumque parificantur omnino causis civilibus, licet ob earum gravitatem sint arduæ, ac de majoribus, quæ inter Christianos proponantur, & maxima cum diligentia in iis procedatur per text. *in c. Venerabilis, de testib. ibi. Discretionem vestram mandamus, quatenus testes, &c. super vitæ, & miraculis duxerunt procedendos examine singillatim curatis, ubi Glossa v. examinare singillatim, assent testes secretò, & separatim in causis Canonizationum esse examinandos, ne unus instruat alterum, & veritas facilius haberi nequeat, & adducta per Malvet. post Aretin. de Canoniz. Sancti. dub. 3. num. 65. tract. tom. 14. fol. 101. col. 2. Panvin. in relat. S. Bonaventuræ registrata in princ. tom. 2. Opusc. p. 2. art. 4. propè princip. & Contilor. eod. tract. cap. 18. num. 25. explora opinione Jacobi Castella-*

ni. Nam in causa Canonizationis non agitur de præjudicio certæ, vel incertæ personæ, vel animæ, seu fidei, sicuti in causis hæresis, ut fusiùs per edictum Malvet. *ubi supra tom. 68. fol. 102. col. 1. sub princ.* Id quod fortius procedit, quando causa fuit introducta in S. Congr. per commissionem manu Santissimi signatam, & in actis exhibitum cum citatione contra Illustr. D. Promotorem, ut dixi. Quare cum Sedes Apostolica appoverit manum, Ordinarii, tanquam inferiores, nequeunt amplius in eam se intromittere.

Neque id adversatur praxi novissimorum decretorum, *13 in quibus pag. 27. §. Verùm, ne pereant probationes, fel. rec. Urbanus VIII. jussit, quod nulla habita ratione quinquaginta annorum, qui elabi debent ab obitu Servorum Dei, priusquam Congregatio S. Rituum procedat ad eorum Canonizationem, processus in specie compleri possint, & de eorum validitate in ea cognosci.*

CONSULTATIO XI.

An in causis Canonizationum probari debeat, quod fuerit adhibitus Notarius, creatus auctoritate Apostolica?

Respondeo affirmativè, itaut hujusmodi qualitas post novissima decreta Urbani VIII. omnino requiratur. Quod etiam antea servabatur ea ratione, quia causæ Canonizationum sunt de majoribus Ecclesiæ, non autem de respicientibus temporalia, in quibus solum posse adhiberi Notarium, creatum auctoritate laica, inquit Hostien. *in cap. Quia propter 42. sub num. 32. & seq. de elect. licet Concil. etiam de canoniz. c. 25. num. 34.* qui suum tractatum edidit decennio ferè ante novissima decreta, fateatur id non esse necessarium, sed magis conveniens, & ita resolutum fuit in relatione S. Raymundi. In aliis verò causis Ecclesiasticis de jure verior videtur opinio, quod Notarii creati auctoritate laicali possint adhiberi, Abb. *in c. sicut, ne Cler. vel Monach. reddens rationem, quia id respicit nudum ministerium, quod laicis non prohibetur, & hanc opinionem servari de consuetudine quicquid sit de rigore juris, testatur idem Abb. num. 19. in fin. cum seq.* Atque ita concordant opiniones Gabr. *com. concl. tit. de fid. Instrum. concl. 5. num. 9.* Quod verò ad ejus commissionem satis constat per attestationem propriam, ut tenet Rot. coram Verall. *dec. 245. & alibi, ac S. Rituum Congregatio in relatione S. Hiacynthi, & præcipuè in processibus de partibus, in quibus consuetudo observatur.*

CONSULTATIO XII.

An liceat Abbati regulari erigere suam umbellam, vulgò Baldachinum, ac celebrare Pontificalia, & Missam solemnem in casu, quo Canonici una cum Capitulo Cathedralis consueverant ab immemorabili supplicantes agmine composito accedere ad Ecclesiam ipsius Abbatis, ibique celebrare primas Vesperas, ac Missam solemnem in die festo S. Titularis Ecclesiæ?

Affirmativè resolvendum videtur. Quod enim ad Baldachinum attinet certissimum est, Abbates Congregatione Casinatis posse illud erigere in tribus anni festivitibus ex declaratione S. Rituum Congregationis edita anno 1628. ab Urbano VIII. sub die 21. Julii 1629. confirmata, de qua Bullar. Casinense Constit. 230. Barbof. *de jure Eccles. lib. 1. cap. 17. num. 59. & in summ. Apost. dec. collect. 53. num. 8. & de potest. Episc. alleg. 80. n. 19. Novar. in lucer. Regul. v. Baldachinus n. 5. Tambur. de jur. Abb. tom. 1. disp. 21. qu. 10. Don. in prax. com. 1. par. 2. tr. 13. qu. 74. num. 8. Pasqualig. ad Laurent. de Franch. qu. 3. num. 390. & alii.*

Nec facit, quod dies Sancti Titularis, in quo celebratur hæc solemnitas non sit dies festus. Quia dies festus, de quo in dicta declaratione, non intelligitur dies festus de præcepto, sed dies, qui in ordine ad Ecclesiam, ubi celebratur, sit festus. Nullus autem dies festus solemnior est, quàm festus Sancti Titularis Ecclesiæ. Est enim primæ classis, & celebratur sub ritu duplici, ut notant Gavant. *in rubr. Brev. sect. 3. cap. 12. Castald. in prax. ceremon. lib. 3. sect. 1. num. 3. & lib. 2. sect. 5. cap. 1. num. 9. & Carena resol. 231. num. 12.* Maxime quia S. Congregatio habuit solum intentionem restringendi potius vices usus dicti Baldachini, quàm respicere in quibus præcisè diebus erigatur. Hincque Doctores, qui super eadem declaratione scripserunt, non de tribus festivitibus, sed de tribus vicibus sermonem habent, ut videre est apud Gavant. *in manual. Episcop. v. Abbates numer. 6. & Pasqualig. loc. citat.*

- 3 Non obstat, quod sicuti non licet Abbati Baldachinum erigere, præsentente Episcopo, ita etiam illud erigere nequeat, quando Canonici, absente Episcopo, capitulariter ad dictam Ecclesiam accedunt. Quoniam privilegium concessum Episcopo, ne in ipso præsentente, per Abbatem Baldachinum erigatur, est personale, & talis honor debetur dignitati Episcopali, ideòque non debet extendi ad favorem Capituli, cui deest dignitas prædicta. Deinde dubitari multum potest de hac prærogativa Episcopi, ne, ipso præsentente, possit Abbas retinere suum baldachinum erectum, cum latis superque videatur satisfactum decreto Apostolico in hac re edito 10. Maji 1630. si Regulares non impediunt Episcopo, accedenti ad ipsorum Ecclesiam usum baldachini, ut ex eisdem decreti tenore manifestò liquet. Et ideò, si accedente Episcopo una cum Capitulo, vel, ut celebret solemniter, velut interfuit primis Vesperis, & Missæ solemnem in dicta Ecclesia die festo ejusdem Sancti Titularis, Abbas non erigit baldachinum, id facit ex urbanitate, & in honorem gradus, ac dignitatis Episcopalis, per quam concessum est Episcopis dumtaxat, ut in Ecclesiis Regularium possint erigere baldachinum, ut patet ex præmio dicti decreti S. Congreg. super Episcop. & Regul. eo die 10. Junii 1603. ibi: *Decet Episcopos pro eo quod in Ecclesia Dei excellunt dignitatis gradu, traditque Gratian. discept. 467. numer. 7. Lezan. in summ. tom. 3. v. Baldachinum num. 40. Barbof. de jur. Eccles. lib. 1. cap. 7. numer. 131. Et propterea quod competit Episcopo ratione dignitatis, Capitulo nullo modo competere potest, cap. Quia sæpe, de elect. lib. 6. Clement. statutum eod. tit. Fermolin. de potest. Capitul. Sede vac. quest. 4. num. 4. & 17. Michael. Fer. de præced. quest. 1. num. 27. ubi quod ille honor, & reverentia, quæ debetur Episcopo, adeò illius ossibus hæret, ut nequeat transire ad alium. Ideòque resolutum fuit a S. Congregatione Rituum in una Casinensi 10. Junii 1621. non posse Vicarium Episcopi, ipso absente, erigere baldachinum in Ecclesiis Monasteriorum Congregationis Casinensis, cujus resolutionis meminit Novar. loc. cit. n. 7. Barbof. d. collect. 53. n. 6. ac Lezan. ubi sup. n. 6. Et in specie, quod privilegia, quæ comperunt Episcopo, non communicentur Capitulo, nisi quando interest eum eodem Episcopo ad ejus personam integrandam, probat Frances de Cathedr. cap. 39. num. 38. Quia tunc Capitulum censetur pars corporis Episcopi, quando incedit cum suo capite, secus autem si solus incedat. Tunc enim non consideratur ut pars corporis Episcopi, sed ut Collegium separatum, sicuti deducitur ex textu in cap. Capitulum, de rescript. & in cap. dilecta, & ibi Glos. de excess. Præl. ac tradit Fermol. de potest. Cap. Sede vac. p. 3. quest. 6. num. 5. Ubi quod Canonici possunt considerari quatenus repræsentant Ecclesiam Cathedralem, & tunc non constituunt unum corpus sine Episcopo. Ubi autem absens est Episcopus, non consideratur tamquam Capitulum, sed tamquam Collegium, & hoc casu Episcopus non est pars Capituli, nec è contra, cap. Irrefragabili, v. excessus de offic. Ord. Abb. in cap. Cum te, de rescript. Anguian. de legib. lib. 2. concert. 4. numer. 4.*
- 4 Nullaque videtur lubeffe repugnantia, quod possint eodem tempore manere in Ecclesia duo baldachina. Unum in loco nobiliori pro Episcopo. Alterum in loco inferiori pro Abbate. Idque deducitur ex eo, quod Doctores dicunt, hoc privilegium Episcopi non posse præjudicare Abbati, ut præ aliis latè Pasqualig. ad Laurent. de Franch. tit. de usu Baldach. quest. 4. num. 395. cum seq. advertens num. 393. in fine, quod idem decretum habet clausulas præservativas. Maxime dum Abbas non præterit concurrere cum Episcopo in exercitio Pontificalium, & in usu baldachini, eo præsentente. Et sanè si hoc permittitur Principibus sæcularibus, non recognoscantibus Superiorem, quod utinam non toleraretur etiam Baronibus, ac Principibus vasallis contra dignitatem Episcopalem, ac ritum Ecclesiasticum, multò magis permitti debet Abbati mitrato, qui retinet primam dignitatem post Episcopum, Lap. alleg. 84. num. 11. Abb. inc. Ex ore num. 3. not. 4. de privil. Pacian. de prob. lib. 2. cap. 27. num. 87. Nullibi enim reperitur jure cautum, quod Abbas illud non possit erigere, manente in superiori loco baldachino Episcopi, cum possit, immò teneatur Abbas in prædicto die festo solemniter celebrare ex vi Regulæ, Gavant. in rubr. Miss. d. p. 3. tit. 11. n. 4. & Pasqual. de Sacrif. Miss. q. 877. n. 1.
- 5 Quo verò ad Vesperas, & Missam solemnem, non est illicitum Abbati seorsim a Capitulo, & postquam ipsum recessit, canere primas Vesperas, & Missam solemnem cum Pontificalibus, cum in rubricis minimè prohibita reperitur hæc reiteratio, nec ullam repugnantiam involvat. Nam aliquando præcipitur celebratio duarum Missa-

rum, Gavant. ad rubr. Missal. p. 3. tit. 11. num. 9. cum seqq. & par. 4. tot. tit. 15. Quart. in ead. rubr. par. 1. tit. 4. Pasqualig. de Sacrif. Miss. q. 343. num. 1. cum seqq. Et servatur Mediolani in Ecclesia S. Ambrosii Papæ, in Ecclesia S. Augustini, & Romæ in Ecclesia D. Petri. Altera enim decantatur, interessente summo Pontifice, & altera a Canonicis. Immo valde conveniens est, quod Abbas, uti Prælati Ecclesiæ in festivitate adeò solemnem Missam celebret Pontificalem ea majori, qua potest solemnitate, ut docet praxis universalis Ecclesiæ, & quod in ea impediri nequeat ab Episcopo, & multò minus a Capitulo, probat Cespedes de exempt. Regular. cap. 13. dub. 222. num. 2. Donat. in prax. p. 2. tr. 13. q. 76. & Pasqual. d. tit. de usu baldach. q. 3. num. 391. Et ita videtur declarasse S. Rituum Congreg. in Ravennatenfi 20. Aprilis 1668.

At nihilominus negativè resolvendum censeo. Quamvis enim Abbates ex consuetudine approbata per Sac. Rituum Congregationem possint uti Baldachino, cum solemniter celebrent in suis Ecclesiis in tribus dumtaxat festivitatibus, ut decreto adducto, confirmato ab Urbano VIII. apud Tambur. de jur. Abb. tom. 1. disp. 21. q. 10. num. 10. Non tamen eo uti possunt in hoc casu. Quia cum celebratio hujusmodi Vesperarum, ac Missæ solemnem spectet ad Canonicos, accedentes capitulariter ad Ecclesiam Abbatis, utique idem munus non potest exerceri per eundem Abbatem. Quoniam Vesperæ, ac Missa solemnem unica tantum vice de uno eodemque die festo celebrari possunt, ac debent præcipuè in Ecclesia regulari. Nam Missa solemnem est illa, quæ repræsentat celebritatem diei, seu solemnitatem officii, quodcumque illud sit. Hæc autem decantatur a Canonicis. Ergo alia Missa non erit solemnem. Atque ideò cessante solemnitate, ac usu Pontificalium in Vesperis, & Missa solemnem, præsentente Capitulo, & celebrante, non potest Abbas uti baldachino, quod sibi licitum est tantummodo, quando solemniter celebrat juxta dictam resolutionem Sac. Congregationis.

Et quemadmodum non licet Abbati Pontificalia exercere, atque erigere baldachinum in Ecclesia sua, præsentente Episcopo, Tambur. loco alleg. q. 3. numer. 7. neque in primis Vesperis, & Missa solemnem, sed postea tantum, ut resolvit S. Congreg. Rituum in dicta Ravennatenfi anno 1655. ita pariter id ei licere nequit, quando Canonici, absente Episcopo, capitulariter ad illam accedunt, quia repræsentant Ecclesiam Cathedralem, & dicuntur pars corporis Episcopi, præceduntque Abbates, atque alios Prælatos inferiores, habentque sedem digniorem, ut ex Cæremoniali Episcoporum lib. 1. cap. 20. & cap. 31. quod refert, ac sequitur Ferr. de præcedent. q. 1. num. 6. & 7. Barbof. de Canon. & dignit. cap. 18. num. 52. Grat. discept. forens. cap. 111. num. 3. cum pluribus seq. ac Rot. dec. 111. num. 8. par. 5. rec. Quare, licet Abbas præcedat Canonicos, ut singulos, quia in quibusdam æquiparatur Episcopo cap. fin. de offic. deleg. in 6. & notant Mantic. tr. de concil. num. 121. Alberic. in d. v. Abbas, unde utitur insigniis Episcopalibus, mitra, baculo, & confert Ordines Minores, ac est in culmine dignitatis per Glos. in c. 2. de præb. in 6. Villadieg. tr. de leg. quest. 7. Non tamen præcedit Canonicos collegialiter intervenientes, ut docent Dec. conf. 161. Rip. lib. 1. resp. 23. num. 3. Jo. Sylv. de benef. p. 1. quest. 2. num. 81. & seq. quos citat, & sequitur Menoch. conf. 52. n. 137.

Neque obstat, quod Episcopus non sit præsentens. Nam adhuc Canonici sunt membra ipsius, ut capitis, cap. Novit. de his, quæ fiunt a Præl. cum aliis, quæ alibi adduximus. Immo Capitulum tamquam corpus, & collegium est in dignitate constitutum per Glos. in cap. si Canonicis, de off. Ord. in 6. & habet etiam jurisdictionem a jure, ut notat Menoch. d. conf. 52. n. 86.

Minusque obstat exemplum Ecclesiæ S. Ambrosii Mediolanensis, & aliarum. Tum quia est Ecclesia duplex; quæ officiat a duobus Capitulis diversi ritus, quorum alterum officiare debet ex ritu proprio, & quoad Ecclesiam S. Petri, aliter alius Magistri Cæremoniarum asserunt, nempe unam Missam solemnem dumtaxat decantari, assistente Pontifice. Quod etiam observat in Basilica Lateranensi. Tum etiam quia licet ex causa rationabili celebrari possit Missa votiva solemnem in duplicibus, & etiam in festo de præcepto ex Gavanto, Quarto, ac Pasqualigo citatis, iidem tamen excipiunt dies festos majores, seu primæ classis, inter quos connumeratur dies festus Sancti Titularis Ecclesiæ. Quod etiam excipit Tambur. opuscul. de Sacrif. Miss. lib. 2. c. 6. §. 1. num. 4. & constat ex praxi Ecclesiæ.

CONSULVATIO XIII.

Ut sue potestatis limites, ac modus in Sacris Ordinationibus habendis religiose valeant Episcopi servare, quaeritur

Primò, An Episcopus Clericum, ratione originis, vel domicilii, alteri Episcopo subditum, possit ratione beneficii, quod in diœcesi sua obtinet ad Sacros Ordines promovere, quamvis beneficium ipsum, ac congruam sustentationem sufficiens non sit,posito tamen, quod dictus Clericus ad titulum sufficientis patrimonii ordinetur?

Secundò, An ordinandus ratione beneficii indigeat literis testimonialibus Ordinarii Originis, vel domicilii, de vita, & moribus, aliisque requisitis, vel satis sit de illis constare Episcopo ordinanti per informationem in suo Tribunali legitime assumptam?

Quod ad primam partem primi dubii aliqua diximus tom. I. Sit regula, quoad utrumque dubium: Episcopus diœcesanus potest ordinare sine alterius licentia, habentem in sua Diœcesi beneficium, vel dimissorias illi concedere, ut ab alio Episcopo ordinetur. Ita Glofs. in cap. Cum nullus, de temp. ordinat. in 6. ubi Jo: Andr. sub princ. Archid. Ancharan. & Butr. num. 1. Gemin. num. 5. & seqq. Franch. num. 3. ac tradunt Garz. de benef. p. 2. cap. 4. num. 1. Burg. de Paz. lib. 3. Taurinum. 393. Campanil. in divers. jur. rubr. 9. cap. 8. num. 11. Ugol. de potest. Episc. cap. 26. §. 3. Bonac. de Sacram. disp. 8. quest. un. pun. 4. num. 14. Sanch. opusc. lib. 7. cap. 23. numer. 15. Narbon. num. 204. Piafeciis, Mar. Anton. Armendar. Ricc. Homob. Molles. Squill. Scipio de Rub. quos refert, ac sequitur Barbof. de offic. Episc. alleg. 4. numer. 42. Thom. Vellach. tom. 1. alleg. 5. a. n. 26. Quarant. v. Ordo, Pax Jordan. Elucubr. lib. 3. tit. 6. num. 73. Fermosin. in cap. Quoad translationem, de temp. ordin. quest. 6. num. 1. Trullench. de Sacram. lib. 6. cap. un. dub. 7. num. 15. aliique.

2 Quoniam habens in diœcesi beneficium, ibi residet quamdiu illud possidet, fitque diœcesanus accivis, contrahitque domicilium ex Bartol. in l. heredes absens, §. proinde, ff. de judic. & l. 1. n. 13. ff. de nunc. Abb. in cap. postulasti, de for. com. Campan. n. 17. Boer. dec. 260. num. 20. Cardos. in prax. Judic. v. Domicilium num. 6. Velach. d. alleg. 5. n. 29. Pax Jordan. ubi sup. num. 47. Fermosin. num. 2. & concinunt Doctores in cap. fin. de for. comp. Sylvest. v. Civitas q. 4. Jo: Andr. in cap. Statutum, §. Cum autem, de rescript. in 6. Turrecrem. in cap. extra provincias 3. quest. 6. num. 2. Sanchez. loco citato cap. 1. dub. 23. num. 3. & alii apud Carol. de Grass. de eff. Cler. in prax. num. 368. Idque etiam si beneficiatus actu abesset a loco beneficii, quia necessitas juris residendi facit sortiri domicilium, Panormit. & Butr. in d. cap. Postulasti num. 4. de for. comp. Diaz. in prax. cap. 20. Sanch. dict. dub. 23. num. 4. Domicilium enim acquisitum ratione beneficii finitur dimisso beneficio, Sanch. ibid. num. 15. qui num. 16. subdit ex Felin. in cap. Dilectus 2. de rescript. & Rot. dec. 70. eod. tit. in antiq. quod si quis impetrans narret, se esse Clericum diœcesis, in qua habet domicilium, satis est, etiam si de alia diœcesi sit oriundus. Immo id locum habet etiam si beneficium non requirit residentiam, neque in illo resideat, neque in illius diœcesi, cum textus in d. cap. Cum nullus simpliciter loquatur. Ita Doctores ad dict. textum, Add. ad Quar. v. Ordo, Ricc. in pr. for. Eccles. resolut. 253. Ugol. d. c. 26. §. 3.

3 Quod quidem procedit etiam si beneficium sit tenue, immò tenuissimum. Est contra Quarantam in d. v. Ordo, ac ibi Prosperum Augustinum, Piafeciis par. 1. cap. 2. art. 2. num. 1. Marantam, Riccium, Squillantem, & Mollesium apud Fermosinum. Nam, quamvis verum sit, quod ad titulum beneficii tenuis non possit quis ordinari ex Tridentino sess. 21. cap. 2. de reform. non tamen ex hoc habetur, quod habens beneficium, etiam tenuissimum in diœcesi, non sit diœcesanus, atque subiectus Episcopo diœcesis, ac proinde quod non possit ab eo ordinari ad titulum patrimonii, & beneficii simul. Textus enim in dict. cap. Cum nullus, de temp. Ordin. absolute decernit, Ordinarium ratione beneficii existentis in sua diœcesi, posse beneficiatum ad Ordines promovere, vel illi dimissorias concedere, nulla facta distinctione. In iure autem, quæ de beneficio disponuntur, locum habent in quocunque beneficio etiam tenuissimo, ita ut quod decernitur in Tridentino sess. 23. cap. 6. de refor. scilicet Clericum possidentem beneficium gaudere privilegio fori tam in civilibus, quam in criminalibus, comprobetur in quocunque beneficio, Navar. de Hor. canon. cap. 21. num. 11. Azor. par. 1. lib. 10. cap. 3. Garz. par. 1. cap. 3. num. 37. & p. 7. cap. 2. num. 3. & S. Congregatio, quæ in una Januensi

die 18. Martii 1628. declaravit, gaudere privilegio fori promotum ad Ordines cum collatione beneficii redditus duorum scutorum annuorum, qui incedens in habitu laicali, dum caperetur a licitoribus unum ex illis occidit, & ad carceres laicales adductus fuit. Et hanc sententiam tuentur Glofs. in d. cap. Cum nullus, v. Ecclesiasticum, Mar. Anton. var. resol. lib. 1. post resolut. 112. cas. 28. ubi quod diceretur divinatio, si quis assereret, quod textus in d. cap. Cum nullus, sit intelligendus de beneficio qualificato per curam, aut residentiam, Fagnan. in cap. Omnis, num. 98. de pœnit. & remiss. Garz. loc. alleg. num. 8. Pax Jordan. ubi sup. num. 74. Fermosin. etiam sup. num. 12. & seq. Palaus tract. 27. pun. 15. num. 5. Leander. tom. 2. de Sacram. Ordin. disp. 8. quest. 14. & Sanch. eo dub. 24. num. 7. & fuit resolutum a S. Congreg. Concilii die 20. Maii 1594. teste Barbof. in collect. Bull. v. Beneficium num. 3. & Nicolio in fosc. v. Ordon. etiam 3. Et communiter si ordinandus adjiceret beneficio tenui patrimonium sufficiens, possit ab eo Episcopo ordinari, ut per Ugol. Ricc. & alios cum Campan. num. 12. qui etiam fatetur Episcopum, qui conferret ordines subdito ratione tenuis beneficii, & non habenti supplementum patrimonii non incurrere pœnam contra promoventem alienum subditum, sed ad verius promoventem absque sufficienti titulo.

Si tamen Episcopus conferret beneficium extero in fraudem, ut illi conferat ordines, non posset ei ordines conferre juxta Piafec. in pr. Episc. p. 1. cap. 1. Ricc. resol. 262. Molles. in summ. tr. 2. de Sacram. Ord. cap. 2. Novar. concl. 2. de Ord. num. 21. & Campanil. rubr. 9. cap. 8. num. 17. Minusque posset quis ordinari ab Episcopo beneficii, quando esset tenuissimum, ratione præsumptæ fraudis, ut tradunt Barbof. p. 2. alleg. 4. num. 45. & Camp. d. cap. 8. num. 12. qui etiam refert a S. Congregat. Concilii responsum fuisse, promotum ab alieno Episcopo ratione beneficii tenuissimi, esse male promotum, ipsumque propterea suspensum ab executione, & Ordinatore a collatione per annum. Quod tamen non ausim credere, nisi adfuerit fraus.

Quale autem sit beneficium tenuissimum, Sot. de just. lib. 10. quest. 5. art. 3. ait esse illud, quod non attingit ducatos octo. Quod placuit Barbofæ d. num. 45. Auctor verò prax. Episc. v. beneficium, §. 3. par. 1. & Piafeciis in pr. cap. 1. num. 10. volunt esse redditus annui quatuor ducatorum, quibus adhæret Campan. loc. alleg. ex sententia Pauli de Eleazar. in Clement. 2. de decim. quem sequitur Menoch. de arb. lib. 2. cas. 216. addit usque ad ducatos septem inclusivè dicatur tenue, ut proinde ipse Campanilis existimaverit posse conferri ab Episcopo ordines Clerico extero tamquam suo subdito, possidenti in sua diœcesi beneficium annui redditus ducatorum tredecim unum cum patrimonio adjuncto.

Id quod, ut dixi, locum habet etiam in beneficio simpliciter nullam omnino requirente residentiam, vel respectu loci, in quo est, vel respectu diœcesis, text. in d. cap. Cum nullus, qui indistinctè loquitur, prout indistinctè illum intelligunt Jo: Andr. Archid. & Butr. num. 1. ac Gemin. num. 6. Quamvis ex Innocentio dicant, Episcopum urbanè agere, si hujusmodi beneficiatum non ordinet sine prioris Episcopi licentia. Hanc autem licentiam non requiri absolute, docent locis citatis Garz. num. 9. Pax Jordan. num. 75. Fermosin. num. 8. & apud ipsum Mar. Anton. Averfa, Machad. Riccium, ac tradit Piafec. part. 1. cap. 1. art. 3. num. 3. Velasc. tom. 1. alleg. 4. num. 30. Palaus num. 5. Leand. d. disp. 8. quest. 13. Sanchez d. dub. 23. numer. 7. malè refragante Genuensi in prax. cap. 48. num. 3. ac malè limitante Bonacina num. 14. ad beneficium, quod sufficiat ad sustentationem beneficiati. Nam, licet habens beneficium, non requirens residentiam, non dicatur ex hoc habere propriè domicilium in loco beneficii, dum Doctores dicunt, Clericum habere domicilium ubi habet beneficium, exigens residentiam, ut Innoc. Archid. Jo: Andr. Mar. Soccin. Rebuff. Malchard. & Tusch. quos refert, ac sequitur Farinac. in fragm. crim. p. 1. num. 126. Quoniam habitatio, vel habitandi necessitas a jure inducitur, inducit domicilium, hic autem non habitat, nec a jure cogitur habitare, Angel. v. Civis in princip. Sylvest. v. Civitas quest. 4. Felin. in cap. dilectus 2. de rescript. num. 1. Butr. Imola, & alii, Innoc. & Panorm. in cap. ex eo, de privil. quos sequitur Sanchez d. lib. 7. opusc. cap. 1. dub. 23. num. 2. Nihilominus habens beneficium merè simplex, si non ratione domicilii, ratione tamen beneficii, quod possidet in diœcesi, est diœcesano subiectus, & ab eo potest ordinari ex d. cap. Cum nullus, ubi distinguitur subiectio ratione domicilii a subiectione ratione beneficii, & originis.

Immo Garzias de benef. p. 4. cap. 4. num. 3. id extendit ad beneficium manuale, & ad nutum amovibile. Nam licet ad illius titulum quis promoveri non possit, ut tradunt com-

communiter Doctores, ratione tamen illius poterit ad alium titulum ordinari ab Episcopo, in cuius diœcesi est beneficium, ut docent Gemin. & Franch. in d. c. *Cum nullus*, & Rebuff. in pr. tit. de Cler. & a quibus num. 21. quos sequitur idem Garzia loc. cit. Ampliantque, ut locum obtineat etiam si non habeat beneficium in titulum, sed in commendam perpetuam ad utilitatem Commendatarii. Nam ista reputatur titulus canonicus, sive habet vim tituli, ad tradita per Garz. ubi supra num. 10. Barbof. par. 2. alleg. 4. num. 50. Novar. concl. 2. de Ord. num. 15. & per Borrel. in sum. dec. tit. de Commenda, & commendatariis so. 1. Et quamquam Franchus aliter sentiat, intelligi tamen debet, ut ait Garzia ibid. num. 11. de commenda temporali, vel ad Ecclesiæ utilitatem, ut in terminis c. *Nemo*, de elect. in 6. quæ non est titulus canonicus, neque vim tituli habet. Quod approbat Rebuff. cit. loc. num. 21.

- 8 Item ampliant, ut locum habeat sive sit beneficium, propter quod recipit ordinem, sive non, cum textus in d. cap. *Cum nullus* generaliter, & indistinctè loquatur, ut ait Glos. ibi v. *Ecclesiasticum*. Unde si beneficium haberet certum Ordinem annexum, puta Subdiaconatus, poterit ab eodem Episcopo ratione talis beneficii, etiam ad alios Ordines promoveri, ut docent Ugol. de potest. Episc. d. c. 26. §. 3. Barb. eod. argum. p. 2. alleg. 4. num. 50. & Ricc. in d. pr. ref. 258. num. 2.
- 9 At tandem inquirunt, quod non solum possit eum ordinare Episcopus beneficii, sed etiam cum eo dispensare in interstitiis, & in illegitimitate ad Ordines minores. Ita Garz. cap. 5. num. 14. Barbof. cit. num. 454. Nam cum sit illius subditus ratione beneficii quoad ordines, est quoque subditus quoad omnia concernentia dictos Ordines, & illis annexa, juxta l. 2. ff. de jurisd. omn. Jud. Quæ non obtinere, ajunt Navar. cons. 12. & 13. de temp. Ord. Rodriq. tom. 2. sum. cap. 14. num. 10. Camp. d. rubr. 9. cap. 8. num. 29. Genuen. in pr. cap. 83. Ricc. p. 3. collect. dec. 596. & alii relati a Sanchez de matrim. disp. 1. num. 25. in familiari Episcopi trienniali, aliàs non subdito, cum quo fatentur, ipsum Episcopum non posse dispensare in interstitiis, neque in defectu natalium ad Ordines minores, ut posset proprius Episcopus, ea quidem ratione, quia, uno impedimento sublato, alterum sublato non censetur, cap. *Ex tua*, de us. & auth. pall. In hoc autem casu duplex concurrat impedimentum. Alterum defectu subjectionis ad Ordines; alterum irregularitatis. Sublato igitur priori per initiandi licentiam, non aufertur posterius, cum potestas initiandi, & dispensandi sit separata. A separatis autem non fit illatio, vulg. l. *Papinianus*, ff. de minor. Ipse verò Sanchez alia ratione censet, posse Episcopum cum suo familiari dispensare in interstitiis, & in quacunque irregularitate. Quod ad id habitatio majoris partis anni sufficiat, ut etiam tenet Sà v. *Episcopus* num. 36.
- 11 Observat tamen Garz. d. p. 2. c. 4. num. 15. quod Episcopus, in cuius diœcesi est beneficium, poterit ordinare, vel dare literas dimissorias, etiam si beneficium esset subiectum alteri Episcopo quoad provisionem, idem etiam si spectaret ad provisionem alterius Episcopi, sed si esset alteri Episcopo subiectum quoad jura Episcopalia, tunc ille deberet id facere, quia tunc in illius diœcesi esse videtur, ut per Franc. 2. in d. cap. *Cum nullus*, Prosp. ad Quar. v. *Ordo*, Ricc. d. ref. 258. Novar. concl. 2. num. 13. de Ordin. & Campanil. d. c. 8. n. 16.
- 12 Notandum item est, quod ad hunc effectum requiritur possessio pacifica beneficii, itaut, non sufficiat sola collatio, seu titulus. Nam ad hoc, ut quis efficiatur de foro, necessarium est, quod habeat beneficium cum effectu juxta dispositionem Tridentini sess. 11. cap. 12. de reform. & tenent etiam Ricc. d. resol. 258. Novar. cit. n. 20. Cened. pr. quest. cap. 4. num. 23. Campanil. in div. rubr. 8. c. 3. Quamvis Garzia dicat, solam possessionem absque titulo sufficere, d. cap. 4. n. 16.
- 13 Atque ita censuit Sac. Congregatio Concilii cum aliàs, tum novissimè in una *Castrensi* Ordinum sub die 24. Martii 1668. ad cap. 8. & ad cap. 13. sess. 23. de reform. quæ cum sibi proposita fuissent hæc eadem dubia, ad primum respondit, *affirmativè*, nisi adsit fraus, & ad secundum etiam *affirmativè*, jussitque dari declarationem. Nam sufficit, quod promovendus sit notus Ordinanti, ut illum ordinare possit etiam sine literis testimonialibus, Ciarlin. in contr. for. cap. 4. numer. 24. & Gratian. discept. 430. num. 1. & 2. Quæ testimoniales semper debent concedi ab eo, qui est melius edoctus de vita & moribus ordinandi, ita ut si quis nullius diœcesis sit ordinandus, licet dimissorias ab Episcopo viciniore accipiat, tamen testimoniales dantur a Prælo inferiori, tanquam melius edocto, ut tradit Novar. in sum. Bull. tom. 1. tit. de Ordin. extra temp. n. 6. Hinc literæ testimoniales, sive commenda-

titæ dicuntur literæ Prælati testimonium, & commendationem facientes de vita, & moribus subditi, qui postulat ad ordines promoveri ex Tridentino sess. 23. cap. 8. & distinguuntur a dimissoriis, quibus datur licentia a proprio Episcopo, ut ab alio quis possit ordinari.

Obtinens autem literas, seu privilegium a Sede Apostolica, ut promoveri possit a quocumque Antistite catholico, seu aliàs ab Episcopo non suo, non potest uti tali indulto, nisi habeat commendatitias sui Ordinarii. Si secus fiat, ordinatus a collatione ordinum per annum, & ordinatus a susceptorum ordinum executione, quandiu proprio Ordinario promoti videbitur expedire, est suspensus, ex loco cit. Itaque in isto casu non requiruntur dimissoriæ, sed solum commendatitias proprii Ordinarii, ut Tolet. lib. 1. c. 49. §. quarta, Quaranta ver. Ordo §. suspensionis pœnam. Bonac. de susp. in par. 9. pun. 11. num. 22. & Ciarlin. d. cap. 46. num. 23. Quod decretum limitat Tolet. loc. allegat. cum declaratione S. Congregationis, ut non habeat locum in collatione primæ tonsuræ; quia hoc loco non continetur ordinum appellatione. Vide Sanchez opusc. lib. 7. cap. 1. dub. 23. num. 13. ubi notat non satis esse beneficium proximè habendum, ut ratione illius possit quis ordinari ab Episcopo, de cuius diœcesi non est, e.g. quidam, qui est de diœcesi Cordubensi, non est prima tonsura initiatus, præsentatur a patrono ad Capellaniam quandam Granatæ existentem, & ad eam obtinendam vult prima tonsura initiari, ab Archiepiscopo Granatensi, nullatenus posse, asserit, quia cum ratione beneficii fiat incola, non est talis, dum beneficium non habet. Sicque Jurisperitus admodum doctus, quem ipse Sanchez consuluit, & tradunt Doctores ferè omnes, dum ajunt Episcopum diœcesis posse ordinare sine alterius licentia, vel dimissorias concedere habenti in sua diœcesi beneficium, quos refert Passarin. in d. cap. cum nullus num. 53. Quod supponit Concilium Trid. sess. 21. cap. 2. de ref. quod ad hoc, ut quis possit ordinari ad titulum beneficii, requiritur, quod pacificè beneficium possideat. Ubi igitur quis non habet neque possidet beneficium, non est subiectus Episcopo ratione beneficii, atque adeò non potuit ratione beneficii ordinari nequidem ad primam tonsuram, idque tandem elicitur ex textu ipso c. *Cum nullus*, illis verbis: *Cum nullus Clericus paræciæ alienæ præter superioris ipsius licentiam debeat ordinari*, &c. Præsupponit ergo Clericatum, sive primam tonsuram in ordinando ad titulum beneficii, ut fiat subditus Episcopi diœcesis, in qua possidet beneficium. Unde non potest ei prius conferri beneficium, & deinde prima tonsura, nam beneficium non potest conferri subiecto incapaci, nempe laico: ad beneficium enim Ecclesiasticum requiritur saltem prima tonsura, cap. *Deus de vit.* & honest. Cler. & Clam. 1. de elect. Et quamvis Geminianus, & Franch. in d. c. *Cum nullus* addant, quod etiam postulatus ad beneficium possit ordinari ad titulum illius beneficii, ad quod postulatur, & quod si postulantes postea non elegerint, teneantur illi ad sufficiens beneficium cap. *pastorales de jurepatr.* non obstante, quod ut quis ordinetur ratione beneficii non sufficit præsentatio, sed requiratur, quod beneficium actu sit collatum, ut per Dian. p. 8. traçt. 2. resol. 24. Pax Jord. tit. 6. num. 101. & alios, quos sequitur Passar. ubi supra num. 72. Immo quod habeatur illius pacifica possessio, atque adeò quod non possit ordinari extra diœcesim suam, quia in aliena solum est postulatus ad beneficium, quia in prima tonsura id non potest verificari, cum non possit conferri beneficium, nisi Clerico, & ex consequenti nisi jam tonsurato. Unde ratione beneficii tunc poterit laicus tonsurari, quando a patrono præsentatur pro beneficio intra diœcesim existente.

Nihilominus ait Passarin. in d. cap. *Cum nullus* 4. num. 5. quod in hoc casu Episcopus laicæ diœcesis, vel non potuit ordinare sine ejus Episcopi licentia, cum ratione præsentationis ad beneficium laicus non fiat subditus Episcopi, in cuius diœcesi beneficium existit, vel saltem Episcopus id facere non poterit, nisi dum actu confert illi beneficium, ut non sit dabilis casus, in quo tonsura insignitus actu non obtineat beneficium, ratione cujus promovetur ad Clericatum. Sed quoad hoc ultimum rectè alii judicent. Ego autem assero, id esse contra mentem ac verba d. c. *Cum nullus*, & præterea ab usum tam latè apertas, ut nullius consilio, nec vi aut minis ocludi possint, & aperiretur via longè, ac latè patens novis fraudibus in hac materia ordinationis, ut proinde ob quotidiana scandala, quæ ex abusu d. cap. *Cum nullus* obveniunt pluries cogitatum sit remedium aliquod, ac moderationem restrictionemque, ne Episcopi sint ita faciles, atque effrenes ad conferendos ordines alienis subditis titulo emendicato, ac sæpius ementito beneficii.

CONSULTATIO XIV.

An Episcopus, multoquo magis S. Rituum Congregatio, possit transferre jejunium, a jure communi inductum, ab uno die in alium?

Respondeo, posse ex rationabili causa. Desumitur ex cap. *Consilium, de obser. jejun.* ubi jejunium incidens in Dominica, anticipatur in Sabbato, ex Constitutione Leonis X. de qua Navarrus cap. 21. *Manual. num. 11.* & ex Urbano VIII. sua Constitutione edita die 13. Octobris 1638. quæ incipit, *Cum evenire*, docentque Doctores apud Leandrum tract. 5. in præcept. *Eccles. disp. 10. qu. 39.* & 42. ac Bossium tom. 3. *moral. tit. 21. §. 3. num. 163.* Quia licet teneatur Episcopus exequi, quæ statuuntur in jure Canonico, quando executioni sunt demandanda, potest tamen mutare aliquam circumstantiam concernentem executionem, quando ita exigit prudentia, & proinde exequi in uno tempore, quod esset in alio exequendum. Quod præsertim habet locum quando talis mutatio circumstantiæ est conformis juri canonico, ut in hac specie de translatione jejunii in alium diem ex rationabili causa. Hoc enim præstat ipsum jus Canonico in d. c. *Consilium.*

Atque ex hoc inferitur, ut notat etiam Cajetanus in *sum. v. Jejunium cap. 3. in fin.* Sylvius 2. 2. q. 147. ar. 4. & Trullenc. lib. 3. in *decal. cap. 2. dub. 5. n. 19.* quod si in aliqua Ecclesia, aut loco alicujus diocesis contingat celebrari aliquod festum solemne, ut esset festum Titularis, aut Patroni, & eodem die incidat jejunium indictum a jure communi, poterit pro iis, qui sunt illius loci, vel illius Ecclesiæ transferre jejunium in alium diem. Neque obstat, quod causa non sit universalis. Quia sicut lex non requirit causam universalem, ut concedi possit dispensatio, sed tantum in iis, cum quibus dispensatur, ita neque ut fiat immutatio in executione legis quoad aliquam circumstantiam requiritur, quod causa sit universalis, sed sufficit, si habeat locum in iis, pro quibus fit immutatio. Ita Franciæ pluribus in locis, in quibus colitur festum S. Quintini, quod accidit in vigilia Omnium Sanctorum, transfertur jejunium in antecedentem diem Vigiliæ. Messanæ in festo S. Christinæ, quod semper contingit in Vigilia S. Jacobi Apostoli, comeduntur carnes, dummodo non accidat feria sexta, vel Sabbato. Et S. Rituum Congregatio in una *Cremonensi* Oppidi Carravagii die 9. Junii 1668. transtulit Vigiliam S. Laurentii in diem antecedentem, in qua contingit Vigilia Sanctorum Martyrum Firmi, & Rustici Tutelarium dicti Oppidi, ubi magno totius Provinciæ concursu venerantur. Idem fuit concessum die 24. Septembris 1638. & 26. Maji 1659. ut refert Lantusca in suo *Theatro.*

CONSULTATIO XV.

An, quando non sufficiunt redditus Principatus, vel Regni pro illius defensione, ac custodia, aliisque hujusmodi, teneatur Status Ecclesiasticus pecuniam conferre?

ET quidem certum videtur in casu communis & equalis utilitatis Ecclesiasticorum ac sæcularium, ipsos Ecclesiasticos ad hoc teneri, idque sine discussione bonorum sæcularium. Quia obligatio conferendi est eadem in omnibus. Hanc opinionem sequuntur, atque approbant Authores, quos adducit Delbene de *Imm. Eccl. p. 1. cap. 5. dub. 15.* & *dub. 20.* Flores de Mena lib. 2. q. *var. jur. q. 21.* & *num. 214.* & D. Fagnan. in cap. *Non minus, de immunit. Eccles. num. 53.* fatetur esse probabiliorum ab extrinseco ratione autoritatis.

Esse autem communem utilitatem utriusque Status illud, quod est necessarium pro defensione ac custodia præcisa Regni, sive Principatus, dubitari non potest. Nam cum status Ecclesiasticus invitatur sæculari, & sæcularis defensioni Principatus, sive Regni, tandiù ille durabit, quandiù hic est duraturus; atque respectu ejusdem Status Ecclesiastici universalis ita est immediata hæc utilitas, ut est respectu particularium ejusdem Status, ripam munire, ne excrescens flumen agros occupet. Quo exemplo utuntur ii, qui de immediata Ecclesiasticorum utilitate sermonem habent. Unde Urbanus Octavus in Indulto pro Statu Mediolanensi, ut Ecclesiastici conferrent sumptibus munitionum, inter cætera illud quoque adduxit: *Quod ex munitione hujusmodi totius Status tam Cleri, quam populi securitati prospiceretur.* Et Flores de Mena loquens de collatione Cleri Hispaniarum pro millionibus lib. 2. *var. quest. 21. num. 219.* affirma-

vit, quod directè, & principaliter utramque utilitatem sæcularium & Clericorum respiceret. Præter quod differentia, quam Doctores assignant considerando num utilitas sit communis æquè principaliter utriusque Status, ut Ecclesiasticus conferre teneatur, non extenditur ad casum, quando sæculares ex se nequeunt necessitati prospicere, quamvis sit illis immediata & proxima, Ecclesiasticis verò remota.

Et sicut in dubium revocandum non est, quod si sufficient redditus Principatus, non possint imponi vestigalia, multoquo minus iis Ecclesiasticis gravari, ut rectè notant cum aliis Carol. de Grass. de *effect. Cleric. effect. 3. num. 244.* Larrea alleg. *fiscal. 59. num. 27. ex l. neminem in fin. Cod. de Sacros. Eccles.* Vasquez, & Menchaca cap. 6. *controv. lib. 1.* Quia cum, ut vestigal sit justum, requiratur potestas, causa, proportio, si desit causa, nempè premens, & cogens necessitas, & finis, ad quem Regnum, & Principatus constitutus est, nimirum ad servandam communem utilitatem, & ad injurias hostium a populo propullandas, tyrannicum esset, fraus, & rapina, ut docet Cajetan. v. *Vestigalia*, & consentiunt cæteri Doctores, immò & concussio, ut loquitur Richardus in 4. d. 25. art. 3. *quest. 2.* ex D. Augustino de verb. *Domini serm. 19. relato in cap. Militare 23. quest. 1.* ibi, *Quicumque sibi stipendia publicè decreta consequitur, si amplius quærit, tanquam calumniator, & concussor Joannis sententia Luc. condemnatur.* Ita quoque certum esse debet, quod quando non suppetunt facultates sæcularium, debent ob bonum publicum Ecclesiastici conferre.

Ut autem id comprobetur, duo notanda sunt. Primum non sufficere, quod inter sæculares sit unus, vel alter dives, ut dici possit, ipsos generatim pollere facultatibus. Quia prospicere publicæ necessitati non est hujus, vel illius in particulari, sed omnium, vel majoris partis. Nam quod debet Universitas, singuli debent, l. 7. §. 1. ff. *Quod cujusque Univ.* Quod observat Cardinalis de Lugo de *just. & jur. disp. 36. sect. 8. num. 125.* Alterum est, quod, ut dicatur, facultates sæcularium non suppetere, non est necesse eas omnes consumptum iri. Id enim nunquam contigerit. Itaque statum impotentia Doctores explicant, quando singuli cives non possunt sine emissione decentia sui status, vel sine magno incommodo suis solis sumptibus communi necessitati, vel utilitati providere, ut ex Martha, Megala, & Marchino inquit Delbene d. *dub. 20. num. 2. ac 3.* Et D. Fagnanus, loquens de hac utilitate utriusque Status, ac obligatione Ecclesiastici, utitur terminis commoditatis, & facilitatis, non autem extremæ necessitatis. Sunt ejus verba: *Ut sine Clericis non possint commodè mania custodiri per laicos.* Et mox: *Ut sine auxilio exemptorum locus facile custodiri non possit.* Ita in cap. *Pervenit num. 13. de immunit. Eccles. Vel ut singuli nequeant sine magno gravamine suis solis sumptibus occurrere necessitati,* ceu explicat Suarez ad *Reg. Angliæ lib. 4. cap. 36.* quem alii sequuntur, quos citat Diana par. 4. tract. 1. de *Immunit. resol. 11.* & Cardinal. de Lugo d. *num. 125.* qui ad majorem explicationem subdit: *Quod aliqui ita explicant, ut laici solvendo gabellam illam sine Clericorum auxilio cogentur, se eis privare, quæ quotannis necessaria eis sunt ad vivendum secundum convenientiam sui status.* Id, quod intelligi debet de fructibus, non de valore bonorum, ut bene advertit cum antiquioribus Natta *conf. 284. n. 6.* & juxta modum excussionis reddituum Ecclesiasticorum pro reedificatione Ecclesiarum antequam deveniatur ad contributionem sæcularium, ut notat Frances de *Eccles. Cathedr. c. 13. n. 35. cum 45. & 63.*

Quod autem Regna, & Principatus in hoc miserrimo rerum statu reperiantur, nemo est, qui ambigat, etiam ex ipsis Ecclesiasticis. Cum enim pars major nobilium vivat ex redditibus fiscalium, vel locorum montium, qui valde diminuti sunt ex publica necessitate, cumque sumptus pro victu notabiliter sint aucti, mercatores, atque opifices ob populorum paupertatem, ac penuriam, monetæ alterationem, ac grave onus vestigalium vix sustentari possint, in diesque necessitas excrescat, & præcipue quia tributa integra juxta locorum distributionem exigi non possunt, cum pagi, oppidi, civitates ita tenues, ac pauperes factæ sint, ut earum bona censu, & æstimatione sint habita indigna, nisi quis caput, & vitam censerit vellet, cum nihil præter vitam, & corpus cives habeant, immò nihil aliud sint, quàm effigies, immò umbræ hominum fame, frigore, illuvie, squalore enecti, contusi, ac debilitati inter saxa, rupesque ad hæc perusti artus, nive rigentes nervi, membra torrida gelu, ut ait de militibus Annibalis P. Scipio apud Livium lib. 1. *belli pun. 2.* & nihilominus sæpè bellorum, & negociorum magnitudo cogit Principes, ordinarios Rei-

- publicæ proventus agere, & indictiones, superindictiones, ac vectigalia nova, & inusitata extraordinaria imponere, non tam ad sui, quam populi utilitatem, maxime ubi ærarium, & Fiscus jam exhausta sunt, & urget necessitas, quæ legem non habet communem, sed suas habet amarissimas, & populus egrè ferre non debeat, sibi imponi onera contributionum, quibus vita, & salus, bonorumque reliquorum conservatio, pareatur. Quod cum sit notorium, & moraliter certum, profectò necessaria non est physica discussio sæcularium facultatum, quæ sanè difficillima, & quodammodo impossibilis est, ut proinde, ea omissa, teneri Ecclesiasticos ad contributionem astringent Bartolus, Capycius, Author Cappellæ Tolosanæ, Martha, Soufa, & Afflictus, quos refert Delbene *d. dub. 20. num. 9.* Et ita praxi servatum fuisse in casu illo Indulti Florentinis a Clemente VIII. concessi, notat cum Afflictò idem Delbene, cum in hac re magna præstanda sit fides Principibus Catholicis, religiosis, ac immunitatis Ecclesiasticæ zelatoribus.
- 6 Atque hinc non oportet petere consensum Cleri, sed sufficit recursus ad Sedem Apostolicam, qui illi æquivallet, cum sit penè dixerim impossibile, quod resolutio totius Cleri unius Regni, vel Principatus in forma legitima congregati huic necessitati, vel saveat, vel conformet, cum constet tot opinionibus, suumque sit dissentire, & consilium pro moribus cujusque capere, dum physicus quidam facultatem sæcularium defectus ipsi demonstrari non poterit, sitque verum, quod tantum ex publicis malis sentimus, quantum ad res privatas pertinet, nec in eis quidquam acrius, quam pecunia damnum stimulat, ut Appositè Annibal apud Livium.
- 7 Ex his autem rationibus, & quia experientia docemur, Clerum hujusmodi contributionibus se opponere, idèò tanquam ab ejus dissensu appellatur ad Sedem Apostolicam. Nam sicuti quando Clerus obstitit, certum est, sufficere consensum Episcopi ex Grasso *ubi supra effect. 3. num. 241.* ita quoque a resistentia totius Cleri recurritur ad Pontificem, Judicem supremum, ut ex Abb. *in cap. non minus, de immunit. Eccles.* notat Guttier. *lib. 1. pract. quest. 9. 3. num. 8.* & Marth. *de jurisdict. par. 4. cent. 1. cas. 10. num. 18.* & *segg.* Ac proinde illius regulæ generalis, quod scilicet Ecclesiastici non tenentur ad vectigalia, una ex limitationibus hæc est, quando vectigalia, seu collectæ imponuntur, & solvuntur de licentia Summi Pontificis. Atque ita id intellexerunt, ac in praxi observarunt ii Pontifices, qui regibus Catholicis Hispaniarum Indulta Subsidiis, Excusati, ac Millionum hucusque concessere.
- 8 Nec juribus defunt motiva æquitatis, & congruentiæ. Primum est, quod agitur de contributione ab omnibus Provinciis unitis tuo Regi, ac Principi propter necessitatem eroganda. Ex quo inferitur, esse justam, non violentam, ut ex *l. 1. tit. 7. lib. 6. Recopil. legum Hispaniarum* advertit Larrea *alleg. fiscal. 59. n. 9.*
- 9 Secundum est suavitas exigentiæ, ut si non exigatur major quantitas in pretio rerum comestibilium, nec auferatur pars fructuum ab ipsis Ecclesiasticis, sed solum mensura rerum comestibilium sit minor, quemadmodum est *Sisa* Hispaniarum.
- 10 Tertium est, quod probabilis est opinio, quæ affirmat, non lædi immunitatem Ecclesiasticam, quando onus, five vectigal imponitur sæcularibus, & ex illis eveniat præter intentionem Principis aliqua læsio Ecclesiasticis. Estque communis inter Theologos, præsertim Hispanos quam comprobatur cum Sylvestro, Henriquez, Lopez, Maldero, Rodriguez, Molina, Sanchez, Laymanno, Thomas Delbene *part. 1. de immunit. cap. 5. dub. 7. sect. 1. ex numer. 20.* & *sect. 4.* quibus in locis probabilem censet. Quia id attenditur, quod principaliter agitur, non quod in consequentiam venit, *l. qui exceptionem, de condit. indeb. eamque communem vocat Cardinalis de Lugo 2. par. de just. & jur. disput. 36. sect. 9. num. 133.* & *n. 142.* sub initio sectionis, adducens exemplum, quod possit exigi vectigal, vel decima rerum omnium, quæ venduntur, quæ Hispanè dicitur *Alcavala* ab eo, qui vendit, vel emit a Clerico, licèt inde eveniat, eventurumque sit, quod vendat majoris, vel minoris pretii emat. Et examinans exactè quicquid dici posset, quod indirectè ageretur contra Immunitatem, ut id evitetur juxta sacros Canones, qui hoc idem reprobant, docet, quod nec indirectè agi contra Immunitatem is, qui non eo animo vectigal, ut graventur Clerici, imponit. Quod exemplo confirmat. Si enim Princeps imponeret vectigal iis, qui introducerent libros Ecclesiasticos, gravaret indirectè statum Ecclesiasticum, nam præsumeretur, ejusmodi fuisse suam intentionem. At verò si illud generaliter imponeret super libris, contrarium censendum est, quamvis ex hoc eveniret, quod Ecclesiastici pluris il-
- los emerent. Nemo enim taddubitat, quin possit Princeps vectigalia mercibus exportandis, vel importandis imponere, licèt præjudicium Ecclesiasticis obveniat. Quod etiam non differetur Delbene *eo cap. 5. dub. 7. sect. 4.* & approbat in omnibus aliis vectigalibus, quæ imponuntur super actu, qui est distinctus a contractu emptio-nis, in quo Ecclesiastici sunt immunes, ut *dub. 7. sect. 10. num. 5.*
- Quartum est. Quia sunt qui arbitrentur casus esse, quibus utroque jure divino, & humano, Ecclesiastici & eorum bona, Ecclesiæ, locaque pia tributis, collectis, & vectigalibus, oneribusque, & personalibus, ac realibus, seu patrimonialibus, onerari possint a Principibus laicis. Et in primis in casu necessitatis urgentis dicunt, eos posse bona Ecclesiæ capere, quemadmodum Joas Rex Israel *4. Reg. 14. cap. v. 14. 16.* Item Exemplo Ezechie Regis Juda *4. Reg. cap. 18. 14.* & *segg.* Quare & *1. Reg. cap. 8.* inter jura Regum est tributorum impositio, maxime in casu necessitatis, quamvis aliis quam Regibus non conceditur, *cap. super quibusdam, de verb. signif. Scriptum enim est, omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, idcirco enim præstatur tributum, ut subjectio probetur, ex D. Paulo ad Roman. cap. 13. habeturque c. 2. de censibus apud Gregorium.*
- Facit quod ex D. Ambrosio adfertur in *cap. si tributum 27.* & *segg.* Magnum quidem *1. quest. 1.* ibi: *si tributum petit Imperator, non negamus, agri Ecclesiæ solvant tributum. Si agros desiderat Imperator, potestatem habet vendicandorum. Tollant eos, si libitum est: Imperatori non nego, sed non dono. Rursus: Magnum quidem est, & spirituale documentum, quod Christiani viri sublimioribus potestatibus docentur debere esse subjecti, ne quis Constitutionem terroni Regis putet esse solvendam. Si enim censum Filius Dei solvit, quis tu tantus es, qui non putes esse solvendum? Et Urbanus Papa in cap. Tributum 22. sub num. 23. quest. 8. Tributum in ore piscis, piscante Petro, inventum est, quia de exterioribus suis, quæ palam cunctis, apparent, Ecclesia tributum reddit. Non autem totum piscem jussus est dare sed tantum staterem, qui in ore ejus inventus est. Quia non Ecclesia dari Imperatori, non Pontificalis apex, qui in ore capitis Ecclesiæ præeminet subjici potest Regibus, sed sanè, ut diximus, quod in ore piscis invenitur pro Petro, & Domino dari jubetur. Quia de exterioribus Ecclesiæ, quod constitutum antiquitus est, pro pace, & quiete, qua nos tueri, & defendere debent, Imperatoribus persolvendum est. Iterum D. Ambrosius ad Marcellinam lororem episc. 33. quæ habetur in c. 21. Convenior 23. q. 8. Convenior ipso, aut, a Comitibus & tributis, ut Basilicæ fieret matura traditio, dicentibus, Imperatorem jure suo uti eo, quod in potestate ejus essent omnia. Respondi, si a me peteret, quod meum esset, id est fundum meum, argentum meum, jam hujusmodi meum, me non refragaturum, quamquam omnia, quæ mea sunt essent pauperum. Verum ea, quæ divina sunt, Imperatoris potestati non esse subjecta. D. Augustinus *6. cap. 1. Joan. relatus in cap. 1. Quo jure 8. d. docet, jure humano & Imperatorum, & Regum etiam, Ecclesias, ut alios quoslibet possidere temporalia, & dicere, hoc meum, hoc tuum: Quare, inquit, nolite dicere quid mihi & Regi? Nam quid tibi ergo, & possessioni? Aliter nolite dicere possessiones tuas, quia ipsa jura humana renunciaisti, quibus possidentur possessiones.**
- Hinc non omnia, quæ Ecclesiæ sunt, censentur immunita a censibus, & tributis, sed tantum manus, domus, & horti, quæ juxta Ecclesiam sunt. Ita enim habetur in *cap. 1. d. censib.* quod est sumptum a Concilio Vormaciensic *cap. 50.* cujus verba in *cap. 25. Sancitum est 29. quest. 8.* leguntur hunc in modum: *Sancitum est unicuique Ecclesiæ unus mansus integer absque ullo servitio tribuatur: & presbyteri in eis constituti nos de decimis, atque oblationibus fidelium, non de domibus, neque de agris, vel de hortis juxta Ecclesiam positis, neque de præscripto manso aliquod servitium faciant, præter Ecclesiasticum, & si aliquid amplius habuerint, inde majoribus suis, vel alias senioribus debitum servitium impendant.*
- Idem probari videtur ex Gregorio I. in *cap. 1. de Immunit. Eccles.* ubi Pontifex Tricensi Episcopo scribit; *Fraternitas tua nullum per nostræ, vel Ecclesiæ suæ nomen, vel alio modo, excusari a murorum vigiliis patitur, sed omnes ad hoc generaliter compellantur, quatenus cunctis vigilantibus melius valeat Civitatis custodia procurari. Quod existimant aliqui, & ut ferè omnes, ac Panormitanus intelligi de Clericis Ecclesiæ, ut in casu necessitatis urgentis possint compelli ad custodias, & vigiliis Urbis tempore imminentis belli, si necessitas imminet Ecclesiæ, aliisque. Ita si respiciat communem utilitatem, & necessitatem.*
- Et quod in casu necessitatis ad contributiones pro utilitate Reipublicæ Ecclesiarum bona, & Ecclesiasticarum perso-

personarum vocentur, colligitur ex eo, quod bona Ecclesiarum sunt addita, ut oppressos & captivos redimat, pauperes juvet, *c. Sacrorum, cap. sicut, cap. Aurum, cap. Gloria Episcopi* 12. *quest. 2. l. Sancimus, Cod. de Sacrosanct. Eccles.* Multo ergo magis pro defensione patriæ, ex qua prospicitur & præcavetur, ne captivi fiant, & pauperes. Satius enim est damnum prævenire, quam post vulnus acceptum, remedium quærere, *l. fin. Cod. in quibus caus. in integr. restit. non est necess. l. 1. Cod. quando liceat sine Jud. se vind.* Sic Cæsares quoque certos casus proposuerunt, in quibus, & voluerunt ad collectas ipsas Ecclesias, & domus Augusti, & Augustæ, eorumque bona contribuere, ut si quando sternendæ essent viæ publicæ, aut pontes novi instituendi, aut instituti rescindi essent, si quid habent in ea civitate, aut loco ubi talia opera fiunt in *§. Ad hæc Sancimus Novel. 131. in l. Ad instructiones, 7. Cod. de Sacros. Eccles.* Quæ & trahuntur ad muros Civitatis, puteos publicos, & similia per Glossam *ibidem*, & ita pronunciatum sæpè in Senatu Parisiensi, ut refert Paponius *lib. 5. Rhafod. Arestor. tit. 11. Arest. 16. 17. 18. & 19.* Sic subjiciuntur, & naves Ecclesiarum transvectionibus publicarum specierum sine exceptione Religionis a Theodosio, & Valentiniano in *l. Jubemus nullam 10. Cod. de Sacros. Eccles. l. 2. Cod. de navib. non excus.* Item angariis, & perangariis, & aliis oneribus expeditionis, plaustrorum præbendorum in *l. Neminem ab angariis 11. de Sacros. Eccles.* Simul & canonicæ illationi in *l. Placet, Cod. de Sacros. Eccles.* Muneribus quoque patrimonialibus, quæ ratione possessionum præbentur, dicuntur obnoxii Imperatori, & Regibus, & prædiorum possessionibus Clerici in *cap. si quæ causæ 26. §. fin. 11. quest. 1. cui ad stipulatur cap. si tributum, cad. 11. quest. 1.* Acceditque Gratiani resolutio in *cap. Sancitum 25. §. fin. 23. quest. 8.* cujus verba: *Hanc datur intelligi*, quod de his, quæ imperiali beneficio, vel a quibuslibet pro beneficio sepulturæ Ecclesia possidet, nullius juri, nisi Episcopi teneatur obstricta; de his verò, quæ a quibuslibet emerit, vel vivorum donationibus accepit, Principibus consueta debere obsequia, ut & omnia eis perfolvatur tributa, & convocato exercitu, cum eis proficiscatur ad castra. Quod tamen hoc ipsum non sine consensu Romani Pontificis fieri debet.

16 Ut proinde referantur a Joanne Paponio *lib. 5. Arest. tit. 5. arest. 1.* aresta aliqua hac de re, quorum uno Senatus statuit per provisionem anno 1388. ut Decanus, & Capitulum Novioduni, & Curiones ejusdem Civitatis conferrent ad reparationes Civitatis, non autem Episcopus. Alio, quo etiam adversus Ecclesiasticas personas Cæsar magis idem dictum, & pronunciatum. Et ultra quod etiam tenerentur ad contributionem, non solum reparationis dictorum, sed etiam ad stipendia Præfecti militibus seu Capitanei ibi positi. Et rursum id ipsum statutum anno 1394. contra Decanum, & Capitulum Aulercorum ratione murorum, fortificationum, & prædictorum stipendiorum Præfecti militaris.

17 Sunt, & alia aresta apud eundem Paponium *lib. 5. arest. tit. 11. arest. 15.* quibus statuitur, compelli posse, & teneri personas Ecclesiasticas ad contributionem stipendiorum prædii, seu militum, qui sunt in prædio Urbis, & ad necessaria pro victu Urbis, in qua resident, & ob id posse cogi per captionem suorum temporalium. Sicque judicatum contra Capitulum Ecclesiarum Lugdunensis 28. Maji 1369. & iterum pro Consulibus Sanctiflorii Alvernæ contra Episcopum & Ecclesiasticos ejusdem Civitatis propter *l. fin. C. de quibus muner. vel præstat. licet se excus. lib. 10. tit. 48.* ex verbis, *nulla personalis dignitate excepta* omnes teneri ad instructionem pontium, & ad comparationem frumenti, aliarumque specierum. Quæ tamen verba non pertinent ad personas Ecclesiasticas, de quibus nulla ibi mentio, quamquam exprimantur in citata *l. Ad instructiones, de Sacros. Eccles. & in l. Absit, de privil. dom. August.* Fueruntque condemnata 7. Octobris 1550. personæ Ecclesiasticæ Civitatis Biturigum ad contributionem restaurationis murorum, pontium, itinerum, hospitalium pauperum, & peste affectorum, & salariorum doctorum regentium, & necessariorum Academiæ ejusdem Civitatis; declaratæ tamen immunes & exemptæ a contributione stipendiorum Præpositi, & Satelliticum ejus, negotiorum politicorum, horologiorum publicorum, & aliorum superius non expressorum, ut refert idem Paponius eo loco *arest. 19.* Et in casu necessitatis ac bellorum contributum olim etiam a Sacerdotibus, alioquin immunitatem habentibus, indicat Livius *lib. 33.* Plutarchus in *Camillo*, & Appian. *lib. 2. de bell. civil.* Unde Arcadius Jurisconsultus ait *l. fin. §. patrimoniorum autem, de muner. patrimoniorum* munera duplicia esse, quæ sumptibus patrimonii, & damno administrantis expediuntur. Nam quædam ex

his muneribus, possessionibus, sive patrimoniis indicuntur, veluti agminales equi, & mulæ, & angariæ, atque verhedii; quæ obsequia, qui neque municipales, neque incolæ sunt, adgnosceri coguntur, si habent bona ubi petuntur, & ab hujusmodi muneribus, neque primipilarem, neque veteranum, aut militem, aliumve, qui privilegio aliquo subnixus sit, *neque Pontificem excusari.*

Consentit Paulus Jurisconsultus in *l. Ab his onerib. 18 10. de vocat. & excusat. muner. Ab his oneribus*, inquit, quæ possessionibus, aut patrimoniis indicuntur, nulla privilegia præstant vacationem. Et Hermogenianus Jurisconsultus in *l. sunt munera 11. eod. tit. ait: Sunt munera, quæ rei propriæ coherent, de quibus neque liberi, neque ætas, nec merita militiæ, nec ullum aliud privilegium jure tribuit excusationem, ut est prædiorum collatio, viæ sternendæ, angariorumve exhibitio, hospitisque suscipiendi munus.* Nam nec hujus quiscquam excusationem, præter eos, quibus principali beneficio concessum est, habet: Et si qua sint præterea alia hujusmodi. Additque Glossa ad verbum Pontifex in *d. l. fin. §. patrimoniorum*; Ergo neque Clericus, neque Ecclesia immunes sunt ab his muneribus, & collectis patrimonialibus. Quia, ut prædia possideant a lege humana est. Sed quod Ecclesia, & pro ea Clericus jus decimationis, & primitiarum habet, hoc est a lege Dei. Et idem Principi pro suo Episcopo substat, ut hic, *§. C. de Sacros. Eccles. l. Ad instructiones, l. Sacrosancta & c. de Episc. & Cler. de his, & in auth. de alien. & emphyt. §. Si verò quis, coll. 9. & de Ecclesiasticis titul. §. Ad hoc, ead. collat. & in decreto 11. quest. 1. cap. sicque, & cap. Cum ergo, & c. si tributum, & c. Magnum quidem.*

Potest accedere, quod ejus est legem interpretari, cuius est condere, *l. 1. & fin. C. de legib.* Princeps autem condidit legem, qua licet Ecclesiæ relicta temporalia retinere, & ei legare, *l. 1. C. de Sacros. Eccles. cap. Constantinus 96. dist.* Confertque quod in negotiis, quæ ad communem utilitatem pertinent, æquum sit ut personæ Ecclesiasticæ, ad quas pertinet quoque commodum, contribuant, ut expressè videtur dictum contra personas Ecclesiasticas, ea ratione in *cap. Pervenit, de immun. Eccles. & juxta regulam generalem, quod non sit ferendus is, qui lucrum quidem amplectitur, onus autem subire recuset, l. un. §. Pro secundo, de caduc. toll. l. fin. §. sed cum, C. de furt. cum similibus.*

Ultimum est prudentiæ. Nam res ac redditus Ecclesiasticorum in dies augentur in fabrica Ecclesiarum, Conventuum, Monasteriorum, in fundatione Capellaniarum, in legatis pro anniversariis, aliorumque piorum operum; facultates verò sæcularium per multum diminuuntur, ac ipsi sæculares, & cives deficiunt ob devastatas a necessitatibus publicis, justis ac novis vestigabilibus Civitates, ex quibus diminutio Majestatis Principis, ita sanè ut tempus evenire possit, in quo jus naturale obliget Principem, qui Rempublicam administrat, ad curandum ut suum quicque teneat, neque de bonis privatorum publicè diminutio fiat, & ad coercendam hanc damnosam inæqualitatem cum aliquo præjudicio Immunitatis Ecclesiasticæ. Quod nonnulli Principes fecerunt.

Et profectò si mens, atque intentio decernentium, rectè consideretur, planè perspicuum erit, hujusmodi decreta, sive statuta non esse usque adeo exorbitantia, neque contra libertatem Ecclesiasticam, sed magis ad publicam utilitatem, & conservationem familiæ, atque agnationis spectare, *text. in l. 1. §. fin. Cod. de cad. toll. text. notabil. in l. Utilitas, C. de primipil. lib. 12. & in l. act. §. Labeo ff. pro socio.* Et ita per multas rationes concludit Signor. de Homod. *conf. 21. incip. statuto Civitatis Mediolani*, dicens *num. 19.* quod dispositio illa non sit censenda contra libertatem Ecclesiæ, cujus autoritate aggravatur persona Ecclesiastica publica utilitate hoc exigente. Immo non gravatur persona Ecclesiastica, sed potius subditorum potestas limitatur. Facit ad hoc textus in *l. ad instructiones, C. de Sacros. Eccles. text. in cap. Pervenit extr. de immun. Eccles. Socin. sen. consil. 241. num. 1. vol. 2. Bald. in cap. Ecclesia S. Mariæ, num. 8.* ubi dicit, valere statutum factum in favorem Reipublicæ, etiamsi sit contra Clericos, & ad *rubr. eod. tit. de constit. num. 10. & in l. ea lege, C. de conduct. ob caus. num. 12.* Hyppol. in *pract. crim. §. Aggrediar, num. 72.* Multa enim favorem Reipublicæ conceduntur, quæ aliàs non concederentur, *d. l. utilitas, & l. Ita vulneratus, vers. multa autem, ff. ad leg. Aquil. & d. l. 1. §. fin. C. de caduc. toll. cum similibus.* Sicque ob necessitatem publicam potest Clericis indici collecta, *d. l. Ad instructiones, Jas. & Doctores in l. Placet, Cod. de Sacros. Eccles. Paris. conf. 68. num. 14. & 22. vol. 1. Alex. conf. 30. per tot. vol. 5. Hippol. in d. §. Aggredior num. 61. cum seqq.*

seqq. ubi multa exempla de prerogativa utilitatis publicæ notatu digna refert, quem ad hoc omnino vide & Roman. *conf.* 310. *per totum*. Hujusmodi autem statuta, aut decreta non censentur fieri contra libertatem Ecclesiasticam, cum principaliter concernant utilitatem, ne immobilia transeant ad Ecclesias, & non possint postea, publica necessitate exigente, alienari, nec publicis functionibus gravari, neve minuatur vires Regni, transeuntibus rebus jure perpetuo ad personas, quæ vivere censentur perpetuo. Et ideo Principes privantur juribus, quæ acquiruntur ex morte, vel delictis possessorum, vel ex mutatione Dominorum, immo quod res eximantur a commercio hominum, quod fiant inalienabiles, ut religione perpetua ejus patrimonium sit perpetuum, ut ait *l. Jubemus nulli* 14. *C. de Sacros. Eccles. cap. Nulli*, de reb. *Eccles. non alien. cap. non liceat Papa*, *cap. sine exceptione* 12. *quest. 2.* Statutum enim contra Clericos fieri non posse quoad acquisita, Doctores in *d. cap. Ecclesia S. Mariæ*, sed quoad acquirenda, ne Civitas, vel Respublica jurisdictionem super bonis immobilibus subditorum amittat, & subsidio collectarum careat, atque sic onera realia sustinere nequeat, merito valet, Bald. ad *d. rubr. de constit. numer. 10.* & in *d. cap. Ecclesia S. Mariæ, numer. 22.* & in *cap. Que in Ecclesiarum, numer. 8. eod. tit. Jas. in d. leg. filiusfamil. §. Divi, numer. 75. cum seq. quem vide.* Hinc quoque est, quod valent statuta, quod res subjecta jurisdictioni statuentium, manere debeat tributaria, etiam si ad Clericos, vel Ecclesiasticas personas perveniat, quia respiciunt quærenda, ne Civitas perdat tributum, Bartol. in *l. rescripto*, §. *fin. numer. 5. ff. de mun. & honor. Bald. in d. l. Placet, numer. 4. C. de Sacros. Eccles. latè Jas. ibid. numer. 21. cum seq. & in d. §. Divi, numer. 78.* Quia res transit cum suo onere, *text. in l. 2. & in l. fin. C. sine censu, vel reliq. & in l. Alienatio, ff. de contrah. empt. & in l. fin. §. Lucius, ff. de donat. latè Panorm. in cap. fin. numer. 12. de vit. & honest. Cler.* Quemadmodum enim Ecclesia vult, sibi sua jura intacta servari, ita etiam Respublica in quærendis potest Statuto sua jura illæsa conservare, ne res tributariæ ex privilegio personarum immunes fiant. Et quemadmodum pacto quilibet rei suæ legem imponere potest, *l. Si ita quis, §. Ea lege, ff. de verb. oblig. text. notab. in l. fin. Cod. de pact. inter empt. & vend. compos.* ita etiam Respublica singulari statuto in acquirendis facere potest. Ità præclare docet Bald. ad *d. rubr. de constit. numer. 10.* & in *d. cap. que in Ecclesiarum, numer. 8.* & in *dist. cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, numer. 22. eod. tit.* Atque ita etiam docent Molin. *de just. & jur. tom. 1. tract. 2. disp. 140. numer. 10.* Grass. *in decis. par. 1. lib. 4. cap. 18. numer. 233.* Dried. *de libert. Eccl. lib. 2. cap. 3.* Ortiz *de Immun. Eccles. p. 3. dub. 3. fund. 1.* Pereira *de manu Reg. par. 2. cap. 38. 39. & 67.* Cutellius *ad leg. Friderici cap. 24. not. 26. & cap. 85. not. 90. & de libert. Eccles. lib. 2. quest. 58. & complures Juristæ, ut Salycetus, & Barbatia, & alii in d. cap. que in Ecclesiarum, de constit. & in cap. Clericis, de judic. quos refert ac sequitur Anguianus de legib. tom. 1. lib. 2. contr. 15. numer. 33. & seqq.*

22 At verò, quæ hætenus dixi, speciosa magis sunt, quam vera. Nam licet conclusio sit, quod si Rex, Princeps, Respublica haberet urgentissimas necessitates communes Clericis atque laicis, & bona laicorum non suppetere ad remedium necessarium adhibendum, tunc Clerici tenerentur contribuere ad hujusmodi necessitates, ut peripicue constat ex *cap. Non minus, & cap. Adversus de immun. Eccles.* Quia secundum jus naturæ est, eum pati damna, quem sequuntur commoda, *l. secundum, ff. de reg. jur. cap. qui sentit, de reg. jur. in 6.* & ratio naturalis dicitur, ut in his necessitatibus omnes Respublicæ subveniant propter bonum commune, Panormit. in *cap. sicut 3. de jurejur. in fin. Anchar. in d. cap. Non minus numer. 8.* ubi postquam dixerat, Clericos teneri ad refectionem pontium, &c. subdit hæc: *Unde possumus dare generalem doctrinam quod ubi tractatur de generali utilitate laicorum, & Clericorum, tenentur Clerici.* Quam doctrinam approbat Senatus Pedemont. *decis. 68. numer. 10.* referens Ripam *lib. 2. resp. cap. 20.* & Bald. in *conf. post illam decisionem typis executam numer. 6.* tenorque Richard. *quod ib. 2. quest. 30. art. 4.* Gulielm. de Bened. in *cap. Reynutius, de testam. numer. 469.* Perez *lib. 1. ordin. tit. 2. l. fin. Hippol. in pract. §. Aggredior numer. 63.* Speculator *p. 4. tit. de Clericis conjugatis §. 1. numer. 3.* Bald. in *l. Jubemus nullam, C. de Sacros. Eccles. in 1. & 2. notab.* verba autem legis sunt ejusmodi: *Propter publicam utilitatem concessio cuiusvis prerogative intuitu dignitatis, Religionis, vel personæ cessat.* Quod etiam habetur ex *l. nullus, C.*

de curs. publ. lib. 12. Publica enim utilitas est cuilibet privilegio præferenda, privilegiumque immunitatis generaliter concessum non includit casum publicæ utilitati contrarium, nec generalis concessio immunitatis ab oneribus extenditur ad casum perveniens novæ necessitatis, Paul. de Castr. in *d. l. Ad Instructionem, Cod. de Sacros. Eccles. in fin. Alex. in l. 51. ex tot. etiam in fin. ff. de legat. 1. ibique Dynus, Albericus, Salycetus & Jason, qui alios refert a numer. 7.* estque communis, ut testatur hoc non improbens Felinus in *cap. Nonnull. de rescript. numer. 16. in fin.*

Oportet tamen, ut observetur forma *d. cap. Non minus, & cap. Adversus, & Extrav. Quod olim, de immun. Eccles.* ex quibus Doctores communiter regulam constituunt pro contributione Status Ecclesiastici esse necessarium, quod concurrant requisita horum textuum, quod scilicet facultates Regis sive Principis ac laicorum publicæ, ac evidenti utilitati non sufficiant. Quod Clerus contributioni consentiat. Ac tandem quod obtineatur confirmatio Sedis Apostolicæ, ut post innumeros doctores Carolus de Grass. *de effect. Cler. effect. 3. numer. 226.* & *seqq. & numer. 238. & 239.* Bellet. *disquis. Cleric. p. 1. de exempt. Cler. a mun. publ. §. 2. numer. 5. & seqq. præcipue numer. 10.* & præ omnibus D. Fagnanus in *d. cap. Non minus, numer. 51.* & disputat Panorm. ad *d. cap. Non minus, & in conf. 3. vol. 1. Chassan. ad §. 4. in princ. numer. 17. & seq. in consuetud. Burgund. & Guidopap. quest. 376. incip. de Clericis.*

Quibus juribus consentit Concilium Lateranense habitum sub Leone X. *sess. 9. tit. de reform. Cur, §. & cum a jure, & aliud Concilium Lateranense sub Innocentio III. in cap. 46.* cujus verba referuntur in *cap. Adversus 7. de immun. Eccles.* Item Concilium Toletanum *cap. 21. relatum in cap. 69. Ecclesiarum servos 12. quest. 2.* Alexander IV. in *cap. 1. de immun. Eccles. in 6.* cujus Constitutionem innovavit Bonitacus VIII. in *cap. Quamquam, eod. tit. & adjecit, ut obtineret, non obstantibus contrariis Constitutionibus, quas improbat, ut corruptelas, statuitque Clemens V. in Concilio Viennensi in *Clem. fin. de Censib. Id, quod fecerunt Galli in suis Druidis, Egyptu in suis Sacerdotibus, Jul. Cæs. lib. 6. comm. de bell. Gallic. Diodor. Sicul. lib. biblioth. cap. 6.* Quare & terra Sacerdotalis in Egypto libera fuit ab omni tributo imposito terris ob penuriam venditis, quod erat quintæ partis frugum, Gen. *cap. 47. v. 26.* & Rex Assyriorum in *lib. 1. Esar. cap. 7. v. 23.* scripsit subditis, *Vobis quoque notum facimus de universis sacerdotibus, & Levitis, & cantoribus, & janitoribus, Nathineis, & ministris domus Dei, (idest Esdræ) ut vestigal, & tributum, & annonas non vobis imponenda super eos.* Et quando Deus justit numerari populum, & capitalem pro singulis dari in utrum Tabernaculi, *Exod. cap. 30. numer. 12.* Levitæ non fuerunt numerati ea ratione, ut capitalem solverent, sed alia, ut ministeria tabernaculi juxta domos, & familias suas exequerentur circa cultum Dei, & loco primogenitorum Israel fuerunt Domino consecrati, & onera in tabernaculo, & postea in templo Dei subierunt, Num. *c. 1. vers. 2. & 47. & seqq. & cap. 2. vers. 33. & cap. 4.* Itaut Nicolaus III. ad Ludovicum, & Carolum Reges in *cap. 19. reprehensibile, 23. quest. 8.* reprehendat Principes, quod in muneribus, & oneribus militaribus noctu, diuque dicerent Episcopos detentos, etiam contra pyratas, quod hoc alienum sit ab officio Ecclesiasticarum personarum, & quod personæ Ecclesiasticæ non debeant prætextu militiæ temporalis amoveri a militia cælesti, quam orationibus debent excolere, juxta id, quod scriptum ad Timoth. *cap. 3. Nemo Deo militans implicare se debet negotiis militaribus.* Referaturque *lib. 2. Machab. cap. 3.* vindicta de Heliodoro, quod ex mandato Regis vellet aurum, etiam creditum, ieu depositum intra septa Templi, accipere; multo magis vindicta est expectanda a Deo in Principes, qui non solum deposita in Ecclesia, sed bona ipsius Ecclesiæ tollere velint. Nam in eo magis Templi sanctitas violatur, & in propriis magis, quam in alienis. Ac tandem excommunicantur nominatim in Bulla pronunciata in Cæna Domini, qui tributa, collectas, & onera Ecclesiæ, & Ecclesiasticis imponunt absque Pontificis assensu.*

Ratio prior adferri potest ex parte personarum Ecclesiasticarum, quæ sunt honorandæ, & non gravandæ a quoquam, *cap. Ecclesias 28. in fin. 23. q. 8.* Alia, quia personæ laicorum cujuscumque sint potestatis, nullam potestatem habent in personas aut res Ecclesiæ. Ideoque nec de illis legem terre, aut disponere possunt, *c. fin. de reb. Eccles. non alien. Concil. Lateranense sub Innoc. III. cap. 44. Ecclesia Sanctæ Mariæ, & c. que in Eccles. de const. Auth.*

Auth. Cassa, Cod. de Sacros. Eccles. Item Constitutionibus Regum, Imperatorum, aliorumque Principum legibus sunt postponendæ Ecclesiasticis, in his maximè, quæ ad personas, & res Ecclesiæ pertinent, c. 1. cum quinque sequentibus 10. d.

26 Nec est invidendum Ecclesiæ & personis Ecclesiasticis, si aliis laicis pugnantibus, tributis & vestigialibus ad Reipublicæ munera oneratis, ejusmodi Ecclesiasticæ res & personæ sua immunitate, & libertate potiantur, quamquam & ipsi in eadem Republica sint, in eodemque loco, & quamvis in privilegiis & utilitatibus publicis ex contributionibus succedentibus participant, & communitate, defensione, ac beneficio, quæ per tributa, & vestigialia indicta, & superindicta eveniunt, fruuntur. Si quidem quemadmodum Ecclesia & personæ Ecclesiasticæ immunes sunt ab oneribus laicorum, & sunt participes nihilominus commodi, & utilitatis illorum; sic è contra personæ laicorum immunes sunt ab oneribus, militia, laboribus, & muneribus Ecclesiasticis, & nihilominus participes sunt cultus divini, orationum, & ministeriorum earum. Sic nutritur corpus Reipublicæ per temporalia corporalibus necessariis; per spiritualia verò verbo, in anima; & ita onera compensantur. Hinc Clerici Deo Domino, ac quotidie pro se, prove populo inserviunt, & ministerium impendunt. Laici in corporalibus onera & contra soli sustinere debent, ne Ecclesiasticis duplici onere, & ministerio corporali, & spirituali graventur, cap. quoniam idem mediator 8. 10. d. Quare personæ Ecclesiasticæ utuntur privilegiis loci, ubi degunt, cap. dilecti 17. de for. comp. Neque est absurdum, quod Clerici gaudeant beneficiis statutorum populi, licet non supportent onera temporalia, quæ alii ferunt. Quia sufficit, quod subeant onera spiritualia, ut scribit Paul. Castr. conf. 300. & dicebat D. Paulus Corinthiis 1. 9. vers. 11. & 12. & ad Roman. 15. vers. 27.

27 Ex parte verò rerum constat, Deo dicatum non esse ad usus humanos transferendum, cap. semel Deo dicatum 51. de reg. jur. in 6. l. in tantum, §. Sacra, de rer. divis. §. Sacra, eod. tit. apud Justin. l. ædes sacra, ff. de contrab. empt. Idque sive de personis, sive de rebus Ecclesiæ agamus, Jo: Andr. ad d. c. semel, Panorm. ad cap. Ex publico, de convers. conjug. Sic in lege Dei, Levit. c. 27. v. 28. Omne, quod Domino consecratur, sive homo fuerit, sive animal, sive ager, non veniet, nec redimi poterit. Quidquid semel fuerit consecratum Sanctum Sanctorum erit Domino.

28 Accedit, ut, quemadmodum Clericus non tenetur ad pedagia, guidagia, & collectas pro rebus Ecclesiæ, ita nec pro rebus suis, vel sui patrimonii, ut liquet ex juribus ante citatis, & ex cap. fin. de vit. & honest. Cler. & ibi Panorm. num. 4. d. Clem. Præsenti, de censib. cap. Quamquam, de immunit. Eccles. in 6. Panorm. conf. 6. vol. 1. Idem dicitur, si aliquid donatur, vel relinquitur Ecclesiæ, ut non teneatur solvere certum quid pro libra secundum statuta quorundam laicorum juxta cap. Tributum, §. quamvis 23. quest. 8. cum duobus seqq. & idem inquit Panorm. dict. cap. fin. num. 4. de vit. & honest. Cler. si donatio facta fuerit Clerico. Vide ultionem Dei in Principes hac de causa in libris Reg. 4. cap. 11. v. 17. & seqq.

29 Rursus bona Ecclesiarum destinata sint publico usui spirituali, & reservata non solum in alimoniam pauperum, sed etiam Clericorum, & ad restituendum cultum divinum, si quando contingeret a tyrannis opprimi, c. futuram, & c. videntes 12. quest. 1. Quare alienari non possunt ab ipsis etiam Præpositis, cap. nulli liceat 12. q. fin. neque deputata ad certum usum divinum aliis usibus debent applicari sine autoritate Summi Pontificis, cap. Quia contingit, de relig. domib. Ad Christum Dominum de tributo solvendo ab Ecclesiasticis differentem apud D. Matthæum cap. 17. num. 24. Certè ab alienis non subditis non potest peti tributum, & census, quia cum arguatur inde subjeccio, cap. 1. de censib. non subditus non tenetur. Ecclesiasticæ autem personæ non sunt subditæ potestatibus temporalibus, sed Summo Pontifici, & ab eo commissæ Episcopis, & Præpositis, l. Cum clerici 25. & Constitutio Statuimus, C. de Episcop. & Cler. tot. tit. de for. comp. cap. Cleros 21. d. novell. Ut Clerici apud proprios Episcopos conveniantur. Solvitque Christus tributum, non ex debito, sed ne scandalizaret alios Gloss. in c. Magnum 28. ad verb. solvit 11. quest. 1. & eo cap. Jam nunc 28. quest. 1. Habent enim & res Ecclesiæ sua onera, a quibus laici liberantur, ut non mirum si Ecclesia ab oneribus laicis imminentibus liberanda sit. Debet enim alere Clericos, fabricas, & ædificia Ecclesiarum curare, suum Præpositum nutrire, & prædicatores verbi Dei honorariis dona-

re, pauperes nutrire, cap. quatuor, cap. de redditibus, cap. Vulturnæ 12. quest. 2. cultum divinum suis sumptibus facere, quod pertinet etiam ad luminaria, & alia cap. Nemo de consecrat. d. 1. Annatas, decimas, & procuratores Superioribus dare, cap. Conquerente, de offic. Ordin. cap. Cum secundum Apostolum, de præb. Sicut Levitæ solvebant Sacerdotibus olim partem decimarum, nunc Clerici, ut in c. 1. & 2. in fin. de decim.

Neque desideratur jus civile. Nam Honorius, & Theodosius in l. Placet 5. C. de Sacros. Eccles. tributariæ usurpationis contumeliam depellit, & statuit, ne prædialibus usibus cælestium secretorum dicata, sordidorum munerum hæce vexentur, & ne extraordinarium quicquam ab eo tempore, superinductumve ab Ecclesiis flagitetur, nullaque translatione fatigetur. Immunitaque personarum datur in l. omnes 33. de Episcop. & Cler. ut nullus Ecclesias, vel monasteria propria, quæ Religionis intuitu Clerici habitant, relinquere miserabili necessitati jubetur. Justinianus secundus in novella Constitutione 131. §. Ad hæc, sancimus, inquit, ne ullarum Sacrosanctarum Ecclesiarum, & aliarum venerabilium domorum possessiones sordida munera, & extraordinarias descriptiones sustineant. Atque ita submoverunt onera lucrativarum descriptionum a largitis Ecclesiæ ex bonis curialium, ad quæ alii tenentur, l. sancimus 18. C. de Sacros. Eccles. & d. novell. 131. §. quod si res, junge l. unic. C. de impon. lucr. descriptis. Latior deinceps Constitutio in favorem Ecclesiæ Friderici II. Cæsaris in §. Item quæcunque Communitas, de statut. & consuet. in coll. 10. post lit. feud. relata in l. Item nulla Communitas, C. de Episc. & Cler. Item, inquit, nulla communitas, vel persona publica, vel privata collectas, vel Collectiones, angarias, vel perangarias Ecclesiis, vel aliis piis locis, aut Ecclesiasticis personis imponere, aut invadere Ecclesiastica bona præsumant. Quod si fecerint, & requisiti ab Ecclesia, vel Imperio, emendare contempserint, triplum refundant, & nihilominus bona imperiali damno subiciantur, quod absque satisfactione debita nullatenus remittatur. Idem Imperator in Constitutione novella, Cassa. C. de Sacros. Eccles. statuit cassâ & irrita statuta omnia denunciari, omnesque consuetudines contra libertatem Ecclesiæ, ejusque personas, & in contemptores ejus Novellæ voluit bona eorum per totum Imperium impunè ab omnibus occupari.

Atque ex his facile diluuntur quæ contra deduximus. Ad tria enim capita reduci possunt, nempe considerata potestate Principis, necessitate, ac rerum temporalium qualitate. Principi temporalia & res temporales subjectæ sunt, & dispositio in potestate Principis, & aliunde sæpè necessitas quod non est in lege licitum, efficere potest licitum, cap. Quod non est, de reg. jur. apud Gregor. cap. 2. de obser. sejunior. cap. Quanto, de consuet. Quamobrem & non erit forsan alienum a Dei permissione propter urgentem necessitatem imminentis hostis, jam obsidentis civitatem, & mox ingressuri, si & bona Ecclesiæ, & personæ quædam defensionibus accommodæ rogentur, & adhibeantur, & quo casu non patitur tempus consilium deferri, atque a Summo Pontifice peti auctoritatem, & forsan impossibile est Superiores in hac parte intercluso itinere adire. Hic enim verè non est contemptus nec Dei, nec Ecclesiæ, quia eo animo non fit, ut injuria cultui divino inferatur, & ejus bonis, quæ certè, si fieri possit, restitui ei debent. Et si fieri etiam posset consulendum esset etiam in summis illis necessitatibus, & periculis, ut personæ Ecclesiasticæ, dum alii arma tractarent, orationibus, & lacrymis in Ecclesia vacarent, cum a Deo veracita, & certior haberi possit victoria, & facilis liberatio.

Non itaque impugnantur leges Imperatorum ac Regum ex eo capite, quod injustæ dici mereantur ob causas, ex quibus ad contributionem dicunt teneri Ecclesias, illarumque personas. Illæ enim sunt justissimæ, sanctissimæque, & quæ movere debent Summum Pontificem ad subventionem laicorum in iis necessitatibus; sed rejiciuntur eo, quod disponant laici de rebus Ecclesiæ, & Ecclesiasticorum, ac leges de illis constituent, bonas quidem, sed sine potestate, qua destituuntur in rebus & personis Ecclesiæ, quæ alterius sunt potestatis, & jurisdictionis c. Bene quidem 96. d. cap. fin. de reb. Eccles. non alien. Nec major est defectus quam potestatis. Et jurisdictioni extra territorium impunè non paretur, l. fin. ff. de jur. om. sua. Unde in casu necessitatis, quo facultates laicorum exhaustæ sunt, poste ex consensu personarum Ecclesiasticarum aliquid e igitur auxilii nomine jam placuit Concilio Lateranensi generali, quod quamvis prohiberit propria laicali auctoritate exigi, vel imponi, tamen ex consensu Episcopi permisit alibi in cap. Non minus

minus 4. de immunit. Eccles. tribus concurrentibus, ut notat Panormit. *ibidem*.

33 Primum requisitum ponitur his verbis: *Ubi laicorum non suppetunt facultates*. Itaque prius discutiendæ sunt facultates, non solum communes Reipublicæ, sed singulorum civium, non physicè, sed moraliter. Id quod est consentaneum juri Canonico, habetque majus rationis fundamentum ex sententia Abbatis, quem multi sequuntur, præsertim Fagnan. num. 26. estque conforme menti Pontificum expressæ in eorum Indultis, quæ in hujusmodi necessitatibus concesserunt, ut videre est in Indulto Urbani VIII. pro Ducatu Mediolanensi apud Marchin. de peste par. 4. cap. 4. num. 29. & pro civitate Panormitana apud Delbene de Immunit. cap. 5. dub. 20. n. 7. & Clementis VIII. pro Florentinis apud Martham de jurisd. par. 4. cent. 1. cas. 1. num. 49. In quibus Pontifices mandant Nunciis, & Ordinariis, ut discussis prius facultatibus Communitatum, ac Universitatum & hominum, sive laicorum, & his inventis non sufficere, cogant Ecclesias, & Ecclesiasticos ad contributionem faciendam. Alioquin esset nimia relaxatio ad inducendum in Clericis subsidia, cum ferè semper tenerentur, dictas contributiones præstare. Nam ferè semper Civitates in communi non sunt ita divites, ut possint ex communibus redditibus publicæ necessitati, vel utilitati providere, ut profectò privilegium Clericorum frustraretur, cum & laici quando bona Civitatis communia non sufficerent, ad contributiones non tenerentur. Ac proinde hujusmodi contributio regulanda est instar charitativi subsidii, quod a suis subditis exigere possunt Papa, Cardinales, Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, & Episcopi, cap. fin. de dilat. c. Ad deliberandum de Judæ. Et Clem. de decim. cap. Conquerentes, de Offic. Ordin. cap. Cum Apostolus, §. Prohibemus, de censib. cap. Quia plerique, de immunit. Eccles. Clem. frequens, §. In exigendo, de excess. Præl. Quod sanè ex mente ipsorum jurium non nisi ex necessitate urgentissima debet imponi, aut exigi, & quando exigens aliundè sibi consulere non potest. Qua de re fusè Nicol. Boer. decis. 133. cum tribus sequentibus.

34 Secundum requisitum est, ut contributio non fiat, nisi Episcopus, & Clerus, re inspecta, & considerata, existiment, esse faciendam. Ita habetur in d. cap. Non minus, & expressius in cap. Adversus, ibi: *Episcopus simul cum Clericis*. Unde constat, non posse Episcopum solum contributionem approbare, vel jubere etiam juxta dispositionem dict. cap. Non minus, quia concursus Cleri simul postulatur pro forma. Sub nomine verò Cleri, ac Clericorum venit non solum Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, sed etiam totius diocesis. Quia illis omnibus contributio est imponenda, atque adeò omnes, vel saltem major illorum pars contributionem approbare debent. Quod enim omnes tangit, ab omnibus particulatim approbari debet. cap. Cum omnes, de constit. & cap. Quod omnes de reg. jur. in 6. Et tenet Bellett. in disq. cler. part. 1. tit. de exemp. Cler. §. cor. bon. §. 2. num. 5. Megal. par. 2. lib. 2. cap. 16. quest. 6. num. 124. Bonacin. in Bull. Corn. disp. 1. quest. 19. pun. 3. §. 3. num. 15. Marchin. de pest. part. 4. cap. 4. numer. 11. Et quia neque Episcopi ex arbitrio possunt onerare sibi subditos, Clem. 2. in fin. de censib. Ex quo occurrit collusio quorundam Episcoporum, qui cum Principibus, & laicis avidis ad colligenda, vel melius ad rapienda bona Ecclesiastica, possent temerè auxilia illa Principibus, vel Communitatibus contra Clerum permittere. Sed & in eo consulitur ipsorum Episcoporum securitati, qui alioquin si ex illorum solo consensu hæc contributio penderet, non auferret potestatis armatis illa subsidia ita facile negare, prout facient, cum ab ipsis solis non pendere docebunt, sed a toto Clero, cui indulta sunt jure divino, & humano illa privilegia immunitatis. Sicque anno 1624. practicatum fuit Novariæ, & Mediolani, dum Ecclesiastici ex decreto Urbani VIII. contributiones præstare cogebantur, ac firmavit Rota in illa celebri decis. Brundusina Gabelle die 13. Februarii 1604. coram Pegna. Quod est contra Suarez, & alios lib. 4. cap. 25. num. 16. Apolog. in Reg. Angliæ. Et licet id relinquatur arbitrio Cleri, non tamen hoc intelligitur ad decernendum, an debeant contribuere, cum ad id teneantur, sed ad videndum, an evenerit casus, scilicet necessitas communis, in qua tenentur contribuere, ita sanè, ut non intelligatur de libera voluntate Cleri, sed de arbitrio a jure & ratione regulato. Verbum enim existiment positum in dict. cap. Non minus, ibi: *Nisi Episcopus, & Clerus subsidia per Ecclesias existiment conferenda*, non refertur ad placitum voluntatis, sed ad arbitrium boni viri, ratione regulatum, leg. fideicommissum, §. quemquam, ff. de leg. 3. & do-

cent Guttier. lib. 1. præd. quest. 3. num. 7. Senar. Pedemont. decis. 68. num. 18. & 19. Bart. in Extrav. Ad revocandum, vers. Videbitur. Quod si Episcopus & Clerus justæ contributioni contemnum denegaverint, vel rationabile dubium sit, illum denegaturum, tunc poterit recurre ad Summum Pontificem, ad quem spectat judicare, an tales contributiones justè Clericis imponantur non tantum generatim, sed etiam in particularibus eventibus, in quibus solent non minus excessus, & violentiæ committi, quam irrationabiliter dissentire, Sylvest. v. immunitas 1. quest. 5. dist. 4. Angel. dist. v. num. 39. Lopez par. 1. instr. nov. cap. 190. Panorm. in dist. cap. Non minus num. 20. & alii.

Quam praxim Augulissimi Reges Hispaniarum religiosissimè hucusque observarunt. Nam Philippus II. Caroli V. Imperatoris Filius, Austriacus, Hispanicus, Africanus, Belgicus, cunctarum Gentium Pius Parens, inter totius Orbis Monarchas potentissimus, Nomine Dei electus ad sparsa Imperia congreganda, catholicamque fidem longè lateque propagandam per Comitem de Olivares, legatum suum sub anno 1591. ablegatis contrariis opinionibus Doctorum, Indultum Apostolicum humillimè a Summo Pontifice expostulavit. Cujus Regis obedientia, & pietas erga Sedem Apostolicam, & Ecclesiasticos vivit etiamnum non modo superstes historiarum beneficium, quo quidquid illo miramur, manet, mansurumque est inanimis hominum, in æternitate temporum, fama rerum; sed etiam in inclyta sua posteritate vivit, & quidem in Serenissimo præcipuè Carolo II. ejus pronepote, qui vocato subinde ad contemplationem virtutum ejus animo, sic ejus memoriam veneratur, ut omnia facta, dictaque sua secum revolvat. Proindeque minimè permisurus esse videatur, se circumventum artibus pseudopoliticis; sed illius ipsius libertatis Ecclesiasticæ propugnatorem, religiosissimumque Summi Pontificis mandatorum adversus ipsos libertatis oppressores vindicem & exequutorem extitutum. Præterquam enim quod respectu suarum necessitatum nihil in Ecclesiasticos iniquum parandum sibi putabit, utpotè quibus tam religiosè ac piè connexus est, ut his hostis non possit, nisi sibi sit. Etiam illud cogitabit, non posse se opinionis contrariæ administrum esse, nisi una tectam salutis publicæ involucro doctrinam cum omnibus Sacris Conciliis non contentaneam, tum ab Atavo suo, suisque Majoribus quondam explosam, asserendam suscipiat. Ut propterea hoc anno 1668. stante præcisâ necessitate, ac potissimum quia licet cessaverunt bella pro custodia Regnorum Hispaniarum, adhuc tamen durant eorum effectus, atque ex aliis rationibus in supplici libello per Majestatem suam san. mem. Clementi IX. expositis, Sanctissimus, etiam in ordinem ad conservationem pietatis in ipsis Regnis, nec non in signum paternæ benevolentiae, qua Regem pupillum prosequatur ac fovebat, petitam contributionem, sive potius subsidium ad aliud sexennium concessit, Cleri consensu, minimè accedente.

Tertium requisitum est, ut, propter imprudentiam 35 quorundam, Romanus Pontifex consulatur, cujus interest communibus utilitatibus providere. Ita Innoc. III. in dict. cap. Adversus. Hoc autem requisitum esse quoque extendendum ad illas actiones, quæ frequenter necessariæ sunt, & habent quasi innatam naturalem æquitatem, ac pietatem evincitur. Nam Innocentius de eisdem actionibus, vel tributis cum Alexandro III. loquutus est, ac proinde hoc requisitum ad omnia tributa, in quæ propria requisita cadunt, extenditur. Ideoque, licet difficile videatur, tamen servandum est, quia sic voluit, ac potuit illud imponere, fuitque expediens propter vitanda incommoda, quæ frequenter occurrunt. Nam tanta est hodie audacia, & invidia, & ut textus loquitur in dict. cap. Adversus, imprudentia; sive ut alibi legitur impudentia, sive ut aliter impertinentia laicorum, ut faciliè vel minis, vel coactione, Clerum ad consentiendum compellere possent, etiam sine necessitate urgente, & promittè sub pœna excommunicationis, ne id fiat, inconsulto Pontifice, vetitum est. Alia ratio quod hoc privilegium immunitatis toti Clero & in favorem Ordinis fuit concessum, & proinde a singularibus Clericis, etiam in sui præjudicium renunciari non potest, c. si diligenti, de for. comp. Ideoque requiritur consensus Summi Pontificis, qui causa cognita ex justo potest dispensare. Quare si Episcopus, & Clerus consentient, inconsulto Summo Pontifice, non solum malè facerent, & puniri possent, sed etiam factum non teneret, quia non est servata forma a jure canonico præscripta. Neque revera jus Canonicum supponit rem præsumptam, in qua fundetur, sed solum morale periculum & occasionem frequentis mali, & nocuenti. Hoc autem satis

fatis est, ut lex universaliter feratur, ac obliget etiam in particulari casu, licet in eo negativè cesset finis, seu ratio legis. Nam tunc non cessat finis legis, & ratio ipsius adæquatè, ac proinde non cessat obligatio legis. Quia solum cessat ex adæquata cessatione finis. Finis autem legis non obtinetur in actionibus particularibus, ex quibus postea resultet publica utilitas, sed per se primò obtinetur in actione, vel casu universali concernente immediatè esse universale; ideòque non potest adæquatè cessare ex eo, quod cessat in casu particulari. Atque hanc sententiam tenendam esse, docent Glos. in d. cap. Non minus vers. Tantum, ubi Panorm. num. 18. Gregor. Lopez leg. 54. tit. 6. par. 1. Sylvest. d. ver. Immunitas 1. quest. 5. dict. 4. Angel. eod. vers. num. 37. Ludov. Lopez d. par. 1. Instr. cap. 190. Azebedo l. 11. tit. 2. lib. 1. recop. num. 7. Calder. tit. de censib. consil. 2. num. 3. Decian. in d. cap. Non minus, Ball. Navar. de vecligal. cap. 10. post princip. Gaspar. Steph. de defens. immunit. fol. 113. & 63. D. Antonin. 3. par. tit. 12. cap. 3. §. 2. Tabien. vers. Excommunicatio 5. cas. 8. num. 4. Guttier. lib. 1. tract. qu. 3. num. 6. Senat. Pedemont. dec. 68. nu. 20. & seq. Medin. C. de restit. quest. 15. Ortiz. de polit. immunit. Eccles. par. 3. fol. 322. Maximilian. Faust. de Aerar. claus. 17. conf. 42. Fragol. de regim. Reipub. par. 7. lib. 2. disp. 4. n. 334. Maynard. de privil. Eccles. par. 2. art. 24. num. 30. & 31. Tambur. de jur. Abbat. tom. 1. disp. 15. quest. 20. num. 5. Baun. in theol. moral. par. 1. tract. 13. quest. 33. Marchin. de peste par. 4. cap. 4. num. 14. Borrin. in tract. de Cavalcata, seu servitiis vasallor. part. 3. cap. 6. Card. Baron. tom. 4. anno 387. Valboa de Negrovejo concl. 11. num. 136. & seq. & Valentin. de potest. Sum. Pontif. cap. 2. Delbene de Immunit. cap. 5. dub. 18. sect. 1. num. 9. & ante ipsum Suar. d. cap. 26. num. 18. Constatque ex Extravag. 1. de Immunit. Eccles. ubi districtè præcipitur Episcopis, ut nullo modo, vel titulo concedant laicis hanc contributionem absque Romani Pontificis licentia. Idem habetur ex Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 9. sub fin. §. Et cum a jure, quod innovavit decretum Bonifacii VIII. in cap. Clericis, de immunit. Eccles. in 6. jam revocatum a Benedicto XI. & Clemente V. illud reducete ad terminos cap. non minus, & cap. Adversus, Bellet. par. 1. tit. 5. §. 2. num. 11. & Sperell. dec. 37. n. 83. ubi subdit, ita declarasse S. Congregationem Immunitatis approbante Urbano VIII. & explicante Jo: Andr. Gemis & Anchar. in d. cap. Clericis, ac tenet Rimin. conf. 2. num. 20. tandemque innovatur a Concilio Trid. sess. 25. cap. 20. de reform. ac definitur cap. 18. Bullæ in Cæna Domini, quæ super hoc innovat omnes Canones, etiam in dicto Lateranensi Concilio novissimo editos cum suis censuris & pœnis.

36 Qui Pontificis consensus postulandus est, etiam si necessitas, vel utilitas publica concernat æquè principaliter Clericos atque laicos, ut firmant Narbona in 3. par. recopil. lib. 2. tit. 4. leg. 57. glos. unic. num. 24. Marchin. de peste par. 4. cap. 4. Caltill. de tert. tom. 7. cap. 9. num. 32. & seqq. Guttier. de gabell. quest. 92. per tot. Peyrin. in Privil. Minim. tom. 1. constit. 2. Julii II. §. 33. n. 141. Medin. de restit. quest. 15. Gig. de penson. quest. 90. Guttier. 99. præct. lib. 1. quest. 3. Azeved. in leg. 11. tit. 3. lib. 1. num. 7. Avel. in cap. 23. Prætor. glos. de ordin. num. 7. & Dian. par. 5. tract. 1. ref. 11. favetque Rot. in Leodien. gabelle 19. Martii 1604. coram Attrebatensi, ac servatur omninò in praxi, ut videre est in Indulto Civitati Florentinæ anno 1600. a Clemente VIII. concessio pro imponenda contributione Clericis ad reparandum flumen Arni, apud quod bona Clericorum erant. In Indulto Civitati Panormitanæ anno 1634. ab Urbano VIII. similiter concessio pro expensis factis tempore pestis. In Indulto dato a Gregorio XV. toti Etruriæ, & ab Urbano VIII. Ducatui Mediolanensi etiam pro peste, illud die 23. Februarii 1622. hoc die 10. Maji 1624. Item in Indulto Maximiliano I. & Carolo V. Imperatoribus ab Alexandro VI. & Paulo III. concessio ad obtinendum subsidium ab Ecclesiasticis pro bello contra Turcas, & Hæreticos, prout etiam exposulavit, & obtinuit Emanuel Rex Lusitanæ a Leone X. pro bello contra Mauritanos, & Respublica Veneta contra Turcas, teste Bembo lib. 5. suæ Historiæ.

Atque ita etiam nuperrimè sub die 26. Novembris 1692. Al Vescevo di Piacenza. Essendo state riferite alla Santità di Nostro Signore le istanze di cotesti Magistrati secolari, che espongono di venire obbligati anco per il presente anno di somministrare le contribuzioni, e i quartieri alle truppe Alemane, e che i Laici sono impotenti a poter soli sopportare tutto il peso, si è la Santità sua benignamente contentata, che per via di questa Sac. Congregazione dell' Immunità Ecclesiastica si commetta a V. S. di fare eleggere, e congregare i Deputati del Clero tanto se-

colare, quanto regolare de' luogi di cotesta Diocese, che sono sottoposti alle dette contribuzioni per ricevere da essi il consenso, e poi trattare co' Ministri Ducali sopra i ripartimenti, e contribuzioni per quella rata, che in supplemento della facoltà da' laici consentiranno i medesimi Ecclesiastici per questo presente anno di contribuire. Volendo però Sua Beatitudine, che non debbano concorrere a cosa alcuna i beni, che si possiedono da' Signori Cardinali, quei delle Chiese Parochiali, che non eccedono la congrua conveniente all' onesto sostentamento de' Parochi, quei delle Commende de' Cavalieri di Malta, e nè anco i beneficij vacanti, i frutti de' quali debbono pervenire alla Camera Apostolica, nè beni spettanti al S. Officio. Dovrà però V. S. avvertire, che l' esazioni stabilite nella suddetta forma non si possano fare, se non da persone deputate da' medesimi Ecclesiastici, e inoltre di conformarsi in tutto alla presente necessità, alla disposizione de' Sagri Canonici, e specialmente del cap. non minus, & cap. adversus de Immunit. Eccles. In questa forma dovrà V. S. contenersi, e Iddio la prosperi.

Et die 10. Martii 1693. Eidem Episcopo Placentino. Essendo pervenuto a notizia della Santità di nostro Signore, che i Clerici di Parma, e di Borgo S. Donino habbiano nelle correnti necessità stabilita la somma, la quale consentono di contribuire per le truppe Cesaree in supplemento delle facoltà de' Laici, e apprendendo Sua Beatitudine, che dalla dilazione in aspettare la risposta di quanto fù a V. S. ordinato con lettera di questa S. Congregazione dell' Immunità Ecclesiastica sotto li 4. del corrente mese, possano risultarne stato presente delle cose gravi pregiudizj, hà comandato, che per via di questa stessa Sac. Congregazione s' imponga a V. S. di significare a cotesto Clero esser mente di S. B. che 'l medesimo concorra senz' altra replica al pagamento di dette contribuzioni a quella medesima proporzione, che hanno concordato gli accennati Clerici. E quando cotesti Ecclesiastici si mostrassero a ciò renitenti, ò morosi, ella ve gli costringa senza ritardo nelle forme dovute. Non manchi però V. S. di prontamente eseguire gli ordini della Santità Sua con ragguagliare successivamente di quanto anderà seguendo, e Iddio la felicità.

Eidem Episcopo die 14. Aprilis 1693. La Santità di Nostro Signore doppo aver sentito il parere di questa Sac. Congregazione dell' Immunità Ecclesiastica, nella quale è stato maturamente ponderato tutto ciò, che si contiene nella lettera scritta da cotesto Clero a S. B. e lo stato presente delle cose, ha giudicato, che nella violenza, con la quale cotesti stati, benchè feudali di questa Santa Sede sono con suo grave sentimento forzatamente astretti a dar quartieri, e contribuzioni a truppe d' altro Prencipe, sia espediente, che il Clero sovvenga a' Laici con qualche onesto sussidio per redimere i beni non solo laicali, ma anco i proprii, da quei danni, quali potrebbero essere esposti se si eseguissero le minacciate esecuzioni militari, hà però ordinato la Santità Sua, che per mezzo di questa S. Congregazione s' imponga a V. S. come si fù con la presente, di dar piena esecuzione a quanto le fu scritto colla Lettera de' 10. Marzo passato con far non solo sollecitamente la riscossione a quella proporzione, che i Clerici di Parma, di Borgo S. Donino si sono esibiti volontariamente di pagare, ma con farne senza altra replica, e potrebbe esser troppo dannosa nelle presenti circostanze, seguire la consegna in mano de' Ministri pubblici. Così dovrà V. S. fare ottimamente eseguire, e Iddio la felicità. Patet igitur lapsus contrariæ opinionis exemplis manifestis. Ratio autem est, quia Summi Pontificis interest communibus utilitatibus providere, ut exprimitur ab eodem Innocentio in d. cap. Adversus. Unde quamvis demus justum & rationabile esse, ut Clerici ad hæc opera contribuant; inde tamen non sequitur dicta jura canonica non loqui de contributionibus, quæ necessitatem, vel utilitatem publicam concernunt æquè ac principaliter Clericorum, & laicorum; quia illas non prohibent, sed modum & formam in illis servandam statuunt, qua non servata, corrumpit actus. Quare causa contributionis prodesse potest ad obtinendum Episcopi, ac totius Cleri consensum, ac Summi Pontificis approbationem, non autem ut illam potestas secularis propria autoritate ab Ecclesiasticis exigere valeat, ut deciditur in d. cap. Non minus, ibique Glos. v. Tantam necessitatem, & in dict. cap. Adversus extr. de immunitat. Eccles. docetque Surd. conf. 301. sub numer. 66. & sequentibus, Rota in Valentina Gabellæ 9. Decembris 1598. coram Orano, §. Proinde, & in dict. Brundusina Gabellæ sub numer. 2. & seqq. Traduntque Guttierrez de Gabell. quest. 92. sub numer. 41. & sequentibus Alter. de censur. Eccles. tom. 1. lib. 5. disput. 19. cap. 6. §. Quarta dubitatio, Gratian. discept. 390. num. 17. & alii relati per Leon. in thesaur. for. Eccles. par. 3. cap. 7. a n. 123. & per Carol. de Grat. effect. 3. n. 205. & 229.

§ seqq. & a n. 247. ac firmavit novissimè Rotam Barchinon. exemptionis 13. Junii 1646. §. *Quæ sanè*, coram Cardinali Corrado. Quare licet videatur æquum, ut qui sentiunt commodum, sentiant quoque partem oneris, id tamen verum est, primum si via ordinaria Ecclesiasticæ personæ convocarentur cum laicis, ut de ipsa re constituerent.

36 Vel si laici vellent, jure Pontificio utentes, interpellare Clericos coram suo Episcopo. At propria auctoritate velle judicare, & onerare bona & personas Ecclesiasticas, hoc non est ullo jure receptum. Neque necessaria omnis defensio, quæ confert utilitatem Ecclesiæ, exigere debet ab Ecclesia auxilium de bonis, aut personis. Siquidem laici tenentur ex officio defendere Ecclesiam, bona ejus & personas, tanquam filii Ecclesiæ, quemadmodum & Ecclesiastici, qui bona habent Ecclesiastica, & munus defendendi cultui divino tenentur orare, & Deum interpellare pro salute communi, & animarum laicorum, etiamsi novis non juventur largitionibus. Quod est contra Molin. de just. tom. 3. disp. 672. num. 5. concl. 3. Hippol. in pract. §. *Aggredior*, num. 62. Gulielm. de Bened. in relect. cap. *Raynutius dec. 5. num. 470.* Caroc. par. 4. de collat. num. 37. Gratian. in discept. forens. tom. 2. cap. 390. num. 19. Decian. conf. 51. num. 63. vol. 2. Megal. par. 3. lib. 2. cap. 17. quest. 6. num. 121. & conf. 72. num. 18. Ledesm. in sum. tom. 4. tract. 7. cap. 2. concl. 27. Lopez p. 2. cap. 40. Rodriq. in sum. tom. 2. cap. 75. num. 13. Jo: de la Cruz par. 1. pr. 7. art. 3. dub. 1. Bobadil. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 291. Garz. de nobil. Hispan. glos. 9. nu. 53. & alios, præsertim Azor. tom. 1. lib. 5. cap. 13. qu. 8. Bonac. in Bullam Cæne disp. 11. qu. 19. pun. 3. §. 3. num. 16. Rabard. sect. 3. fol. 56. & seqq. & Cutell. lib. 2. de immunit. qu. 39. num. 55. & qu. 13. num. 1.

37 Atque hinc non sunt audiendi Doctores illi, qui volunt in casibus communis utilitatis non requiri consensum Cleri, neque beneplacitum Apostolicum, ut constat ex Paponio lib. 5. *Arestor. tit. 11. arest. 15.* & seqq. usque ad 19. ac alibi, & ex ejus Annotationibus, ac videre est apud Castillum lib. 6. *controv. cap. 9. num. 34.* Quorum opinio dumtaxat locum habere poterit, vel in casu urgentis necessitatis, quando est periculum in mora, & Princeps Summum Pontificem adire nequit, *argum. c. pervenit, de immunit. Eccl.* Tunc enim Princeps repente invaluus, necessitate compulsus, ac imminente periculo Regni potest sine auctoritate Summi Pontificis, dum tempus non patitur dilationem petere subsidium ab Ecclesiasticis, si modò sit Princeps, qui non habeat superiorem, ut tradit Lucas de Penna ad l. 2. de quib. mun. nem. lic. se excusat. Roman. in l. si vero, §. de viro, ff. solut. matr. Tum quia eo eventu adest præsumpta Pontificis voluntas. Tum quia necessitas caret lege. Tum quia subintrat jus naturale, quo Respublica jus habet in eo casu ad se protegendum, etiam contra Ecclesiasticos, ubi Ecclesiastici id renunt. Non enim lex positiva, sive humana, sive divina sit, obligat, quando urget vis præcepti naturalis, atque divini, D. Th. p. 2. q. 94. art. 5. Azor. tom. 1. institut. lib. 5. cap. 13. & 14. & p. 2. lib. 4. cap. 8. Nam lex positiva iis casibus consulere voluit, quibus jure naturali, atque divino non est aliquid in specie dispositum, sed relicta est Ecclesiæ facultas disponendi, idem D. Thom. loco alleg. in corp. & ad 1. & qu. 85. & seqq. Nec exempla necessitatis urgentissimæ constituunt regulam, sed potius exceptionem regulæ, cap. quod est licitum, de regul. jur. Hanc limitationem addidit Panormit. in d. cap. non minus, num. 19. ubi ait: *Putarem tamen, quod ubi tanta necessitas immineret, quod non posset sine aliorum scandalo, & periculo haberi prius recursus ad Papam, quod sufficeret tunc deliberatio Episcoporum, & Clericorum, argum. l. Tutor qui repertorium, de adm. tut. ibi: Tutor, qui repertorium non fecit, quod vulgò Inventarium appellatur, inquit Ulpianus, dolo fecisse videtur, nisi forte aliqua necessaria, & justissima causa allegari possit cur id factum non sit.* Quod prosequuntur Gregor. Lopez loco allegato, Sylvest. d. v. *Immunitas n. 20.* Guttier. supra, qui alios refert, & approbat Gigas de pens. quest. 90. in fin. Medin. de restit. qu. 5. Narbon. ad lib. 2. recopil. tit. 4. l. 57. gloss. un. num. 24. Fragoius, Maynardus, Baunius, Baronius, Valboa, Valentinus, & alii superius adducti, Delbene ibidem num. 15. & 16. & Suarez numer. 18. Qui rectè addunt, quod hæc necessitas maximè potest contingere in exactione, quæ ad unum actum, vel ad breve tempus fit. Nam si longiori tempore sit duratura, licet in casu necessitatis possit inchoari, inconsulto Summo Pontifice, ut tamen longiori tempore protrahatur, consulendus erit, quia potest quoad hanc partem lex impleri, necessitate non obstante, & hoc modo illi sufficienter subvenire. Quamvis Guttier. lib. 1. pract. qu. 3. num. 6. & 10. etiam in

hoc casu negat posse sæcularem cogere, sed appellandum esse. Et ob hanc necessitatem excusari forsan potuit factum Joas, & Ezechias. Quamvis Joas malè perierit necatus a servis, 4. Reg. cap. 14. Ezechias autem præsumitur reddidisse quæ acceperat a Templo Domini Paralip. cap. 31. & 32. Neque etiam quod per perturbationem factum est, imitandum est, cap. quod ait, 14. d. Vel poterit locum habere in casu, quo constat de privilegio a Sede Apostolica verè concessio, & non revocato, quod concessisse fertur Bonifacium VIII. Philippo Pulchro Galliarum Regi.

Cujus privilegii, & Constitutionis facit mentionem 38 Guilelm. Benedict. ad capit. *Raynutius, in verbo, & uxorem nomine, num. 136. de testam.* Diploma verò Bonifacii extat insertum, & transcriptum in libro Liliorum, cujus tenorem refert Ferant in juribus, & privilegiis Regni. Et licet ipse Bonifacius revocaverit hoc privilegium, aliaque similia in cap. *Clericis, §. fin. de immunit. Eccl.* in 6. tamen postea Clemens V. in Concilio Viennensi expressè revocavit illam decretalem Bonifacii incipientem *Clericis in Clem. un. de immunit. Eccl.* propter scandala, quæ inde oriebantur, & restituit Concilium simpliciter Lateranense, quo non licet exactiones ullas Ecclesiis imponere sine auctoritate Summi Pontificis, & consequenter restituit, aut conservavit privilegium concessum Regi Galliarum propter singularem beneficia, quæ collata sunt a Regibus Francorum, seu Gallorum in Sedem Apostolicam, quæ meruerant majora privilegia, concessa aliquando non solum in bona Ecclesiastica, & beneficia, & investituras, sed etiam in ordinationem Sedis Apostolicæ eis concessa, cap. *Hadrianus in utroque 63. dist. cum similibus.* Quin & liberales Summi Pontifices in auxilium Regni permiserunt Regibus aliquando colligere auxilia ex beneficiis ipsis, quæ decimarum nomine appellantur. Sed & habet Rex Galliarum ex speciali privilegio Martini V. ut possit subvenire per se, vel suos Judices Ecclesiis, in causis possessorum rerum temporalium, & beneficiorum Ecclesiæ, cujus Bullæ verba refert Guido Papæus dec. 1. ex quibus apparet antiquam consuetudinem Regni Galliarum, quæ habet cognitionem interdictorum de possessione etiam rerum Ecclesiæ, & beneficiorum, fuisse confirmatam ad petitionem Caroli VII. & Regis. Quod & refert idem Papæus decis. 552. num. 8. Regi itaque Galliarum aliquando, maximè ex necessitate singulari jure & nova subsidia imponere rebus temporalibus Ecclesiæ poterit, aliis utique non privilegiatis non licebit, neque Ducibus, Comitibus, aut aliis Principibus in Regno Galliarum etiam constitutis, cum & hoc jus imponendi novum vectigal regio juri adhareat per cap. *quibusdam, de verb. signif. cap. un. quæ sint regal. in usib. feud.* Hujus etiam privilegii meminerunt Doctores, quos citat Diana part. 7. *resolut. 21.* Sanchez tom. 1. *opuscul. lib. 3. capit. 4. dub. 55. numer. 30.* & Maximil. Faust. de *arar. claus. 17. conf. 44.* Quamvis de usu ejusmodi privilegii valde dubitet Cassan. in *consuetud. Burgundie tit. de justitiis, §. 4. num. 34.* & sequentibus qui num. 28. observat anno 1522. Ecclesiam Gallicanam se opposuisse Francisco I. Ecclesiis tributum imponenti. Quin usum dicti privilegii simpliciter improbat Joan. Arias Maldonatus de *contribut. Eccl. urgente necessit. num. 111.* & non omninò abs re, saltem propter Concilium Lateranense relatam, & Bullam Cæne Domini, quæ quotannis revocat quæcunque privilegia concessa.

Nec obstat, quod ad jus Regis pertinet vectigalia & 39 onera rebus imponere, ac personis, & quod omnis anima potestatis sublimioribus debeat esse subiecta. Nam hæc vera sunt quidem, & potestas Regibus data hæc est, sed in personas tantum sibi subiectas, non in alias, puta alterius Regni, & subjectionis. De idoneis enim dispositio intelligitur, leg. ut gradatim, ff. de muner. & honor. Sublimior potestas Imperatoris, & Regis dicitur inter eos, qui temporalia ab illis suscipiunt, at excellentior in spiritualibus, ordo Ecclesiasticus, qui Imperatori non subijcitur in cap. *Illud, 5. cap. solite 6. de major. & obed.* Immo omnes Principes subijci debent Sacerdotibus, & Episcopis, ut dicebat D. Petrus in cap. *omnes Principes 3. eod. tit.*

Reliqua verò quæ dicebantur, in temporalibus Prin- 40 cipem sæcularem potestatem habere imponendi, & exigendi tributum, etiamsi ab Ecclesia, vel Ecclesiasticis possideantur, egent distinctione. Non enim possident Ecclesiæ, aut Clerici bona unius generis, aut eodem modo, aut jure. Sunt enim quædam possessa ab Ecclesia jure divino assignata, ut primitivæ, decimæ, oblationes. Possidet autem nomine Dei, cui offeruntur, præcipuè in signum superioritatis, & ipse usum, perso-

personis, quæ illis deserviunt concessit, *cap. omnes de cina* 16. *quæst.* 7. *cap. tua nobis*, de *decim.* *Levit.* 27. *vers.* 30. *Num.* 18. *vers.* 21. *Deut.* 14. 28. Quæ omnia interduntur in distributione, & dispositione potestati sæculari sub pœna sacrilegii, *cap. causa carpensis* 13. de *verb. signif. cap. quia Sacerdotes* 13. & *cap. penult.* & *fin.* 10. Alia sunt temporalia immobilia, & mobilia, eaque aut sacra, vel consecrata, alia nequaquam. Quæ sacra sunt, extra commercia quoque hominum, multoque magis, & locorum sunt, *leg. inter stipulantem* 83. §. *sacram rem*, ff. de *verb. oblig.* Item & divini juris sunt. Quod autem divini juris est, id in nullius boni est, *Cajus in leg.* 1. & *Martia, in leg. in tantum* 6. §. *sacra res*, ff. de *rer. divis.* *Justinian. in §. Universitatibus*, *vers. nullius*, de *rer. divis. in instit. jur. civil.* semelque Deo consecratum non debet in profanos usus converti.

41 In temporalibus verò aliis non consecratis, sed oblatiis & relictis Ecclesiæ, vel possessis ab ipsis personis Ecclesiasticis jure patrimonii, a non uxoris tamen, munerum & indictorum, seu exactionum observatur distinctio, ut si prædia, quæ ad Ecclesiam, & Ecclesiasticos pervenerint, sint tributaria, aut obnoxia oneri reali purè, ac certo, & perpetuo, quod rem invariabiliter sequatur, & non exigatur ratione personæ, dicuntur hæc prædia transire cum suo onere antiquo, quo onerata erant, antequam pervenirent ad Ecclesiam, aut ad Ecclesiasticos secundum *Bartolum ad leg. rescripto*, de *muner. & honor.* & *ad leg. placet*, de *sacrof. Eccles.* *Facit leg. Imperatores*, ff. de *public. & veclig. leg. fin. Cod. de exact. tribut. leg. forma*, *Digestis de consib. cum simil.* & resolvit *Rota Romana* sæpius, præsertim coram *Pegna*, *Merlino*, *Corrado*, & *Celfo*, quarum decisiones per ora virorum peregrinantur. Qua de re nos alibi. Sic agri Ecclesiarum, Ecclesiasticorumque dicuntur solvere tributa, & non Ecclesia, neque Ecclesiastici, *in cap. si tributum*, *cap. magnum* 11. *quæst.* 1. Quamobrem quando Principes non recognoscentes superiores donationes exercuerunt in Ecclesiam pleno jure, ex eo sine aliquo onere, dominia in eam transtulerunt irrevocabiliter, si nulla est retentio specialis, *arg. leg. quidquid* 19. ff. *com. præd.* & *Paul. in leg. si quis ædes*, de *servit. urb. præd.* Neque idè opus est Ecclesiam petere immunitatem aliam in illis, a Principibus donantibus, quam vocant amortizationem, seu facultatem retinendi donata. Quando vero Ecclesia acquirit ab aliis, quàm a Rege prædia tributaria, aut quæ feudalia, & onere servitii, vel tributi onerata sunt, an possit tunc Ecclesia, quæ justitiæ cultrix est, in præjudicium onerum Reipublicæ, & alterius talia sine onera retinere, tradidi in peculiari consultatione hac de re. Hinc pendet ratio resolutionis, quam assertit *Panorm.* *ad cap. non minus*, *in fin.* quod Clerici quidem hodie non tenentur ad gabellas, quæ imponuntur in vino, & similibus per jura allegata ex jure Pontificio, & per *authen. Item nulla Communitas*, *Codice de sacrosanct. Eccles.* tamen si gabella fuisset imposita pro oneribus, ad quæ tenetur Ecclesia, teneri, quia tunc succedit loco oneris, ut ait *Butr. ad leg. ad instructiones*, vide *Felin. ad cap. quæ in Ecclesiarum*, *vers. de gabellis*, de *constit.*

42 Quod si agatur de tributis, & oneribus, seu vestigialibus imponendis rebus jam incorporatis Ecclesiæ, vel quæ sunt effectus personarum Ecclesiasticarum non uxoratarum, vel dominii earum, dicendum est, nullas collectas, aut onera extraordinaria, qualia sunt inductiones, & superindicta ob bellum, vel aliam necessitatem publicam postulata, imponi posse, sive sint munera personalia, sive mixta, quæ personis imponuntur pro rebus, etiam si res antequam pervenerit ad Ecclesiam, vel ad personam Ecclesiasticam fuissent in libro censuali, quem Catastrum vocant, descripta. Et sic resolutum, & judicatum tradit *Guidopapæus decis.* 381. & seipsum corrigi, quod ante contrarium respondit *in decis.* 79. Idque etiam defendit *Bald. ad leg. placet*, de *sacrofanct. Eccles.* Excepi conjugatos, qui uti tamen dicuntur privilegio clericali in duobus tantum nempe in decisione *cap. si quis suadente diabolo* 18. *quæst.* 4. & *cap. un. de Cler. conjug. in 6.*

43 Lex verò illa *Ad instructiones*, & similes, quæ volunt contribuere debere bona Ecclesiæ ad murorum, itinerumque refectionem, ad traductionem exercitus, angarias, & similia non sordida, ut dicunt munera, sunt abrogatæ. Tum quia, ut sæpè dixi, Reges, Imperatores, alique Principes non possunt imponere legem Ecclesiasticis personis, aut rebus, *cap. Ecclesia S. Mariæ*, *cap. Quæ in Ecclesiarum*, de *constit.* Tum etiam, quia per novellam *Friderici* postremam expressè hoc videtur prohibi-

tum, ceu contra libertatem, & privilegia Ecclesiæ, *auth. Item nulla Communitas*, *C. de Episc. & Cler.* Et ita nominatim se respondisse, & juxta consilium suum judicatum fuisse tradit *Panorm.* *ad d. cap. Non minus num.* 17. & *seq. & consil.* 8. *vol.* 1. Neque aliter consuli tutò posse ait, cum summa sit ratio, quæ pro Religione facit, *l. sunt persone*, ff. de *relig. & junct. fin.* Sed & non recipi dictam *l. Ad instructiones* *Glossa ibi notat*, & *Glossa ad cap. Generaliter*, §. *novarum* 10. *qu.* 1. *Jo: Andr. & Panormitan. ad dict. cap. Non minus*, de *immunitat. Eccles.*

Quod si certum est, Deo dicata ebe ejus cultu subtrahita, in profanos quantumvis publicos usus transferre nequeunt, cum sacrilegium sit, certum quoque esse debet, ipsas personas Ecclesiasticas ad custodiam portarum, ac murorum revocari, & ad excubias inter perditissimos milites ordinari non posse. Quod existimo nunquam *Gregorium primum in cap. 2. de Immunit. Eccles.* permisisse, neque de illis loquutum. Hoc enim mihi repugnans videtur Ecclesiasticæ dignitati, & functioni, quidquid causentur, & excusatione quantumvis in peccato quærant quidam ex necessitate. Quocirca quidam dixerunt, quod nec Summus Pontifex potuerit ita statuere, aut contra libertatem Ecclesiæ, quæ de jure divino est, venire, aut dispensare per *cap. Literas*, de *restitu. spoliat.* & ibi *Glos. juxta textum in cap. A nobis*, de *decim.* & ibi per *Abbatem*, & alios, *cap. Cum ad Monasterium*, de *stat. regul.* tenetque *Richard. in 4. sentent. d. 28. art.* 4. *Alens. in 3. par. quæst.* 50. *memb.* 9. *art.* 3. Neque dico, se, & sua defendere esse prohibitum, contra invadentes, immò & permissum assero, neque ullam irregularitatem Ecclesiasticam personam inde incurrere, aut homicidii reatum, *cap. 2. de homic. cap. unic. cod. tit. in 6.* Sed dico, indignum esse tanto ministerio Clericis commissio, ut ipsi huic muneri custodiæ, & potestate laicali compulsi adjudicentur. Bona enim est defensio Reipublicæ, & omnibus communis, nec ex eo capite reprobari forsan posset in extrema necessitate; sed bona definit esse, dum a laicis personis, Ecclesiasticis, vel ipsi Ecclesiæ imperatur, *cap. Bene quidem* 96. *d.* Unde *ad cap. 2. Pervenit*, de *immun. Eccles.* asserunt a *Panormitano d. consil.* 3. *vol.* 1. quatuor intellectus. Primum, quod illud Caput intelligatur obtinere in terris in temporalibus Ecclesiæ subjectis. Secundò, quod loquatur secundum illa tempora, quibus Civitas Trecentis opprimebatur ab infidelibus, & inimicis, ut ibi notat *Innocentius*, & imminebat timor subitaneus, & improvisus. Item tertio, quod non loquatur de personis Ecclesiasticis, sed de earum servis, de quibus in *cap. Ecclesiarum servos* 12. *quæst.* 2. qui gaudent, alioquin sine urgente necessitate, immunitate, *l. 2. Cod. de Episcop. & Cler.* Quarto, esse jussu Summi Pontificis & Episcopi, ut liquet ex textu, nec id factum autoritate laicali fuisse.

Minusque refragatur, quod bona Ecclesiæ dicantur esse & pauperum, & redemptionis captivorum. Hoc enim verum est, quando necessitas Ecclesiastica urget, & deficient facultates omninò pro redimendis pauperibus, non aliter. Sed hinc non sequitur etiam, ut possint cogi ad contributiones communitatis a laicis, vel Principibus sine autoritate Summi Pontificis, & nisi etiam cum deficient facultates laicorum, ut iuperius dicebamus. Sed & bona Ecclesiæ non sunt tantum dicata pro pauperibus principaliter; sed pro cultu divino conservando, & si tolleretur a tyrannis, postea restabiliendo, & pro alimentis eorum, qui Deo ibi interserviunt, *cap. Nemo*, de *consecrat. dict.* 1. *Num. cap.* 18. *vers.* 1. & 24. *Deuter. cap.* 10. *vers.* 9. & 18. *Josue* 13. *vers.* 14. *cap. Vulturnæ*, *capit. Quatuor*, *cap. de redditibus* 12. *quæst.* 2.

Ac si quis objiciat, aliquando Principes exegisse a personis, & bonis Ecclesiasticis & vestigialia, & muneraria personalia, patrimonialia, & mixta, nihil moror, vel miror. Neque ea constituunt id, quod fieri debet, nec discutimus num factum sit, vel num de facto fieri possit. Nam hoc & tyranni poterunt sibi arrogare injustè, qui etiam aliquando conati sunt ipsam Religionem opprimere, & ministros ejus oppresserunt, & ferro, igne, supplicis crudelissimis persequuti sunt. Sed quæstionis nostræ cardo versatur, num de jure fieri ita possit, ac liceat.

At non ita Principes verè Catholici, quibus ex licentia Summi Pontificis etiam permissæ fuerunt aliquando exactiones aliquarum decimarum ab Ecclesiasticis, ut tradit *Tholosan. lib. 2. syntagm. jur. cap.* 20. Ut anno 1500. quo tempore Cæsar Maximilianus primus de bello Turcarum Imperii conventum agebat Augustæ, decretum fuit mittendam esse legationem ad Pontificem

rificem Alexandrum VI. ut Republicam ope, confilioque adjuvaret, Sleiden. *lib. 4.* Sic Davidi Brusio, Scotorum Regi magna vi auri redempto a suis, & in Scotiam reverso Summi Pontificis, ac Prælatorum consensu, Ecclesiasticorum reddituum decima pars liberaliter donata est, Hæctor Boeth. *lib. 13.* Refert Mutius *lib. 11. chron. German.* anno Domini 1282. Honorium Papam pro inferendo bello in Turcas laborasse, & misisse Cardinalem Episcopum Tusulanum in Germaniam, qui Heribolim convocavit omnes Prælatos, & Magistratus Ecclesiasticos, & sæculares; adfuisse quoque Rodolphum, ibique tractasse de subsidio ad bellum, & petiisse Legatum quartam partem proventuum Ecclesiasticorum ad quatuor annos, nemineque resistente unum solum nomine Probum Episcopum Tullensem, denegasse, & multa loquutum de officiis Ecclesiasticis, bonisque Ecclesiarum, & usu illorum effecisse, ut uno consensu negaverint universi Prælati, se id quod postulabatur daturus. Tamen factum esse, ut hic Probus paulò post ab Episcopatu deturbatus, reversus fuerit ad fratres suos mendicantes Divi Francisci, ex cuius Ordine erat. Tempore, quo Veneti gesserunt bellum contra Bajazetem Regem Turcarum, Alexander VI. omnium proventuum, quibus Sacerdotes in Imperio Reipublicæ foverentur partem plus tertiam Venetis concessit, Cardinalium Sacerdotiis exceptis; *lib. 5. hist. Venet.*

48 Quam etiam Solymanus Turcarum Tyrannus Pannoniam repeteret anno 1531. exhausto Pontificii Imperii ærario, in Senatu Cardinalium decretum est, ut quintæ decimæ Sacerdotiis imponerentur, immunitate concessa Sacerdotiis Cardinalium, quæ res minores Sacerdotes, sacrasque Virgines, & sacras hospitales domus vehementer afflixit. Nam exactores cum Imperio in Provincias emissi, dum privato quæstui studerent, incredibili acerbitate humana, & divina perturbabant, adeo plerique Sacerdotes Tempora desererent, & passim sacra vasa, & antiqua donaria conflarentur. Erant qui prædica dicata Altaribus venditarent, ut decimæ solverentur. Neque honestissimus sacri belli prætextus, neque extrema prope necessitas invidiam leniebat. Quoniam Cardinales, qui opima sacerdotia possidebant, immunes evaserant, quasi illis, inquit Jovius *lib. 3. hist. stor.* ad tuendam Romanæ aulæ amplitudinem de solito vitæ splendore nihil remittere, moderarique siceret, cum ex adverso plerisque egentibus ultima vitæ alimenta raperentur.

49 Idem Alexander VI. in usum belli Gallici pecuniam omnem Sedis Apostolicæ autoritate in Hispania, belli sacri nomine, quam Cruciatam appellarunt, coactam Neapolitano Regi concessit; quam tamen pecuniam, nisi contra Religionis Christianæ hostes, nefas consumere, Guicciardi *lib. 1.*

50 Permisit Franciscus Primo ejus nomine Gallorum Regi Leo X. Florentiæ congressus, ut in Gallia citeriori, & ulteriori sacerdotiorum redditus binis decimationibus decumaret, ut scribit Sabellic. *lib. 6. supplement. ex Paulo Jovio.*

51 Paulus Tertius in bello Germanico contra Protestantes anno 1546. permisit Carolo V. Imperatori dimidiam partem bonorum Ecclesiæ sumere per Hispaniam, & ex annuis proventibus Monasterium Hispaniæ dividere, donec aureorum millia quingenta conficeret, ea lege tamen, ut de suis bonis tantundem illis invicem oppignoraret, Sleiden. *lib. 17.* Trifanus a Cugna Legatus Emanuelis Portugalliæ Regis sub anno 1516. obtinuit a Leone X. ut tertiæ, ac decimæ partes proventuum Sacerdotum in commodum Regis cederent ad bellum prosequendum, quod Emanuel cum Mauris gerebat, utque iis, qui vellent pecunia hoc bellum Africanum juvare, cœlestia beneficia è Christi thesauris de prompta largè tribuerentur.

52 Et anno 1546. cum Hariadenus Barbarussum impunitate, ac levitate odium sui promeritum Muleassem expelleret Regno Tunetano, latèque dominaretur per Africam, atque esset formidolosus tum Siciliæ, ac Sardinia, tum etiam Italia, & Hispaniæ littoribus, cunque ejus vires dissiparentur, Imperator Carolus V. expeditionem Tunetanam suscipere decrevit, concedente ei Paulo Tertio Pontifice ad hoc bellum decimas Sacerdotiorum totius Hispaniæ.

53 Idipsum & nos factitarum vidimus ab Alexandro VII. pro bello contra Turcas.

Illud verò, quod Cardinalis de Lugo inculcat, & prolixè probare conatur, nimirum non legi immunitatem Ecclesiasticam, quando onus vel gabella imponitur sæcularibus, & ab ea præter intentionem Principis aliqua læsio Ecclesiasticis eveniat, valdè a veritate abhor-

ret. Scio cum ipso & alios consentire etiam inter antiquos. At præjudicata opinio occupans credulitatem nostram, tanquam longo usu, & familiaritatis jure sibi devictam obstrepit, atque ita quandoque obsistit, ut ne latum quidem unguem a consuetis recedamus. Nimirum nihil est difficilius quam evellere animis opiniones, quæ jamdudum invaluerunt. Quorum è numero Sanchez in primis est, qui præjudicium de vectigalibus sine animo lædendi Ecclesiasticos impositis latè propagavit.

Ut igitur eluceat apertissima fraus hujus præjudicatæ opinionis, tenendum est cum Sacra Rota in d. Barchinonen. exemptionis coram Card. Corrado. Primò scilicet, quod laici non possunt directè imponere, neque exigere hujusmodi vectigalia ab Ecclesiasticis ratione rerum, quas inducunt, extrahunt, vel emunt in proprios, & familiarium usus, ut decidit Sacra Concilia, Sacri Canones, & S. Rota in Albanen. Gabellæ, seu onerum 28. Junii 1630. coram Merlino *dec. 339. par. 6.* ubi innumeri referuntur. Tum quia hoc pacto illas ab eis indirectè exigerent mediante persona mercatorum, ne laicorum ipsa bona vendentium, qui onus prædictum in emptores retorquent, & ab eis repetant cariori pretio vendentes, ita ut re ipsa, & in effectu ab emptore vendatur, ut notat Æmil. Ferrett. *in annot. ad Tacit. lib. 3. Annal. sub num. 14.* Lafart. *de Gabell. cap. 15. sub num. 3.* Quod quidem communibus juris regulis adversatur, ut proinde admitti non debeat, *cap. Quanto extr. de privileg. cap. Statutum de heret. in 6. cap. Cum quod una via, de regul. jur. cod. lib. 1. Cum iis, §. Transactiones, ff. de transact. l. Scire oportet, §. 1. ff. de tut. & curat. dat. ab his, l. Sejus, & Agerius, ff. Ad l. falcid. l. fin. in princip. & §. 1. ff. de usur. rei jud. & in proximis terminis de hac ipsa materia loquentes plenè probant Calder. *inter conf. Anchar. conf. 12.* & ibidem Collegium Bonon. *conf. 13.* ac latius ipse Anchar. *conf. 155. per tot.* quos sequuntur, rejecta contraria opinione Felin. *in cap. Ecclesia S. Mariæ sub num. 104. extra de constit. Dec. conf. 48. sub num. 5. ad fin. Laderch. conf. 103. sub num. 9. & 10. Surd. d. conf. 301. num. 75. & seq. & num. 80. 81. & 86. & Menoch. conf. 301. a num. 7. Gratian. d. discept. 390. per tot.* Tum etiam quia Ecclesiastici, qui laicorum onera subire non debent eo utique modo per hujusmodi exactionem gabellarum, eorum ratione indictarum, illa in effectu promiscuè cum laicis supportare cogentur. Quod expressè prohibitum est in d. *cap. Non minus, & d. cap. Adversus,* cum aliis supra citatis.*

Secundò, quod id prohibetur verbis Bullæ Cœnæ Domini in §. 18. ibi: *Et diversis, etiam exquisitis modis exigunt, & cap. Nec non qui per se, vel alios directè, vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare non verentur, &c.* ubi specialiter ad rem nostram hæc verba ponderat Ugol. *de cens. par. 2. cap. 18. §. 1. sub n. 1.* Francisc. Leo *in thes. for. Eccles. par. 3. cap. 7. n. 113.* alique mox citandi.

Tertiò, tenendum est, quod id reprobatum communitè a Doctoribus, præsertim ab Abb. *conf. 20. lib. 1.* ubi respondit, quod statutum Civitatis Senarum, cujus vigore tenebantur mercatores exteri deserentes pannos ad quæcunque loca illius Territorii solvere pro eis gabellam in ingressu, non comprehendebat illos, qui pannos introduxerant in oppidum Planistangii, cujus incolæ erant immunes, ea ratione, quia carius vendidissent oppidanis propter onus gabellæ, & sic indirectè ipsi fuissent gravati, ac evanisset eorum immunitas. Quod prosequitur Laderch. *did. conf. 103. sub num. 8.* Atque idem in specie de hujusmodi gabellis per laicos impositis super pane, vino, oleo, panno, & aliis ad victum, & vestitum necessariis, quæ immediatè solvuntur a mercatoribus, & per eo deinde reputantur ab eumentibus minutatim eo carius illis vendendo easdem res, probant post Navarr. in *man. cap. 17. sub num. 202.* Alter. *de censur. tom. 1. lib. 5. disput. 19. cap. 6.* Portell. *in dub. regul. vers. Tributum sub num. 7. & 8.* Rodriq. *in comp. qq. resolut. 63. sub num. 32.* Megal. *in Instruct. part. 2. lib. 2. cap. 17. quest. 6. numer. 107.* dicens nu. 112. laicos hoc casu non excusari autoritate Doctorum contrarium sentientium, stantibus verbis præfatae Bullæ Cœnæ Domini in *did. §. 18.* quos sequitur Dian. *part. 1. resolut. 45. num. 15.* Gemin. *de Gonni de charit. subsid. quest. 60. numer. 4.* Ugolin. *de cens. part. 2. cap. 18. §. 1. sub num. 1.* Guttier. *de gabell. quest. 92. sub num. 36.* Gratian. *d. discept. 390. num. 16.* passimque alii.

Et ex his patet, non suffragari, quod ex hujusmodi vectigalium impositione, facta per sæculares nullum principaliter, ac immediatè fiat præjudicium Ecclesiasticæ immunitati, sed illud contingat per accidens, quatenus scilicet

scilicet Ecclesiastici res illas per laicos introductas velint emere in Civitate. Quia, cum ea, quæ usui humano sunt necessaria, ejusmodi oneri fuerint subjecta, quocunque se Ecclesiastici vertant, vel aliò se transferendo, vel in Civitate emendo, præjudicium evitare non possunt. Utrumque enim Ecclesiasticæ libertati, ac Sacrorum Canonum dispositioni prorsus repugnat. Nam illis apprimè convenit, ut in eadem Civitate, in qua ipsi seminant spiritualia, metant temporalia, ut legitur 1. ad Corinth. 9. & in cap. Cum ex officio ad fin. extr. de præscript. Et in qua dum laicis sæcularia subeunt onera, ipsi quoque Deo in spiritualibus ministrantes, in hoc illis retribuunt quiddam pro eorum pace, & sustentatione laboris impendant, ut inquit D. Thom. in ep. ad Rom. cap. 13. sect. 1. col. fin. & habetur in cap. In qualibet 23. quæst. 8. Atque ideò hujusmodi commodo ac plena libertate neque directè, neque indirectè privari debeant juxta notata in d. cap. Quanto, ubi præ cæteris Anchar. sub num. 1. & seq. extr. de priv. & in c. fin. de immunit. Eccles. in 6. ac latius probat idem Anchar. in dict. conf. 155. num. 1. & seqq. dicens sub num. 5. quod Respublica temporalis non potest etiam indirectè præjudicare Republicæ spirituali in ea communione, quam debet habere cum laicis in rebus temporalibus pro usu dictarum rerum.

58 Et quidem in hac materia non adeò est inhærendum literæ, ac verbali interpretationi, quin magis attendatur vera ratio, & mens Sacrorum Canonum, ut admonet Honorius III. in dict. cap. Quanto, & Imperator in l. Non dubium, C. de legib. ac in l. 3. in fin. Cod. de liber. præter. & Jurisconsult. in l. contra legem ff. eod. Qui eo verè tendunt, ut Ecclesiastici pura, plena, & illibata in prædictis omninò gaudeant immunitate; ideoque illorum dispositio, quæ favorabilis est, subtilioribus interpretationibus non est restringenda, ut probatur ex dictis cap. Non minus, & cap. Adversus extr. de immunit. Eccles. & c. Quanquam, de censib. in 6. ac in l. Sancimus 2. C. de Sacros. Eccles. Sed quaecunque immunitati, ac libertati prædictæ fiat præjudicium sive indirectè, sive principaliter, sive in consequentiam, sive ea intentione, sive præter intentionem, illud convenit tollere, ac reparare, idque magis, quod, grave est, ac notabile præjudicium infert, ut, rejectis præfatis distinctionibus, concludunt Calder. d. conf. 12. num. 3. Anchar. dict. conf. 155. sub num. 7. & 8. & in dict. c. Quanto num. 1. & seqq. de privileg. Dec. dict. conf. 48. sub num. 5. Riminald. sen. conf. 435. num. 28. Riminald. jun. conf. 81. num. 17. Surd. dict. conf. 301. num. 76. Franc. Leo in thesaur. for. Eccles. p. 2. cap. 7. num. 113. & 118. & 132. Carol. de Grass. effect. 2. a num. 65. Quia ratio finalis sacrorum Canonum est libertas Ecclesiastica, quam intendunt illæ servare, ideoque extenduntur ad terminos suæ rationis, præsertim quando ratio finalis est expressa in lege, itaut tanta sit amplitudo legis, quanta ejusdem rationis, ut defumitur ex l. regalia §. fin. ff. de jur. & fac. ign. & leg. 2. §. si mater, ff. ad Tert. & l. Cum pater, §. Dulcissimis ff. de leg. 2. traduntque communiter Doctores, Glos. in cap. 1. v. Italia, de temp. ordin. in 5. Bartol. Bald. & alii in dict. l. Regula, Abb. in cap. fin. num. 10. de rescript. Franc. in c. Pro humani, de homic. in 6. Imola & Gemin. ibid. Lap. allegat. 101. num. 24. Burlatt. conf. 76. num. 9. Curt. jun. conf. 185. Cott. in memorab. v. Ratio generalis, Cardin. in Clem. 1. de elect. Roland. conf. 27. nu. 7. vol. 1. Menoch. conf. 11. num. 10. & 19. & de recup. poss. remed. 6. num. 20. Tiraquell. plures afferens, tract. Cessante causa par. 1. num. 139. & limit. 1. n. 64. Guttier. præct. quæst. 17. num. 90. lib. 3. Villagut. de ext. leg. in rubr. de extr. leg. non correct. num. 1. & in rubr. de ext. leg. pæn. resp. mer. pæn. num. 22. Gomez lib. 1. var. cap. 5. numer. 11. Vinc. de Franch. decis. 18. num. 23. Molin. lib. 1. de primog. cap. 5. num. 10. & Rot. dec. 234. num. 2. par. 2. div. aliique plures. Ratio enim finalis sicut movet legislatorem ad disponendum; ita etiam extendit mentem ipsius ad comprehendendam totam materiam, quæ subternitur eidem rationi finali. Et eo ipso quod concipit rationem finalem, tanquam eam, ex qua movetur ad disponendum, concipit etiam implicitè totam materiam, quæ sub ipsa continetur.

59 Ita sanè, ut non oporteat animum ac intentionem disponentium sollicitè investigare, quando ex qualitate facti, & re ipsa resultat effectus adeò præjudicialis, & destructivus dictæ immunitatis, quem illi etiam moniti ac requisiti emendare contendunt ad l. Julianus, §. Proinde, ibi: Sed etsi ab initio non sic accepit, verum postea in rem patris vertit, cessare Senatusconsultum, &c. Julianus ait, intelligendumque esse ab initio sic accepisse, ut in rem patris verteret, ff. ad Maccæ. ubi Glos. v. Intelligendum Tom. III.

notat hanc esse præsumptionem juris & de jure, l. Quædam, ff. de reb. dub. & in specie tradit Calder. dict. conf. 14. num. 4. cum aliis relatis a Menoch. præsumpt. 35. n. 20. & seqq. lib. 6. Quando enim ratio legis est expressa in lege, est mensura infallibilis obligationis. Quia lex non potest obligare, nisi intra terminos justitiæ, atque adeò solum secundum mensuram rationis. Quod procedit etiam si ratio non esset expressa in lege, & unica tantum posset assignari, adhuc est mensura obligationis. Quia quando unica ratio potest assignari, est adæquata ipsi legi. Quare is violat legem, qui servans verba, facit contra mentem ipsius, ut habetur ex l. Non dubium, C. de legib. Quia tunc non servatur verè lex, cum non servetur quod intendit servari, itaut proinde libertas Ecclesiastica non pendeat ex intentione operantis, sed operis, quod moraliter æquivalet directis præjudiciis. Quia leges non habent in consideratione propositum, sed solum actum externum executivum propositi, leg. Cogitationis, ff. de pæn. & leg. 1. §. Inde sola cogitatio, ff. de fur. & capit. Felicis de pæn. in 6. & notant communiter Doctores in leg. Quisquis, Codice ad leg. Jul. Majest.

Hanc veritatem agnovit Delbene de Immunit. cap. 6. 60 dub. 7. sect. 3. num. 3. ubi cum Laderchio, Mandello, & Regente a Porte, multisque aliis concludit, onus, quod imponi non potest Ecclesiasticis, neque imponi posse laicis, qui cum illis contrahunt, quia illud redundat in Ecclesiasticos, quodque quando statuitur contra laicos, & gravamen infertur Ecclesiasticis, statutum sit contra libertatem Ecclesiasticam. Et sect. 21. num. 4. luculentissimè ait, quod libertas, seu immunitas Ecclesiasticorum non pendet ex bono, vel malo animo statuentium, sed ex natura rei, & ex privilegiis, quæ illis absolute competunt de jure divino, & humano, alioquin potestas laica in præjudicium & destructionem immunitatis Ecclesiasticæ semper assereret, statuta sua facere, non ex odio, sed propter bonum publicum, quod est maximè absurdum. Idem docet cum Suarez cap. 8. dub. 14. sect. 5. num. 2. probatque vulgari exemplo. Sic enim læsio justitiæ non pendet ex bono, vel pravo animo operantis, sed ex eo, si operatio sit realiter contra justitiam, id est ex se alteri realiter inferat injustum damnum. Id quod dixerat de parlam. dub. 30. sect. 6. num. 2. ubi ait, quod est magnum absurdum, & nemo dixerit ex viris sensatis. Idem repetit cum Guevara sect. 21. num. 4. & alibi pluries. Non itaque est probabile, ut dixit eo cap. 5. de Immunit. dub. 7. sect. 1. num. 20. & sect. 4. num. ult. Vel sibi ipsi advertatur ut sæpissimè. At si probabile, non certum tamen.

Ex hæcenus inspectis patebit etiam fraudulentè egisse 61 Doctores illos, qui suis ambagibus eludunt nos & chymistis hand absimiles tegunt omnia suo Mercurio, hoc est, bono publico, ne bona inquirunt, transeant ad Ecclesiasticos, & Ecclesiasticos. Et quamvis obsoletam hanc quæstionem viri pietate, ac doctrina insignes jamdudum exploderint; nihilominus quia inveni hujus opinionis pertinaces aliquot populares, illam paulo fufius declarabo. Principio tale statutum, vel decretum explicitè prohibet Ecclesiis, & Ecclesiasticis, quod nec naturali, nec divino jure iis prohibitum est, quinimò jure humano tam civili, quam canonico concessum. Etenim in leg. 1. leg. generali, leg. jubemus 2. & l. fin. Cod. de sacros. Eccles. conceditur, quod Ecclesiasticis liberè a laicis sua bona, tam causa mortis, quam inter vivos, alienari possint. Id quod etiam barbari agnoverunt. Idem enim in leg. 1. tit. 1. lib. 3. legum Visigothorum statuitur, & decernitur in cap. Futurum Ecclesiam, & capit. Videntes 12. quæst. 1. Quia, inquit Pontifex, plus utilitatis conferri poterat fidelibus, si hereditates, & agros, quos prius vendebant, traderent ipsis Ecclesiis habendos, ut ex fructibus eorum fidelibus provide-retur, quam si solum pretium consignarent. Item habetur expressè in cap. fin. de immunit. Eccles. in 6. ubi dicitur, quod hujusmodi statuta in derogationem libertatis Ecclesiasticæ præsumantur. Unde, cum lex id præsumat, & super præsumpto disponat, est præsumptio juris ac de jure, quæ non admittit probationem in contrarium, cap. 15. qui fidem, ubi Glos. v. contra præsumptionem, de sponsal. & tradit Felin. in cap. Quanto, de præsumpt. num. 3. Bald. in l. sive possidetis, Cod. de probat. num. 6. Roman. conf. 31. num. 18. in fin. Alex. conf. 91. num. 9. vol. 6. Gabr. conf. 31. num. 22. volum. 1. & Alciat. de præsumpt. in prælud. par. 2. num. 5. & 6. Vel præsumantur, non quidem a jure, sed ab iis, qui talia facere, vel præcipere præsumunt.

Deinde, licet Princeps habeat jus imponendi onera 62 super bonis suorum subditorum, hoc tamen jus coarctatur ad bona quatenus manent bona subditorum. Non

autem habet jus, quod illa bona non fiant bona personæ Ecclesiasticæ, sed manentur sub ipsius dominio. Unde non tenentur subditi ea conservare sub dominio Principis laici. Alioquin Clerici subtrahendo proprias personas a jurisdictione illius, non subtraherent secum bona. Quod est per absurdum. Nam subtrahendo personam, subtrahunt etiam bona tanquam coherentia personæ, atque adeo non ledunt aliquod jus Principis laici, sed utuntur jure suo. Quare quemadmodum subditi non tenentur proprias personas conservare subditas, cum possint se dicere Deo, mutare domicilium, & fieri subditi alterius Principis. Quia homo nascitur liber, & proinde potest eligere quem statum maluerit, & habitare ubi voluerit. Ita etiam habent jus eximendi propria bona a jurisdictione laica, ea secum trahendo tanquam sibi adherentia, vel Ecclesiæ, & Ecclesiasticis alienando, donando; alioquin persona non esset plene libera, nisi etiam libera essent illius bona. Princeps itaque non habet proprium dominium, vel jus aliquod peculiare, dominio æquivalens, ratione cujus ei debeatur tributum, sed solum ratione jurisdictionis illud exigere potest, quia sub ejus superiori administratione est res ipsa, vel ejus dominus. Nulla autem ratio justitiae obligat ad conservandam rem illam sub jurisdictionem temporalis Principis, quia dominium ejus potest de ipsa liberè disponere. Maxime verò potest eam Deo dicere seu donare, per quam donationem talia bona fiunt Ecclesiastica, nec est necessarius consensus Principis, ut bona sæcularia fiant Ecclesiastica. Quod & jure canonico cautum est, & in jure divino, naturali satis videtur fundari. Etenim Principes sæculi, qui immediatè expresso, aut tacito populi consensu præficiuntur, quibusque præfectis naturali, ac divino jure debetur honor, reverentia, subiectio, obedientia, & tributum, Exod. c. 22. 1. Reg. c. 10. Proverb. 29. Sapient. 6. Matth. c. 17. & 22. Luca 2. Joan. 19. ad Roman. cap. 13. 1. Timoth. cap. 2. ad Tit. cap. 3. ad Hebr. cap. 13. 1. Petr. cap. 2. S. Clemens Rom. lib. 4. Constit. Apost. cap. 12. & lib. 7. c. 17. & c. 84. Apost. S. Dionys. Arcopag. c. 12. de div. nom. S. Ignat. in epist. ad Smyrncenses, & in epist. ad Antiochenos, S. Justin. in orat. ad Antonium Pium, S. Iræneus lib. 5. c. 24. Theophil. Antiochen. lib. 1. & 3. ad Antolycum, Origen. lib. 9. in epist. ad Roman. Euseb. Cæsar. lib. 4. hist. Eccles. c. 14. S. Basil. Magn. in moral. c. 79. Didym. Alexandrin. enarrat. in 1. epist. S. Petri. S. Gregor. Nyssen. in orat. adversus eos, qui egr. ser. apprehens. S. Chrysost. hom. in psalm. 148. & hom. 23. ad cap. 13. ad Rom. S. Cyrill. Alexandr. de recta in Deum fide ad Theodos. Imperat. Isidor. Pelus. lib. 2. epist. 216. Theodor. ad c. 13. epist. ad Roman. Epiphani. Constantinop. in epist. a Hormisd. Pap. Procop. Gazæus ad c. 12. Exod. S. Maxim. serm. 9. ad magistrat. Rom. 13. S. Damasc. orat. 2. de Imag. Phor. & Theophylac. ad cap. 13. ad Rom. Simeon Metaph. de S. Melan. Oecum. ad c. 13. ad Rom. Euthym. ad ps. 148. S. Martial. in epist. ad Tholof. c. 8. Tertullian. ad Scapul. c. 2. in Apolog. c. 30. & 31. & de Idololatr. c. 15. S. Cypr. de baptis. Chr. & manifest. Trin. & lib. 3. de testim. ad Quirin. c. 38. S. Ambr. ad c. 5. Luc. S. Hieron. ad c. 3. epist. ad Tit. S. Augustin. in epist. 48. & 54. in exposit. quar. propos. ex epist. ad Roman. c. 72. & 74. & lib. 3. confess. c. 8. Innoc. prius in epist. ad Exuper. c. 12. S. Leo Magn. in epist. 82. ad Julian. Episc. Coens. Sedul. ad c. 13. epist. ad Rom. S. Prosper. in epigr. 34. Salon. explic. in parab. Salomon. Symmach. Pap. in apolog. advers. Anastas. Imper. Hormida Pap. in epist. 22. ad Justin. August. S. Primas. in c. 13. epist. ad Rom. S. Gregor. Magn. in l. 1. Reg. c. 10. lib. 4. epist. 52. & lib. 7. c. 120. Isidor. Hispal. lib. 3. de sum. bon. cap. 49. Bed. ad c. 12. Marc. Alcuin. præf. in lib. de Trinit. ad Carol. Magn. Haymo ad c. 13. ad Roman. Remig. Antiochod. ad psalm. 88. Petr. Damian. in epist. ad Carol. S. Anselm. ad c. 13. ad Roman. S. Bruno ad cap. 13. ad Roman. Ivo Carnot. in epist. 241. ad Ludov. Franch. Reg. & in epist. 250. Hugo Victor. de Sacramen. fid. lib. 2. c. 8. & 9. S. Bernard. in epist. 170. Petr. Blesen. in epist. 30. Alens. part. 3. quest. 137. men. 3. Albert. Magn. lib. 2. sentent. d. 44. S. Th. lib. 1. de regim. Princ. c. 8. & lib. 2. c. 15. S. Bonavent. in lib. de Eccles. Hierarch. p. 2. recipiunt facultatem in iis, quæ ad politicum, & temporale regimen spectant, ut tranquillam, & quietam possint populi ducere vitam, quæ ex discordia civium, seu maleficiorum, & bellis, quæ ab exteris excitantur, impediri cum possit, Principis prudentia, & virtute, ut hæc repellantur populorum consilium, & intentio fuit. At non sibi auferre voluerunt, aut rationabiliter poterant gentes potestatem, seu libertatem eligendi statum, quem magis, & ad alia bona, & ad vitam præsertim æternam, conducere sibi arbitarentur.

Non igitur est injuria Principis, si libertate ac facultate, quam sibi reservarunt in electione status, utantur, etiam si ab ejus subjectione subtrahantur. Quare nullo suo proprio jure privantur Principes, dum ii, qui sunt de populo juxta sacras sanctiones eligunt statum, quem sibi magis proficuum existimant. Nec enim subsidio in iis, quæ ad civile regimen spectant, privantur. Precibus namque ac orationibus adjuvant, dum propriam sibi & populis, qui in fortem Dei vocati sunt, datorem, atque Regnorum conservatorem reddere student, pietatibus studio plus subsidii afferunt civitati, quàm bellorum, aut cujuslibet temporalis negotii, ac sæculi cura.

Postremo, quia licet Princeps laicus possit statuere de iis, quæ sunt suæ jurisdictionis, non tamen potest afficere Ecclesiasticos, eorumque bona, vel alio modo infringere libertatem Ecclesiasticam. Quapropter ejusmodi dispositio defectu potestatis esset nulla, & iniqua, si non ratione materiæ, utpotè forsan justæ, saltem ratione usurpationis jurisdictionis Ecclesiasticæ. Quod docent non solum Theologi, nempe Suar. de censur. disp. 4. sect. 1. num. 5. ubi alii, sed etiam Juris interpretes communiter, ceu Bartol. in l. filiusfamilias, ff. de leg. 1. num. 12. ibique Angel. num. 4. Fulgos. num. 7. Alex. num. 11. Jas. 71. & seqq. Rip. num. 81. Soccin. num. 166. & Joan. Croc. num. 88. aliique cum Surdo conf. 301. num. 45. vol. 3.

Elt igitur hujusmodi statutum contra libertatem Ecclesiasticam. Ita in hac specie uno calamo docent inter Canonistas Host. in c. fin. de reb. Eccles. non alien. Jo. Andr. ibid. num. 1. Abb. in c. Ecclesia S. Mariæ, de constit. num. 23. Felin. ibidem num. 69. Dec. num. 6. & Imol. nu. 11. Butr. conf. 40. Anchar. conf. 155. Lap. allegat. 92. nu. 2. Jo. Lup. tract. de libert. Eccles. par. 2. quest. 10. num. 1. & 16. Gemin. in d. c. fin. de immunit. Eccles. in 6. n. 4. Zabarell. conf. 66. n. 2. Vigan. tr. de immunit. Eccles. disp. 3. conclus. 2. Bellett. in disquisit. Cler. p. 1. tit. 4. §. 4. n. 1. & 4. Fagnan. tr. de jur. censur. Pauli V. p. 2. fol. 42. & seqq. Genuens. tricen. 13. q. 379. n. 5. Maynard. de privileg. Eccles. p. 2. ar. 22. n. 67. & seqq. Ugolin. in respons. ad jurisconf. gymnas. Patav. c. 6. §. 1. & 2. Quæ sententia cum fuerit omnium penè veterum Canonistarum, tum est recepta, dictataque a Principe veritatis Innocentio in c. Noveritis, de sent. excommunic. nu. 2. Ex Juristis verò Alberic. tract. de statut. par. 2. quest. 2. num. 20. & seqq. Paul. de Caltr. conf. 89. num. 1. lib. 2. Alexan. conf. 210. num. 1. & conf. 211. nu. 3. vol. 2. Curt. sen. conf. 62. & 72. num. 13. Barthol. Socin. conf. 14. nu. 55. Vulp. conf. 5. num. 1. & conf. 71. num. 34. Marian. Socin. conf. 76. num. 30. lib. 3. ubi communem appellat, Rolland. a Vall. conf. 22. nu. 19. Calder. conf. 12. Jafon. conf. 161. num. 16. lib. 2. & in d. l. filiusfamilias §. Divi, ff. de legat. 1. num. 72. Boff. in prax. crimin. tit. de Principe, num. 539. & tit. de pœn. num. 43. Bald. conf. 142. lib. 3. & in l. fin. C. de sacros. Eccles. num. 17. Bartol. in citat. leg. filiusfamilias, & in l. fin. C. de exact. lib. 1. & in leg. cunctos populos, C. de sum. Trinit. num. 26. Ripa conf. 2. num. 5. lib. 2. in cit. §. Divi num. 81. ubi asserit communem Juristarum, & Canonistarum, Angel. de Perus. d. §. Divi, Clar. in pract. crimin. quest. 82. §. Statutum 5. num. 2. ubi etiam communem fatetur, Michael Craff. in commen. lib. 2. v. statutum quest. 12. Tiraquel. ad leges connub. gl. 8. num. 172. Burlat. conf. 93. numer. 23. lib. 11. Riminald. conf. 11. num. 10. vol. 2. Surd. d. consil. 201. nu. 67. Regens de Ponte in respons. pro censura Veneta fol. 104. Luc. de Pen. in l. 21. C. de nav. non excus. lib. 11. num. 5. Cagnol. in l. fin. C. de pact. num. 186. Grammat. dec. 100. num. 13. Bertrand. lib. 1. conf. 50. nu. 2. Colleg. Bonon. in respons. pro liber. Eccles. num. 18. & 19. Marth. de jurisd. par. 4. cent. 1. cas. 6. num. 16. Menoch. lib. 9. conf. 878. num. 10. in fin. Afflict. in comm. Constit. Regn. Neap. l. 3. conf. 26. nu. 12. Ubi ait, quod ejusmodi Constitutio fuit tanquam iniqua revocata per cap. Regis Caroli II. quod etiam testatur Regens de Ponte supra & Guevar. in propugn. libert. Eccl. §. 6. assert. 1. num. 20. subditque omnem aliam similem Constitutionem tanquam contra libertatem Ecclesiasticam revocatam etiam esse, ac revocari per auct. Cassa & irrita, C. de sacros. Eccles. & ex tom. 3. Concil. ad fin. Constantiens. Concil. Quod & tradit Joan. Imbertus Rupellan. forens. institut. lib. 4. cap. 6. Item & Summilæ, scilicet D. Anton. 3. part. tit. 24. cap. 18. Tabien. vers. Excommunicatio 5. cast. 20. num. 5. ad 4. Rosell. eod. vers. 33. num. 3. Sylvest. etiam eod. §. 9. num. 30. Noc delunt Theologi, & præ omnibus Suar. in Reg. Angl. lib. 4. cap. 16. ac alibi. Duard. in Bull. Cæn. lib. 2. can. 15. quest. 19. nu. 83. Theologi Religionis Servor. in defens. censur. Paul. V. c. 7. n. 27. fol. 142. Delb. de Imm. c. 8. dub. 11. sect. 1. n. 15. & alii.

alii, quos ipse adducit, ac refert Dian. par. 6. tracl. 4. sect. 6. Quapropter sententiam contrariam in specie contra Paulum Servitum damnavit Paulus V. in decreto edito die 17. Augusti 1606. cum communi sententia Juristarum, Canonitarum, & Theologorum, omniumque orthodoxorum, quamque sæpè improbat S. Congregat. Immunitatis, præsertim die 23. Octobris 1668.

66 Et quamvis Phocas Imperator Orientis, ut legitur in *Novella jua lib. 1. juris Orientis collecti per Bonifilium*, quem quidam alii Principes sequuti sunt, donationes Monasteriis, atque templis relictas a quibusdam piis Imperatoribus profus aboleverit, lege lata etiam, ne Ecclesias immobilibus locupletarentur bonis, causatus Episcopos malè prodigere ea, quæ pauperibus darentur, militibus interim deficientibus, id etiam gravissimum, quod legem tulit, cui & Episcopi quidam leves, atque adulatores subscripserunt, ne Imperatorum injussu, ullus crearetur Episcopus, & mortuo Episcopo aliquem suorum submisit, qui definitos faceret sumptos, ipse de redditibus accepit. Et *const. 5. statuit de novo non esse construenda Monasteria, Xenodochia, Nosocomia, sed eorum, quæ erant curam geri oportere. Ejus tamen Constitutiones postea sustulit Imperator Basilius junior Porphyrogenita, ut habetur in prædicto loco, & apud Ballamonem Antiochenum Patriarcham, eo quod, ut ibidem dicitur, non ad injuriam contumeliamque Ecclesiarum, & Religiosarum domuum duntaxat, sed etiam ipsius Dei, fuissent factæ.*

67 Neque prætendatur publicum bonum, vel publica necessitas. Quia bonum publicum, vel causa non tribuit jurisdictionem laico, ut statuere possit in Ecclesias, vel Clericos. Quod in primo Tomo probatum est a nobis quamplurimis aliis argumentis. Si enim in condenda lege necessaria sit causa publica, semper lex Principis laicis ligaret Clericos. Et utilitas, seu necessitas alienandi tribueret in alienatione rei minoris, vel Ecclesie jurisdictionem, & facultatem alienandi Tutori, vel Administratori. Quorum utrumque falsum est. Cum adhuc in his casibus requiratur decretum legitimi Judicis, ut habetur *ex l. 1. ff. de reb. eor. & in l. magis puto, §. si es alien. eod. tit. & in c. sine exemptione 12. quest. 2. cap. Tua nuper, de his, que sunt a Præl. docentur Glossa ibi, ac communiter Doctores, quos sequitur Tiraquel. de legib. connub. glof. 2. num. 97. Crot. in d. l. filiusfamilias, §. Divi, ff. de legat. 1. num. 80. Redoan. de reb. Eccles. non alien. qu. 10. num. 19. Lessius de just. & jur. lib. 2. cap. 24. dub. 11. passimque alii. Præterea utilitas publica, ne laici nimis onerentur collectis, præserti non debet utilitati Clericorum. Quia, ut bona apud Clericos maneant, respicit etiam publicam utilitatem Religionis, quæ præferenda est publicæ utilitati profanæ, ut rectè censuit Colleg. Bonon. in *conf. pro libert. Eccl. num. 31. & seqq.**

68 Distinctio verò illa de bonis acquisitis, non de acquirendis, frustra est. Nam Sacri Cænones indistinctè loquantur tam respectu bonorum acquiritorum, quam acquirendorum, ut patet *ex c. Bene quidem 96. quest. & c. Ea enim 10. quest. 2. desumpto ex l. Jubemus, §. 1. C. de Sacros. Eccles. c. Ecclesia S. Mariae, de constitut. & c. fin. de reb. Eccles. non alien. Prohibeturque expressè in c. 1. §. fin. de immunit. Eccles. in 6. Privilegia enim quocunque titulo Ecclesiasticis concessa, competunt iis non solum pro bonis jam acquisitis, sed etiam pro acquirendis, ut decernitur *in d. l. Jubemus, §. 1.* Quænam hæc esset legum, ac sacrorum Canonum invidia, vel perversitas, ut dimidiata, & manca privilegia Clericis concederent, prospicerent præteritis, non consulant futuris? Equidem sicuti læditur libertas Ecclesiastica, quando læditur in acquisitis, ita etiam læditur in acquirendis. Et tamen eam jura exigunt usquequaque intactam. Ac quemadmodum deficit, quod ad statuentis quod ad acquisita, ita etiam deficit quod ad acquirenda. Neque refert, quod proventus Principis inde possint diminui. Quia diminutio non fit in propriis bonis, sed in stipendiis communibus, estque per accidens. Consequitur enim ex subtractione materiæ, religiosè & justè facta, & ob hanc causam non debetur recompenatio. Præsertim quia etiam è contra contingere potest, ut si bona Ecclesiastica vendantur, & sæcularia fiant, tributaria esse incipiant, & ita proventus Principis augeantur. Quæ tamen omnia in privatis oneribus ex peculiari jure, seu dominio profectis locum non habent. Accedit, quod cessatio tributi in eo casu non fit privata voluntate, vel autoritate donantis, sed fit autoritate juris divini, vel humani, in divino fundati, & ideo ibi etiam non deest consensus Principis ipso jure datus, virtute dictæ legis civilis, beneficii amplius non potest, postquam Ecclesia beneficium illud, & privilegium ac-*

ceptavit. Quod patet *ex l. Sancimus, quæ est Justiniani*. Quamquam etiam sine illo id fieri posse virtute juris divini, vel etiam Canonici, certum est. His rationibus satis adversarios dejectos de statu video, & ne frustra laborem, adducendo illis placita Doctorum, adeant Albanum *tracl. de Immunit. num. 12.*

Quæ autem addunt facillimè refelluntur. Nulla enim Respublica, siue Principis factus est pauperior ex eo, quod ipse, vel subditi ejus fuerint liberales in Ecclesiam, ut patet in Constantino, & Carolo, utroque verè Magno, & aliis plurimis, constatque experientia tot sæculorum, & advertunt Theologi Relig. Ser. *supr. cap. 6. fol. 107. Ugolin. item supra cap. 6. num. 3. & 4. Vigiannus de Immunit. Eccles. disp. 3. fol. 53. Ortiz. eod. tit. par. 3. confid. 4. Torrius in apolog. pro libertat. Eccles. fol. 26. Julius Rossus in resp. ad M. Antonium Capellum part. 4. cap. 6. Bernardus Jultus in defens. lib. Eccles. fol. 17. & Coll. Bonon. loco alleg. num. 31. Deus enim, cujus protectione, & directione Regnorum administratio maxime nititur, infinitis modis exiguum illud detrimentum vectigalium, quod Princeps servis ejus condonat, compensare potest; vel calamitates, & seditiones advertendo, vel prosperos successus bellorum, nova Regna, ubertatem terræ, & alia hujusmodi largiendo. Sæpè fit, ut ob aliquam seditionem, vel bellum, quod fortasse pietas ista, & Religio Principis advertisset, uno anno plus ipse amittat, quam mille annis ex hujusmodi vectigalibus percipi posset. Quid tunc prodest illi Politicorum istorum consilium? Etsi enim Principes, Respublicæ nihil amplius commodi a rebus, quæ ad Ecclesiasticos transeunt, percipiunt; tamen Ecclesiastici Principibus longè majus, & divinis beneficium conferunt. Ipsorum enim ministerio fiunt Christiani, accipiunt doctrinam salutis, remissionem peccatorum, animæ sanitatem, panem cœlestem, & vitam æternam. Ipsorum orationibus, & Sacrificiis fulcitur Regnum, advertuntur calamitates, conciliatur pax, tranquillitas, & felix status rerum. Unde Constantinus, & Constantius concedentes Clericis perpetuam securitatem, addunt: *scientes magis Religionibus, quam officiis ex labore corporis, vel sudore nostram Rempublicam contineri, ut refertur, c. In quolibet 23. quest. 8. Unde communiter votum, & suffragium in Consiliis, & parliamentis sæcularibus non habent, neque de honoribus, aut officiis civilibus Regni, aut Reipublicæ participare solent, sed aliam quamdam Rempublicam sacram, & quasi divinam efficiunt, ut propterea fors Domini appellentur, c. Clericos d. 21. Itaque suis muneribus Ecclesiastici abundè compensant Principi, & Reipublicæ, ut omnis æquitas postulet, eos ad alia tributa adstringi non debere. Atque ex his patet, Principes lege religionis, observantiæ, & gratitudinis obligari, ut Ecclesiasticos exemptos habeant, seu eximant. Et nihilominus si aliquando contingeret tot bona Ecclesie acquiri, ut in grave præjudicium, magnamque diminutionem Regalium proventuum redundaret, Summus Pontifex contulendus est. Ad illud enim spectat in hujusmodi casibus remedium adhibere. Non enim licet Christianis Principibus Ecclesiastica bona invadere, ut in *auth. Item nulla, c. de Episc. & Cler. expressè disponitur, nec etiam possunt de illis statuere, ut supra demonstrevimus, ac docuit Holtienf. in c. Cum laicis, de reb. Eccles. non alien. num. 10.***

Verùm multitudinem Clericorum, opes Ecclesiarum magnas, & Religioni, & Politicæ utiles esse ita convinco. Incipiam ab opibus. Sacerdotum Deus in veteri lege honoratum esse voluit, quod decimæ concessæ ditissimum fecerant, alia quoque tam multa adjuncta fuerunt, ut, si legem Dei servassent Judæi, nulla fuisset Tribus felicitior Levitica, *num. 3. Levitæ recensebantur vigintiduo millia trecenti; numerus autem filiorum Israel erat sexcenta tria millia quingenti quinquaginta. Erant igitur Levitæ respectu totius Israelis pars quasi vicesima sexta, vel ad summum vicesima. At huic parti Deus maximas opes contulit, ut cæteros his præpauperes quasi reliquerit. Huic tricesimæ parti Deus dedit non tricesimas, sed decimas. Cum autem abundè victus cæteris suppeditaret, certè decimæ abundantis populi, decimæ parti sufficere potuerunt; at jam Levitarum quisque tres pro una parte tenebat. Ita *Levit. 17. 30. Nec decimæ frugum duntaxat, sed boum quoque, & ovium, ut ibidem habetur. Sic num. 18. 21. Verùm in decimis hoc quoque considerandum. Primò, Levitæ non agros colere solitos, nec vineas; itaque de labore populi vivebant. Hinc multò melior fuit eorum conditio, quam si decimam agrorum partem accepissent, labore enim, & impendio opus fuisset. Secundò, Pecora educanda erant Israelitis, Levitæ jam ablactata recipiebant. Tertiò, Nec simplices erant decimæ, sed triplices, ut**

doctissime interpretatur Cornelius a Lapide in cap. 14. Deut. v. 22. Primæ decimæ integræ cedebant Levitis, quas in Urbibus colligebant. Ex novem residuis partibus iterum decimas reparabant, eaque, vel pretium conferebant Jerosolymam, ut ibi epularentur, invitatis tamen Levitis. Ita enim cap. 14. 27. & 28. Tertio anno ex his decimatis aliam decimam domi separabant, quam cum Levitis, & pauperibus contumebant, ibantque tertio anno Levitæ epulatum, instructumque populos, ut hoc modo Domino jungerentur. Effectus apparet 2. Par. 31. 8. Itaque tunc facta sunt horrea. Atque hæc de decimis.

71 Oblationes quoque eos reddebant divites. Nam ex Sacrificiis Sacerdotibus dedit pectusculum, & armum, qui separabatur jure perpetuo, Lev. 10. 14. Nec potest redditus ille parvus videri inter tot millia sacrificiorum, quæ ter in anno statis temporibus offerebantur, quæque in singulos dies ob varias causas immolabantur. Deut. 18. 3. armum, & ventriculum tribuit. Sed totum hoc genus videamus. Tria erant Sacrificiorum genera. Holocausta, pro peccato, pacifica. In holocausto omnia exurebantur, & sola pellis erat Sacerdotum, qui tamen in tot millibus holocaustum non erat parvus redditus. In pacifica victima armus, & pectusculum, in Heb. Chald. 70. armus, genæ, ventriculus. Quod quidam interpretantur partes carneas, quæ sunt circa armum, idest quarta pars animalis, sed expressè est ventriculus, & maxilla. Utrumque sit, magnus est redditus; sed major cum facerent pro peccato. Illius enim victimæ tota caro erat Sacerdotum, ut in tanto populo ex solis victimis viderentur posse vivere, sed erant hæc additamenta quasi decimarum. Porro in victimis pacificorum non fuisse Israelitas in Sacerdotes parcos historia filiorum Heli demonstrat 1. Reg. 2. 26.

72 Huc omnium rerum primitiæ, & primogenita pecorum, ac hominum referuntur. De primitiis Ex. 23. 19. & 34. 29. Lev. 23. 10. Num. 18. 13. Deut. 18. 4. & 76. 2. 10. De primogenitis Ex. 13. & 22. 29. & 34. 20. n. 3. 13. Magna erant ex omnium rerum primitiis in fertilissima regione compendia cum frugibus omnis generis, vino, oleo, pomis, melle omnia abundarent. Primogenitorum ingens erat numerus. Nam solus Ezechias 2. Par. 31. 29. habebat ovium, & boum greges innumerabiles. Nabal habebat oves tria millia, & mille capras. Salomon mactavit boum vigintiduo millia, & ovium centum viginti millia. Nec tamen id magnum, aut difficile fuit tanto Regi. Nam habebat 3. Reg. 5. 26. quadraginta millia equorum currilium, & duodecim millia præsepiorum, si ad unum præsepe deni equi, ingens numerus, immò & si quatuor.

73 Maximi itaque pecorum greges erant in Israel, ita ut Dominus Ezech. 30. 11. promittat quasi antiquæ felicitatis redditum: *Replebo vos hominibus, & jumentis*. Nam erant, & in cultis Urbibus greges jumentorum, aut in suburbanis. Constituamus itaque in numerosissimo populo quotannis nasci centum millia primogenitorum, conferebant quingenta siclorum millia Sacerdotibus, Num. 3. Pecorum tanta erat multitudo, ut in singulos annos facillè decies centena millia primogenitorum fuisse putem. His adde tot sacrificia pro variis delictis, Lev. 3. Deinde si retigissent aliquid immundum, offerebant agnam, seu capram eo è Lev. 5. At quoties hoc contigisset verisimile est? & Lev. 5. 17. Si ignorans legem violasset, arietem offerre jubetur. Quid si singulis annis semel singuli rei fuissent? Quot centena millia arietum Sacerdotibus cederent? Qui depositum negavit, arietem offert, Levit. 6. Mulier pro purificatione agnum anniculum in holocaustum, Lev. 12. Pro peccato scortationis cum ancilla, postquam vapularum ambo, aries Levit. 19. offerendus erat. Accedit & illud, quod nullum holocaustum sine victima pro delicto offerebatur. Deinde quod lagana, similæque conspersæ oleo offerendæ simul essent cum aliis sacrificiis, & panes. Ita de pacificis Levit. 7. 12. Hæc magna erant præsidia vivendi Sacerdotibus concessa, ut legi vacare, & Sanctuario possent 2. Par. 31. 4.

Præter illa tamen alia quoque assignata erant. Nam hereditates suis in Urbibus retinebant, Lev. Deut. 6. Deinde, domus Levitarum alienari non poterant, Lev. 25. 31. Tertio, Judices constituuntur 2. Par. 29. 13. Immo summi Sacerdotis præcipua erat dignitas in judicando. Cum enim Sacerdotes, & Levitæ immunes a cæteris laboribus essent, tempus in studium legis, & sapientiæ conferre poterant, ideo populus ab ore eorum legem requirebat.

74 Tantis opibus postquam eos Dominus instruxit, quia ipse erat hereditas eorum, etiam de habitatione providit. Josue enim locum illis assignavit, quemadmodum

Deus jufferat Num. 35. 1. Statuamus autem Urbes quadraginta octo pro vigintiquatuor millia Levitarum, ut singulis sint quingenti, & in circuito mille passus jumentis in tam fertili solo, non debet videri parva pars sustentationis. Eratque hoc magno illis commodo, quod tæni quoque decimas ex vicinis locis reciperent. Omnium enim, quæ tellus ferebat decimas capiebant. Quamquam autem non soli Levitæ habitarent eas civitates, tamen ipsis datæ erant, & in ditione eorum. Id quod toties Josue 21. Scriptura inculcat. Deinde suburbanis non tantum erant prata intra mille passus, sed vinea, oliveta, aliaque, & horti. Tertio civitates illæ nobiles erant, sæcundoque loco. Quæ plerumque locis opportunissimis, fertilissimis, saluberrimis sitæ fuere, ut videri possint solæ alendæ multitudini sufficientes.

Si igitur æterna Sapiencia instituens Rempubli- 75 cam legibus eam fundavit, omniaque, quæ ad Virtutem, felicitatemque temporalem civium, & Magistratum prudentissimè, & sanctissimè sanxit, & tamen tanta opes Sacerdotibus suis contulit, non decet humanam politiam aliter sentire, & Religionis Antistites, Sacerdotesque vagos, & mendicabula fingere. Non est arctior inter Magistratum, & subditos nexus, quam timor Dei, & Religio. Illa autem florere non potest, nisi cum ejus ministri, & Præules in honore sunt. Cum enim salus, & Religio subditorum pendeat ab Episcoporum, & Pastorum dignitate, noluit Dominus illos despici. Dicitur est in veteri Testamento: Non alligabis os bovi trituranti. Dicitur est de Aaronicis Sacerdotibus. Dicitur est teste Paulo, de Christianis, quibus, & jus est de Evangelio vivendi. Nam si nostram Rempubli- cam cum Judæorum populo comparemus, quantum terminos eorum breviores cernimus, tantò majores Cleri esse opes intelligemus.

Non ignoro deinceps numerum Levitarum auctum 76 esse. Nam 1. Par. 23. 3. numerati sunt 38000. a triginta annis, & supra, sed majori proportionem creverant filii Israel. Tempore enim Davidis erant ter, & decies centena millia Israelitarum. Adde Tribum Benjamin, erant fortè 140000. Adde emeritorum 100000. ut conficias 150000. Illi si dent decimas triginta hominum millibus, habebit quique recipientium decimas quinque partes, quibus superabit eos, qui decimas tribuunt. Magnæ igitur temper fuere divitiæ Levitarum.

Audiamus & nunc virorum etiam Sanctorum in no- 77 vo Testamento sententiam. Divitiis primogenita Ecclesia sat amplas habuit. Nam & eos, qui Evangelium annuntiabant, de Evangelio vivere juris divini, & naturalis esse sciebant Christiani, nec magnum esse judicabant ab illis carnalia sua meti, a quibus spiritualia acciperent. Neque sanè viros Sanctissimos, qui ad pedes Apostolorum omnia dejiciebant, qui flentes super collum Pauli abeuntis incumbabant, qui etiam oculos suos eruere, & dare Paulo volebant. Hinc Christianorum in Ecclesiam dona liberalissima fuerunt, atque amplissima, ut non modò eius ministri, & pauperes alerentur, sed ipsa insuper suppellex pretiosa etiam inter persequutiones, & rapinas splenderet. Ex vita S. Laurentii aureis scryphis sacrum Sanguinem exceptum docemur. Augustinus Epist. 265. ostendit argenteas lucernas fuisse, vala Ecclesiæ magni pretii fuisse discimus ex Optato contra Parmenianum lib. 1. Possessiones quoque Ecclesiarum fuisse jam ab antiquissimis temporibus certum est. Pius I. epist. 2. qui decimus, vel undecimus post Petrum fuit sub Antonino; cum itaque senex fuerit, Joannem Apostolum cognovisse poterat, monet, ne prædia Ecclesiæ humanis usibus applicentur. Quod si quisquam, ait, presumpserit, sacrilegus habeatur. Ipsos autem, qui hoc agunt, Clericos, & Domini in Sacerdotes persequuntur, non intelligentes, quod Ecclesia Domini in Sacerdotibus consistit, & crescit in Templum Dei. Quare juxta legem Dei agunt, qui bona Ecclesiæ tradunt. Quod & in veteri Testamento uluvenit, ut constat ex Lev. 27. 14. Ideoque, & nos videmus Christianos divitiarum, & vitæ contemptores in bonis Ecclesiæ conservandis fuisse vehementes, & penè contentiosos, quia bona Christi sunt, bona pauperum sunt. Hinc Constantinus, alique restitui jussunt. Nec opus est plura de hisce adducere, cum omnia plena sint, non modò in jure Canonico, sed etiam civili, quæ de Ecclesiis, Episcopali audientia, C. 1. tit. 7. de Episcopis, & Clericis, & Orphanotrophis, & Xenodochiis, & Proxotrophis, & Asceteriis, & Monachis, & de privilegiis eorum, &c. C. 1. tit. 6. Item Novel. 37. & 46. & 131. Consulatur D. Augustinus to. 10. l. 113. c. 2. & 521. cap. 2. & 748. cap. 2. editionibus Antuerpianæ.

Rationes verò in conspectu sunt. Nullo modo convenit moribus, aut Religioni, ut præcipua pars Reipublicæ abje-

abjectissima sit. Id verò futurum est, si nulla ratio status illius habeatur. Si Antistites fidei, si Sacerdotes, quorum officium est consolari, docere, increpare, punire, supplices esse oportet contumelioso populo, & divitum fastidio. Secundò jubentur esse hospitales Episcopi, & Prælati, & tam de reddito, quam de oblatione fidelium quatuor facere portiones, Episcopi, Cleri, pauperum, fabricæ, c. 27. 12. *quest.* 2. At verò qui poterunt benignitate alios allicere, suasque partes adimplere, si divitias non habeant? Tertio, publicum dedecus est Religionis, eorum, qui illam docent, contemptus, at verò paupertatem contemptus sequitur. Vide alia, quæ tom. 1. atque alibi adduxi. Vide etiam virum prudentissimum Gregorium Tholosanum lib. 2. *Syntagm.* c. 28. ubi multa præclara ad rem. Item Sancium in *Execch. cap.* 44. v. 29. num. 59. Becanum in *Analog. veter. Testam. cap.* 7. qu. 2. num. 3. Nicolaum Maître de sacro Patrimonio lib. 1. cap. 10. Valenzuelam in *def. cens. Pauli V. par.* 3. num. 97. Ubi quod si quando in Sacra Scriptura dicitur, Levitas, nihil possedisse, id dicitur, quia quicquid possidebant, titulo elemosynæ, & non per sortem ut cæteri possidebant. Ut proinde Hæretici ipsi Ecclesiasticorum opes probarint. Nam Adrianus de Saravia de honor. *Episc. & Presbyt. debito, cap.* 29. sic habet: *Præterea Comitatus Episcoporum, & strepitus famulorum, non parum offendit quorundam oculos, quod similiter in ea re Duces, & Comites Regni videantur imitari. Respondeo, hanc orationem esse popularem, & vana specie simplicium animis illudere. Nam hoc audeo asserere, comitatum Domini, & Apostolorum tam honoratum fuisse, quam esse potuit pro ratione temporis, & rei, ob quam in hunc mundum venerat, honoratior futurus, si Deus servandi genus hominum aliud consilium probasset. Nam in suam familiam ultra octuaginta viros adsumpsit, qui eum comitabantur quocumque ibat, aut præcedebant quo erat venturus.*

79 Pergamus ad aliam, eamque invidiosissimam querelam de multitudine Ecclesiasticorum, qua gravari Rempublicam querunt, & videamus nostra observatione quisnam eam gravet. Perlustremus Regnum Neapolitanum, quod præcæteris hinc calumniis appetitur. In eo Archiepiscopi sunt 21. Episcopi verò 127. Tota horum summa est circiter 444000. ducatorum. Cleri, & Monasteriorum duplam ponamus. Erunt igitur 888000. Quæ summa exigua est, si Regni magnitudo, & opes spectentur, & magna tamen pars bono Regni servit. Exiguam esse summam alia me observatio docet. Nam in Regem, Principes 14. Duces 25. Marchiones 37. Comites 54. Barones 448. Universitates, Privatos, annuos redditus infumi penè quindecim milliones. Nunc opus est docere, Clerum Regni Neapolitani ipsi Regno non esse gravem quamvis nulla politica officia patriæ præstaret. Nam pars exigua tanti Regni est Clerus. Una civitas nobilis plus hominum, reique habet, quam Clerus universus. Constituamus sanè Ecclesiasticorum esse circiter centum millia, non tamen quinquagesimam hominum partem conficiant.

Tarentum, Lycium, & Barium ferè æquabunt. Quid verò magnum esset, si ex tot civitatibus una, vel altera ex Clero collectè concili posset? Provinciæ Regni sunt duodecim, sed inæquales. Ex his unam si assignavero Clericis, minùs dabo, quam olim Deus Levitis. Non igitur est Cleri magna multitudo, si cum aliorum innumera frequentia comparetur. Cum igitur in populo Catholico, & pacato, ubi numerosissimus Clerus est, vix quinquagesimam habeant, non est, quod quisquam queratur, nimium multos esse qui Deo serviant. At verò si quinquaginta alant unum Sacerdotem, non debet grave videri, cum in Dei Republica decem, aut quinque potiùs, si redditum spectes, unum aluerint. Impietatis ergo est tam iniqua querela, cum tam multa Rempublicam infelient, tantum in Dei servos, & Doctores virtutis, juris, & æqui conferre culpam, qui id eò non gravant, quia pauci sunt, quia plurimum profunt.

Sed aliquid etiam iis respondere oportet, quæ plena stomachi, & querelarum aliqui obijciunt contra multitudinem Clericorum, eorumque immunitatem, facultates, & avaritiam non solum unius Regni Neapolitani, sed totius Europæ. Ajunt, quod si potentissimus quisque Principum altè, seriòque recogitet penè tertiam populi, solique sui partem Ecclesiæ esse dicatam, nonne illius quælo jacturæ sensus animos eorum percutiet, quæ tantum hominum, fundorumque eorum juri subtrahat, ut ibique Pontifici Provinciæ, Coloniarumque constituatur? Immo quantum spinarum, & tribulorum in mediis eorum ditionibus relinquatur, cum asseratur tam potens hominum factio sub eorum imperiis nasci, edu-

cari, opimisque prædiis frui posse, quæ a Principum potestate immunis sit nec ullo jure eorum legibus, judiciisque subjecta. Adedut cum antiquitus Clerici nihil ultra decimis appetent, iisque contenti viverent, nunc Papa Clericorum caput non nisi tertia accepta acquiescat.

Ut verò cognoscatur, hos haud esse rerum Ecclesiasticorum æquos centores, demonstrandum nunc est, Ecclesiasticos, non esse tertiam populi partem in Christiana Republica, immò longè pauciores. Bona Ecclesiasticorum non esse tertiam bonorum totius Reipublicæ Christianæ. Neque decimam bonorum omnium Christianæ Reipublicæ Ecclesiasticos possidere, immò nec sexagesimam, sed summam laborare inopia, multaque damna, & nullum commodum evenire laicorum Reipublicæ ex invasione, & divisione bonorum Ecclesiæ.

Primum, quòd scilicet Ecclesiastici non sint tertia populi pars in Christiana Republica, immò longè pauciores facile investigari potest ex authoribus, qui ex censibus, aliisque hujusmodi monumentis referunt totius populi Christiani summam tam in Europa universa, quam in singulis ejus regionibus. Sub Carolo Nono in Gallia numeratos fuisse scribunt quindecim animarum milliones. Novem milliones Hispaniam alere tradunt. Italiam verò saltem duodecim. Anno 1501. Regnum Neapolis exclusa Regia Urbe, censuit 483478. Venetorum Dominium supra vicies centena millia subditorum in Italia habere affirmant. Quibus si addas reliquum Lombardiæ, quæ hominum feracissima, & quod extra Lombardiam Summus Pontifex, Sabaudia, Etruria, & alii Principes possident, sanè animarum super centies, & vicies centena millia in Italia reperies. In Germania, exclusis Helvetiis, & Belgis, asserunt totidem reperiri, & denique in Sicilia numerant ter decies centena hominum millia. Quapropter hisce in regionibus totius populi summa ascendet ad quadragies, & octies millena hominum millia. Hanc divide in tres partes, & tertia erit sexdecies millena millia.

Constat itaque Ecclesiasticos ex Adversariorum sententia esse debere saltem sexdecies millena millia in memoratis regionibus. Tertia enim sunt secundum ipsos totius populi in Christiana Republica. Quis verò adeò amens, ut primò intuitu non videat falsitatem, impossibilitatem, absurditatem hujus assertionis? Quis rogo, uni Gallia tribuat Ecclesiasticorum milliones quinque, uni Hispania tres, uni Italia quatuor, Germanicæ parti totidem, & uni Sicilia supra quadringenta, & triginta tria millia? Sed ponamus, Ecclesiasticos tertiam partem esse, nempe ad sexdecies millena hominum millia, qualibet avarissimus dispensator singulo cuique ipsorum tribuat, opinor, saltem quinquaginta annua scuta pro omnibus necessariis humanæ vitæ. Tantumdem lubens accipio, & prætereo impensas Prælatorum, & eorum omnium, quibus pro publicis muneribus longè major pecuniæ summa necessaria est. Assignatis verò quinquaginta annuis leutis unicuique Ecclesiastico, si forent tertia illa totius populi pars exhaurirent quotannis supra milliones octingentos. Quare & supra octingentos milliones in annuis redditibus habere deberet. Quæ sanè ridicula sunt, & manifestè falsa. Quis enim sine risu audiant in una Gallia Ecclesiasticos habere in annuis redditibus milliones quinquaginta supra ducentos? Quis in sola Italia ducentos, in Germania totidem, & in una Sicilia quinque, & sexaginta? Itaque, ut sine risu audiri non potest ingens ista summa Ecclesiasticorum proventus, ita cum admiratione crassissimus ille error de numero Ecclesiasticorum ab omnibus exhibetur.

Verùm quis forsitan obijciat, malè colligere nos numerum Ecclesiasticorum a quantitate reddituum. Plures enim sunt Ecclesiastici, quam ferant ipsorum redditus. Quamplurimi enim ex laicorum elemosynis vivunt, & sustentantur. At nonne quot Ecclesiastici aluntur, & vivunt ex parte laicorum, tot etiam laici aluntur ex parte Clericorum? Quot servi, ministri, artifices, villici, affines, consanguinei, pauperes, collegia, hospitalia ex nostra parte vivunt? Quantum ex redditibus nostris detrahatur pro usu Principum? Quot locorum piorum bona inter Ecclesiæ bona collocantur, quæ a solis laicis administrantur, & in laicorum commodum potissimè obeunt? Quare patet quod detrahatur ex parte laicorum pro usu Ecclesiasticorum, cum non excedat id, quod detrahatur ex parte Clericorum pro usu laicorum, non efficere, quin argumentum a quantitate reddituum ad numerum hominum sit validum, & efficax.

Quod autem bona Ecclesiasticorum non sint tertia pars bonorum totius Reipublicæ Christianæ patet manifestè. Etenim quæ Europei infumunt, in Europa quotque

que nascuntur, & colliguntur vel ipsa, vel æquivalenti valore commutanda. Propterea si velimus scire quanti sint Europæ annui redditus in memoratis Regionibus, judicium ferendum est ex quantitate eorum, quæ intumuntur. Omitto quæ profundant Principes, nobiles, potentes, cives, mercatores, & ad singulos duntaxat tantum impendere, quantum judicavimus necessarium humanæ vitæ pro Ecclesiasticis, nempe quinquaginta annua scuta. Habent verò memoratæ Religiones quatuordecies, & octies millena hominum millia, propterea ex hoc calculo infument saltem quotannis millionum duo millia, & quadringenta. Si totidem infument, totidem colligunt etiam. Quare annui proventus harum Regionum erunt milliones 2400. Idcirco si verum esset, quod Rex opinatur, nempe Ecclesiasticos tertiam reddituum, & bonorum habere totius Reipublicæ, oporteret illos habere in annuis redditibus milliones octingentos. Videamus, an ita in re sit.

Numerus reddituum Ecclesiæ facile investigari potest abique ullo errore, qui nobis faveat. Dixi, qui nobis faveat: nam ut nullum subterfugii locum adversariis relinquam, dabo semper illis plusquam in re sit, & plusquam ipsimet vel petere, vel optare audeant. A viris fide dignis accepi, redditus Ecclesiæ in Gallis non excedere summam quinque millionum. Sed demus esse tæx. In Italia certissimis documentis instructus, scio, hanc summam non attingere. Sed faciamus esse & in Italia sex milliones, faciamus esse dimidio plures, erunt ad summum nonagies centena millia. Faciamus, quod impossibile est, Hispaniam, Germaniam, Siciliam habere redditus duplo majores, quàm Galliæ, & Italia, & erunt tercenties centena millia. Quare datis, non dicam falsis, sed in excogitabilibus Ecclesiæ redditibus, omnes ad summum forent milliones quadragintaquinque. Nunc colligo, an tertia bonorum sit Ecclesiastici juris.

Tertia bonorum omnium reddit milliones saltem octingentos. Ecclesiæ redditus, quamvis impossibiles, sunt milliones quadraginta quinque. Deme quadraginta quinque ab octingentis, supererunt milliones annui septingenti quinquaginta, & quique.

Ingentissimam ergo hanc bonorum summam, scilicet annuorum millionum 755, credunt adversarii Ecclesiasticos habere plusquam verè habeant. Quare venia digni, si avaritiam Ecclesiasticorum exaggerant, supposito tanto, & tam crasso errore. Quare cum Ecclesiastici ex falsissima suppositione habeant in annuis redditibus milliones duntaxat 45, habent minus decima annuos milliones centum nonaginta quinque.

Injuria itaque Ecclesiastici nostri temporis avaritiæ infimulantur, quando non modo non fruuntur decima, qua adversarii asserunt veteres vixisse contentos, sed illis ad decimam desunt supra ducenties millena millia. Si verò hypotheci isti proventus ad veros redigantur, nec octuagesimam quidem illos reperies, cum illi fictitii non ascendunt ad 55. Faciant ergo adversarii, ut laici conscientias suas exonerent, decimam Ecclesiasticis restituant, qua veteres contenti vivebant. Si enim illa olim vixere contenti, & eam modò non habent, dubio procul illis ablata est Domini pars, & portio divini jure Sacrorum ministris destinata. Hinc re benè, totaque perspecta, laici constituuntur debitores Ecclesiæ annuorum millionum saltem ducentorum.

Ex his autem constat, quod datis pro veris adversariorum principis, Ecclesiastici summa laborant inopia. Ex ipsorum enim sententia Ecclesiastici sunt sexdecies millena millia; redditus verò ipsorum sunt, datis impossibilibus, milliones quadragintaquinque. Quare si dividas redditus per capita, ne tria quidem annua scuta cuique Ecclesiastico poteris assignare pro victu, vestitu, cæterisque omnibus, quæ necessaria sunt humanæ vitæ. Nam sexdecim ter multiplicatus efficit 48, quare si sexdecim milliones hominum viritum haberent tria annua scuta, oporteret, omnes illos habere quadraginta octo annuos milliones. Ergo quid faciendum? Dicit aliquis: si dividantur redditus Ecclesiæ in omnes Ecclesiasticos, omnes fame peribunt, nec enim tria scuta annua cuique obtinere possunt: propterea ne omnes pereant, dividendi sunt redditus non in omnes, sed in illos duntaxat, quibus sufficere possunt. Sed id experiamur.

Quadragintaquinque milliones, assignatis singulo cuique quinquaginta annuis scutis, ne uni quidem hominum millioni sufficiunt. Nam unusquisque hominum millio exhauriri quinquaginta scutorum milliones. Superfunt ergo ex adversariorum sententia quindecim Ecclesiasticorum milliones, qui nihil omninò habent, unde vivant. Vel si isti habent, unde vivant, oportet tria annua scuta sufficere singulis pro omnibus necessa-

riis humanæ vitæ. Nonne ergo Ecclesiasticus ordo in universum pauperimus est? Sed longe pauperiorem videbimus si ipsius hypotheticos redditus ad veros redigamus. Fortè enim dimidium non erunt. Et insuper si ea omnia detrahantur, quæ laicorum commodo inserviunt, & quæ non in personis, sed in Templis, vasis, vestibus sacris, sanctis Imaginibus, & aliis hujusmodi infumuntur.

At vero sint facultates Ecclesiæ, quod tamen non sunt, milliones 45. cum universa populi multitudo sit supra milliones 48. sequitur ex hac divisione, ne scutum quidem annuum a quolibet sperari posse. Verum quanto minus sperandum, si summa hypothetica reddituum sacrorum ad veram summam redigatur? Si habeatur ratio eorum, quæ laicorum usui sunt, & eorum omnium, quæ supra commemoravimus; itaque nullum commodum laicis evenire ex hac divisione, liquidò constat. Ecquis enim adeo fordibus, ut in anni curriculo reputet beneficii loco, vel dimidium scuti, vel scutum integrum, cum sacrilegio. Quod de universa summa dictum est, de singulo ejus partibus æquè intelligi debet. Et sane mirabile videtur, attamen verum est, in nulla provincia, in nulla regione tot sunt annui Ecclesiasticorum proventus, ut numerus scutorum annuorum longè non excedatur a numero animarum totius populi.

Mala ingentia ab hac invasione timenda quis dubitat? Exploratum est enim, Episcopatum divitias, cæterorumque sæcularium beneficiorum, atque dignitatum omnium, laicorum etiam commodo cedere. Hisce constat plurimarum familiarum nobilium splendorem fulciri, hisce aliàs ex humili loco ad honestum provehi, & Principes ipsi experiuntur, facultates Ecclesiæ sibi magno adjumento esse. Immodè cum ex universo Christiano Orbe in sola Ecclesia omnis natio, omnis familia, omnis homo eligi possit ad supremos honores, mirandum certè, quomodo non omnis natio, non omnis populus, non omnis homo pro defensione rei suæ calamum non stringat. Si Principes ergo, qui invadere bona Ecclesiæ exoptant, hoc unum metuunt, & cavent, ne papavera nimium crescant, & solum subditorum inopiam cum sua ipsorum utilitate conjunctam, quæ vera tyrannis est, respiciunt. Dicat Anglia ipsa: Nonne experitur ipsa se graviore paupertate premi post sacra bona direpta, quam antea fuerat, idque sine fructu plorat? An non idem ille Henricus, qui Anglicanæ Ecclesiæ bona primus invasit, quibus se maxime ditari arbitrabatur, primus etiam paupertate coactus tot oneribus Angliam aggravavit, tot vestigalia, tot exactiones inauditas illi indixit, tot modis populos expilavit, ut vulgò tam diceretur: Ad constandam Henrico pecuniam nihil aliud in Anglia superesse, nisi vivorum capita, & mortuorum sepulchra?

Injuria tandem vocantur Ecclesiasticæ spinæ politiarum, & tribuli. Nam, ut omittam eorum opera supernaturalia, quæ vestræ salutis necessaria sunt, negari non potest, ab Ecclesiasticis educari in bonis actibus, in moribus, in omnibus disciplinis. Legatur Thomas Bozius vir maxime pius, & eruditus in libris de signis Ecclesiæ, ubi innumeris testimoniis, & exemplis hoc argumentum est prosequutus. Hoc tantum addo. Nemo Catholicorum unquam somniavit, quod Ecclesiastici non teneantur nullo modo ad observantiam legum civilium, quæ sacris Canonibus non repugnant, immodè ad ipsas illos vi directiva teneri communi consensu omnes Catholicos prædicant. Si vero Ecclesiasticorum delicta ad tribunalia Ecclesiæ, non ad subsellia Principum deferuntur, quid hoc ad Principes? Quid ad commune bonum? Ad commune bonum non pertinet a qua potestate puniantur delicta, sed ut puniantur. Puniantur ergo. Hoc debet esse curæ populo, gentique omni. At quod puniantur a Rege, aut ab alio, nihil omninò interest. Quamquam quis nesciat, ubi pœna sanguinis imponenta est, Ecclesiam non imponere, sed Curiam sæculari reos tradere puniendos? Magni sane refert, ut ii, quibus Religio commissa est, quique sacra tractant, in honore habeantur, a vulgo eximantur, & a plebis sorte distincti tamquam quid cæteris majus, honorentur. Si enim vilescat Sacerdotium, necesse etiam est, ut vilescat Religio, qua neglecta, impossibile est, ullam politiam stare posse. Propterea cum Deus minaretur ruinam populo Israel, ait: *Et erit sicut populus sic Sacerdos, Jerem. 4.* Judicium ergo everfionis Politiarum est, si Sacerdotes sicut populus habeantur. Id potentissimus quisque Principum altè, seriòque recogitet.

Si igitur quæris, qui hominum noxii sint Reipublicæ, dicam liberè. Primum. Principis profusiones, ex quibus pleraque mala, tanquam ex fatali quodam Pan-

doræ cyatho in Rempubliam infundi. Quis Nerone, & Caligula prodigialior? Quis utroque nequior? Quis utroque crudelior? Alter vices millies, hoc est quinquaginta milliones ducatorum immanibus suis largitionibus effudit. Alter amplius tricies millies, hoc est septuagintaquinque milliones primo sui Principatus anno assumpsit, eoque inopiæ Caligulam adigere, ut coactus sit ad rapinas convertere animum, vario & exquisitissimo calumniarum, & auctionum, ac vestigialium genere, Sveton. in Calig. Qua ex re duo etiam consequuntur incommoda. Unum, quod pecunia extra Regni fines eliminetur, alterum, quod Tribunorum, & Præfectorum, ac Præsidum nefario quæstui locus sit, quibus hodie per fœdissimum peculiarum cum summo Reipublicæ damno locupletari præclarum stratagemam habetur. Sed hæc alterius sunt loci. Secundo. Judæi. Eorum numerus multo major est universo Clero. Nec alimus modo eos, sed ex sœnore, fraudibus, flagitiis alimus, & quod premit Rempubliam ditamus. Tertio. Artifices supervacui. Circumpiscæ nundinarum merces, invenies magnam partem, quorum non indiget usus. Pudet dicere tantum hominum urbicorum ad luxum occupatur, quantum ad necessitatem, plures superbia, curiositalque occupat, quam vita. Illi si utilia tractarent, si agricultura, piscatione, cæteris occuparentur, duplo esset major vivendi copia. Tu igitur, qui pro Reipublicæ bono Cleri numerum minui justum putes, rationes subducere, convincam in Europa plus sumptum in hac dumtaxat nugarum genus, quam in totum Clerum impendi. Quarto. Abusu omnium artificiorum mechanicorum affirmit Rempubliam pessundari. Nam quæ minori labore fieri poterant, operoso sumptu civis exhauriunt. Ambitio, luxus, damna ipsa luxuriæ placent. Quinto. Omnes, qui artes infames, leves omnino inutiles profitentur. Totum hoc genus, quod alienis de vitiis vivit, si ad utiles res vocetur, annonam levabit. Sexto. De coquis, dulciariis, & toto illo genere artificum voluptuorum dicere supersedeo. In Civitate igitur necessariæ dumtaxat artes locum obtineant, & dimidio ejus, quod nunc infumitur, rectius, quietius, jucundius, felicius vivetur. Hujus dimidii centesima parte ali Clerus poterit.

81 Clerum itaque, & divitem, & copiosum esse saluberrimum est Reipublicæ, Reges & Principes semper experti sunt fidissimos, arces, & urbes illis tutissimæ commiserunt exemplo Davidis. Quoa si tamen multi sint inutiles, noxiique, oportuniis rationibus illi corrigendi. De hisce placent Clementis Constitutio, quæ est *dist. 23. c. 3.* & Tridentini Concilii decreta *sess. 23. a. c. 4. de reform. Interim Consultationem hanc verbis Tolosani superius allegati consigno: Scio multos, rebus Ecclesiæ invidisse, & sibi magis, quam Deo, piorumque usus malle. Ideo, & profana quedam exempla in sua improbitatis auctoritatem contorsisse, & pietatem quandam pro fuco objecisse.*

CONSULTATIO XVI.

An Fratres Minores Observantes sint capaces legati sive in perpetuum, sive ad longum tempus pro celebratione Missarum? Et quid de legato fiduciario, sive confidentiali?

1 Licet annui redditus Fratribus Minoribus omnino sint prohibiti, nullumque jus, aut civilem actionem habeant ad petendum aliquid annuum quacunque causa relictum, cum sint incapaces cujuscunque juris, aut proprietatis ex Nicolao III. in c. Exit, de verb. signif. in 6. adhuc tamen videtur legata annualia relicta in stipendia Missarum, & Officiorum divinarum apud Monasteria eorundem Fratrum celebrandorum, valida esse, & ad illa solvenda teneri in conscientia hæredes, ac testamentorum exequutores. Quamvis enim dicti Fratres sint incapaces ad petendum in judicio per civilem actionem, non videntur tamen incapaces ad recipiendum annuatim, quod ipsis debetur in foro conscientiæ, & quod Judex ex officio eisdem solvi facere tenetur. Hujusmodi enim legata resolvuntur in elemosynam annuam. Nec instantia fundatur ut in jure aliquo, quod sit penes Fratres Minores. Quia cum sint capaces tantum usus bonorum temporalium, qui consistit in facto, non possunt jus aliquod ad legatum acquirere, sed fundatur in officio Judicis, cum movendo pro solutione legati. Idem judicium est de legato annuo relicto pro necessitatibus infirmorum eorundem Fratrum. Ita Rodriguez senior apud juniorem *ref. 88. n. 19. Sylvest. v. Legatum 2. q. 3. Angel. eod. v. 1. n. 5. Tabien. etiam eod. v. 1. q. 4. n. 5. Cordub. super Reg. c. 6. qn. 11. & 13. Cucus lib. 2.*

Instit. major. tit. 1. n. 36. & seqq. D. Bonavent. in apol. qu. 9. tom. 2. opusc. quem sequitur Villalob. 2. p. sum. 35. diff. 33. n. 3. & seqq. ac censuit S. Congregatio Concilii ad c. 3. sess. 25. de regul. tempore Cardinalis Ubaldini.

Sacra, &c. alias censuit, Fratres Minores observantes esse capaces legatarum in pecunia ad effectum convertendi in necessitates Ecclesiæ, & Conventus.

Et tempore Cardinalis Carafæ Præfecti: S. Congregatio Concilii censuit tam legatum rerum immobilium factum Fratribus Ordinis Minorum de Observantia, quam institutionem hæredis factum sub modo licito, bona nempe, ut vendantur, & pretium convertatur in necessitates Ecclesiæ, validam esse. Idemque esse, si modus non fuisset adjectus, cum sub modo licito semper legatum, & institutio illis facta intelligatur.

Siquidem duplici modo potest institui legatum perpetuum, sive ad longum tempus pro Missis. Primo, si statim legatum a morte Testatoris transeat ad legatarium. Secundo modo, ut annuatim solvatur legatario ab hæredibus, & proinde tot sint legata, quot sint anni, & legatarius solum successive acquirat jus annuatim ad legatum. Quod spectat ad primum modum, videtur certum, non posse Fratres Minores acceptare talia legata ob eorundem incapacitatem. Afferunt enim secum annuos redditus perpetuos, omnino necessarios juxta decreta Sac. Congregat. de celebr. Missar. qui inserviunt pro sustentatione celebrantium. Fratres autem Minores sunt omnino incapaces annuorum reddituum, qui inserviunt eorundem sustentationi, ut declaratur in Clem. Exivi, §. Cumque annui redditus, de verb. signif. ubi Glof. approbat doctrinam Feder. de Sen. conf. 175. alias 180. docentis, Fratres Minores, non esse capaces annuorum legatorum, & perpetuorum, & conf. 112. ubi docet, non esse capaces annui legati ad longum tempus.

Quod vero spectat ad secundum, videtur esse capaces, ac posse percipere hujusmodi legatum tanquam elemosynam pro Missis, accipiendam ab hæredibus, absque eo, quod acquirant jus aliquod, Lara in l. si quis a liberis, §. Verum, num. 74. ff. de liber. agnoscen. Quia hoc pacto per dispositionem Testatoris Fratres Minores non constituuntur Legatarii, ac proinde nullum jus in ipsos transfertur; sed tantum obligantur hæredes ad implendam mentem Testatoris. Dum autem ad Fratres Minores per hujusmodi dispositionem nullum jus derivat, nihil habetur contrarium eorundem Regulæ. Quia solum jus, & dominium præscriptæ ipsis paupertati contrariatur. Unde recipere quantitatem designatam a Testatore, tanquam elemosynam manualem pro Missis.

Nihilominus tenendum est, Fratres Minores Observantes esse omnino incapaces etiam hujusmodi legati, ac proinde nulliter relinqui. Ita d. Clem. Exivi, §. cumque, de verb. signif. Glof. in c. Quorundam, & Mendicantium de elect. in 6. & in c. 1. de relig. dom. traditque Bart. tract. minor. qu. lib. 1. dist. 6. c. 1. n. 32. Bald. in auth. Ingressi, num. 59. C. de Sacros. Eccles. Abb. in c. In presentia n. 63. de probat. & in c. Nimis 2. sub num. 2. & ibi Jo: Andr. & Anchar. de exces. Præ l. Gemin. conf. 40. n. 4. cum seqq. Feder. de Sen. conf. 52. n. 3. & 4. alique, quos sequitur Rota coram Merlino dec. 456. a. n. 15. Navar. conf. 14. n. 8. de testam. lib. 3. Sard. de alien. tit. 3. qu. 4. n. 13. Sanch. lib. 7. in decal. cap. 26. num. 29. Cordub. in Reg. S. Franc. cap. 6. qu. 11. punct. 14. Sorb. in comp. privil. v. Legata, Quæstada de div. quest. jur. cap. 26. num. 9. Ratio est, quia juxta d. Clem. Exivi, annui redditus inter immobilia censentur a jure, ac hujusmodi redditus obtinere, paupertati, & mendicitati repugnat, nullaque dubitatio est, quod prædictis Fratribus redditus quoscunque sicut & possessiones, vel eorum etiam usum, cum eis non reperitur concessus, recipere, vel habere, conditione considerata ipsorum, non licet. Quæ verba adeo sunt perpicua, ut equidem admirer, in illis umbram quæri posse, tamquam anceps esset, & adhuc in trutinâ Sacrorum Canonum determinationi esset obtemperandum. Certum enim est Fratres Minores habere dumtaxat usum rerum necessarium, non autem aliquod dominium. Legatum autem quodcumque transfert jus, & dominium in legatarium, etiam ignorantem quoad actionem realem, & personalem, vel statim a morte testatoris, vel ab adita hæreditate, l. Cum pater, §. surdo, ff. de leg. 2. & l. 1. C. commun. de leg. & l. a Titio, ff. de furt. ibi: Quia ea, quæ legantur, recta via ab eo, qui legavit, ad eum, cui legata sunt, transeunt. Et ita notat Bartolus communiter receptus in l. Si tibi, §. Cum servus, ff. de leg. 1. Unde legatarius statim habet jus verum, & proprium in legatum, & idè potest de ipso disponere, ut de re propria. Atque ex hoc contraria sententia diluitur.

- 7 Et sane per hujusmodi legata haberent eleemosynam paratam, certam, & perpetuam, tamquam ex necessitate erogandam ob dispositionem testatoris, quæ quidem eleemosyna æquipollet annuo redditui perpetuo. Unde si multiplicaretur pro ipsorum completa sustentatione, non esset amplius necessarium mendicare. Et proinde destrueretur status paupertatis, quàm profiteretur. Nihil enim interest, quid fiat ex æquipollentibus, *l. 3. C. de instir. & subst. l. in fin. C. de donat. quæ sub mod. & l. mulier, ff. ad Trebel.* Sicque censuit S. Congregatio Concilii in una *Spoletana* legati die 7. Julii 1668. Nam cum quæreretur, an legatum, hunc in modum Fratribus Minoribus relictum, valeat, nempe: Item amore Dei, & pro remissione suorum peccatorum reliquit Venerabili Conventui S. Pauli extra, & prope Civitatem Spoletii Patrum Minorum de Observantia S. Francisci scuta tercentum monetæ, quæ in tot censibus debeant investiri, & de illorum fructibus Patres pro tempore dicti Conventus per spatium centum annorum, & non ultra teneantur celebrare tot Missas in suffragium animæ ipsius Testatoris; & casu, quo dictus Conventus hujusmodi legati non sit capax, teneantur infra scripti hæredes dicta scuta tercentum cum dicto onere dare alteri Ecclesiæ, arbitrio eorundem hæredum. *Sacra, &c. respondit, Negative.*
- 8 Declarationes vero ejusdem S. Congregationis, quæ in contrarium adductæ sunt, loquuntur de eleemosyna legata manuali, & quæ converti debet in necessitates Ecclesiæ, & Religiosorum. Quod non repugnat eorum Regulæ. Quia legata manualia pro Missis continent eleemosynas, quæ dantur Ministris Altaris intuitu celebrationis pro sustentatione quotidiana. Unde ipsi quoque tamquam Ministri Altaris poterunt recipere eleemosynas intuitu celebrationis, & hæredes, seu exequutores tenebantur solvere tamquam debitas jure naturali. Idque desumitur ex *d. c. Exiit, §. Ad hæc, de verb. signif. in 6.* Cætera vero fucus sunt, quibus candor illibatus Seraphicæ paupertatis, & mendicitatis saltem obliquè, & exquisitissimis modis obscuratur. Unde cum relictæ essent Fratribus Minoribus annui redditus, quorum sunt incapaces, petitur fuit declarari per Sacram Congregationem Concilii, an Fratres possint sibi vindicare hos annuos redditus, non quidem ut eo modo, prout relictæ erant, singulis annis perciperent, sed ut venderent, & pretium in necessitates Monasterii converterent. *Sacra Congregatio censuit, Fratres Mendicantes Ordinis Minorum de Observantia esse incapaces annui redditus legati, cum inter immobilia reputentur in Clem. Exivi, §. Cumque annui redditus, de verb. signif.* Cæterum valere legatum immobilium eis factum sub modo licito, nempe, ut vendant, & pretium convertant in Ecclesiæ necessitates, ait Franch. in *c. 1. §. Confirmatos, de relig. dom. in 6.* Et idem si modus non sit adjunctus. Nam sub modo licito relictum intelligitur, Cardinal. post Bart. in *d. Clem. §. Proinde, n. 11.* Concilium autem in *c. 2. sess. 25. de Regular.* prohibere solum possessionem, & detentionem, seu dominii acquisitionem decisum refert Fagnan. in *cap. Nimis prava, de excessib. Prelat. num. 31.* At licet Minores de Observantia sint incapaces annui redditus ipsis relictæ detinendi, illum tamen non apud hæredem remanere, sed vendi, & pretium, quod inde redactum fuerit, in fabricam, vel alias Ecclesiæ necessitates converti debere eadem S. Congregatio declaravit, quæ etiam censuit in una Romana 23. Augusti 1659. eisdem Minores de Observantia esse incapaces legatorum cum onere Missarum.
- 9 Idem declarari, ac firmari debet in legatis, in quibus causæ adjectæ legitur, nimirum explendi voluntatem legantis secretò, & sub sigillo confessionis legatario commissam. Quia exindè aut nullum penitus commodum Religiosus legatarius assequitur, & hujusmodi munus præferret quodammodo testamentariam executionem, quæ Minoritis a Sacris Canonibus prohibetur etiam de licentia Superioris, ut ex *d. Clem. Exivi, §. Verum etiam de verb. sign. & Novar. in Lucerna Regul. v. Testamenti exequutor, n. 4.* Alii Regulares sine expressa suorum Superiorum licentia eam assumere nequeunt, sive ad causas profanas, sive ad pias, *c. 2. §. fin. de testam. in 6. Clem. un. eod. tit. Sanch. in decal. lib. 6. c. 11. n. 10.* Aut aliquod commodum Religiosus legatarius ex hujusmodi legato consequi potest, vel retinendo penes se per aliquod tempus pecuniam legatam, vel eam, cui maluerit distribuendo. Quod certum est ei prohibendum esse, quia non solum id est contra formam Sacrorum Canonum, & Regulæ, sed etiam contra emissum paupertatis votum, ut in puncto Turrian. 2. 2. tom. 1. disp. 84. dub. 35.
- 10 Equidem sub hoc velamine secreti, ac sigilli confessione non modica suspicio simulationis, & fraudis subesse potest ad effectum scilicet eludendi eodem tempore votum, Regulam, & Canones. Quinimò simulatio confidentiæ videtur manifesta. Quia concurrunt causæ simulandi, illiusque urgentissimæ demonstrationes, ex quibus concludenter probatur, Rot. dec. 179. num. 3. p. 4. tom. 2. & dec. 11. num. 2. p. 7. recent. Causa autem simulandi patet ex incapacitate Religiosi, qui hujusmodi legata consequi non potest, nisi confidentia adhibeatur, Paris. de confid. benef. q. 9. num. 47. & seqq. Demonstratio verò est clarissima. Nam testator facit annum legatum, ut satisfaciat suæ voluntati in confessione exploratæ. Et tamen facit ad vitam Religiosi, qui mori poterit paucis diebus post testatorem, & hoc modo poterit remanere ejus voluntas sine executione. Quod præcipue locum habet, si Religiosus sit testatori consanguineus. Ipsa enim sanguinis conjunctio maxima demonstratio est, non solum quia simulatio inter conjunctos faciliè præsumitur, Rot. decif. 179. num. 6. & seqq. p. 4. tom. 2. rec. Sed etiam quia conjuncto legatum præsumitur factum potius ratione sanguinis, quàm pietatis, Cavalier. dec. 212. n. 6.
- In quibus videtur, non posse dubitari de fraude, quæ hujusmodi legata sunt, ideoque omni remedio tam gravi morbo occurrere debet, prohibendo acceptationem, ac detentionem hujusmodi legatorum, ad textum in *d. Clem. Exivi, §. Cupientes de verb. signif. Sanch. lib. 7. in decal. cap. 26. num. 11. & Lezan. tom. 2. sum. p. 2. v. Legatum num. 6.* Nec ulli Religioso suffragari poterit Breve forsitan a Sede Apostolica concessum. Quia dato aliquali commodo erga ipsum Religiosum legatarium, remanet subreptitium, sicque ipso jure nullum, *cap. super literis, ibique Felin. num. 8. de rescript. Caputaq. decif. 49. num. 1. & 2. par. 2. Gregor. XV. dec. 450. num. 1. Rot. in rec. decif. 20. num. 2. & 3. p. 4. tom. 2.* Vel saltem corruit defecta intentionis Summi Pontificis, cujus exceptio admittitur a fortiori, etiam in gratia, motu proprio concessa Paris. conf. 1. num. 74. lib. 1. Seraphin. dec. 965. nu. 11. & dec. 981. in princ. Cavalier. dec. 612. n. 29. Rot. dec. 119. n. 3. cum seqq. par. 5. rec.
- Pro puritate autem Regulæ Franciscanæ producatur exemplum illustre sub Sixto IV. Jacobus ab Alexandria Palearum, Guardianus S. Montis Sion nimia providentia sacris locis acquisivit perpetuas possessiones, & bona immobilia, præsertim duas Villas in Insula Cypro, constituto Procuratore, qui perceptos inde annos fructus in Fratrum commoda, converteret. Sed Vicarius generalis rem insolentem statui, & honori Regularis Observantiæ adversam, & emolumento Sacrorum locorum præjudiciosam, absque exemplo, consilio, vel autoritate factam damnavit, & constituto Nuncio Fratre Francisco Placentino, per literas Jacobo sub obedientiæ præcepto, & censurarum incurrendarum pœna mandavit, ut itatum omni juri, & prætensionem in eas Villas cederet, omnia possessionis instrumenta combureret, Procuratorem destitueret, nec quicquam cum hujusmodi proprietatis jure haberet. Interea verò Jacobus ad Babyloniam Sultanum proficiscens, ut Sacrorum locorum negotia cum illo tractaret, ipso die Parasceve vigesimo Martii in vasta solitudine, efformata ex occurrentibus lignulis Cruce, in ejus amplexu piè mortuus est socii corpus Alexandriam Ægypti detulerunt, & in Ecclesia S. Marci sepelierunt. Ubi verò mortis ejus nuncium ad Vicarium generalem tulissent, eadem, quæ illi per literas præcepit, novo mandato jussit Vicarius Montis Sion in utriusque literis graviter inculcans quàm imprudens, & Minoritis noxium illud factum fuerit, aut quidquam humane providentiæ contra S. Francisci paupertatem tribuere. Quibus Lucas Vvandingus anno 1636. in S. Congregat. propagandæ Fidei, ubi de simili provisione pro Fratribus Terræ Sanctæ tractabatur, pro zelo suo, & Regulæ puritate prudenter, & opportunè usus est, & obtinuit. Ita Haroldus in epit. *Annal. Min. ad an. Christi 1477. §. 5.*

CONSULTATIO XVII.

An liceat amplius facere convivia in Ecclesia?

Tertullianus lib. de jejun. adversus Psychicos cap. 12. apud Baron. anno 201. n. 14. condemnabat; sinistrèque interpretabatur Agapas Ecclesiæ Catholicæ, id est convivia quædam antiquitus factitata, partim ad fovendam charitatem fraternam, partim ad sustentandos inopes, maximè in defunctorum funeribus, ut pro his Deum orarent, in Martyrum solemnitatibus, in Ecclesiarum dedicationibus, & post Eucharistiam communionem, ut testes sunt inter alios innumeros Origenes lib. 1. contra

tra Celsum, & lib. 3. in Job post med. Minutius Felix in Octavio, S. Gregorius Nazianzenus in carmin. de divers. vit. gener. S. Hieronymus ep. 22. ad Eustoch. cap. 14. Concilium Laodicenum cap. 27. Concilium Gangrense c. 11. S. Chrysostomus homil. 27. in 1. Corinth. 11. init. S. Augustinus leg. 20. contra Faustum cap. 4. 5. Paulinus ep. 81. Theodoretus lib. 8. græc. affect. in fin. & S. Gregorius Magnus lib. 1. ep. 14. & lib. 9. ep. 71. Immo & ipsemet Tertullianus, qui honorifica ante suam apostasiam de Agapis verba fecerat tum in Apologet. cap. 39. tum in lib. ad Martyr. cap. 2. Factitata, inquam, ab ipsis Apostolorum temporibus, ut facile quivis addiscet non solum ex Clemente lib. 2. constit. Apost. cap. 28. & erudit. Francis Turriani in eundem locum annotationibus, quæ extant tom. 1. Concil. doctaque Cardinalis Baronii observatione an. 57. num. 129. 130. 131. 141. 142. sed etiam ex reprehensione, qua Paulus Apostolus arguit Corinthios ob abulum quemdam, ac confusionem, quæ eorum culpa in hanc sanctam consuetudinem, divinamque institutionem irrepleat, atque ex eo quod illis persuadet, ut ejusmodi convivia ab Ecclesiis in domos suas privatas transferant.

2 Quibus consentaneum est, quod supradictum Concilium Leodicense cap. 28. & Concilium 3. Carthaginense cap. 30. tales Agapas, & epulas in Ecclesiis fieri veterant, sicut & Augustinus lib. 6. confes. cap. 2. & ep. 64. atque Ambrosius apud Augustinum lib. 6. conf. cir. cap. 2. Baron. an. 337. num. 14. & an. 384. num. 29. & an. 391. num. 39. corrigendos, refecandove judicantur abusus quosdam similes in solemnitates Martyrum illapso. Hæc tamen omnia minimè obstant quo minus vetus ille mos in locis innumeris sanctè etiamnum, saltem ex parte, observetur, ut apud Baron. an. 57. num. 142. videlicet in funeribus, in multis piis Sodalitiis, nec non in stas quibusdam solemnitatibus, in quibusegeni convivia benignissimè excipiuntur inusitatibusque elemosinis donantur in palatiis Summorum Pontificum, aliorumque Prælatorum, Principum, & Magnatum, qui pauperum certum numerum nonnunquam invitant, & liberaliter tractant. Cujus rei ut insigne olim exemplum dedit foelicis recordationis Clemens VIII. cui solemnè erat, & quotidianum hoc benignitatis officium, ita & nunc per Dei gratiam videmus hanc Sanctam Agapam, seu charitatem in pauperes continuari a S. D. N. Papa Clemente X. quippè qui diebus singulis multitudinem pauperum non exiguam ad mensam Apostolicam invitat, lautèque accipit. Et quod ad Principes temporales pertinet satis erit lectori in memoriam redire nobilis illius consuetudinis, qua solent Christianissimi Galliarum Reges quotannis feria quinta majoris hebdomandæ tredecim pauperes prolixè excipere, ubi primum singulis pedes manibus suis regis abluerunt.

3 Atque ex his omnibus perpiscuum esse fatendum est, errasse Tertullianum, quod ului, & antiquo, & optimo, nihilque nisi charitatem in Deum, & proximum spiranti obtulerit, quemadmodum & S. Augustinus Faustum Manichæum similem ob causam acriter increpat lib. 20. contra Faustum cap. 20. quod scilicet Catholicos criminaretur Ethnicorum sacrificia in Agapas convertisse.

4 Verùm numquid non aliqui graviore sint reprehensione digni, quando panem averlantur benedictum, antiquitus pariter usitatum, eum quidem distribui solum non tantum Catechumenis, ut ex Augustino lib. 2. de peccat. mor. cap. 26. Bellarm. lib. 1. de baptism. cap. 25. quibus quod nondum baptismo initiati essent, nefas erat Sacrosanctum Jesu Christi Corpus participare; sed etiam fidelibus, ac baptizatis in unionis fidei, mutæque charitatis fraternæ symbolum. Quippe cum universa Ecclesia sit unus panis, & unum corpus, ut loquitur Apostolus 1. Corinth. 10. 17. sub uno capite Jesu Christo. Usitatum inquam, nunc sub Fermenti, aut Panis fermentati nomine, ut ab Azymo Eucharistico secerneretur, quod videre est in decretis S. Melchiadis Papæ, & Martyris, ac Papæ Syricii, nec non in epistola quadam San. Innocentii Papæ primi apud Baron. ann. 313. n. 48. & 49. Nunc sub Eulogiarum, hoc est benedictionum vocabulo, quarum fidem faciunt Canon antiquus S. Pii Papæ primi, & Martyris apud eundem Baron. de Ho. ann. 313. n. 51. Concilium Laodicenum c. 14. 32. Epistola quadam S. Paulini, quæ est inter Augustinianas 35. ad Alypium, & Acta S. Albini Andegavenis Episcopi apud Surium tom. 2. 1. Martii. Nunc sub sanctificationum voce, ut constat ex Augustino lib. 2. de peccat. mor. cap. 26. Nunc sub panis benedicti titulo, ut idem Augustinus docet in epist. 34. ad Paulinum, qui Paulinus illius quoque meminit scribens ad Augustinum apud ipsum August. epist. 31. in fin. Nunc denique sub appella-

tione Panis Crucè benedicti ac signati, ut testificatur S. Gregorius Nazianzenus orat. in funer. patr. Qui Panis, quod Fermentum, quæ Eulogia, quæ sanctificatio, ut cognationis habet plurimum cum veteribus Agapis, ut ex Cor. lib. 2. instit. Cathol. c. 42. & lib. 3. c. 4. ita etiamnum multis in locis nomine charitatis honestatur.

5 Convivia tamen fieri solita per Confratres in suis festis, conniventer tolerari possunt, modo non feria sexta Parasceves, nec cum redditibus loci pii, nec intra, aut propè Ecclesiam fiant ex Sac. Congregatione super Episc. in Anagnina 12. Septembris 1614. Vel saltem si secundum consuetudinem fiant ante Ecclesiam, tempore convictus omnino claudantur ejusdem Ecclesiæ januæ ex eadem S. Congregatione in Verulana 10. Januarii 1606.

CONSULTATIO XVIII.

Cuinam competat jus porrigendi aspersorium aquæ benedictæ Episcopis, Archiepiscopis, Legatis, accedentibus ad Ecclesias, etiam Regularium? Quid de consuetudine immemorabili hac in re, quidve de concessione remissioræ ad illam probandam?

V Idetur competere digniori, sive primæ dignitati 1 Capituli Cathedralis incedenti capitulariter cum Episcopo. Aliquando enim aliquæ Dignitates, vel Canonici Cathedralis interlunt cum Episcopo, illum associantes, non quidem repræsentando totum Capitulum, ut contingit frequenter in visitatione, quam Episcopus ad præscriptum Sac. Concilii Tridentini facere tenetur, & hoc casu Prælati inferior in propria Ecclesia præcedit, ac reputatur dignior, atque ad eum pertinet omnes functiones a jure, vel a libro Cœremoniali digniori præscriptæ. In his terminis rectè procedunt declarationes Sacræ Rituum Congregationis, quæ circumferuntur. Prælati enim inferior in propria Ecclesia præcedit alios, quamvis extra eam majores, & digniores sint, ipseque dicitur dignior ex Tamburin. de jur. Abb. tom. 1. disput. 25. qu. 2. num. 28. & Pegn. decis. 204. alias 261.

2 At quando Episcopus interest cum toto Capitulo Cathedrali capitulariter secus dicendum est. Quia tunc in omnibus dignior dicitur primus de Capitulo. Sicque distinguendo decidit Rota in Ampuriens. præcedentia 28. Novembris 1659. coram Melio in hunc modum. *Commisita mihi causa super præcedentia, quam Canonici Ecclesiæ Collegiatae de Templo Ampuriensis Diocesis controvehebant in propria Ecclesia Capitulo, & Canonici Cathedralis illius Civitatis, propositis dubium particulare, an scilicet dictum Capitulum, & Canonici Cathedralis Ampuriensis præcedere debeant ipsis Canonici Collegiatae de Templo in singulis actibus, etiam associando Episcopum in dicta Ecclesia Collegiata, & ad favorem ejusdem Capituli Ampuriensis emanavit resolutio.*

3 Ratio siquidem ea fuit, quia cum Canonici Cathedralis unum corpus cum Episcopo constituant secundum Abb. in cap. Novit. num. 2. de iis, quæ fiunt a Prælat. sine cons. Capituli, quemadmodum debetur præcedentia ipsi Episcopo, ita pariter præcedere debent illius Canonici, ipsum comitantes, etiam in casibus contentis in sacro Concilio Tridentino cap. 6. sess. 25. de reformat. ne scilicet membra a suo capite separata remaneant, ut bene notat Felin. in cap. Cum non liceat num. 2. de præscript. Gemin. in cap. Quamvis, §. Quamquam de præb. in 6. Gratian. discept. 111. num. 2. cum seqq. ubi sub numero 16. adducit optimè distinctionem inter Episcopum præsentem, & Episcopum absentem, Tambur. de jur. abbat. tom. 1. disp. 25. quæst. 9. numer. 2. Barbof. de Canon. & Dignit. cap. 18. numer. 44. cum pluribus seqq. num. 48. tradit, ita fuisse resolutum a Sac. Rituum Congregatione in una Fundana 2. Octobris 1597. & in alia Tuscanen. 19. Augusti 1619. in qua fuit responsum, Canonicos Cathedralis præcedere Canonicos Collegiatae, non obstante etiam consuetudine in contrarium existente, dixitque etiam Rota coram Gregorio dec. 284. n. 3. & in recent. decis. 3. n. 3. & seqq. & decis. 111. num. 7. & 8. par. 5. Et quod hoc intelligatur etiam respectu propriæ Ecclesiæ Collegiatae, resolvit Rota coram eodem Gregorio dec. 284. num. 1. ibique Add. lit. A. & Add. ad Burat. dec. 903. n. 16.

4 Ideoque si Episcopus solemniter celebrat in Collegiata Ecclesia, Canonici Cathedralis tenentur ei assistere, & præcedunt in ea functione ipsi Canonici Collegiatae, tam respectu loci, juxta notata per Barbof. in collect. Apostol. decis. 100. numer. 4. ubi refert, ita pluries fuisse sancitum a dicta Sac. Congregatione, quam respectu thurificationis, cum illa debeatur dictis Canonici

cis Cathedralis duplici ductu immediate post Episcopum ante Canonicos dictæ Collegiæ, ut tradit idem Barbof. *de Canon. & Dignitat. cap. 34. numer. 32.* ubi refert aliam resolutionem ejusdem sacræ Congregationis in *Alexandrina Sanct. Petri in Broglio 7. Februarii 1604.*

- 5 Hinc non obstat, quod inferior in propria Ecclesia ratione officii, quo fungitur, habeat juris assententiam præcedendi aliis, etiam in dignitate majore constitutis secundum Abb. in *cap. Postulasti, de concess. præben. Tambur. de jur. Abb. tom. 1. dist. disput. 25. question. 2. numer. 28.* Quoniam id non procedit quoad Capitulum, & Canonicos Cathedralis, accedentes cum Episcopo ad Ecclesiam inferiorem suæ Diocesis, ut optimè respondit Rot. *dist. decis. 111. numer. 8. part. 5. recent.* cum aliis supra relatis & declarat idem Tamburin. *ibidem sub num. 30. Henric. Boich. de Synod. part. 3. num. 27. & firmavit Rota penes eundem Tamburin. tom. 3. decis. 113. n. 8.*
- 6 Idem firmavit eadem Rota in dicta Ampuriens. seu Civitaten. præcedentiæ 19. Aprilis 1660. coram eodem Meltio, ibi: *Præterebant Canonici Cathedralis Ampuriensis in vim resolutionis ad eorum favorem emanatæ sub die 28. Novembris præteriti, nedum præcedere Canonicis Collegiæ Ecclesiæ de Templo in illis actibus, in quibus representant totum Corpus Capituli, sed etiam quando uti singuli ad dictam Collegiatam accedunt. Unde super hoc concessa nova audientia, & causa repropo- sita, Domini ad tollendam quamcunque dubietatem, responderunt primam decisionem infra scripto modo declarandam esse.*
- 7 Præcedentiam scilicet prædictis Canonicis Cathedralis in eo solum deberi in dicta Collegiata Ecclesia de Templo, quando capitulariter ad illam accedunt. Quia tunc repræsentant propriam Ecclesiam Cathedralis, cui major aliis debetur honor, & constituunt unum corpus cum Episcopo, prout loquuntur decisiones, & autoritates in alia decisione adductæ, secus autem quoties tales Canonici incedunt sine Cruce, & uti singuli. Nam in hujusmodi casu, quamvis associarent Episcopum, non possunt præcedere Dignitates, & Canonicos Ecclesiæ Collegiæ, ut tradunt relati per Gratianum *discept. 111. num. 8. & seqq.* & ita declarasse Sacræ Congregationem Rituum, refert Barbof. *de Canon. & Dignit. cap. 18. n. 63. & dixit Rota decis. 111. nu. 8. part. 5. recent.* ubi in specie loquitur quando Capitulum Cathedralis invitatur ad aliquas functiones. Et ratio est, quia Canonici, & Dignitates, licet inferiores, in propria Ecclesia ratione officii, quo funguntur, digniores Canonicis Collegiatis ad Collegiatam, uti singulis accedentibus, existimantur, Barbof. *de jur. Eccles. univers. lib. 1. cap. 21. num. 85. Tambur. de jure Abb. tom. 1. disp. 25. num. 28.*
- 8 Eadem distinctione censuit Rota, intelligendam esse etiam præcedentiam Canonis Cathedralis debitam in casibus contentis in Sacri Concilii Tridentino *dist. cap. 6. sess. 25. de reformat.* quotiescunque scilicet, prælati Canonici, etiam in hujusmodi casibus repræsentant totum Capitulum, & non aliis, minimè tamen obstante, an duo, sive unus tantum Canonicus cum Episcopo in his casibus incederit. Nam etiam per unum Canonicum jus integri Capituli repræsentari potest, quando alii Canonici non reperiuntur, vel sunt legitime impediti; itaut ipsi, vel eorum major pars alibi non repræsentent, vel constituent corpus Capituli juxta notata per Glos. & Doctores in *cap. Gratium, v. pauciores, de postulat. Innocen. in cap. Illa sub numer. 3. in fin. vers. immò plus dico, de elect. Abb. consil. 25. num. 2.* Rota coram Card. Seraph. *decis. 1050. n. 5. & in Cefaraugustana Canonicatus 20. Maji 1650. coram Dunogetto, §. Quo verò.*
- 9 Et ex hac ratione quando Capitulum Cathedralis intervenit capitulariter cum Episcopo in Ecclesiis, etiam Regularium, non ad digniorem, sive Abbatem, vel Prælatum aliarum Ecclesiarum, sed ad Canonicos, & Dignitates de Capitulo absque alterius mixtura pertinet assistere, & facere circulum, omnesque alias functiones, ut pluries declaratum esse a Sacri Rituum Congregatione, testatur Barbof. *de Canon. cap. 34. numer. 32. & in summ. Apost. decis. coll. 100.* Et in specie prioris Ecclesiæ Regularis, præterentis præcedentiam supra primam Dignitatem Capituli Cathedralis, quod sit omnino injustum, quando intervenit totum Capitulum cum Episcopo, bene censuit Rota *decis. 111. numer. 7. cum seqq. part. 5. recent. & decis. 254. num. 5. cum seqq. par. 10.*
- 10 Præterea non solum Canonici, & Dignitates, quando interveniunt capitulariter constituunt unum corpus

cum Episcopo, ideòque inter caput, & corpus non debet alter divertæ naturæ immisceri, quia esset monstrum; sed etiam quia in plerisque adductis per Barbofam *de Episcop. alleg. 105.* Regulares, eorumque Abbates, & Prælati, ac etiam Ecclesiæ subjacent Episcopo, & consequenter Capitulo succedendi in jurisdictione Episcopali, sede vacante, vel Episcopo absente, aut impedito, atque adeò est superior natus, & habitualis; at est omnino absolum, quod subditus, & inferior præcedat Superiorem.

Idque præsertim quando accedit observatio antiquissima, tollens omnem difficultatem, vel quando Ecclesia, ad quam Episcopus cum suo Capitulo accedit, est censuralis, & redditicia tam Episcopi, quam Capituli. Quod sanè arguit quandam originariam, & specialem subjectionem, ac dependentiam ad text. in *cap. Cum olim, de cens. ubi Doctores, Eminentiss. Otthobon. decis. 179. numer. 18. & decis. 223. numer. 17.* ubi de Religione Casinate in Romana Parochialis 24. Aprilis 1651. coram Meltio, §. *Quod autem*, & in San. Severini Parochialis 12. Januarii 1660. coram Bevilacqua. Unde consuetudo habet peculiare fomentum, ac primordium veritatis, quod sit ex conventionione ob cessionem Ecclesiæ.

Et quamvis consuetudines contra Cæremoniale reprobatæ censeantur ob decretum irritans, contentum in Constitutione Clementis octavi ejusdem Cæremonialis confirmatoria; dupliciter tamen ad rem id limitatur. Primò, accedente immemorabili juxta declarationes Sacri Rituum Congregationis relatas a Barbofa in *sum. Apost. decis. collect. 222. num. 2.* ac dixit Rota in Brixien. thurificationis 16. Martii 1626. coram Remboldo. Secundò, ubi non est omnino certum, & præcipuum, quod Cæremoniale adversetur, itaut possit probabiliter dubitari. Tunc enim decretum irritans non est operativum, & possessio, seu consuetudo etiam ordinaria operatur. Quia dicitur potius interpretativa, & præter Cæremoniale. Atque ultra veras regulas generales habet Rota in puncto Cæremonialis *decis. 102. num. 10. par. 10. recent.*

Ideòque, posita relevantia articulorum, certum est remissoriam in materia præminentis, quæ est profana, non posse denegari ad probandum consuetudinem, ne tollatur modus faciendi probationes in partibus, dum causa agitur in Curia, ut bene Gregor. XV. *dec. 403. num. 4.* Buratt. *decis. 821. num. 2. & 3.* & in aliis passim. Etenim si probetur immemorabilis, prout articulatur, illa sine dubio est attendenda, ac Cæremoniali prævallet, etiamsi probaretur solum consuetudo antiqua, & temporis considerabilis, etiam absque omnibus rigorosis requisitis, cum non versatur in casu expressè deciso per Cæremoniale.

Nihilominus sit regula. Dignior, sive prima dignitas Ecclesiæ etiam regularis, ad quam Episcopus, Archiepiscopus, Legatus, alique Prælati accedunt, debet illis porrigere aspersorium. Ratio est, quia porrectio aspersorii est actus obsequii, ac reverentiæ præstandæ a domino domus ad eam venientibus: Rectores autem Ecclesiarum in propriis Ecclesiis dicuntur esse in propria domo, *cap. duo 23. quest. 4. Abb. in cap. Venerabilem, de elect. numer. 19.* cum aliis relatis per Gonzal. *ad regul. 8. glos. 7. n. 102.* Quinimò in ea sunt Reges, & Imperatores; unde etiam Rex existens in aliena domo debet cedere domino, ut notat Decian. *consil. 67. n. 12. & 13. vol. 2. Solorzan. in alleg. pro suprem. Consil. Indiar. super præced. num. 92. Belold. dissert. de præced. c. 3. num. 15.*

Atque ita servatur Romæ in processionibus Rogationum, in quibus, licet Reverendissimi Canonici Lateranenses sint præsentés, attamen aspersorium porrigitur Illustrissimo D. Vicegerenti a digniori illius Ecclesiæ, ad quam accedit: Immo etiam Summo Pontifici porrigitur ab Eminentissimo D. Cardinale Titulari illius Ecclesiæ, ad quam dignatur accedere, & quatenus Cardinalis Titularis non esset præsens, illud porrigitur ab alio Cardinali pro Titulari. Alioquin, si dignior in processione deberet porrigere aspersorium, sequeretur, quod si essent præsentés Cardinalis Legatus, & Archiepiscopus, hic illi deberet porrigere aspersorium. Quod planè dicendum non cenleo.

Ita etiam sæpius expressè resolvit Sacra Rituum Congregatio, præsertim in una Camerinen. die 15. Martii 1608. ibi: *Sacr. Rituum Congregatio, inherendo aliis decretis, aliis hac de re emanatis, censuit, aspersorium aquæ benedictæ porrigendum esse Episcopo a Priore Ecclesiæ Collegiæ, dum ibi accedit Episcopus, non autem a prima dignitate, vel primo Canonico Ecclesiæ Cathedralis.*

17 Idem expressius resolvit in una Bononien. die 14. Februarii 1642. nimirum, D. Marcus Antonius Gentilis de Bononia, Abbas Monasterii B. Mariæ de Pace, Procurator Generalis totius Congreg. Regularium Regularium Lateranensium exposuit, Archidiaconum Metropolitanæ Ecclesiæ Bononiensis prætere in Ecclesia propria dictorum Regularium Regularium aspersorium porrigere Eminentiſſimo, & Reverentiſſimo D. Cardinali Legato occasione alicujus processions ad eorum Ecclesiam accedenti, contra dispositionem Cæremonialis Episcoporum, & decreta in his terminis per hanc Sacram Congregationem edita, supplicans pro bono pacis declarari, quid servandum. *Sacra Rituum Congregatio respondit aspersorium Eminentiſſimo, & Reverentiſſimo D. Cardinali Legato aliquam Ecclesiam occasione publicæ processions, seu quacunque alia de causa ingredienti, non ab Archidiacono, seu aliis de Capitulo Metropolitanae porrigi debere, sed a digniori illius Ecclesiæ, ad quam Eminentiſſimus, & Reverentiſſimus Cardinalis Legatus accedit. Et ita in posterum servari mandavit.*

18 Et rursus die 8. Februarii 1648. *Sacra Rituum Congregatio respondit, Episcopo Rbergensi extra suam Cathedralis in aliam Ecclesiam, sive secularium, sive Regularium ingredienti aspersorium porrigi debere per digniorem illius, ad quam Episcopus accedit, & nullo modo per Dignitates, aut Canonicos Cathedralis, & ita in casu proposito omnino servari mandavit.*

Non obstat consuetudo, etiam immemorabilis, quia tanquam irrationabilis nunquam potuit induci, est enim contra bonos mores, quia dominus domus tenetur præstare obsequia ad illam accedenti, actus autem præteriti, ex quibus articulata deducitur, potuerint esse facultativi, ac proinde reprobatur a Clemente VIII. in sua Constitutione, ut alibi docuimus.

19 Minus obstat, quod id non reperiatur expressè prohibitum in dicto Cæremoniali. Nam satis est, quod ita semper declaraverit Sac. Rituum Congregatio, ad quam spectat illud interpretari. Unde eadem Sacra Congregatio 21. Martii 1665. in causa inter Archiepiscopum, & Abbatem, ac Monachos S. Vitalis Ravennæ resolvit, quod accedente D. Archiepiscopo ad præfatam Ecclesiam unà cum Capitulo Metropolitanano ad exercendum Pontificalia in die festo, debeat Abbas tradere, & porrigere aspersorium aquæ benedictæ eidem Archiepiscopo immediate, non autem Archidiacono, vel alteri de Capitulo, qui illud porrigat Archiepiscopo, & cum fuerint pro parte dicti Capituli exhibitum articuli ad probandum ex literis remissorialibus antiquam consuetudinem porrigendi per Abbatem aspersorium primæ Dignitati, eas S. Congregatio die 6. Junii 1666. denegandas esse censuit. Et quidem correctio aspersorii, vel est actus jurisdictionis, vel obsequii. Si jurisdictionis, non potest exerceri in Ecclesiis Regularium, quia sunt exemptæ. Si obsequii, pertinet ad Rectores Ecclesiarum.

CONSULTATIO XIX.

An dispensatus super ætate, censeatur etiam dispensatus ad effectum percipiendi distributiones quotidianas?

An vigore Brevis ejusmodi dispensationis debeantur etiam distributiones illæ, quæ a testatoribus prohibite sunt dari absentibus?

Et quatenus judicetur, deberi omnes distributiones, a quo tempore debeantur, tum respectu temporis, quo dispensatus non fuit in Sacris, tum respectu distributionum, jam inter Canonicos, & Beneficiatos divisarum, & consumptarum?

1 Q uoad primum videtur dicendum, dispensationem obtentam super defectu ætatis pro assequendo beneficio non suffragari pro percipiendis distributionibus quotidianis, & dispensatum super ætate non censeatur dispensatum super distributionibus. Nam cum agatur de dispensationibus Apostolicis, quæ sunt contra dispositionem juris, & dicitur materia odiosa, strictè intelligendæ sunt, nec extendendæ de re ad rem, neque de casu ad casum per textum in cap. Cum ex eo, de elect. in 6. cap. 15, qui de fil. presb. Quippè in hac materia inclusio unius est exclusio alterius, ut dixit Rota penes Verall. decis. 272. n. 2. Immo neque ex majoritate rationis trahi potest ad consequentiam, Sylv. de benef. part. 4. quest. 7. num. 8. Caputaq. decis. 8. n. 6. part. 1. Surd. decis. 268. n. 20. qui alios cumulat, Beltram. ad Gregor. XV. decis. 87. n. 17. & solum excipiuntur ea, in quibus clarè, & specificè eorum verba verificari possunt, Bero, cons. 184. n. 4. & 5. vol. 2. Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 40. num. 72.

Tom. III.

2 Quæ multò fortius procedunt in hoc casu. Quia dispensatio super ætate defectu ad assequendum beneficium, nihil commune habet cum defectu absentis, cum ille sit defectus necessitatis, iste voluntatis. Nec proinde redditur dispensatio super defectu ætatis inefficax aut inanis. Quoniam juvat pro consequendis possessione, ac fructibus beneficii; defectus autem absentis non respicit fructus beneficii, sed solum distributiones quotidianas, quæ interessentibus officiis divinis dari, ac dividi debent, distinctas prorsus, & separatas à fructibus beneficii, qui dantur Canonicis ratione præbendæ, etiam si non resideant, aut divinis non interserviant juxta text. in cap. Cum in Ecclesia, de præb. in 6. Rip. in cap. Cum M. Ferrariensis num. 130. de constit. Surd. cons. 412. num. 29. Put. decis. 113. num. 4. lib. 1. Monet. de distrib. p. 1. qu. 4. num. 4. & seq. & post eum Grat. discept. for. cap. 399. n. 21. & 22.

3 Ac proinde tanquam res inter se diversæ tam ratione originis, quàm causæ, & qualitatis, de una ad aliam fieri nequeat illatio ex vulgaribus. Ideoque specialis atque expressa requiritur dispensatio super defectu absentis, cum dispensatio concessa super uno defectu non extendatur ad alium non expressum ad text. in cap. 1. & 2. de fil. presb. in 6. cap. Pastoralis, de privil. traditque Franch. in cap. Non potest, §. Illud num. 5. de præb. in 6. Rot. decis. 233. num. 22. p. 1. divers. & coram Gregorio XV. decis. 87. num. 6. & coram Pegna decis. 448. num. 2. & seqq. fuitque firmatum in Senen. Archiepiscopatus 23. Junii 1606. coram Lancellotto juniore. Aded quod nec suffragetur clausula remota obstantium, ut docent post alios Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 13. num. 98. & Lotter. loco alleg. qu. 40. n. 192. & seq. Neque argumentum per æquipollens, Rot. coram Pegna d. dec. 488. n. 8. cum tot debeant esse dispensationes, quot sunt obstacula, ut ex Rota Coram Gregorio, & Pegna supra deductis.

4 Quoad secundum asserendum etiam videtur, dispensationes Apostolicas, obtentas ad percipiendum distributiones quotidianas suffragari duntaxat pro illis distributionibus, quæ dicuntur de prima mensa, sive, ut inquit, de Massa grossa, & in ea parte tantum, quæ constat ex redditibus certis atque legatis, in quibus nulla adest prohibitio testatorum, secus autem pro distributionibus, quæ proveniunt ex legatis piorum testatorum, qui expressè prohibuerunt, non dari absentibus ex quacunque causa. Testator enim conditionem, ac legem, quam vult in suo testamento, & legatis, rebusque suis dare, & apponere potest, l. In re mandata, C. mandat l. Cum acutissimi in fin. C. de fideicom. l. Ex factio, ff. de hered. instit. quæ non minus quàm leges juris communis servandæ sunt, l. Planè §. 1. de leg. 3. l. Paulo, §. 1. ff. eod. Et contra quas nunquam præsumitur, Papam voluisse disponere, Lotter. de re benef. lib. 2. q. 47. n. 63. Quin Papa potius piæ voluntati testatorum adhæret, quàm præjudicat, ut rectè dixit Rota decis. 158. num. 24. p. 7. rec.

5 Non obstant verba generalia in dispensationibus apposita, scilicet, omnes, & quascunque distributiones ordinarias, & extraordinarias, & quocunque nomine nuncupentur. Nam hæc restringi debent solummodo ad eas, quæ debentur ex provisione juris communis, non autem ex provisione hominis, quæ facit cessare provisionem legis, dumque Papa huic hominis provisioni speciatim, & expressè non derogat, ejus rescripta secundum dispositionem juris communis semper interpretari debemus, cap. Cum dilectis, & ibi Gloss. v. jure communi de consuet. Caldad. decis. 36. num. 7. super regul. Gonzal. ad reg. 8. gloss. 4. num. 135. Rot. dec. 325. num. 4. post 2. vol. cons. Farinac. & inter. rec. dec. 194. n. 3. par. 3. & decis. 361. n. 23. p. 4. tom. 2.

6 Maxime cum simus in materia odiosa, nempe dispensationum Apostolicarum, quas strictè, & quantum minus lædant, & præjudicent, debemus interpretari ac ita, ut in iis tantum operentur effectum, in quibus locum habere possunt, cap. sane, ubi Abb. de privil. Felin. cap. causam, quæ a num. 9. de rescript. Bero cons. 148. num. 4. & 5. vol. 3. Monet. de distrib. p. 2. q. 14. n. 5. & 19. ac seqq.

7 Nec obstant specialia verba nominum Anniversariorum, Mortuariorum in dispensatione apposita. Quia cum de qualitatibus horum nominum non fuerit Summus Pontifex certior redditus, quod scilicet proveniant ex dispositione piorum testatorum, qui in suis testamentis, & legatis expressè jufferunt, hujusmodi distributiones non dari, nisi actu interservientibus divinis, gratia est subreptitia. Quia, si scivisset Pontifex qualitatem harum distributionum, non utique illam concessisset, vel difficilius. Unde gratia hujusmodi remanet nulla, & inefficax. Subreptio enim vi-

E tiat

- fiat gratiam in totum, Abb. in cap. Cum dilecta num. 3. de rescript. Bero in cap. super literis n. 1. eod. tit. Rot. dec. 653. n. 5. coram Card. Seraph. & decis. 335. num. 16. post 2. vol. conf. Farinac. Cavaler. dec. 92. n. 1. in fin. & seq. ac fuit resolutum in Veneta indulti 7. Junii 1647. coram Eminetiff. Otthobono.
- 8 Nec valet, quod præsumatur easdem qualitates a Pontifice sciri potuisse. Quia ea, quæ sunt facti Pontifex potest ignorare, *text. in cap. 1. de constit. in 6. cap. nonnulli, de rescript. & cap. ex parte, de cap. Monach. Put. dec. 93. n. 4. lib. 3. Rot. dec. 193. num. 8. & 9. par. 2. rec.* Quare ex sola expressione *Mortuuariorum* dici non potest, Pontificem habuisse notitiam de illorum qualitatibus, ac proinde dici nequit, habuisse intentionem dispensandi, etiam in distributionibus particularibus, quæ dantur sub nomine *Mortuuariorum*, & *Anniversariorum*, & consequenter talis defectus intentionis annullat gratiam, etiam si motu proprio sit facta, *conf. 74. num. 32. lib. 4. Cassad. dec. 3. num. 3. & 6. de pens. Seraph. dec. 398. & penes Farin. dec. 325. n. 16. vol. 2. consil. & dec. 626. n. 5. p. 1. recent.*
- 9 Hinc non solum præsumitur, quod Pontifex noluerit dispositioni Testatorum derogare, dum hoc ipsi non fuit expositum, sed etiam requirebatur specialis derogatio, & commutatio voluntatis illorum, ad quam Summi Pontifices non ita facile deveniunt, nisi ex magna causa, & cum consensu omnium interesse habentium, ut statuit S. Concilium Tridentinum *sess. 22. cap. 6. de reform. & fuit antea præscriptum in Clem. Quia contingit, de relig. dom. nec non a jure civili in l. legatum, ff. de administr. rer. ac firmavit Rota coram Durano dec. 78. n. 13. & 23.*
- 10 Accedat, quod distributiones istæ, quæ absentibus denegantur, accrescunt interessentibus. Unde cum agatur de illorum præjudicio, dispensatio non potest iis præjudicare, cum Papæ rescripta semper intelligi debeant sine alterius præjudicio *l. 2. §. meriti, & §. si quis a Principe, ff. ne quid in loco publico, Ruin. conf. 105. num. 8. lib. 5. Menoch. de arb. lib. 1. q. 48. in princ. Rot. coram Durano dict. dec. 78. n. 3.*
- 11 Quod eò facilius admittendum, cum Anniversaria, & mortuaria non comprehendantur sub dispensatione absentium concessa pro consequendis distributionibus quotidianis, ut firmant Archid. in cap. Sacerdos num. 3. quest. 3. Navar. conf. 13. de Cler. non resid. lib. 3. Azor. in instit. moral. p. 2. lib. 7. c. 7. q. 4. Monet. alios citans de distrib. p. 2. q. 14. an. 22. Gratian. discept. forens. c. 166. n. 28. & seq.
- 12 Confirmantur hæc omnia ex consuetudine, quæ semper hucusque hujusmodi Apostolicas dispensationes ita interpretata est, ut dispensatos nunquam ad has distributiones admiserit. Jure quidem. Nam dispensationes de percipiendis distributionibus quotidianis ita planè intelligi, ac in usum deduci debent, ut cultus divinus non diminuatur, & Ecclesia defectum ministrorum non patiatur juxta textum in cap. Cum ad hoc de Cler. non resid. ubi cavetur, quod privilegiati, etiam per Summum Pontificem, super absentia revocari debent, si Ecclesia ob id patiatur ministrorum defectum, *text. in cap. suggestum, de decim. ubi revocatur privilegium cum incipit Ecclesiæ, esse damnosum. Facit etiam, quia Pontifex intendit, ut divinus cultus potius augeatur, quam diminuatur per text. in cap. penult. de constit. & cap. fin. de rescript in 6. Ideoque consuetudinem istam omnino servandam esse docent Archid. in Clem. Ut ii, de etat. & qual. Miles in repert. v. dispensatio, Covar. var. resol. l. 3. cap. 15. num. 3. in fin. & tradunt Paris. conf. 50. num. 19. lib. 4. Moneta, qui alios adducit p. 2. q. 12. n. 24. ac resolvit. Rot. coram Seraph. dec. 671. n. 2. in fin. & dec. 154. n. 3. p. 1. & dec. 216. n. 2. p. 2. rec. & in Contentina beneficii 6. Junii 1616. coram Remboldo.*
- 13 Huic autem consuetudini nunquam per Papam censetur præjudicatum; immò potius illi semper se conformare præsumitur, ut dixit Abb. in cap. Possessiones num. 4. & ibi Annot. num. 5. de reb. Eccles. non alien. Rot. coram Buratt dec. 484. num. 10. eoque magis si sit longissimo tempore observata, quæ vim præscriptionis induxit, Rot. dec. 208. num. 1. p. 1. div. Seraph. dec. 1410. num. 26. Quamvis ad eam inducendam, quando est juri conformis, sufficiant actus ipsi positivi, ut post Butrium, & alios probat Monet. d. p. 2. qu. 12. num. 11. Ubi etiam firmat, unicum actum sufficere per textum in cap. Cum de beneficiis, de præb. in 6. Hujusmodi autem consuetudo est consentanea juri communi, prohibens Clericis non interessentibus distributiones, textus in cap. un. §. statuimus, de Cler. non resid. in 6. cap. Quo ambitiosum, vers. receptus, de rescript. eod. lib. Unde licet absens ex causa studii per Papæ dispensatio-
- nem possit percipere fructus, non autem distributiones, Glof. in cap. licet 32. de præb. fallit tamen si in Ecclesia adest consuetudo in contrarium, quod scilicet valeat etiam percipere distributiones, ut probat Cov. var. lib. 3. c. 13. n. 2. Monet. d. q. 12. num. 42. & Gratian. discept. cap. 166. num. 19.
- Eoque magis servanda est, quia nedum rationalis, sed etiam laudabilis quidem est hæc consuetudo. Per eam enim cultus divinus honorabilius exercetur, Ecclesiæ splendor magis elucescit, pietas fulget, ac prohibetur, ne ii, qui nullas plerumque preces pro animarum piorum testatorum suffragio fundunt, contra ipsorum voluntatem redditus ab eis institutos, percipiant, neve ex hac defraudatione piæ voluntatis testatorum alii in posterum ab hujusmodi piis operibus retrahantur juxta dispositionem S. Concilii Tridentini *sess. 25. c. 5. de refor. & considerationem Rotæ in dec. 158. n. 24. p. 7. rec.*
- Ac præsertim si dispensatus juravit statuta, & consuetudines suæ Ecclesiæ observare, ac defendere, contraque non facere. Juramentum enim obligat præcise jurantem ad observationem, *cap. etsi Christus, de jurejur. Rot. coram Pegna dec. 443. num. 9.* Atque adeo nequit circa perjurium distributiones ejusmodi prætere, agendoque contravenit juramento, *l. si quis major, ubi Glof. & Doctores, ff. de transact. & sic tanquam perjurus non esset audiendus, minusque exaudiendus, Atsist. dec. 30. num. 5. & 6. Rota coram Durano dec. 5. num. 12. & 13. cum aliis ibi allegatis.* Et tamen in dispensatione fortè nulla facta est mentio de hujusmodi juramento præstito, per quod dicitur quasi contraxisse cum Ecclesia; & proinde nullo modo servari potest a vitio subreptionis, ut in terminis Put. dec. 193. lib. 1. Mant. dec. 267. n. 8. Duran. d. dec. 5. n. 4. & in d. Veneta Indulti 7. Junii 1647. coram Eminetiff. Cardinali Otthobono; adeo non valeat præsumptio, quod Papa voluerit indultum concedere cum dispensatione juramenti, ut rectè per Glof. communiter approbatam in cap. non deceat, de elect. in 6. tradit Curt. jun. & Menochius, firmavitque post alios, Rot. coram Durano d. dec. 5. n. 15.
- Itaque confitto de subreptione ex duplici capite dispensationis Apostolicæ, retardari debet illius exequutio, ut fuit resolutum a Rota coram Caval. dec. 92. in fin. & in Saponina, seu Nullius Archiepiscopus 14. Martii 1646. coram Verospio, & in d. Veneta indulti coram Eminetissimo Otthobono.
- Ad tertium resolvendum puto, quod quatenus judicetur, deberi distributiones, a testatoribus dari prohibita, tunc non deberi, nisi a die præsentatæ dispensationis de illis percipiendis. Id enim est ex regulis vulgaribus juris communis, quod Principum rescripta non juvant, nec suffragantur, nisi a die eorum præsentationis, *Felin. in cap. Cæterum n. 11. de resc. tex. in d. cap. super, & cap. 2. in fin. de appell. ubi etiam Innoc. & tradit Anchar. in cap. ex conquestione n. 4. ubi Hostien. & Jo. Andr. de restit. spoliat. Neque suum effectum operantur, nisi postquam ab obtinente præsentata fuerint, cum gratiæ intelligantur semper concessæ sub conditione, si obtinens illis uti voluerit, Put. dec. 34. in fin. lib. 2. Rota coram Pegna dec. 447. n. 14. & coram Millino a contrario sensu in dec. 337. n. 13. p. 4. tom. 2. rec.*
- Idque præcipuè si distributiones decursæ jam fuerint interessentibus distributæ, & consumptæ itaut res non sit amplius integra, ideoque nullatenus possunt ab illis a ferri, cum bona fide, ac iusto titulo illas perceperint, & consequenter fecerint suas ad text. in l. Herennius, §. Dum ubi, ff. de re jud. Rot. dec. 518. num. 2. p. 2. rec. & coram Cavaler. dec. 409. n. ult. & dec. 467. n. 4. ubi quod sufficit etiam abesse malam fidem, dixitque Rot. dec. 577. num. 15. in fin. part. 1. div. & coram eodem Cavaler. dec. 645. nu. 11. Immo quælibet causa etiam irrationabilis excusat a restitutione fructuum, sufficitque opinio etiam erronea, non solum in facto, verum etiam in jure, Abb. in cap. si delinquenti n. 24. de præscript. Navar. conf. 2. n. 5. eod. tit. Rot. d. dec. 622. num. 4. p. 4. recent.
- At nihilominus quoad primum, licet Rota aliquando tenuerit sub his verbis, nimiram, quod *dispensatus in Canonicum Ecclesiæ recipiatur, & de Canonicatus, & præbende fructibus, redditibus, proventibus, juribus, & obventionibus universis illi integre respondeatur, non obstante defectu ætatis*, comprehendi distributiones quotidianas, ut in Toletana pensionis 1566. & postea contrarium firmaverit in Reatina pensionis 8. Junii 1688. coram Cardinali Pamphilio, & in Romana pensionis coram Blanchetto, & hanc sententiam negativam latè probaverit Moneta de distrib. p. 1. q. 6. & 7. Unde hic articulus valdè dubius redditur, adeo nuper illo plenè discussio in una Romana pen-

penſionis ſepties propoſita coram Pirovano, nunquam fuerit reſolutus, attamen verius puto, diſpenſationem ſuper etatem ſuffragari etiam ad percipiendas diſtributiones quotidianas, quoties diſpenſatus divinis officiis interſit. Quia tunc cenſetur ad integras diſtributiones tacite diſpenſatus, non obſtante, quod non ſit in Sacris, vel quod non promoveatur intra annum, donec legitimum tempus advenerit. Ita ſæpè declaravit Sac. Congregatio Concilii ad ſeſſ. 24. cap. 12. de reform. ac præſertim 9. Septembris 1625. & in una Reatina 1627. in una Montis Politiani 1629. in una S. Miniati 1639. & in una Mediolanen. die 16. Martii 1632. & in una Patavina 22. Auguſti 1648. tenoris ſequentis: *Cum Hieronymus Priolus a S. D. N. de Archidiaconatu Eccleſiæ Patavine proviſus cum diſpenſatione etatis requiſita fuerit, ſupplicatur declarare, an attenda dicta diſpenſatione etatis, ſi Eccleſiæ inſerviat, poſſit diſtributiones quotidianas, quæ inſervientibus dantur, lucrari, non obſtante conſuetudine.*

20 Die 22. Auguſti 1648. Sacra Congregatio Eminentiffimorum Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, ſecundum ea, quæ proponuntur, cenſuit omnes, quoties officiis divinis interſuerint, lucrari debere diſtributiones quotidianas, quas cæteri intereſſentes lucrantur.

21 Proceditque, non obſtante, quod in Eccleſia adſiſtatutum Apoſtolica authoritate confirmatum, diſponens, quod ii, qui non inſerviunt in miniſterio Ordinis Sacri ſuæ præbendæ annexi, nullis fructibus gaudere poſſint, donec in eo ordine ceperint miniſtrare, prout declaravit eadem S. Congregatio in Terulen. ſtatutorum anno 1641. & ſubinde anno 1643. ſtetit in decretis, etiam Capitulo accerrimè informante. Declaratio autem eſt huiusmodi.

Stante in Eccleſia Terulenſi ſtatuto, Apoſtolica authoritate confirmato de Canonicis, qui non inſerviunt in miniſterio Ordinis Sacri ſuæ præbendæ annexi, quod nullis fructibus gaudere poſſint donec in eo ordine incæperint miniſtrare, Eminentiffimi, & Reverendiſſimi Domini, propoſito dubio in abſtracto in Sacra Congregatione Concilii, an diſpenſatus a Sede Apoſtolica ſuper etate decem & ſeptem annorum ad obtinendam præbendam Diaconalem Eccleſiæ Cathedralis, poſſit fructus, & diſtributiones quotidianas, ſi inſervierit, percipere? Sacra, &c. die 24. Maji 1641. reſpondit, huiusmodi Canonicum, ſi inſervierit, percipere poſſe.

22 Nunc prætendente Capitulo Eccleſiæ Cathedralis Terulen. ſupra dictam declarationem ſuffragari non poſſe Canonico Egedio Petro, diſpenſato ad præbendam diaconalem, ſtante ſupra dicto ſtatuto, ideò, eodem Capitulo citato, ſupplicabatur, repropoſit in concreto dubium. Quo propoſito die 6. Februarii 1643. Sacra Congregatio ſtetit in deciſis ſub die 4. Maji 1641. ſuppſito allegato ſtatuto, quod hoc caſu cenſetur non obſtare.

23 Id quod pariter in gradu appellationis reſpondit Rota in eadem cauſa Terulen. ſtatutorum 28. Junii coram Eminen. Orthobono hunc in modum. Quo verò ad Petrum Egedium a Summo Pontifice proviſum de Canonatu diaconali in dicta Eccleſia cum diſpenſatione ſuper defectu etatis legitime ad illum obtinendum, Domini reſponderunt, ſtatuta illi non obſtare, quia cum fuerit diſpenſatus ſuper defectu etatis, cenſetur etiam diſpenſatus ad diſtributiones ordinarias, ad Canonicos ſpectantes, ut per plures reſolutiones decrevit S. Congregatio Concilii Tridentini, quas refert Barboſa de Canon. & dignit. cap. 21. num. 12. quæ etiam in eadem cauſa conſulta per duas vices reſpondit, Canonicum ſic diſpenſatum, etiam ſuper acquisitione fructuum, & diſtributionum, & ſic ſtatuta non obſtare. Et ideò non ſunt attendendæ limitationes traditæ ab informantibus pro Capitulo, dum ſic in individuo fuit declaratus caſus, de quo agitur a S. Congregatione Concilii Tridentini, cujus reſolutiones Rota ſemper reverenter ſequitur, Cavaler. dec. 620. nu. 8. Buratt. dec. 79. nu. 2. in fin. & dec. 154. n. 3. p. 5. recent.

24 Et quidem ſub verbis ſupra relatis comprehendit etiam quotidianas diſtributiones ſæpius reſolvit Rota, nominatim verò in Toletana Parochialis 29. Aprilis 1592. coram Pegna, prout eadem diſtributiones veniunt etiam ſub aliis verbis literarum, quibus mandatur proviſo conferri, & assignari Canonicatus, & præbenda cum plenitudine juris Canonici, Felin. in cap. Cum M. Ferrarinen. num. 23. de conſt. Butr. in cap. Pro illorum num. 16. in fin. de præb. per text. in cap. fin. §. In illis verò de conceſſ. præb.

25 Nec obſtat, quod Canonici debeant eſſe ſacris ordinibus initiati, ita ut iis, qui intra annum ſe promovere non curant ad ordinem ſuis præbendis annexum, ſubtrahatur media pars diſtributionum, Clem. 2. de et. & equal.

Tom. III.

quam innovat S. Conc. Trid. ſeſſ. 22. c. 4. de reform. Nam diſpenſatus jam eſt effectus capax Canonicatus, & annexorum ex Indulto Summi Pontificis, non obſtante defectu etatis; nec culpa aliqua, vel negligentia ſibi poteſt imputari, quod non promoveatur ad ſacros ordines, cum per etatem non poſſit. Et ſic ſtante hoc legitimo impedimento, non incurrit pœnam, ut hæbetur in d. Clem. 2. ibi: *juſto impedimento ceſſante.* Et in ſimili de eo, qui in minori etate diſpenſatur ad obtinendum beneficiū Curatum poſt Canonicaſ tradunt Sayr. de cenſur. lib. 7. c. 14. n. 12. & Sanchez de matrim. lib. 8. diſp. 4. n. 19. Ita quidem ut nec obſtet aſſerta conſuetudo. Quia debet ab allegante concludenter probari, & ſane in caſu ſpecifico, nempe quod fuerint derogatæ diſtributiones habentibus ejuſmodi indulta, Aym. conſ. 96. n. 4. Surd. conſ. 74. n. 13. Gratian. diſcept. 909. n. 2. Greg. XV. dec. 162. n. 1. Cæſar. de Graſſ. deciſ. 6. n. 5. de præb. Et quatenus etiam conſuetudo probaretur, non poterit ſuffragari, cum literæ Apoſtolicæ derogent etiam contrariis conſuetudinibus quibuſcunque.

Neque urget, quod diſpenſatus ad formam decreti in 26 literis ſuæ proviſionis, promotus non fuerit ad ſacros ordines ſtatim, ac devenit ad legitimam etatem. Quia cum obtinuerit a Sede Apoſtolica prorogationem termini, dici non poteſt in mora, quæ nec minus ſufficeret pro amittendis diſtributionibus, Bordon. controuv. moral. 50. num. 10. Ideòque perinde eſt, ac ſi intra debitum tempus ordines ſuſcepiſſet, operaturque, ut primum tempus adhuc duret juxta deciſ. 9. Putei alleg. 89. Lapi, ubi Mandol. queſt. 13.

Ad ſecundum tenendum quoque eſt vigore diſpenſationis 27 deberi omnes diſtributiones, dari ſolitas præſentibus, ſive etiam intereſſentibus. Cum enim quotidianæ diſtributiones jure humano introductæ fuerint, eodemque jure inductum, ut illæ ſolum intereſſentibus divinis officiis tribuantur, ſequitur, poſſe ſummum Pontificem alicui privilegium concedere, ut in abſentia eandem diſtributiones percipiat, prout tradunt communiter Doctores in cap. un. de Cler. non reſi. d. in 6. Monet. de diſtrib. queſt. 14. numer. 19. & 20.

Eoque magis id procedit, quando non ſolum conceſſa 28 legitur facultas lucrandi diſtributiones quotidianas ordinarias, & extraordinarias quomodolibet nuncupatas tam ratione maſſæ groſſæ, cenſuum rotulorum, laudemiorum, anniverſariorum, ac mortuorum, quam aliàs quomodolibet provenientes, ut legitur in Indultis, ſed inſuper habeantur hæc verba: *Ac ſi in eadem Eccleſia perſonaliter reſideres, ac divinis officiis, ſinguliſque divinis, ac nocturnis horis aſſiduè intereſſes.* Quæ dum operantur, ut per viam fictionis privilegiatus habeatur pro intereſſente, conſequi debet quacunq; diſtributiones cujuſvis generis, & ſpeciei, prout ponderat Gloſſ. in d. cap. un. v. *Adſuerint,* & in puncto conſultuit Sanchez lib. 2. conſil. moral. dub. 96. numer. 4. Quia hæc debentur ſolis intereſſentibus, & privilegium dicat, ac ſi intereſſet, licet ſecus eſſet, ſi loqueretur ſolummodò de præſentia, non autem de intereſſentia, Lotter. de re beneſ. lib. 2. queſt. 19. num. 41. Add. ad deciſ. 516. num. 143. par. 9. rec.

Hinc tollitur, quod teſtatores, vel ſtatuta mandaverint 29 certas diſtributiones non dari niſi præſentibus, & intereſſentibus. Primò, quia quamvis ſit diſpoſitum in cap. licet de præbend. quod diſtributiones quotidianæ tantum debeantur illis, qui interſunt horis; nihilominus cap. un. de Cler. non reſid. præſentes reputat infirmos, & legitime imeditos, decernitque idem dicendum de anniverſariis, Ergo licet clauſula teſtatoris, vel ſtatuti dicat, quod dentur diſtributiones præſentibus, cenſetur præſens infirmus, & privilegiatus.

Secundò, quia Anchar. cod. capit. un. notab. 6. tra- 30 dit, quod licet ſtatuto Eccleſiæ caveatur, non dari diſtributiones, niſi intereſſentibus divinis, includuntur tamen ii, qui non poſſunt intereſſe ex cauſis eo cap. un. expreſſis. Quia tales, inquit, pro præſentibus reputantur, adeò, quod ſi quis juravit aſſiduè reſidere, non eſt perjurus, ſi non reſidet ex cauſis in illo cap. un. expreſſis. Quia fingitur reſidere in jure, Et licet ſtatutum non comprehendat caſum fictum, attamen ſi ille caſus fictus procedit a jura communi, ad talem caſum fictum extenditur. Ergo ſimiliter licet clauſula teſtamenti requirat præſentiam ad lucrandum diſtributiones, cenſebitur præſens, qui ex dictis cauſis abſens eſt.

Tertiò, quia Teſtator, vel ſtatutum in dubio videtur 31 magis elegiſſe viam juris communis, quam ſpecialis, l. In teſtamento, C. de teſtam. milit. & tradit Aretin. l. ultima; §. 1. ff. de vulg. & pupil. ſubſtit. Bart. in l. Lucius, eod. tit. Mant. lib. 6. de conſeſſ. ult. vol. tit. 6. n. 16. Quod adeò

E 2

verum

verum est, ut in dubio dispositio testatoris; si potest aliter interpretationem accipere non debet intelligi, ut inducat aliquid exorbitans a jure; tamen hoc testator potuerit inducere, Bart. in l. uxori, §. 1. ff. de leg. 3. Glor. in l. talis scriptura, ff. de leg. 1. Mantica loco numer. 16. Igitur hæc dubia testatoris dispositio intelligenda est secundum jus commune d. cap. un. ut scilicet soli lucrentur præsentibus, nisi absint ex justa causa.

32 Quartò, quia expressio ejus, quod tacite inest, nil operatur, nihilque addit, cap. significasti, de elect. nec qui declarat, statuit, l. Hæredes palam, §. sed etsi notam, ff. de testam. & docent Navar. in sum. cap. 21. numer. 43. Felin. in cap. Ad audientiam 2. de rescript. numer. 8. Cùm igitur hæc conditio apposita a testatore, scilicet, ut non lucrentur distributiones, nisi præsentibus, tacite insit propter jus commune in dicto cap. un. eam exprimens, ejus expressio nihil novum inducit, nec aliquid operatur.

33 Postremò, quia non indicunt formam, neque conditionem ea, quæ jure insunt, etiam si ab homine expressa fuerint, saltem quando non alio modo, nec alia forma exprimuntur, quàm jure expressa sunt, l. 3. ff. de leg. 1. dict. cap. significasti, de elect. ubi Panorm. numer. 6. & communiter Doctores, quos refert, ac sequitur Covar. in cap. Alma mater p. 1. §. 9. numer. 8. Cùm igitur hæc conditio posita a testatore, scilicet, quod non lucrentur distributiones, nisi præsentibus, sit in jure expressa, & non exprimat alio modo, nec verbis specialioribus a testatore, quàm a jure expressa sit, non inducit formam, nec conditionem novam, & sic lucrentur distributiones abentes justas ob causas, ut lucrentur stando in solo jure communi d. cap. un. Ita Sanchez dict. lib. 2. cap. 2. dub. 105. ubi testatur, quod ita etiam censuere docti recentiores a se consulti.

34 Testatoris itaque dispositio intelligitur præservare juris dispositionem, & Pontificum dispensationes. Atqui sicut Indultum derogat dispositioni juris, ita quoque derogabit dispositioni hominis.

35 Neque dicatur, quod præfatæ distributiones ne dantur quidem infirmis, & absentibus ex causa. Nam quidquid sit, an hoc de jure fieri possit ex adductis a Lotterio ubi supra per textum in dict. cap. un. de Cler. non resid. in 6. non inde inferitur, quod non debeantur interessenti per viam fictionis ex privilegio Apostolico. Juris enim dispositio operatur per veritatem excusandi legitime impeditum, sed non ideò facit interessentem. At indultum operatur per fictionem, per quam absens non solum excusatur, sed fingitur interesse. Fictio autem Principis idem operatur, ac veritas. Quia, licet Princeps non faciat in effectu talem, qui talis non est, attamen facit talem quoad effectus inde resultantes, ut dixit Rota apud Seraphin. dec. 1251. numer. 16. Unde, licet vera familiaritas contrahatur dumtaxat mente, ac dente, qui tamen ex Indulto finguntur familiares, reputantur veri familiares, & gaudent omnibus prærogativis concessis veris familiaribus, si Princeps, ut talis haberi voluerit, ut dixit Rota apud Seraph. ead. dec. 1251. numer. 16. & 17. ac prosequitur Lotter. de re benef. lib. 2. quest. 28. numer. 60. & quest. 32. numer. 24. Potest igitur Papa, tanquam supremus Princeps mandare, ut fictum habeatur pro vero, itaut ambo pari passu ambulent. Idemque operetur fictio in casu ficto, ac veritas in casu vero, idem Lotter. d. lib. 2. q. 52. numer. 45. & q. 15. numer. 64. & 65. lib. 3.

36 Cessatque difficultas ex uniformi observatione omnium Ecclesiarum. In Basilicis enim Urbis quotidie servatur, dum officiales Summi Pontificis, illiusque familiares, habentes indulta, participant de anniversariis, & omnibus aliis distributionibus, non obstante, quod vigore statutorum Ecclesie, sive voluntatis testatorum debeantur solummodo interessentibus. Quodve servatur etiam respectu officialium extra Urbem existentium, ea potissimum ratione, quia isti privilegiati per viam fictionis intersunt divinis officiis; quæ fictio, cum proveniat a Papa, id ipsum operatur, ac veritas.

37 Ad tertium tenendum etiam est, distributiones deberi pro toto tempore servitii a privilegio præstiti, etiam non existente in sacris ordinibus, idque a die absentie. Nec obstat, quod distributiones præteritæ prætendantur consumptæ, ac proinde non debeantur, cum non præcesserit interpellatio, sive protestatio. Quia talis interpretatio non est necessaria ad hoc, ut Capitulum teneatur restituere distributiones perceptas, Put. decis. 384. lib. 1. Rot. decis. 168. sub numer. 6. par. 4. div. Cumque non agatur contra singulos Canonicos,

sed contra Capitulum, semper competit actio repetendi, Rot. decis. 3. numer. 65. par. 5. rec. Unde cum in Sacra Congregatione Concilii in una Alexandrina dubitatur, An Canonici legitimis ex causis absentes, quando non amittunt proprias distributiones quotidianas, debeant etiam lucrari, & participes esse pro rata distributionibus aliorum Canonicoꝝ absentium absque legitima causa? & an prædicti Canonici legitima ex causa absentes, ac proinde non amittentes proprias distributiones, ut supra, debeant illas recuperare ab aliis Canonicis, inter quos divisa fuerant, an etiam possint ab universo Capitulo repetere? Sacra, &c. die 29. Septembris 1657. ad primum respondit, deberi hujusmodi Canonico etiam punctaturæ absentie. Ad secundum, posse repetere, etiam a Capitulo. Quod autem non attendatur tempus intimationis Brevis, sed dies datæ gratiæ resolvit Sacra Congregatio Episcoporum sub die ultima Augusti 1629. in hunc modum. Al Vescovo di Bertinoro. Al Feragali Canonico di cotesa Catedrale, al quale si presuppone, che per trovarsi in questa Corte all' attuale servizio di Nostro Signore abbia sua Beatitudine concesso per Breve la partecipazione delle distribuzioni quotidiane, come se fosse presente, la Sacra Congregazione ha risoluto, che si debbano le dette distribuzioni dal giorno della data del suddetto Breve, e non dal dì della presentazione di esso. Saranno però le parti V. S. fare con l' autorità sua, che in tal conformita gli sia dato da cotesi Canonici quello, che per tal conto gli si deve, che così è l' ordine della medesima S. Congregazione.

Neque vis fieri potest in eo, quod distributiones fuerint inter Canonicos divisa, ac consumptæ. Quia respectu illarum, quæ debentur servitio, cessat absque difficultate bona fides. Respectu verò aliarum, dum interpellatio non requiritur, allegari non potest. Unde in Basilicis Urbis practicitur, ut ex massa sequenti solvantur distributiones privilegiatis. Videndus omninò Gonzalez gloss. 5. §. 5. sub numer. 53.

CONSULTATIO XX.

An Clericus primæ tonsuræ, qui dimisso habitu clericali, ac tonsura per annos viginti, & amplius in habitu laicali incesit, ac perseveravit, arma tractando, ac enormitatibus se immiscendo, itaut pro laico communiter haberetur, ac tractaretur ab omnibus, ut proinde in foro seculari pluries, ac pro pluribus delictis enormibus fuerit denunciatus, processatus, & condemnatus, criminaque aliqua confessus pœnas corporales in pecuniarias commutari aliquando, ac remitti obtinuerit, & adscriptus militiæ, adlu inservivit, ac privilegiiis militaribus potitus est, tandem accusatus pro delictis rapinæ, & abigeatus ab ipso perpetratis, processatusque, servatis servandis, in contumaciam capitaliter fuit condemnatus in eodem foro laicali, a cujus curia postea repertus, ductus fuit ad carceres, & Judici laico consignatus unâ cum armis, quæ gestabat, & constitutus coram dicto Judici pro habenda recognitione personæ, factaque descriptione, & annotatione vestium, & personæ ad primam interrogationem protestatus fuit, se esse Clericum, & habitum clericalem dimissum antequam militiam exerceret, reassumpsisse, ac proinde ad Judicem Ecclesiasticum remitti instituit. An inquam sit dicto Judici Ecclesiastico relaxandus juxta dispositionem cap. si Judex laicus, de sent. excom. in 6. ita quidem, ut idem Judex laicus contra ejus personam non possit exequi dictam sententiam, ex quo licet illi remanserit subditus ratione causæ, ac honorum, gaudeat tamen privilegio fori quoad personam ad Clar. §. fin. quest. 36. numer. 43. Etiam si sit clericus primæ tonsuræ? Nam per characterem, quem recipit laicus prima tonsura initiatus, sacer efficitur, ejusque persona eximitur a laica potestate, Duard. in comment. ad Bullam Cœnæ Domini lib. 2. canone 15. quest. 11. sub numer. 8. & in canone 18. quest. 7. sub numer. 12.

DE hac re non pauca diximus in primo Tomo, at nondum evincimus. Qui ergo negant, ita in hac specie ratiocinantur. Sententia lata contra Clericum primæ tonsuræ, vel in minoribus ordinibus constitutum, qui dimiserat habitum, & reputabatur laicus ab omnibus est validus, nec potest Clericus dicere de nullitate, etiam quod non fuerit ter monitus, vel habitum reassumat, quemadmodum post Curtium, & Calderinum docet Carol. de Grass. de effect. Cler. effect. 1. numer. 360. & post Clarum §. fin. quest. 16. ubi ait, sic observatum per Senatum Mediolanensem,

- sem, tradit Menoch. *conf.* 912. num. 22. & seq. & numer. 34. & 35. & *presumpt.* 76. numer. 38. & 42. lib. 6. & Farinac. *quest. crimin.* 8. numer. 5. Nam eo ipso, quod Clericus non desert habitum, & tonsuram, seque enormitatibus immiscet, efficitur de foro seculari abique alia declaratione legis, Scacc. *de Judic. lib.* 1. cap. 11. num. 68. & 78. Etiam si nulla precedat monitio, & n. 29. nec Judicis Ecclesiastici declaratio, cum ex dictis notorietas infurgat, Menoch. *conf.* 912. num. 12. & 13. lib. 10. Scacc. *d. c.* 11. n. 80.
- 2 Perpicuum enim est, Clericum amittere privilegium Canonis ipso jure, si se immiscet enormitatibus, cap. 1. *de apostat.* ubi Innocent. num. 3. & cap. *perpendimus, de sentent. excommun.* & utrobique Doctores, Boss. *in prax. de for. comp.* num. 139. & 140. ubi de magis communi, Clar. *dict. quest.* 16. num. 19. Farinac. *ead. quest.* 8. num. 53. & 55. ubi etiam de magis communi, Genuen. *in prax. cap.* 7. num. 5. Gratian. *discept.* 190. num. 9. & 188. num. 26. tom. 1. Quod si dimittat habitum, & efficiatur miles, atque arma exercent, ipso jure amittere etiam privilegium fori, licet sit in minoribus, abique ulla monitione ex novo jure Sacri Concilii Tridentini *sess.* 23. cap. 6. tradit Menoch. *dict. conf.* 912. numer. 33. Decian. *tract. crimin.* p. 1. lib. 4. cap. 9. numer. 83. Scacc. *dict. cap.* 11. num. 82. Carol. de Grass. *dict. effect.* 1. numer. 1166. Boss. *ubi supra* num. 139. Clar. *dict. quest.* 36. numer. 19. Farinac. *ea quest.* 8. num. 54. ubi ait sic in praxi servari ex *dict. cap.* 1. *de apost. cap. ex parte, de privil. & cap. perpendimus, de sentent. excommun.* sicque etiam censuisse Sac. Congregationem, refert Genuen. *in prax. cap.* 7. num. 4. Ponderando præsertim dictionem illam *Nisi*, quod jus uti novissimum attendendum est, cum deroget juri communi, cap. 1. *de constitut. in 6.* Præcipue si monitio sit in Synodo, Bellet. *disq. Cler. fol.* 248. num. 5. Idque præsertim si sit inveteratus, de Grass. *ibid.* num. 662. Nam & si fortè sola militia non tollat privilegium Clericatus; secus tamen est, quando quis in ea perseverat, & sæva exercet, ut per Doctores *in d. cap.* 1. *de apost. Alex. conf.* 8. lib. 1. num. 3. Capyc. *dec.* 161. de Grass. *loco alleg.* num. 663. & num. 891. Unde cum neque fori, neque Canonis privilegium habeat, Judicis laici judicium evitare non potest, etiam quoad pœnas corporales, cum ex communi Doctorum sententia quoad delictum commissum, & formatam inquisitionem, seu accusationem ante Clericatum, Clerici possint adstringi per Judicem sæcularem, de qua Duard. *dict. q.* 11. num. 6. Nec juvat character. Tum quia ille suffragatur quoad privilegium Canonis, non autem fori. Tum quia si is attenderetur, non sufficeret monitio de jure communi tantum requisita. Tum etiam quia aliàs eluderetur dispositio S. Concilii, quod certam constituit formam.
- 3 Atque idcirco rectè inferri ex hoc non potest, quod Episcopus impediretur uti jure suo, quo privari non potest a Clerico per dimissionem habitus, per quam, licet privetur privilegio clericali, hoc est usu privilegii, & possessione clericatus, nihilominus remanet Clericus, cum character sit indelebilis. Unde S. Congregatio Concilii sæpè censuit, a Clerico, qui dimisit habitum, & qui non habet qualitates requisitas, non posse allegari privilegium fori, sed non propterea impediri; quominus Episcopus utatur jure suo.
- 4 Nam cum pœna spiritualis non tollat temporalem, neque è contra, Clar. *dict. quest.* 36. num. 47. *in fin.* illibata manet jurisdictio Judicis Ecclesiastici quoad pœnas spirituales ratione characteris, & quoad pœnas etiam temporales, si non sit præventus a Judice laico, cui ratione dimissionis habitus, & delicti competit jurisdictio quoad pœnas temporales, & corporales, si præveniat Judicem Ecclesiasticum. Hujusmodi enim Clericus illius efficitur reus, cujus fuit præventio, ut in fortioribus terminis, hoc est in Clerico in sacris, qui amisit beneficium Canonis, optimè declarat Thom. Trivis. *decif. crim.* 48. num. 20. lib. 2. Quare Carol. de Grass. *d. eff.* 1. num. 717. & num. 1289. asseruit, acquiri cumulativè jurisditionem super personis Ecclesiasticis in casibus, in quibus Judici laico acquiritur jurisdictio.
- 5 Immo in alia declaratione ejusdem S. Congregationis, relata per Garz. *de benef. part.* 2. cap. 2. num. 16. habetur decretum S. Concilii *d. sess.* 23. cap. 6. non obstat Episcopo, quominus jure suo in Clericos in minoribus delinquentes possit animadvertere, si adhuc Clerici permanent; ex hoc affirmatura contrario, quod Episcopus non possit jure suo animadvertere, exceptis semper pœnis spiritualibus, in eos, qui Clerici non permanent, qui per dimissionem habitus, & tonsuræ faciunt actus Clericatus contrarios, aliàs frustra S. Congregatio fecisset exceptionem.

Minus obstat alia declaratio ejusdem Sac. Congregationis, in qua censuit, Clericum conjugatum, qui post dimissionem habitus, & tonsuræ pro delicto aliquo in Curia laicali citatus, & in contumaciam condemnatus fuit, si deinde, reassumpto habitu, & tonsura, modò non in fraudem, Ecclesiæ inserviat juxta hoc decretum, non posse a Judice laico propter id delictum in carcerem conjici, aut personaliter puniri; ac ita etiam fuisse judicatum per Curiam Tolosanam refert Clar. *d. quest.* 36. num. 16.

Quia responderetur primò, S. Congregationem intellexisse de Clerico, qui amisit privilegia clericalia per solam dimissionem habitus, & tonsuræ, ac reassumpto habitu clericaliter vivit, præstatque servitium Ecclesiæ, per quod dicitur quasi versari in via ad majores Ordines fulciendos ad formam Concilii, non autem de Clerico inveterato in enormitatibus, dimisso habitu, qui ideò etiam ipso facto est effectus de foro laicali, & qui reassumpto aliquando habitu, si non vivit in via ad Ordines, nec frui privilegio potest ex supra deductis. Unde cum non probetur reassumptio habitus, nec servitium Ecclesiæ ab Episcopo assignatæ cum frequentia, & perseverantia tempore delicti, & capturæ, Menoch. *d. conf.* 912. numer. 20. & seq. & *presumpt.* 76. lib. 6. num. 39. de Grass. *d. eff.* 1. num. 1170. 1178. & 1183. utique juvari non potest beneficio dictæ declarationis.

Secundò, responderetur, S. Congregationem excipere Clericum, qui in fraudem reassumit habitum, ut ita quoque decim fuisse per dictam Curiam Tolosanam, subdit idem Clar. *eo numer.* 16. ideòque, ubi etiam in hujusmodi Clerico concurrerent cætera, excluderetur tamen ratione fraudis, quæ in ipso præsumitur, si paulo ante commissum delictum illum reassumpserit, de Grass. *d. eff.* 1. numer. 86. & 912. vel statim post commissum delictum, Clar. *d. quest.* 36. numer. 44. concurrentibus maximè actibus subsequutis, emendationis vitæ omninò contrariis, vel armis apud ipsum inventis, ex quibus malus animus arguitur, Menoch. *de arb. cas.* 394. numer. 26. Surd. *conf.* 40. numer. 7. vol. 1. Itaut non possit aliquo privilegio gaudere, Farin. *d. quest.* 7. numer. 58. Menoch. *d. presumpt.* 76. numer. 18. lib. 6. Sed dicitur potius incorrigibilis, nullaque alia præcedente monitione, potest per Judicem laicum puniri, cap. *Cum non ab homine, de jud.* ac pluribus allegatis Carol. de Grass. *d. eff.* 1. num. 797. 803. & seq. Item clamyde, qua induebatur, quæ vestis brevior multò est ac strictior, propriè militaris, vulgò *Ongarina* qua qui utitur non dicitur incedere in habitu clericali, Menoch. *d. conf.* 912. numer. 23. & de Grass. *d. effect.* 1. num. 1186. Farinac. *d. quest.* 8. numer. 65. Vestis enim clericalis ea est, quæ communi usu fuit in loco admissa ex Gloss. *in cap. penult. de vit. & honest. Cler. Covar. pract. cap.* 32. num. 7. licet de jure communi debeat esse talaris, ut *in c. pen. num.* 23. & ita declarasse Sac. Congregationem, testatur Bellett. *fol.* 125. num. 13. & reassumpta, debet constare de loco, tempore, & perseverantia, saltem pro majori parte anni Genuen. *in prax. cap.* 7. num. 5. Hinc ubi quis ante delictum reliquit habitum, sicque continuavit usque ad perpetrationem delicti, tunc amittit privilegium fori, nec est ad Judicem Ecclesiasticum remittendus, ut per Carol. de Grass. *ubi supra* n. 911.

Itaque declarationes. S. Congregationis non obstant. Tum etiam quia non negant, Judicem sæcularem posse tali casu procedere, etiam si jurisdictio præservetur eidem Ecclesiastico, & si locus videatur præventioni, Bajard. *ad Clar. d. quest.* 36. numer. 37. Carol. de Grass. *d. effect.* 1. num. 717. & 1289. Aliud enim est privilegio clericali privari, aliud verò non gaudere privilegio fori, & amittere usum privilegii, ut rectè Garz. ex sententia ejusdem S. Congregationis *in tr. de benef. d. p.* 2. cap. 2. num. 16. & seq. Unde fit, quod hoc casu vel ejusmodi Clericus fuit privatus privilegio ipso, vel saltem amisit illius usum, itaut possit per Judicem laicum puniri.

Neque difficultatem facit Clarus *d. quest.* 36. num. 43. 10 ubi etiam hoc casu, quando quis assumit ordinem Ecclesiasticum in fraudem, dicit, quod non poterit puniri corporaliter a Judice laico, sed tantum in confiscatione bonorum, aut pœna pecuniaria, cum remaneat subditus ratione causæ, & bonorum, non autem respectu personæ. Primò, quia Clarus ibidem intelligitur de promotò, qui assumpto clericatu, Clericus permanet, & non facit actus clericatus contrarios. At in Clerico, qui non est in sacris, & non incedit in habitu, & tonsura, neque inservit in divinis ad formam Concilii, seque immiscet enormitatibus, contrarium dicendum est

ex Duard. ubi supr. can. 15. quest. 11. n. 64. junct. n. 87. Deinde Clarus supponit fraudem tantum, & animum eximendi se a jurisdictione seculari, non vero inhabilitatem personæ ad Clericatum assumendum, puta ob irregularitatem, quæ sicut impedit, ne quis ad ordines promoveatur, vel ne in susceptis ministret sine dispensatione, Butr. & Doctores communiter in cap. *Quæstionum* num. 7. de temp. ord. & qual. ordin. ita impedit, ne quis reassumere possit habitum, & tonsuram, ac privilegia Clericalia in pœnam culpæ contrahendo irregularitatem ex propriis delictis, ut dicitur de Clerico effecto bigamo, qui habitum, & tonsuram non potest reassumere, nec deferre in pœnam incontinentiæ, quæ in illo præsumitur, nec aliquo privilegio clericali tam in civilibus, quam in criminalibus gaudet. Postremò Clarus absolute non negat, Clericum non esse puniendum a Judice laico, sed inhærendo opinioni illorum, qui sentiunt, quod tutius, ac verius sit, degradationem actualem fieri debere; etiam in Clericis primæ tonsuræ delinquentibus, ut post Scacciam sensit Carol. de Grass. d. effect. 1. num. 920. in fin. ejus doctrina intelligitur cum illa moderatio, nisi prius facta degradatione, ut manifestè colligitur ex subsequentiis verbis, ibi: *Deberet tamen Judex Ecclesiasticus talem Clericum, qui Ecclesiasticum ordinem in fraudem suscepit, degradare, & tradere Judici seculari, corporaliter puniendum.* Et ita declarat Farinac. conf. 77. num. 11. lib. 1. Ac præterea id non concedit in Clerico primæ tonsuræ, Menoch. d. præsumpt. 76. lib. 6. num. 31. & 37. Decian. d. cap. 9. lib. 4. num. 238. Grass. ubi supr. num. 1130. Covar. præf. cap. 33. num. 4. Farinac. d. q. 8. num. 109. Quia prima tonsura non est ordo sacer, sed dispositio ad Ordines, ut per Menoch. d. conf. 912. num. 20. & 21. de Grass. d. eff. 1. numer. 1133. atque adeò potest puniri per laicum pœna mortis. Maxime verò quando non in habitu clericali, sed laicali deliquisse apparet, Bald. in l. affinitatis, num. 4. Cod. com. de success. Alex. conf. 8. lib. 1. num. 3. Covarr. præf. cap. 31. n. 8. Marsil. singul. 480. Nig. repet. extrav. un. de vit. & honest. Cler. numer. 389. & 482. de Grass. d. eff. 1. numer. 637. & 1173. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 46. num. 4.

11 Idque esset admittendum, nisi adesset consuetudo, ut hujusmodi Clerici puniantur absque aliqua degradatione. Quam consuetudinem, licet non approbat Bartolus, ut refert Clarus eo loco, tamen ea defendi potest per ipsas leges canonicas ex Afin. in pr. cr. tit. qui accus. poss. vel non cap. 2. num. 5. absoluteque admitti debet in Clericis primæ tonsuræ, ac etiam ordinatis in minoribus, in quibus non concurrunt requisita a S. Concilio Tridentino, ac diu perseverarunt in habitu laicali, immiscentes se enormitatibus ex Scacc. d. cap. 11. numer. 68. & numer. 82. Ubi quod ejusmodi consuetudo potius probari, quam impugnari videtur a S. Concilio. Nam consuetudo, quæ non est generalis, sed particularis in certis casibus, vel in Clericis certi ordinis sustinetur, & valet ex fusè allegatis per Carol. de Grass. d. effect. 1. numer. 388.

12 Tandem non videtur assertus hic Clericus gaudere posse aliquo privilegio, quia non probatum clericatum, ut requiritur Menoch. d. conf. 912. num. 2. & 3. & d. præsumpt. 76. lib. 6. numer. 1. Farinac. d. quest. 8. numer. 38. cum in hoc casu ille est probandus per literas ordinis, prout tenuit Rota in nov. dec. 122. num. 3. p. 2. præsertim quando non doceatur de amissione scripturarum, Farinac. d. quest. 8. num. 41. Bellet. disquis. Cleric. fol. mibi 264. n. 15.

13 Verùm hæc, atque hujusmodi alia menon movent. Quare persisto in sententia affirmativa, quam nunc confirmo. Et primò clericatus comprobatur ex libro ordinatum Curia Episcopalis per viam repetitionis producto Archid. in cap. si Judex in fin. de sent. excom. in 6. Carol. de Grass. de eff. Cler. in prælud. num. 200. Item ex attestazione Notarii ejusdem Curia de susceptione ordinis, & adscriptione Ecclesie. Ex pluribus condemnationibus, attestacionibus, ac depositione testium attestantium de clericatu. Ex quibus atque aliis non potest denegari, quin resultent urgentes, & necessariæ præsumptiones, pro clericatu, quæ sufficiunt ad probationem in casu, de quo agitur, & ad effectum ipsius ex cumulatis per Farinac. de inquisit. quest. 8. n. 44. Scientia verò clericatus probatur etiam ex notitia monitorii Judici laico transmissi, quæ scientia quamvis sit tantum præsumpta, sufficit tamen ad effectum censurarum ob difficultatem probationum, prout censuit S. Congregatio Immunitatis in una Neapolitana 16. Martii 1629. contra Judicem Calisanum, & in alia Neapolitana 14. Octobris 1630. contra Judicem Osorium cum effectu subsequuto. Et ex hac sententia excluditur objectum non

intimationis monitorii, cum illa sufficiat loco intimationis, etiam ad effectum incurtus in censuras, ut post Innocentium, & alios firmat Carol. de Grass. d. eff. 1. num. 32. & bene facit Clem. causam in fin. de elect. Vestr. in prax. lib. 7. cap. fin. num. 33. Quod præsertim locum habet, si impedimentum aliquod præstetur Exequutoriibus Curia Episcopalis intimandi monitorium quam ob causam procedendum erit ab eadem Curia ad declarationem incurtus in censuras Bullæ in Cœna Domini, §. 16. ibi: *Aut alias impediunt quominus sua jurisdictione Ecclesiastica contra quoscunque utantur,* ut in his terminis post Ugolin. & alios ponderat ad d. Bullam, Duard. can. 16. quest. 4. in fin. Ac tandem ejusmodi scientia clericatus justificari potest ex oppositione nedum ab Episcopo, quod sufficit, ut inquit textus in cap. si Judex in princ. ibi: *vel Curia ipsa.* Quia cum agatur de injuria ordinis clericali, illam Episcopus vindicare tenetur, ut in puncto firmat Anchar. in eod. cap. sub num. 6. ubi Archid. in princ. Jo: Andr. etiam sub princ. traditque Innocent. in cap. Ut fame numer. 1. in fin. de sent. excom. & Carol. de Grass. d. eff. numer. 329. verùm etiam ab iplo reo, cum in Constitutis se subscribit Clericum.

Secundò, licet Clericus habitum clericalem, & tonsuram dimiserit, ac pro laico communiter habitus fuerit, in habituque laici fuerit deprehensus, non tamen idcirco poterit Judex laicus post oppositionem, & notitiam clericatus contra Clericum procedere absque incurtu censurarum, antequam præcederet declaratio Judicis Ecclesiastici, quod reus non esset Clericus, vel quod amisisset privilegium fori, illoque gaudere non posset, ut est textus in cap. si Judex laicus, vers. non sic, ubi Glof. v. fecerit, de sent. excom. in 6. Ea ratione, quia agitur de privilegio ordinis, & consequenter de re Ecclesiastica, & ipirituali, ut colligitur ex iplo textus in princ. quæ debet cognosci a Judice Ecclesiastico, ut in his terminis post alios allegatos firmat Butr. in cap. ex parte 3. in fin. de privil. & latè Farinac. de inquisit. d. quest. 8. numer. 33. & 35. Carol. de Grass. d. eff. 1. numer. 1363. & 1267. Dian. de immunit. tr. 2. resol. 27. par. 1. & in puncto censuit Sac. Congregatio Concilii in sequentiis declarationibus, quas S. Congregatio Immunitatis sæpiùs sequuta est, & signanter in una Papiensi 10. Septembris 1629. & in Nullus S. Laurentii in Campo 17. Decembris 1630.

In una Liciensi 7. Septembris 1624. Sacra Congregatio Concilii censuit, &c. *Ceterum etsi Clericus privilegio fori non gaudeat, quia qualitates Concilii non habet, vel quia cum falsis dimissoris ordinatus fuerit, cum tamen non possit a Judice laico detineri, nisi prius super qualitatibus, seu promotionibus hujusmodi Judex Ecclesiasticus cognoverit, & pronunciarit.* Ideoque Episcopum Liciensem utique posse hoc casu contra laicos ad sententiam censurarum procedere.

Die 6. Octobris 1612. Sacra Congregatio, &c. Proposito dubio, omnes absque ulla dissensione censuerunt, hujusmodi Clericum nullo pacto excludi a fori privilegio, nisi post latam a Judice Ecclesiastico declarationem super facto, seu delicto, quod habitum, & tonsuram clericalem minime detulerit.

Die 21. Julii 1625. S. Congregatio Concilii inhærendo declarationibus alias factis censuit; si is, qui pro laico publice se gerens, deprehensus fuerit in habitu clericali, hoc est tonsuram, & vestes deferens clericales, aut communi existimatione Clericus habebatur, debere, donec de contrario confiterit, Clericum reputari, ac proinde incontinenti, etiam ante cognitionem de clericatu, reddendum esse Ecclesiasticæ Curia. At stante deprehensione in habitu laicali illius, qui pro laico publice se gerebat, ac pro tali communiter habebatur, remanere debere sub custodia Judicis secularis, donec coram Ecclesiastico docuerit se fori privilegio gaudere. Quod si aliter diceremur, destrueretur in totum jurisdictio Ecclesiastica, cum esset in potestate laicorum aliquam probationem facere, & declarare quod Clerici capti non haberent qualitates.

Hinc nulla ratio habenda est prætensi ritus Magnæ Curia Vicariæ Neapolitanæ, cum laici non possint exercere jurisdictionem in Clericos, præsertim attentata conventionione inter Romanam Ecclesiam, & Regem in Investitura Regni, concessa a Julio II. in qua speciatim revocantur, & pro revocatis habentur Constitutiones, leges, & decreta, contra libertatem, & jurisdictionem Ecclesiasticam factam a quocumque Rege, vel Regina, & nominatim a Regina Joanna, a qua supponitur factus dictus ritus. Et de hac conventionione attestantur ipsimet Doctores Neapolitani, nuncupatim Ifern. in Constit. Regni, incip. De personis, & in Constit. incip. Item statuimus, in rubr. de non tra-

- trahendo Clericos ad Judicem secularem*, Grammat. *decis.* 61. numer. 17. & *seq.* Francisc. a Ponte *decis.* 9. numer. Franch. *decis.* 691. numer. 7. Genuens. *in prax.* cap. 9. numer. 2. & *seq.* Caravit. *de rit.* num. 20. *in fin.* qui dicit, hunc ritum esse contra dispositionem d. cap. si *Judex*, cui non potest ritus derogare, & ita observari testatur Menoch. *de jurisd.* lib. 2. cap. 6. num. 42. & probatur iniquus ex verbis ejusdem in fine; sicuti etiam advertit Glossa, super eodem ritu, facta a Doctoribus laicis, & vassallis Regis, impressa Neapoli cum licentia Regia. Ultra quod loquitur in Curia tantum Neapolitana, ut proinde S. Congregatio Immunitatis in Liceni. 6. Februarii 1635. ac alias sæpius dixerit, allegatum hunc ritum cognoscendi de clericatu esse detestandum, sicuti semper ipsa est detestata.
- 19 Eoque minus Judex laicus procedere poterit contra Clericum ante declarationem Curie Ecclesiasticæ, si ipse Clericus sit in quasi possessione clericatus, dum uti Clericus inservivit Ecclesiæ, fuitque remissus aliquando ad Curiam Ecclesiasticam, & uti talis ab eadem Curia condemnatus juxta ea, quæ tradit Archid. *in d. cap. si Judex* num. 3. communiter receptus.
- 20 Tertiò. Etiam si non habuisset qualitates Sac. Concilii Tridentini, ac dimisisset habitum, & tonsuram clericalem, ac in habitu laicali fuisset deprehensus, nihilominus ratione characteris clericali, qui respectu Episcopi ad effectum, de quo agitur est indelebilis, donec non fuerit denudatus privilegio clericali, subjicitur jurisdictioni Ecclesiasticæ, ipso Episcopo instante, ut tradit Garz. *de benef. p. 2. cap. 20. num. 17. & seq. & nos d. tom. 1. ex rationibus, & declarationibus Sac. Congregationis ibi productis.*
- 21 Comprobatur. Quia si Clerici immiscentes se enormitatibus, non eximuntur a jurisdictione Episcoporum absque monitione, & privatione, seu declaratione Judicis Ecclesiastici, Imol. *in d. cap. 1. de apost.* Roland. *conf.* 4. num. 31. lib. 1. Ambrosin. *de Immun. Eccles.* cap. 17. num. 28. Felin. *in cap. Cum non ab homine* num. 9. *de judic.* Carol. de Grass. *de effect.* 1. num. 809. cum aliis congestis a Diana *de Immun. tr. 2. resol. 129. per tot. p. 1.* Multo minus debent esse ab Episcopo exempti ob negligentiam inserviendi Ecclesiæ, vel gestandi habitum, & tonsuram clericalem. Et ideò in Regno Neapolitano adest conformis pragmatica, ut per Rovit. *in tract. de pragmat. edict. Regni Neap. tit. de Cler. pragmat. 2.* & in propriis terminis firmat Garz. *d. cap. 2. p. 2. num. 16.* & a Sacra Congregatione Immunitatis fuit resolutum in una *Neapolitana* Clerici Rodulphi de Angelis, & resolutio fuit executioni demandata, cum fuerit restitutus a Regiis Curie Nuncii Apostolici Neapolis, ut ex ejus literis 14. Novembris 1628. & censuit S. Congregatio Concilii, cujus declarationes ibidem adduximus, quam opinionem mordicus semper tenuit, & accerrimè defendit S. Congregatio Immunitatis, speciatim in una *Umbriaticensimense* Septembris 1626. & *in Parmensi* 6. Novembris 1628. in qua Clericus erat captus a Curia sæculari, & fuerat eidem restitutus, non inserviebat Ecclesiæ, & fuerat miles levis armaturæ, ac uti laicus alias obtinuerat gratias a Curia sæculari, deprehensus in habitu laicali sine tonsura cum coma adventitia calamistrata, & armis prohibitis & in una *Affisiansi* 24. Aprilis 1628. & 28. Junii 1629. nemine discrepante, in qua fuit decretum, posse ab Episcopo repeti Clericum quamvis non inserviret Ecclesiæ, immò artem macellarii exercuisset. Et ita fuisse semper observatum a Tribunalibus Sedis Apostolicæ testatum reliquerunt Cardinales Bandinus, & Milinus.
- 22 Multòque minus obstat ratio, quod Clerici indirectè gauderent privilegio fori, sicque eluderetur dispositio S. Concilii Tridentini. Siquidem pendet a voluntate, & ab instantia Episcoporum. Nam, si Episcopi non procedant ad punitionem, & correctionem hujusmodi Clericorum, non habentium qualitates Concilii, vel negligent, non se declarando, utique iidem Clerici subjiciuntur punitioni Judicum laicorum, non obstante eorundem Clericorum allegatione clericatus pro fori privilegio, itaut eorum delicta non possint remanere impunita, & sufficienter remaneat consultum intentioni eorundem Judicum laicorum, cum Episcopis non procedentibus, vel negligentibus, procedere possint Judices laici, quod quidem non est eis permissum in Clericos habentes requisita, qui sunt semper exempti a foro sæculari. De jure enim non est inconveniens, ut quis habeat diversos Judices, *auth. habita, C. ne fil. pro patr. cum notat.* per Socin. *in cap. pen. num. 2. de for. comp. & quod ex facto ipsorum Clericorum præjudicetur jurisdictioni Episcoporum, ipsis Episcopis invitis.* Et quia revera remanent Clerici, etiam sine dictis requisitis, cum ante monitiones privationum, seu declarationum Episcoporum semper retineant privilegia clericalia exemptionis, & canonis, Roland. *conf.* 4. num. 26. lib. 1. Garz. *d. p. 2. cap. 2. num. 2. & cap. 3. num. 5. in fin.* aliique relatia Bellet. *disq. cler. p. 2. tit. 3. §. 8. num. 59.* & censuit sæpius Sac. Congregatio Concilii, signanter 16. Decembris 1604. quam sequuta est S. Congregatio Immunitatis in alia *Affisiansi* 28. Junii 1629. in una *Firmana* 10. Septembris ejusdem anni, & *in Taurinensi* 5. Februarii 1630. exceptis tamen casibus, in quibus ex dispositione expressa Sacrorum Canonum sunt prius denudati privilegio clericali, ut puta ratione bigamiæ, *cap. un. de big. in 6. ac similibus.*
- Atque hinc nullum præjudicium illatum fuit jurisdictioni Ecclesiasticæ ex eo, quod Clericus se immiscuit enormitatibus, ac sævis, ut in specie notat Anchar. *in cap. si Judex* 12. numer. 5. *de sent. excom. in 6.* Nam ad effectum exemptionis Clerici, sævis se immiscens, & aliàs incorrigibilis, requiritur præcedens sententia declaratoria ejusdem Judicis Ecclesiastici secundum communem, ac veram opinionem, & censuit S. Congregatio Concilii in hac declaratione.
- Die 5. Martii 1616. in una *Lucana*. Sacra Congregatio existimavit, hujusmodi Clericum ita demum fori privilegium amisisse, si prius fuerit a Judice Ecclesiastico declaratus incorrigibilis, observata forma præscripta in cap. *Cum non ab homine, de jud.*
- Adèò quod iste sit germanus sensus *cap. perpendimus, de sent. excom.* ut firmat *ibid.* Jo. Andr. *col. 1. Cardin. num. 11. oppos. 16. Abb. num. 6. Felin. n. alt. in fin. idem Abb. in cap. 1. num. 15. de apost. ubi Butr. num. 9. Anchar. num. 3. Socin. num. 4. Collectan. in cap. Contingit 2. numer. 1. de sent. excom. Capol. conf. crimin. 11. n. 3. Alex. conf. 11. num. 2. lib. 1. Fulgol. conf. 157. num. 4. & alii.*
- Denique non obstat, quod prima tonsura non fit ordo. Quia tam Sacra Congregatio Concilii, quam Rota sæpius contrarium firmavit *ex cap. Cum contingat*, ubi Hostien. *num. 1. & alii, de et. & qualit. Gloss. in cap. Nullus, v. Tonsuram, de temp. Ordin. in 6. Rot. divers. decis. 731. num. 5. par. 1. & in Ferrarien. pensionis 14. Junii 1624. coram Remboldo*, in qua stabilitur hæc opinio communis, & tutior.
- Notandum est autem, quod, ut clericus sit privatus privilegio canonis, & privari possit privilegio fori ex eo, quod se immiscet enormitatibus, requiritur, ut incedat sine habitu, & tonsura, & ut plura committat delicta. Unum namque non sufficit, ut in enormitatibus, puta homicidiis, furtis sacrilegiis, adulteris, falsis testimoniis, publicis violentiis, aliisve hujus generis deprehendatur. Comprehensus autem dicitur, si fuerit captus in flagranti, vel si ipse antequam opponat de privilegio clericali delictum fateatur, vel si delictum sit adeò notorium de facto, ut nulla possit tergiversatione celari.
- Addamus ad rem aliquas declarationes. Clerici non sunt cogendi ad suscipiendum sacros ordines, neque ob id privilegio, & exemptione clericali privandi, dummodo debitum Ecclesiæ servitium præstent. Sac. Congregatio Episcoporum, &c. 19. Aprilis 1619.
- Ubi Communitates conqueruntur de clericorum inutilium numero, S. Congregatio prohibere solet collationem primæ tonsuræ absque sua licentia. Quæ prohibitio non cessat ex eo, quod Episcopus remittatur ad residentiam, amoto, exinde Vicario Apostolico. Eadem S. Congregatio in *Bisninanen.* 18. Junii 1654.
- Clerici prohiberi non debent, ne incedant noctu sine luminibus. Eadem S. Congregatio in *Vulturarien.* 17. Septembris 1602.
- Clerici possunt querelare laicos in officio damni dati pro damnis receptis in suis possessionibus, modo juramentum præstetur in Tribunali Ecclesiastico. Eadem S. Congregatio in *Civitatis Castellii* 14. Aprilis 1653.
- In criminalibus quando laicus, & Clericus simul delinquant, uterque punitur a Judice Ecclesiastico, & Sac. Congregatio apud Dian. *p. 3. tr. 1. resol. 1. & p. 4. tr. 1. ref. 7.*
- Clericus carceratus ab Episcopo propter enormia delicta, si solum habet ordines minores absque ullo beneficio Ecclesiastico, nec solet incedere in habitu, & tonsura, neque est descriptus servitio alicujus Ecclesiæ, nec manet in seminario, ut requiritur ex decreto S. Concilii Tridentini ad gaudendum privilegio fori Ecclesiastici, remitti debet ad Judicem sæcularem, cum non deceat sub clericatus clypeo subterfugi, a delinquentibus meritam ultionem, Eadem S. Congregatio in *Sulmonen.* 14. Decembris 1595. At verò hæc declaratio est intelligenda, Episcopo nolente Clericum repetere, ut antea diximus.

- 33 Clericus, qui ante carcerationem reassumpserat habitum, fori privilegio gaudet. S. Congregatio Immunitatis in Rossanen. 18. Martii 1631.
- 34 Clericus, qui effectus est post delictum non punitur quoad personam, nisi a Judice Ecclesiastico. Eadem S. Congregatio Immunitatis 7. Decembris 1632.
- 35 Clericus, qui sine habitu, & tonsura se immiscet enormitatibus, & pluribus vicibus, censetur absque mentione renunciasset privilegio clericali, secus si in habitu clericali hæc perpetrasset, quia tunc requiritur monitio. Sac. Congregatio Concilii in Mutulen. 1. Februarii 1620.
- 36 Clericus repertus a Curia sæculari sine habitu clericali, donec doceat de suo clericali, in carceribus laicis potest detineri, dummodò non sit notoriè clericus. Et si per octo menses ante carcerationem habitum dimiserat, privilegio clericali nullo modo gaudet, si a Curia ut supra, captus fuerit in tali habitu. Eadem S. Congreg. Concilii 11. Januarii 1616. Intellige hanc ultimam partem, Episcopo volente.
- 37 Clericus, qui characterem, & habitum clericalem assumpsit post delictum, processum, & fidejussionem de se repræsentando coram Judice laico, gaudet liberatus quoad personam. Quod si fraus subsit, quam Judex Ecclesiasticus inspicere debet, potest Judex laicus processui finem imponere, contra illum quoad bona procedendo, S. Congregatio Concilii in Papien. 23. Maji. 1626 & Sac. Congregatio Immunitatis in Civitatis Castellanzæ 18. Februarii 1631.
- 38 Clerici in minoribus ordinibus constituti, nisi beneficium Ecclesiasticum habeant, aut clericalem habitum, & tonsuram deferentes Ecclesiæ inserviant, vel in seminario, aut alia schola, vel Universitate de licentia Episcopi versentur juxta decretum S. Concilii Tridentini cap. 6. sess. 23. forum Judicis laici declinare non possunt. Non tamen idem Concilii decretum obstat Episcopo, quominus jure suo in hujusmodi Clericos possit animadvertere, eosque punire. Eadem S. Congregatio Concilii in Valentina 17. Maji 1627. & in Nuscana 12. Julii 1628.
- 39 Declaratio necessaria est post dimissionem habitus clericali ad hoc, ut Clerici, non possint illum reassumere. S. Congregatio Immunitatis in Mazar. 16. Decembris 1642.
- 40 Clericus post dimissionem habitus, reassumens illum in fraudem, gaudet tantum quoad personam, non quoad bona, Eadem Sac. Congregatio in Reatina 10. Septembris 1629.
- 41 Clericus potest aliquando habitum reassumere, etiam contradicente Episcopo, ut gaudeat privilegio fori. Eadem S. Congregatio in suprascripta Mazariensi.
- 42 Clerici moneantur ad incedendum in habitu, & tonsura sub pœna privationis privilegii clericali, & assignetur eis terminus, quo elapso, servatis servandis, procedatur ad dictam privationem. Eadem S. Congregatio in Rhegiensi 20. Septembris 1667.

CONSULTATIO XXI.

An concursus, in quo cum examinatore synodali interesset aliquis, qui non est examinatus synodalis, isque post examen interrogat tantum honoris causa, nec dat votum, nec se subscribit, sit validus? Et an examinatores synodales compelli possint ab Episcopo ad accedendum ad examen?

- 1 PRO dilucidatione decreti Sac. Concilii Trid. cap. 18. sess. 24. de ref. & conciliatione Doctorum tres casus distinguendi sunt. Primus est quando interfunt plures examinatores, sed non interfunt saltem tres ex examinatore synodali juxta dispositionem Concilii. Et hoc casu concursus est nullus, quia est contra formam præscriptam. In quibus terminis procedit decisio in Toletana parochialis 10. Martii 1596. coram Cardinali Arrigonio, relata per Garz. de benef. p. 6. cap. 2. num. 324.
- 2 Secundus casus est, quando, præter tres examinatores synodales requisitos a Concilio, interveniat quartus non synodalis, qui examinet, & det votum, sicut & alii. Quo in casu maxima est controversia Doctorum, & Rota ipsa varia fuit. Affirmativam enim tenuit ex mente Sac. Congregationis Concilii in Dertunen. parochialis relata per eundem Garz. d. p. 9. n. 232. cap. 2. & nu. 322. & seqq. quam sequitur Genuensis in prax. c. 66. in annot. n. 18. ubi præsertim quando pars votorum Examinatorum synodali excedit aliam exterorum, quidquid esset si exteri examinatores essent plures synodali. Quia dum interfunt tres examinatores synodales satisfit Concilii dispositioni,

ita ut alii duo examinatores adhibiti ad cautelam non nocent, l. testamentum, C. de testamen. Maxime quod Concilium non utitur aliqua taxativa, sed potius annuit, ut plures interfunt tanquam ad augmentum actus, ut in dicta Dertunen. relata per Farinac. decis. 672. p. 4. num. 4. & in Cafalen. parochialis 18. Decembris 1581. Et saltem sustinetur concursus ex Examinatorum synodali votis concordibus ex regula, quod utile per inutile non vitiatur, meliusque ac ultra quàm satis est impletur dispositio ac mens Concilii, cum integrum sit iudicium, quod plurimorum sententiis confirmatur, cap. Prudentiam, in fin. de offic. Deleg. & per plures homines perfectissimè revelatur, cap. extra conscientiam 64. d. l. fin. in fin. C. de fideic. Idque etiam ubi est inducta forma, quæ non prohibetur uberius adimpleri, l. si quis mihi bona, §. sed si mandavit, ubi Bart. Imol. Alex. & alii, ff. de acq. her. Jas. in l. 1. §. si stipulanti num. 4. ff. de verb. oblig. cum aliis per Tiraquel. de retr. lignan. §. 36. gloss. 2. num. 59. Idem tenet Homobon. tr. 3. cap. 3. quæst. 30. de exam. Et a fortiori in electione faciendâ juxta formam cap. quia propter, de elect. si interfunt, & eligantur tres scrutatores extranei præter alios tres de collegio, qui omnes officium scrutatoris exercent, validam esse electionem, & pro tali ex stylo Curie confirmari per Gloss. in d. cap. Quia propter, v. Sanior in fin. tradit Mardagot. de elect. cap. 23. v. Irritari lit. R. quem refert Cardin in d. cap. Quia propter num. 13. quæst. 12. Quam opinionem in Curia esse receptam, testatur Hostien. in sum. de elect. §. Qualiter, col. 4. & Jo: Andr. in d. cap. quia propter num. 9.

Neque videtur relevare, quod examinatus non synodalis posset rationibus a se propositis alios examinatos synodales in suam sententiam perducere. Quia hoc non est prohibitum a Concilio, neque de jure, immò permissum est, quod plurium consilia requirantur, ut veritas haberi, ac firmius, meliusque iudicium proferri possit, Abb. in d. cap. Prudentiam n. 4. Dec. conf. 400. n. 1. Honded. conf. 23. num. 47. lib. 1.

Negativam verò sequuta est in casu, quo examinatus extranei dant votum, sicque pro invaliditate concursus declarasse S. Congregationem Concilii, atque ex ea Rotam, tradit Garz. d. cap. 2. num. 325. & in una Messanen. quam refert, & sequitur Rota in Nicien. parochialis 25. Junii 1629. coram Cardinali Virili. Et etiam in electione, & in calu adducto intervenientium trium scrutatorum extra Collegium pro invaliditate tenuit Rota in Trev. Abbatie S. Maximini 20. Novembris 1624. & 24. Junii 1625. coram Coccino. Quicquid autem sit de veriori non moror, quia non est casus noster. Negativam tamen amplector: quia Concilium exigit, ut Examinatores synodales examinent, ipsique approbent, vel reprobent, atque ita eorum officium circa duo versatur. Et quia Concilii dispositio est tota de forma, utile per inutile vitiatur, Dec. conf. 582. num. 5. Mandos. reg. 27. qu. 24. n. 10. Becc. conf. 12. num. 30. Gutt. can. qq. lib. 2. cap. 15. num. 14. Rot. decis. 471. n. 9. par. 1. Roman. conf. 66. num. 2. & in puncto electionis, in qua interfuerunt scrutatores extranei ultra tres requisitos a lege, resolvit Rota in una Meten. Monasterii 5. Julii 1621. Unde sicut in electione peccatur in forma, quando adhibentur scrutatores, qui non sunt de collegio, licet adsit numerus requisitus a cap. quia propter, ita etiam peccatur in concursu, in quo adhibetur examinatus extraneus præter examinatos synodales.

Tertius planè casus noster est. Et in hoc censeo non posse controversi validitas concursus. Nam est habitus juxta formam Concilii in substantialibus observatam, cum sit factus ex toto Examinatorum synodali examine, ac relatione, & mutatio circa non substantialia non inducat mutationem formæ, Rot. rec. p. 2. dec. 26. n. 3. Non enim prohibet Concilium, quin alii materialiter interfunt concursui, ac proinde censetur permittere, argum. tex. in l. Nec non, §. Quod eis, ff. ex quibus caus. major.

Confirmatur ex jure, & observantia, a quibus etiam Concilium recipit interpretationem. In hisce enim, ac fortioribus actibus, scilicet in electionibus, in quibus pro forma personæ eligentium taxantur, non prohibentur exteri interesse, licet prohibeantur coeligere. Quod etiam in laicis admitti Abb. in cap. Messana, de elect. num. 3. ibi: Quod intellige prohiberi admitti ad coeligendum, Jo: Bertachin. de Episc. lib. 3. quæst. 31. num. 63. tom. 13. part. 2. ibi: Non possunt interesse, ut coeligant, Nep. a monte Alban. de except. contra elect. Præl. art. 7. num. 2.

Neque obstat, quòd Abbas loco allegato num. 3. subdat pro Ecclesiæ utilitate posse omnes interesse. Nam præmissis quòd hoc verificatur in interventu ejusmodi examinato-

ris extranei, dum autem sola utilitas Ecclesiæ sufficit, non dicitur ob formam substantialem prohibita interestia aliorum. Quia sola utilitate, ac ea etiam cessante ex hac causa, propter quam fuit inducta forma, non potest alterari, Aretin. in l. 2. ff. de vulg. & pup. Mantica. de consuet. ult. vol. lib. 4. tit. 1. num. 23. Rot. rec. p. 2. decis. 345. num. 2. Et facit, quod formæ nihil addi, vel detrahi potest ex quavis causa, Felin. in cap. cum dilecta num. 6. de rescript. Mandos. reg. 27. Cancel. q. 24. num. 16. & 18.

8 Idque corroboratur ex adductis per eundem Abb. in d. cap. quia propter, de elect. cujus forma fortius est servanda, quam alia, licet sit difficillimum, ut dixit Rota in Meten. Monasterii 23. Junii 1629. coram Dunozeo. Ait enim Abbas ante num. 10. Licet textus solum eos de collegio videatur velle interesse electioni, & consequenter, per eisdem de collegio colligi scrutinia, & fieri scrutatores, dum nullum de tabellione, nec de persona, per quam scrutinia colligi debeant, facit mentionem, tamen concludit posse interesse tabellionem exterum, immo & laicum. Idemque dicit Glossa ibidem, v. redacta. Ergo (quicquid tamen sit circa controversiam personæ, & tabellionis laici tanquam in re, & actu spirituali, de qua latè Bertacchin. ubi supra num. 61.) vis non est in eo, quod materialiter interfert alii, dummodo nec auctoritatem, nec officium præstent ad actum electionis, vel examinis perficiendum, ut explicando, & admittendo quod ideò etiam tabellio laicus interesse possit, tanquam nihil agens in re spirituali, & quia non se immiscet electioni, tradit idem Abb. ex d. nu. 10. Et hanc distinctionem videtur amplecti Rota in d. Treveren. Abbatia, §. distinguendo inter interestes cum exercitio, & interestes materialiter, ac simpliciter. Aliud enim est facere quod prohibetur a Concilio, aliud assidere, quod non ideò prohibetur, l. 1. ff. de offic. assess. Prout aliud est facere, aliud esse præsentem actu per alios explicato, ut ex d. l. 1. & Bart. in l. omnem n. 5. tradit Rota in d. Treveren.

9 Ideòque subintrat interpretatio fidelis, ex observantia desumpta, Rota dec. 300. num. 5. & decis. 314. numer. 1. part. 2. apud Farinac. frag. crim. Nimirum sicut interfunt tabelliones, & Notarii in omni concursu, quemadmodum de jure debent interesse, licet nulla de iis fiat mentio in Concilio, ut ex Gloss. & Abb. in d. cap. quia propter num. 10. & ex eorum interventu, sine quo fieri possit, ut ibidem Abbas ante d. num. 10. & in terminis concursus dixit Rota in Nicin. Parochialis 13. Martii 1628. coram Durano, ubi computare vota, & ea publicare in examinatorum præsentia spectat ad Ordinarium, vel Vicarium, non ad Notarium, nec idcirco alteratur forma; ita pari ratione neque ex interventu aliorum.

10 Ac proinde non obstat, quod poterint examinatores synodales trahi in diversam sententiam ab extraneo. Quia hoc proveniret, si votum daret, & cum iis examinatores communicaret, non autem per simplicem assistentiam actu per solos examinatores synodales facta, & perfecta, ut in dicta Treveren. Abbatia superius allegata.

11 Pariter neque obstat, neque aptè adducitur declaratio S. Congregationis Concilii in una Messanen. die 9. Septembris 1628. quæ cum sibi proponeretur, An concursus, cui cum quatuor examinatores synodales intervenit Religiosus, qui non erat examinatus synodalis, quique examinavit, & forsitan magis idoneum oretenus declaravit, sit validus, vel invalidus? Sacra, &c. respondit secundum ea, que proponuntur præfatum concursum fuisse invalidum. Nam in eo casu examinatus extraneus examinavit formaliter, & ut supponitur, forsitan suffragium dedit, ideòque casum nostrum non efficit. Tum quia declarationes S. Congregationis semper intelliguntur emanatæ secundum ea, quæ in facto proponuntur, l. 1. C. de div. rescript. Rub. conf. 12. num. 2. & seq. Cassad. dec. 6. de rescript. Tum quia S. Congregatio non facit jus, sed quod jus est declarat, ut dixit Rota in d. Nicin. Parochialis coram Durano, & proinde re melius examinata, poterit in aliam sententiam devenire, & ejusmodi concursum validum declarare, prout aliàs fecit in terminis concursus in dicta Nic. testante Durano in ea decisione. Tum quia in casu nostro extraneus est tantum præfens concursui, ac solum interrogat concurrentes, non autem suffragatur. In quo casu nulla fit fraus Concilio. Quia hic propriè examinatus dici nequit, cum officium examinatus consistat non solum in interrogando, sed etiam in suffragando, & referendo super idoneitate, scientia, & moribus, ut patet ex textu Concilii. Quæ cum non fecerit, non potest dici, quod in concursu interfuerit tanquam examinatus, & consequenter, quod ex illius in-

terventu concursus sit nullus, ut in his terminis benè distinguit Genuen. cap. 66. in annot. num. 18. quem sequitur Garz. ubi supra in addit. impress. in fin. oper. num. 323. dicentes, quod quando attenditur solummodo pars major votorum synodali, non refert alii non synodales intervenerint, & ita intelligendam esse dictam decisionem Dertunen. Parochialis, nam aliàs transferri posset. Atque ita declaravit Sac. Congregatio Concilii die 2. Septembris 1634. nempe Sacra Congregatio censuit concursum esse nullum, quando examinatus non synodalis suffragium suum dat cum aliis synodalibus, secus si tantum interroget, & alii suffragia ferant in numero debito.

Quod verò examinatus extraneus non dederit suffragium, & quod ejus interrogationes fuerint honoris causa post relationem, & approbationem factam a synodalibus, & non ad præjudicandum concursui, constare poterit ex attestationibus ipsius extranei, atque Episcopi, qui tanquam informati de veritate facti, & uti personæ eximie qualitatis, præsertim ad instantiam partis attestantes, plenè probant Greg. XV. dec. 247. num. 6. & 7. Rot. dec. 521. n. 6. p. 2. div. Gabr. concl. 5. de testib. num. 13. Magon. decis. Lucen. 32. nu. 3. Immo ex dicta sola Episcopi protestatione, antequam extraneus examinaret quod fieret sine præjudicio concursus, declaratur, & confirmatur, quod jam concursus esset factus, ne aliàs esset contraria facta, & consequenter quod ex dicto examine non posset mutari relatio jam facta, nec præjudicari approbata a synodalibus ut de jure tanquam actu jam perfecto non præjudicabatur, Caputaq. dec. 122. p. 3. Rot. dec. 6. de dol. & contum. in nov. quia ex hoc non poterunt synodales removeri a suffragio, quod jam dederant, nec tolli jus quæsitum ex ipsorum votis, Abb. antiq. in cap. quia propter, de elect. num. 17. Clausula enim illa sine præjudicio concursus jam absoluti, præservat concursu jam factum, & jus ex illo quæsitum, Seraph. decis. 144. nu. 6. Rot. dec. 419. num. 6. par. 1. rec. Surd. dec. 333. num. 19. ac præcipuè si idem fateantur examinatores synodales præfentes protestationi, & non contradicentes, Surd. decis. 32. num. 12.

Ad secundum. Respondeo, cessante legitimo impedimento, posse, Quia est officium necessarium. Nam sine ipsis examen fieri nequit in concursu Parochialium, & cum acceptaverint suum officium, se obligarunt ad illud exercendum, adeò ut quod ab initio fuit voluntarium, fiat postea necessarium ex vulgaribus. Et ita declaravit Sac. Congregatio Concilii sub die 10. Septembris 1672.

CONSULTATIO XXII.

An Vicarius generalis Episcopi, qui durante officio fuit creatus, & consecratus Episcopus, possit creatione, & consecratione non obstantibus, retinere dictum munus Vicarii generalis, dum se preparat, & expectat opportunam commoditatem conferendi se ad suam Ecclesiam, sintque valida per eum gesta tanquam Vicarium? & An pena contenta in S. Concilio Tridentino sess. 6. cap. 1. & sess. 23. de ref. contra Episcopos non residentes, nec non in Constitutione sa. mem. Pii IV. data sub 4. Septembris 1560. contra eos, qui absque legitima causa extra suas Ecclesias per spatium quatuor mensum immorantur, habeat locum contra præfatum Episcopum jam a quatuor mensibus consecratum, qui nondum adeptus est possessionem suæ Ecclesiæ propter distantiam itineris, nec stat per ipsum, quin eam assequatur?

AD primum affirmativè respondeo. Nullo enim jure prohibetur, quin Episcopus possit esse Vicarius alterius Episcopi, immò videtur permissum per textus in cap. plerique, ubi Gloss. v. Necessitas, de offic. Ordin. Anchar. in cap. fin. de offic. Vicar. in 6. Sbroz. de Vicar. lib. 1. cap. 44. num. 1. Azor. instit. moral. l. 3. cap. 45. quest. 6. Quod in hoc casu facilius procedit, cum ejusmodi Episcopus non acceptaverit munus Vicarii post suam electionem, & consecrationem, sed solum continuavit in eo munere, quoungebatur ante suam consecrationem, sicque intrat regula, quod facilius quid conservatur in esse, quam de novo fiat, l. 1. §. Quamvis, ff. de postul. ibi: Quamvis autem cæcus pro alio postulare non possit; tamen Senatorium ordinem retinet, & judicandi officio fungitur, & mox; Sed melius est, ut dicamus, retinere quidem jam ceptum Magistratum posse, aspirare autem ad novum penitus prohiberi. Idque multis comprobatur exemplis, traditque Rota dec. 244. num. 2. divers. & decis. 265. numer. 2. & seqq. coram Gregorio XV.

Ad secundum negativè respondendum censeo, cum Tridentinum, & Constitutiones Pontificæ contra Episcopos non residentes loquantur contra illos, qui Ecclesias

suas suas deferunt, & per varia loca vagantur, non verò contra illos, qui nunquam possessionem fuerunt adepti; cumque sint constitutiones penales non debent extendi ad alios casus, præter expressos, *c. statutum de elect. lib. 6. c. in pæn. de reg. jur. eod. Seraph. dec. 393. num. 8.* Et quamvis eadem sit ratio in Episcopis, qui suas Ecclesias deferunt, ac in illis, qui possessionem non capiunt, non tamen eadem debet esse juris dispositio, quoad incursum pænæ, cum ille casus in illis non exprimitur, *c. Is, qui sub princ. de sent. excom. in 6. ibi: Is, qui in Ecclesia sanguinis, aut seminis effusione polluta, vel qui presentibus majori excommunicatione notatis, scienter celebrare præsumit, licet in hoc temerarie agat, Irregularitatis tamen, cum id non sit expressum in jure, laqueum non incurrit, l. & si quis 14. §. Divus autem Marcus, ff. de relig. & sumpt. fun. ibi: Divus autem Marcus rescripsit, cum hæredem, qui prohibet funerari ab eo, quem restator elegit, non recte facere, pænâ tamen in eum statutam non esse.* Præsertim cum ad capiendam possessionem Episcopatus non sit tempus assignatum a jure, Garz. de benef. p. 11. c. 6. num. 12.

3 Videtur tamen obstare Constitutio Urbani Octavi edita anno 1634 die 12. Decembris, qua statuit, ut Episcopi, & iis majores Prælati, etiam S. R. E. Cardinales residere teneantur, neque a loco residentie discedere, nisi prius obtenta licentia a Papa per Breve, vel literas missivas, aliâs incurant ipso facto absque ulla declaratione pænâ interdicti ab ingressu Ecclesiæ, amissionis fructuum pro rata absentie, & facultatis testandi, seu dispendii de bonis suis a Sede Apostolica concessæ. Item ut iidem promoti ad Cathedrales a die promotionis teneantur intra unum mensem morantes in Curia Romana, & intra duos menses morantes in Italia, & intra quatuor menses morantes extra Italiam, se itineri committere, & ad residentiam se conferre, & inde non discedere, ut supra, sub pænâ eidem latæ sententia. Et ampliat, ut Cardinales titulos Episcopales suburbicales habentes teneantur residere in alio Episcopatu, si quod alibi habeant, sub eisdem pænâ. Item, ut ex nulla causa absentie excusentur quantumvis gravi, & bonum publicum respiciente, sed solum causa Synodi, vel Assemblee, cui soleant interesse, & ratione officii eorum Episcopatu adjuncti. Sed ob causam visitandi Limina Apostolorum limitavit absentie tempus, scilicet pro Episcopis existentibus intra montes, & mare quatuor mensium, ultra montes vel mare septem mensium. Præterea vivæ vocis oraculo declaravit non esse per hanc Constitutionem interdictam absentiam ad modicum tempus, idest trium mensium a S. Concilio Tridentino concessam.

4 Verum puto, quod pænæ non procedunt, si necessitate, seu impedimento gravi, & insuperabili fuerit Episcopus præpeditus, ut in materia consecrationis Episcopalis tenet Henriq. lib. 10. c. 34. n. 2. & Sanchez consil. lib. 7. c. 1. dub. 15. num. 13. cum aliis per eum allegatis, per cap. Quoniam quidam 100. dist. qui est Pelagi Papæ. Et ratio est, quia antea non videntur urgeri ad residentiam jure naturali, cum per eos non stet, quominus consecrationem, vel possessionem suscipiant. Unde excusari a dictis pænâ, qui bona fide absunt, scilicet si a mortali excusentur, tradit Garz. p. 3. c. 2. nu. 36. Atque ita declaravit in hoc casu S. Congreg. Concilii in una Limana 7. Septembris 1634. scilicet non incurrisse, nisi quatenus steterit per ipsum.

CONSULTATIO XXIII.

An, & quatenus Ecclesiastici teneantur ad donativum Regium, sive Principis?

1 Non teneri, desumitur ex verbis illis *can. 18. Bullæ Cæsaræ Domini, Collectas, decimas, tallias, præstantias, & alia onera;* sub quibus comprehenduntur omnia gravamina sub quocumque nomine significata, sive adjutorii, subventionis, sive donativi, *argum. textus in c. Clerici, de immun. Eccl. in 6.*

2 Et quidem cum actus donandi sit voluntarius, nemo ad illum cogi potest, nisi velimus dicere donativum hujusmodi esse nomine voluntarium, re autem vera necessarium, ac necessariò deberi ex eo, quod Principi, sive Regi facultates laicorum satis non sunt. Quo in casu concurrere debent requisita *cap. Adversus, de immun. Eccl. & c. Non minus eod. tit.* Unde Ecclesiastici non tenentur ad donativum, nisi spontè offerant cum Summi Pontificis consensu. Neque ab eis solvi solet, nisi pro beneficiis, quæ sunt juris patronatus Regis, immò neque pro istis si eorum Prælati, vel Rectores illud in Comitibus spontè non obtulerint. Solum enim pro isto conce-

di solet Indultum Apostolicum. Quare si Oeconomus Regius molestat Ecclesiasticos, qui donativum spontè non obtulerunt, incidit in censuras. Et ita declaravit S. Congregatio super Episcopis in Panormitana 2. Decembris 1586. in Sorana 1. Octobris 1587. iterum in Panormitana 2. Junii 1589. in Agrigentina 22. Januarii 1596. in Messanen. 22. Januarii 1601. tertio, in Panormitana 24. Aprilis 1602. rursus in Messanen. 19. Novembris ejusdem anni, in Panormitana quarto, sub 12. Julii 1604. & in Messanen. tertio, Februar. 1613.

Hinc Clerus Mazariensis, qui numquam hujusmodi donativum obtulit, vel promisit, est ab eo immunis, eadem Sac. Congregatio 14. Januarii 1586. Sicuti etiam est exemptus Panormitanus ratione beneficiorum alibi existentium, maximè beneficiis Panormitanis unitorum. Quia gratiam exemptionis obtinuit ab ipso Rege Anno Domini 1561. ut declaravit eadem Sac. Congregatio 12. Novembris 1585.

Regulares præcipuè, qui sunt ex duodecim Congregationibus, non tenentur ad hæc donativa, si ea speciatim & expressè non promiserint, & in Brevis Apostolico nominatum non exprimentur, eadem S. Congreg. pro Olivetanis 23. Aprilis 1603. & pro Casinenfibus 23. Julii ejusdem anni ac resolvit S. Congregatio Immunitatis, ut constat ex subjectis epistolis.

All' Arcivescovo di Palermo. Il ricorso, che i Monaci Olivetani di Santa Maria del Bosco di cotesta Diocesi hanno fatto alla Santità di N. Sign. ha dato occasione a Sua Beatitudine d'ordinare a questi miei Eminentissimi Signori della sacra Congregazione sopra le controversie giurisdizionali, che anteposessero con la presente a V. Eminenza come esecutore del Breve del Donativo di Sicilia, che in quello non vengono compresi i detti Monaci. Si perchè essendo essi delle dodici Congregazioni esenti da simili pesi per la Costituzione di Pio V. e Clemente VIII. non s'intendono mai compresi, se di essi non si fa special menzione. Si anche perchè non sono di quelli, che hanno consentito al detto donativo. Perchè saranno le parti della molta pietà, e zelo di V. Em. a non permettere, che detti Padri ricevino pregiudizio, né molestia alcuna; e del seguito si aspetterà avviso, mentre le bacio umilmente le mani. Di Roma a 20. di Settembre del 1632.

Die 17. Septembris 1631. Sanctissimus jussit scribi Em. Cardinali Doriae Exequutori Brevis Donativi Siciliae non esse Oratores comprehensos in eo, tum quia loquitur de consentientibus, vel locatis, & Oratores non confiterunt, nec vocati fuerunt, tum etiam quia tamquam ex duodecim Congregationibus a Pio V. san. mem. & a Clemente VIII. fel. rec. privilegiatis non veniunt in dispositionibus, seu contributionibus generalibus, quæ de ipsius Oratoribus specialiter mentionem non faciunt, & quod scribatur a S. Congregatione Immunitatis Ecclesiæ etiam de ordine Sanctitatis suæ.

Eminentiss. e Reverendiss. Sign. mio Osservandiss.

Il nuovo, e giusto ricorso dell' Abbate, e Monaci di Santa Maria del Bosco di cotesto luogo della Congregazione Olivetana per le violenze, che gli vengono fatte da' Ministri Regii in volere, ch' essi contribuiscano al donativo volontario contro la forma del Breve concesso da N. Signore giacche non possiedono beni regii, non hanno acconsentito a simile donativo, e devono godere l'esenzione anco per speciali Privilegi Apostolici, ha dato occasione a Sua Beatitudine di far con la presente replicare a V. Eminenza, che con efficace mezzo permesso da' Sacri Canonici difenda l'esenzione di detti Padri, e conseguentemente la libertà Ecclesiastica, con avvertire li Ministri Regii, che Dio non lascerà impuniti simili violazioni, e che non è servizio di Sua Maestà Cattolica l'abusino gl' indulti, che a quella si concedono da questa Santa Sede, con quel di più parerà di soggiungere alla prudenza di V. Emin. nella cui pietà, e zelo Sua Santità riposa l'esenzione di detti Padri, mentre umilmente le bacio le mani. Roma 22. Dicembre 1631.

Di V. Emin. Reverendissima.

Umilissimo, & Affezionatiss. Servitore

Il Cardinale Gessi.

Francesco Paolucci Segretario.

All' istesso Arcivescovo. Il giusto ricorso de' Monaci Olivetani di S. Maria del Bosco di cotesta Diocesi alla Santità di N. Sign. e a questa Sacra Congregazione, ec. ha dato occasione di ordinare a V. S. con la presente, che nel Breve del Donativo di cotesto Regno non vengono compresi i suddetti Monaci, per essere delle dodici Congregazioni esen-

esenti, anche per Costituzione particolare Apostolica da simil peso, ne intendendosi mai compresi, se di essi non sia special menzione ne' Brevi, e per altre ragioni rappresentate alla medesima S. Congregazione. Perilche saranno le parti del zelo Ecclesiastico di V.S. di non permettere, che i detti Padri ricevano pregiudizio, o molestia alcuna per tal causa; e del seguito se ne aspetterà avviso, con che a V. S. mi offero di cuore. Di Roma a 9. d' Aprile del 1647.

Eadem literæ scriptæ fuerunt Archiepiscopo Panormitano sub die 25. Maji 1655.

Claulæ Brevium sub 20. Decembris 1630. pro donativo ordinario, & sub die 7. Martii 1631. pro donativo extraordinario, necnon aliorum Brevium posteriorum, & in specie ultimi Brevis Alexandri VII. sub die 6. Decembris 1658. cujus exemplar hic exhibeo, sunt hujusmodi.

Eraternitati tuæ per præsentem committimus, & mandamus, ut Consilio tibi per legitimas probationes de expresso majoris partis Cleri, scilicet Archiepiscoporum, Episcoporum, & aliarum personarum Ecclesiasticarum, Sæcularium, & cujusvis Ordinis Regularium dicti Regni consensu, & quod reliqui, & relique persone non Consentes vocati, & vocatæ fuerint, oblationi, & promissioni, necnon solutioni per Archiepiscopos, Episcopos, & Archimandritam, ac alias Ecclesiasticas personas factis, pro hac vice tantum nostram, & Sedis prædictæ autoritatem vigore præsentium interponas, ipsosque Archiepiscopos, Episcopos, & alias personas Ecclesiasticas hujusmodi etiam si sint de illis, quæ pro minori Cleri parte præmissis non consenserint ad ea tamen vocati, & vocatæ fuerint ad solutionem eorum rate hujusmodi opportunis juris, & factis remediis cogas, & compellas.

Et infra: Non obstantibus quibusvis Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, necnon Ecclesiarum, Monasteriorum, & beneficiorum hujusmodi etiam juramento, & Confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate aliâs roboratis, statutis, & consuetudinibus, privilegii quoque indultis, exemptionibus, immunitatibus, etiam in corpore Juris clausis, ac literis Apostolicis quibusvis generaliter, vel specialiter concessis, necnon literis reservationum, pensionum, & fructuum hujusmodi, ac quibusvis obligationibus etiam in forma Camere etiam juramento, ac censurarum, & mandati executivi susceptione, vel aliâs desuper factis, etiam si de illis eorumque totis tenoribus de verbo ad verbum mentio, seu quævis alia expressio habenda sit, & in eis caveatur expressè quod per hujusmodi clausulas generales etiam mentionem specialem importantes eis derogatum esse non censetur, aut derogari non videatur, nisi certis modo, & forma in illis expressis plene observatis, quibus omnibus eorum tenores præsentibus pro plene, & sufficienter expressis habendis, illis aliâs in suo robore permansuris, hæc vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus.

CONSULTATIO XXIV.

At mulier vidua, quæ in l. un. Cod. quando Imper. inter pupill. & vid. miserabilibus personis adnumeratur, possit sibi eligere, ac variare forum Ecclesiasticum?

Negat Covarruvias, inquiens id fieri non posse, nisi data negligentia Judicum sæcularium. Ita in pract. p. 6. c. 6. n. 1. ubi testatur de praxi in Regnis Hispaniarum, & Galliarum. Eum sequuntur nominatim Cutellius de Eccles. libert. quest. 87. ac Martha de juris d. p. 2. c. 21. num. 22. ex regula in c. Ex timore, de for. compet. & ex ratione in c. Novit, de jud. Quod etiam tradunt Innoc. in c. significasti num. 1. in fin. de for. comp. Non enim potest Judex Ecclesiasticus contra laicum cognoscere de re temporali, quantumcumque laicus fuerit oppressus, & spoliatus, nisi proprius, & naturalis ejus Judex negligens sit in administranda justitia. Id quod etiam probat cap. ex parte de for. comp. ubi propter potentiam Rei conventi, qui actorem spoliaverat, in Judice sæculari maxima aderat suspicio negligentiarum, ut ibi Covarruvias advertit, & tenent Butr. in cap. Licet, de for. comp. & Constant. Roger. in tit. de dot. q. 17. n. 2.

At receptissima opinio est affirmativa, etiam nondata negligentia Judicum sæcularium. Eam tradunt Doctores, quos sequitur Gabriel Alvarez tr. de privil. paup. quest. 52. num. 13. Scacc. de judic. tom. 1. lib. 1. cap. 12. num. 17. Cened. in quest. can. quest. 14. num. 4. Palac. Rubens in repet. cap. per vestras, §. 1. num. 5. de donat. int. vir. & ux. Aufr. de pot. Eccl. in laic. tit. 2. num. 29. Diana p. 1. tr. 2. resol. 117. & Anguianus tom. 1. lib. 3. controv. 22. num. 48. Abb. & Butrius in d. cap. per vestras, Bartolus. Imola, & Geminianus, quos citat, & sequitur Surd. de alim. tit. 8. privil. 9. num. 2. quatenus docent, quod possit pauper pro

alimentis sibi relictis adversarium laicum trahere, etiam ad Judicem Ecclesiasticum, Tanner. in 2. 2. dist. 4. dub. 1. n. 31. Idque ratione pietatis.

Probat ex cap. super quibusdam, §. ult. de verb. signific. ubi Innoc. III. respondens Comiti Toliano, ita decrevit, viduis, pupillis, orphanis, & miserabilibus personis de te conquerentibus tenearis in judicio Ecclesiastico respondere, cap. significantibus, de offic. deleg. ibique Abb. in princ. cap. ex parte de for. comp. ubi causa viduæ Reginæ, bonis suis spoliata, agitata fuit in foro Ecclesiastico, cap. si quis, de potentibus 21. cap. si quis Romipetas 23. c. Illi, qui 25. casu 24. quest. 3. quibus in iuribus indistinctè, & absque alicujus causæ præfinitione hoc privilegium miserabilibus conceditur, ut censuit S. Congreg. Immunitatis in una Montisfalisci 26. Februarii 1636. ubi resoluit, Episcopum, posse cognoscere causas pupillorum & viduarum, & in Aëna 31. Maji 1649. & in Maceraten. 18. Novembris 1653. ubi declaravit, pauperes miserabiles posse convenire suos debitores coram Episcopo, & in Sabinen. 6. Novembris 1634. in qua etiam declaratum fuit, quod pauperis virginis debitor compellatur ad solvendum coram Episcopo, & ita alibi judicatum memini. Quandoquidem ad miserabiles personas pietatis intuitu extendunt omnia Ecclesiastica privilegia, Leo, & Anthemius in l. omnia privilegia, Cod. de Episcop. & Cler. Panorm. in c. accedentibus, notab. 2. de privil. Tiraquell. de privil. pæ cause, privil. 139.

CONSULTATIO XXV.

Cur aliquæ gabellarum species, quæ ratione pretii debiti, & mercedis habet, ab Ecclesiasticis exigi nequeant? Ubi de contributione pro mercede Medici Universitatum?

Constat, taxam pro transitu fluminis in schapha, aut alio modo non damnari in Bulla Cænæ cap. 5. Hæc enim non nisi mercedis rationem habet. Ita Carjet. in sum. v. excommunicatio, cap. 39. Filiuc. tom. 1. qq. Mor. tr. 16. num. 11. Naldus in sum. v. Bullæ Cænæ nu. 31. Quamobrem valet etiam quilibet Princeps unicum tantum designare, qui transehat, a quo majorem possit taxam exigere. Si enim poterat per plures subditos, ita potest & per unicum. Quod si merces expetita sit nimia a Principe imposita, videtur Princeps innodandus. Quia transit in onus. Nec quod una via prohibetur, scilicet sub ratione pedaggi, debet altera permitti, arg. cap. 4. de privil. & est regula juris in 6.

Cur igitur prohibeatur pedaggi, & guidaggi. Illud enim solvitur ob constructionem, & restaurationem viarum, pontium, &c. Hoc verò pro expensis custodiendæ viæ a latronibus, feris &c. quibus beneficiis gaudent etiam Ecclesiastici.

Respondéo. Ex solutione eorum, quæ habent rationem privatæ mercedis nullo modo læditur Ecclesiastica immunitas; quia nulla intervenit autoritas, nec coactio. At verò onera auctoritative imposita a Principe, vel Communitate, auctoritativeque exigenda, supponunt subjectionem eorum, quibus imponuntur, quique solutione talium onerum concurrere debent, velint, nolint ad expensas viarum, & custodiæ, ut sistamus in exemplo allato. Id autem non potest esse, nisi præjudiciale Ecclesiasticis, quorum immunitas ob specialem dignitatem eorum fert secum, ut sine proprio dispendio gaudeant publicis beneficiis. Alioquin omnibus, & quibuslibet oneribus possent ligari, cum saltem indirectè omnibus gaudeant beneficiis, quæ solutionibus laicorum præstantur.

Hinc Doctores, qui opinatur imponentes gabellas justas Clericis, quas & laicis imponunt non innodari ex Bulla Cænæ, intelligendi sunt quoad dictum canonem quintum Bullæ, damnantem generaliter omnibus impositas gabellas injustas, non autem speciatim tantam Ecclesiasticorum immunitatem, quam tutatur can. 18. Salonius autem inter eos, quos citat tom. 2. in 2. 2. D. Th. quest. 78. art. 5. contr. 2. absolutè negans, exigentes justas, & quas a sæcularibus exigere possunt, gabellas, innodari ex Bulla Cænæ, sed ex cap. Quamquam, de censib. in 6. a cujus vinculo, satisfacta parte per Bullam Cruciatæ absolvi possint, omnino audiendus non est, quia hic non punitur injustitia ex parte oneris, sed ex parte personæ gravatæ, quæ exempta est.

Atque hinc est, quod Clerici non possunt gravari pro salario Medici, ut declaravit S. Congregatio Immunitatis in Nullius 14. Februarii 1628. & 2. Augusti 1629. Quæ item censuit, Ecclesiasticos per seiplos dare debere aliquam contributionem Medico cum facultate Episcopi, quando solvitur ex contributione, quæ fit a singulis, ut in Albanen. 14. Augusti 1634. in Amalphitana 9. Novem-

Novembris 1631. in Spoletana 23. Augusti 1633. Et alibi censuit, viventes cum Ecclesiasticis eorum expensis non teneri ad contributionem salarii Medici, ut in Civitatis Castellanae 12. Decembris 1645. Et generaliter in Castellaneten. 18. Novembris 1664. & 28. Februarii 1668. censuit, Ecclesiasticos non teneri ad contribuendum pro Medico Communitatis absque eorum consensu, & beneplacito S. Sedis.

CONSULTATIO XXVI.

An, & quatenus Ecclesiastici præcipuè Regulares cogantur ad subeundum onus collectarum? Ubi de eorum animalibus, quæ dantur in societatem, ac de damnis datis ex decreto S. Congregationis in compendium collectis?

IN hac admodum ancipiti, ardua, & frequenti quaestione, quam nos sæpè tractavimus, inavuluit affirmativa sententia cum moderatione tamen, & restrictione, ut non ita passim collectari debeant, sicut collectantur laici, sed tunc demum quatenus sequentia cumulativè concurrant.

- 1 Primò scilicet, instare debet magna necessitas supervenientis belli, pestis, vel alterius eventus finitri, cui aliàs facile subvenire non possit, nisi Clerici cum laicis contribuant, ut probant in c. non minus, & expressè notat Abb. n. 5. & in c. adversus, de immunit. Eccles. & in Extravag. Benedicti XI. sub eodem titulo.
- 2 Secundò, debet concurrere cœqualis utilitas communis principaliter Clericis & laicis, vel saltem pietas, ut in d. c. Non minus, & c. adversus, & c. pervenit, de immunit. Eccles. Et de pietate animadvertit textus in l. ad instructiones, C. de sacros. Eccles.
- 3 Tertiò, oportet, quod onus sit tale, ut ad illud sustinendum laici non sufficiant, & sic perneceffe debet præcedere sufficiens excussio bonorum. Quia Clerici, & Ecclesia solum tenentur cum laicis contribuere in subsidium, si laicorum non suppetant facultates ad providendum dictis communibus necessitatibus æque principaliter concernentibus Ecclesiasticos, atque sæculares, ut in d. cap. Non minus, & cap. adversus, quemadmodum hanc conditionem consideravit dictus Benedictus in præcitata Extravagante, ibi: Ceterum sollicitè attendant Ecclesiarum Prælati, & alii Clerici Lateranense Concilium, quod in hujusmodi subventionibus solum casu necessitatis, aut communis utilitatis, ubi laicorum ad id non suppetant facultates, declaratione provida nescitur expedire, ac firmavit Rota in Valentina gabellæ 10. Decembris 1598. coram Orano, & in Brundusina Gabellæ 13. Februarii 1604. coram Pegna, & alii sæpè.
- 4 Quartò, requiritur, ut ad onus hujusmodi imponendum vocetur, & consentiat totus Clerus, itaut non sufficiat Episcopus cum Capitulo. Quia quod omnes tangit ab omnibus particulariter debet approbari, ut disponitur in d. cap. adversus, ibi: Verum si quando forte Episcopus simul cum Clero, ac perpendit Abb. in d. cap. Non minus num. 4. & 5. & tamen renitentiam totius Cleri ostendunt reclamaciones & recurus prævia appellatione, vel ad Metropolitanum cum introductione litis, vel ad sacram Congregationem Immunitatis, vel ad alium legitimum Judicem, ut fuit animadversum in suo casu per Rotam in d. Valentina Gabellæ coram Orano §. Minus verò.
- 5 Præterea etiam si imminet communis utilitas, & necessitas, ne facultates laicorum ad supportandum onus sufficiant, non idcirco Clerici, & eorum bona gravari possunt, inconsulto Summo Pontifice Romano, cujus consensus propter imprudentiam aliquorum Clericorum contribuentium, ubi contribuendum non est, ac se, & Ecclesiam servituti subjicientium, requiritur omninò, ut est textus in d. cap. Non minus, & cap. Adversus, de immunit. Eccles. & firmavit Rota in præcitata Valentina Gabellæ coram Orano, §. Non etiam si imminet, & in dicta Brundusina cor. Pegna, §. Quinto in istis oneribus imponendis.
- 6 Demum necesse est, quod ad hæc onera, & impositiones persolvendum, postquam supradictis requisitis concurrentibus imposita fuerint, Clerici, ac personæ Ecclesiasticæ, non a ministris laicis, sed a suo Episcopo, & superiore Ecclesiastico compellantur, propterea quod Principes, & Potestates sæculares non possunt, in his se intromittere. Innoc. in d. cap. Non minus num. 6. Bald. in d. l. Ad instructiones num. 5. & 6. cum aliis per Rotam in cit. Brundusina, §. Tostremò, & per Ciarlin. contr. for. lib. 1. cap. 103. num. 29. & 30. & per Philip. Mainard. de privit. Eccl. art. 23. & 33. & nos alibi fusius.
- 7 His itaque non concurrentibus, Ecclesiasticis satis fun-

datam de jure suam intentionem habent, ne teneantur ad solutionem collectarum, atque onerum pro bonis ab se possessis. Quia bona Ecclesiastica ab his impositionibus semper censentur immunita. Unde nisi adsit specialis impositio facta ab Ecclesiis, vel Ecclesiasticis perlonis autoritate Apostolica, ipsæ non comprehenduntur, atque adeò exigentes sunt excommunicati, d. c. Non minus, & c. Adversus, de immunit. Eccles. c. 1. & c. Clericis, in princ. & in §. Nos igitur, eod. tit. in 6. ac statuitur in Bulla Cœnæ Domini can. 7.

Præsertim fundatam habent suam intentionem Regulares in amplissimis privilegiis a Sede Apostolica, illis concessis, ut sint immunes a quibuscunque collectis, & exactionibus cum amplissimis clausulis, & in quibusdam cum clausula speciali, sicuti in privilegiis Societatis Jesu, & Congregationum S. Benedicti, & Religionis Hierosolymitanæ, quod non comprehendantur sine specifica mentione, ac derogatione privilegii, itaut non sufficiat mentio, aut derogatio per clausulas generales, ac proinde, non facta illius mentione, ac derogatione, dicitur adesse defectus intentionis Papæ, & Regulares hujusmodi, ac illorum bona remanent cum Immunitate a collectis, & aliis oneribus, juxta notata in l. si quis, in princ. ubi Bart. & alii de leg. 3. Roman. conf. 486. num. 9. Paris. conf. 42. num. 26. lib. 4. Cassad. dec. 38. num. 8. super reg. & Rot. divers. dec. 137. num. 4. par. 1. & 304. part. 2.

Ac præsertim si ejusmodi privilegia transierint in contractum inter Communitates & Ecclesiasticos. Et ideò facilius excluduntur Communitates a prætensionibus collectarum, atque onerum, cum ex eo, quod in his materiis potissimum attenditur concordia juxta textum in cap. ex multiplici, de decim. tum etiam quia concurrat duplex, immò triplex vinculum, nempe privilegia, & conventiones cum assistentia juris divini, & canonici. Et jus Ecclesiasticorum remanet fortius, & efficacius, cum difficile rumpatur, c. 1. de tregu. & pac. ac fusè Gonzal. gloss. 13. n. 92. & seq.

Atque itaut non obtent contrariæ resolutiones, atque sententiæ. Quia non procedunt in terminis Regularium, qui habent privilegia, & conventiones particulares, sed solum in cæteris Ecclesiasticis, qui non habent ejusmodi privilegia; atque adeò non potest fieri extensio ad casum de jure diversum, ac in specie privilegiatum, Innoc. in cap. Venientes, ibique Felin. & alii communiter, de præscript. Præcipuè quia sententiæ sunt stricti juris, & strictè interpretationem accipiunt, Rota in recent. decis. 332. in fin. p. 1.

Neque obstat contraria consuetudo. Tum quia non præsumitur, & ideò plenè ac concludenter probanda est ab eo, qui in ea se fundat, Gloss. in l. 1. v. probatis, Cod. quæ sit longa consuetudo, Corn. conf. 174. num. 5. lib. 2. Paris. conf. 25. num. 18. lib. 1. Præsertim cum sit contra jus, & sic debet esse præscripta juxta notata communiter in cap. fin. de consuetud. Rota decis. 6. de consuet. in nov. Quæ potius in effectu erit præscriptio, cum agatur de detrahendo juri Cleri, & acquirendo Communitatibus, Seraph. decis. 410. Garz. p. 5. cap. 4. num. 98. & seqq. Jus autem non solum assistit Ecclesiasticis, sed resistit laicis, ut abundè ostensum est, & ideò requiritur immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo ad textum in c. 1. ubi communiter Doctores de præscript. in 6.

Ex quibus sequitur, non subsistere prætensionem, quod sit recurrendum ad consuetudinem locorum viciniorum. Quoniam id non procedit, quando jus est clarum, ac certum: tunc enim illud est attendendum, solumque recurritur ad consuetudinem aliorum locorum, quando jus est dubium, & non adest particularis consuetudo in loco particulari, ut post tradit Innoc. in cap. fin. sub num. 8. & seqq. de offic. Archid. Abb. in cap. cum olim num. 4. & 7. de consuetud. ac Mohed. decis. 3. num. 2. de decim. Et nihilominus cum adsint plura loca magis vicina, in quibus ab Ecclesiasticis nihil solvitur, hoc solum esset attendendum, tamquam conforme dispositioni juris communis, & non consuetudo, ac solum aliorum locorum. Quia consuetudo est etiam stricti juris, & non extenditur de loco ad locum, sed potius in dubio debet attendi dispositio juris communis, quæ viget in locis vicinioribus, Innoc. in cap. tua, de decim. Rota dec. 6. num. 10. de consuetud. in nov. Dec. conf. 483. num. 22. & Seraph. decis. 1159. num. 6.

Sic etiam est fundata intentio Ecclesiasticorum, quoad collectas animalium, quæ dantur in societatem. Quia semper retinet eorum dominium, nec fuerunt simpliciter communicata, quando fuerunt data in societatem, & ideò gabellæ, & collectæ, quæ imponuntur ratione animalium, non debentur in hoc casu, in quo animalia remanent sub dominio Ecclesiasticorum, latè Surdus post alios conf. 301. num. 90. & confil. 504. num. 11. & seqq.

- seqq. Pro quibus extant hæc decreta Sacræ Congregationis Immunitatis.
- 15 Clerici non tenentur ad onus affidæ. In Hostunen. 22. Octobris 1667. & in Sveshana 14. Maji 1669.
 - 16 Animalia propria Clericorum non tenentur ad affidam. In Firmana 10. Septembris 1629.
 - 17 Retinens ad societatem animalia Ecclesiasticorum gaudet immunitate a solutione affidæ, & aliarum impositionum. In Spoletana 9. Octobris 1629.
 - 18 Circa affidam in Provincia Marchiæ, servanda est consuetudo cujusque loci Marchiæ.
 - 19 Animalia Ecclesiasticorum sunt exempta a gabellis. In Auximana 26. Maji 1634.
 - 20 Sunt etiam in totum immunia a gabellis communicativis. Ibid.
 - 21 Subhastatio facta super animalibus Clerici pro portione bonorum fratris sæcularis, cum quo vivit, est invalida. In Sorana 26. Augusti 1636.
 - 22 Animalia Clericorum non possunt cogi a Principe ad trituranum frumentum laicorum, ne ipsius quidem Principis. In Castrensi 7. Septembris 1666.
 - 23 Damna dantes in bonis Ecclesiasticis, non debent molestari per Judicem laicum. In Anconitana 19. Aprilis 1627.
 - 24 Custodes animalium Clericorum, non debent molestari a Judice laico ob causam damnorum datorum. In Romana 11. Augusti 1618.
 - 25 Quoad pœnam damnorum datorum, fervetur decisio in Tudertina coram Cardinali Lancellotto. In Assisien. 9. Novembris 1602. 10. Septembris 1629.
 - 26 Quando damna dantur casualiter, potest tantum exigi æstimatio noxæ. In Anagnina 4. Decembris 1629.
 - 27 Cognitio damnorum datorum a subditis Ecclesiasticorum spectat ad Curiam Ecclesiasticam. In Tudertina 29. Januarii 1636. & in Castren. 12. Novembris 1652.
 - 28 Damna data non possunt exigi a colonis Ecclesiasticorum per Judices laicos. In Firmana 9. Octobris 1629.
 - 29 Animalia Ecclesiasticorum non comprehenduntur in gabella imposita super pascua Communitatis. In Laquedonen. 31. Januarii 1628.
 - 30 Nec in statutis laicorum prohibentibus moram, vel ingressum quibuscunque animalibus in territorio Communitatis. In Brundusina 9. Decembris 1602.
 - 31 Sacra Congregatio Boni regiminis 4. Februarii 1661. *Il figliuolo del Mandatario del Vescovo di Narni è tenuto non solo all' emenda del danno dato, ma anche alla pena, che spetta in virtù della Bolla di Sisto Quinto.*
 - 32 Episcopus potest deputare custodes pro damnis datis in bonis Ecclesiasticis, & personarum Ecclesiasticarum.
 - 33 Custodes animalium Ecclesiæ, seu Ecclesiæ coloni non tenentur, nisi ad damna data, eorumque æstimationem, non autem ad pœnam, quando damna sunt casualiter data 1611.
 - 34 Barones, & Communitates non possunt exigere pœnam damnorum datorum ab animalibus Ecclesiasticorum, neque affidam, vel diffidam ab Ecclesiasticis eo modo, quo exigitur a sæcularibus. In Hostunen. 24. Jan. 1668.
 - 35 S. Congregatio Immunitatis die 29. Januarii 1636. facta relatione de intentione S. D. N. super observatione Bullæ Pii IV. pro statu Urbini, censuit, servandam esse resolutionem ab eadem S. Congregat. factam die 29. Julii 1627. scilicet non esse observandam, cum non habeat locum nisi in oneribus merè realibus, certis, & invariabilibus. Ideoque præter onera Cameralia noluit alia onera vigore dictæ Bullæ esse solvenda.
Vide alia, quæ de hac re in tomo primo dicebamus.

CONSULTATIO XXVII.

An, & quatenus Clericus pulsans laicum apud Judicem laicum, a laico pulsato reconventus in eodem iudicio, teneatur apud eundem Judicem laicum respondere?

An hæc reconventio permittatur tam in principio litis, quam post litis contestationem, vel per totum cursum iudicii, an etiam post sententiam?

Et quis exequi debeat decretum, a Judice laico emissum in Clericum reconventum?

AD primum quidem opinio, quæ affirmat magis communiter recepta est. Pro ea refertur cap. 1. §. *cujus in agendo*, ubi Gloss. 3. *quest. 8. cap. 1. & 2.* ubi Doctores de mutuis petit. l. *Cum Papinianus*, Cod. de sent. & interl. divers. Jud. Auth. & consequenter, Cod. eod. tit. Glossa in can. Denique 96. d. & in can. Multi 2. *quest. 1.* illamque

tradunt Gloss. in c. 2. de for. comp. Boer. dec. 14. Afflic. dec. 173. Farinac. de inquis. *quest. 8. num. 99.* Surd. lib. 3. *conf. 396.* Tollet. lib. 1. *cap. 27.* Graff. par. 1. lib. 4. *cap. 18. num. 124.* Thomas Delbene de immunit. *cap. 6. dub. 1. num. 6. & cap. 7. dub. 11. num. 1.* Squillant. de privil. Cler. *cap. 7. num. 61.* aliique. Patet ex ratione, quæ habetur in d. §. *Cujus in agendo*, æquum nimirum est, ut cujus in agendo, qui observat arbitrium eum habere contra se Judicem non dedignetur. Quæ confirmatur, quia obvian- dum erat, ne reus actorem traheret ad alia iudicia, & sic deviare, ne actor coram primo Judice ageret, & litem prosequeretur; unde id videtur potius in favorem Clerici inductum, quam contra ipsius exemptionem.

Oppositum tamen huic communi opinioni sentit 2 Abb. in cap. *At si Clerici*, num. 21. de iudic. dicens, non posse Clericum reconveniri coram laico, quia regula de reconveniendis Clericis coram Judice laico non est recepta de jure canonico. Quod etiam fatentur Raym. lib. 3. *tract. 6. cap. 1. num. 2.* & alii, quos refert Farinacius de inquisit. *quest. 8. num. 69.* ac sequitur Marth. de jurisd. par. 4. *cas. 107. in fin.* Merl. in *empor. utriusque jur. tit. 2. de jurisd. omn. Jud. quest. 13. num. 2.* ubi hanc quæstionem gravem, & difficilem appellat, ad eamque solvendam opus esse nova Pontificis decisione, atque ait, hoc oppositum esse verius in puncto juris, licet prior opinio sit magis communis, & recepta in praxi.

Et sanè considerandum est, quod, ut Clericus recon- ventus apud Judicem laicum, apud eundem respondeat, non satis expressè in jure canonico statutum reperitur. Nam in eo can. 1. §. *cujus in agendo*, solum dicitur, quod in eodem negotio, qui pro se habet Judicem, eundem debet sustinere contra se. Unde non est expressè sermo de causa reconventionis sed de eadem causa, in qua quis tam propitium, quam adversum potest habere Judicem, licet Glossa in eodem negotio explicet, dum sunt iidem Judices, & litigatores quo modo locum habet reconventio. Et hoc dictum desumptum est ex jure civili d. l. *Cum Papinianus*, Cod. de sent. & interloc. ut ibi notat Glossa; quæ tamen non loquitur generaliter de omni reconventione. Solum enim Papinianus intellexit, quod, si tu me conveniens actione mandati, ego possum te convenire contraria mandati, aliàs non. Et, licet Justinianus auxerit intellectum ejus legis ad omnes causas in d. Auth. & consequenter, Cod. eod. tit. id tamen factum est post Zephyrinum Pontificem, cujus est canon ille 1. *caus. 3. quest. 8.* Unde non ob id extensio faciendæ est, etiam quoad jus Canonicum. Sic quoque in cap. 1. de mut. petit. sermo tantum est de reconventionem inter Clericum coram Judice Ecclesiastico, non autem inter Clericum, & laicum coram Judice laico, & in c. 2. solum decernitur, quod si in causa conventionis Judex delegatus agit appellatione remota, idem debet servari in causa reconventionis.

Nihilominus censeo, non esse recedendum a communi recepta cum hisce tamen limitationibus. Prima est, ut reconventio locum non habeat in criminalibus, sive agatur principaliter, sive etiam incidenter tantum, sed in solis civilibus. Ita Glossa, Abbas, & Jo: Andreas in d. cap. *At si Clerici*, de iudic. & in dist. cap. 1. de mut. petit. Item Glossa in dist. cap. 1. 3. *quest. 8.* facitque cap. *Prius ead. caus. quest. 11.* & cap. *Neganda 2. quest. 2.* ac tradunt Clar. in pr. crimin. lib. 5. §. *fin. quest. 36.* Carol. de Graff. plurimos citans esse d. 1. num. 763. Ugolin. in Bull. Cær. par. 2. cap. 15. §. 1. num. 9. Duard. in eadem *quest. 11. num. 66.* Bonacin. ibid. *punct. 6. num. 8.* Tollet. lib. instr. cap. 38. num. 10. in fin. testans esse communem, & a consuetudine approbatam, Graff. lib. 4. dec. aur. cap. 18. num. 128. Scortia citans alios *theorem. 424. col. 4.* Reginald. in prax. for. pœnit. tom. 1. lib. 9. num. 351. & seq. Squill. dist. cap. 7. num. 69. & Delbene locis allegatis. In causa enim criminali de jure civili non habet locum reconventio, nisi fiat de majoribus criminibus, quam sint illa, de quibus reus accusatus est. De jure verò canonico nullatenus locum habet antequam reus condemnatus, vel absolutus sit. Imminet enim non leve periculum, ne quis ad vindictam perverteret justitiam, & contra accusatorem, testes, ac Judicem subornare conetur, dum se videt illius causa vexari. Tunc autem non est amplius locus reconventioni, quæ post sententiam, immò & post conclusionem in causa non admittitur. Unde si tunc laicus velit vicissim accusare Clericum, Judicem Ecclesiasticum adire debet, sequendo forum rei, cap. *Experientie*, & cap. *si quis cum Clerico 11. quest. 1.* Dubitatur tamen, an quando pro crimine agendum esset civiliter, non criminaliter, locum

- locum habere possit reconventio? Concedunt quidam, negant melius alii, inter quos Carolus de Grassis, Duardus, & Clarus loco citato asserentes, esse communem.
- 5 Secunda. Super spiritualibus, vel annexis spiritualibus, ut est causa decimarum, juris patronatus, & hujusmodi, non permittitur reconventio, *cap. discernimus, cap. quanto, de judic. cap. tuam, de ordin. cognit.* Glof. in *cap. 1. 3. quest. 8. & in cit. cap. 1. vers. super suis, de mut. petit.* Carol. de Grass. cum pluribus num. 766. Abb. in *dist. cap. At si Clerici, num. 20. de judic.* Grassus & Duardus ubi supra, & Delbene eo *cap. 7. dub. 11. sect. 1. num. 3.* Ratio est, quam asserit Glossa in *dist. cap. 5. de mut. petit.* quia reconventio potest dare jurisdictionem in personam solum, quatenus tanquam actrix iudicio laici fori se subdit. Si igitur causa de se non est talis, quæ ad iudicem laicum posset pertinere, non acquirit is reconvenire jurisdictionem Specul. *ad §. Nunc dicamus num. 9. Caravit. super rit. 67. num. 14. & Farinac. dist. quest. 8. num. 102.*
- 6 Tertia. Reconventio locum non habet, nisi reconveniat nomine proprio Clericus agens nomine proprio, Grassus in *cit. loc. referens Bartolum in d. cap. At si Clerici, num. 14. de judic.* quare si Clericus agit tanquam tutor, curator, aut procurator alicujus, non poterit reconveniri coram Iudice, coram quo agit; quia cessat ratio, propter quam conceditur reconventio, Carol. de Grass. *dist. eff. 1. num. 768.* Sic etiam Clericus agens nomine Ecclesiæ, non potest reconveniri nomine proprio, quia non agit ipse, sed Ecclesia, cujus est procurator. Neque est reconveniendus nomine Ecclesiæ, quia non est procurator in causa reconventionis. Siquidem etiam Ecclesiæ posse reconveniri, affirmat Jo: Andr. in Glossa marginali *d. cap. 1. de mut. petit.* Quamquam oppositum videatur receptius apud Carolum de Grass. num. 782. ex Baldo, & Alexandro de Nævo, quos ille adducit. Ea ratione, quod Ecclesia nunquam potest laico subjici. Id quod videtur deturmi *ex cap. 1. de judic.* ubi cum Communitas laica reconvenit Monasterium coram Iudice laico, causa expeditur per Iudicem Ecclesiasticum. Similiter neque agens nomine proprio reconveniendus est nomine Ecclesiæ. Quia tunc causa reconventionis non ipsum tangit, sed Ecclesiam quæ est persona distincta, quamvis ipse esset Ecclesiæ procurator, *argum. leg. questum, ff. de in jus vocan.* Carol. de Grass. num. 768. & 785. Duard. *loc. allegat. num. 68.*
- 7 Quarta. Reconventio facta coram Iudice feudi non habet locum, nisi causa reconventionis sit feudalis. Siquidem laicus dominus feudi non est Iudex competens Clerici, nisi in causa feudali, ratione cujus feudi ipsi subditur, ut alibi dictum est. Reconventio autem non dat jurisdictionem super causam, quæ aliàs ad Iudicem non potest spectare, ut etiam dicebamus, Duard. num. 66. & ita intelligendus est Mysingerius *centur. 1. observ. 10.* & Carol. de Grass. num. 767. dum sine distinctione asserunt, in causa feudali non permitti reconventionem.
- 8 Quinta. Reconventio locum non habet quando Clericus convenit laicum coram Iudice laico super expoliatione possessionum Ecclesiasticarum, si in fraudem laicus expoliavit, ut accedente Ecclesiastico ad Iudicem laicum possit ibi eum reconvenire. Ita habetur *ex cap. relatum §. Ad hoc, juncta Glossa in v. Coram seculari, de jur. patr. cap. literis, & cap. conquestione, de restit. spol.* Quamvis Glossa etiam non interveniente fraude, velit, hoc esse generale, ut in conventionione de expoliatione. Quod annotarunt quoque Specul. & Caravit. *locis citatis.* Et quamvis Reginald. *cit. num. 352.* absolute asserat, in causa expoliationis reconventionem non habere locum per textum *in cap. fin. de ordin. cognit.*
- 9 Sexta. Nec generaliter locum habet reconventio in iis casibus, in quibus locum non haberet contra actorem laicum. Quia non debet plus operari contra Clericum, quam contra laicum, Duard. *loc. cit.* ubi aliquos casus refert, & Carol. de Grass. num. 770. 771. & 773. ac seqq. & 786. qui licet exemplificet de laicis, ea tamen reconventis Clericis sunt communia.
- 10 Septima. Non habet locum reconventio ubi consuetudine inductum est, ut reconventio Clerici non fiat sub eodem Iudice, sed tantum sub Ecclesiastico, Duard. *ibid. vers. quod quidem verum,* Carol. de Grass. num. 787. Scacc. in *tract. de judic. part. 1. cap. 11. num. 93.* alios allegans. Quod sane verum est, si velimus, reconveniri coram Iudice laico esse Clericis odiosum. Militat enim tunc, quod hæc consuetudo, utpotè legitima potuit induci, ac proinde quod debeat servari. Quo casu dubium esse posset, an trahens contra prædictam consuetudinem Clericum reconventum ad Tribunal laicum contraheret censuram *can. 15. Bullæ Cœnæ,* quod dubium potest esse generale de omni consuetudine. Siquidem ex una parte non traheret contra juris canonici dispositionem, sed tantum contra consuetudinem. Ex alia verò dispositio juris non videtur excludere legitimas consuetudines, utpotè quæ jus interpretantur. Unde sicut trahens ex legitima consuetudine, si daretur contra, vel præter juris canonici dispositionem, non innodaretur, non obstante, quod dicatur tantum, *præter juris Canonici dispositionem;* ita videtur esse contra quod debeat innodari, quia contra legitimam consuetudinem traheret. Si autem velimus, reconventionem sub eodem laico Iudice Clericis actoribus esse favorabilem, non est de facili consuetudo in contrarium admittenda. Et ex hoc puncto pendet resolutio multorum, quæ in controversiam veniunt circa præsentem materiam.
- 11 Octava. Reconventio generaliter locum non habet, ubi intervenit fraus, non solum ex parte rei reconvenientis, ut supra, sed etiam ex parte Clerici actoris, ideò convenientis, ut in causa, super qua est reconveniendus iudicetur non ab Ecclesiastico, sed a laico, Glof. in *can. 1. §. Cujus in agendo 3. quest. 8. & latè Doctores, quos refert ac sequitur de Grass. num. 769. & 782.* Suadetur, quia fraus & dolus nemini patrocinari debet, multò minus in hoc casu, quo iurisdicchio laici iudicis in Clericum ex necessitate prorogatur a lege, quæ temper dolum excludit, unde eo casu prorogaretur ab homine, quod fieri non potest juxta ea, quæ habet Aretin. in *§. Idem juris est, nu. 46. in fin. de except.* Tum quia certum est, Clericum non posse renunciare foro Ecclesiastico.
- 12 Nona. Reconventio non habet locum in causa appellationis, *l. 2. §. legatis, ff. de judic. & notant Guidopap. decis. 85. num. 55. Ricc. part. 1. collect. dec. 112. Ambros. de immunit. cap. 20. num. 40. Marant. par. 4. dist. 6. nu. 24. & Squillant. d. privit. 7. num. 67.* Quia, quando quis appellat, non sua sponte dicitur agere, sed coactè, ut relevetur a gravamine, sibi a Iudice illato, & ob id cessat ratio reconventionis.
- 13 Decima. Reconventio non habet locum coram arbitro. Quia is non potest judicare, nisi contenta in compromisso, *cap. Cum dilectus, de arb. leg. his, ff. eod. tit. & observant Specul. cit. loc. & Caravit. ibid. num. 12.* Quam limitationem juxta de Grassis num. 780. procedit in arbitrio voluntario, secus verò coram arbitris eligendis ex dispositione statutorum ex Romano *singul. 683.* Marant. *ead. dist. 7. num. 12. & Mar. Ant. Blanc. in tract. de comprom. in 4. q. princip. n. 23.*
- 14 Undecima. Non procedit in agente pro deposito, cum cesset in eo ratio reconventionis, *cap. Bonafides, de deposit. Mathesil. in d. a. ubi. & consequenter, n. 10. ac Socin. in d. e. 1. de mut. petit. n. 61.*
- 15 Duodecima. Neque procedit, si reus conventus esset excommunicatus vitandus juxta Extravag. *Ad evitanda,* Tunc enim non poterit reconvenire Clericum actorem. Glof. in *cap. Intelleximus, v. Conveniri de judic.* Caravit. num. 16. Carol. Grimald. in *addit. ad Tartagl. in prax. Magn. Cur. Vicar. in fin. c. 3.*
- 16 Tertiadecima. Reconventio non habet locum, si fiat de re, quæ non habet connexionem cum petitione. Tunc enim Clericus reconveniri debet non coram Iudice laico, sed Ecclesiastico. Exempli causa. Si Clericus petat a laico coram Iudice seculari centum ex causa mutui, & ille reconveniat Clericum petendo commodatum. Quia cum causæ sint diversæ, dividendæ illæ erunt & consequenter Clericus ratione reconventionis remittendus erit ad Iudicem Ecclesiasticum, ut per Anton. Ripol. *de jurisd. omn. Judic. cap. 1. num. 124. Thefaur. lib. 1. quest. for. 98. ac Delbene d. cap. 7. dub. 11. sect. 1. num. 2. contra Vivium tom. 1. decis. 49. num. 6.*
- 17 Eadem communis sententia primò ampliatur, ut locum habeat reconventio, etiam si Clericus vellet a sua petitione desistere, ne cogatur respondere coram Iudice laico. Quia sicuti post litem contestatam, vel aliam ob causam jam non potest se retrahere a iudicio, ita non potest declinare reconventionem; alioquin potest ei Iudex laicus denegare audientiam in sua causa petitionis, Carol. de Grass. num. 748. & 794. cum aliis bene multis. Patetque ex simili. Appellans enim non potest renunciare appellationi, invito appellato, ut per Bartol. in *l. si quis libellos Cod. de appell. Surd. decis. 143. num. 3. Afflict. decis. 1173. Thefaur. lib. 5. quest. for. 98. Marcell. Calàglos. 1. num. 46. de Franch. decis. 349. Ambros. d. cap. 20. num. 36. & Squill. cl. privit. 7. num. 66.* Secus est, si re adhuc integra, vellet Clericus desistere, cum tunc liberum id unicuique sit, & reo ante reconventionem non

- non est jus quæsitum, de Franchis *d. dec. 349.* Marant. *ead. dist. 6. num. 54.* & Bonac. *de legib. disp. 20. quæst. 2. pun. 1. §. 4. n. 5.* Unde tunc reconventio non habet locum sub eodem Judice.
- 18 Secundò, ampliatur, ut locum habeat non solum coram Judice ordinario, sed etiam coram delegato ad instantiam actoris, vel utriusque partis; secus est, si sit delegatus tantum ad instantiam Rei. Nam militat in primo casu eadem ratio, de qua *in d. l. Papinianus*, eum habere Judicem contra se, in quem pro se consentit, *Specul. in tit. de reconvent. §. 1.* Bart. & Bald. *in auth. & consequenter*. At in posteriori casu instantia rei non potest esse præjudicialis actoris Clerico privilegiato, cum præsumatur Judex favorabilis reo laico, Carol. de Grassi, *a num. 751.* Unde cessat ratio allata in *d. l. Papinianus*, Marant. *d. dist. 6. de judic. convent. & reconvent. num. 13.* Ambros. *d. cap. 20. num. 42.* & alii. Additque de Grassis, item locum esse reconventioni, etiam si Judex ordinarius vocaretur delegatus in qualitate, in quantum scilicet reus obtinisset, quod in causa conventionis ageret de plano, vel summarie, seu sola facti veritate inspecta. Siquidem quoad substantiam non est delegatus ad instantiam Rei. Et ideo non dicitur reus reconvenire, tamquam coram delegato ad instantiam sui, sed simpliciter, tamquam coram Ordinario. Immo cum qualitas sit favorabilis reo, ut supponitur, vel præsumitur, & in reconventionem fit eadem servanda, non oritur inde aliquod Clerici, qui in reconventionem reum inducit, præjudicium. Et quod dictum est de jurisdictione delegata, idem de prorogata sentiendum est, de Grassis *num. 760.*
- 19 Tertiò ampliatur tam in judiciis ordinariis, quam summaris, *l. sed hæc, §. non solum ff. de proc. & l. 1. ff. de damn. infest.* & ibidem Squill. *num. 65.* Quando tam causa conventionis, quam reconventionis est summaria. Vel si una est summaria, & alia ordinaria, si reconveniens renunciat privilegio reconventionis, ut utraque causa simul terminetur juxta dispositionem *d. auth. & consequenter de sent. & interloc.* aliàs secus, cum simul expediri non possit, *Specul. de reconvent. §. Nunc dicamus, num. 11.* Menoch. *de retin. poss. remed. 3. quæst. 84. num. 75.* Caravit. *super d. rit. 67. num. 7.* Carol. de Grassi. *num. 774.* de Franch. *decis. 193.* & alii.
- 20 Ad secundum. Duardus in dictam Bullam Cœnæ Domini *cit. n. 66.* asserit, hanc reconventionem fieri posse dumtaxat ante litem contestationem, non deinceps.
- 21 At Caravit. *super d. rit. 69. num. 6.* dicit, esse locum reconventioni, donec in causa conclusum non fuerit, pro quo allegat Glossam, *in d. cap. 1. v. respondere de mut. petit.* quod intelligit secundum temperationem Bartoli in *d. auth. Et consequenter, num. 12.* Ac videtur etiam decisum *in cap. dispendia, §. reus quoque de rescript. in 6.* ubi tempus reconventionis dicitur esse, durante judicio. Ait autem Glossa, judicium durare, donec negotium discutitur, quæ discussio non est postquam conclusum, & renunciatum est.
- 22 Carolus verò de Grassis *de effect. Cleric. effect. 1. num. 762.* alios citans, opinatur, etiam post conclusionem locum esse reconventioni, & usque ad latam sententiam exclusivè, fortè quia apud ipsum eo usque dicitur durare judicium. Subdit tamen, quod, si post conclusionem fiat reconventio, tunc non habet eum effectum, ex quo Judex debeat in utraque causa pari passu procedere, & simul causas terminare, cum jam sit conclusum in una, bene tamen habebit effectum, quod actor teneatur stare juri, & assistere judicio coram Judice laico.
- 23 Tenendum tamen est cum Ambrosino *d. cap. 20. num. 38.* Bonacin. *de legib. d. disp. 10. quæst. 2. p. 1. §. 4. nu. 5.* Delbene *d. sect. 1. num. 4.* Squillan. *cit. cap. 7. num. 63.* & cum Doctoribus communiter, hujusmodi reconventionem fieri debere incontinenti, in ipsos litem exordio per Clem. Sape, *de verb. signif.* ibique Glossam, citantem Alanum, Tancredum, Goffredum, Hostiensem, Jo: Monachum, & Accursium, scilicet ante litem contestationem, vel statim post litem contestatam, & addit Glossa, quod & si reus reconvenire possit actorem usque dum durat judicium, non tamen illa conventio vim veræ reconventionis habebit. Ratio autem est, quia causa reconventionis simul cum causa conventionis tractanda est, & expedienda sub eadem sententia per textum *in cap. 2. de ordin. cognit. cum similibus*, ac tradunt Imola, & alii in *d. cap. 1. de mut. petit. Dec. conf. 200. num. 2.* Lancellott. *de attent. part. 3. cap. 24. quæst. 10. num. 10.* Igitur, si circa initium litem non fiat reconventio, cum non possit executioni demandari simultanea hæc cognitio, auferitur necessitas, quæ in Judicem laicum prorogabat jurisdictionem super Clerico, cum nimirum possit, tamquam distincta causa ritè per Judicem Ecclesiasticum expediri.

Et quamquam reconventio aliquando admittatur in quacumque parte judicii, tamen id procedit secundum Ambros. *num. 39.* quem sequitur Squill. *d. num. 63.* quando fit coram Judice competente, quo in casu admittitur reconventio; sed causæ simul non tractantur, nec decidentur, & per reconventionem non retardatur processus causæ principalis. Sed quando fit coram Judice incompetente respectu causæ reconventionis, & post litem contestatam ex intervallo, non habet privilegium prorogativum jurisdictionis, nec modo aliquo admittitur, parte opponente, & contradicente; secus si non contradiceret reconventioni, & ei consentiret, ut declarat Vinc. Honded. *conf. 41. nu. 10. lib. 1.* quem sequitur Ambros. *loc. cit. & Squill. n. 64.*

Ad tertium quod attinet, videtur dicendum, quod 24 Judex laicus non solum possit sententiam ferre in causa reconventionis, sed etiam exequi, dummodo sit sine distinctione, aut coactione personali, loco, cui executionis in rebus fieri potest. Ita Salgad. *de protecl. Reg. tom. 2. p. 4. cap. 14. num. 96.* & Pereyr. *de man. Reg. p. 2. c. 51. n. 1.* ac alii. Si enim in hoc casu reconventionis admittatur, non habere locum privilegium exemptionis a foro laico, utique Ecclesiasticus judicari poterit instar laici, salvo privilegio Canonis, seu distinctione personali, quæ induit rationem punitionis criminalis. Siquidem supra diximus, modum procedendi criminaliter non habere locum, dum Clericus reconvenitur.

At verò tenendum est, non posse ipsum Judicem laicum 25 exequi suam sententiam neque in personam Clerici, neque in res illius, sed executionem pertinere ad Judicem Ecclesiasticum ad instantiam Judicis laici. Ita docent ex communi Imol. & Butr. *in c. postulasti, de for. comp. Mar. Socin. in d. c. 1. de mut. petit. Viv. dec. 49. lib. 1. n. 6.* Bonac. *d. disp. 10. q. 2. p. 1. §. 4. n. 5.* Urfill. *ad Afflict. d. dec. 73.* Bellett. *p. 1. disquis. Cler. fol. 294. n. 13.* Duard. *in Bull. Cæn. lib. 2. can. 15. q. 11. n. 66.* Anton. de Marin. *resol. quotid. c. 53. num. 15.* & 16. Dian. *p. 1. tr. 2. resol. 21.* Squill. *d. c. 7. num. 74.* Delbene *d. c. 7. dub. 11. sect. 2. nu. 3.* ac sequi ubi rem exemplis illustrat, & Genensis *in prax. c. 2.* atferens in Curia Archiepiscopali Neapolitana in casu prædicto servari, quod visa sententia, & processu Judicis secularis, dicta Curia mandet executionem fieri contra Clericum a laico reconventum coram Judice seculari, & ab eo in bonis condemnatum. Quia coactio supponit jurisdictionem, quam, seculis occasione reconventionis, Judex secularis in Clericum non habet.

Illudque primò monendum puto, quod licet in causa 26 reconventionis Clerici debeat attendi per Judicem laicum in decisiõis jus Canonicum; quia, & si prorogetur jurisdictionis in personam aliàs non subjectam, nulla tamen est ratio, cur secundum suas leges judicari non debeat, in ordinariis verò permittitur jus civile, & consuetudo, ac ritus Curie, in qua litigatur. Secundò, Clericum ita reconventum a sententia lata in causa reconventionis appellare non ad Judicem Ecclesiasticum, sed ad laicum superiorem ejus, qui sententiam tulit. Sicut enim Judex laicus inferior fuit competens in ferenda sententia, ita laicus superior est competens revisionis, seu appellationis. Quod antea etiam monuit Carolus de Grassis *n. 792. cum seq.*

CONSULTATIO XXVIII.

An reus citra allegationem immunitatis, permittendo se pluries examinari a Judice seculari etiam cum tormeritis, valeat, postquam crimen confessus fuit, de illa opponere?

Et an supposita nullitate primæ capture in loco immuni, facta ex eadem causa in loco non immuni ab altero Judice, priusquam Ecclesia fuerit redintegrata ratione primæ, sit etiam nulla?

PRimi dubii decisio pendet a resolutione illius articuli, An confugiens ad Ecclesiam, ac inde extractus, possit renunciare beneficio immunitatis? Et affirmativam tenent ex regula, quod quisque potest renunciare suo favori, ac privilegio *c. uxor 33. 17. quæst. 4.* cum similibus, Archid. *in c. frater. 10. num. 2. 17. quæst. 4.* Jo: Vitich. *de immuni. Eccles. num. 56. tract. tom. 13. p. 1. fol. 14. a tergo,* Rhemig. *de Gonnis eod. tr. fallent. 12. num. 1. post med. d. t. 13. p. 1. fol. 98.* Navar. *in manual. c. 25. num. 21. post med. & Barbol. de jur. Eccles. univ. lib. 2. c. 3. num. 58.*

Negativam verò tuentur ea ratione, quod privilegium immunitatis principaliter, ac directe concessum fuit Ecclesiis ob reverentiam eis debitam, quamvis indirectè resultet in beneficium reorum, qui ad eas confugiunt, nec propterea possunt illi renunciare, Petri. Pech. *de arrest. & jure sistendi c. 9. num. 3. & 6.* dicens receptissimam,

mam, Decian. *tract. crim. tom. 2. lib. 6. c. 26. num. 12.* qui in specie reprobatur dictum Joannis Vischis asserendo, nil allegare, quod probet, Bobadil. *in politic. lib. 2. c. 14. num. 29.* Mastril. *decif. 169. ex num. 8.* ubi contrariis respondet, ac ita in facti contingentis declaratum fuisse, testatur Guazzin. *defens. 1. c. 36. num. 1.* inquit, hujusmodi opinionem esse magis tutam, Castropal. *tom. 2. tr. 11. disp. un. pun. 11. num. 9.* Trullench. *in præcept. decal. lib. 1. c. 11. dub. 1. num. 24.* & *seqq.* Mar. Ital. *de immun. Eccles. lib. 1. c. 6. §. 2. n. 87.* & intra Peregrin. *cod. tract. c. 15. num. 22. cum seqq.* Farinac. *in appendic. de immun. c. 19. num. 304.* Diana *p. 6. tr. 1. resol. 32. in fin.* ubi in specie refellit Barbof. Ciarrin. *cont. for. lib. 2. c. 163. num. 35.* Sperell. *decif. 56. n. 1. p. 1.* qui *num. 2.* ait contrariam solum procedere, quando non intervenit extractio a loco immuni, sed reus, qui ad illum confugit, inde exiit spontè egressus, postea se tradidit manibus Curie; quoniam cessat hoc casu violatio Ecclesie non emendabilis sola renunciatione Rei, nisi sequatur actualis redintegratio.

3 Ex quibus patet, veriore & magis receptam opinionem esse, quod captus in loco immuni debet omnino restitui Ecclesie, quamvis expressè renunciaverit beneficio immunitatis, principaliter inducto ob reverentiam, quæ sacris locis debetur, & consenserit carcerationi, & examini. Quia violatio dictæ immunitatis purganda est a spolio in illius injuriam commisso.

4 Pro resolutione autem secundi plurimum facit decisio Sperelli *148. n. 64. p. 2.* ubi dubio, an reus, qui pro delicto mixti fori confugerat ad Ecclesiam, inde exiit securus redditus a Judice unius fori, & dum pergebat ad illius palatium, incidit in lictores alterius Curie diversæ, a quibus ductus fuit ad carceres, restituendus esset Ecclesie, ex qua sub fide publica egressus fuerat, ut ad priorem Judicem pergeret, respondet distinguendo, quod si dictus reus a primo Judice suavis absque dolo, & vi, etiam sub promissione de illum non molestando, spontè egressus fuit ab Ecclesia, licet potuit capi extra locum immunem a familia diversi Tribunalis, nec debet Ecclesie restitui. Quia dum spontè exiit, ac aliter Judex eum capiens extra locum sacrum suam jurisdictionem legitime exercuit, ipse reus se decepit, qui sciens ab utroque foro posse contra se procedi, non minus ab uno, quam ab altero debuerat securitatem impetrare. At si fuit ab uno per dolum, ac mendacium seductus ad exeundum ab Ecclesia, quamvis extra illam fuerit captus ab altero diversi fori, qui cum minimè seduxerat, nec rei prius gestæ conciuserat, adhuc debet ipsi Ecclesie restitui. Quia non voluntariè, sed coactè dicitur exisse, adeont Ecclesia libero homine spoliata, sit omnino redintegranda, etiam illum detinens, non fuerit particeps doli, ac deceptionis, præsertim attenda Constitutione Greg. XIV. quæ prohibet nihil attentari contra dispositionem in ea factam. Quod proximè accedit ad limites casus, de quo agimus. Nam cum reus prima vice perperam captus a familia Curie Episcopalis in loco immuni, nunquam fuerit ei restitutus, sed adhuc maneat obnoxius dictæ Curie sub fidejussione de se repræsentando post sanitatem sibi restitutam, licet secunda vice pro eadem causa fuerit captus extra locum immunem a lictoribus Judicis laici percuriam diversam, nec participis primæ capturæ in loco immuni, nihilominus est restituendus Ecclesie, ut illius restitutione purgetur spoliolum antea commissum in injuriam loci sacri.

5 Quin amplius contra Gamam existimantem *decif. 52.* quod si reus nulliter extractus ab Ecclesia, interim aliud delictum commiserit, puta vulnerando satellites, prius debeat puniri de novo delicto, ac postea restitui Ecclesie, contrarium dixerunt Mar. Ital. *de immun. Eccles. lib. 1. c. 6. §. 2. n. 42. cum seqq.* ac Sperell. *decif. 48. n. 68. part. 1.* Hinc quoque dictum Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 4. c. 13. n. 17. post med.* quod, si Judex non concius injuræ ab alio prius illatæ, reum inveniat extra Ecclesiam, potest illum capere, & contra eum procedere, quia incipit ibi suam jurisdictionem exercere, nec ideò violat immunitatem Ecclesie, accerrimè, uti loquentem sine lege, & ratione adversus mentem, ac verba Constitutionis Gregorianæ, refellit Sperell. tam dictam *decif. 48. n. 61. p. 1.* quam *decif. 150. n. 73.* & *74. p. 2.* asserendo, in contrarium stare communem sententiam, pro qua refert Genuensem *in prax. c. 22. n. 6.* & *7.* Mar. Ital. *de immun. c. 6. §. 2. n. 38.* & *seqq.* Peregr. *cod. tr. c. 14. n. 10.* Bonac. *de legib. disp. 3. q. 7. §. 6. n. 8.* Dian. *p. 1. tr. 2. resol. 16.* subdens ab ea neque in judicando, neque in consulendo recedendum esse. Siquidem Ecclesie, a quocunque fuerit spoliata, semper competit interdictum de libero homine exhibendo, ut docet Bart. *in l. 2. C. de his, qui ad Eccles. confug.* quod propterea dicitur, esse in rem conceptum, qualia

sunt cætera interdicta *l. 1. §. penult. ff. de interd.* Sicque utile datur in quoscunque eum detinentes, quamvis non extraxerint, sicut post alios animadvertit Peregrinus loco præcitato.

Nec contrarium statuit Farinac. *d. append. c. 19. n. 306.* licet ex auditu alieno referat casum de reo, qui ad Ecclesiam confugerat, ac inde legitime extractus ab Episcopo ad effectum cognoscendi, an deberet immunitate Ecclesie gaudere, vel ne, & Judex laicus non probaret carceres Episcopatus, tanquam malè tutos, ac ideò sub nomine ipsius Episcopi retineretur in propugnaculo Gubernatoris Civitatis, inde aufugit, & successivè a Curia sæculari captus ultimo supplicio affectus fuit. Nam prætermisso quòd potuit sequi declaratio Episcopi, eum non gaudere dicta immunitate, respondeatur, ejusmodi casum esse diversissimum a nostro; quoniam ibi agebatur de reo legitime extracto per Episcopum, & retento in carceribus suffectis loco Ecclesie, unde ille spontè aufugit, ac propterea, sicut quando spontè exisset ab Ecclesia, non posset amplius se illius immunitate tueri adversus capturam a Judice laico factam in sua jurisdictione ex veriori relata per Farinac. *d. n. 306.* Ita quoque dicendum est de spontè exeunte a carceribus subrogatis loco Ecclesie, cum idem judicium feridebeat de subrogato, ac de eo, in cujus locum quid subrogatur ex regula *l. si donatur res, §. si sponsus, ff. de donat. inter vir. & uxor.* cum similibus relatis a Riminali. *Jun. conf. 111. num. 4. vol. 2.* Undè liquet, nullam eo casu Ecclesie injuriam, ac spoliationem intercessisse, quæ deleri, ac purgari debuerit. Hic autem prima Rei captura fuit cum injuria, ac spolio Ecclesie in loco immuni, ac proinde ea restituenda, & spoliolum purgandum est per actualem restitutionem personæ ibi per vim captæ, priusquam valeat iterum extra illam pro eadem causa legitime capi etiam ab altero Judice Curie diversæ.

Præsupposito igitur, quod reus fuerit illegitimè extractus a loco immuni, quæcumque postea contra ipsum acta, tormenta, & confessio subsequuta sunt, nullius omnino sunt roboris, licet ille immunitatis beneficium non allegaverit. Tum quia hæc omnia facta fuerunt contra dispositionem Constitutionis Gregorianæ, illa expressè irritantis in §. *Quod si quis.* Tum quia offendunt immunitatem Ecclesie, cui ipse reus etiam volens renunciare non potuit, ut post alios probat Mastril. *d. decif. 169.*

Eodem pariter nullitatis defectu laborat posterior captura ejusdem Rei per Curiam sæcularem facta, dum adhuc penderet cauta coram Judice Ecclesiastico super articulo, an illud audeat immunitate, & ipse domi detineretur cum cautione de se repræsentando. Siquidem, pendente hujusmodi cognitione, ubicumque Reus detineatur loco tutioris custodiæ, censetur esse in ipsa Ecclesia, & propterea non potest sequestrari, detineri, vel denuò capi, antequam fuerit declaratum, ipsum non gaudere immunitate, vel quatenus gaudeat, fuerit cum effectu redintegrata Ecclesia per actualem ejus personæ restitutionem. Decianus *d. lib. cap. 29. sub num. 7.* & Genuen. *in pr. d. c. 2. n. 7.* estque conclusio verissima; nam alioquin indirectè reus facile privari posset hujusmodi immunitate. Sicut etiam certum est, quod ille ob causam infirmitatis per Judicem Ecclesiasticum relaxatus cum cautione de se repræsentando, censetur adhuc esse sub ejusdem Judicis custodia. Nam in hi casibus provisionalibus talis cautio succedit loco carceris, & custodiæ.

CONSULTATIO XXIX.

1 An, si Judex secularis, qui volens perquirere & extrahere reum laicum latentem in privata domo Canonici, ex pietate, vel urbanitate imploret auxilium Episcopi, possit Episcopus ex se solo illud præstare? an verò adhibere debeat consilium, & consensum Conjudicum Capitularium?

2 Dato, quod ad præmissa non sint adhibendi Conjudices, an sit nihilominus illi de facto & per vim se intro mittant, turbando jurisdictionem Episcopi, possit ipse Episcopus procedere, prout de jure contra eos tanquam turbatores suæ jurisdictionis?

3 Dato rursus, quod Episcopus possit, ut supra, procedere contra dictos Conjudices delinquentes, an adhibere debeat in dicto judicio alios Conjudices a dicto Capitulo eligendos, vel possit ex se solo procedere?

4 An si constiterit, quod supradicti Conjudices deliquerint de ordine & mandato Capituli, possit solus Episcopus animadvertere in totum Capitulum juxta juris regulas, & formam Indulti Capituli?

4 An supradictum iudicium impediri, vel retardari poterit ab aliquo ex Exequutoribus in literis Indulti nominatis post multi temporis cursum, vel potius in eventu gravaminis recurri debeat ad Metropolitanum, vel ad Sedem Apostolicam?

1 **A**D primum videtur respondendum, quod cum non agatur de causa Canonici, sed solum de extrahendo delinquentem laicum per Judicem saecularem e privata domo Canonici, quae nulla gaudet immunitate, potest, ac debet Episcopus requisitus a Iudice saeculari suum auxilium praestare, c. dilecto in fin. de sent. excomm. in 6. Et hoc quidem nullo requisito consilio, aut interventu Capituli, seu illius Adjunctorum, qui solum adhiberi debent in causis criminalibus ipsorum Canonorum, ex Concilio Tridentino sess. 25. de reform. c. 6.

2 At contra respondendum censeo. Non enim persona Ecclesiastica, multoque minus Episcopus potest, ac debet esse adjuutor potestatis laicalis, ut delinquens laicus ad carceres, & poenas, etiam capitis, trahatur ex domo Ecclesiastica, unde ab huiusmodi assistentia debet abstinere, ne incidat in irregularitatem, vel saltem in peccatum mortale, per textum in c. Ex literis, ibique Abb. n. 1. & 4. in fin. de excess. Praelat. Ugolin. de irregul. lib. 2. c. 10. per tot. & signat. n. 4. Et quod potius pugnare debeat pro immunitate etiam ad salvandum delinquentem, exceptis quibusdam casibus. Sed demus sine veri praedicio, quod Episcopus hoc possit facere, arbitror, non posse id facere absque consensu Coniudicum, vel Capituli. Non sine consensu Coniudicum; quia agitur de violanda habitatione Canonici, quam in effectu violat tam Episcopus, quam Iudex laicus, & cum possit esse, quod Canonici resistat, & resistendo dicatur vim facere Episcopo, ex hoc capite posset praetendi ab Episcopo, quod Canonici delinquant in eum. Unde intrat Concilium de Coniudicibus d. c. 6. Vel sine consensu Capituli. Quia dato, quod in hoc casu non intraret Concilium, saltem intraret jus commune, secundum quod in arduis tenetur Episcopus requirere consilium Capituli. Haec autem materia est ardua. Quia continet jurisdictionem, ac laesionem immunitatis.

3 Ad secundum. Affirmative respondendum videtur. Quia per dictos Canonicos turbatur jurisdictio ordinaria ipsius Episcopi, atque adeo potest ipse Episcopus ratione offensae sibi illatae procedere contra offensores, textum in e. 1. de off. & potest. Judic. deleg. ubi Glossa, quae ad idem plura jura congerit in verb. impedire. Neque tunc Episcopus dicitur iudex in causa propria, sed exequutor juris, ut per Innoc. in c. Dilectus, de poen. & in c. ex parte, ubi etiam Cardin. de verb. signif.

4 Sed contra. Nam si sunt adhibendi, ut dixi, sequitur, quod non possint puniri per Episcopum, quia faciunt id, quod spectat ad suum officium; aliam si, se opponendo efficerentur Rei, possentque ab Episcopo puniri, profecto nemo illorum aliquid mentiri auderet contra Episcopum, & sic inanis esset provisio S. Concilii loco citato.

5 Ad tertium. Videtur, quod possit Episcopus ex se solum abique aliis Coniudicibus procedere ad punitionem Canonorum. Quia cum illi temere, scandalose, ac de facto se intromittant in jurisdictionem Episcopi, super qua nullum jus habent, privari merentur jurisdictione simultanea, qua gaudent, ita disponente Canone, sic docet 25. q. 2. qui ad litteram sic disponit: *Amittat quod habet, qui improbabili temeritate, quod non accepit, assumpsit.* Et jure quidem, cum non sint servanda jura illius, qui jura alterius violare non metuit, ut dicit Glossa in cap. dilecti filii v. decurtabimus, de privileg. cui etiam consonant verba textus in cap. ubi ista 74. d. relata in cap. privilegium 11. qu. 3. quae sic habent: *Privilegium dignitatis omnino meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate,* ubi Glossa adducit multos casus, in quibus propter abusum amittitur privilegium, & multo plures colligit Gonzal. ad reg. 8. glos. 58. ubi tandem concludit, quod si Episcopus abutens privilegio alternativae, conferendo beneficia in mensibus alternatis, vel alias reservatis, ut in eo, in quo deliquit, puniatur, amittit privilegium dictae alternativae.

6 Verum, admissa, quod possint puniri, respondendum puto, quod contra eos non possit Episcopus procedere sine aliis Coniudicibus ad hunc effectum eligendis. Quia illi Coniudices sunt Canonici, contra quos servanda est dispositio Concilii, quod licet omiserit expressionem hujus casus, nempe quando Coniudices delinquant, in genere tamen ibi comprehenduntur, quia sunt capitulares, & Canonici, ne sint deterioris conditionis, quam alii capitulares, suumque officium sit ipsis onerosum.

Tom. III.

Ad quartum. Affirmative videtur respondendum ex 7 vulgata illa regula: qui per alium facit per seipsum facere videtur, & pluries fuisse dictum in S. Congregatione Concilii, saepius audivi.

At negative. Tum quia supponit, posse Coniudices in dicto casu puniri, quod falsum censuimus. Tum quia supponit, quod Capitulum possit puniri ex facto Coniudicum in dicto casu, quod etiam est falsum. Quia si Coniudices puniri non possunt, ut dictum est, sequitur, quod neque Capitulum, ex cujus consensu, vel ordine se opposuerunt. Nam, si mandatarius non punitur, quia delictum non commisit, neque etiam mandans, sed esto, quod posset etiam puniri Capitulum, non posset hoc facere solus, quia obstat dispositio Concilii, de qua loco allegato, & c. 4. sess. 6. de reform.

Ad quintum. Cum indultum de Coniudicibus reperitur concessum Capitulo pluribus annis, a quo tempore fuit executioni demandatum, proculdubio spiravit in totum auctoritas exequutorum in literis dicti Indulti deputatorum vel eo ipso, quod fuit executioni demandatum, cap. In literis, de offic. Judic. deleg. Vel saltem duravit, nisi ad annum, ut in cap. Quarenti eod. tit. Et consequenter ex defectu jurisdictionis non possunt amplius se immiscere dicto negotio, sed gravati debent adire Superiorem, prout de jure.

Ad dicendum. Hoc dubium non videtur posse resolvi, nisi exhibeatur indultum. In abstracto tamen dicendum arbitror, posse dictos exequutores uti jurisdictione semper quandocumque casus huiusmodi contigerit, quia sunt dati in materia, quae habet tractum successivum, & perpetuum, Menoch. de retinend. remed. 1. quest. 16. num. 91. qui se fundat in clausulis habentibus tractum successivum prout forte debent esse in hoc Indulto, in quo solent apponi clausulae: *Ubi, & quando opus fuerit, ac quoties pro parte Capituli fuerint requisiti &c. faciant auctoritate nostra praesentes literas, & in eis contenta &c. inviolabiliter observare.*

Neque obstat, quod potius dicendi sunt Conservatores, quorum potestas restricta est a Concilio sess. 14. cap. 5. de reform. ad quinquennium, & sublata per Constitutionem Gregorii XV. Nam respectu Concilii, cum dictum Indultum emanaverit post ipsum Concilium, & habeat juxta stylium solitam clausulam derogatoriam generalem, dicitur illi derogatum, quia non est necesse, quod in specie ei derogetur, sed sufficit generalis derogatio. Respectu vero Constitutionis Gregorii, puto eam loqui de Conservatoribus privilegiorum Regularium, non autem de exequutoribus, qui dantur a Sede Apostolica pro executione suorum Indultorum extra Regulares.

CONSULTATIO XXX.

1 An sit valida consuetudo dividendi praebendas vacantium Canonicatum inter Canonicos superstites, exclusis noviter provisus Canonicatu? Ubi posito, quod sit invalida, a quo die earum fructus debeantur?

2 Et quid si huiusmodi consuetudo sit ex concordia inter Episcopum, & Canonicos per Sedem Apostolicam confirmata?

AD primum. Consuetudinem hanc esse illicitam, dicitur statuit Sac. Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 14. de reform. illam improbens, non obstantibus quibuscumque statutis, & Constitutionibus, eamque detestatur Pius V. in Constitutione sua 104. quae incipit, *Durumnimis*, & in terminis cujusdam consuetudinis Leodiensis, quod Canonici nullos fructus ex suis Canonicatibus percipiant ad triennium, sed deinceps inter alios Canonicos dividantur, tradit Garz. de benef. part. 8. cap. 1. numer. 84. ubi refert declarationem Sac. Congregationis Concilii, quae censuit, neque quandam summam florenorum, quae solvebatur, neque fructus canonicales posse exigi; & multo minus inter alios dividi posse. De quibus etiam Monet. de distrib. p. 2. q. 48. n. 54. & Barbosa. de Canon. & Dignit. c. 15. num. 33. ubi distinguit consuetudinem tendentem in utilitatem Canonorum a consuetudine in utilitatem Ecclesiae, ad cujus favorem sustinetur. Quod approbarunt Abb. & Felin. in c. cum M. Ferrarien. n. 20. de constit. Unde S. Congreg. Conc. sub die 13. Decembris 1659. reprobavit similem consuetudinem, si ve statutum, etiam confirmatum a Leone X.

Ratio autem duplex est. Prima, quia ex hisce consuetudinibus cultus Ecclesiae negligitur, dum Canonici nulla utilitatis, & fructuum spe allecti, omittunt illius servitium, in cuius tamen altare juxta Levit. 6. v. 12. ignis semper ardere debet, quem nutrit Sacerdos, subjiciens ligna manere per singulos dies. Unde D. Gregorius 21. Moral. c. 72. ait, quod ignis semper ardere debet, quia necesse est

est ex illo ad Deum charitatis flamen desinenter ascendere, cui per singulos dies Sacerdos ligna subjiciet, ne extingatur. Altera, quia datur votum captandæ mortis in Canonicis recens provisis, qui fervientes altari, & de illo non viventes, seniorum Canonicorum mortem desiderabunt; ut sibi emolumenta necessaria acquirant. Quod non solum in jure civili est prohibitum ex deductis per Rotam in Romana renunciationis 23. Martii 1650. coram Eminentiss. Cerro, & in Bononien. fidei commissi 11. Decembris 1651. coram Dunozeo, & hoc pactum a jure reprobatum in Eugubina testamenti 28. Junii 1652. §. *Et quia*, coram eodem Eminentissimo Cerro, sed etiam jus canonicum detestatur, ita ut quæcunque provisio, per quam directè, vel obliquè aperiri potest via ad beneficia vacatura, declaretur irrita, & invalida, ut per Lap. Abb. Archid. Gemin. Jo. Andr. & Monach. in cap. *detestanda, de concess. præb. in 6. in cap. 2. & ult. eod. tit.* Idque, ne quis videatur desiderare mortem proximi, Paris. *de resignat. lib. 6. quest. 4. nu. 114.* Garz. *de benef. p. 10. cap. 1. Grat. discept. 692. n. 27.* Reginald. in *prax. lib. 39. tract. 3. nu. 247.* Quod etiam improbavit S. Congregatio Concilii in una Trojana sub die 13. Decembris 1659. iniquis, consuetudinem introductam vigore asserti privilegii Leonis X. in exclusionem Canonicorum noviter provisorum a participatione fructuum portionum præbendalium esse illicitam, & in casu exposito non esse observandum. Unde in eadem Trojana sub die 24. Aprilis 1661. censuit, fructus omnes ad dictos Canonicatus, & Dignitates spectantes, sublati jure accrescendi, & in communem massam redactos, esse æqualiter inter omnes Capitulares distribuendos. Ad tertium sub die prima Octobris ejusdem anni, censuit, standum esse in decretis, & fructus deberi a die instantiæ, redactis omnibus in massam communem, & a die instantiæ dividendi. Quod est contra Guttier. *lib. 1. qu. can. cap. 29. numer. item 29.* quatenus ait, portiones præbendales deberi a die præstiti servitii.

3 Ad secundum. Quamvis consuetudo dividendi inter Canonicos fructus, & redditus ad Canonicos defunctos spectantes, seu aliam portionem, aut deductionem ex fructibus applicandam in ingressu novi Canonici ad commodum Canonicorum superstitum sit abrogata a Sac. Concilio Trident. d. cap. 14. sess. 24. de ref. & a citata Constitutione Pii V. id tamen locum habere non potest in casu, quo divisio, ac distributio præbendæ, ac portionis Canonicorum defunctorum ratione juris accrescendi favore superstitum firmata, & stabilita fuerit in concordia, per Sedem Apostolicam ex certa scientia, & cum insertione totius tenoris confirmata, & approbata, ideòque observanda, leg. 1. §. *si conveniat, ff. de posit. Rot. decis. 111. num. 2. part. 1. div. & decis. 74. num. 1. & seqq. part. 5. & decis. 352. num. 2. & 3. part. 9. tom. 2.* passimque alibi. Eo enim casu non intrat textus Concilii, neque Constitutio Pii V. nedum propter duplicatam vinculi, pacti scilicet, & confirmationis Apostolicæ, juxta ea, quæ notat Glossa antep. in *Clem. Dudum, de sepul. D. Fagnan. in cap. Veniens, de transact. num. 6.* referens S. Congregationis Concilii resolutiones, & Rot. coram Eminentiss. Cerro in Vicen. jurisdictionis 9. Decembris 1650. §. *Justitia*. Sed etiam, quia Concilium non derogat concordis initis inter Episcopos, & Canonicos, & per summum Pontificem confirmatis, juxta decisionem Achil. 3. de *pass.* ubi utrumque optimè firmatur, & latè Garz. *de benef. p. 3. cap. 2. num. 214. & seq. ubi num. 321.* subdit contrarium procedere in iis concordis, in forma communiduntaxat confirmatis. Hoc igitur casu nedum potest collator fructus beneficii sibi reservare, absque eo, quod simoniam committat, Rebuff. in *pr. benef. de requis. ad collat. 8.* ibi: *limitatur cum illos fructus reciperet ex constitutione, vel statuto ex indulgentia Papæ, & ad tradita per Cassad. decis. 2. num. 4. de Simon.* Ea ratione, quia confirmatio, si emanaverit in forma specifica, perinde est ac si res fuisset a Principe facta, & de novo concessa juxta Rot. *decis. 743. num. 42.* coram Merlino, sed etiam non censetur ei derogatum, nisi expressè dictum fuerit juxta dictam magistrali decisionem Achil. 3. approbatam a Sacra Congregatione Concilii, ut testatur D. Fagnan. in *cap. licet, de præb. num. 59.* ubi in fine ait; *Sanctissimus, bis auditis, jussit servari statutum confirmatum, & in cap. Veniens, de transact. num. 6. & seqq. ac Tondut. quest. benef. cap. 59. num. 4. tom. 1.* quod idem pluries acutum fuisse a dicta S. Congregatione testatur Garz. *ubi supra num. 214. cum seqq. & Rot. decis. 329. num. 15.* coram Royas, & in Barchinonen. jurisdictionis 8. Aprilis 1647. coram Bichio, dictaque confirmata ex certa scientia, dum facta, fuit

cum insertione totius tenoris de verbo ad verbum, juxta Rot. *decis. 166. num. 6. & decis. 292. num. etiam 6. p. 5. rec. & decis. 485. num. 12. p. 4. tom. 2. & dec. 608. nu. 21. p. 4. tom. 3.* Quinimodò adhuc dicitur confirmata ex certa scientia, licet totus tenor rei confirmata non fuerit insertus, si tamen tenor, & substantia rei fuerit narratus, Rot. *decis. 297. nu. 17. p. 4. tom. 2. recent. & dec. 608. num. 24. tom. 3.* Barbof. *lib. 3. not. decis. 90. num. 4. & in coll. lib. 2. in cap. cum dilectus 4. num. 15. de confirmat.* ubi refert, quod circa hoc, re maturè discussa, Clemens VIII. edidit specialem Constitutionem, & addit id maximè procedere stante clausula *ex certa scientia* apposita in ipsa confirmatione.

Neque idem locum habet in casu, quo divisio fructuum ex jure accrescendi per obitum aliorum Canonicorum conventa fuerit in ipsa erectione Ecclesiæ, ac respectivè in limine erectionis Canonicatum, & Dignitatum. Nam sicuti in hoc casu non intrat ratio prohibitiva Concilii, fundata in labe simoniaca, quoties aliqua portio in admissione novi Canonici ad possessionem applicatur aliis sive in ingressu, sive post; cum non dicatur simonia, quando per viam pacti, seu statuti initio imponitur aliquod onus præbendæ vacanti ad iterum in *cap. significatum 11. de præb. ubi D. Fagn. n. 1. & seq. & tradit Paris. de confid. q. 38. n. 34.* ita quoque cessare debet dispositio ejusdem Concilii, & abrogatio contrariæ consuetudinis simoniacæ, cum omnes ordinationes in erectione quomodolibet factæ non censeantur derogatæ ad textum ejusdem Concilii c. 5. sess. 25. *de reform. & tradit Garz. de re benef. p. 3. c. 2. n. 216.* ubi refert per S. Congregationem ita decisum, quod etiam refert Corrad. in *pr. lib. 2. c. 14. n. 46.* Ac proinde transeunt in omnes successores cum sua cautâ & onere. Quandoquidem omnis pactio, seu conventio; & si de jure invalida, sustinetur propter autoritatem Papæ, nec cadit cum generali derogatione duplex vinculum, ut per Garz. *num. 214. & seq. ubi refert resolutiones S. Congregationis Concilii, & Rot. in d. Vicen. jurisdictionis. §. Quin ultra.* Et per autoritatem Papæ confirmantis ex certa scientia cum insertione tenoris concordia, quæcunque simoniæ suspicio tollitur, ut per Lessi. *de just. & jur. lib. 2. cap. 35. dub. 15. num. 93.* Rot. *decis. 701. num. 1. p. 4. & div. & in Compostellana Coadjutorie 9. Maji 1653. coram Zarate, & in Toletana Archipresbyteratus 3. Junii 1658. §. respectu simoniæ coram Albergato, ubi receditur a decisio in contrarium coram eodem 13. Junii 1657.* Et quamvis, teste D. Fagnano in *d. cap. licet, sub num. 58. de præb.* aliàs fuerit dubitatum in S. Congregatione Concilii, an subsistat ibi, quod aliqui firmant, nempe quod per Constitutionem generalem nunquam censetur derogatum fundationi, id procedat in fundatione facta a laico patrono, ne retrahatur a fundatione, tamen a Congregatione sub die 25. Febr. 1576. declaratum fuit, non esse sublatum privilegium in fundatione concessum, non obstante dubitatione Congregationis generalis. Immodò ipse Pontifex, qui licet alias possit derogare qualitativè in beneficiorum fundationibus apposis, adhuc non censetur derogare, nisi expressè derogat, ut pluribus relatis firmat Viv. *de jurep. lib. 14. cap. 3. num. 17.* Atque adeò in hoc solum sunt, specialius privilegiatæ fundationes laicorum. Quod illis non censetur derogatum, etiam si dictum sit, non obstantibus fundationibus juxta Caputque *decis. 122. p. 1. ubi clausulæ* quantunque prægnantes non sufficiunt ad derogationem fundationis factæ per patronum laicum, sed oportet, quod nominatim, & non per clausulas prægnantes derogatio fiat.

Non obstat, quod, si permitteretur hujusmodi conventio, negligenter servitium Ecclesiæ, & daretur votum captandæ mortis canonicorum seniorum contra dispositionem d. cap. 2. *& cap. fin. de concess. præb. in 6.* Quoniam cessat suspicio negligentia servitii ex distributionibus ad congruam sustentationem debitis interessentibus, ut advertit D. Fagnan. in *d. cap. Cum M. Ferrarientis sub num. 12. de constit.* Præsertim si hujusmodi Canonicatus habeant proprias præbendas, tunc enim talis ratio nil aliud operari posset juxta claram dispositionem Concilii Trident. sess. 21. cap. 3. nisi aliquale supplementum ex ipsis præbendis, quatenus massa distributionum esset valde tenuis. Sicuti etiam dicta jura cessant, quoties concurrat indultum Apostolicum, ut per Barbof. in *collecl. ad d. c. fin. n. 4.* Neque res aliter se habere potest: alioquin inter Canonicos essent prohibita optiones, nec amplius possent eligi Canonici supranumerarii, neque Coadjutores cum futura successione. Quod est contra praxim. Immodò in terminis longè difficillimis Pontifex quotidie mandat, ut quis recipiatur in Canonicum, licet

sicet præbenda non vacet, ut testatur D. Fagnan. in d. cap. Cum dilectus sub n. 10. de præb.

6 Et quidem quoad dispositionem S. Concilii, illa tantum revocat, atque damnat solutiones, & promissiones in actu collationis beneficiorum, vel electionis, vel admissionis ad possessionem, ac eas, in quibus potest cadere suspicio simoniacæ labis, aut fordide avaritiæ, sunt ejus verba d. cap. 15. Quo verò ad Constitutionem Pii, ipsa quoque loquitur de exactionibus, & retentionibus illicitis, & ad favorem ipsorum collatorum, in quibus possit cadere suspicio simoniæ propter actus correlativevitatem juxta Sarmen. de trien. q. 12. num. 2. ibi: num in beneficiatis actus reciproci, & Redoan. de simon. p. 2. c. 11. n. 16. ut patet ex illius initio his verbis, aut ex prava consuetudine, & ex verbis, quæ sequuntur, in quibus refertur dispositio Concilii Tridentini.

7 Unde liquet nos versari extra casum utriusque dispositionis. Nam Canonici antiquiores sibi non appropriant aliquam partem fructuum ad Canonicatum, vel beneficium spectantium, & substantialiter, ac perpetuò annexorum ratione præbendæ, id est distributionum quotidianarum, quo casu intrat ratio labis simoniacæ considerata per Concilium, & per Constitutionem Pii. Quia talis appropriatio videtur certo modo præmium ad receptionem Canonici, dum ab eo auferatur quod proprium est, & sic verè utraque dispositio procedit in illis fructibus Canonicatui, vel beneficio perpetuò annexis, atque ab eis separatis, qui tamen aliquo tempore per alium, quàm per provisum percipiuntur, sed tantum in præfenti sibi appropriant quandam partem fructuum, quam Canonicus defunctus obtinebat simpliciter ex jure accrescendi ratione antianitatis, & sic in præmium personalis, ac longioris servitii præstiti suæ Ecclesiæ. Quæ ratio cum non militet in Canonico successore, utique ipse non poterit prætere, nisi id, quod ejus prædecessor obtinebat ratione Canonicatus, non autem illud augmentum, quod in instanti vacationis abdicatur a Canonicatu, & evanescit quoad defectum accidentalis qualitatis, & evadit proprium aliorum Canonicorum superexistentium, ob acquisitionem illius qualitatis. Et propterea ex hoc dici non potest, quod Canonici noviter provisi dicantur pati diminutionem fructuum Canonicatus, sed potius quod illos non acquirant ob dictum defectum causæ longioris servitii, quæ in antecessoribus concurrebat, ut in puncto pro validitate similis Constitutionis, seu consuetudinis egregiè respondit Garz. de benef. p. 11. c. 5. sub n. 166. ibi: Nam in terminis talium statutorum Capitulum non percipit illos fructus tanquam fructus Canonicatus, aut præbendæ novi residentis, sed potius jure proprio. Quia præbenda novi residentis non videtur habere tunc fructus, nec dictus novus residens eos lucratur ex forma dicti statuti, seu consuetudinis. Et sic tunc non potest dici auferri ei fructus, sed potius non dari. Idemque ait p. 1. c. 5. n. 201. ibi: militat ubi Canonicus vigore statuti, vel alias tenetur dare Capitulo medietatem fructuum suæ præbendæ primorum annorum, cum tunc Capitulum illas percipiat non jure proprio, sed tanquam alterius, ad quem spectabant ratione suæ præbendæ, & residentis. Secus esset si statutum diceret, quod Canonicus non lucraretur illam medietatem fructuum primorum annorum. Et confert Rot. dec. 12. n. 28. p. 6. rec. dum ait, maximam esse differentiam inter deficere per diminutionem, vel per non acquisitionem.

8 Quod sanè procedere debet in hoc casu, ut advertit idem Garz. d. cap. 5. Quia cum omnes Canonicatus habeant distributiones quotidianas sufficientes, Constitutio Ecclesiæ non potest dici, quod auferat aliquod jus proprium, & fixum, sed solum distrahit ipsam portionem, quæ prædecessori propter continuatum jus accrescendi, ob longævam vitam, seu ratione longioris servitii paulatim obvenit, itaut sicuti in specie notat D. Fagnan. in d. cap. Cum M. Ferrariensis, de const. nu. 33. non est simoniacum recipere aliquem in Canonicum eo pacto, ut de præbendis distinctis nihil percipiat, & n. 35. addit; secus vero si reciperetur cum pacto, ut nec de Canonica, nec de præbendis distinctis, neque de omnibus proventibus aliquid perciperet. Hoc enim esset simoniacum. Idemque repetit ex mente Concilii in cap. dilectus 1. n. 10. de præb. Unde nulla potest considerari simoniacæ labis possibilitas, cum agatur de assignatione merè temporali prorsus distincta ab ipso beneficio, & jure spirituali, ex quo non sit annexa alicui Canonicatui, neque ex ista ratione debeatur, sed solum sine aliqua tamen certitudine, & uniformitate, ratione cujusdam accidentalis optionis juxta antianitatem instar domorum Canonicatum, seu vinearum, & bonorum, quæ cum ordine antiquitatis optantur, absque eo, quod in aliquo dicatur contraveniri dispositioni tam Concilii, quàm

Constitutionis Pii, ut optimè convincitur ex Rota decif. 166. coram Cavalerio cum aliis relatis per Add. ad Greg. dec. 478. n. 6. & in Romana pensionis 19. Januarii 1656. coram Em. Cerro.

Ponderando præsertim Constitutionem, quod Canonicus noviter provifus non participet de hujusmodi massa, habere optimum finem, ut scilicet remunerentur ii, qui longius servitium præstiterunt, & ad formam servitii stipendia augeantur, ut æquum esse ait Monet. de opt. Canon. cap. 2. q. 2. n. 1. & 2. & de distrib. quotid. p. 2. q. 4. n. 3. & 4. & in potioribus terminis ait D. Fagn. in d. cap. dilectus n. 9. de præb. ibi: Declara primò, præfatam conclusionem procedere, dummodò receptio in Canonicum sine præbenda fiat ex causa, puta, ut receptus instituat in moribus, & officiis, ac interserviat prioribus, & antiquis Canonicis, & Ecclesiæ, cujus rei rationem reddit ante n. 6. notando idem factum, veluti sententiam, compositionem, donationem, & alia hujusmodi posse diversis respectibus approbari, & reprobari. Potest enim reprobari respectu modi, seu medii, & approbari respectu finis. Et in specie fortiori, quod statutum, seu consuetudo ne Canonici, vel beneficiati, qui non sunt promoti ad præbyteratus, vel diaconatus, vel subdiaconatus ordinem lucrentur fructus, sit valida, & nullo modo reprobatam per dictum decretum Concilii, & Constitutionem Pii, sed valdè rationalis, firmat Garz. de benef. d. p. 11. c. 5. n. 167. & Barbof. de canon. & dignit. c. 15. n. 34. & in collect. Adofol. decif. 223. n. 8. Ubi refert, quod interrogata S. Congregatio Concilii, an consuetudo Ecclesiæ Astenfis, quod fructus spectant ad Capitulum, donec beneficiatus sit sacerdos, sit observanda, ipsam respondisse per hæc verba: Valere hujusmodi consuetudinem, quia intentio Concilii d. c. 14. fuit, ne ratione collationis aliquid reciperetur.

Idipsum in casu longè difficiliori eadem Sacra Congregatio aliàs decrevit, dum respondit, valere consuetudinem Ecclesiæ Melphitanæ, sive Amalphitanæ autoritate Apostolica Leonis X. confirmatam, quod Canonici non admittantur ad participationem massæ communis, nisi prius præstito Ecclesiæ servitio per decennium, neque esse sublatam per Concilium neque per Constitutionem Pii, eo quod in diversis terminis procedunt, ut testatur Garz. de benef. d. p. 11. cap. 5. n. 168. Galle-mart. v. Interponatur, & comprobatur Barbof. de Canon. & dignit. c. 23. n. 7. dum absolute inquit, tam Concilium d. c. 14. quàm Constitutionem Pii V. non comprehendere statuta de servitio per annum, vel aliquod tempus, & nihil percipiendo interim de massa grossa, nisi peracto dicto servitio, & tunc solum has consuetudines non procedere, & intelligi abrogatas, quando Canonicus noviter provifus nihil percipit, ut tradit Gallemart. ubi supra, & probatur ex textu in extrav. suscepti, de elect. & elect. potest.

CONSULTATIO XXXI.

Cum ex Constitutione fel. rec. Innoc. X. plures Ecclesiæ parochiales, alias possessæ per Regulares, fuerint redactæ ad Vicarias curatas perpetuas seculares cum totali animarum cura, & Sacramentorum administratione, nec non cum onere omnium expensarum pro Ecclesiarum cultu, & manutentione, idè queritur primò; Quanam portio annua sit a Regularibus assignanda hujusmodi Vicariis curatis perpetuis?

Secundò, An electio Prædicatorum in eisdem Ecclesiis parochialibus spectet ad Episcopos, an potius ad eosdem Regulares?

AD 1. Certum est, ad Episcopos pertinere, ut assignetur congrua Vicarii dispositione Sac. Concilii sess. 7. cap. 7. de ref. Unde B. Pius V. statuit, ut non minor centum scutorum statuatur, & Rota coram Mant. dec. 269. dixit, esse taxandam in ducatis quinquaginta, & in ducatis septuagintaquinque non computatis omnino incertis, ceu funeralibus, elemosynis, oblationibus, & hujusmodi, atque extat magistralis decisio Cocini inter recent. dec. 230. n. 2. & seqq. p. 6. ubi hoc fuit dictum cum suppositione, quod omnes expensæ spectabant ad Monasterium, & non ad Vicarium. Ideoque in casu, quo expensas facit Vicarius, centeo, justam esse regulariter taxationem in scutis centum, nisi aliter Episcopus judicaverit, cui multum in hac materia tribuendum est, Rot. dec. 5. n. 2. p. 2. div. & dec. 249. in fin. p. 1. recent. ac declaravit S. Congregat. Concilii in Ferrariens. sub die 16. Febr. 1658. nempè, sufficere congruam scutorum nonaginta monetæ illarum partium liberam ab omni onere. Porrò S. Congregat. super statu Regularium sub die 8. Octobris 1670. declaravit, quod superioribus Regu-

laribus minimè fas sit cum ipsis Vicariis jam deputatis, seu deinceps deputandis publicas, aut securas pactiones, seu conventiones inire super diminutione, aut alteratione, seu variatione dictæ Congruæ, easque pactiones, seu conventiones tanquam de simoniaca labe, atque avaritia suspectas S. Congregatio omnino rejicit, atque interdicit, eoque, qui contrafecerint pœnis adversus simoniacos editis teneri decernit, quibuscunque non obstantibus.

2 Ad 2. Videtur ejusmodi electionem spectare ad Episcopum ex dispositione c. *Inter cætera* 15. de offic. ordin. & S. Concilii sess. 24. c. 4. idque privatè quoad omnes, Rot. dec. 234. n. 59. & seqq. p. 6. rot. Et in Vicaria erecta in parochiam unitam Monasterio, Quia cum õnus concionandi spectet ad curam animarum, quæ pertinet ad Episcopum, sequitur, ut ad eum spectet electio Concionatorum, etiam in Ecclesiis Conventualibus, ut ait text. in d. c. *Inter cætera*. Præsertim, quia Regulares non habentes curam animarum, nequeunt ex jure communi prædicare, nisi ex privilegio Apostolico id eis concedatur, Abb. in d. c. *Inter cætera* sub n. 1. & alii per Felin. in c. *Excommunicamus* n. 4. de heret. cumque in curam actualem non possint se ingerere, sed tota sit penes Vicarium, Imol. in Clem. 1. n. 8. de offic. Vic. Abb. in c. *extirpanda* §. qui verò n. 15. de præb. Lotter. lib. 1. qu. 33. num. 111. & seqq. sequitur, quod non possint se immiscere concionibus in Ecclesia unita, & proinde spectat omnino ad Episcopum.

3 Confirmatur id ex ratione diversitatis inter casum, quando parochia exercebatur per Monachos, & quando per Vicarium perpetuum. Tunc enim cura ad eos spectabat; igitur & prædicatio. Item Ecclesia erat ipsorum; ergo & prædicare in ea licebat eis sine licentia Episcopi. Ablata autem eis Ecclesia, ejusque cura, non spectat amplius ad eos cura, neque ipsa Ecclesia & ideo non possunt in ea prædicare, sed spectat ad Episcopum, a quo nunc curam habet Vicarius, ut benè advertit Barbof. in c. *ex parte* n. 13. de offic. Vicar. Approbata est enim distinctio, ut in suis Ecclesiis possint Regulares prædicare sine licentia, sed in alienis non possint, ut declaravit S. Congregatio Concilii teste Pegna dec. 1052. & clarè decernitur a Concilio sess. 5. c. 22. atque exornat Barbof. de Episc. p. 3. alleg. 76. n. 17. & seqq. ac Constitutio S. D. N. Clementis X.

4 Non obstat, quod Constitutio Innocentii non præjudicat Religionibus. Qui contrarium ex ea deducitur, dum Conventus istos extinguit, & ad statum sæcularem reducit, solumque dat facultatem asportandi profana. Si enim omnino eos liberat a quocunque jure Regularium, & sæcularizat, sine dubio præjudicat Regularibus. Unde sicuti in Ecclesia sæculari concionatorem deputare potest Episcopus, ita etiam in istis, quæ ab omni Regularium jure sunt liberæ. ibi: *Innocentius* & c. *Omnes*, & *singulos* Conventus quorumcunque Monachorum, Religiosorum virorum bona immobilia possidentium, & c. in quibus ob parvum numerum Religiosorum regularis disciplina servari non potest, autoritate Apostolica tenore præsentium perpetuò extinguimus, supprimimus, & abolemus una cum omnibus eorum dignitatibus, officiis, ministeriis, illisque ob omni proprietate, dominio, superioritate, jurisdictione, & alio quocunque jure Regularium eximimus, & totaliter liberamus, & c. reservata eis facultate secum asportandi profanum, non autem sacram suppellectilem, & c. Quæ verba sunt nimis præcisa, ut de dictione totaliter, quod ea nihil excludat, & absolutè intelligatur, firmat Paris. de resignat. lib. 14. in præfat. n. 4.

At verò tenendum est, jus eligendi prædicatorem spectare ad Regulares, quatenus Vicarius perpetuus non voluerit, vel non valuerit per se concionari. Ita declaravit eadem S. Congregatio Concilii in dicta Ferrarienti 16. Februarii 1658. Quia cura habitualis in hujusmodi Ecclesiis residet apud Regulares. Quæ de re vide tom. 1.

CONSULTATIO XXXII.

An pro Capellania, seu Missa celebranda in Civitate debeat major dos, sive taxanda sit major elemosyna, quam pro Capellania in aliquo castro?

1 Ita censeo. Primò, quia major summa requiritur pro sustentatione Capellani Missam quotidianam celebrantis in civitate, in qua majores sunt expensæ alimentorum, quàm in aliquo parvo Castro, ubi ob minores expensas victus, Capellania triginta ducatorum reputatur de majoribus. Secundo, quia cum in civitate testatores sepulturam sibi eligere soleant, de jure anniversaria, & Missæ honestius celebrari debeant in Ec-

clesia sepulturæ. Licet enim animæ eodem modo profit, si Missæ alibi celebrentur, nihilominus tam ratione honestatis, quàm ratione affectionis, ac verisimilis voluntatis defuncti, celebrari potius debent in illa Ecclesia, in qua corpus est sepultum, ut ex Abb. conf. 99. p. 2. & aliis firmat Caval. decis. 494. n. 3. & 4.

Hinc quando designant Doctores materiam diminutionis, vel contributionis inter plures legatarios, ponderant majorem, vel minorem pietatem causæ, ac etiam verisimilem testatoris voluntatem, seu affectionem, ut liquet ex plenè deductis per Franch. dec. 246. n. 11. & Rovit. dec. 87. num. 5. Roland. conf. 25. lib. 4. & Rub. de testam. ad pias caus. c. 66. a. n. 141.

CONSULTATIO XXXIII.

Cajus putans matrimonium in facie Ecclesiæ celebratum cum Berta, & per eum consummatum, ex defectu consensus, aliisque de causis esse nullum, fretus consilio quorundam Theologorum, nulla tamen super præfati matrimonii nullitate judiciali declaratione præmissa, aliud etiam in facie Ecclesiæ cum Julia contraxerit, & consummavit, sobole suscepta. Dehinc ad instantiam Bertæ lis introducta est coram Judice, qui finali sententia declaravit, primum illud matrimonium sustineri, & allegatas nullitatis causas non satis esse probatas. Adversus hanc sententiam non aliter licuit Cajo, quàm ab ea simpliciter provocare. Interim Berta diem suum clausit extremum, sicque ob stare desit quominus Cajus & Julia ad secunda vota transirent. Illi igitur locorum distantia segregati, & conjugalem affectum, Judicis sententia velut extinctum, Bertæ morte quodammodo redivivum invicem exuscitarunt, ac demum pro dignitate familie, & quiete conscientie matrimonii vinculum inter se redintegrare cupierunt. Cum autem subdubitarerent, ne ex ea conjunctione, quæ Judicis sententia fuerat improbata, tamen ab ea appellassent, nihilominus ob rei judicæ autoritatem sibi forsitan objicerentur impedimentum quoddam dirimens, idcirco dispensationis, si qua opus esset, apud Sanctam Sedem implorandæ animam, & impetrandæ spem habuere. Quia verò ipsa Julia ineluctabili morbo afflicta pertimescebat, ne mors gratis concessionem, adventumque præverteret, Ordinarium loci supplex addit, desiderium explicat, urgentem casum, & pungentem honoris causam exponit, periculum imminens medicorum testimonio comprobat, suam & Caji mentem aperit, eam esse quidem, nihil ut agere vellent, nisi quod Summi Pontificis beneplacito firmaretur. Verùm sub spe illius postmodum consequendi sibi interim provideri postulabat, ut nuptias actu, ac de præfenti celebrare permitteretur. Permittit Ordinarius ea lege, ut postea, & quamprimum partes id possent, dispensationem, seu quamlibet necessariam confirmationem sibi a Sancta Sede expediri sedulo procurarent. Contractæ sunt nuptiæ, & illicò Romam missum est eo fine, qui supra. Julia medio tempore fato fungitur; superstes Cajus tum ut sue, & defunctæ conjugis famæ, cum etiam familie dignitati consulatur, enixis precibus petit matrimonium ita contractum sue Sanctitatis beneplacito ratum haberi, ejusque validitatem Apostolica autoritate declarari, vel per gratiam, vel ob rationes?

1 Primò quidem videri posset, nullam prorsus in hac specie dispensationem fuisse necessariam, nec ullum obtitisse impedimentum dirimens, quominus mortua Berta, nuptiæ inter Cajum, & Juliam legitimè contraherentur, quod hoc præsertim argumento comprobatur. Ad inducendum illud, quod appellatur criminis impedimentum, necesse est, adulterium formale intervenisse, quia videlicet ejusmodi impedimentum habet rationem pœnæ, quæ non infligitur, nisi ob completam malitiam, quam in materiali adulterio reperiri nemo dixerit. Hæc conclusio ita est evidens, ut superfluum videatur eam scriptorum testimonio confirmare; plusquam satis est adducere definitionem petitam ex c. 1. de eo, qui duxit in matrim. quam pol. per adult. necnon autoritatem S. Antonini 3. p. sum. tit. 1. cap. 5. circa fin. Armil. v. matrimonium n. 33. Navar. in manual. cap. 22. n. 46. Candelabr. aur. de matrim. n. 213. Henriq. lib. 12. c. 19. Bonacin. de impedim. matr. q. 3. punct. 6. num. 8. Basil. Ponc. de matrim. lib. 7. c. 45. n. 5. Trullench. de Sacram. lib. 7. c. 9. dub. 10. de impedim. crim. circa fin. & Hurtad. de matrim. disp. 23. diff. 2. vers. circa adulterium.

2 Idque adeò verum est, ut istud criminis impedimentum non inducatur, nisi ex utriusque contrahentis adulterio formali, nec unius quidem malitia, delictumve sufficiat juxta communem Theologorum, Juristarumque sententiam, quam

quam tuetur Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 79. n. 31. ubi multos producit Authores post D. Thom. dist. 35. qu. un. in fin. in exposit. lit. Quin etiam asserit Basilius Ponticius, dubitationem de subsistentia primi matrimoni hoc efficere, ut qui secundum contrahunt ab adulterio excusentur. A qui in hac specie quando post solemnem ac repetitam Doctorum consultationem, qui respondebant matrimonium cum Berta esse nullum, nuptiæ inter Cajum, & Juliam contractæ sunt in facie Ecclesiæ, spectante etiam postmodum & approbante Episcopo ordinario, non potest dici neque ex una, neque ex altera parte adulterium formale esse commissum. Quia non modo de substantia primi matrimonii dubitabatur, immò planè responsum erat, illud non subsistere. Ergo, quamvis illa Theologorum sententia fuerit extrajudicialis, quia tamen eorum nutu, & autoritate regebatur partium conscientia usque ad judicialem ac definitivam Judicis sententiam, potuit contrahentes excusare, si non a quavis culpa, saltem ab adulterio formali, quia semper sub Judice lis erat, ac separabatur omninò aliis, quam qui sequutus est judicii eventus. Igitur cum post illam finalem sententiam nulla copula intercesserit, consequens est, ut dicamus, nullum in hac specie formale adulterium intervenisse, ac proinde nullum obijci impedimentum dirimens.

3 Verum posito, quod, rejectis hisce rationibus, & argumentis impedimentum dirimens in hac causa occurrere statuatur, probari potest in facillima illa dispensationis causa, quæ aliàs nemini denegaretur, tum ob circumstantias omnes superius positas, tum quia nulla unquam machinationis suspicio intercessit, potuisse Episcopum, quandoquidem per tempus, & longa locorum intervalla non licebat summum Pontificem adire in extremo illo, quod mulieris imminere vitæ discrimine, ad evitandum nobilis familiæ dedecus irreparabile, quæ summa videtur necessitas, præcipuè verò ad componendam in femina propè moriente conscientie tranquillitatem, quæ maxima est pietas, dispensationem, seu contrahendi licentiam impertiri, adhibita ea, qua usus est modestia & lege, cum qua etiam concurrebat contrahentium commune votum recurrendi ad Summum Pontificem statim atque illud opportunè exsolvi posset.

4 Huic sententiæ adstipulatur autoritas duodecim Doctorum, quos citat Sanchez lib. 2. de matr. disp. 40. num. 5. quibus adde Bonac. de leg. disp. 1. quæst. 2. pun. 5. nu. 19. Reginald. in prax. for. pœnit. lib. 31. cap. 27. nu. 206. & Suarez etiam de legib. lib. 6. cap. 14. in fine, Diana part. 5. tract. 14. resol. 16. Gasp. Hurtad. de Sacram. disp. 26. de matrim. diff. 2. Coninch. disp. 33. dub. 3. Valquez 1. 2. disp. 178. cap. 2. Rebel. p. 2. de oblig. just. lib. 3. qu. 5. num. 20. Salas disp. 20. de legib. sect. 3. num. 25. Ricc. in prax. dec. 261. Corrad. pr. disp. lib. 8. cap. 4. n. 35. Ponticius lib. 8. de matrim. cap. 13. num. 3. qui asserunt etiam in impedimentis dirimentibus posse Episcopum dispensare, quando periculum est in mora consulendi summum Pontificem, adeoque necessitas urget, ut non possit ejus dispensatio expectari. Unde paucis exceptis, nempe Sot. lib. 5. de just. quæst. 7. art. 3. Cordub. lib. 1. q. 11. & in sum. q. 45. Veracrucis p. 3. sect. ar. 18. in fin. Medin. 1. 2. q. 97. art. 4. Garz. p. 11. de benef. cap. 5. num. 343. qui ea nituntur ratione, quod non potest inferior dispensare in lege superioris, videtur esse communis. Et generaliter de dispensatione in quacunque lege, stante gravi necessitate, Episcopum posse dispensare, quando non patet recursus ad Pontificem, tradunt Abb. in cap. At si Clerici, num. 9. de judic. Lignan. ibid. Felin. in cap. 1. fall. 7. de constit. Bald. in l. omnes populi, n. 8. ff. de just. & jur. Mil. in repert. v. Dispensare, Roman. singul. 486. Cotta in memor. v. Episcopus, Speculat. tit. de dispensat. §. nunc de Episcopo num. 30. in fine. Rebuff. in pr. benef. eod. tit. num. 30. & 31. Diaz. reg. 238. Duegn. reg. 248. limit. 2. Grat. reg. 433. num. 8. Staphil. de lit. grat. tit. de qualitat. & stat. benef. §. 1. quod sit, num. 5. Lambert. de jurepatr. lib. 2. p. 1. qu. 7. art. 19. num. 2. alique communiter.

5 Nam in tali casu censetur cessare lex, qua prohibetur tale matrimonium. Quoniam lex ordinatur ad bonum communitatis, cap. Erit autem d. 4. & docent Plato in dialog. de pulch. & Aristot. 4. Eth. cap. 1. Unde quando lex definit esse bona, & potius evadit perniciofa, habet locum epicheja, quod non obliget, ut docent D. Thom. 1. 2. qu. 96. art. 6. & 2. 2. quæst. 120. per tot. Cajet. iisdem in locis, Sot. lib. 1. de just. qu. 6. art. 8. & q. 7. art. 3. Covar. in 4. part. 1. §. 9. num. 8. Ledesim. p. 4. qu. 17. art. 3. dub. 3. & qu. 19. art. 2. dub. 12. & 14. Navar. in sum. c. 16. n. 37. passimque alii. Quia quod est ordinatum ad bonum, non debet esse perniciosum, neque est de intentione legislatoris obligare, quando quod præcipitur ratione

subjectæ materiæ incipit esse præjudiciale. Tunc enim si lex obligaret, non esset recta, sed injusta, & peccaret, ut inquit Aristoteles loco citato. Et proinde superior immediatus, licet inferior legislatore, potest in tali casu dispensare, seu potius declarare, quod lex non obliget.

6 Confirmatur. Quando concurrunt duo præcepta minus cedit majori. Unde concurrente lege humana cum jure naturali, cedit lex humana, tanquam minus digna. In hac autem specie concurrunt lex humana prohibens matrimonium, & ex alia parte lex charitatis, quæ est lex naturalis, obligans Episcopum, tanquam Pastorem ad subveniendum subdito in tanta necessitate constituto. Quare, cum non possit recurrere ad Pontificem pro remedio, ne sine remedio sit, lex charitatis obligat Episcopum ad dispensandum, & prævalet legi humanæ. Rursus ex parte conjugum concurrunt jus tuendæ propriæ famæ, quod est naturale, atque adeo prævalet legi positivæ humanæ, ac proinde ab Episcopo relaxanda est, tanquam illa, quæ in tali casu debet cedere.

7 Præterea tenetur Princeps procurare utilitatem subditorum, l. Imperialis, Cod. de nupt. & auth. quomodo oporteat init. Unde non præsumitur habere voluntatem contrariam utilitati subditorum, & si haberet, inefficax esset, utpote irrationabilis, quia voluntas superioris debet regi a ratione, ut sit actus potestatis, siquidem potestas omnis regi debet secundum leges æternas. Si autem Pontifex nollet in tali casu dispensationem concedi Episcopo, esset voluntas contraria utilitati subditorum, & non respiceret bonum, sed malum, quia esset causa scandali. Quod præcipuè verum est in hac materia; quia reservatio dispensationis respicit rectam administrationem Reipublicæ, & sit ob charitatem erga subditos, & ob bonum ipsorum. In tali autem casu, si non cessaret, induceret malam administrationem, & relinqueret subditos sine remedio in casu extremæ necessitatis, quod est contra charitatem, & bonum regimen Reipublicæ.

8 Et quamvis plerique ex hisce Authoribus loquantur tantum de impedimentis occultis, nonnulli tamen inter illos id generaliter, & indistinctè definiunt, itaut eorum sententiam non minus de manifestis intelligi debere tam ex verbis, quam ex rationibus eluceat. Præsertim quando mors instat, postquam nullum superest remedium, neque aliter inigne dedecus vitari potest, nisi concessa prator ordinem ab ipsis locorum Ordinariis ejusmodi dispensatione. Quod hac ratione etiam confirmatur, quia benignissimam Ecclesiæ mentem ita debemus interpretari, ut fideles in extremis positos necessariis auxiliis destitui non permittat. Ergo, cum in hac specie ob instantes mortis angustias, atque itineris longitudinem, Summum Pontificem adire per tempus non licuerit, consequens est, ut dicamus, Episcopum esse potuisse illius supremæ mentis idoneum interpretem, & saltem vice instrumenti, gratiæ non insolitæ dispensatorem legitimum, itaut ejus dispensatio potius a S. Sede, & tacito intellectu, & præsumpta Summi Pontificis voluntate, quam ab Episcopo ex simplici ejus declaratione perfecta videatur.

9 Et verò a majori ad minus sic licet argumentari. Nil tam proprium est S. Sedis authoritati, quam ut causæ omnes Ecclesiasticæ ad supremum ejus tribunal per appellationem devolvantur, attamen can. 22. Concilii Milevitani, præsentente D. Augustino, cautum est, ut propter difficultates transmarinæ peregrinationis ultimus ille jurisdictionis gradus in Africa ipsa reperiretur, utique ibi Judices vice Pontificia fungerentur adeo ut non opus esset, immò quodam modo prohibitum videretur Romam appellare, non quod præsumerent Africani Patres, illam summam & ultimam jurisdictionem proprio sibi jure vindicare. Quis enim Catholicus hoc attentare ausus esset? Verum ob viarum difficultates, navigationisque pericula existimabant, se in sua Provincia Summi Pontificis vices gerere merito posse, ac debere. Et certè longè minus est dispensationem aliquam semel in casu perurgente impertiri, quam in omnibus causis appellatione suprema autoritate terminare.

10 Idque eò magis obtinere debet, quò modestius hoc jure Episcopus utatur, qui, quamvis premente necessitate, causisque gravissimis exigentibus matrimonii actu contrahendi licentiam possit indulgere, velit tamen, ut contrahentes, ubi primum hoc fieri posset, explicite suæ Sanctitatis beneplacitum rei gestæ accedere omni studio procurarent, quo facto, & exigentiæ partium efficaciter consulit, & quatenus fieri potest supremam sanctæ Sedis autoritatem servat intactam.

11 Neque dici potest, hoc exemplo, si admittatur, locorum Ordinarios in præjudicium Pontificiæ autoritatis sibi

deinceps multum arrogaturos. Nam casus ejusmodi ita debent esse singulares, ita suis modis, & circumstantiis attemperati, ut nullo modo possint, aut debeant in consequentiam trahi. Quod etiam expressè vitari potest rescripto gratiæ, si imploretur.

12 Minus videtur obviare S. Concilium Tridentinum *sess. 24. de reform. matrim. cap. 5.* ubi præcipit, separationem fieri conjugum, quando scienter intra gradus prohibitos contraxerunt, & vult carere spe consequendæ dispensationis, non enim dignus est qui Ecclesiæ benignitatem facile experiatur, cujus salubria præcepta temerè contempsit. Unde per hujusmodi decretum ponitur inhabilitas ad contrahendum de novo in pœnam temeritatis, & proinde auferitur etiam Episcopis facultas dispensandi. Ideoque esse necessariam bonam fidem contrahentium, ut possit Episcopus dispensare, docent Bart. Ledesma *de matrim. dub. 50. in fin. Lopez par. 2. instr. cap. ult. §. Porro hic etiam, Veracruz p. 3. specul. conjug. art. 18. in fin. Cordub. in quest. lib. 1. quest. 11. & alii communiter contra Henriquez lib. 2. sum. c. 3. nu. 2. qui oppositum censet, sed absque ullo idoneo fundamento.*

13 Quoniam respondetur, quod non sumus in casu Concilii Tridentini, nam loquitur de contrahentibus intra gradus prohibitos cum præsumptione. Utitur enim verbo, *presumpserunt*. Præsumptio enim opponitur timori ex D. Thom. 2. 2. q. 21. ar. 3. & importat quandam audaciam. Unde in hoc casu debet importare audaciam eundi contra sanctiones Ecclesiasticas circa matrimonium. Et quia Ecclesia non judicat actus internos, sed tantum externos, idcirco accipiendum est Concilium de præsumptione in actu exteriori. In hoc autem casu non adest præsumptio in actu exteriori, quia non fuit contractum matrimonium in foro externo tanquam intra gradus prohibitos, manente prohibitione, sed sub colore nullitatis primi matrimonii. Unde cum cesset præsumptio, cessat etiam dispositio Tridentini, tanquam contra ipsum procedens.

14 Deinde, ut possit Episcopus dispensare in tali casu necessitatis, sufficit bona fides alterius ex conjugibus, ut docent Pontius *d. lib. 8. de matr. c. 13. n. 4. Gasp. Hurtad. de Sacram. disp. 16. de matr. diff. 2. n. 2.* Quia non est æquum, puniri innocentem ob alterius delictum, ut etiam ait Sanchez *lib. 2. de matr. disp. 40. n. 4. & indicat Tridentinum, dum prohibens dispensari, loquitur de conjugibus conjunctim.* Et quia non militat in conjugibus bonæ fidei ratio, propter quam Tridentinum prohibet dispensationem, quod nimirum non sit dignus, ut Ecclesiæ benignitatem experiatur, cujus salubria præcepta temerè contempsit. Quare subintrat jus commune, quod bona fides unius faveat matrimonio, & privilegium illius extendatur etiam ad conjugem malæ fidei, *c. cum inhibito, de clandest. despons. & c. ex tenore, qui sil. sint. legit.*

15 Atque ex his facile colligitur, æquitatem omnino iudicare, ut dispensationem ab Episcopo hæc circumstantiis, ac legibus circumscriptam Summus Pontifex sua suprema autoritate ratam habere velit, idque posse facillimè, non quidem ex doctrina eorum, qui, licet contrahentes, dirimente impedimento præpediri, nullam omnino ad contrahendum licentiam, aut dispensationem impetraverint, generaliter tamen asserunt Summum Pontificem, ut supremum juris Canonici arbitrum, quodlibet impedimentum dirimens jure positivo constitutum tollere posse, ut cum Covarruvia, & aliis alibi dicebam neque opus esse novo consensu ex Pyr. Corrad. *in pr. dispens. lib. 8. c. 3. n. 51. Burr. in cap. super eo 5. de cond. appof. Boer. dec. 264. n. 27.* Adeo ut etiam post mortem alterius ex conjugibus, quando non potest subsequi novus consensus, hæc dispensatio nihilominus concedi possit, ut per eosdem Authores, quibus adde Anchar. *conf. 408. Peregr. de fideicom. art. 24. n. 83.* multoque alios, quos adducit Sanchez *d. lib. 8. disp. 7. num. 6.* idque duntaxat quoad effectus merè civiles, non autem quoad valorem Sacramenti, ut ibidem tradidi. Sed quia in nostra specie post concessam ab Ordinario in casu extremæ necessitatis vice quodammodo Pontificia licentiam, post utriusque partis votum recurrendi ad Sanctam Sedem, post præstitum ea lege coram Parocho, & testibus de præsentem consensum, intendimus Sacramentum matrimonii ab initio constituisse, nec quidquam intrinsecum ei defuisse, sed tantum ab extrinseco supereminentem quamdam Sux Sanctitatis approbationem, ac beneplacitum desiderari. Ergo cum in hoc casu novo partium consensu opus non sit, neque Julæ obitus, neque aliud quidquam obviare potest, quominus illud matrimonium, jam per se constans, supererogato Summi Pontificis beneplacito confirmetur.

16 Instabit aliquis, esse igitur superfluum in isto casu re-

currere ad Summum Pontificem; siquidem absque ejus dispensatione, matrimonium ritè celebratum esse dicitur, atque perfectum. Respondeo, immò tam ex contrahentium voto, quàm ex Ordinarii jussu necessarium fuisse, ut matrimonio ita contracto quamprimum ad Summi Pontificis pedes recurreretur, quo ipse suam rei gestæ autoritatem dignaretur accommodare, itaut dispensatio in hoc extremæ necessitatis casu concessa, sit quid mixtum, partim ex Ordinarii indulgentia in ipso negotio actu habita, partim ex ratihabitione Summi Pontificis postmodum adhibenda, quorum primum cum voto ad Sanctam Sedem sufficiens fuit ad esse matrimonii simpliciter constituendum, alterum verò ad melius esse requirendum videbatur.

Si verò quis dixerit, consensum contrahentium fuisse conditionatum, quatenus non nisi sub beneplacito Summi Pontificis contrahere voluerunt; ergo sponsalia duntaxat, non matrimonium contraxisse. Respondetur, actus agentium ex eorum intentione regulari, Atque in hac specie, & ex simplici libello, qui Ordinario loci fuit oblati, constat perspicuam fuisse mentem contrahentium, ut interim dum expectaretur beneplacitum Summi Pontificis, actu & de præsentem matrimonium contrahere ipsis permetteretur, ut de facto præmissum est, ne gratiæ Pontificiæ impetrationem mors præveniret. Ergo neque Ordinarius, neque contrahentes intendebant ullo modo actum suspendere, sed illum purè impletum optarunt suæ Sanctitatis beneplacito postea confirmari. Quamvis igitur ad rei gestæ substantiam nihil ipsi defuisse videatur tamen famæ, & dignitati interest, eam primariæ autoritatis nutu approbari, ejuisque oraculo palam inclarescere.

CONSULTATIO XXXIV.

An jus conferendi habitum Tertii Ordinis S. Francisci personis secularibus in seculo existentibus in domibus privatis extra Congregationem absque ullius voti obligatione, Ordinariorum jurisdictioni, & Judicum secularium potestati subiectis, cum verè non sint persone Ecclesiasticæ, neque religiose, spectet ad Fratres Capuccinos, qui in Concilio Tridentino dicuntur esse verè Fratres Minores, quique ab Urbano VIII. declarati sunt, esse ex vera, & nusquam interrupta linea ipsius S. Francisci, & ab omnibus sic censi debere, an verò spectet ad Fratres Tertiarios in Congregatione viventes cum votorum obligatione, qui a S. Francisco non sunt instituti, & qui ex declaratione expressa Clementis VII. in Bulla, Ad uberes, inceperunt in Italia habere locum in communi postquam ducentis, & septendecim annis post mortem S. Francisci, Congregatio verò Galliæ, incipit tantum sub anno Domini 1596., aut 1625.

ET quidem cum ad Fratres Minores declaraverit Nicolaus IV. spectare de jure dirigere tertium Ordinem a S. Francisco institutum pro personis secularibus his verbis: *Cum ratio naturalis persuadeat, & æquitas rationi conformis acquiescat, ut prædicti Tertii Ordinis professores ob ipsius Confessoris reverentiam, delictorum nostrorum filiorum Ordinis fratrum Minorum dirigantur, & regulentur doctrina.* Quorum Fratrum Minorum Guardianis præscribit idem Pontifex *c. 16. Regulæ,* quam ipsemet in scriptis redegit pro Tertio Ordine, ut Visitatoris, & reformatoris officium libenter accipiant, & exequantur. Et Innocentius IV. præcipit Generali, & Provincialibus, ut deputent Religiosos, qui sint de suo Ordine, qui dictus Fratres, & Sorores Tertii Ordinis instruant, corrigant in capite, & membris; idèque ad Fratres Capuccinos de jure a Summis Pontificibus explicato vel privilegio, & consuetudine spectat jus, & autoritas conferendi habitum Tertii Ordinis personis secularibus in seculo existentibus, & ab eis professionem solitam recipiendi.

Primò, quia sunt verè Fratres Minores, & omnibus 2 juribus primo Ordini D. Francisci acquisitis & omnibus privilegiis aut jam concessis, aut concedendis uti, & gaudere possunt, ut patet ex Diplomate Clementis VII. quod incipit: *Religionis Zelus,* dato sub annum Domini 1522. Nona Julii his verbis: *Omnibus, & singulis privilegiis, Indultis, & gratiis Ordini Fratrum Minorum in genere, vel in specie hætenus concessis, & in posterum concedendis, & quibus ipsi quomodolibet utuntur, & gaudent, ac uti, & gaudere poterunt in futurum, vos quoque æque principaliter, sicut ipsi uti, & gaudere liberè, & licite valeatis.* Ex quo evidenter sequitur, quod si dirigere Tertium Ordinem sit jus acquisitum Fratribus Minoribus, illo uti debeant Capuccini, cum sint verè Fratres Minores. Si autem sit privilegium, non potest eis denegari, cum omni-

- omnibus privilegiis æque principaliter, sicut & alii Fratres Minores, gaudere debeant.
- 3 Secundò. Quia Sac. Congregatio Eminentissimorum Cardinalium, Regularium negotiis præpositorum, declaravit anno 1620. posse Fratres Capuccinos vestire Fratres, & Sorores Tertii Ordinis, etiam eas, quæ vota emittunt, & omnibus privilegiis circa hanc concessionem factis, uti, & gaudere.
- 4 Tertio. Quia sic fuit contradictoriè judicatum in consequentiam talis decreti a Reverendissimo Promotore generali Episcopatus Serenissimi Principis, & Cardinalis a Lotharingia, & prohibitum Pœnitentibus, ne circa hanc facultatem Capuccinos amplius auderent molestare.
- 5 Quarto. Quia hæc sententia contradictoriè lata, acceptata fuit ab eorum Procuratore generali in Curia Romana, qui declaravit, suæ Congregationis professores nec potuisse, neque debuisse se juri Capuccinorum opponere.
- 6 Quintò. Quia emanavit decretum ab eodem Serenissimo Principe ac Cardinali a Lotharingia, qui visò decreto Eminentissimorum DD. Cardinalium, de quo supra, ac visò consensu prædicti Procuratoris, confirmavit prædictam sententiam, & de novo fratres Pœnitentibus prohibitus, ne Capuccinos audeant amplius super hoc jure inquietare.
- 7 Sextò. Quia emanarunt duæ sententiæ ab Illustrissimis DD. Episcopis Lixoviensibus in hac parte, a Sancta Sede delegatis, scilicet a Nicolao IV. qui in capit. 11. Regulæ, quam ipse composuit pro dicto tertio Ordine in his verbis: *Ad Episcopum recurrant, & ejus sistant iudicio.* Quibus sententiis declaratur, hanc facultatem spectare ad Capuccinos, & prohibetur Fratribus Pœnitentibus, ne se immisceant in conferendo tali habitu in Urbe Julibonensi diocesis Lixoviensis, in qua domicilium non habent.
- 8 Septimò. Quia sententia Officialis dictæ diocesis fuit ipsis Pœnitentibus injunctum, ut obtemperent Illustrissimorum DD. Episcoporum sententiis.
- 9 Octavò. Ex consuetudine immemorabili ab initio institutionis Religionis, etiam ultra montes. Habentur enim testimonia fide dignissima, omnes Patres Generales Capuccinorum, scilicet P. Hieronymum a Sorbo, P. Laurentium a Brundisio, qui in vita & post mortem claruerunt miraculis, P. Hieronymum a Castelferretto, Romanæ Curia notissimum, P. Angelum a Joyosa, Provinciale Parisiensem, & Definitorem Generalem, P. Honoratum Parisinum, non solum approbasse hunc usum conferendi habitum Tertii Ordinis S. Francisci personis sæcularibus, sed ipsummet contulisse. Non est autem verisimile, quod tot, & tanti nominis, ac virtutis Religiosi aliquid contra formam juris, & contra Constitutiones Capuccinorum suis permissionibus, & exemplis approbassent.
- 10 Et licet a sententiis contra se latis appellaverint Fratres Tertiarii, & ad Sanctam Sedem Apostolicam Capuccinos provocaverint, ac supplicem libellum tenoris sequentis S. Congregationi Em. DD. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum porrexerint, quo petebant confirmationem decreti dati anno Domini 1616.
- 11 Eminentissimi, & Reverendissimi Domini. *Alias die 20. Decembris anni 1616. instantibus Fratribus Pœnitentibus tertii Ordinis S. Francisci emanavit decretum ab hac S. Congregat. in hæc verba; Superioribus autem Regularibus sufficienti facultate ad id a S. Sede Apostolica suffultis (exceptis Capuccinis) licere, mulieres ad hujusmodi habitum recipere, atque ad ipsos eas vestendi officium pertinere. Sed quia contra formam prædicti decreti non solum ad dictum habitum recipiunt, sed etiam auctoritate cujusdam Episcopi freti dictos Fratres Tertii Ordinis, ne ad hujusmodi habitum recipiant impedire prætendunt in Gallia, maxime in Provincia Normaniæ. Ideo, &c.*
- 12 Tamen in hoc libello multa enunciantur a veritate alienissima, & plura supprimuntur, quæ ad decisionem juris & facti in hac re sunt absolutè necessaria.
- 13 A veritate primò, alienum est, quod ad instantiam fratrum Pœnitentium emanaverit tale decretum, ut legenti constabit, non solum quia de ipsis Fratribus in eo ne verbum quidem, sed ex subiecto, de quo agitur, apparet, esse decretum generale pro quolibet pfrumorum Ordinum tam S. Francisci, patris Minorum, quam S. Dominici, aut S. Francisci de Paula, in quo Em. DD. Cardinales explicant jus, & facultatem, quam habent dicti primi Ordines supra Tertios respectivè a se dependentes. Unde cum fratres Tertiarii nec sint, neque possint dici esse de primo Ordine, non potest etiam agi in hoc decreto de illorum jure, sed verè agitur de illorum subje-
- ctione, & quando hujus decreti petierunt confirmationem, suæ subjectionis obtinuerunt decretum.
- Secundò, a varietate etiam abhorret, quod Capuccini illis unquam impedierint facultatem vestendi illas mulieres, de quibus loquitur decretum, & expressè reticuit, & suppressit Procurator in suo libello majorem partem decreti. Agit enim decretum de mulieribus, quæ aut in Congregatione vivunt, aut in domibus conlangueorum in primò gradu, quæ habeant ad minus quadraginta annos, quæque ad minus votum castitatis emiserint, quæ habitum religiosum Ordinis, a quo dependent patenter deferant, & quæ non recipiantur absque licentia Episcopi. Et agebatur inter ipsos Tertiarios, & fratres Capuccinos de personis sæcularibus utriusque sexus, uxoris, & non uxoris, junioribus, ac senioribus, quæ in domibus privatis, etiam cum extraneis degunt, & quæ sunt non solum liberæ ab omni voti obligatione, sed etiam quibus prohibentur vota. Ex quibus omnibus apparet Sole clarius, quàm sit alienum. Capuccinos contra formam prædicti decreti illos impedire.
- Vera autem suppressa ad Juris, & facti decisionem necessaria sunt. Primò, quod licet decretum anni 1616. non intercederet Capuccinis Tertii Ordinis ut est a S. Francisco institutus pro personis sæcularibus directionem, sed tantum earum mulierum, de quibus loquitur; tamen fuit absolutè, & expressè revocatum per decretum subsequens anno Domini 1620. quod declarat, Capuccinos posse, sicut & omnes alios primos Ordines, vestire ejusmodi mulieres.
- Secundò, celaverunt, introductum esse processum, se appellasse a sententiis prædictis, & rem debere definiri contradictoriè, & partibus auditis tam in facto, quàm in jure.
- Quinimò Pœnitentes Religiosi Tertii Ordinis cum votorum obligatione jus nullum habent, nec validum privilegium conferendi dictum habitum Tertii Ordinis personis sæcularibus.
- Primò, quia cum non sint a S. Francisco instituti, ut concors est omnium Doctorum, & Scriptorum Ordinis sententia, nullo jure, suis successoribus acquisito, gaudere possunt.
- Secundò, declaravit Nicolaus IV. hoc spectare de jure naturali ad fratres Minores, quales non sunt Tertiarii.
- Tertio, hoc fuit declaratum contra ipsos per Commissarium Apostolicum sententia contradictoriè lata anno 1636. ad instantiam Fratrum de observantia his verbis: *Super jure conferendi habitum Tertii Ordinis personis utriusque sexus in sæculo degentibus, rebusque aliis, dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, declaramus jus conferendi habitum Tertii Ordinis S. Francisci personis utriusque sexus in sæculo degentibus pertinuisse, atque spectavisse, spectare, atque pertinere ad RR. PP. Fratres Minores de Observantia privativè quoad dictos RR. PP. Fratres Tertii Ordinis de Pœnitentia nuncupatos, inhibendumque fore, & esse, prout inhibemus, & prohibemus dictis Patribus Tertii Ordinis, ne sub pœna excommunicationis, & interdicti prædicto jure conferendi habitum, & professionem recipiendi se se modo aliquo intromittant.*
- Unde, cum Fratres Capuccini omnibus, & singulis juribus, & privilegiis, quibus utuntur, & gaudent Fratres de Observantia & ipsi æquè principaliter gaudere possint, & cum Fratres Pœnitentes non habeant aut jus, aut aliud privilegium præter id, contra quod judicatum, & declaratum est, apertè sequitur, quod spectet ad Capuccinos privativè quoad dictos Pœnitentes, & æquè principaliter sicut ad Fratres de Observantia.
- Tertio, hoc fuit illis expressè prohibitum autoritate Illustriss. DD. Episcoporum Lixoviensium, in hac parte a Sancta Sede Commissariorum in sua diocesi, ubi incoepit hæc controversia.
- Atque opponitur primò, Fratres Pœnitentes, præcipue Congregationis Gallicanæ, sed obtinuisse duo decreta, quibus declaratur, ipsos posse conferre prædictum habitum privativè quoad Capuccinos. Responso patet ex supradictis. Sunt enim obtenta sub falsi enunciatione, & veri suppressione, ac per consequens nulla sunt secundum regulam juris, quæ vult, ut quod sub veri suppressione, & falsi enunciatione est obtentum, habeatur irritum & inane.
- Secundò, opponunt, Clementem VII. anno 1526. subjecisse Fratres, & Sorores Tertii Ordinis in sæculo viventes Generali Tertiariorum in Congregatione viventium, ipsique facultatem, & licentiam concessisse conferendi dictum habitum. Ad quod responderetur, quod malim credere,

re, ac dicere, Adversarium non vidisse, neque legisse hanc Bullam, quam illum apertè falsitatis convincere. Expressè enim reticet, ac supprimit verba, quæ illam Congregationi Gallicanæ reddunt & declarant inutilem. Dicit enim hic Summus Pontifex, se illam concedere pro Regnis Castellæ, Legionis, Gallicianæ, Andalusiæ, seu Vandalicæ, & ad instantiam fratris Antonii de Tabalda moderni Generalis. At cum Pœnitentes Congregationis Gallicanæ non sint de his Regnis, & Generalem nusquam habuerint in sua Congregatione distinctum a Generali de Observantia, evidenter sequitur, quod tali privilegio gaudere non possint, præcipue cum esset concessum plusquam septuaginta annis antequam incepisset illorum Congregatio in Gallia.

25 Sed gratis concedo, quod hoc privilegio uti potuissent quandiu viguit; at verò non solum fuit revocatum a Pio V. sed & prædictus Generalis cassatus, annullatusque fuit, & perpetuò inhibitum universo Tertio Ordini, ne Generalem unquam eligeret, ut patet ex prædicta Bulla. Nec potest ignorari, quod etiam Congregationi Gallicanæ sublatus sit Visitator Generalis, quem eligere præsumperat, & absolutè impetratum, ut in omnibus sub obedientia Patris Generalis de Observantia viverent, ut patet ex Constitutione Apostolica Urbani VIII. data anno 1641. 21. Februarii, & quæ incipit, *Salvatoris Domini*, cum fuerit ipsis legitime significata ad instantiam P. Lucæ Vvadinghi.

26 Tertio, opponunt S. Franciscum, ut constat ex Chronicis, dedisse facultatem Bartholomæo Baro recipiendi ad dictum Tertium Ordinem. Respondetur primò, esse concessionem specialem, factam a proprio Institutore, cui nemo successit. Secundò, hanc concessionem factam fuisse ante dispositionem juris a Nicolao IV. explicati, qui vult, & præscribit, ut Visitatores & Reformatores sint Sacerdotes de Religione approbata. Unde cum nullus successerit huic Commissario, standum est juri communi.

27 Quarto, opponere possunt Fratres Pœnitentes Congregationis Gallicanæ concessionem ipsis factam a R. P. Joan. del Giero recipiendi ad dictum Tertium Ordinem. Sed ipsius nullitas ex propriis Procuratoris verbis convincitur. Dicit enim, quod eam non concessit ut Generalis Fratrum de Observantia, sed quatenus subrogatus in locum Generalis Tertiariorum. Ex qua responsione apertè nulla est hæc concessio. Primò, quia talis subrogatus, ut sic, erat delegatus, & non poterat delegare. Secundò, quia ut subrogatus non potuit habere majorem potestatem, quam is, in cujus locum subrogatus est. Certum est autem, quod talis Generalis Tertiariorum Italianæ, in cujus locum volunt esse subrogatum prædictum Generalem de Observantia, nullam omninò habet, nec unquam habuerit, ex quo restitutus est, jurisdictionem in Pœnitentes Congregationis Gallicanæ.

28 Addo, quod licet hanc facultatem concesserit ut Generalis de Observantia, non sequitur, quod non sit invalida. Quia ad privilegii validitatem duo requiruntur. In concedente autoritas, & in subiecto recipiendi capacitas. At deficit ex utroque capite. Generalis enim de Observantia, quamvis habeat privilegium de jure, non potuit illo uti contra præscriptum Summorum Pontificum. At Innocentius IV. expressè ipsi imperat, ut assignet Visitatores, & Reformatores, qui sint Religiosi de suo ordine. Secundò, ex parte subiecti, quia tunc temporis, quando scilicet facta est hæc concessio, non erant indubitanter professi Fratres Tertii Congregationis Gallicanæ, cum tredecim post annis, scilicet anno 1625. maximum dubium ortum sit de votorum validitate, & remaneret adhuc, si professionem non renovassent ex Indulto Eminentissimi D. Cardinalis Francisci Barberini. Denique quando hæc concessio foret valida per privilegium, non potest derogare juri Capuccinorum, quibus competit ex jure ordinario, & ex consuetudine immemorabili.

29 Referam denique decretum S. Congregationis Concilii tenoris subsequens. *Sacra &c. sæpius censuit, minime posse Sacerdotes Regulares mulierum tertii ordinis, qui de Pœnitentia, vel Bizochas vocant, confessiones Sacramentales audire, nisi fuerint ab Ordinario approbati ad confessiones personarum secularium audiendas. Quemadmodum nec posse illis Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum administrare in die Paschatis, Resurrectionis S. D. N. Jesu Christi. Qui verò ad sepulturam, atque alia privilegia fratres Tertiarios, Mantellatos, Corrigiatis, aliosque similes ita demum Ordinis, cujus tertie Regule habitum assumpserunt privilegii potiri, & ab Ordinario jurisdictione exemptos esse, si viri collegialiter vivant, seu cum claustralibus habitent, & mulieres virginalem, seu castam, aut castam vidualem expresso voto, & sub dicto habitu vitam tradu-*

xerint, quemadmodum cavetur Constitutione Concilii Lateranensis, sub Leone X. quæ habetur sess. 21. in fine. Hoc autem voto mulierum alia duo scilicet paupertatis, & obedientie nequaquam includi. Quinimò hujusmodi mulieres, si vitam virginalem, aut celibem simpliciter, expressèque voverint, etiam in consanguineorum, & affinium suorum, aut propriis domibus, vel scorjum habitantes, supradictis privilegiis Ordinis, cujus tertie Regule habitum deserunt, exemptioneque ab Ordinario jurisdictione frui debere, ut idem Leo postea declaravit Constitutione edita die prima Martii 1518. An autem prædictæ qualitates in hujusmodi Tertiariis concurrant, Ordinario loci esse judicium. Præterea si contingat aliquas ex supradictis Tertiariis sine sepultura electione decedere, eas sic decedentes ita demum in Ecclesiis Ordinis, cujus habitum assumpserunt, si in ipsis earum communis sepultura reperiatur, sin minus in Ecclesiis Parochialibus sepeliendas esse decernit. Superioribus autem Regularibus sufficienti facultate ad id a Sede Apostolica suffultis (Capuccinis exceptis) licere mulieres ad hujusmodi habitum recipere, atque ad ipsos vestientes eas officium pertinere. Non autem ad habitum admittendas, & recipiendas esse, nisi probatæ vitæ, & bonis moribus præditas, atque in ætate saltem quadraginta annorum constitutas, quæ de proprio habeant unde sufficienter vivere possint, & non cum aliis viris, quam cum consanguineis, vel affinibus in primo tantum gradu sibi conjunctis cobitent, & ab Ordinario loci licentia prius impetrata, qui non aliter eam concedat, nisi de prædictis prævio examine diligenti, sibi consistit. Verùm in hujusmodi habitu concedendo, & respectivè deferendo omninò a velo supra caput, quod suprajectum vocant, a pectorali, quod vulgò dicitur sottogola, & a patientia abstinendum esse. Quinimò eas, quæ supradicta tria, vel aliquid ipsorum deesse deprehensæ fuerint, illa dimittere, etiam per censuras Ecclesiasticas ab ordinariis locorum compellendas esse, decernit. Supradictis vero decretis mulieres tertii Ordinis, quæ collegialiter vivunt non comprehendi, quinimò eas dispositioni Constitutionis Pii Papæ V. editæ anno 1566. quarto Kalendas Julii, quæ incipit, circa Pastoralis, penitus subjacere; expressè declarat, non obstantibus quibuscumque in contrarium facientibus.

Hoc ipsum decretum confirmavit, & inviolabiliter servari mandavit Sacra Episcoporum, & Regularium Congregatio 20. Decembris 1616. quæ postea sequens decretum, quod etiam Capuccini de cætero uti possint privilegio, si quod habent dandi habitum hujusmodi, emisit tenoris sequentis. *Cum alias a Sacra, &c. decreto super habitu, & qualitatibus Tertiariorum emanaverit, in quo inter alia cavobatur, ut superioribus Regularibus sufficienti facultate ad id ab hac sancta Sede suffultis (Capuccinis exceptis) mulieres, alias juxta decretum qualificatas, ad Tertiariorum habitum recipere liceret. Verùm quia Capuccini auctoritate ab hac sancta Sede eorum Religioni concessa privati, ac propterea invidiam apud bonos trahi, conquerebantur, Illustriss. ejusdem Sac. Congregationis Patres ejusdem Capuccinis privilegii circa præmissas eis quomodolibet competentibus, uti, & frui licere, decreto hujusmodi non obstante, censuerunt, dummodò mulieres ad Tertiariarum Capuccinorum habitum admittendæ ad formalem, materialemque ejusdem Religionis habitum, & servato in reliquis omnibus eodem decreto, admittantur 31. Januarii 1620.*

At nihilominus fuit postea declaratum, nulla privilegia Capuccinis circa præmissa competere, utpotè sublata per Breve Pauli V. in quo fuit eis hoc ad instantiam Tertiariorum expressè prohibitum. Ita S. Congr. Episcop. & Regul. in Mazaren. 3. Decembris 1655. & in una Capuccinorum 9. Junii 1656.

An verò Moniales Capuccinæ manutenendæ sint in quasi possessione exemptionis a quibusvis vectigalibus, atque oneribus, in qua reperiantur, Sac. Congreg. Immunitatis in Bisnien. proponente R. P. D. Merlino, respondit juxta Bullam Leonis X. & interim Episcop. tueatur.

Porrò decreto cap. 15. sess. 23. Concilii Tridentini non comprehenduntur Regulares ratione suorum subditorum, ut Sac. Congregatio respondit, ex ejus etiam sententia Prælati regulares, sive alii Religiosorum Confessores audire possunt confessiones sæcularium, quibus sunt de familia, & continui commensales, non item eorum, qui deseruiunt in eorum monasteriis, ad hoc cap. 11. in princ. sess. 25. de Regul.

Cumque Fratres monasterii S. Dominici de Lugo Imolensis diocesis declarari postulassent, an ipsis liceret, præsertim ex suis privilegiis, audire Confessiones virorum, ac mulierum professorum Tertii Ordinis S. Dominici, eisque in Paschate Sacramentum Eucharistiæ ministrare, Viaticum præbere, atque Extremam Unionem, Sac. Congregatio consideravit, præsupposito, quod

quod hujusmodi professi eodem jure censeantur cum aliis professis Tertii Ordinis Sancti Francisci, de quibus in Glossa Clem. cum ex eo de sentent. excomm. eorum non esse aliquam Religionem, sed modum quandam vivendi approbatum a Sede Apostolica nec dici plenè translatos ad Ordinem, ut desinant esse de sæculo Cardin. in Clem. per literas numer. 9. de præb. Quod cum ita sit, non magis horum, quàm aliorum sæcularium confessiones prædictos Religiosos audire posse juxta cap. 15. sess. 23. ubi privilegii quibuscunque derogatum est, & amplior derogatio habetur in Bulla Pii IV. revocatoria omnium privilegiorum sub quibusvis formulis in his, quæ Sacro Tridentino Concilio sunt contraria. Ex quo sequitur, tales Religiosos non esse proprios Sacerdotes horum professorum, ac proinde non posse eisdem Sacramentum Pœnitentiæ, vel Eucharistiæ in Paschate ministrare juxta cap. Omnis utriusque sexus de pœnit. & remis. Idemque juris esse de Viatico. Siquidem præcedente confessione exhiberi debet cap. 7. de præpar. que adhibenda est sess. 13. in decreto de Sanctiss. Euchar. Sacrament. De extrema unctione non esse judicium Sacræ Congregationis, sed tamen constare ejus administrationem, sicut aliorum Sacramentorum pertinere ad Parochum, de cujus Parochia dicuntur esse tales professi, nisi speciali privilegio sint exempti.

CONSULTATIO XXXV.

An Clerici pro sui ordinis gradu vestibus sacris sepeliendi sint?

1 Non licere Sacerdotum corpora cum sacris vestibus sepelire, tradunt Palud. in 4. d. 24. quest. 5. art. 2. concl. 4. Sylvest. v. Benediclio num. 8. quo in loco absolute dicit, non esse mortuos prætextu pietatis sacris vestibus induendos, & loquitur etiam de sacerdotibus, subditque, quando Sacerdotes, vel Episcopi hujusmodi vestibus sepeliuntur, illas non debere esse benedictas, Azor. p. 1. l. 10. cap. 28. quest. 14. in fin. qui tamen id excusat ratione consuetudinis. Probatur ex cap. Nemo, de consecr. d. 1. ibi: Nemo per ignorantiam Clericum mortuum credat obvolvendum, aut Diaconus scapulas operire velit palla, que fuit in altari, aut certe que Diacono data est in mensam Domini. Et ex Concilio Arvernense cap. 3. ibi: De oportorio Domini corporis, seu palla altaris nunquam Sacerdotis corpus, dum ad tumulum debebitur, obtegatur, quia sacro velamine usibus suis reddito dum honorantur corpora, altaria polluantur. Hinc ex cap. Vestimenta, de consecr. d. 1. vestes sacræ non sunt adhibendæ, nisi in Ecclesiis officiis Deo gratis, & ideò non possunt infervire pro sepultura defunctorum.

2 At verò licere, atque debere sepeliri vestibus sacris, tenendum videtur. Concilium namque Valentinum celebratum in Hispania tempore Joannis Primi anno Domini 524. & Theodorici Regis 15. de quo Binius tom. 3. pag. 420. rectè monuit in fine cap. 4. quod mos antiquus in sepeliendis sacerdotibus observetur, nempe eos sacerdotum vestimento indutos exponendi, & sepeliendi exemplo Sacerdotum legis Mosaicæ juxta animadversionem Nicolai de Lyra dicentis Levit. cap. 10. Ex hoc autem, quòd Nadab, & Abian fuerunt sepulti cum vestibus sacerdotalibus inolevit consuetudo, quod Sacerdotes novæ legis cum vestibus sacerdotalibus sepeliantur, qualem ex Beda testante, Cuthibertum ita sepultum in Anglia arguit fuisse morem in Ecclesia Romana antiquam Amalaricus Fortunatus, Episcopus Treverensis de Eccles. offic. lib. 4. cap. 21. Biblioth. Sacr. tom. 10. col. 497. cum seqq. inquit, non est dubitandum, quin ipse mos esset apud Romanam Ecclesiam in hac re, qui apud Anglos fuit, præsertim cum ex illa primum Episcopum Augustinum haberent Angli Saxones, & eo tempore, quando celeberrima fuit Romana Ecclesia propter autoritatem doctissimi ejus Episcopi Gregorii, cujus moris etiam ex antiquis Ritualibus meminit Durand. Ration. lib. 7. de offic. defunct. idemque novissimè comprobavit Jo: Baptista Casalini de veteribus Sacris Christianis ritibus. cap. 67. §. Mos quoque.

3 Idemque asseruit Gloss. in d. cap. nemo 40. v. mortuum, de consecr. d. 1. ibi: Nam Clerici mortui induuntur vestibus sacris, & in cap. 2. v. sepeliri, de aud. & usu pall. inquit prohibitionem juris civilis in l. Et si quis impediatur 14. §. funeris causa, v. non autem oportet, ff. de relig. & sumpt. funer. quod ornamenta, & alia hujusmodi non debeant cum corporibus condi, non procedere in Clericis, quia speciale est, ut sepeliantur cum vestimentis sacerdotalibus spiritualibus, quam sequuti sunt Abb. qu. 3. numer. 7. subdens, non esse hoc prætermittendum in Episcopis, & Sacerdotibus, Asinius d. §. funeris causa

in fin. Lancellot. Corrad. in compl. omn. Judic. lib. 2. cap. 5. de Episcop. numer. 17. Julius Lavor. elucid. var. tit. 2. cap. 1. num. 11. & Anton. Monach. de exequit. in vestib. cap. 9. de vestibus mortui num. 19. & alios referunt.

Hinc in Concil. Mediol. 6. tit. que ad funera pertinent, 4 §. 2. tom. 9. Binius cautum fuit, quod Clericus mortuus vestitu clericali, quem Ordinis sui ratio deposcit, indutus essetatur, diaconali veste Diaconus, sacerdotali Sacerdos, clericus superpelliceo, tonsuraque ornatus, itidemque alii pro Ordinis Ecclesiastici gradu.

Idque ita etiam legitur expressum in Theatr. vit. hum. 5 lit. C. tit. Cadaverum cura, §. vestitu ornata lit. H. vers. Principum defunctorum, & Sacerdotum cadavera sui, vel ordinis, vel Principatus insignibus ornata certo tempore exponuntur conspicienda, priusquam tumulo inferantur, quin Sacerdotes passim ornamentis sui ordinis tumulantur, & feretro calicem aureum una cum aqua, & vino imponi mos obtinuit.

Latiùs verò a Julio Lavorio d. tit. 2. cap. 1. dicente num. 94. nostris temporibus Romani Pontifices, Cardinales, Episcopi, & alii in Ecclesiastico ordine constituti, vestibus suo ordini congruentibus in morte induuntur, addito num. 98. Sacerdotes primum vestibus suis ordinariis usque ad vestem talarem inclusivè, postea amictu, alba, cingulo, manipulo, stola, & planeta violacei coloris induuntur, Ritual. Roman. de exeq. in princ. Et licet ibi de deferendis calice, & missali nulla fiat mentio, nihilominus ubi adest consuetudo, prout est Romæ, quoad calicem servanda erit, reddendo rationem, quia vestes sacerdotales virtutes significant, cum quibus præ cæteris Sacerdotes sunt Deo præsentandi n. 99. Diaconus, amictu, alba, cingulo, manipulo, stola super humerum sinistrum, quæ sub axilla dextra annexatur, & dalmatica violacea, numer. 100. Subdiaconus amictu, alba, cingulo, manipulo, & tunicella, numer. 101. Alii verò inferiorum ordinum Clerici superpelliceo super vestem talarem ornari debent, singuli prædicti cum tonsura, & biretis suis ex Rituali loc. cit. Inde colligendo, quòd Clerici indui debeant illis indumentis, quæ requirunt ordines ab ipsis suscepti, cum declaratione tamen, quod licet in aliis Ordinibus propter paupertatem hæc sæpius omittantur, in Sacerdote tamen, & Episcopo nullo modo prætermittendum est, teste Durando in rational. d. lib. 7. cap. 35. num. 40. qui præterea in præcitato numer. 111. concludit, quòd Clerici sepeliri debent cum sacris vestibus congruentibus Ordini singulorum, animadverso quoque numer. 103. ex Livio de bell. Macedon. lib. 4. quod olim apud Ethnicos Sacerdotes defuncti purpura condebantur. Eundem morem apponendi calicem, & crucem supra pectus defuncti, legimus de S. Birinio Episcopo apud Surium tom. 6. die 3. Decembris.

Atque ideò licitum esse defunctos Sacerdotes indui ornatu sacerdotali, docent Glois. in d. cap. Nemo, v. mortuum, de consecr. d. 1. Suarez disp. 91. de Eucharist. sect. 8. §. 4. addendum, Reginald. lib. 29. prax. for. pœnit. cap. 9. sect. 8. numer. 203. Richar. tract. 5. de Sacrament. disput. 4. dub. 11. numer. 229. Ludov. a S. Joan. in summ. quest. 11. de Euchar. art. 20. dub. 2. concl. 1. Faust. lib. 2. de Euchar. quest. 261. Et pro confirmatione potest sufficere praxis, & observatio, de qua constat servatam fuisse usque a temporibus S. Gregorii lib. 4. dialog. cap. 40. ubi Cardinalis Diaconus Paschasius in feretro dalmatica fuit indutus, & lib. 4. Registr. epist. 44. eadem dalmatica induebantur summi Pontifices. Legiturque apud Damasum in Pontificali cap. 28. & apud Platinam, & alios in Eutychno, Eutychnianum ordinasse, ut Martyres sine dalmatica, seu colore purpureo non sepelirentur, traditque Baronius ann. 283. numer. 4. Fitque mentio de plurimis Sanctis, qui sacerdotalibus vestibus fuerunt sepulti, ut de S. Gebardo Episcopo Constantiensi, Canisius antiq. lect. tom. 6. de S. Anno Archiepiscopo Coloniensi apud Surium tom. 6. sub die 4. Decembris, ac de S. Corbiniano Episcopo Frigiensi tom. 4. die 8. Septembris apud eundem Surium, & alios. Accedit etiam ratio. Nam pietas erga defunctos exigit, quòd cum honore sepeliantur, & ideò Sacerdotes non debent sepeliri sicut sepeliuntur ordinariæ personæ, sed tamquam personæ Deo consecratæ, & tamquam publici ministri Christi, & Ecclesiæ in ordine ad offerendum sacrificium, & ideò, ut pro talibus cognoscantur, sepeliri debent. Unde hanc consuetudinem licitam esse, ac religioni, & pietati satis consentaneam convincitur. Nam actus sepeliendi defunctum est actus pietatis, seu misericordiæ, & circa personam sacram potest esse actus religionis.

Non obstat can. Vestimenta, de consecr. d. 1. Nam cum 8 vestes

vestes sacræ adhibeantur ad ornandos defunctos Sacerdotes, adhibentur in officio Ecclesiastico, quia sepultura est pars illius officii, quod consistit in exequiis, & consequenter etiam ornatus corporis defuncti, quando tamquam persona Deo consecrata illis ornatus, ac proinde illis uti ad hunc actum non est adhibere illas in usus profanis, sed in actu pietatis, & religionis. Quod si quando hujusmodi vestes jam sunt attritæ, religiosè comburantur, utique majori ratione possunt, ut ait idem Suarez loco allegato, cum persona sacra sepeliri, & illam simul decenter ornare.

9 In textu autem *cap. Nemo, eadem d.* disponitur tantum de laicis defunctis, ut ibi notat Gloss. d. v. mortuum, non autem de Sacerdotibus. Rursus non disponitur, quod non induantur Sacerdotes vestibus sacris, sed loquitur solum de palla, hoc est de corporali, ut ibidem notat Glossa, & Suarez eo loco, ac desumitur ex *cit. can. Concilii Arvernensis*, his verbis: *De opertorio Dominici Corporis, seu palla Altaris*, qua prohibet cooperiri, aut obvolvi defunctos. Id autem prohibetur de corporali, quia tangit Corpus Domini, & quia nihil pertinet ad indumenta sacra, respectu quorum adest congruentia, quod tamquam propria insignia concedantur iis, qui illis usi sunt in vita. Concilium autem Arvernense eo *cap. 2.* tollit abusum cooperiendi corpus defuncti Sacerdotis palla, seu corporali ea ratione, quia polluntur Altaria, dum corporale, quod prius defuncti corpus texit, redditur pristino usui Altaris. Unde non habetur in consideratione, quod ipso tegatur corpus defuncti Sacerdotis honoris causa, sed quod postquam huic muneri inservivit, inserviat rursus Altari. Quæratio non habet locum, quando sacris vestibus induuntur corpora defunctorum Sacerdotum, siquidem cum iis sepeliuntur. Neque etiam in præsentis casu locum habet dispositio, quia non disponit de ornatu sacerdotali, sed de palla, seu corporali.

10 At nihilominus non esse saltem necessarium, quod corpora defunctorum Sacerdotum sepeliantur cum sacris vestibus, sed satis esse, quod illis solum induantur, donec fuerint exposita, statuendi fiduciam præbet in primis dictus textus in *can. Vestimenta, & in can. Nemo, de consecr. d. 1.* qui licet loquatur de palla Altaris, sive corporali, ad vestes tamen sacerdotales non immeritò extendunt Paludanus, Sylvester, & Azorius antea citati, quibus concinit Ritualè Romanum jussu Pauli V. editum, in quo aperte habetur, Sacerdotem, aut cujusvis ordinis Clericum defunctum vestibus suis quotidianis communibus usque ad talarem vestem inclusivè, tum desuper sacro vestitu sacerdotali, vel clericali, quem Ordinis sui ratio deposcit, indui debere. Idem decernit Concilium Mediolanense. Non igitur sepeliri. Id, quod etiam D. Hieronymus in vita Pauli primi Eremitæ ad finem minimè probare videtur, his verbis: *Parcite queso vobis, parcite saltem divitiis, quas amatis. Cur & mortuos vestros auratis obvolvitis vestibus? An cadavera nisi in serico putrescere nesciunt?*

11 Accedit ratio. Nam honor, qui debetur vivo, debetur & mortuo per textum in *l. apud Celsum, §. adversus, ff. de excus.* Unde pietas erga defunctos exigit, quod cum honorent, parentetur. Hic autem honor non potest Sacerdotibus exhiberi, nisi dum publicè exponuntur cum vestibus sacris, & ideò sufficit, quod pro talibus cognoscantur in funere, non autem in sepultura.

12 Neque refragatur mos antiquus. Primò, quia illi contraria consuetudo derogavit, præsertim cum Sacerdotum, nullam plebem sibi subjectam habentium numerus auctus fuerit. Secundò, quia mos ille non fuit promiscuè observatus, nisi solum, vel ut plurimum in Sanctis, vel in Episcopis, vel in Cardinalibus, vel denique in Summis Pontificibus, ut de S. Gutheberto apud Amal. Fortunat. *de Eccles. offic. lib. 4. cap. 41.* De Martyribus cum dalmatica, seu colobio sepultis, D. Gregorius apud Baronium *ad ann. 283, num. 3.* De S. Birino Episcopo apud Surium *tom. 6. die 3. Decembris.* De S. Gebardo Episcopo Constantiensi, Canisius *antiq. lect. tom. 6.* de S. Annono Archiepiscopo Coloniensi idem Surius eo *tom. 6. sub. 4. die Decembris.* De S. Corbiniano Episcopo Frigiensi idem *tom. 4. die 8. Septembris.* De Cardinali Diacono Paschasio, D. Gregorius *lib. 4. Dialog. c. 40.* tamen in feretro tantum dalmatica fuisse indutum dicat, & *lib. 4. Registr. cap. 44.* eadem dalmatica indutos fuisse Summos Pontifices testatur.

Verùm, quia dictum *can. nemo de consecr. d. 1.* notat Glossa, v. mortuum, intelligi de laico, quia, inquit, & Clerici mortui bene induantur vestibus sacris, extatque *can. nullus mortuus* 18. 13. *quest. 2.* qui tamen id non dicit, sed tantum ait, nullum laicum intra Ecclesiam sepeliri debere, nisi sint fideles laici, aut Episcopi, aut

presbyteri. Panormitanus quoque *quest. 3. num. 3.* sequitur dictam Glossam, & ait, sepeliendos Clericos cum vestibus proprii ordinis, maxime Episcopos, & presbyteros, quamquam D. Clemens in *epist. 2. ad Jacobum Fratrem Domini*, unde sumptus est Canon, absolute de omnibus loquatur. Nemo, inquit, *per ignorantiam Clericus palla mortuum credat obvolvendum, aut Clericus scapulas operire velit, quæ fuit in Altari, aut certè, quæ data est in mensam Domini*, ut putarem Clementem loqui de palla tantum, & non prohibere, quin aliis vestibus ordinis quis sepeliatur indutus.

Hoc probat etiam in sepultura Episcoporum, & presbyterorum, quos negat sepeliendos sine vestibus Ordinis Rebuffus in *presat. tractat. de sentent. provisional. num. 48. & seqq.* Quia, inquit, vestes sacerdotales significant eorum virtutes. Mos tamen fuit aliquando gentium sepeliendi cum vestibus, & aliis rebus pretiosioribus, unde & prodit actio sepulchri violati in eos, qui spoliassent sepulta cadavera, *l. Pretor ait 7. §. adversus eos de sepult. viol. lib. 47. ff. tit. 2.* Morem hunc reprobavit Ulpianus in *l. si quis impediat 14. §. non autem de relig. & sumpt. fun. lib. 11. tit. 7. non oportet*, inquit, *ornamenta cum corporibus condi, nec quid aliud hujusmodi, quod homines simplices faciunt.* Et Laëtant. *lib. 2. de orig. error. cap. 4.* Unde rectè respondisse videtur Rebuffus, non restitui exequutori testamenti expensas, quas fecit pro emendis vestibus, ut in his mortuus sepeliretur, exceptis presbyteris, & Episcopis. Quia ista etiam mandata, ut aliæ inanes voluntates defunctorum contemni ab hæredibus impunè possunt, ut in *l. fin. de aur. & arg. leg. lib. 34. tit. 2.* Atque ita Marianus in servo alieno *l. 13. §. fin.* ex autoritate Papiniani *de leg. 3.* statuit ineptas voluntates defunctorum circa sepulturam, veluti vestes, & similia supervacua, non valere. Id ipsumque sanxisse Lycurgum, refert Alex. ab Alex. *lib. 3. general. cap. 2. & lib. 6. cap. 4.* & consentit S. Scriptura secundum Baldum. Vide Tholosan. *lib. 33. syntagm. cap. 23. num. 29. & seqq.* Hinc tamen existit veltes lugubres pauperibus elargitas in sepulturis prohiberi. Quia istæ ad eleemosynas pauperum pertinent, nec sepeliuntur cum mortuo, quamquam quidam ad pompam solum abutuntur, sed abusus majorum bonis institutis non officiant. Ideò concludo Clericos pro sui Ordinis gradu vestibus sacris sepeliendos esse.

CONSULTATIO XXXVI.

An, & quatenus Canonico absenti causa litis debeantur distributiones quotidianæ?

REgula est, quod distributiones dentur interessenti-
bus divinis officii, quia sunt fructus laboris, & operæ, textus in *cap. unic. de Cleric. non resid. in 6.* ibique Glossa in verbo *veritas*, cæterique Doctores, Sac. Concil. Trident. *sess. 24. cap. 12. de reform. & prosequuntur Monnet. de distribut. par. 1. cap. 1. num. 13. & part. 2. quest. 14. num. 97.* Seraph. *dec. 1131. & 1140. num. 1.* Gregor. XV. *dec. 154. num. 2.* Gonzal. *super regul. 8. Cancel. §. 6. proæm. num. 165.* Merlin. *decif. 113. num. 1.* Rota in Romana pensionis 23. Maji 1644. coram Meltio. Suntque constitutæ ad augendum divinum cultum, ut nimirum Canonici, alique Beneficiati ei debitum omnibus in rebus obsequium præstent, *Clem. 1. in fin. de reliq. & vener. Sanctor. Abb. in cap. licet in 2. notab. de præb. Rota in d. Romana pensionis coram Meltio §. ultimo.*

Adversus hanc regulam ad hoc, ut absens distributiones lucrari possit, duo copulative requiruntur, licentia Episcopi, & justa causa. De licentia loquitur Glossa in *cap. Relatum, v. Prælatorum, de Cler. non resid. Abb. in cap. Inter quatuor num. 4. eod. tit. Felin. in cap. fin. limit. 6. de mag. Rota *decif. 468. num. 3. & decif. 608. num. 8. in fin. part. 1. recent.* Adeò quod ne sufficiat quidem licentia tacita, sed debeat esse expressa, *Add. ad Gregor. decif. 154. numer. 8.* De justa verò causa est textus in *d. cap. unic. de Cler. non resid. post med. ibi: exceptis illis, quos infirmitas, seu justa, & rationabilis corporis necessitas, aut evidens Ecclesie utilitas excusaret, quod in usum revocavit Tridentinum dicta sess. 24. cap. 12. & tradunt Seraph. *decif. 1131. & 1140. num. 1.* Gregor. XV. *decif. 104. numer. 2.* omnino videndi. Et de utraque est Rota *decif. 401. numer. 2. part. 1. & dist. decif. 608. num. 1.* & in Burgen. residentia coram Plat. apud Marchesan. *par. 1. fol. 132. num. 1. & Adden. ad Gregor. loco citato, ac declaravit Sacra Congregatio Episcoporum in Lancianen. 4. Aprilis 1607.* inquiens, quod causa justa debet approbari non solum a Capitulo, sed etiam ab Ordinario.**

Ut autem ex causa litis, quis dicatur justè abesse, ac proinde distributionibus gaudere, distinguendum est. Aut

Aut enim lis est super iuribus beneficii, præbendæ, dignitatis, &c. & hoc casu, quia agitur de utilitate Ecclesiæ, concurrente Episcopi, & Capituli licentia, lucratur distributiones. Congruum quippe rationi est, quod qui pro utilitate sui Canonatus absens est, illius distributionibus non privetur. In his terminis loquitur *decif.* 662. Seraphin. num. 2. Aut lis est super titulo, & eo casu, quia non agitur de aliqua utilitate Ecclesiæ, lis dicitur fieri ad proprium commodum, & non lucratur distributiones. Sic idem Seraph. *decif.* 462. Gonzal. super Regul. 8. gloss. 6. num. 267. Garz. de benef. par. 3. cap. 2. num. 47. cum binis seqq. ubi in additione refert, ita decifum fuisse dubium transmissum a Sac. Congregatione, firmatque quod absens causa suæ litis nunquam potest lucrari distributiones. Quia nihil interest Ecclesiæ, quod hic potius, quam ille Canonicus habeat pinguorem præbendam, quandoquidem è Collegio Canonicores res exire non debet, Felin. in cap. ex literis num. 6. de præb. & ita declaravit sæpissimè Sac. Congregatio super Episcopis, & Regularibus, nempe pro tempore litis concernentis principaliter commodum Ecclesiæ, vel Capituli, secus si secundariò, debentur distributiones, ut in Mediolanen. 17. Septembris 1602. in Firmiana. 14. Junii 1606. in Neritonem. 6. Decembris ejusdem anni, in Papien. 7. Septembris, & in Lancianen. 17. Novembris 1628. Idem censuit per textum in cap. ex parte 13. & cap. unic. de Cler. non resid. in 6. ac per Rot. in Burgen. coram Seraphin. 4. Maji 1584. quod pro lite, vel servitio Ecclesiæ licite quis possit abesse, ac fructus, & distributiones quotidianas percipere, licet in Ecclesia residere jurasset, nec propterea privari possit, ut in Juvenacen. 1. Octobris 1602. & sub 4. Februarii 1603. etiam censuit, Sanctissimo approbante, Canonico absenti pro evidenti suæ Ecclesiæ utilitate deberi distributiones quotidianas, nisi ipsi Canonico esset constitutum salarium, vel nisi adesset consuetudo in illa Ecclesia, quod distributiones hujusmodi Canonico minimè deberentur. Præsertim cum æquè bene possit litem suam prosequi constituido Procuratorem in Curia, sicuti fuit resolutum in Licien. fructuum 25. Aprilis 1603. coram Card. Pamphilio, & *decif.* 468. numer. 2. part. 1. recent. & *decif.* 1131. numer. 1. Seraphin. & *decif.* 40. numer. 3. par. 3. rec.

4 Verùm quoad licentiam obtinendam ab Episcopo, & Capitulo requisitam ex d. cap. Relatum, de Cler. non resid. atque ex Concilio Tridentino cap. 1. sess. 23. de reform. dicendum est, solùm esse necessariam in Episcopis, & Curatis, non autem Canonicis non exercentibus curam animarum, sed habentibus legitimam absentiam causam de jure permissam, ut ex Barthol. de S. Fault. de hoc. canon. lib. 3. quest. 9. Ricc. in collect. *decif.* 2437. par. 6. & pluribus aliis tradit Barthol. de Canon. & Dignit. cap. 4. sub num. 26. Et ideo Doctores tenentes, requiri causam, & licentiam, non debent intelligi de causa, quæ reperitur in jure speciatim expressa, sicuti est causa defensionis propriæ dignitatis, vel præbendæ, vel Ecclesiæ per textum in cap. ex parte 2. de Cler. non resid. Quia tunc dubitari non potest de causa legitima, tamquam a jure approbata. Unde sic absens dicitur habere licentiam ab ipso jure, ut distinguendo probat Garz. de benef. postquam paulò ante contrarium dixisse videbatur part. 3. cap. 2. numer. 9. & 96. Præsertim si Canonicus litigaret cum suo Capitulo; quia Capitulum ex propria culpa lucraretur cum jactura Canonici, ut in specie Rota in Salamantina fructuum 2. Junii 1611. coram Remboldo, quam refert, ac sequitur Add. ad Gregor. *dec.* 154. num. 8. in fin. Quare, ut distributiones quotidianas debeantur Canonico absenti ex justa causa, satis est, quod faciat suas protestationes, saltem si causa non est notoria, secus autem quando est notoria, Rota apud Farin. par. 2. to. 1. *dec.* 244. num. 1.

5 Non obstat Monet. par. 1. quest. 3. num. 3. Quia loquitur in genere de causa justa. Neque Grat. *discept.* 591. num. 34. & seqq. Quia loquitur, quando Canonicus fuit injustè impeditus quominus resideat, vel dejectus a sua possessione. Neque Seraph. *dec.* 662. num. 2. Nam agit de fructibus, qui sunt longè diversi a distributionibus, quia illos percipit omnis beneficiatus, etiam si non resideat, distributiones verò quotidianas non dantur, nisi iis, qui statis horis intersunt, ut firmat idem Monet. par. 2. qu. 2. numer. 27. & 39. Neque Burat. *dec.* 694. numer. 5. Quia loquitur de causa necessaria absentiam, nullum verò facit verbum de lite particulari in proprium commodum. Neque Gregor. XV. *dec.* 154. numer. 8. Quia nedum non commemorat litem aliquam, sed Rota ibi num. 2. tenet expressè contrarium, quod scilicet distributiones non debeantur non interessentibus, nisi concurrente una ex tribus hisce causis, nempe infirmitas, justa, & rationabi-

lis corporis necessitas, aut evidens utilitas Ecclesiæ. Neque tandem Beltram. in addit. ad d. num. 8. Nam, ultra justam causam, requirit licentiam Episcopi, & quidem expressam non suffragante tacito contentu ex pluribus decisionibus ab ipso relatis.

Secus verò dicendum est de distributionibus, ut ajunt, 6 massæ grossæ, quas absens pro defensione jurium sui Canonatus, & præbendæ, vel ex alia legitima causa lucratur, per Glossam singularem in d. cap. unic. v. receperit, post med. de Cler. non resid. & ibi notat plures ex Canonistis, quos sequitur Monet. de distribut. par. 1. quest. 3. & seqq. ac latè Gratian. d. discept. 581. a num. 34. tom. 3. Seraphin. d. *decif.* lib. 2. num. 2. Burat. *dict.* *dec.* 694. numer. etiam 2. Rot. *dec.* 467. num. 1. part. 1. recent. & declaravit Sac. Congregatio Concilii in una Bononien. 20. Aprilis 1653. ad d. cap. 12. sess. 24. de reform. & antea declaraverat Sacra Congregatio super Episcopis 4. Septembris 1592. per cap. Postulasti, §. Licet, de præb. per hæc verba: Sacra, &c. censuit, absentes justa causa ex quo non dantur distributiones, lucrantur suam partem massæ grossæ, que non sunt propriæ distributiones, sed dividitur inter capitulares in locum præbendæ, demptis tamen punctaturis, quæ subrogantur distributionibus. Etiam si litigaret contra Capitulum suæ Ecclesiæ, cum speciale sit, posse Canonicum litigare cum suo Capitulo ad consequendum fructus suæ præbendæ, ut in puncto respondet Rota præallegata *decif.* 467. num. 1. & seqq. vers. secus est in casu nostro, quo lis erat pro defensione propriæ dignitatis. At ita ut, neque obstat statutum denegans fructus eis, qui non præstitit integrum servitium, quæque non reperitur præiens illorum divisionibus. Nam intelligi debet cum exceptione legitimi impedimenti juxta intelligentiam juris communis, Rot. *cit.* *dec.* 467. num. 3. & Burat. d. *decif.* 694. num. 4. & 5. ac censuit eadem Sacra Congregatio Concilii sub die 27. Martii 1634. in alia Bononien.

CONSULTATIO XXXVII.

An Regularis, prætendens professionem suam emisisse per vim, & metum, aliamve causam, possit etiam post quinquennium, dare de nullitate suæ professionis? An professio sit nulla, si non emittatur in Monasterio, in quo Novitatus peragitur?

AD primum. Videtur posse, si durante toto quinquennio perseveraverit impedimentum cum de jure communi, licet daretur annus ad reclamandum cap. 2. de Regul. si tamen Monachus intra annum reclamare non potest, puta, quia semper perduraverit metus, illi non imputatur, ut in d. cap. 2. notat Glossa *fin.* & facit textus in cap. constat. 1. quest. 1. cum in notatis in cap. ad id, de sponsar. & in cap. de viri, de despons. impub. Ex regulis enim juris, impedito non currit tempus, cap. imputari, ubi latè Gloss. de reg. jur. in 6.

At nihilominus cenfeo, non esse recedendum a contraria opinione, nempe quod post Concilium Tridentinum non possit dari de nullitate professionis post quinquennium. Ea est ratio, quia præstatum Concilium sess. 25. de regul. cap. 19. quadam velut præscriptione decrevit. Quod quicunque Regularis prætendat se per vim, & metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velique habuit mittere quacunque de causa, aut etiam cum habitu discedere sine licentia superiorum, non audiat, nisi intra quinquennium tantum a die professionis, & tunc non aliter, nisi causas, quas prætenderit auerit coram superiore suo, & Ordinario.

Ex his namque verbis generalibus, quæ omnem casum comprehendunt, quilibet post quinquennium excluditur ad textum *l. in fraudem, §. fin.* ubi Bald. de milit. testam. *Dec. conf.* 5. numer. 1. & *conf.* 536. num. 9. Loquitur enim per dictionem taxativam tantum, cujus natura est, id solùm concedere, quod affirmat, & præter it omne aliud excludere, *l. fin. Cod. de patrib. qui fil. detrax. l. contractus, de regul. jur.* Bartol. in *l. un.* num. 1. & 13. ff. si quis jurisdict. non obtemp.

Præterea cum de jure communi fuerit provisum omnibus aliis casibus, nec dari possit instantia causæ, vel calus, qui de jure communi non sit decius, oportet, quod verba Concilii aliquid operentur, restringendo textum Concilii ad dictam præscriptionem quinquennii, aliàs hoc decretum evanesceret. Et hanc fuisse mentem Patrum Concilii certum est, qui, cum non ignorarent dispositionem juris communis, moti sunt ad ita disponendum propter tot scandala, quæ ex licentiis illuc usque concessis, & ex causis hujusmodi in dies orientantur.

- 5 Hinc merito S. Congregatio Concilii declaravit in similibus casibus denegandam audientiam. Quam declarationem san. mem. Gregorius XIII. confirmavit in hæc verba: *Felicis recordationis Gregorius XIII. ex sententia Congregationis Concilii declaravit, eos, qui per vim ac metum se ad Religionem professos prætererent, nisi intra quinquennium reclamaverint, eo elapso, non esse audiendos, tametsi allegarent vim, ac metum semper durasse.*
- 6 Et aliàs etiam eadem Sac. Congregatio ita declaravit: *Queritur, utrum vigore Constitutionis Sixti V. sub annum 1587. incip. Cum de omnibus, possint nunc hi Capuccini reclamare, non obstante illius revocatione, quam revocationem in Ordine non fuisse receptam, aut saltem novam sibi innotuisse affirmant? Sacra Congregatio Concilii respondit, ab stare lapsum quinquennii ejusdem Concilii decreto præfixi, ac proinde non posse reclamare.*
- 7 Non obstat in contrarium adducta. Quoniam post Concilium non habet amplius locum.
- 8 Ad secundum affirmativè respondendum videtur. Quia Capitulum, seu Prælati Conventus, ad quem Novitius transfertur ad professionem emittendam, non probavit illum per annum, unde non potest eum admittere ad professionem. Quod quidem confirmatur ex Tridentino sess. 25. cap. 11. de Regular. Ibi enim irritantur omnes professiones, quas non præcesserit annus integer probationis ab habitu suscepto. Hæc autem probatio per totum annum non requiritur a Tridentino, ut materialiter, ac mortuo modo se habeat, sed ut formaliter influat in admissionem ad professionem. Quia finis legis est expediri Novitium, & cognoscere, an sit habilis pro Religione. Non potest autem Capitulum Conventus, ad quem Novitius transfertur, hoc experiri, atque ad eò totum illud probationis tempus, in quo Novitius fuit in domo Novitiatu materialiter, ac mortuo modo se habuit, nec influat aliquo modo juxta mentem Concilii in admissionem ad professionem, sed proinde se habuit, ac si non præcessisset. Unde non potest dici, quòd præcesserit integer probationis annus eo modo, quo requiritur Concilium.
- 9 Verò communis sententia est, professionem hujusmodi esse validam. Quia nullo jure cautum est; ut professio fiat in eodem loco, ubi paratus est Novitiatu. Hanc probant Diana par. 9. tract. 7. resolut. 4. ibique Bordon. & Pellizarius, Lezan. cons. 8. numer. 30. & ante eos Sanchez lib. 5. in Decal. cap. 3. numer. 12. Armilla ver. Professio num. 2. Angel. eodem v. numer. 3. Lopez lib. 2. tit. 7. par. 1. Rodriq. tom. 2. summ. cap. 8. numer. 12. & tom. 3. quest. regul. 2. art. 8. in fin. Glois. in cap. porrectum, v. Monachum, de Regul. ibique Abb. numer. 7. Henric. in cap. fin. numer. 5. qui Cler. alique.
- 10 Ad rationem objectam respondeo sufficere, quòd habeatur informatio de Novitio a Prælato Monasterii, in quo ille suum Novitiatu peregit, quæ informatio eo ipso, quòd ab illius Superiore transmittitur ad emittendam professionem in alio Monasterio, censetur obtenta, cum non transferatur ad profitendum, nisi qui ræpertus fuerit idoneus.

CONSULTATIO XXXVIII.

De auctoritate Metropolitanæ aliqua discutuntur.

- 1 An Metropolitanus punire possit crimina notoria subditorum, præsertim officialium Suffraganeorum?
- 2 An inferatur a Suffraganeo concubinariis gravamen, dum eos monens sub pœna pecuniaria, & in juris subsidium excommunicationis, eos excommunicat?
- 3 An justè Suffraganeus excommunicare possit, tanquam contumaces, allegantes, non posse accedere ad Curiam Episcopalem ob non tutum accessum ad se examini subficiendum?
- 4 An a sententia declaratoria excommunicationis ob prætextam Clerici percussorem Metropolitanus rectè admittat appellationem?

1 AD primum affirmo ex deductis a Genuensi in prax. cap. 88. numer. 12. per hæc verba: Undecima auctoritas notabilis est, quòd Archiepiscopus potest in tota Provincia punire omnia delicta notoria subditorum suffraganeorum, cap. 1. §. notoria, de cens. in 6. qui textus communiter a Doctoribus extenditur, ut procedat extra vilitationem omni tempore.

Non obstant decreta Sacræ Congregationis super Episcopis incip. Ad tollenda. Quia in illorum principio præservatur, ut Metropolitanus possint procedere contra subditos Suffraganeorum in casibus a jure expressis, qualis est casus iste.

2 Præsertim si dicti subditi proruperint in hæc crimina

fiducia, sive colore officiorum tamquam officiales Suffraganeorum, justitiam contemnendo. Quo casu eadem Sacra Congregatio aliàs sub die 15. Februarii 1642. declaravit, Metropolitanum, etiam in prima instantia esse Judicem competentem in causis contra Officiales Suffraganeorum.

Ad secundum affirmativè. Tum quia dum in monitorio est comminata pœna excommunicationis, nisi prævio mandato pœnæ pecuniariæ, & præcedentibus diligentibus de illo exequendo, excommunicatio ferri non potest, idem Genuen. loc. cit. cap. 68. numer. 1. cum vulgò aliis. Tum quia ex forma S. Concilii Tridentini sess. 24. de reform. matrim. cap. 8. etiam contra indubitatos concubinarios non potest deveniri ad remedium excommunicationis, nisi prius præcesserit trina monitio distinctis temporibus, Avendagn. de regim. Eccles. lib. 6. cap. 29. numer. 3. Genuen. c. 37. numer. 2. & 3. ubi notat, quòd ista trina monitio debet esse specialis in personam facta.

Ad tertium nego. Quia pro excusanda contumacia sufficit quælibet causa, etiam colorata, & quodlibet impedimentum, Farinac. quest. 18. nu. 28. & 42. Vermigliol. conf. 390. numer. 7. Chartar. dec. crimin. 72. numer. 15. Excusatio autem non tuti accessus est justa, & legitima, quia nemo comparere tenetur in loco non tuto, Farinac. qu. 18. numer. 43. & quest. 34. numer. 55. & 60. Unde citatio ad comparandum in loco non tuto non arctat citatum, Clem. Pastoralis, §. Esto igitur, de sent. & re jud. Et si excommunicatus ad Superiorem appellet, & ante omnia ab eo petat absolvi ex eo, quòd probare coram eo velit locum, in quo comparere debebat, non existere sibi tutum, in hoc est procudubio audiendus, verba sunt cap. Venerabilibus, v. & hoc ipsum, de sent. excom. in 6.

Neque in hoc læditur justitia. Quia Suffraganeus potest committere examen in loco eorum domicilii, prout etiam providere debet, ne indebitè contra stylum evocentur per longum iter, prohibente textu in l. 3. §. testes, ff. de testib.

Ad quartum affirmativè. Quoniam a sententia declaratoria ob delictum, eo quòd Judex potest decipi in facto, datur sine controversia appellatio, cap. per venit i. de appell. Farin. qu. 17. lim. 22. numer. 36. ac latè Sperell. dec. 98. numer. 9. & dec. 160. numer. 15.

CONSULTATIO XXXIX.

An in casu necessitatis pro sacro viatico ministrando celebrari possit Missæ Sacrificium a simplici Sacerdote in domo privata? Et quid si celebretur ab Episcopo etiam in aliena Diocesi?

PARTEM affirmativam tradunt Tolet. lib. 2. c. 2. numer. 1. Fernandez p. 3. theol. moral. c. 5. §. 10. n. 2. Nugn. p. 3. quest. 83. art. 3. Thom. Hurtad. p. 2. resol. moral. tract. 12. c. 1. in digress. §. 1. dub. 1. n. 2197. & Palqualig. decis. moral. 169. numer. 1. ac de Sacrif. Missæ. tract. 1. quest. 453. numer. 2. Rationes plures sunt. Prima, quia sicut Ecclesia dat in casu necessitatis jurisdictionem simplici Sacerdoti, ut moribundus satisfaciat præcepto confessionis, ita etiam censendum est, dare facultatem celebrandi in domo infirmi, ut satisfaciat præcepto communis. Secunda, quia in concursu duorum præceptorum debet cedere præceptum inferioris ordinis. Præceptum autem non celebrandi in domo privata est purè humanum, sumendi verò viaticum est divinum. Tertia, quia etiam in administrando extremæ Unctionis Sacramento in hoc casu remittitur ritus cœremonialis, & sufficit si servetur ritus essentialis. Quarta, quia, ut moribundus possit recipere Sacramentum pœnitentiæ, remittitur ex causa integritas confessionis, quæ est de jure divino. Ergo, ut possit percipere viaticum, censendum est, remitti ab Ecclesia prohibitio celebrandi in domo privata, quòd est minoris momenti.

At nihilominus hodie pars negativa tenenda est. Ratio hujus sententiæ desumitur primum ex decreto Concilii Tridentini de servand. & vitand. in celebrat. Missar. sess. 22. ubi præcipit S. Synodus Episcopis, ne patiantur privati in domibus, atque omninò extra Ecclesiam, & ad divinum tantum cultum dedicata Oratoria, ab eisdem Ordinariis designanda, & visitanda, sanctum hoc Sacrificium a secularibus, aut Regularibus quibuscunque peragi. Quibus ex verbis constituit absolute, ac indefinite legem prohibitivam celebrandi in privatis domibus, & committit Episcopis illius exequutionem. Deinde, quia etiam in tali casu non licet celebrare non jejunos pro ministrando viatico, neque sine sacris vestibus, altari, & aliis ritibus ab Ecclesia præscriptis, ut præ cæteris docet Tolet. dist. lib. 2. cap. 3. in fin. Saar. de Sacram. disp. 68. sect. 5. dub. 2. Gabriel. in 4. d. 8. qu. 2. art. 5. Victor. in summ. num.

num. 83. Sylv. v. Eucharistia 3. n. 6. alios citans, Tabien. v. Communicare num. 48. Armill. eod. v. num. 18. Henriq. lib. 8. Sum. cap. 50. num. 1. Sot. in 4. d. 13. qu. 2. num. 2. Palud. dict. 12. quest. 1. art. 4. concl. 4. cas. 3. nu. 21. D. Antonin. 3. p. tit. 13. cap. 6. §. 2. Ledesim. p. 1. Summ. tract. de Euchar. c. 13. concl. 5. dub. ultim. Novar. in man. cap. 25. num. 51. Postremo, quia Ecclesia potest præscribere certas condiciones pro celebratione, quæ ne prætermitti quidem possint pro viatico ministrando; talis autem est conditio Ecclesiæ, vel Oratorii. Atque ita censuit, ac declaravit Sac. Congregatio Concilii ad dictum locum sess. 22. Cum enim Cardinalis Legatus Portugalliæ petiisset concedi licentiam celebrandi Missam in domo privata decenter instructa, dum infirmus aliquis pro viatico debeat communicare, & hoc quia in illis regionibus sunt multa loca adeo dispersa, & remota a Parochiis, ut non sine maximo incommodo possit Eucharistiæ Sacramentum circumferri, Sac. Congregatio respondit, non esse concedendam. Item, cum petiisset Cardinalis Paleottus, an possit concedi licentia, ut Missa domi celebratur causa communicandi pro viatico infirmum? Respondit S. Congregatio, non nisi in Oratoriis Missas esse celebrandas.

3 Non obstant rationes adversæ. Ad primam enim respondetur, id fieri ab Ecclesia, quia Sacramentum penitentia est majoris necessitatis, quam Sacramentum Eucharistiæ. Non enim integrè fidelium necessitati prospexisset, si quemadmodum in eo casu jurisdictionem cuicumque Sacerdoti dederit, loco cuicumque denegaret, præsertim, quia hoc Sacramentum consistit in usu. Ad secundam: Præceptum divinum non obligare ad viaticum, quando non potest ministrari juxta praxim Ecclesiæ, ad quam pertinet divinorum præceptorum declaratio. Unde, licet præceptum non celebrandi in domo privata sit humanum, quia tamen respicit publicum, ac supremum cultum, quo tremendum illud mysterium, super divinißimum, ut ait S. Dionysius Areopagita, a Christi fidelibus tractandum est, potest Ecclesia illud privatæ necessitati infirmi, quoad viaticum præferre: Publica enim privatæ præferenda. Et ideo necesse est, quod talis actio associetur signis externis reverentiæ summæ etiam quoad locum, qualis non ostenderetur, si celebraretur in privatis domibus. Ad tertiam: Hoc contingit, tum quia id Sacramentum non est tantæ Sanctitatis, atque adeo ne tantæ reverentiæ, ut est Eucharistia, in qua verè, realiter, & substantialiter corpus, & sanguis unà cum anima, & divinitate Domini nostri Jesu Christi, ac proinde totus Christus continetur, ex Trident. sess. 13. can. 1. & cap. 3. Tum etiam quia cum sit Sacramentum infirmorum, quod in usu consistit, non potest confici, & administrari, nisi in privatis domibus, ac ubi infirmi reperiuntur, decenter quidem, quoad fieri potest. At verò Eucharistia, cum sit Sacramentum permanens, & quoad suam essentiam independens ab usu, & prius illo, non potest, neque debet peragi, nisi in locis deputatis. Ad quartam: Satis est quod ad adimplendum confessionis præceptum, illa sit integra formaliter, quando ex justa causa fieri non potest materialiter integra, idque ob ejus necessitatem, ac utilitatem. Quod non contingit in sacro viatico, cujus præceptum non obligat, nisi juxta praxim Ecclesiæ, quæ pro illo ministrando prohibet celebrari in privatis domibus, ut dictum est.

4 Quod autem ad Episcopum, secus dicendum est. Primò, quia permissum est Episcopo Pontificalia exercere in aliena diœcesi absque licentia Ordinarii, quando, ut in hoc casu, exercitium non habet admixtam aliquam jurisdictionem, tradente Fagnano in cap. Quia nos n. 5. & 6. de auctor. & usu pall. Deinde quia quilibet Episcopus potest celebrare in quocumque loco, vel celebrari facere, & uti altare portatili etiam extra propriam diœcesim, præsertim cogente necessitate, ut apertè disponitur in cap. fin. de privit. in 6. his verbis: Si habent diversis ex causis a suis Ecclesiis, & diœcesibus absentare frequenter, nec semper possunt ad Ecclesias accedere. Si ergo causa concedendi hujusmodi privilegium est, quia Episcopi se absentant a propriis diœcesibus, necesse est, quod sit concessum, etiam extra proprias diœceses, quia debuit concedi juxta mensuram causæ aut moventis, aut impellentis. Et ita docent Ugolin. lib. 1. de offic. & potest. Episcop. p. 1. cap. 2. §. 2. num. 4. Barbof. eod. tit. alleg. 23. num. 7. Rodriq. quest. regul. 28. art. 2. tom. 1. Alzed. de præcell. dignit. Episcop. p. 1. cap. 13. num. 6. Portel. p. 5. respons. cas. 20. num. 7. Mandol. de signat. grat. tit. de Altar. portat. Vener. lib. 4. exam. Episcop. cap. 17. num. 11. Dian. p. 4. tract. 4. resol. 15. & p. 9. tract. 1. resol. 39. Verticel. de Apostol. mission. tract. 8. quest. 145. num. 14. Francisc. Lug. lib. 5. de Sacram. cap. 6. quest. 3. num. 24. Graff. conf. 5. num. 3. de celebr. Missæ vol. 2. Gavant. in man. Episcop. v. Episcopus

num. 8. & 9. Tambur. opusc. de Sacrif. Missæ lib. 1. capit. 4. §. 12. num. 8. Quart. in rubr. missal. p. 3. tit. 10. numer. 1. dub. 2. & Squillant. de oblig. & privil. Episcop. p. 4. cap. 4. numer. 2. Cui privilegio non fuisse derogatum a S. Concilio Tridentino in dicto decreto de servan. & v. tam in celebr. Miss. sejs. 22. declaravit ejus S. Congregatio die 1. Julii 1628. decernens, quod neque decretum S. Concilii, neque alia decreta de privatis Oratoriis edita suffulisse privilegium cap. fin. de privit. in 6. Episcopis concessum. Idque etiam in diœcesi, ut in Martyrana 6. Augusti 1615. Quo privilegio gaudet etiam Episcopostularis in diœcesi, cujus est Suffraganeus, ut eadem declaravit S. Aprilis 1623. Immo in quocumque loco ex eadem Sac. Congregatione in Valentina pro Episcopo Coronen. eodem die & anno. Non autem Administrator Episcopatus, nisi sit consecratus Episcopus, ut in Varniensi 12. Aprilis 1625.

Neque obstant Navar. conf. 16. numer. 1. de privit. lib. 5. Sà v. Episcopus numer. 24 Beja p. 4. cas. 33. Antonel. de regimen. Eccles. p. 1. cap. 14. §. 1. numer. 6. tradentes, non posse Episcopos uti, saltem ubi est receptum Concilium Tridentinum, Altare portatili absque licentia Diœcesani. Fundantur, quia Tridentinum eo decreto sess. 22. putat ab usum celebrare extra loca deputata & constituit Episcopos, etiam ut delegatos Sedis Apostolicæ, ut hoc prohibeant, & ideo censetur id prohibitum Episcopis.

Nam si hoc fundamentum subsisteret, neque cum licentia Diœcesani possent Episcopi uti Altare portatili, quia Diœcesanus non habet facultatem a Concilio, aut aliunde concedendi abusus. Quare fallum est esse ab usum, quod Episcopi celebrent extra loca deputata, etiam in aliena diœcesi. Quia non potest esse abusus, quod fit ex speciali privilegio Summi Pontificis, præsertim inserto in corpore juris, sed solum est abusus, quoad privatas personas. Immo cum Concilium intendat solum tollere abusus, non intendit auferre Episcopis hanc facultatem, quæ fundatur in dicto privilegio. Et quando Concilium constituit Episcopos Apostolicæ Sedis delegatos, constituit in ordine ad exemptos, & Regulares, non autem in ordine ad alios Episcopos externos. Hinc posse Episcopos uti hoc privilegio in aliena diœcesi, sive ibi sint in transitu, sive diù morentur, advertit Verricell. loc. alleg. Quia privilegium dicti c. fin. de privit. in 6. est absolutum, nec restringitur ad transitum per alienam diœcesim, & quia militat semper ratio finalis privilegii, sive sint in transitu, sive diù morentur, & ideo etiam semper habere locum privilegium.

CONSULTATIO XL.

An diebus Dominicis possint celebrari Missæ votivæ de Sanctissima Resurrectione Domini?

Affermandum videtur, atque adeo posse ex causa rationabili in diebus Dominicis, duplicibus, festis de præcepto, & solemnibus celebrari Missas votivas tradunt Quart. in rubr. Missal. quest. proœm. sect. 2. punct. 7. & Tambur. opusc. de Sacrif. Miss. lib. 2. cap. 6. §. 1. numer. 12. Moventur ex eo, quod Rubricæ præscribunt id, quod est regulariter servandum. Imitantur enim leges, quæ disponunt de eo, quod ut plurimum fit l. 4. ff. de leg. Quia non possunt de singulis casibus disponere, l. jura, ff. eod. Et ideo relinquunt casus extraordinarios regulandos regulis prudentiæ. Quando igitur occurrit aliqua causa rationabilis celebrandi aliam Missam ab ea, quæ esset secundum præscriptionem Rubricarum, cessat illarum dispositio, quippe quæ non comprehendunt illum casum, tanquam extraordinarium, & in quo non habet locum finis earundem Rubricarum. Confirmant, quia in festis duplicibus celebrari possunt Missæ defunctorum pro implenda testatorum voluntate, ut declaravit Sac. Rituum Congregatio die 1. Septembris 1607. & die 20. Junii 1626. referente Gavanto in rubr. Missal. p. 1. tit. 5. num. 2. Ergo præscriptio Rubricarum, quod non celebrentur Missæ defunctorum in duplicibus, admittunt restrictionem, ut scilicet non extendatur ad casus, in quibus adest rationabilis causa eas celebrandi. Eandem igitur restrictionem admittet etiam quoad Missas votivas in diebus Dominicis.

At verò de hac re breviter statuendum est, non posse hujusmodi Missas celebrari. Ratio petenda est tum ex rubricis Missalis, quæ de Missis votivis §. 3. ita disponunt. Quæ tamen Missæ, & omnes aliæ votivæ in Missis privatis alicui possunt pro arbitrio Sacerdotum quocumque die officium non est duplex, aut Dominica, &c. Tum ex decreto Sac. Rituum Congregationis sub die 23. Martii 1630. quæ ad hoc dubium negativè respondit,

dit, & ideo agendum cum Sanctissimo pro commutatione voluntatis, qui die 6. Aprilis annuit, Missas solitas celebrari de Resurrectione Domini in Dominicis diebus totius anni pro adimplendo legato, celebrari die lunæ, & ita per Sac. Congregationem Visitationis Apostolicæ decerni debere, prout decretum die 7. Aprilis ejusdem anni 1630. Tum etiam, quia in festis duplicibus, & diebus Dominicis Missa debet esse conformis officio. Nam hi dies majorem cultum exigunt ex institutione Ecclesiæ, præsertim in celebratione divinorum officiorum. Hic autem cultus, qui ex institutione est debitus Deo in his diebus, valde deformaretur, si non celebraretur Missa diei, quia non redderetur honor Deo, & Sanctis, qui est ipsis assignatus pro tali die, ac proinde videretur adesse quidam virtualis contemptus cultus instituti pro illa die in honorem Dei, & Sanctorum. Quæ ratio non habet locum in cæteris diebus, in quibus conceduntur Missæ, quæ sunt in Missali, aut aliàs approbatæ.

3 Non obstat ratio in contrarium adducta. Nam Rubricæ *lec. alleg.* cum disponant Missas votivas dici posse quocumque die officium non est duplex, aut Dominica, cum commemoratione ejus, de quo factum est officium, & commemoratione item festi simplicis, si de aliquo occurrat eo die fieri commemorationem in officio, mox addunt; *id vero passim non fiat, nisi rationabili de causa.* Ex quibus verbis non permittitur, quod ex rationabili causa hujusmodi Missæ celebrari possint in diebus Dominicis, aut duplicibus, sed quod extra ipsos dies id passim non fiat, nisi rationabili de causa. Quare etiam si existeret aliqua rationabilis causa, in iis tamen diebus dici non possunt, nisi causa sit adeo rationabilis, ut etiam sit de re gravi, & publica, Quare cum Rubricæ de hoc casu speciatim disponant, debet juxta illas regulari.

4 Minus obstat confirmatio. Tum quia id est contra Rubricas *tit. 5. numer. 2.* quæ absolute disponant, quod Missæ privatæ pro defunctis quocumque die dici possint, præterquam in festis duplicibus, & Dominicis diebus. Cujus rei ea ratio esse potest, quia & suffragatur defunctis eadem Missa, quæ in his diebus dicitur, & simul conformatur Missa cum Officio. Tum quia, licet concedamus, quod celebrari possint Missæ defunctorum pro implenda ultima voluntate testatorum, quando officium est duplex, id nihilominus intelligi deberet, quando officium duplex non est festum de præcepto. Ita Gavant. *in rubr. Missal. p. 1. tit. 5. numer. 2. lit. A. Garz. in summ. tract. 3. diff. 8. dub. ult. pun. 2. num. 21.* Tambur. *opusc. de Sacrif. Missis lib. 2. cap. 6. §. 2. numer. 1.* Quart. *in rubr. d. rubr. p. 1. tit. 5. dub. 2. diff. 3.* Ea quidem ratione, quia licet Rubricæ generaliter excludant celebrationem Missarum privatarum pro defunctis, hæc tamen exclusio, non se extendit ad infringendas ultimas voluntates. Quia cum ultima voluntas sit valde privilegiata, ita ut tanquam Regina primum locum teneat, & ad unguem servari debeat, nec sit circumvenianda, sed debeat esse certi juris, ut per *l. in conditionibus, ff. de condit. & demonstr. probat Jo: de Castil. de consuet. ult. vol. cap. 18. num. 1. & seq. in nulla dispositione censetur comprehensa, nisi de ea fiat specifica mentio, siquidem est digna speciali nota juxta cap. fin. de præb. c. Cum Clerici, de verb. signif. ac l. eos, C. de aquæ d. & observant Alex. conf. 104. num. fin. lib. 1. Cravet. conf. 880. num. 19. & Afflict. dec. 111. numer. 9.* Tum etiam quia hodie servandum est decretum de non celebrandis Missis privatis pro defunctis in festis duplicibus, quod est hujusmodi. Cum Sanctissimus D. N. in visitatione Ecclesiarum Urbis acceperit in plerisque Ecclesiis abusum irrepsisse celebrandi Missas privatas pro defunctis; etiam in festis duplicibus contra præscriptum Rubricarum Missalis Romani, eundemque abusum decreto Congregationis eliminari præcepit. Innotuerit vero Sacrorum Rituum Congregationis hujusmodi abusum etiam in aliis Ecclesiis, ubique gentium existentibus inductum pariter reperiri. Sacra eadem Congregatio, ut Missalis Rubricæ inviolate serventur districte præcipit omnibus, & singulis Sacerdotibus, tam Secularibus, quam Regularibus cujusvis Ordinis, Congregationis, Societatis, & Instituti, etiam necessariò exprimendi, ut in posterum omnino dictam Rubricam servent, ita ut Missas privatas pro defunctis, seu de Requiem in duplicibus nullatenus celebrare audeant, vel præsumant.

Quod si ex benefactorum præscripto Missæ hujusmodi celebrandæ incidant in festum duplex, tunc minime transferantur in aliam diem non impeditam, ne dilatio animabus suffragia expectantibus detrimento sit, sed dicantur de festo currenti cum applicatione Sacrificii juxta mentem eorumdem benefactorum. Curentque Ecclesiarum Rectores, Sacrificæ, aliique, ad quos pertinet, ut hujusmodi decretum

inviolatè servetur, & in Sacrificia affixum retineatur, ubi commode ab omnibus celebrare volentibus conspici, & legi possit. In eos autem, qui contrafacere ausi fuerint, vel præmissa adimplere neglexerint, locorum Ordinarii tum Sæculares, tum Regulares pro modo culpæ animadvertant, die 3. Augusti 1662.

Et facta de prædictis Sanctissimo relatione, Sanctitas sua annuit, & cum applicatione Sacrificii satis fieri, ac benefactorum mentem impleri voluit eadem die 3. Augusti 1662.

CONSULTATIO XLII.

An, & quatenus deceat, Ecclesiam uti in suis divinis officiis harmonica musica?

A Uthor quæstionum ad Orthodoxos inter opera Justiniani Martyris quasi 17. cantum vocalem laudat, sed ad cantum adhiberi instrumenta non permittit. Sancti quoque Patres Joannes Chrysostomus in Psalm. 150. & Isidorus Pelusiora lib. 2. epist. 176. solis Hebræis permessa olim instrumenta scribunt ob eorum imbecillitatem. Quod constat ex 1. Paral. cap. 15. 16. & 25. & ait D. Augustinus lib. 17. de civit. cap. 14. Sanctiora namque ea Apostolorum tempora, & quæ succedere proxime sæcula, nullos habuisse istiusmodi ad lyram concentus nullis non literis constat. Invecti subinde fuere, cum iis uti aurium lenocinis hæretici instillare per ea vocum frequentamenta in piorum animos lucem occæpere. Opponenda siquidem, ut lib. 9. cap. 16. Nicephorus suis in historiis adnotavit, cantica canticis, cytharæque cythari veluti pilam inantia pilis, fuere, indutique expugnandis novatorum artibus chori castrorum. Idem tradit Theodoretus lib. 1. hist. Et hoc ipsum non multò post Flavianus Antiochiæ, Constantinopoli Chrysostomus, & Ambrosius Mediolani fecerunt, musicos canendi modos contra cantiones hæreticorum admittere, & usurpare coacti. Vide Cassiodorum lib. 5. capit. 32. Georg. in Vit. Chrysost. & Augustin. Confession. lib. 9. cap. 7. Immo, ut idem Theodoretus Cyri Episcopus in Psalm. 50. notat, veteri ipsi Hebræorum Synagogæ musicæ instrumenta permessa sunt, ut Judæi ab Idolorum fanis, ubi talium illecebrarum erat usus, avocarentur. Permessa est itaque musicæ modulatio, non injuncta, aut præcepta. Cæterum nullæ præfata ævo attemporata modis musicis ejusmodi cantillationes. Quin Divus Athanasius usu jam recepta, ac personante Sacra per omnes Ecclesias symphonia, cum degenerasse in theatralium quandam cantum, ac molliorem omnino quam Templorum majestas posceret, advertisset, facefcere ab Alexandrina Ecclesia illam jussit, ac pro delicateiore, quæ itaque nimium modulationis illecebrare, intalit postliminio, ut ait D. Augustinus Confes. lib. 1. cap. 33. pristinum, ac virilem cantum, qui parum a simplici pronunciatione distaret. Qua etiam de causa parum abfuit, quin fuit, quin hic idem Augustinus, ut ibidem refert ipsemet, hujuscemodi eruditi gutturis minuritiones, ac modulus a suo Hipponensi choro ablegaret. Et Leo quidem Pontifex ser. 4. de jejun. sept. mens. æquæ moribus, ac dictione gravissimus ita lascivientes, ac fractas, infucatasque muliebriter canentium voces carpit. *Insidioso, inquit, sono, & mollibus idibus pulsantur auribus, ut animi soliditas illecebrosa modulatione solvatur, & lethali consuetudine suavitatum incauta, & parum sobria corda capiuntur.*

Damnat eadem instrumenta elegantissima oratione Sanctus Aereldus Abbas Rievalidis, Bernardi synchronus, & discipulus lib. 2. specul. charit. cap. 23. Unde, inquit, cessantibus jam typis, & figuris, unde in Ecclesia tot organa, tot cymbala? Ad quid, rogo, terribilis ille folium status tonitruum potius fragorem, quam vocis exprimens suavitatem? Ad quid illa vocis contractio, & infractio? Hic succinit, ille discimit, alter supercinit alter medias quasdam notas dividit, & incidit. Nunc vox stringitur, nunc frangitur, nunc impinguitur, nunc deffusiori sonitu dilatatur. Aliquando quod pudet dicere, in equinos hinnitus cogitur, aliquando virili vigore deposito in fæmineæ vocis gracilitates acuitur; nonnunquam artificiosa quadam circumvolutione torquetur, & retorquetur. Videas aliquando hominem aperto ore quasi intercluso halitu expirare, non cantare, ac ridiculosa quadam vocis interceptione quasi mimitari silentium, nunc agones morientium, vel extasim patientium imitari. Interim histrionicis quibusdam gestibus totum corpus agitur, torquentur labia, rotantur oculi, ludunt humeri, & ad singulas quasque notas digitorum flexus respondit. Et hæc ridiculosa dissolutio vocatur religio, ubi hæc frequentius agitantur, ibi Deo honorabilius servi-ri clamatur?

Proinde mirum videri non debet, quod a Justino Martyre traditur *epist. 10. in Ecclesia sublatum est usus talium instrumentorum, & relicum est canere simpliciter*. Et quod scripsit idem Author ad quæstiones orthodoxorum quæst. 107. *consuetudinem canendi in Ecclesia per instrumenta inania sua ætate sublatam fuisse, & retentas simplices cantiones, eo quod cantilenæ ad crepitacula, & organa non viderentur decere Ecclesiam*. Causamque affert D. Bernardus his verbis: *Non est enim levis iactura gratiæ spiritualis levitate cantus abduci a Sacra Scriptura sensum utilitate, & plus sinuandis intendere vocibus, quam insinuandis rebus? Quod expertus S. Augustinus Confes. lib. 10. cap. 33. hæc, inquit: Cùm mihi accidit, ut me amplius cantus, quàm res, que canetur, moveat, pœnaliter me peccare confiteor, ut tunc mallem non audire canentem.*

5 At alii è diverso hanc canendi rationem, atque usum admittunt, & laudant. Et primò quidem Clemens Alexandrinus *lib. 2. pedag. cap. 4.* Deinde Prudentius, qui vivebat sub Theodosio seniore, & filiis ejus adverfus Judæos. E Scripturibus denique recentioribus Joannis Sarriensis, Carnotensis Episcopus, qui eodem, quo Aetredus sæculo vixit, tempore scilicet Alexandri III. Is l. i. *Poligrat.* Musicam instrumentalem commendat his verbis: *Ad mores itaque instruendos, & animos exultatione virtutis trajiciendos in cultum Domini, non modò concentum hominum, sed etiam instrumentorum modos consecrunt Sancti Patres Domino applicandos, cùm Templi reverentiam dilatarant. Etsi militantis Ecclesiæ tibi parva videtur autoritas, vel triumphatrix illa præconia musicæ non tacebit, cujus seniores vidit, & tibi monstravit tonitruum filios, & voces eorum sicut citharedorum citharizantium in citharis suis. Quod si illos nondum audisti, Regem audias exultantem, qui te Regni, & exultationis sue vult esse participem. Ait enim, Sumite psalmum, & date tympanum, psalterium jucundum cum cithara. Ad quid inquis? Ut laudetis Dominum in tympano, & choro, in chordis, & organo?*

4 Et sane constat familiarem jam esse in Ecclesiis a vocum numeris voluptatem, ac nullibi non cani organis, ac symphonia Numen. Exhilarari nempe, intendique pietatem, amoremque ad Deum Sacra modulatione, & populos quidem assuetos sacras inter hymnodias usurpare, vix alio divertere, quàm ubi arguta hæc aurium oblectamenta concilient, amplificentque religionem, ac pios animi motus. Præter communem mortaliū consentum, usumque Ecclesiarum esse a vetere disciplina exempla, quæ suadeant. Nam, quamvis multi fuerint prisca Patres in proscribendis iis modis, qui, posita gravitate, ac modestia, in aurium dumtaxat titillationem, illusa, fucataque nimium arte, laborant, nihil inde boni moris, virtutisque in audientium pectora derivantes; nihilominus dilaudarunt maximè concentus illos, qui intra quandam harmoniæ suavitatem ita auribus acciderent, ut interim casta quadam illecebra erudirent ad cœlestium amorem animos. Enumerare os aureum Chrystostomi musicæ bona, ac fructus, qui sunt, expurgare animum, efferre cœlo tenus mentem, docere Sacra, provocare divinorum sensum, ac pietatem, honestissimam denique voluptatem implere, quæ mœrorem dispellat, serenetque afflatu quodam auræ melioris conscientiam. Divum verò Basilium disertè affirmare, inexplicabili quadam divini Numinis sapientia adhibitos rebus sacris modulatos, ut facili, suavique eo numerorum dictu Cœli monita altius in animum descenderent.

5 Hæc eadem vetustissimi Patres omnes communi suffragio pronunciarunt, qui rhythmos, moduloseque suis in Ecclesiis probarunt, miscueruntque cum Angelorum, cœlique concentu choros suos. Quin, & Rupertus *lib. 7. cap. 24.* quo loco de divinis officiis agit, quo Sanctiores, ac faustiores dies festi sunt, eos suaviorem, gestientemque magis musicam approbat. Celebranturque siquidem pro dignitate hujusmodi solemnia, dum cantus (Rupertii verba sunt) tetradi garrulitate concinns, agili recurrit festiva dicta suspendens, frequenter tripudiat, & læta pronuncians velut alauda matutina per vocum suarum sæpè volitat acumina. S. Augustinus id tandem eo *cap. 33.* probat, *ut per oblectamenta aurium infirmior animus in affectum pietatis exurgat.* S. Basilus *homil. 1. in psalm. 1. ut auribus permulcis, ac delinitis, medio vocum concentu, clam velut aliud agentes finiremus in animos nostros irreperere eloquiorum utilitatem.* Et de his planè cantibus Dionysius de *Eccles. Hierarch. cap. 6. th. 2.* loquutus ait, quod eos quidem, qui minus perfecti sunt, obstetricum instar, fovent, & educant ad vitalem adoptionem. Lege plura de his apud Chrystostomum *præf. ad psalm. 41.* Sever. Boetium *de musica, Amal. Fortunat. l. 3. de*

Offic. Miss. cap. 11. Unde organicum sonum, & cantum in Dei Ecclesia licitum, & laudabilem esse sapienter ostendunt Suar. *lib. 4. de hor. can. cap. 8.* Sanchez *in decal. tom. 1. lib. 2. cap. 37. num. 6.* Roderic. *tom. 1. quæst. regul. 40. art. 1. & 2.* Tambur. *de jur. Abb. disp. 15. quæst. 3. num. 6. tom. 1. Mirand. tom. 3. man. quæst. 38. art. 6. sect. 22. passimque alii.*

Et quamquam constet nec statim ab initio, nec ubique recepta fuisse musicalia instrumenta; nam etiamnum Romæ in Sacello Summi Pontificis semper sine instrumentis officiorum solemnita celebrantur, & Ecclesia Lugdunensis, quæ novitates nescit, semper organa repudiavit, neque in hunc diem ascivit; non tamen damnari debet moderatus eorum usus cùm a Sanctissimis, & sapientissimis viris, ac novissimè a Sacro Tridentino Concilio *sess. 22. decret. de obser. & evit. in Sacr. Miss. approbatus, & permissus sit.* Lætificat enim organorum concentus tristes hominum mentes; & supernæ civitatis insinuat jucunditatem: sollicitat pigros, recreat diligentes, provocat justos ad amorem, peccatores ad compunctionem. Qui Deum diligunt, ait Climacus *grad. 25.* ad hilaritatem, & divinam dilectionem, atque ad lacrymas, & ex mundanis, & ex spiritualibus canticis, ac melodiis excitari solent. Qui verò voluptatibus addicti sunt, sibi colligunt materiam perditionis.

Porro in publica divini Corporis adoratione, culturaque, id sapienter permissum puto. Satis enim liquet, in hac præcipuè celebritate adhibitos prius ævo Sacra hymnodia numeros, ut in latentis, præsentisque Dei majestatem excitaretur animorum ardor, ac veneratio. Tunc enim, ut ait Cyrillus, canebatur illud: *Gustate, & videte, quod Christus est Dominus.* Planè congruenter ad Regii vatis verba, qui longè ante cœlestem hunc cibum appellaverat Hostiam laudis, ac vociferationis, hoc est, Hostiam dignam, quæ lætissimis vocibus, atque ad citharæ modos celebretur.

Organa verò pneumatica ætate Juliani Apostatæ ad inventa fuisse docet Bulengerus *lib. 2. de theatr.* Extat autem ejusdem Juliani epigramma in organum a Martino Morentino relatam præfatione in ejus Misopogonem. Hæc organa statim audiri cœperunt in Ecclesia, permittente Damaso Pontifice, ut quidam ajunt apud Crotolium in *Miltagogo lib. 3. cap. 27.* Sed verior, & communior sententia Platina est, afferentis, eorum usum tempore Vitaliani Papæ circa annum Domini 660. in Ecclesiis incepisse.

Decet igitur Ecclesiam in suis divinis officiis harmonica musica uti, sed cum hac admonitione, ne Cantores ad usum illicitæ voluptatis assumant, quod Sancti Patres ad affectum pietatis instituerant. Talis enim debet esse sonus, ac concentus, tam gravis, tam moderatus, ut non totum animum ad sui rapiat oblectationem, sed eorum, quæ cantantur sensui, & pietatis affectui majorem relinquat portionem, ut rectissimè consulit sapientia, & dignitate Eminentissimus Cardinalis Bona *cap. 17. divinæ psalm. §. 2. num. 4. in fine.* Ab Ecclesiis verò musicas eas, ubi sive organo, sive cantu lascivium, aut impurum aliquid miscetur, quod Cajetanus *in sum. v. organorum usus,* ait esse per se loquendo crimine superstitionis sacrilegæ, arceant Ordinarii, ex alato decreto Concilii Tridentini, cui concinit Concilium Aquilgranense *cap. 132. & seq. cap. in Sancta Romana 92.* Extravagans Joannis XXII. *de vit. & honest. Cler.* quæ incipit *Doctam*, liber Cæremonialis Episcoporum *lib. 1. cap. 28.* Stephanus Durantus *lib. 3. de rit. Eccles. cap. 21. numer. 11.* Lindanus *lib. 4. panopl. cap. 78.* Concil. Mediolan. *part. 1. cap. de musica, & cantoribus,* ac præ cæteris S. Hieronymus *in cap. 5. ad Ephes.* Quam etiam in rem extat gravissima Constitutio Alexandri VII. omninò legendi.

Porro ne psalmi vulgari lingua inter officia divina canantur, prohibet Concilium Laodicenum *cap. ult.* Concilium Bracarense, *jac docet Suar. de Hor. can. lib. 4. cap. 7. num. 8.* De hymnis extat *cap. 12.* Concilii Tolentani Quarti; qui refertur *can. de Hymnis, de consecr. d. 1.* Concilium Turonense *2. cap. 24.* & Philo *lib. de sup. virt. D. Thom. 2. 2. quæst. 91. art. 2. ad 5.* ubi Cajetanus, Anaclet. *cap. 18.* Trul. *in can. regul. Ordin. lib. 2. cap. 13.* & alii.

CONSULTATIO XLII.

An, & quo pacto conjux adulter ingredi possit Religionem?

2 *Quid de utroque conjuge innocente in Religionem ingressuro? Ubi, an ad hoc necessariò requiratur licentia Episcopi?*

3 *Quid de altero conjuge ad Sacros Ordines promovendo?*

4 *Quid ad Episcopatum, vel Cardinalatum?*

Hic sanè nobis valdè desudandum esset, nisi certa totius Ecclesiæ autoritas clarè præiret, ex qua istæ quæstiones expeditæ sunt, ut & illa alia de marito ethnicam uxorem dimittente ex ipsis Scripturis. Quoties enim manifestò sacrarum literarum testimonio deficiunt, dubitationes in hujusmodi quæstionibus ex Romani Pontificis, ex Conciliorum, ex Ecclesiæ usu, & magisterio, hærentibus animis eximi rectè solent, ut anxie mentes in solida quiete ab omni fluctuatione, atque jactatione liberæ collocentur. Non est igitur, quod hic animis amplius fluctuemus post expressam Ecclesiæ vocem. Est & alia ratio valdè utilis, & ad id, quod quærimus, accommodata, nempe, ut Dei certam voluntatem in hujusmodi rebus ambiguis, quoties Scripturarum, & Conciliorum præsidio destituimus, ex probatis Sanctissimorum hominum exemplis, quos vitæ Sanctitate, & miraculorum præstantia Deus honestavit, colligamus; ut rectè, & prudenter scripserit Augustinus *de mendac. ad Consent. cap. 15. tom. 4.* quod pleraque in verbis Scripturarum intelligere non valentes, in factis Sanctorum colligimus, quemadmodum oporteat accipi, quod faciliè aliam in partem duceretur, nisi exemplo revocaretur.

2 Ad primum ergo affirmativè respondeo, nempe præcedente prius sententia super divortio, ac consensu, & voto continentia viri, licere uxori adulteræ ingredi Religionem, ibique profiteri, viro in sæculo permanente. Quod porro liceat innocenti propter adulterium, conjugem quoad thoram, & cohabitationem dimittere, tradit Christus Matth. 5. & 19. & Apostolus 1. Corinth. 7. Ex quo complura Ecclesiæ decreto emissa sunt, Niconum *cap. 15. & 66.* Anglicanum sub Adeodato *cap. 10.* Toletanum *cap. 8.* Agathense *cap. 25.* Veneticum *cap. 2.* Parisiense *lib. 5. cap. 2.* Triburienſe *cap. 38.* Svesionense sub Pipino Rege, Stephanus Papa *ex. 240.* Romanum III. sub Nicolao I. *Epist. 22. & epist. 27. col. 3. & epist. 32. col. ultim. & epist. 51. col. 3.* & ad Consulta Bulgarorum *cap. 6.* Adrianus II. *epist. 6.* Joannes VIII. *epist. 65. col. 2. & epist. 188. ac 198.* Moguntinum sub Alexandro II. Gregorius VII. *lib. 1. epist. 48.* & Moguntinum sub Paulo III. *cap. 36.* habeturque *cap. significasti 4. cap. ex literis 5. & cap. gaudemus 8. de divor. præ cæteris Augustin. lib. 1. de adult. conjug. cap. 1. & seq.* Idque ex ipso jure naturæ. Quia cum conjux naturali jure teneatur fidem servare, quando ille debitam fidem violat, ex naturæ jure conceditur, ut separari possit, & abici; frangenti enim fidem, fides servanda non est, *cap. per venit 2. de jurejur. & can. si infidelis 28. quest. 2.* Ex eo igitur adulterio, quemadmodum posset maritus innocens Religionem profiteri etiam invita uxore, *can. Agathosa 27. quest. 2. cap. constitutus, & cap. veniens, de conv. conjug. ita, consentiente viro, potest mulier adultera professionem emittere. Quia cum innocens, quamdiu ipse non mutat statum per ingressum in Religionem, vel susceptionem sacrorum Ordinum, habeat jus integrum revocandi ad fenocentem, nequit nocens quidquam agere, vel disponere contra hoc jus. Et cum divortium fiat in favorem innocentis, cui per adulterium illata est injuria, unde non tenetur amplius ad reddendum debitum, & ad cohabitandum, non autem in favorem conjugis nocentis, quia iste non efficitur liber; ideo quoties innocens vult, alter est ad ipsum revocandus. Quod si præcessit Judicis secularis sententia intrudentis conjugem adulteram in Monasterium, tunc conceditur innocenti biennium, ut deliberet, an velit conjugem repetere, & intra illud biennium professio adulteræ nulla est, secus elapso eo termino, ut habetur *ex auth. sed hodie, C. de leg. Jul. de adult. quæ a jure canonico non est abrogata. Hodie tamen sufficit annus, quo completo ad professionem quitque est admittendus, ex decreto S. Concilii Trid. sess. 25. cap. 15. de Regul.**

3 Et quamvis, ut adultera cum consensu viri profiteatur, vel adulter cum licentia uxoris innocentis sacris quoque initietur, non esse necessarium, quòd innocens votum castitatis emitat, sed posse manere in sæculo absque ullo voto, quam plures authores censent; attamen

S. Congregatio S. Concilii Tridentini, ac super Episcopos, & Regulares hujusmodi votum requirit saltem, in quibus est periculum incontinentiæ, ut ex subjectis declarationibus. In Romana ex libello per Sanctissimum ad Sac. Congregationem Concilii remisso pro voto, ut sequitur. *Esponde Vittoria Panara, che essendo stata nel principio del suo matrimonio abbandonata dal marito, fu necessitata di prostituirsi, & in questo stato è perseverata quattro anni. Hora in età di anni venti desidera di ritirarsi a penitenza nel monastero delle Convertite, a che suo marito consente con esibirsi anco di far voto di castità, non essendo habile per la sua dappocagine per Religione. Onde l'Oratrice supplica la Santità Vostra d'ordinare alla Congregazione del Concilio, o de' Regulari, ovvero al Prelato delle Convertite, che vogliano conceder la licenza con il consenso del marito di monacarsi conforme la disposizione dell'Autentica, Sed hodie, C. ad leg. Jul. de adult. che obbliga la donna adultera a perpetua clausura, quando il marito non la vuol ricevere.*

Sacra, &c. die 26. Aprilis 1653. censuit, servandum esse decretum de anno 1616. quod præcedat sententia super divortio, ad sit consensus, & votum continentia viri, &c.

Sacra Congregatio Episcoporum, ac Regularium negotiis, &c. censuit committendum, prout Episcopo Foroſempronienſi committit, ut si, & postquam apud acta ejus Tribunalis fuerit per maritum, vel ejus legitimum procuratorem petita separatio thori ex causa adulterii per uxorem, ut dicitur, commissi, sequantur sententia ejusdem separationis perpetua, ac post modum apud eadem acta per ipsum maritum, vel ejus procuratorem fuerit præstitus consensus, dataque licentia suæ uxori, ut possit habitum regularem Monialium suscipere, ac professionem emittere, ipse D. Episcopus eidem mulieri habitum regularem, servatis servandis in monasterio Convertitarum Urbini suscipiendi, atque in eo congruo tempore professionem emitendi, vitamque religiosam ducendi, licentiam, & facultatem concedat, & impartiat. Ita in Tudertina 13. Junii 1642. & 7. Septemb. ejusdem anni, ac in Bononiensi 18. Aprilis 1643. & iterum in Bononiensi 25. Augusti 1656. & in Mediolanensi 18. Augusti 1634. & 3. Februarii 1640. At verò fuit votum requisitum in Anconitana 16. Augusti 1603.

*Nec obstat cap. cum sis, cap. uxoratus, & cap. Ad A. 5. apostolicam, de conv. conjug. cum similibus, in quibus disponitur, quòd, matrimonio consummato, non licet alteri ad Religionem transire, nisi alter conjux Religionem pariter profiteatur, si sit juvenis, vel saltem, si sit fenex, votum castitatis emitat in sæculo remanens. Nam loquuntur ubi matrimonium integrum, atque illæsum permanferat, secus autem ubi per adulterium factus est locus divortio. Cum enim innocens liber sit a jugo debiti conjugalis, potest independenter ab ulla mutatione status adulteræ ad Religionem, vel ad sacros ordines transire, vel in sæculo remanere. At si id non posset ita liberè adultera, certè provenit ob favorem innocentis, ne scilicet juri reconciliandi, quod habet, derogetur. Renunciante autem innocenti huic favori, poterit nocens ita liberè transire ad ordines, vel ad Religionem, ut ipse innocens, ut fuscè per Sanchez *de matrim. lib. 10. disput. 10. per tot. ac præcipue num. 15.**

Sciendum verò, parem esse viri, ac mulieris hac in parte libertatem, ut Apostolus 1. Corinth. 7. significat, dum ait: *Præcipio non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere, & vir uxorem non dimittet, Concil. Milevitan. can. 13. Innocent. I. epist. 3. cap. 4. & D. Augustin. lib. 2. de adult. conjug. cap. 8.* Hinc conjugii innocenti licitum est ad Religionem transire, invito conjuge adultero, vel simplex votum castitatis emittere. Constat ex *cit. cap. Constitutus, & cap. veniens, de conv. conjug. ac can. Agathosa 27. quest. 2.* Nam adulter omne jus conjugale amittit, quòd solum obstaculo erat ingressi in Religionem innocenti, nec oportet adulterum simul ingredi, aut voto castitatis se adstringere. Similiter potest innocens, adultero invito, votum simplex castitatis emittere, quia adulter jure exigendi destitutus, id prohibere nequit. Estque notandum, tunc licere innocenti ad Religionem transire, adultera invita, itaut non possit repeti ab adultera, neque ei restituendus, quando vel præcessit sententia divortii, vel, ea non expectata, adulterium ita notorium est, ut possit innocens propria auctoritate divertere absque metu restitutionis, ut ostenditur ex sequenti declaratione.

Cum duo conjugati propter maximam inter eosdem discordiam, ob quam alter tentabat alterum occidere, de virorum peritorum consilio deliberassent Religionem ingredi, ibique profiteri, uxor ob adversam valetudinem, & defectum congruæ dotis, monasterium non est

est ingressa, sed quoddam conservatorium, seu monasterium virginum proficendo solum castitatis votum, donec maritus viveret. *Die 17. Augusti 1641. S. Congregatio Concilii respondit, secundum ea, quae proponuntur, non subsistere, nec fuisse bene gestum.*

- 8 Sed iterum re proposita hoc modo. Alias fuit expositam Sacrae Congregationi pro parte Archiepiscopi Gonenfis, quod duo conjugati propter discordias inter eos ortas, alter tentavit alterum occidere, quae de causa de virorum peritorum consilio uterque deliberavit Religionem ingredi ac profiteri velle, quod tamen uxor ob adversam valetudinem, & defectum congruae dotis implere non potuit, sed locum monasterii ingressa fuit conservatorium, emittendo tantummodo votum castitatis, donec maritus viveret. Cumque desuper fuerit ab eodem Archiepiscopo, praevia remissione per Sacram Congregationem de propaganda Fide petita declaratio hujus Sacrae Congregationis, respondit, male gestum fuisse, modo idem Archiepiscopus denuo supplicat responderi, ex quo tacuit circumstantiam principalem hujusmodi discordiarum, videlicet adulterium uxoris notorium ex partu subsequuto in eodem Conservatorio post quinque menses ab illius ingressu, an scilicet ipse maritus innocens, & propter adulterium, ac propter licentiam suae uxoris, potuerit valide Religionem ingredi, & in ea profiteri, ac sacros ordines suscipere.

Die 17. Junii 1645. Sacra Congregatio Concilii censuit secundum ea, quae proponuntur, & signanter notorietatem adulterii ipsius uxoris in conservatorium ingressae praevio voto castitatis, professionem hujusmodi fuisse, ac esse validam.

- 9 Divortium igitur quoad thorum tantum ob notum conjugis adulterium propria fieri auctoritate potest; at quoad habitationem, quia Republicae statum, & quietem concernit, sine publico Ecclesiae iudicio fieri nequit juxta *cap. Porro, de divort.* & indicat Concil. Nicen. *cap. 51. Innocent. I. epist. ad Exuperium, Tholosanum c. 4. Veneticum cap. 2. ibi: sine adulterii probatione, Toletanum XII. cap. 8. Nisi adulterium ipso facto fuerit publicum, & notorium, ut per textum in cap. significasti de divor. ibi: si notorium est, mulierem ipsam adulterium commississe, ad eam recipiendam praefatus vir cogi non debet.* Quia cum conjux adulter sit in possessione pacifica, aequum est, ne illa spoliatur propria innocentis auctoritate, ut ita notorium sit adulterium, quod spoliandi causam praebet, ut oculis pateat, vel probetur per evidentiam rei, vel per ipsius adulteri in iudicio confessionem, ut cum multis recte asserit Pontius de matrim. *lib. 9. cap. 18. n. 2.* Quando enim crimen notorium per deprehensionem, aut nullatenus exculari potest, non est necessaria nec citatio, nec sententia ad poenam irrogandam, ut docet Bartolus per textum in *l. i. de iustis n. 1. de his, qui not. infam.* ac videtur declaratum a S. Congregatione Concilii, quae nihilominus, ut cautiùs agatur, in adulterio etiam notorio, solet requirere sententiam Iudicis, ut in allegata Romana 26. Aprilis 1653. in qua, non obstante, quod mulier per quadriennium publice se prostituerit, S. Congregatio requisivit sententiam super divortio.

- 10 Observandum tamen est, quod propter fornicationem, fidei conjugali repugnantem, conjux amittit jus repetendi debiti, & conjugalis societatis per omnem vitam, per alia vero crimina solum perdit jus quandiu illa perdurant. Suspendum enim jus conjugis, non deperditum erat. At secus in adulterio, quod perpetuum divortium efficit, August. *lib. 1. de serm. Domini in mont. c. 26. 27. & 28. ac lib. 1. retract. c. 19.*

- 11 Ad secundum. Duplici modo considerari id potest. Vel de matrimonio rato, sed nondum consummato, ita ut in saeculo remanenti aliud conjugium inire liceat. Vel de matrimonio consummato. Quoad primum clara nunc extat S. Concilii Tridentini definitio: *Si quis dixerit, matrimonium ratum, non consummatum per solum Religionis professionem alterius conjugum non dirimi, anathema sit, sess. 24. can. 6.* Id ipsum Innocentius III. & Alexander III. in *cap. Verum, de convers. conjug. & cap. ex publico, & cap. ex parte 2. eod. tit.* declaraverant, mensibus duobus concessis ad deliberandum de Religionis ingressu. Accedunt Sanctorum exempla, ut S. Theclae, quam Paulus a nobilissimo, formosissimo, ac ditissimo sponso ad virginitatem invitavit, Epiphania teste *heresi 78. & Ambrosio lib. 2. de virginib. Alexii, cujus vitam Metaphrastes scribit, & Ecclesia in officio publico recipit. Divus Augustinus milites duos, Antonii perlecta vita, mox sponso relicto, vota monastica suscepisse, eorum postea sponso tam pulchrum exemplum pulchre aemulatas refert lib. 8. confes. cap. 6. & eundem*

fuisse totius Ecclesiae sensum, imperante Theodosio, ex Euphrasie historia perspicuum est. Si enim Scripturae, canones, aut Ecclesiae consuetudo adversabatur Euphrasie, quorum tantus Imperator blanditiis, muneribus, minis, omnique auctoritate, a puella tenera contenderet, ne sponsum relinqueret, cum potuisset jure, & legibus, vel ab invita id extorquere, & vel monasterium ingressam propter vitiatam initiationem ex praecedentis matrimonii auctoritate, quantumvis repugnantem, extrudere: Munimur, & Macarii Eremitae, qui sanctitate, & signis inter ceteros eminuit, praecleara auctoritate. Qui, referente Hieron. *27. qu. 2. cap. scripsit, celebrato nuptiarum convivio, cum vesperis thalamum esset ingressurus, ex Urbe egrediens, transmarina petiit, & Eremitae solitudinem sibi elegit.*

His igitur, & aliis egregiis exemplis, & Spiritu sancto intus ea docente, Ecclesia abunde confirmata, eas Scripturae sententias, quae dirimi semel contractum matrimonium vetant, huc non porrigendas, optima sponso Christi interprete secure intelligit. Idque ea forte ratione, quod licet matrimonium inter sponso verum sit, nisi tamen corpore quoque consummatum fuerit, individuum illam divinitatis Christi cum ipsius humanitate conjunctionem non satis plene, cumulateque repraesentet. Ex maritali enim officio una caro conjuges, & magnum illud mysterium, de quo Adam *Genes. 2. vaticinatus est: Hoc nunc os ex ossibus meis, & quod Paulus repraesentatum agnovit Ephel. 5. Magnum, inquit, Sacramentum in Christo, & Ecclesia, potissimum efficiuntur. Quamquam neque illud forsitan incommodè dicitur, & si verè ex Ecclesiae scitis, per solemnem Religionis professionem alterius conjugum matrimonium non contummatum dirimatur, spiritali aliquo, eoque commodo sensu, non tam rumpi, quam perfici, & arctius constringi, leviori & terrestri vinculo in majus, & caeleste feliciter translato. Quo sensu a tota semper Ecclesia receptum, & creditum est, licere cuivis propria auctoritate, minora vota in graviora, & arctiora, & caetera omnia in Religionis votum convertere, ut in *cap. Scriptura de vot. & vot. redempt.* Neque enim Romanus Pontifex Alexander fracti voti reum decrevit, qui temporale obsequium in perpetuam Religionis observantiam commutavit.*

Quo porro jure vinculi dissolutio per Religionis ingressum fiat, respondemus, eam divina fieri dispensatione, cujus Ecclesiastica traditio est testis, ut ex D. Gregorio *lib. 3. dialog. 14.* Quam Dominus quoque insinavit Marth. *19.* promittendo uxorem dimittenti, ac se in statu perfectionis sequenti centuplum, & vitam aeternam. Et sanè cum Scriptura doceat, *Roman. 7. & 1. Corinth. 7.* Christianum per translationem in corpus Christi per baptismum liberari a lege Moysis, & fidelem a servitute conjugii in infidelitate contracti, propter spirituales quandam mortem, & status prioris commutationem, ac Religionis professio quaedam sit mors, qua mundo, & civili statui moriens vivit Deo, renuncians saeculo, possessionibus, propriae voluntati, utrique conjugii, admodum conveniens fuit, ut artificiosum hoc spirituale vinculum Deo uniens, dissolveret minus spirituale vinculum, quo uxori obstringebatur. Quare potius Religionis professio hanc praerogativam obtinuit, quam Ordinum susceptio, quia castitas ex decreto Ecclesiae, non ex rei natura Ordinibus sacris annexa est.

Quod verò attinet ad secundum, nempe ad matrimonium consummatum, etiam licere, cum his tamen conditionibus; quod ad sit licentia alterius conjugum, & quod si consentiat vir, ut uxor Religionem ingrediatur, & professionem emittat, & è contra si consentiat uxor, ipse etiam, vel ipsa ingredi debet, ac professionem emittere, neque potest alteruter in saeculo remanere. Patet ex *can. Agathosa cum seqq. 27. q. 2. ibi: postquam copulatione conjugii, viri, atque mulieris unum corpus efficitur, non potest ex parte converti, & ex parte in saeculo remanere.* Non enim dicitur converti, sed in saeculo manere, si non profiteatur, ex *can. qui uxorem 33. q. 5. ex c. cum sis de convers. conjug. ibi: nisi uterque ad Religionem migraverit.* At non migrat ad Religionem, qui eam non profitetur. Idem clarè habetur ex *c. cum uxoratus, ex c. Ad Apostolicam, & ex cap. significavit, eod. tit.* Nisi forte vir, aut mulier sit adeo proveclae aetatis, ut in saeculo sine periculo incontinentiae manere possit, vel nisi vir creetur Episcopus. Si enim è Religione potest assumi in Episcopatum, poterit etiam assumi antequam Religionem ingrediatur. Etenim eadem est utriusque ratio, & par conditio, ratioque ipsa demonstrat. Nam in primis tunc cessat omnis injuria utriusque partis, cum volenti, & consentienti non sit injuria. Cum enim matrimo-

monium Christianorum consummatum significet Christi unionem cum Ecclesia per naturæ conformitatem, quam semel assumptam nunquam deseruit, idco post consummationem matrimonii non licet uni conjugum, altero invito, Religionem ingredi, neque per ingressum potest hujusmodi vinculum dissolvi. Ibi enim locum habet illud Christi, quod Deus conjunxit homo non separet, Matth. 19. & qui dimiserit uxorem suam facit eam mæcham, Hieron. *epist.* 14. ad Celantiam, August. *epist.* 45. 199. & *lib. de bon. conjug.* c. 7. 15. 18. & 23. ac *lib. de fid. & operib.* Præterea cessat omne periculum, quia uterque convertitur, ut castitatem servet. Denique cessat omne impedimentum religiosi status; quia ex eo temporis neuter conjugum manet obligatus ad usum matrimonii. Igitur hiservatis talis professio nedum valida, sed etiam licita est. Ex quo bene intelligitur vinculum matrimonii non repugnare formaliter cum vinculo professionis religiosæ, sed dumtaxat ex jure in casibus ab illo expressis. Nam in hoc casu vinculum matrimonii non dissolvitur, sed solum impeditur quoad usum, solumque manet quoad hunc effectum, ut neuter conjugum possit aliud matrimonium contrahere. Atque juxta hæc intelligendus est textus in *cap. 1. de convers. conjug.* ne repugnet aliis, in quibus magis clarè, ac distinctè loquuti sunt Pontifices.

15 Quod si etiam in ea ætate senili alter conjugum suspectæ incontinentiæ sit, cogendus est ingredi Religionem, aut alteri licentia deneganda est, ut ad Religionem transeat. Jura enim, quæ de hoc loquuntur, maximè curant, ut vitetur incontinentia remanentis in sæculo, & idco exigunt, ne sit suspectæ incontinentiæ, ut constat ex prædictis *c. Cum sis, de convers. conjug.* ibi: *si ita senex est, & sterilis, quod sine suspitione possit esse in sæculo. Ex c. uxoratus si autem talis fuerit, quæ suspitione non careat. Ex cap. ad Apostolicam, nisi forte sit ejus ætatis, ut sine suspitione incontinentiæ valeat in sæculo remanere. Et ex cap. significavit. Et est talis ætatis, de qua suspicio haberi non possit.* Debet nihilominus alter conjugum provectæ ætatis, ut in sæculo remaneat, votum perpetuæ castitatis emittere ex *dicto cap. 1. de convers. conjug.* ibi: *Nisi uxor ad Religionem transferit, aut perpetuam castitatem servare promiserit, & ex cap. Apostolicam, eod. ibi: Nisi reliquus perpetuam continentiam repromittat.* Quod quidem votum est simplex, non solemne: Nulli enim a jure solemnizatur, nisi in professione Religionis approbatæ, aut sacri ordinis susceptione, ut constat *cap. un. de vot. in 6. ac proinde ex se matrimonium contrahendum, altero conjugum mortuo, impedit tantum, non dirimit, ut pluribus docet Sanch. de matr. lib. 7. disp. 32. n. 8. & Pontius eod. *arg. lib. 9 c. 12. n. 3.**

16 Quod verò ad Episcopos licentiam, communior, ac vector sententia est, non esse necessariam ad valorem professionis, neque ex præcepto, neque ex consuetudine. Ita Gloss. in *cap. si vir, v. conscientia 17. quæst. 1.* ubi etiam Archid. *num. 1.* Bellam. *num. un.* Turrecrem. *numer. item un.* ac tradunt Federic. *consil. 37. ad fin.* Jo. Andr. in *cap. 1. num. 1. de convers. conjug.* ibique Butr. *num. 15.* Abb. *num. 3.* Cardin. *qu. 2. & Aretin. cons. 59. num. 9.* Ex Theologis verò Scot. in *4. d. 32. quæst. un. & ibi Major. quæst. 2. conclus. 6.* Sot. *d. 27. quæst. 1. art. 4.* Sanchez *disp. 32. num. 3.* Pontius *eo cap. 12. num. 2.* Guttier. *de matrim. cap. 95. numer. 4.* Castropal. *tom. 3. de suscept. relig. stat. disp. 2. punct. 2. §. 4. num. 10.* & alii. Idque colligitur ex *cap. 1. de convers. conjug.* ubi loquens Alexander III. de laico uxorato, qui, ignorante Episcopo, de licentia, & permissione uxoris monasterium ingressus, professionem fecit, uxore in sæculari habitu remanente, ne transeunte ad Religionem, aut perpetuam continentiam vovente, expressè dicit, quod nisi uxor ad Religionem transferit, aut perpetuam castitatem servare promiserit, vir potest, ac debet è monasterio revocari. Ergo a contrario sensu dicit, virum, qui ignorante Episcopo, de licentia uxoris professus est, revocandum non esse, si uxor ad Religionem transferit, aut perpetuam castitatem promiserit. Igitur valida est professio absque licentia Episcopi. Est contra Guilielm. Vortillong. in *4. d. 42. qu. un. art. 2. post 1. conclus. cas. 1.* Majol. *lib. 1. de irreg. c. 4. n. 5.* qui contrarium expressè opinati sunt, ut contra Hostiensis, Joan. Andr. & Ancharanum apud Sanch. *cit. disp. 32. num. 3.* qui hoc ipsum judicare videntur, moti auctoritate dicti *can. si vir 27. q. 2.* ubi sic habetur: *Si vir & uxor divertere pro sola religiosa inter se consenserint vita, nullatenus sine Episcopi licentia fiat, ut ab eo singulariter proviso constituatur loco.* At primò in hoc textu non dicitur actus irritus: Deinde in eo non constat de ista specie sermonem esse, ut per Gloss. *d. v. conscientia.* Quia potest intelligi, quando conjugati volunt monasterium constituere, ad quod transeant, sine licentia E-

piscopi. Quod fieri nequit, cum sine Episcopi facultate ædificari non potest per textum in *c. nemo, de consecr. d. 1.* neque hodie absque licentia Sedis Apostolicæ, ut nos alibi. Postremò, non idcirco aliquo pacto irritatur in prædicto textu professio aliter facta. Solum igitur desideratur ex quadam honestate.

Hæc ferè omnia confirmantur ex declarationibus S. Congregationis super Episcopis, & Regularibus, quæ in Mutinen. 3. Junii 1609. & 22. Augusti 1611. ita scripsit Episcopo: *Non basta, che il marito vada in abito di Chierico, nè meno, che riceva gli ordini sacri; ma è necessario, che egli, e la moglie entrino in qualche Religione approvata, e facciano professione nel medesimo tempo.* Quod est desumptum ex *cap. sanè 6. & cap. Cum sis præditus 4. de convers. conjug.*

In una Oppiden. 26. Martii 1627. concessa fuit licentia viro ingrediendi Religionem, manente uxore sexagenaria in sæculo cum habitu tertiariarum, modò non adsit periculum incontinentiæ, ipsa uxor confensum præstet, ac votum castitatis, donec vir vixerit, duraturum, emittat, eisque prædita sit facultatibus, quæ decenter ejus victui sufficiant. Idem, & concessum in Ulyssiponen. 9. Junii 1656.

Et in una Nanneten. 23. Januarii 1609. extat licentia Summi Pontificis cuidam viro concessa, ut ad presbyteratus ordinem promoveri, ac deinde in Religionem ingredi possit, postquam ejus uxor in monasterium ingressa fuerit, & votum simplex castitatis emisserit, non obstantè, quod in Brevi dicatur, ipsam mulierem prius professionem emissuram.

Ad tertium quod spectat, vir doctissimus Pontius Legionensis in libro suo, quem inscripsit *de matr. lib. 7. c. 75. a n. 3.* respondet primò, olim si quis assumeretur ad sacros ordines, siue ad Episcopatum, nullo jure cautum erat, ut uxores eorum Religionem profiterentur, sed tantum, ut votum castitatis emitterent. Id, quod manifestè constat ex *can. Episcopus d. 77.* Ibi enim tantum dicitur, uxoris voluntas requirenda est, Religione promissa, postquam ambo conversi fuerint, ordinetur, verbum enim illud, *Religione promissa,* non de professione Religionis, sed de emisso voto castitatis in sæculo, quod est opus Religionis, ipse interpretatur cum Gloss. in *d. can. Episcopus, v. Religione.* Quod idem significatur verbo illo *conversi fuerint.* Idque manifestè constat, cum uterque dicatur converti. At is, qui ordinabatur, nequaquam Religionem, sed castitatem tantum profiteretur. Idem ergo præstabat uxor initiandi sacris, & nihil amplius.

Deinde inquit jure novo Alendrandri III. in *cap. sanè, de convers. conjug.* statutum esse, ne quis uxoratus in Episcopum ordinetur, nisi uxor continentiam professæ, sacrum sibi velamen imponat, & religiosam vestem assumet. Velamen autem sacrum, & religiosa vestis signa sunt non tantum continentiam in sæculo voventis, sed religiosæ vitæ se addicentis.

Denique ait, neque antiquo jure, neque noviori requisitum fuisse, ut uxores eorum, qui ad alios Sacros ordines, præter Episcopatum, promovebantur, Religionem profiterentur, sed tantum, ut continentiam in sæculo voverent, siue in senili, siue in juvenili ætate essent constituti. Nam textus *d. c. sanè,* solum agit de his, qui Episcopi ordinabantur. Textus etiam Alexandri III. in *d. c. Conjugatus, de convers. conjug.* in quo de aliis ordinatis agitur, solum exigit, ut continentiam profiteantur, ibi: *nullus conjugatorum est ad sacros ordines promovendus, nisi ab uxore continentiam proficiente fuerit absolutus.* Quo verbo Glossa ibi intelligit simplex castitatis votum. Unde in eo discriminantur uxores eorum, qui ad Religionem transeunt, quod istæ profiteri Religionem compelluntur, nisi fenes sint, *c. cum sis, eod. tit.* At eorum, qui ad ordines assumuntur, minimè. Sicque concludit: Nunc autem ex consuetudine tantum recepta non admittitur vir ad sacros ordines, nisi uxor, quæ juvenis est, Religionem ingrediatur, & profiteatur, & quæ senex est, voveat continentiam.

Alii etiam, inter quos Angelus *v. matrimonium 4. n. 8.* asserunt sufficere votum simplex. Probatur primò ex relatis verbis dicti *c. conjugatus.* Nam illius verba indifferentia sunt ad utrumque votum. Ergo non est cur ad majus, seu rigorosius votum limitetur, quale est solemne Religionis.

Secundò, ex differentia, quæ est inter causam Religionis, & sacri Ordinis. Vir enim factus religiosus non teneatur amplius curam uxoris habere, & idco jure providit Ecclesia, ut ipsa etiam Religionem ingredere-tur. At vir manens, in sæculo ordinatus sacris, teneatur curam habere suæ uxoris. Non igitur cum tanto rigore postulari debet, ut uxor sæculum deserat.

Tertiò, ex *cap. Ad Apostolicam, de convers. conjug.* 25 ibi

Ibi enim, quia vir, & uxor per copulam efficiuntur una caro, ideò non potest converti, nisi alia convertatur. Igitur quando vir ita convertitur, ut Religiosus fiat, meritò exigitur in uxore eadem conversio ad Religionem. At si vir in sæculo maneat cum solo voto castitatis iacris ordinibus annexo, non est cur uxor sæculum debeat relinquere, cum alioquin non esset par utriusque ratio, ac proinde satis erit illi, simplex votum continentiaẽ emittere.

26 Postremò. Conjugati possunt in sæculo manere cum solo voto continentiaẽ ab ipsis emissio absque facultate petendi, ac reddendi debitum conjugale. Ergo, & poterunt in sæculo vitam ducere, uxore obstricta voto castitatis, & viro ad sacros ordines promotò.

27 At verò tenendum est tum de jure novo, quo nunc utimur, tum de consuetudine, posse virum ad sacros ordines promoveri cum consensu uxoris voventis continentiam, si senex est, vel ad Religionem transeuntis, si est juvenis. Ratio quoad consentum est perspicua. Quia per ordinis sacri susceptionem non dirimitur matrimonium ratum, ut est definitum in *extrav. Antiquæ, de voto*: atque adeò fieret præjudicium mulieri, si absque ejus licentia vir ordines susciperet, quia mutaretur ejus status. Quod multò magis dicendum est in matrimonio consummato. Hoc enim exigitur a jure canonico, ab iustitiæ ratione, & a voto annexo ipsis sacris ordinibus in Ecclesia latina, in qua Clericis in sacris prohibitus est ulus propria uxoris. Nam integrum, & absolutum votum castitatis emittitur, ad quam non potest conjugatus integrè obligari sine licentia uxoris. Et quoad votum castitatis, si uxor fuerit senex, vel quoad ingressum in Religionem, si fuerit juvenis patet, *ex d. cap. Ad Apostolicam*, ubi, ut vir profiteatur, petit ingressum mulieris in Religionem, nisi sit ejus ætatis, ut sine suspitione incontinentiaẽ valeat in sæculo remanere. Ergo si fuerit juvenis, nequit remanere in sæculo, sed debet ingredi Religionem. At si uxor juvenis Religionem professuri compellitur ingredi Religionem, a fortiori uxor promovendi ad ordines. Tum quia facilis potest Clericus sæcularis uxorem invisere, & conservato pristino amore, ea familiariter uteretur, unde manifestissimo incontinentiaẽ periculo se exponeret. Tum quia uxor juvenis manens in sæculo, quantumvis casta, est incontinentiaẽ periculo exposita, quo in genere Sancti Patres infiniti propè sunt, ut suadeant amanti pudicitiam, cavendum esse frequens cum mulieribus, etiam si piis, commercium. Legendus D. Chrysothomus *lib. 6. de sacerdot. sub init.* Immo quoad hoc nullam esse bonam mulierem, scitè ab Eumulpo scriptum est illis in hanc rem carminibus.

*Crede ratem ventis, animum ne crede puellis;
Namque est feminea tutior unda fide.*

*Fœmina nulla bona est, & si bona contigit ulla,
Nescio quo fato res mala facta bona est.*

Ad hoc ipsum institutum Nazianzenus *orat. 44.* jubet hominem castitatis studiosum meminisse dulcem illam illecebram, & charum venenum, quo primus parens in ruinam actus est. Nec minus providè Origenes *lib. de singul. Cler.* ac alii, quos alio in loco adduximus. Non ergo dicendum est jus canonicum voluisse, ut muliere manente in sæculo, vir ad Ordines promoveatur.

Id confirmo ex dicto *cap. conjugatus*, quòd Pontium arguit. Nam illud ita integrum lego in Concilio Lateranensi sub Alexandro III. *p. 5. cap. 6. Conjugatus ad monasterium converti desiderans suscipi prohibetur, nisi uxor illius similiter convertatur. Nam dum unum utrorumque corpus post conjugii copulationem sit factum, incongruum est partem converti, & partem in sæculo remanere, nec recipitur a Deo illius viri conversio, cujus sequitur conjugalis fœderis prostitutio. Cum igitur senatus Sanctorum Clericorum longè præeminet cœtui monachorum, aut aliquando bonus monachus vix bonum Clericum faciat, nullus conjugatorum est ad sacros ordines promovendus, nisi ab uxorem continentiam profertente fuerit absolutus.* Ex quo contextu manifestum est, eandem conversionem uxoris requiri, ut vir possit in sacris ordinari, quæ requiritur, ut monachus fieri possit, & in jure hæc duo æquiparari. Atque id præ cæteris verius indicat Suarez Theologus summus, & Pontio minimè inferior *tom. 3. de Relig. lib. 9. de vot. castit. cap. 19. numer. 9.* tenetque Sanchez de *matrim. lib. 7. disp. 39. Sot. in 4. d. 37. quest. 1. art. 2. post 2. conclus.* inquit, non solùm necessarium esse uxoris consentum, sed etiam requiri, ut ipsa Religionem ingrediatur, probatque ex præcitato *can. Agathosa, cap. Cum sis, cap. ex parte de convers. conjug.* & consentit Glossa in *d. extravag. Antiquæ, de voto & in d. cap. conjugatus.*

Tom. III.

Quod verò, si uxor sit senex, & non suspecta de incontinentia, requiratur ipsius votum castitatis in sæculo, habetur *ex dicto cap. Ad Apostolicam*, illis verbis, *Uxor vitam debet mutare, nimirum profitendo Religionem, nisi forte sit ejus ætatis, ut sine suspitione incontinentiaẽ valeat in sæculo remanere.* Si enim hoc requiritur in uxore, ut vir profiteatur, id ipsum etiam requiri dicendum est, ut ad ordines promoveri possit. Est enim eadem, immò, & major ratio, docemurque ex sæpè citato *can. Agathosa cum seqq. 27. quest. 2. ex can. qui uxorem 33. quest. 5. ex Concilio Agateni can. 16. & 17. ex can. Episcopus d. 77. & ex Humberto, Leonis VIII. legato in responione ad Nicetam, ex can. seriatim d. 32. ex cap. Cum sis, ex cap. cum uxoratus, de convers. conjug.* & tradunt Doctores in præfata *Extravag. Antiquæ, de vot.* & quidem in hoc nemo dubitat. Quibus adhæret S. Congregatio Concilii, & S. Congregatio super Episcopis, & Regularibus, ut ex sequentibus declarationibus.

In Neritonem. sive Tarentina divortii. Marius de Rhao, Eques christianæ militiæ, ut vocant Immaculatæ Conceptionis, aliàs supplici libello per Eminentissimum Datarium ad hanc Sacram Congregationem remisso, narrabat, se in sexagesimo quinto ætatis suæ anno in præsens constitutum, ab annis viginti, & octo cum uxore sua Adriana, quam virginem duxit, & quæ nunc annum quinquagesimum octavum ætatis suæ agit sine jurgio convivere, modò se necnon uxorem ipsam, ut magis expedite divinis obsequiis vacare possit, cupere divortium ita facere, ut uxor seorsim a viro cum duabus filiabus degens, votum castitatis emittat, maritus verò ad sacros ordines promoveatur, salvis cæteris antedictæ christianæ militiæ votis permanentibus; Proinde supplices petebant conjuges a Sanctissimo, ut antedictum divortium prænarrata ratione ineundum probare dignaretur. Et sub die 29. Maji præsentis anni, recitato hujusmodi libello in hac Sacra Congregatione, quamvis Eminentissimi Patres inclinare viderentur pro concessione indulti tamen placuit, ut darentur literæ ad Ordinarium, ut ab eo secreta instructio haberetur circa mores, & conditionem utriusque conjugis. Ille suis literis refert, sibi benè constare oratorem esse optimis moribus præditum, necnon in omni scientia veriatum, & uxorem eidem pariter esse qualitatibus, & virtutibus fulgentem: Sicuti pariter antedictam uxorem fuisse ab Oratore ductam non viduam, sed virginem, sicuti quoque ab eodem nullam aliam antea ductam. Hodie proinde quæritur, An Oratorum precibus sit annuendum. Die 11. Decembris 1660. S. Congregatio Concilii censuit, annuendum.

Sacra Congregatio super Episcopis, &c. in Rhegien. 23. Septembris censuit, ut promotio viri ad sacros ordines sit legitima, debere uxorem Religionem ingredi, vel si provectæ sit ætatis, suspitioneque careat, voto continentiaẽ emissio, in sæculo, si velit, remanere potest. Idem aliàs declaratum.

Non obstant argumenta, quæ in contrarium adduximus. Non primum: Nam licet *cap. Conjugatus*, juxta sensum adversariorum, solùm petat professionem castitatis absolutè, hanc tamen professionem intelligentiam relinquit secundum ordinariam juris dispositionem, quæ in aliis decretis satis explicata. Et quamvis jure videantur loqui de illo casu, in quo vir Religionem profiteretur, certè materialiter se habet. Nam in primo casu, in quo vir Religionem ingreditur, & in altero, in quo ordinatur in sacris, est eadem ratio, & necessitas postulandi in uxore professionem castitatis, quando juvenis est. Immo in casu ordinationis sacræ, major est necessitas, ut uxor in posterum sit secura, sicuti dicebamus.

Neque secundum: Nam in hac re præcipuè attenditur, ut evitetur periculum incontinentiaẽ, quod majus reperitur in casu promotionis viri ad sacros ordines.

Minus tertium: Quanquam enim ordinatus in sacris maneat in sæculo, non ideò manere debet ejus uxor juvenis propter manifestum periculum incontinentiaẽ, ut sæpius dictum est.

Pariter neque ultimum: Est enim longè diversa ratio. Quia dum uterque conjux, ex voto simplici castitatis communi consensu emissio, in periculo incontinentiaẽ veriatetur, esset illis facile dispensationis remedium, & idcirco id permittitur. At ubi jam vir esset in sacris constitutus, nullo pacto, vel fortè non ita facile expediret cum eo dispensare, ut ad uxorem redeat. Præterea si argumentum vim aliquam haberet, probaret etiam, integrum esse viro Religionem profiteri cum licentia uxoris juvenis promittentis in sæculo continentiam: Quod quidem fas, & jura non sinunt.

35 Illud autem advertendum, quod ubi necesse est, ut uxor Religionem ingrediatur, non ante vir sacros ordines suscipere potest; quam ipsa professionem emiserit, quemadmodum Sacra Congregatio super Episcopis pluribus declaravit. Item, & illud de cohabitatione seorsim viri ab uxore, in qua vix potest id contingere. Nam si uxor est juvenis, profiteri debet Religionem, ut vir ad sacros ordines promoveatur, atque adeo cohabitare non poterant. Si verò est senex, & extra periculum, ac suspicionem incontinentiæ, tunc per se loquendo negari non potest, quin possint cohabitare. Nihilominus tamen semper contulendum est, ut abstineant ab hujusmodi cohabitatione propter exemplum, & majorem honestatem, ad evitandum quaecunque periculum etiam levissimum incontinentiæ. Summa enim est naturæ humanæ in Venerem propensio. Quod S. Basilius initio libri de virginitate egregiè aperit imitatus Platonis in convivio ratiocinationem, quam etiam usurpavit S. Chrysostomus *homil. ult. in epist. ad Colos. & homil. 23. in 2. ad Corinth. in moral.* breviterque, sed pulcherrimè Lactantius eam propensionem describit 6. *institut. cap. 23.* quia incidendam propterea, aut igni fomenta suggerentem communem naturæ nostræ holtem, proponit. Extatque apud S. Gregorium 4. *dialog. cap. 11.* exemplum opportunum. Ursinus, ait Gregorius, Nursiæ presbyter, cum jam esset in extremis, scēminam quam olim legitimam uxorem habuerat, & cum ejus consensu reliquerat: accedentem, & auribus spiritum vitalem explorantem, prohibuit, dicens: Adhuc igniculum spirare, paleam proindè removeret. An autem primis Ecclesiæ temporibus, qui sacris initiabantur, si conjugati erant, uxores domi retinebant, separata tamen habitatione, ut nulla inter eos communicatio esset, ut Apostoli præceperunt, disputat Pontius explicans canonem quintum Apostolorum, & quæ sint mulieres extraneæ, & subintroducæ, quas Clerici secum habere non possunt *lib. 7. de matrim. toto c. 26.*

Rogabit fortasse quispiam, quæ ætas dicatur proventa, & sine periculo, ac suspicione incontinentiæ? Certum namque est nondum Ecclesiam aliquid circa hoc determinasse, neque stante varietate corporum constitutionum senectus semper eodem tempore incipit in omnibus, cum alii citius, alii tardius incipient pati diminutionem virtutis, & caloris naturalis. Nec desunt auxilia ab historia petita, quorum usu fovetur luxuria, Ex Theophrasto habetur herba ab Indo allata, qua septuages coeundi potestas fovetur, atque redintegrata consisteret. Tambor etiam sive Betel hunc ad usum ab Indis mandi proditum est. Inter pretiosas merces esse Amphiam. Simp' ex quidem illud medicamentum apud Indos univerfos ad excitandam Venerem. Est in Athlantis jugis occidentalibus, quæ pars Surnag ab incolis nuncupatur, radix quædam, cujus esu ad Venerem augendam, continuandamque mirificè corroborentur. Quin ajunt super ea si quis urinam reddiderit, illicò turgere libidinibus. Virgines, quæ præsumt pascuis, si super ea sedent, aut urinam faciant, eis perindè rumpi naturæ membranam, ac si a viro fuerint vitiatæ. In ea Indiæ provincia, quæ sub terra Laboratoris est verius Isthmum Dacem arbor est pyri facie, & magnitudine, perpetuò folio viridissima, nitidissimaque superficie, fructus quoque pyri specie, sed colore viridi, etiam cum maturus est, medulla intus concolor, dulcis, pinguis, butyri sapore, quæ adeo validos efficit ad coitum, ut proprius miraculo sit ejus efficacia: Agnecat illi nomen est. Accedunt ab arte petita remedia, pilulæ, tabulæ, unguenta Venerem excitantes, de quibus Vveccherus in suo *Antidotar.*

36 Primò, responderi potest, nullam in hac re dari ætatem determinatam, sed habendam esse rationem roboris corporis, illiusque habitudinis, ac proindè remittendam hanc determinationem judicio prudentis viri. Quia non datur certus terminus ætatis, in quo semper senes sint absque periculo incontinentiæ; dantur enim senes sexagenarii, qui sunt magis salaces, quam quadragenarii.

37 Secundò, dici potest, ætatem septuagenariam esse terminum hujus incontinentiæ. At posse senes septuagenarios esse ita robustos, ut possint coire, & contra ante septuagesimum annum esse ita viribus debilitatos, ut Veneris stimulos vix sentiant, experientia discimus. Unde solum est verum, quod septuagenariis regulariter id contingat. Hanc retulit Abbas *in cap. Quoniam numer. 18. ut lit. non contest.* Neque ab hac ætate infra, inquit ille, nihil Judicis arbitrio relinquatur, cum satis certum sit, hunc esse senem, ex quo in jure passim a muneribus excusatur, *l. 3. ff. de jur. immum. §. Item*

Instit. de excus. tut. Sed non concludit, quia etiam ille excusatur, qui quinquagesimum quintum ætatis annum excedit *d. l. 2. §. ult. ff. de decur.* Nec authoritas Glossæ, qua movetur Abbas necessaria est, sed probabilis.

Tertiò, ad id satis esse annum sexagesimum. Quia hæc ætas est senilis, in qua calor naturalis incipit debilitari, & spiritus minui. Ætas autem senilis est debilis, & facile corrumpitur aut labitur in morbum, ut docet Galen. *lib. 5. de sanit. tuen.*

38 Quartò, senem dici, qui annum quinquagesimum attigit usque ad septuagesimum, ut voluit Glos. *in proem. sexti v. perfectus*, ubi Joann. Andr. & Glos. *in cap. 1. de celebr. Miss. Glos. in l. non aliter, §. ult. ff. de leg. 2. Gramm. decis. 4. num. 4. Coraf. in l. precibus num 29. C. de impub. Anan. in rubr. de delict. puer. col 1. Afflict. in com. ad Constit. Neapol. lib. 2. rubr. 37. Moventur ex d. l. non aliter, §. ult. quo loci non definitur, qua ætate inter juvenes, & inter senes quis enumeretur. In id afferri posse videtur *l. 2. §. ult. ff. de decur. l. 3. C. cod. & l. ult. C. qui etate se excus. lib. 10.* quibus probatur, excedentes quinquagesimum quintum annum, ut senes, & majores a muneribus personalibus excusari. Verum illud in eo casu est statutum, non generatim in omnibus. Hinc alia sunt onera, a quibus solum septuagenarii excusantur, ut in tutela. Adducitur & textus *in cap. 1. de renunc.* Sed ibi non definitur, qua ætate is possit dici senex, qui ad Ecclesiam regendam se impotentem allegat, ut neque declaratur *in cap. nisi, §. alia, cod. tit. de renunc.**

40 At nos, omittis aliis, respondemus, id Judicis arbitrio relinquendum esse. Quia sumus in casu, in quo nulla clara juris extat Constitutio. Ubi enim est ista constitutum illud servandum. Nam ad excusationem tutelæ, & curæ is senex dicitur, qui annum agit septuagesimum, *d. l. 3. de jur. immum. & d. §. Item instit. de excus. tut.* Sic quoque senex is dicitur, qui annum agit quintum, & quinquagesimum, ut a personali munere excusetur, *d. l. ult. C. qui etat.* Ubi ergo definitum non est, qua ætate quis senex dicatur, Judicis arbitrio relinquatur. Quod placuit Barbat. *conf. 21. col. pen. lib. 2. & Menochio de arbitr. cas. 59. num. 4.* qui ita interpretatur text. *in d. l. non aliter, §. 1. de leg. 3. & l. invito, ff. de testib. dict. cap. nisi, §. alia, de renunc. & dict. cap. quoniam ut lit. non contest.* Ratio autem, quoad rem nostram, ea est; quia, ut cognoscatur, quando quis incipiat liberari a periculo incontinentiæ, attendendum est, quando vires, & robur naturale incipit decrefcere, quòd facile colligi poterit ex eo, quòd natura, & corporis habitudo non potest amplius resistere iis, quibus resistebat, quia incipit causa, nempè diminutio virium, & roboris naturalis, quæ liberat a suspicione. Ita etiam si quis ex aliqua infirmitate ita debilitaretur, ut remaneret in statu simili senectuti, adeo quòd fieret in ipso continua diminutio virium, & roboris, atque caloris naturalis, censeretur absque periculo incontinentiæ. Nam sicut ex morbo anticiparet status senectutis, ita etiam anticiparet liberatio a periculo incontinentiæ. Quæ quidem multò magis locum habent in scēminis. Quia ex natura sua sunt debilioris corporis Constitutionis, quam viri, unde consequenter citius incipit in ipsis senectus, & declinatio virtutis naturalis. Quare S. Congregatio Concilii 6. Maji 1645. concessit viro Parisiensi ætatis illius annorum 62. licentiam suscipiendi sacros Ordines, uxore 58. annorum sine suspicione incontinentiæ in sæculo remanente.

41 Neque nos movere debent ab historia, & ab arte quæsitæ argumenta. Nam ad Amphiam quod attinet. Qui a primis annis ejus esui assueti non sunt, si adulta ætate comedant, moriuntur. Jam verò vicissim, quicumque vesci instituerent, si omitterent, morte afficiuntur. Qui ceptum usum continuant, eis nihil nocere. Venenum igitur Sirenarum nobis cognominare libitum est. Nam parum usitatum juvat, ubi largius sumitur, interficit. Quapropter Cambajæ mulieres, cum sese aut infamiæ, aut supplicio subducere volunt, edunt Amphiam cum sese, pereuntque sine dolore. Ab ejus provinciæ Rege filium veneno educatum, scripsere. Quod, quale venenum fuerit, non explicaverunt. Illum adultum adeo factum venenosum, ut muscæ, qui solo suctu cutim modò perstringerent, turgidæ interirent. At cum navigatores Indi pro certo affirmant, Amphiam esse opium, quòd cum sit gelidissimum ab omnibus philosophis judicatum, quomodo venerem stimulabit? Hoc si secus est, haud alia ratione frigidum papaver est, atque ipsa rosa. Rosa namque succus calidus. Quòd enim opium in quarto frigidum cognoscitur a medicis, nigro fit ex papavere. Sic

Sic nigra herba Apollinaris perniciofa, alba non item. Sed de his alii. Nos enim non quæ ab extraneis, sed quæ ab ipsa natura sunt, petimus. Scimus vulgò perualum, duo esse ad Venerem necessaria, flatum, & semen. Quod neque totum necessarium, ut necessarium omittunt. Quippè non est ad Venerem semen necessarium, sed ad generationem eorum, quæ semine propagantur. Coire enim queunt Eunuchi. Coeunt certè; nonnulli etiam validè, tametsi nihil emittunt. Quæ fuit causa, ut Asianorum immanis barbaria progressus faceret in crudelitate. Exactos namque pueros cum fœminis custodes adhibuissent, eosque adultos postea cum illis in adulterio deprehendissent, flagitium illud a quibuidam commissum, in illis quidem mortis supplicio ultri sunt in aliis totius viriditatis amputatione. Quin & pueros infestat tentigo, quibus tamen nullum semen est. At contra, calor quidem necessarius. Quamobrem fenés, qui flatibus, vel nimis multis distenduntur, quique feminis habent plurimum, calore defecti, non attollunt sculam, ut ait facetissimus poeta. Calore igitur, & spiritu pueris urgetur pœnis. Eunuchis flatu, & calore multo, utriusque sine femine. Senibus languet flatu, & femine, sine calore. Reliqua demus modestiæ.

42 Et ex dictis quidem quarta, quam proposuimus quæstionis ratio ipsa se aperit, nempe ex novo jure, ut uxoratus ad Episcopatum promoveri possint, requiritur necessariò professio uxoris in Religione approbata, quamquam ut provectæ ætatis, nec versetur in periculo, vel in suspitione incontinentiæ juxta Constitutionem Alexandri III. in d. cap. Sanè, de convers. conjug. cujus hæc sunt verba: *Prohibemus, ne uxoratum præsumatis in Episcopum ordinare, nisi uxor prius professæ continentiam, sacrum sibi velamen imponat, & religiosam vestem assumat.* Super quæ verba ait Glossa: *Nota speciale in uxore Episcopi, quæ debet continentiam profiteri, & intrare in Religionem, antequam vir ejus promoveatur in Episcopum.* Cui omnes adstipulantur apud Sanch. de matr. lib. 7. disp. 41. n. 2. Idque sive propter Ordinis Episcopalis excellentiam, & venerationem, ut auferatur occasio, ne Episcopus visitetur a fœminis; sive quia Episcopatus est status perfectionis, meritò statuitur, ut uxor statum quoque religiosæ perfectionis assumat. Unde sequitur, quod viro effecto Religioso, uxore provectæ ætatis manente in sæculo, cum voto castitatis, si vir deindè ad Episcopatum promoveretur, necesse erit, uxorem ita fenem Religionem profiteri. Quæ ratio idem planè probat de viro ad Cardinalatum assumpto ob eminentiam dignitatis. Præcipuè cum Cardinales in suis titulis habeant jurisdictionem quasi Episcopalem; tametsi aliter de Cardinalatu senserit Diana p. 4. tr. 4. resol. 129. & p. 5. tr. 3. resol. 39. & aliter Sotus de Episcopatu in 4. d. 27. qu. 2. art. 4. ad fin. quod probabile censuit Sanch. loc. cit. nu. 1. Sed an rectè, atque ex dignitate, alii judicent. Ego certè iis non assentior.

43 Si tamen Sanctissimo placuerit, poterit cum aliquo ad Episcopatum promovendo, sive ob ejus nobilitatem, doctrinam, ætatem, ac mores, sive ob merita in Religionem Catholicam, dispensare, ut ejus uxor, si Religionem noluerit profiteri, modò non sit in periculo incontinentiæ, liberum ac legitimum præstet consensum, ac votum castitatis emittat, vitamque seorsim a viro ducat, in sæculo remanere possit.

CONSULTATIO XLIII.

Ex quibus præcipuè probentur confines unius diœcesis?

1 **P**rimò, ex fama probata per testes, Rot. in Constitutione. Jurisdictionis 18. Februarii 1603. coram Orttemberg, & dec. 683. n. 1. p. 1. rec. ac benè Grat. discept. 918. n. 18. & seq.

2 Secundò, ex visitatione Ecclesiarum ab Episcopis facta, Rot. decif. 168. numer. 2. ad med. decif. 394. numer. 1. & 4. & decif. 681. numer. 4. part. 1. recent. Seraph. dec. 475. numer. 1. & 2. Et de his actibus non datur ignorantia Episcopi adversarii, cum ex Concilio Tridentino sess. 24. c. 3. de reform. spectet ad officium Episcopi ex jurisdictione ordinaria Ecclesias suæ diœcesis quotannis visitare, ut per Rotam in locis allegatis.

3 Tertiò, ex Pontificalium exercitio in locis controversis. Quia sunt de jurisdictione ordinaria, can. Ministrare 26. q. 6. & c. Conventit, de consecr. d. 5.

4 Quartò, ex descriptione in Synodo facta Ecclesiarum, quæ contravertuntur, atque ex solutione ab eis facta onerum, ac jurium Cameralium Mensæ Episcopali, Hæc enim duo adminicula ad probandam jurisdictionem considerat in hac specie Rota in d. dec. 683. n. 4. p. 1. recent.

& de solutione collectarum est *conf. Alex. 35. nu. 4. lib. 1. ubi quod ex dicta solutione probatur, Villam solventem esse de territorio, & jurisdictione ejus Civitatis, cui solvitur collecta.*

Quintò, ex decretis ab Episcopo emanatis contra possidentes beneficia in sua diœcesi, ut ostenderent eorum Bullas, & provisiones juxta formam c. Ordinarii, de offic. Ordin. in 6. Præsertim si in illis adsint enunciati-væ, quod beneficia sint in diœcesi. Quæ quidem enunciati-væ si sint antiquæ, & adminiculatæ ex aliis actibus, plenè probant in hac materia Rot. d. decif. 683. numer. 4. ad fin. & dec. 360. numer. 3. & 4. p. 1. rec. & dec. 374. numer. 3. p. 2. recent.

Sextò, ex pluribus collationibus beneficiorum etiam Jurispatronatus, & Ecclesiarum factis ab Episcopis. Collatio enim beneficiorum, & reservatio jurispatronatus spectant ad Ordinarium loci ex propria jurisdictione, Seraph. dec. 799. n. 1. & dec. 1353. n. 3. & coram Coccino dec. 448. n. 9. Nec Episcopus adversarius potest allegare ignorantiam vacationis, & collationis beneficiorum, Rot. dec. 6. de jurepatr. in nov. & coram Seraph. dec. 306. nu. 1. & seq. præsertim n. 4.

Septimò, ex licentia ministrandi Sacramenta in locis controversis concessa ab Episcopis unius diœcesis, ex latè traditis per Covar. var. resol. lib. 1. c. 10. n. 11.

Octavò, ex confesionibus Episcopi adversarii, quæ benè probant contra contententem, & successores, Seraph. decif. 436. numer. 6. Rot. decif. 334. numer. 2. & 3. part. 1. recent.

Nonò, ex exercitio jurisdictionis contentiosæ in territorio controverso. Id namque optimè probat territorium esse in diœcesi, Cardin. Mant. decif. 361. per tot. & fuit decifum in causa Montis regalis Jurisdictionis coram Coccino decif. 26. numer. 2. & 3. quæ loquitur de carceratione, & excarceratione. Et cum isti actus sint reiterati, & gesti a ministris Episcopi adversarii, contra ipsum plenè probant, quia præsumitur de illis scientiam habuisse, præsertim si nonnulli fuerint gesti a suo Vicario, qui censetur eadem persona cum Episcopo, in quo non potest cadere ignorantia, Rot. dec. 166. n. 3. p. 1. divers.

CONSULTATIO XLIV.

De jurisdictione Eminentissimi D. Cardinalis Protectoris Catechumenorum in ipsos Catechumenos delinquentes.

EX Constitutione 18. Pauli IV. confirmata a Pio IV. 1 Constitutione. 2. Neophyti, Catechumeni, & Conversi sunt exempti, ac liberati ab Ordinaria jurisdictione quorumcunque Judicum Urbis, & sic etiam Illustrissimi D. Gubernatoris, & quoad causas civiles, criminales, & mixtas sunt subjecti soli Protectori, ut constat tum ex verbis clari Constitutionum, tum etiam quia, licet concessa esset simplicitè Protectori jurisdictio quoad Neophytos, Catechumenos, & Conversos; nihilominus concessa esset privativè ad Judicem ordinarium, Bald. in l. unic. §. nihil autem num. 7. C. de caduc. toll. Angel. in l. testamenta num. 1. C. de testam. Paul. de Castr. in l. si quis cum procurator, & Julianus num. 2. ff. de proc. Felin. in cap. pastoralis num. 2. de offic. Ordin. Aretin. conf. 102. numer. 1. Corn. conf. 30. numer. 4. lib. 2. Afflict. decif. 41. numer. 2. ibique Ursil. num. 2. Capyc. decif. 9. numer. 16. & Menoch. de præsumpt. lib. 2. pr. 18. numer. 17. Et propterea Catechumeni subjecti sunt jurisdictioni D. Protectoris, & ad illum a D. Gubernatore remitti debent, Bald. in l. fin. numer. 16. C. si a non comp. Jud. ubi probat, captum a Præsde Ducatus Spoletani remittendum esse ad Castrum, ubi speciale sortitur forum, etiam ab ipso Præsde, Grammat. dec. 30. n. 11.

Et jure, meritoque. Quia ille, cui est commissa jurisdictio privativè, debet causas cognoscere abique eo, quod alias in illis se intromittere possit, ne præventio-nis quidem prætextu, quia præventio locum habet, quando actus jurisdictionis ad plures simul, & cumulativè spectat, sedis quando de jure communi, privilegio, vel consuetudine actus pertinet ad aliquem privativè, Paul. de Leaz. in Clem. 1. §. ne igitur, & ibi Cardin. n. 1. de celebr. Miss. Felin. in cap. irrefragabili sub princ. de offic. Ord. Ber. conf. 22. nu. 42. lib. 1. Menoch. lib. 2. præsumpt. 18. num. 36.

Porro Catechumenus dicitur ille infidelis, qui cognito veritatis christianæ lumine, baptismum petit, c. ante baptismum, & c. seq. de consecr. d. 4. Nicol. Plov. de Sac. Miss. cap. 1. numer. 1. Spiegel. v. Catechumenus, Ricciul. de jur. person. lib. 3. cap. 4. numer. 11. Rhaban. lib. 1. de instit. Cler. Bel-larm. de Sacram. baptism. lib. 1. cap. 25. qui ajunt duo esse

genera Catechumenorum; unum eorum, qui audiunt conciones, & volunt fieri Christiani, sed nondum peterunt baptismum, & dicuntur Auditores, seu Audientes; alterum eorum, qui petunt baptismum, & dicuntur Competentes, sive electi.

4 Non obstat, quod Illustrissimus Governator Urbis dicatur habere ex speciali Brevi jurisdictionem cumulativam in quoscunque exemptos, & privilegiatos. Quia, ultra quod dictum Breve adhuc non vidimus, responderetur, non posse comprehendere neophytos, & Catechumenos. Privilegium enim illorum concessum fuit favore fidei. Quia multi spe horum privilegiorum allecti, libentius infidelitatis cæcitate adiciebant, & verum lumen christianæ fidei agnoscebant, ut dicitur in *Constit.* 34. Pauli III. & 2. Pii IV. & continet decretum, ut non censeatur revocatum per quascunque literas, & clausulas derogatorias efficaciores, nisi tenor illius de verbo ad verbum infertus esset, & derogationes confistorialiter factæ essent per trinas distinctas literas ejusdem tenorem continentis. Unde Breve generaliter revocans privilegia concedentia privatam jurisdictionem, quamvis habeant clausulas prægnantes, non potest comprehendere privilegia Catechumenorum. Tum quia in generali revocatione non comprehenduntur privilegia concessa ex causa publicæ utilitatis, & Roman. *conf.* 436. num. 10. & 11. & *conf.* 498. num. 17. Seraphin. *dec.* 127. n. 4. Tum etiam quia cum hæc privilegia habeant clausulas derogatorias ad futuras revocationes, nequeunt dici revocata per clausulas generales, etiam amplissimas, Felin. *in cap. nonnulli nu. 4. de rescript.* Frider. de Sen. *conf.* 233. n. 2. Paris. *conf.* 42. nu. 17. & 18. lib. 4. Seraph. *dec.* 1271. n. 3. Tum demum, quia privilegia concessa in favorem fidei præferuntur quibuscunque aliis privilegiis concessis, & concedendis, *cap. ut officium, §. denique, de heret. lib. 6.* Felin. *in cap. ad abolendam sub nu. 2. de heret. Azor. instit. mor. par. 2. lib. 8. cap. 19. qu. 2. & Farinac. de heres. qu. 186. §. 2. n. 28.* Nec limitationem recipiunt ab iis, quæ de jure communi sunt, *c. Ne aliquis, de heret. in 6. & Farinac. d. q. 186. §. 2. n. 21. & Azor. loc. cit. quæst. 7.*

5 Et quanquam extaret hujusmodi Breve, & comprehenderet hæc privilegia, non tamen suffragaretur hoc casu nisi esset privativè, quoad D. Protectorem. Frustra enim deputaretur alius Judex criminalis Catechumenorum, scientè Summo Pontifice. Et ideò cognitio causarum præsertim criminalium spectaret ad Protectores, si præveniret. Quia inter duos Judices habentes cumulativam jurisdictionem, ille cognoscit, qui prævenit, *l. un. ff. de offic. Consul.* Datur enim hoc casu præoccupatio jurisdictionis, *l. Si quis postea, ff. de judic. cap. præposuisti, de for. comp. Ber. conf. 22. uum. 26. lib. 6.* Dicitur autem Protector prævenire, si Catechumenus apprehensus sit ab ejus ministris, ac domum Catechumenorum ducatur. Apprehensio enim personæ est illa, quæ potissimum præventionem inducit. Marfil. *in l. fin. num. 207. & seq. ff. de jurisd. omn. Jud. Angel. de malef. v. Judex commisit, num. 14. Foller. in prax. v. Audiantur n. 75.*

6 At verò cessat difficultas in hoc casu. Quia quando infidelis, sive Judæus declarat, se fieri velle Christianum, etiam quòd sit in Carceribus Curiae sæcularis, immò etiam si sit confessus, & formidine pœnæ fidem Christianam petat, eximitur tamen a jurisdictione sui iudicis, & ponitur sub jurisdictione Protectoris, ut de consuetudine passim servari solita in Urbe testatur Farinacius Juriconsultus non solum suæ ætatis Magnus in ea jurisprudentiæ parte, quæ ad crimina puniendâ spectat, sed etiam in Tribunalibus Urbis diutissime veritatus cum in illis semper se exercuerit, vel tanquam Advocatus, vel tanquam Judex, vel tanquam Procurator Fisci *in qu. 93. n. 155.*

7 Præsertim quia attestations Farinacii plures casus accedunt, in quibus Judæi, postquam declaraverint se fieri velle Christianos jurisdictioni Protectoris traditi sunt. Quòd cum in Curia fieri non consueverit, nisi consulto Sanctissimo, apertè constat, nos habere consuetudinem, scientè Summo Pontifice, inductam, quæ tanquam lex scripta servanda est, *cap. Ecclesiasticarum, & c. in his 11. d. Luc. de Pen. in l. super creandis vers. Et nota hic, C. de jur. fisci. lib. 10. & in l. mixti, vers. Consuetudini, C. de exact. Tribut. Bald. conf. 131. in fin. lib. 2. Natt. conf. 406. num. 29. Surd. conf. 58. num. 7.* Et sufficit ad tribuendam jurisdictionem, *cap. conquestus 9. qu. 3. cap. irrefragabili, §. 1. de offic. Ord. l. 1. C. de emanc. lib. Glof. in cap. Cum in Ecclesiis, v. Consuetudinem, de prob. in 6. Abb. in cap. Cum contingat num. 6. & ibi Felin. num. 2. ac alii, de for. comp. Natt. conf. 294. num. 2. Surd. conf. 465. n. 5. & 6.*

Idque etiam si fidem Christianam suscipiant in fraudem jurisdictionis Illustrissimi D. Governatoris, ut in simili de Clericatu suscepto in fraude post commissum delictum tradunt Bart. *in l. 1. sub numer. 23. ff. de pœn. Joan. Andr. in cap. 1. sub numer. 19. de obligat. ad ratioc. Purpur. conf. 107. numer. 2. lib. 1. Farinac. de inquisit. qu. 8. numer. 107. Chartar. de exequut. sentent. cap. bannit. cap. fin. numer. 308. Vincent. de Franch. decis. 209. num. 1. & nos tom. 1.*

CONSULTATIO XLV.

An Judices inferiores, sive simplices Governatores, non consulto prius supremo Magistratu, sive Principe, neque habito ejus oraculo, possint ex se ex præsumptionibus, indicis violentis, & indubitatis imponere Inquisitis pœnam corporalem trirremium uti extraordinariam, si titulus causæ sit capitalis?

PRO negativa urget verior, ac magis recepta sententia, quòd ex illis non nisi pœna pecuniaria, & ad summum levis aliqua in personam, nullatenus verò gravis corporalis valeat imponi, quàm post Thomam de Piperata, & Gandinum de malef. *tit. de præsumpt. & indic. indub. ex quib. condemnatio posset sequi numer. 12.* testatè ita per omnes Sapientes Bononiæ, & alios vidisse servari de consuetudine, tenent Castr. *in l. fin. n. 6. C. de prob. & conf. 299. num. 3. & 4. p. 2. Marfil. in l. repet. nu. 23. ff. de qu. in rubr. C. de prob. num. 254. §. quoniam ex num. 3. usque ad 53. & conf. 99. num. 10. Corpul. conf. crim. 32. num. 20. Alex. conf. 115. num. 5. vol. 3. Grat. conf. 176. numer. 22. lib. 1. Roland. conf. 15. vol. 3. Rimin. jun. conf. 121. num. 25. vol. 2. Jul. Scarlatin. conf. 20. num. 2. tom. 1. Justin. Bonderan. conf. 54. num. 32. & infra tom. 2. conf. cum divers. Surd. conf. 132. num. 87. propè fin. cum seq. vol. 1. Paris. de Put. de Syndic. v. Tortura 1. num. 4. post med. ac num. 7. in fin. tract. tom. 7. fol. 316. a tergo, Franc. Brun. de indic. & tortur. par. 1. qu. 4. num. 15. in fin. & n. 6. Augustin. de Arimin. in addit. ad Angel. de malef. v. quòd fama publica præcedente num. 28. Tiraquel. de pœn. temp. caus. 27. num. 2. Acch. jun. lib. 1. qu. 71. n. 18. & seqq. Bosl. *tit. de convict. num. 34. & seqq.* dicens, quòd ista est veritas, & communis opinio, quæ servatur, Ludov. Carer. *in præd. tract. 3. de homic. §. ex nota num. 6. & in lehur. num. 105. Petr. a Plaz. in epit. cap. 19. num. 16.* communem asserens Monticel. Reg. crim. 11. num. 22. Gomel. var. resol. tom. 3. cap. 12. n. 25. plures congerens, & communem affirmans, Menoch. de arb. lib. 1. cas. 279. num. 4. cum seq. Nicol. Moron. de fid. treg. & pac. 9. quæst. 186. num. 1. Mascard. de prob. par. 2. concl. 2226. num. 9. junct. num. 14. ubi ait, hanc esse veram, & communem sententiam, ac observantiam, & concl. 1227. num. 56. in fin. cum seq. Boer. decis. 164. num. 2. & 6. Hier. de Laurent. decis. 93. numer. 14. Magon. decis. Lucen. 39. num. 10. Camil. Lapid. in decis. civil. Rot. Lucen. decis. 149. sub init. alii que de communi testantes, quorum meminit Farinac. quæst. 86. numer. 113. ubi etiam in princ. num. 117. asserit hanc esse communem magis receptam a Doctoribus, quod repetit Guazzin. defens. 33. cap. 14. num. 15. deque communi etiam testatur Clar. in §. fin. q. 20. n. 6. & Cabal. ref. crim. cas. 228. n. 6.*

Nec refert, quòd Clarus *dict. quæst. 20. num. 6. post 2 med.* dicat, reos ex præsumptionibus, & indicis indubitatis per Senatium Mediolani quotidie condemnari, non quidem in pœnam mortis, & ordinariam ipsius delicti, sed in pœnas corporales, etiam graves trirremium, adducto exemplo gravati ex indicis indubitatis pro homicidio, qui die 2. Januarii 1577. condemnatus fuit ad trirremes per decennium, & Gramm. *dec. 42. in fin.* referat Neapoli, Magnam Curiam ex præsumptionibus vehementissimis, ac indicis indubitatis condemnasse inquisitum de homicidio ad remigandum in Regiis trirremibus per quadriennium, qui idem respondit de Relegatione ad tempus *vol. 21. ex n. 8. usque in fin. dictumque Clari, & Grammatici probent Petr. Barbof. in l. 2. in princ. par. 1. n. 91. ff. sol. mat. & Cabal. d. cap. 288. sub nu. 15. & seqq.* subdens, ita infinitis vicibus vidisse observari in Magno Ducatu Etruriæ.

Nam responderetur cum Farinac. *dict. quæst. 86. numer. 3 177. & seqq.* distinguendum esse inter Supremos Magistratus, Senatù, Consilia, & Tribunalia habentia plenariam potestatem Principis, & Judices ordinarios, non habentes talem potestatem, ut scilicet in iis tantum locum obtineant dicta per Grammaticum, Clarum, & Caballum, non autem in Judicibus Ordinariis, etiam si delictum esset capitale, vel atrocissimum, nisi vellent imponere pœnam simplicis exilii, vel trium vicium funis publicæ. Quare Farinac. *ead. quæst. sub præcedenti n.*

113. post med. admonet defenforem Rei, ut bene notet, quod licet suprema Consilia, & Tribunalia Mediolani, & Neapoli quandoque condemnaverint ad pœnam corporalem propter autoritatem, quam habent iudicandi secundum conscientiam, non tamen huiusmodi observantia trahenda sit ad alios Iudices, non habentes talem autoritatem.

4 Quam distinctionem, & animadversionem Guazzinus *diel. defen. 33. cap. 3. numer. 15.* non solum repetiit sub initio, sed etiam ante finem, dicendo quod opinio, ne possit pœna corporalis imponi ex pœsumptionibus de jure, verior, & magis communiter a Doctoribus recepta est, quod contraria aliquando recipiatur in Tribunalibus supremis tantum, non autem a Iudicibus ordinariis, qui minimè recedere debent a prima, quamvis delictum esset capitale, & atrocissimum, nisi velent imponere simplicem pœnam exitii, vel ictuum funis publicè, quicquid novissimè tradiderit Caballus. Quia vel ejus opinio intelligentia est de Iudicibus majoribus, vel est nimis rigorosa, maximè circa condemnationem ad trirèmes in perpetuum, cum nullum invenierim, qui hoc ausus sit dicere. Immo Clarum loqui de condemnatione ad trirèmes per decennium, ipsumque Caballum *diel. cas. 288. numer. 79.* temperasse dictum rigorem, asserendo quod arbitrium debeat esse regulatum, ne pœna sit corporalis, nisi minima, vel pecuniaria tantum, quando devenitur ad eam contra convictum ex totis pœsumptionibus. Idemque sentit Clar. *d. g. fin. quæst. 63. numer. 9.* exemplificando in causis decidendis per Principem, vel ejus suprema Consilia, cum quo transit Boccac. *in com. ad Constit. March. glos. 4. numer. 78.* ac utriusque meminit Farinac. *diel. qu. 86. nu. 113. post med.*

5 Quod sanè fortius procedit, si pœna ipsius delicti quantumvis atrocis ratione personæ, vel alia de causa non esset ultimi supplicii, sed trirèmiū perpetuarum. Quia tunc eo minùs poterit propterea extraordinaria eligi condemnatio ad trirèmes per aliquod tempus, sed mitior exilii; ictuum funis, vel similis, sicut in terminis inquirunt Guazzin. *d. n. 15. sub fin. & Vermigliol. conf. 68. n. 7. cum binis seqq.*

CONSULTATIO XLVI.

An & quibus pœnis Regulares compelli possint ad processiones?

1 Certum omnino est, Regulares posse compelli ad processiones. Habetur expressè ex Sacr. Concilio Tridentino *sess. 25. cap. 13. de regul. his verbis: Exempti autem omnes tam Clerici seculares, quam regulares quicumque, etiam Monachi ad publicas processiones vocati accedere compellantur, iis tantum exceptis, qui in strictiori clausula perpetuò vivunt.* Pro quorum omnium observatione idem S. Concilium *e. 22. ejusdem sess.* derogavit quibuscunque privilegiis etiam Mare Magnum appellatis, & consuetudinibus etiam immemorabilibus, aliisque contrariis quibuscunque.

2 At quibus pœnis? Num censuris Ecclesiasticis? Negat Diana cum illa sua nube Authorum *resol. 76. de Regular. & p. 8. tracl. 7. resol. 5.* Lezana *tom. 4. v. Processio quoad Regulares, Delbene de immun. cap. 14. dub. 3. a numer. 5.* & ante omnes Calderin. *conf. 8. ad med. de Regular. quem ante Concilium sequuti sunt Felin. in cap. dilectus numer. 7. de offic. ord. Aufr. ad Capel. Thol. quæst. 485. propè fin. Gambar. de offic. leg. lib. 8. tit. de potest. leg. in Regul. numer. 77. per text. in cap. 1. g. in eos de privil. in 6. qui omnes versantur in his rationibus. Primò, quia Concilium quoties voluit, quod Episcopi procedant contra Regulares per censuras, id expressit; ut videre est *sess. 22. de observat. & vit. in celebr. Missar. sess. 25. cap. 5. & 16.* Ergo ubi non exprimitur, procedere non possunt per censuras. Hic autem non exprimitur, *cap. inter corporalia, de translat. Episcop. cap. Ad audientiam de decim. l. unic. g. fin. autem, C. de cad. toll. Gregor. dec. 433. numer. 4.* Hæc ratio est Thomæ Sanchez *lib. 7. disp. 33. numer. 23. de matr.* ubi adducit *diel. cap. 1. de privil. in 6.* in quo prohibentur Episcopi procedere per censuras contra Regulares habentes privilegium, ne possint censurari. Unde non obstante, quod Concilium det facultatem compellendi Regulares ad processiones, non idcirco sequitur censuris illos cogi posse. Lex enim nova simpliciter loquens, accipit determinationem a lege veteri, *cap. cum expediat 29. de elect. Bart. in l. omnes populi numer. 35. ff. de just. & jur. Rom. conf. 57. numer. 3. Alex. conf. 141. numer. 5. vol. 2.* Rota in Toletana Capellanæ coram Pamphilio. De jure autem veteri cogi poterant Regulares exempti, ut accederent ad processiones, & tamen*

non poterant excommunicari, ut explicat Calder. *conf. 8. Secundò, quia Episcopi aliis pœnis possunt Regulares compellere, nimirum deponendo Superiores, in carcere concijendo, a Monasteriis amovendo, privando munere pœdicandi, ac etiam multando pœnis pecuniariis, ut ex Peyrino ad Bullam 2. Sixti IV. numer. 50. habet Lezana *tom. 4. v. Processio nu. 2. in fine.* Tertiò, quia non obstat *cap. fin. sess. 25. Concilii Tridentini* quatenus mandat observari omnia decreta de Regularibus, non obstantibus privilegiis, neque Bulla Pii IV. quia revocantur omnia privilegia contraria ipsi Tridentino, quia non sunt contraria, immò conformia, nempe quod in aliquibus possint Episcopi procedere per censuras, in aliis verò quod abstineant. Quartò, quia ex his conciliantur responsiones S. Congregationis, quæ videntur pugnare inter se. Nam affirmantes responsiones, posse nimirum Regulares per censuras ligari ab Episcopis, intelligendæ sunt in casibus expressis in Tridentino, negantes verò intelligendæ sunt respectu casuum, in quibus Tridentinum non facit mentionem censurarum, ut in casu de processionibus. Quintò, quia duo sunt obstacula, exemptio a jurisdictione, & privilegium, ne censurentur. Sed quando duo sunt obstacula, derogatio unius non trahitur ad aliud, sed singulis debet derogari, Bald. *in l. 1. numer. 27. C. de furt. Felin. in cap. Nonnulli 21. de rescript. Gregor. dec. 109. numer. 6.* Hinc est, quod promittens non impetrare absolutionem, & ea obtenta non uti, non sufficit si obtineat derogari primæ partii promissionis de non obtinendo, sed requiritur, ut etiam derogetur alteri de non utendo, Rom. *conf. 326. per tot. Felin. in cap. Constitutus numer. 14. de rescript. Urgellen. dec. 5. numer. 8. & seqq.* Quod confirmatur, quia d. Concilium *Trid. sess. 7. cap. 14.* expressè innovat, & mandat servari textum *in d. cap. 1. de privil. in 6.* Ergo censetur pœservata dispositio ejusdem in omnibus aliis partibus ejusdem Concilii, & sic perinde est ac si in quolibet capite esset denegata facultas procedendi per censuras adversus habentes speciale privilegium, ne ab Ordinariis possint censurari, & maximè in isto capite, de quo agitur, quod est posterius. Nam quando pœcedit caput statuti distinguens, si postea in alia parte libri sequatur statutum generale, debet distingui posterius a priori, ut est theoricæ Jo: Andr. *ad Specul. lib. 2. tit. de execut. sent. §. postremo, ubi insert, quod si statutum det formam sententiandi, in posteriori autem capite disponatur, ut quælibet sententia executioni demandetur, non obstante quovis statuto, debet intelligi, dummodò servetur forma primi statuti ex dicta ratione, quia posterius distinguitur a priori. Quod sequuntur Anch. in cap. Canonum statuta numer. 238. de constit. Corn. *conf. 199. numer. 67. lib. 2. & Cravet. conf. 60. numer. 15.* Sic etiam in simili casu, & ex eodem fundamento desumpto *ex d. cap. 1. de privil. in 6.* docuerunt Villal. & Rodriqu. *in comp. resol. 62. numer. 6.* non posse Scholasticum Salamantinum aliquem Regularem excommunicare, etiam si ratione Collegii ei subit, & habeat amplum privilegium procedendi per censuras, etiam contra exemptos. Congregatio itidem S. Concilii mandavit Episcopis, ut coererent Regulares, etiam exemptos, ne accederent ad monasteria monialium, non tamen tribuit facultatem Episcopis puniendi per censuras, quando habent pœdictum privilegium, ne possint excommunicari, ut declaratum fuisse referunt Quar. *v. monasteria.* Rodriguez, & alii apud Dian. *par. 3. tracl. 2. resol. 103.* de quo alibi. Tandem quia Regulares habent privilegia, ne cogi possint ad processiones. Ea quidem habent Religiosi Societatis Jesu, Clerici Regulares, & alii, ac inter monachos Cassinenses concessa ab Eugenio IV. & Cælestini, iis concessa a Cælestino V. & Benedicto XI. quorum vigore inhihentur Episcopi, & quævis alia persona spirituales, vel aliam jurisdictionem habens, ne monachos cogant ad Synodos, vel Conventus forenses, vel ad convocationes suas accedere, vel cum eis intra, vel extra Civitates, vel Terras processionaliter exire, aut suis Constitutionibus subiacere.**

Unde licet Regulares quantumvis exempti, teneantur accedere ad processiones ex Tridentino *cit. sess. 25. cap. 13.* & recusantes possunt per Ordinarios compelli, id tamen limitatur in Regularibus, qui habent privilegium speciale, ne teneantur ad processiones ire, ut in hac re tradit Barbof. *de offic. & potest. Episc. alleg. 78. n. 22.* Idque etiam si semel, aut sæpius iverint. Tum quia privilegium est facultatis, & possunt ire, si velint, & si nolint, abstinere. Tum quia precario videntur ivisse, neque ex eo jus aliquod dici posset Episcopo acquisitum, sicuti docent post Calder. *d. conf. 8. in fin. de privileg. Quar. in sum. Bull. v. Precedentia, Sanchez conf. mor. lib. 6. cap. 1. dub. 8. numer. 2.* Lezan. *tom. 1. cap. 9. numer. 47. & tom. 4. v. Pro-*

cessio num. 4. Tamb. *de jur. Abb.* tom. 1. disp. 24. qu. 8. num. 5. Hieron. Rodrig. *in com. quæst. Regul. resolut.* 118. numer. 4. Ubi quod hujusmodi privilegia non fuerunt revocata per Concilium Tridentinum. Certum est, quod ex actibus facultativis non inducitur consuetudo restrictiva liberæ facultatis, *Surd. conf.* 127. num. 81. *Rot. dec.* 536. num. 4. p. 2. *recent.* & nos sæpè. Immò neque etiam datur possessio manutenibilis, *Rot. dec.* 555. num. 1. par. 1. *recent.* Unde neque ex eo, quòd Regulares spontè accesserint ad processiones pet longum tempus, videtur renunciasse facultati non accedendi, si vellent ea uti, neque ex diuturno illius non usu censetur aliquod jus Episcopo quæsitum, *Rot. dec.* 154. n. 3. & *dec.* 186. n. 5. post *Posth. de manut.* nisi doceatur de consuetudine accedendi præscripta, vel obtenta in contradictorio judicio, prout requiritur in casu specialis privilegii, Præsertim cum hujusmodi privilegium sit concessum toti Religioni, non potuit amitti ex non usu unius, vel alterius Monasterii ex longissimi temporis spatio. Quinimò ex usu aliorum Monasteriorum ejusdem Religionis illis quoque censetur conservatum idem jus. Ubi enim causa est universalis, illa potiùs attenditur, quàm exercitium unius actus in aliquo individuo, *Rota coram Orano decif.* 240. num. 5. cum *seqq. p. 4. div.* Seraph. *decif.* 951. num. 1. & 2. *Burrat. dec.* 704. num. 9. & in puncto Rodrig. *qu. 36. art. 3.* Ex eo enim, quòd hujusmodi privilegia sunt concessa ad favorem totius Religionis, actus contrarii unius monasterii non sunt præjudiciales, cum non potuerint illi adimere usum privilegii, toti Ordini concessi; idque præcipuè, quando privilegium est munimentum decreto irritante, Nam cum ex eo consistet de expressa intentione Summi Pontificis, quòd noluisset posse quicquam fieri adversus dictum privilegium, irritumque habuerit quicquid secùs fieret, vel attentaretur, sequitur, quòd non potuerit amitti per non usum, seu contrarium usum alicujus monasterii, c. si dilecti, de for. comp. *Rot. dec.* 3. de privil. in antiq. & coram Orano *d. dec.* 24. n. 5. *Burrat. d. dec.* 704. n. 10. Quia non est de potestate particularis monasterii præjudicare toti Ordini. Et ideo cum jus monasterii sit implicatum cum jure totius Ordinis, non potest ipsi renunciare, ut aliàs dicebamus. Ac præcipuè tum demum, cum privilegium est concessum omnibus Abbatibus, Prioribus, & Monachis præsentibus, & futuris, ex tunc in antea perpetualis futuris temporibus. Ut proinde Regulares, qui dicuntur accessisse ad processiones inductas ab Episcopis, non potuerint renunciare dicto privilegio perpetuo in præjudicium successorum, *Abb. in cap. Cum accessissent n. 8. de constitut.* Caputaq. *decif.* 376. num. 4. & 5. par. 2. *Rot. dict. dec.* 240. num. 3. Et generatim quoad Regulares habentes hoc privilegium, ne teneantur accedere ad processiones, asserit Ricc. *in prax. for. Eccles. resolut.* 308. n. 4. *Ugolin. de potest. & offic. Episc. par. 1. cap. 20. §. 2. sub n. 5.* aliique citati.

5 Quod pro re certa supposit Sac. Rituum Congregatio sub die 10. Junii 1602. Idemque firmavit in terminis Monachorum Casinensium, quod ipsi nullo modo sint cogendi accedere, nisi ad processiones Sanctissimi Sacramenti, juxta eorum antiquam consuetudinem. Id quod per Breve speciale a fel. record. Urbano VIII. fuit declaratum. Atque hoc idem sæpiùs declaravit pro Canonicis Lateranensibus, pro eisdem Monachis Casinensibus, & Olivetanis sub die 30. Junii 1616. Et speciales literæ exinde emanarunt ad favorem Olivetanorum sub die 6. Julii 1593. Quæ omnia pro sunt Monachis aliis, præsertim Cœlestinis, attenta communicatione privilegiorum, quibus gaudent Casinenses, & aliæ Congregationes, eis concessa a san. mem. Paulo V. sub die 29. Aprilis 1616. & ab Urbano VIII. sub die 29. Augusti 1624. per quam eisdem conceditur facultas utendi omnibus, & singulis privilegiis Casinensium, perinde ac si ea illis specialiter, & expressè, & non ad instar, sed a principio concessa fuissent, & in ipsius Congregationis Cœlestinorum favorem a Sede Apostolica nominatim emanassent. Quæ postrema verba ponderanda sunt propter consilium 300. *Oldradi nu. 5. cum seqq.* Stante præsertim, quòd privilegia a Cœlestino V. concessa Congregationi Cœlestinæ contineant conventionem cum Sede Apostolica initam, quod scilicet hæc illi servaret illazam libertatem atque exemptionem, quam concesserat in dictis privilegiis, ipsaque Congregatio versa vice in signum dictæ libertatis, & exemptionis ab ea receptæ solveret ejus Cameræ pro censu unam auri unciam in festo Beatorum Petri, & Pauli, ut legitur in ea Constitutione Cœlestini V. & in specie Congregationis Casinensis apud *Tambur. tom. 1. fol. mibi 477. sub n. 10.* Conventio autem inducit naturam irrevocabilem ex traditis a *Bald. in l. qui se patris 3. n. 33. Cod.*

unde liberi, ex Jalone, & ex aliis congestis per eundem *Tambur. dict. tom. 1. disp. 16. quæst. 12. n. 5.* Et potissimum quia Sedes Apostolica accipiendi singulis annis a Congregatione Cœlestina hujusmodi centum ob causam suvennalis, ut in Constitutionibus Clementis VIII. & Pauli V. utique videtur etiam illi post Concilium Tridentinum annuatim confirmare eandem libertatem ac exemptionem, qua antea poteratur in vim suorum privilegiorum ex ratione, quam in simili ponderat *Bald. conf.* 342. n. 7. vol. 1. & *Menoch. conf.* 1147. n. 5. vol. 12. quod debitor offerendo, & creditor acceptando singulis annis videtur idem agnoscere.

Verum, re æquius trutinata, existimo contrarium in casu proposito esse concludendum, ad processiones scilicet posse ab Episcopis compelli Regulares quoscunque, etiam per centuras. Id quod hinc manifestè liquet.

Primum, quia ex allegato decreto S. Concilii Tridentini Episcopus potest compellere Regulares quoscunque ad processiones. Igitur in illos habet jurisdictionem vel ordinariam, vel delegatam. Si ordinariam, ut certum existimat *Bordonus dec. miscell.* 92. potest etiam per centuras in Regulares procedere, quemadmodum potest in Clericos suos subditos. Si delegatam, adhuc etiam per centuras potest illos cogere. Delegatus enim ab homine, five a jure potest sub censuris rebelles compellere ad obediendum per text. perspicuum in *c. Præterea 5. c. Significasti 7. & in c. Sanè 11. de offic. deleg.*

Secundò, cum exemptio quandoque sit omnimoda, & interdum ex parte; unde exemptus in una re, non censetur exemptus in aliis, quæ sub illa non comprehenduntur, sed subiectus dicitur ex *cap. Cum Capella 16. de priv. & seq. c. ex ore 17. cod.* negare nemo potest, Regulares non dici exemptos eo ipso, quod compelli possunt ad processiones, quemadmodum non dicuntur exempti Clerici ipsi. At verò Clerici ad processiones sub censuris compelli possunt. Ergo & Regulares.

Tertiò, hanc sententiam fortiter corroborat, quòd Episcopus majorem jurisdictionem habeat in locum exemptum, & illius personam, quàm in extraneas per textum in *c. 1. de privil. §. 1. in 6.* ubi Joan. Monach. *n. 4.* cum aliis, & dixit *Rot. dec.* 702. n. 4. p. 1. *div.* & ex illis *Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloss.* 43. num. 189. At palam est, quòd Episcopus personas extraneas in sua diœcesi delinquentes cogere potest per centuras ex *cap. Postulasti 14. de for. comp. & cap. 1. de rapt. traditque Gloss. 1. in c. 1. qu. 92.* Joan. de Lignano *de censur. Eccles. §. 9. n. 20.* *Megal. lib. 1. de cens. cap. 3. n. 50.* Bonacina alios referens *qu. 1. de censur. in com. par. 11. n. 18.* Ergo inficias ire nemo poterit, eosdem Regulares pariter posse per centuras compellere, cum in illos majorem jurisdictionem habeat, quàm in extraneos.

Quartò, quotidiana testantur exempla. Nam excommunicatio per Episcopum in sacra Ordinatione comminata contra illegitimè ordinandos, afficit etiam Regulares ex adductis per Bonacin. *de Ordin. par. 4. nu. 32.* Ergo, & in hoc casu, cum Regulares non sint minus subditi Episcopo quoad processiones, quàm quoad Ordines. Quinimò videntur magis subditi quoad processiones. Quia quoad illas semper fuerunt subiecti Ordinario Episcopo, non verò quoad Ordines. Nam usque ad S. Concilium Tridentinum, ac etiam usque ad quoddam decretum Clementis VIII. de quo Quaranta, Naldus, & alii *v. Ordo,* poterant Ordines suscipere a quovis Episcopo, ac proinde ab Ordinario suo erant exempti, nunc vero ei subditi. Ita etiam Episcopus excommunicat fratrem Capellanum Religionis Hierosolymitanæ nolentem reddere rationem administrationis Parochialis secularis, ut ex *Selio decifum* refert *Bard. ad Trident. sess. 22. cap. 9. n. 25.* Ergo & in hac specie, in qua Regulares sunt Episcopo magis subditi.

De consuetudine autem, qua Regulares ad processiones per centuras compelli receptum est, præter experientiam, testantur viginti tres Doctores, quos recenset *Diana par. 8. tract. 7. resolut. 5.* *Perez de Lara de anniv. lib. 1. capit. 24. num. 14.* *Zerol. par. 1. v. Processiones, Cened. lib. can. quæst. 16. num. 109.* Ricc. *in prax. resolut.* 308. num. 5. & 6. *Armend. in addit. ad recopil. leg. Navar. lib. 1. tit. 14. l. 24. §. 31. de process. num. 7.* *Mar. Anton. lib. 1. resolut. ult. cap. 35.* *Sebast. Medic. decif. 71.* *Giarlin. lib. 1. cap. 50. num. 20.* & 21. *Gratian. dec. March. 232. num. 15.* *Barbol. de potest. Episc. p. 3. alleg. 78. num. 25.* Atque ii, quos idem *Barbosa* citat *ad sess. 25. Concil. Trident. cap. 13. num. 30.* Genuensis apud *Dianam resolut. 76. Jo: Baptist. Parolettus par. 3. Palestre cap. fin. ubi alii, Author aphor. Episc. v. Processio numer. 3.* *Bordon. resolut. 7. q. 6. n. 130.* Quorum sententiæ manus porrigit Sac. Congregatio Concilii, quæ sæpiùs declaravit quoad omnes

- omnes Regulares, etiam Monachos, non viventes sub strictiori clausura, & non distantes ultra medium miliare eos teneri indistinctè accedere ad publicas processiones, & ad id posse compelli, etiam per censuras, ut in specie die 27. Julii 1627. in hunc modum.
- 12 Negotio maturè discussò, Sac. Congregatio Concilii censuit, posse Episcopos pœnis sibi benè visis etiam censurarum, compellere quoscunque Regulares recusantes, etiam Monachos, & quomodolibet exemptos, ad infrascriptas processiones accedere, atque illis interesse, exceptis dumtaxat in strictiori claustra viventibus, & Monasteriis ultra medium miliare a Civitate distantibus; nempe in die festo Sanctissimi Corporis Christi, in Litanis Majoribus, in Rogationibus, ac in quibuscunque aliis publicis, & consuetis, videlicet pro bono, causa, aut honore publico ab Episcopis in dictis processibus; non obstantibus quibuscunque privilegiis, consuetudinibus, vel præscriptionibus, etiam immemorabilibus, privilegiis tantùm Apostolicis Sacro Concilio Tridentino posterioribus minimè sublatis.
- 13 Et in una Mediolanen. 3. Augusti 1658. Sacra &c. sæpius censuit, Regulares ad processiones Corporis Christi, Rogationum, quæ vocantur Litanæ majores, & ad eas, quæ pro serenitate, vel pluvia impetranda fieri solent, necnon ad alias quascunque pro bono publico, aut honore indictas, teneri accedere, ubi vocati fuerint, dummodò eorum Monasteria a Civitate ultra medium miliare non distent, aut nisi exhibeant privilegia Apostolica posteriora publicationi Sacri Concilii Tridentini. Et quatenus accedere noluerint compellendos per censuras, vel alias pœnas Episcopo benè visas.
- 14 Et in una Neapolitana die 26. Februarii 1591. Exempti omnes, etiam Clerici servientes Militiæ Hierosolymitanæ, ad processiones publicas, videlicet consuetas, aut indictas pro bono publico, vel honore, &c. ire debent, & recusantes per censuras Ecclesiasticas cogendi sunt ab Ordinario. Fallit in Clericis Societatis Jesu, qui a Gregorio XIII. exempti ab hoc facti fuerunt. Et hoc decretum procedit, etiam in Mendicantibus, non obstante Motu proprio Pii Quinti, qui postea ab eodem Gregorio reductus fuit ad terminos Concilii. Item censuit, obtinentem in una Diœcesi Abbatiam habentem curam, jurisdictionem in Commendam, & in alia beneficium simplex, teneri accedere ad publicas processiones.
- 15 Quod etiam censuit Sacra Rituum Congregatio in una Ferrariensis, tenoris sequentis. Episcopus Ferrariensis petiit a Sacra Rituum Congregatione declarari, an ipse possit cogere Canonicos Regulares Lateranenses S. Salvatoris, Olivetanos, & Casinenses, ut accedant ad publicas processiones juxta formam Sacræ Congregationis Episcoporum sub 2. Maji 1600. Eadem Sacræ Rituum Congregatio censuit, Regulares omnes posse compelli etiam per censuras juxta declarationem Congregationis Sacri Concilii, cujus quidem declaratio est: Sac. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum sæpius declaravit publicas processiones, ad quas exempti ab Episcopis vocati accedere tenentur ex decreto *cap. 13. sess. 25. de Regul.* ejusdem Concilii eas esse intelligendas, quæ indictæ fuerint pro bono publico, vel publico honore, ad quas compelli possunt ab Episcopo, etiam per censuras. Quam Congregationis Sacri Concilii declarationem eadem Sac. Rituum Congregatio Ferrariæ, & ubique servandam esse censuit, & declaravit die 27. Julii 1609.
- 16 Idipsum declaravit in una Aversana. Cum a 70. annis in Civitate Aversæ Monachi Casinater, habentes Monasterium extra mœnia Civitatis, propè tamen, soliti fuerint accedere unà cum toto Clero sæculari, & regulari Mendicantium, & non Mendicantium ad processionem generalem, quam Episcopus pontificalibus indutus facit in die Conversionis S. Pauli Titularis Ecclesiæ Cathedralis, & Patroni Civitatis, & nuper accedere recusaverint, prætendentes se ab hoc exemptos ex privilegio Eugenii IV. confirmato, ut dicebatur inter alia ex causa onerosa a pluribus Pontificibus, etiam post Concilium Tridentinum, & quod deficeret præscriptio centenaria, qua utitur Congregatio Casinensis, ac privilegio Apostolico. S. Rituum Congregatio ad relationem Eminentissimi, & Reverendissimi D. Cardinalis Sacchetti, precibus auditis, respondit, Monachos Casinensis Monasterii S. Laurentii dictæ Civitatis teneri accedere ad processionem, de qua agitur, & ad eam compelli, etiam per censuras. Et ita teneri mandavit, quibuscunque non obstantibus, die 12. Februarii 1641.
- 17 Ac in una Tarentina. Promotor Curiæ Archiepiscopalis quæsit, utrum teneantur Fratres Minores Reformati Sancti Francisci accedere ad processiones Rogationum, & S. Cataldi Patroni, & an censuris possint compelli? Eadem Sacra Rituum Congregatio mandavit, observari decreta antiqua S. Congregationis Concilii, scilicet Regulares pœnis arbitrariis cogi ab Episcopo ad interveniendum prædictis processibus, nisi docuerint de Apostolicis privilegiis contrarium disponentibus, quæ sint Concilio Tridentino posteriora die 3. Maji 1642.
- Item in una Spoletana, in qua ita scripsit Episcopo: 18 Reverendissime Domine uti Frater: Capitulum Ecclesiæ S. Mariæ Nursiæ apud Congregationem sacrorum Rituum conquestum est de Monachis Cœlestinis, qui interesse renunt benedictioni, quam prima Dignitas in ea Ecclesia aliis Religiosis, Confraternitatibus laicorum, Magistratui, totique populo, & Clero impendit in fine jusulvis solemnibus supplicationibus, quæ ut moris est ab eadem Ecclesia uti matrice incipit, & in eam terminatur. Et quamvis anno 1628. Amplitudo Tua mandaverit, ne ipsi Religiosi novum quid tentare auderent, cui decreto obtemperaverint usque ad præiens tempus tam in supplicationibus S. Petri, & Rogationum labentis anni, iterum interesse recusarunt: Quocirca Eminentissimi Patres sacrorum Rituum Amplitudini Tuæ scribere duxerunt, ne transgressionem ejusmodi decretorum ullo pacto permittat. Quinimmò idem decretum, ut supra latum, ipsis Monachis denunciari curet, observarique etiam sub censuris omninò compellas, & Deus Amplitudinem Tuam incolumem servet, Romæ die 25. Septembris 1649.
- Hoc decretum præfatis Monachis intimavit Laurentius Castrucci Episcopus Spoletanus, per hæc verba: 19 Vobis RR. PP. Abbati, & Monachis Cœlestinis, Ordinis S. Benedicti, degentibus in Terra Nursiæ supradictæ Diœcesis, instante venerabili Capitulo Ecclesiæ S. Mariæ dictæ Terræ ex debito nostri pastoralis officii, ac in executionem literarum sacrorum Rituum Congregationis nobis sub datum Romæ die 25. Septembris 1649. transmissarum, tenore præsentium præcipimus, & expressè mandamus, quatenus debeatis, & quilibet vestrum debeat tempore opportuno juxta solitum personaliter accedere ad præfatam Ecclesiam Collegiatam S. Mariæ ad effectum interessendi processibus publicis, tam ordinariis, quàm extraordinariis in eadem Terra celebrandis, & cum obligatione redeundi ad eam Ecclesiam, & ibidem permanendi, & commorandi usque ad peractam benedictionem, quam prima Dignitas in Ecclesia prædicta aliis Religiosis, Confratribus Sodalitatum laicorum, Magistratui, totique populo, & Clero in fine, cujuslibet solemnibus supplicationibus impendit sub pœna scutorum decem in aliis nostris edictis comminata, & in casu contraventionis Sacristiæ dictæ Ecclesiæ applicanda, ac etiam excommunicationis ipso facto incurrenda, a qua nisi a nobis, præterquam in articulo mortis valeatis absolvi, prout latius in eisdem literis S. Congregationis continetur. In quorum &c. Datum &c. Spoleti ex nostro Palatio Episcopali die 12. Aprilis 1650.
- Monachis autem non obtemperantibus, Episcopus pro- 20 cessit ad pœnam comminatam scutorum decem pro quolibet vice per ablationem pignoris, & citavit ad dicendum causam, quare non deberent excommunicati declarari. Verum iis aduentibus S. Rituum Congregationem, illa ita mandavit: Reverendissime Domine uti Frater: Decretum latum ab Amplitudine tua, ut Monachi Cœlestini S. Benedicti in Terra Nursiæ illius Diœcesis ad publicas processiones accedant etiam Congregatio sacrorum Rituum observari mandavit. Cum autem ipsi in die festo S. Marci processioni non intervenerint, ac proinde Amplitudo tua pœna pecuniaria eos affecerit, & citaverit ad dicendum causam, quare non debeant excommunicati declarari hanc Sac. Congregationem adiverunt, humiliter petentes probationes recipi super eorum privilegiis, quæ per hujusmodi decretum violari asserunt, & interim superfederi. Quocirca Eminentissimi Patres eos audiri mandarunt, sed Amplitudini tuæ scribendum duxerunt, ut decreti executione five præjudicium jurium eis competentium non retardetur. Censuræ tamen suspendantur, & Deus Amplitudinem tuam diù servet incolumem, Romæ die 7. Maji 1650.
- Accedit declaratio S. Congregationis Concilii sub die 21 28. Aprilis 1629. in qua ita habetur. Sacra &c. censuit, Monachos Cœlestinos teneri accedere ad processiones S. Marci, & ad alias publicas, nisi exhibeant privilegia Apostolica posteriora publicationi Sacri Concilii Tridentini.
- Privilegium autem Apostolicum post Concilium Cœlestinis

stinis concessum non est hactenus allegatum, quod suffragetur. Privilegium enim Pauli Quinti in Bullario Bulla 15. per quod huic Ordini communicantur privilegia Mendicantium, & non Mendicantium, est cum expressa declaratione, præterquam in iis, quæ Concilii Tridentini decretis adverſantur. Nullusque alius Ordo Regularium habet Indultum post Tridentinum non accedendi ad publicas processionem, exceptis Clericis Regularibus, quorum Indultum ex peculiaribus rationibus concessum, si omnibus aliis Regularibus communicaretur, processionem faciendæ essent sine Clero Regulari. Unde propter has declarationes se retractarunt, Roderiquez in *sum. par. 3. quest. 36. art. 1. Graff. conf. 10. num. 17. lib. 3. Tamb. tom. 1. disp. 24. quest. 8. num. 7. & Lezan. tom. 2. cap. 2. num. 35.*

23 Porro his, quæ in subversionem decisionis nostræ adducta sunt argumenta, non solum tam infirma sunt, ut gladio plumbeo confici possint, sed etiam usu planè communi carent, sanctissimæque jura, hoc est sancta decreta Sacræ Congregationis Concilii, & Rituum violant.

24 Quod enim primo loco ex Concilio Tridentino illatum erat, nil obstat. Siquidem certum est, quod habens potestatem fori externi contentiosam, illa uti potest in electione cujuslibet pœnæ, præsertim verò spiritualis censuræ, qua Prælati Ecclesiastici procedunt contra subditos, ex *cap. Cum ab Ecclesiarum, & cap. Irrefragabili, de offic. Ordin. ex D. Thoma, Alensi, Bonaventura, Durando, & aliis Theologis, atque ex Panormitano in cap. Transmissam num. 2. de elect. Hostien. in summ. tit. de sent. excomm. §. quis possit, Felin. in cap. Dilectio num. 3. de major. & obed. Covar. in cap. Alma, §. 11. num. 1. de sent. excomm. lib. 6. & est communis omnium aliorum opinio, ut testatur Costa in repet. cap. Cum medicinalis num. 44. & seqq. de sent. excomm. in 6. Cum enim potestas Ecclesiastica in foro exteriori ordinetur ad puniendum delicta, & coercendum subditos in foro exteriori, potest utique ex sua natura censuras emittere. Alias enim esset inermis, & infirma ad exequendum leges, & statuta. Unde merito appellantur ensis, & gladius spiritualis, in *can. Visis 16. quest. 2. & in cap. Dilectio, de sent. excomm. & cap. Venerabilem, qui fil. sint legit. & in Trident. sess. 25. cap. 3. dicuntur nervus Ecclesiasticæ disciplinæ. Hæc autem potestas non est deneganda Episcopis contra Regulares ex eo præcipue, quod Tridentinum mentionem non faciat de censuris, quando illos subicit Episcopis in quibusdam casibus, & in aliis exprimat. Primò, quia quando aliquid ex natura rei inest, parum refert sive exprimitur, sive non, *l. Aliquando 106. ff. de cond. & demonstr. l. Non rectè 3. C. de fidejussor. Frustra enim exprimitur, quod tacite subintelligitur, l. Cornelia, ff. de hered. instit. l. Hæc verba, ff. de legat. 2. Quia pro expresso habetur, quod tacite inest, *l. Fideicommissa, §. Si filii, ff. de legat. 3. Sufficit igitur, quod in Tridentino sit expressum, posse ab Episcopis Regulares compelli ad processionem. Quia per hoc ipsum censetur expressum, & concessum omne id, quod est proprium jurisdictionis Episcopalis. Quia id expressum censetur, quod subintelligitur a jure, *l. licet Imperator, ff. de leg. 1. l. 1. C. de testam. milit. & observat Anton. Monach. Lucen. decis. 33. num. 10. Jos. Sesse decis. Aragon. 202. num. 31. Et quod sequitur ab expresso, leg. si ita, §. si filios, ff. de secund. tab. & notat Bald. in leg. fin. num. 9. C. de hered. institut. & in l. 1. num. 10. Cod. de iis, qui ante ap. tab. Idque expressum dicitur, quod habetur, ex vi, & natura verborum, *l. Qui totum, ff. ad Trebell. & l. fin. Cod. ad leg. Falcid. & advertunt Bart. in l. si fidejussor, §. Meminisse, ff. de legat. 1. Ruin. conf. 148. num. 2. vol. 3. Parisi conf. 47. nu. 107. n. 1. Sesse dec. Aragon. 65. num. 29. Mantia. de conject. ult. vol. lib. 7. tit. 11. num. 6. & seq. Menoch. lib. 4. præsumpt. 198. nu. 10. & Mascard. de probat. conclus. 1398. num. 4. Et ideò Concilium aliquando non exprimit censuram in Regulares, tanquam virtualiter inclusam, & inhærentem, Gratian. discept. 816. num. 38. & 657. num. 25. Facitque quod ait Cravett. in l. cum filio, ff. de leg. 1. par. 2. num. 38. Signor. conf. 173. num. 13. quos sequitur Rota vol. 2. dec. 49. nu. 46. scilicet expressum non facit cessare tacitum, quando in tacito eadem est ratio, quæ in expresso. Atqui in hoc casu eadem est ratio in radice potestatis ferendi censuras apud Episcopum. Ergo potestas expressa in aliquibus casibus non facit cessare potestatem tacitam in aliis, atque adeò taciti, & expressi idem erit judicium, *l. cum quid, ff. si cert. pet. & l. fin. ff. de legat. 2. & leg. item quia, ff. de pact. secundò, respondetur: In iis locis Tridentini exprimentur censuræ non quidem ex necessitate, sed ad excitandam facultatem, quam habent Episcopi, & ad majorem declarationem ac energiam. Quia*******

expressa quandoque magis absterrent, ac movent, quam tacita per notata Petri Loriori ad *leg. cum quid mutuum* 3. ff. si cert. pet. Idcirco non inutiliter censuræ in iis Tridentini locis inferuntur. Nam, & clausula specialis validius operatur, quam generalis, Cagnol. in *l. in toto, ff. de regul. jur. l. doli claus.* 119. ff. de verb. oblig. l. 2. Bald. C. de serv. pign. dat. man. cap. si adversus, de her. cap. Quaquam 23. dist. Hinc, & ab Interpretibus traditur, abundantem cautelam non nocere *l. test. C. de testam. l. penul. C. de evict. leg. non solent, ff. de reg. jur. Specul. in tit. de posit. §. 7. num. 8. Tiraquell. de utr. retract. par. 1. §. 36. gloss. 2. num. 48. Boer. in consuetud. Bitur. tit. de stat. person. §. 4. gloss. 5. Alciat. paradox. lib. 1. cap. 7. num. 2. Montic. in tr. de invent. hered. cap. 5. nu. 47. Gall. observ. 144. num. 3. lib. 1. observ. 1. num. 2. lib. 2. Respondetur tertio: Inde oppositum sequi. Ex eo enim, quod Tridentinum non determinavit, quo genere pœnæ possit Episcopus Regulares cogere ad processionem, palam sit, quod erit in ejus arbitrio eligere pœnam sive spiritualem, sive temporalem. Quandocunque enim pœna a jure certa non statuitur, est arbitraria, *cap. de causis 4. §. Illis etiam de offic. Deleg. cap. super his 16. de accus. & utrobique Gloss. v. Arbitrium.**

Quod verò in *cap. de privi. in 6.* adductum a Sanch. 25 & aliis decretum reperitur, ne Regulares ab Episcopis excommunicari possint, id habet locum primò in casibus extra Tridentinum. Secundò, in casu, quo Regulares non subduntur Episcopis; in præsentibus autem subduntur. Tertio, ex contextu illius capituli colligitur, Episcopum procedere posse per censuras contra exemptos in iis casibus, in quibus jus habet super illos. Quemadmodum id apertè ejus verba sub *§. In eos autem positam, quæ ita habent, ostendunt, Nisi forsan,* inquit textus, *ipsi Monachi ad Monasteriorum suorum Prioratus Ordinaris eisdem subiectos, vel ut gerant eorum regimen, vel in eis tanquam propriis locorum ipsorum Monachi resideant, fuerint destinati. Tunc enim eisi possint liberè ad eadem Monasteria revocari, &c. ratione tamen eorum Prioratum dicti Ordinarii sua jurisdictione in ipsos etiam quoad præmissa (quandiu morantur in illis) licite uti possunt.* Monasterio igitur privilegiato, ut ejus Monachi a quocunque interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, cessat in illis Ordinarij jurisdictione quoad illa; nisi tamen illi Monachi mitterentur ad prioratus subiectos ordinariis. Quia tunc etiam licet utrobique sint Monachi, Ordinarii etiam quoad prædicta illos judicant, quamdiu ibi manent. Quare dicendum, non obstante privilegio, quod Regulares non possint censurari, adhuc censuris compellantur in casibus subiectis Ordinario. Bene Gloss. in *cap. Placuit 6. qu. 3.* ubi ait, quod exemptus, delinquens in re non exempta, potest excommunicari ab Episcopo ex jure, quæ ibi adducit. Neque dicant hæc procedere in allegato tantum casu. Quia casus ille non ponitur limitativè, sed in exemplum, atque adeò regulam, sive dispositionem non coarctat, *l. 1. §. Quod vulgò, ff. de vi, & vi arm. & l. damni infæsti stipul. ff. de damn. infæct. & docet ex multis Tiraquell. in leg. si unquam, v. Liberiis num. 37. Cod. de revocat. donat. Sic quoque textus *cap. Quemadmodum, de jurejur.* qui explicat lepra, vel paralysem, Doctores extendunt ad morbum gallicum, ut Navar. in *summ. cap. 21. num. 27. cap. 8. Cucc. lib. 5. instit. moral. tit. 10. num. 63. Ledelma de matr. qu. 43. art. 3. caus. 5. Philiar. de offic. Sacerdot. tom. 1. par. 2. lib. 2. cap. 1. Id, quod constat perspicue ex particulis illis, ut, vel, quæ important exemplum, ex *d. cap. Quemadmodum, cum eodem Sanchez lib. 1. disp. 57. num. 6. de matrim.* Accedit, quod lex specialis posterior derogat priori, quatenus est illi contraria, ut communiter docent Bart. in *l. sed & posteriores, de legib. Angel. in l. non est novum eod. Decian. in leg. in toto jure nu. 7. ff. de reg. jur. Regula autem illa, lex nova simpliciter loquens, accipit determinationem a lege veteri, intelligitur respectu subditorum, non judicis: quando aliunde colligitur determinationem pendere ab arbitrio Judicis exequentis præscriptum legis. Ex quibus satisfit quinto argumento.***

Secundum argumentum ex parte falsum est. Nam 26 Episcopus non potest constituere Superiorem Regularem, ergo nec destituere, *cap. 1. de reg. jur. ac l. 2. Cod. si adversus donat. Menoch. conf. 195. num. 23. Surd. decis. 128. num. 14. & dixi tom. 1. consult. 135. num. 20.* Ex parte verò est absurdum. Nam si Superior regularis posset ab Episcopo carceribus mancipari, aut aliò mitti, aut pœna pecuniaria mulctari, profectò subjeti regulares privarentur suo Pastore, alterum Monasterium cogere-tur ad recipiendum exterum in suam familiam, Monasterium, quod non fuit in culpa, privaretur rebus suis, & regulares, quibus argentum, & aurum non esset, essent

- essent immunes, impunefque præcipue, quia pœnas pecuniarias contra Regulares esse inolititas, censuit Sac. Congregatio super Episcopis in Pifauren. 29. Septembr. 1645.
- 27 Minimè etiam huic facit tertium argumentum. Nam verè obstat relatum *cap. fin. sess. 25. Sacri Concilii Tridentini*, ac citata Bulla Pii IV. Eo ipso enim quod Regulares quoad processiones subijciuntur Episcopis, rectè sequitur, posse coerceri censuris Ecclesiasticis, hoc est armis Episcoporum, si non obediant.
- 28 Quartum verò nihilò magis officit jurisdictioni Episcopali. Nam solum in dubiis petuntur responsiones. Atqui clarum est habeturque expressè, Episcopum ex allegato *cap. 16. sess. 25. posse* censuris compellere Regulares ad restituendum illata in Monasterium Novitio redeunti ad sæculum. Quare super hoc clarissimo Concilii loco non potuit peti aliqua responsio. Frustra enim est. Petita igitur est super iis locis, quæ nihil expriment circa modum cogendi Regulares ad obediendum Episcopo, atque adeò respectu processionum, ut ex superius allatis resolutionibus S. Congregationis Conc. & S. Rituum jam demonstratum est.
- 29 Ultimum denique nihil ad elusionem censurarum momenti habet. Nam licet verum sit, quod Regulares, habentes privilegium, non teneantur accedere ad processiones, ut per Riccium in *prax. for. Eccl. resol. 308. num. 4. Ugolin. de potestat. & offic. Episc. par. 1. cap. 20. §. 22. sub num. 5. Barbof. eod. tract. par. 3. alleg. 78. num. 22. Tamb. de jur. Abbat. tom. 1. disp. 24. qu. 8. n. 5.* Estque communi calculo receptum; id tamen intelligendum est de privilegiis non revocatis per Sac. Concilium Tridentinum, vel concessis post ipsum Concilium, per quorum concessionem Summi Pontifices censuram derogasse Concilio. Neque ullus est Auctor, qui asserat, Concilium non derogasse in genere omnibus Regularium privilegiis, quamvis ad id allegentur Riccius, & Ugol.
- 30 Neque prætendi potest, quod Monachis, aliisque Regularibus suffragetur indulgentia illa ex declaratione S. Rituum Congregationis concessa Monachis Casinensibus in una Placentina, nempe: *S. Rituum Congregatio censuit, non esse cogendos Monachos Casinenses Monasterii S. Sixti de Placentia ab Episcopo, ut præter eorum solitum, & consuetudinem accedant ad processiones majores, & minores Rogationum: sed satis est, si ad processionem Sanctissimi Sacramenti accedant juxta eorum solitum, & antiquam consuetudinem, die 10. Junii 1602.* Nam hoc non est privilegium Sedis Apostolicæ, quod communicetur aliis Regularibus, sed est particularis declaratio, fundata in solito, & consuetudine singularis Monasterii, & locorum, ut rectè atque expressè in ipsa declaratione habetur. Quam consuetudinem Sac. Congregatio censuit, servari posse. At cum consuetudo sit jus particulare singulariter acquisitum, & quid facti, non extenditur de persona ad personam, neque de loco ad locum, ex Innoc. & Doctoribus in *cap. fin. de offic. Archid. Rot. dec. 504. num. 1. par. 1. recent. cum vulg.* Et licet Secretaria Sac. Congregationis Rituum illius Decreti dederit aliud exemplum anno 1634. & superfluerit expeditum Breve Apostolicum, non tamen exinde sequitur, quod sit privilegium, sed solum confirmatio decreti pro majori illius robore, & pro observantia; ut ejus verba explicant. Nec credi debet, quod Urbanus Octavus, cujus mandato fuit factum generale decretum anno 1627. a nobis supra relatum, de quo etiam *tom. 1. quod scilicet omnes Regulares accedere teneantur ad processiones, sublatum fuerit per simplex Breve, emanatum ad alium effectum, nimirum confirmandi particulare decretum.* Et quatenus etiam Casinenses haberent privilegium, post Sacram Concilium Tridentinum, quod pernegamus, non tamen eo gauderent cæteri Regulares. Tum quia dicta decreta non sunt privilegia, sed declarationes juris particulariter quæsitæ per consuetudinem, & sic non communicabiles. Tum quia, quatenus essent privilegia communicabilia, de iis non communicant alii Regulares, qui habent privilegium communicationis, cum clausula, dummodò decretis S. Concilii Tridentini non advertatur. Et profectò, si in hac re admitantur communicationes, nullus Regularis esset obligatus ad processiones accedere. Quia omnes sibi invicem omnia privilegia communicant Mendicantes, & non Mendicantes, ut per Confect. in *summ. privileg. Regul. Mendic. tit. 3. num. 5. Sorb. in addit. ad Casarubr. in comp. privileg. Mendic. vers. Communio, Pialec. in prax. Episc. titul. de visit. Regul. num. 39. passimque alios.*
- 31 Scrupulum eò loco motum, quod accessus Regularium ad processiones sit actus facultativus, & quod eum ipsi aliquando accesserint, aliquando verò non accesserint, non remanserint obligati ad semper accedendum, facile amovebimus. Quoniam, dato initio coactivo, scilicet Concilii Tridentini, actus deinde gestus non sunt simpliciter voluntarii, & facultativi, sed necessarii, Gabr. tit. de præscript. conclus. 10. num. 9. Surd. dec. 305. num. 28. Add. ad Gregor. XV. dec. 562. num. 2. Rot. dec. 400. num. 4. par. 4. & dec. 597. num. 25. par. 7. recent. Præterquamquod generaliter actus in dubio censetur factus ex causa necessaria potius, quàm voluntaria, Surd. dec. 15. num. 13. Seraph. dec. 1425. num. 5. Gregor. decif. 92. num. 6. Et propterea etiam actus facultativi cessent esse tales, evaduntque obligatorii si concurrat eorum multiplicitas, & continuatio per longum tempus, Rip. in c. Cum Ecclesie Sutrina num. 55. de caus. possess. & propriet. Add. ad Gregor. dec. 162. num. 15. Rot. dec. 85. num. 7. par. 5. recent. Eoque magis, quia consuetum facit actum de voluntario necessarium ad text. in leg. Quod si nolit, §. quia assidua, de edil. edil. leg. Siculari de extraord. crim. Ac denique id procederet, dato privilegio non accedendi, ut explicat Calderin. eo conf. 8. de Regul. & Ricc. in prax. par. 1. dec. 363. num. 4. & Tambur. de jur. Abbat. d. tom. 1. disput. 24. qu. 8. num. 7.
- Posita igitur obligatione Regularium accedendi ad processiones, non possunt iidem Regulares, neque debent eas dimittere per viam, sed tenentur eas comitari, & non discedere, nisi post functionem completam. Habetur ex Rituali Romano titul. de process. litan. major. & titul. de process. Festi Corporis Christi, atque ex Cæremoniali Episcop. lib. 2. cap. 32. & seq. & concordant declarationes Sac. Congregationis Episcop. & Regul. ac Sacra Rituum, præsertim in una Fanensi tenoris hujusmodi.
- Al Vicario Vescovale di Fano 16. di Febbraro 1595. Per lettere del Pievano di Mandoso de 4. del passato si è inteso, che i Padri Conventuali di S. Francesco di quel luogo nell' occasione delle processioni ricusano di convenire alla Chiesa matrice, e di dovere accompagnare il Clero in essa al ritorno essendo successo siccome egli scrive, che i detti PP. al passare vicino al Convento siano rimasti in esso, abbandonando la processione contro l' honesto, e quello, che dovrebbero, come buoni Religiosi. E non essendo conveniente permettere, che si continui in questo abuso, d' ordine della Sacra Congregazione dico, che vogliate rimediare, con far sapere a detti Padri, che sono obbligati radunarsi col resto del Clero, e popolo nella Matrice, e parimente seguire le processioni sino al ritorno dentro di essa Matrice, e che così debbono eseguire. Al che ripugnando, li asstringerete con gli opportuni rimedi senza aspettare altro ordine.
- Et in una Siracusana. Sacra Rituum Congregatio ad declarationem Eminentissimi Dom. Cardinalis Sacchetti, quod in solemnitate Corporis Christi processio incipere debeat ab ipsa Ecclesia Matrice, ad quam convenire debent Archipresbyter S. Petri cum suo Clero, & omnes alii interesse debentes enumerati in Cæremoniali Episcoporum lib. 2. cap. 33. & nullo modo per viam expectare. Die 6. Septembris 1636.
- Ac in una Pifauren. Episcopus Pifauren. istitit pro declaratione, an Clerus tam læcularis, quàm Regularis, & Confraternitates illius Civitatis occasione processionis Sanctissimi Sacramenti, Rogationum, & aliarum, quas publicam ob causam fieri contigerit, in earum fine in Ecclesiam Cathedralem omnes convenire, ibique precibus, orationibus, & benedictioni assistere teneantur. Et Sac. Rituum Congregatio respondit, omnino teneri die 7. Martii 1648.
- Itaque, exceptis dumtaxat iis Regularibus, qui habent privilegium post S. Concilium Tridentinum, ac iis, qui in strictiori clausura vivunt, ac monasteriis, quæ ultra medium milliare a Civitate distant, rectè, sapienterque facient Episcopi, si quoscunque Regulares recusantes, etiam monachos & quomodolibet exemptos ad processiones accedere, pœnis sibi bene visis, etiam censuris Ecclesiasticis compellent. Illudque moneo, quod si ex aliquo casu processio fieret ante tempus solitum, Regulares non interessentes, non possunt puniri, ut declaratum reperio a Sac. Congregatione Episc. & Regular. in una Forolivien. 25. Junii 1591.
- Quod an etiam procedat in processionibus, quæ ab Episcopis indici solent occasione sui primi, ac solemnis ingressus ad suam Ecclesiam, & diocesim, negandum videtur. Nam ex jure communi Regulares ab hujusmodi processionibus sunt exempti per textum in cap. Nihil in prava 2. de excess. prælat. ubi Gregorius IX. præcipit Ordinariis, quod ex levi causa nullatenus possint compellere Regulares ad processiones, ibique notat Abb. n. 3. & Anchar. num. 4. ac prosequuntur Peyrin. in addit. ad Constit. Sixti IV. cap. 2. num. 529. in fin. Coechier. de jurisd.

jurisd. in exemp. par. 2. quest. 45. num. 109. Processio autem, quæ fit in primo ingressu Episcopi, sicuti etiam associatio in actu visitationis respectu Regularium, qui Episcopo non subfunt, est levis causa, dum tales processiones primario, & directè fundantur in solo honore, & reverentia Episcopo debita. Honor autem, & reverentia debetur Episcopis a suis subditis, non autem ab exemptis.

37 Neque obstaret, si in hisce processibus, vel visitationibus adesset concessio Indulgentiarum, & sic quod videantur institutæ ad petendam opem divinam atque adeò ad eas accedere compellendi sint etiam Regulares. Nam ex doctrina Calderini *d. conf. 8. de Regular. potest quidem Episcopus vocare Regulares ad processiones ex gravi causa, dummodò tamen non fiat in fraudem.* Fraus autem apertè convincitur in hujusmodi processibus, dum non sunt publicæ, nam non recensentur inter processiones publicas, ad quas Sac. Concilium Trident. mandat compelli Regulares, sed privatæ, ut firmat Peyrin. *ad Constitut. 2. Julii Secundi §. 25. numer. 66. & ad Constitut. 7. Pii V. §. 29. numer. 25.* Dian. tom. 2. *de dub. Regul. resol. 106.* Novar. in *Luc. Regul. v. Processiones numer. 5.* & Barbof. in *sum. Apost. const. v. Processio numer. 23.* Ac proinde non possunt ad eas Regulares compelli. Ac præsertim si accideret, quod ab erectione Conventuum regularium ad antecessorum Episcoporum processiones in ingressu, ac visitatione factas Regulares nunquam accesserint. Hac enim stante consuetudine accedere non tenentur ex resolutione Sac. Rituum Congregationis relata a Campanili in *divers. jur. Can. rubric. 12. cap. 13. n. 118.* Peyrin. in *add. ad dict. Constitut. Sixti V. cap. 2. numer. 29.* & Lezan. in *summ. Processio numer. 30.*

38 Nihilominus tenendum est, Episcopum ad hujusmodi processionem obligare posse etiam Regulares juxta expressam facultatem Sacri Concilii Trident. *dict. sess. 25. cap. 13.* Ordinariis attributam, ubi quod possint Episcopi compellere Regulares ad publicas processiones, quarum nomine veniunt processiones ad augmentum divini cultus ordinatæ, prout est publicatio Indulgentiæ plenariæ, vel processio ad publicum bonum ordinata, uti est primus ingressus Episcopi ad suam Ecclesiam, & diocesim, ut in specie firmavit Campanili. in *divers. Jur. Can. cap. 13. rub. 12. numer. 118.* Leiva in *exam. Episc. lib. 6. cap. 28. numer. 15.* Novar. in *lucer. Regular. v. Processio numer. 3.* Barbof. in *collect. ad d. text. Concil. numer. 4.* & *de Episc. alleg. 78. numer. 2.* Tamburin. *de Jur. Abb. disp. 24. quest. 3. numer. 2.* Dian. *resol. mor. par. 3. resol. 106. tom. 2. de dub. regul.* Adeòque antiquus est hic honor processionis, exhibendus Episcopo non solum in ingressu Civitatis, sed etiam cujuscunque Castri principalis suæ diocesis, ut decernitur in cæremionali Episcoporum his verbis: *Quando verò Episcopus post ingressum in Civitatem propriam voluerint alias Civitates, vel oppida insignia suæ diocesis visitare, conveniens erit, ut prima vice cum sacra Cleri secularis, & regularis processione &c.*

39 Nec obstat *consil. Calderini de Regul.* Quia loquitur quando Episcopus vellet prætexere causam publicam, ut Regulares cogeret ad processiones, secus autem quando indicit processionem generalem profuo ingressu, quæ est causa a communi Doctorum sententia approbata. Quia tunc dicitur uti jure suo, non autem facere fraudem Regularibus. Minusque obstat, processionem pro primo ingressu Episcopi intelligi solum de illa facta in Cathedrali, & in principali Ecclesia, non autem de aliis oppidis diocesis: Tum quia Doctores id non distinguunt, sed generaliter loquuntur: Tum quia Cæremionale Episcop. *lib. 1. cap. 2. propè finem*, quod est exceptum a jure canonico, aliisque sacris ritibus, loquitur de ingressu locorum diocesis: Tum quia si id verificatur in propria, & principali Civitate respectu Regularium, ibi existentium, eodem modo debet verificari de Regularibus existentibus in diocesi, cum eadem sit ratio de toto quoad totum, ac de parte quoad partem ex vulgaribus, & inevitabile argumentum est de toto ad partem, *leg. quæ de tota, ff. de rei vend. leg. an pars, ff. pro derelicto, leg. hæredes mei §. cum ita, ff. ad Trebell.* Ergo si ad processionem primi ingressus in diocesim in commune bonum ordinatam, possint compelli Regulares, in commune bonum ut sic ordinatam, quando visitantur ejus oppida necesse est, ac proinde etiam ad eam Regulares compelli possunt. Nam ex regula juris in toto partes omnes etiam minimas non est dubium contineri, *legi Julianus, ff. de leg. 3. l. qui usufructum*, ubi not. per Bart. & Jaf. *ff. de verb. oblig. cum aliis.*

40 Quare non licebit Regularibus centuras ab Episcopis hanc ob causam relaxatas cum populorum scandalo spernere. Nam aut causa, ob quam infligitur excommuni-

catio est manifestè levis, vel intollerabilem continens errorem, & tunc potest excommunicatus non curare in foro interno centuras. Aut causa est dubia, prout putant Regulares esse causam, de qua agimus, quamque nos certam esse statuimus autoritate Sacrarum Congregationum, ac Doctorum, præcipuè Tamburini *dict. discep. 24. de jur. Abb. quest. 8. in fin. lib. 1.* & hoc casu excommunicatus debet timere, ac servare excommunicationem per text. in *cap. per suas, de sent. excomm. Ubi Glof. & Canonistæ communiter ac tradit Sot. in 4. dict. 22. quest. 2. art. 3.* ubi ait, quod si hic excommunicatus celebrat, fit irregularis, ac sequitur Alter. *de censur. disp. 2. lib. 1. cap. 1. lit. A.* & egregiè præ ceteris Suar. *de censur. disp. 4. sect. 8. numer. 42.* quod etiam docuit Gasp. Hurtad. *de censur. in com. d. 24. numer. 104.*

Et quatenus Regulares opponerent sua privilegia, ex quorum dispositione credunt se non posse adstringi ad hujusmodi processiones, illa tamen debent exhibere Episcopis, alioquin non erunt exempti a pœnis contractis obspretas centuras. Quia cum talia privilegia non exhibeantur, poterit Episcopus legitima jurisdictione contra eos procedere, ac proinde ritè, ac reè eos excommunicare per text. in *cap. Cum persone 7. §. fin. de privil. in 6.* ac docent Fusch. *de visit. lib. 2. cap. 20. numer. 6.* & firmavit Rota in Salamantina jurisdictionis 18. Aprilis 1581. coram Cantuccio, quæ est decisio 145. *part. 2. div. numer. 6.* Qui textus, & Doctores loquuntur in terminis, quando scilicet per exemptos fuisset allegatum privilegium, & non exhibitum Episcopo. Justa igitur erit excommunicatio, & quatenus de privilegio in contrarium postea doceatur, erit ex noviter deductis revocanda sententia; sed interim servandæ censuræ, ut decor Ecclesiæ, ordo judiciorum, & dispositiones Canonum requirunt.

Denique moneo, quod licet tutius sit de jure, quod quando certæ sunt personæ, quæ habent interesse, debeant speciè citari, nec sufficiat si per edictum, *Alex. conf. 106. numer. 14. lib. 5. Cæphal. conf. 203. numer. 76. Menoch. de recuper. remed. 8. n. 103. Roland. conf. 73. numer. 15. lib. 3. Capyc. dec. 87. numer. 2. Gratian. discept. 194. n. 3. & seqq. ac Put. dec. 6. lib. 2.* attamen in hoc casu sufficit edictum contra Regulares, ut accedant ad processiones, cum id etiam significet verbum illud vocati, quo utitur Concilium juxta uniuscujusque loci morem, & praxim totius Orbis, quæ hunc Concilii locum sic interpretata est, ac S. Congregationis ejusdem Concilii declarationes, cum illud affigatur valvis Ecclesiæ, vel aliò loco, ut probabiliter ad eorum notitiam pervenire possit. Quod est contra Peyrinum *de privil. Regul. par. 1. constitut. 2. Sixti V. numer. 57.* motum ex frivola ratione, quod Regulares non legunt edicta.

Verum proposito hoc dubio in Sacra Congregatione Concilii. *An scilicet in primo ingressu visitationis Episcopi, teneantur Regulares accedere ad processionem cum Clero seculari?* Cui dubio occasionem dedit Episcopus Anagninus, qui occasione suæ primæ visitationis, primique ingressus in Terram Carpineti dictus Episcopus plenariam Indulgentiam ex autoritate S. D. N. publicare intendens, edictum tenoris sequentis publicavit. *Omissis &c. Di qui è, che abbiamo risolto di fare una pubblica generale, e generalissima processione per solennizzare con la dovuta decenza dette Sacre azioni per eccitamento maggiore de' fedeli alla divozione, e pietà; che perciò invitiamo tutto il popolo, comandando a detto effetto a tutti gli Ecclesiastici, così Secolari, come Regolari di detta Terra, che debbano intervenire personalmente, e processionalmente sotto pena a detti Ecclesiastici di scomunica latæ sententiæ da incorrersi ipso tunc, che non saranno intervenuti, e d'altre pene a nostro arbitrio. Conqueruntur Fratres Ordinis strictioris observantiæ se immeritò, atque injustè compelli ad hujusmodi processionem. E contra verò conqueritur D. Episcopus ad. Fratres præfatum edictum non sine populi scandalo contententes dicte processioni non interfuisse, & non obstantibus censuris ob eorum contumaciam ipso facto incurfis, a celebratione Divinorum Officiorum non abstinuisse. Quare præsuppositis iis, quæ ab utraque parte informantur deducuntur, queritur, an dicti Fratres potuerint ad prænominatam processionem ab Episcopo compelli?*

Die 9. Decembris 1662. Sacra Congregatio Eminentiss. S. R. E. Card. Concilii Trid. Interpr. censuit, non potuisse. Standum est itaque huic decreto in hoc casu, quod authenticè vidi, ac legi. Quare, & in hoc quoque parendum.

CONSULTATIO XLVII.

An in compromisso, atque laudo in materia processionum inter Parochos, & Regulares, siue Sodalitates laicorum requiratur auctoritas superioris?

1 PRO negativa sententia, eam nempe haud requiri, non mediocriter pugnat illa in primis ratio, quod in compromisso ad effectum, ut per compromissarios decernatur modus celebritatis festi cum solemniori, & frequentiori cultu, ac veneratione, populari concordia, nullatenus requiratur auctoritas superioris, sed potius locum habeat dispositio *cap. 1. & cap. fin. de pact. in 6. cum versetur in licitis, & honestis.* Quia scilicet licitum est pacisci de modo servando in incessu processionum in delatione Sanctissimi Eucharistiae Sacramenti, ut assignetur Ecclesia ex qua levari, & ad quam referri debeat, ut divini cultus ratio habeatur, & discordiae tollantur. Idque praefertim, quando nulla inducitur Parochis considerabilis subjectio, sed solum quaedam ordinata administratio. In his enim non reperitur lex aliqua expressa, contrarium disponens, quemadmodum in specie casus haud dissimilis ratiocinatur, & firmat Rot. in Calaguritana praeventiarum coram Seraphino, ut in *dec. 36. uum. 36. & 81.* quam refert ac sequitur Gratian. in *addit. ad dec. March. 232. num. 1. & seqq.* & Ricc. in *collect. dec. p. 6. collect. 1386.*

2 Eoque magis, si laudum ipsum fuerit unanimiter mutua stipulatione acceptum, atque homologatum cum expressa promissione illius observantiae. Ex hoc enim habet vim rei iudicatae, *l. Cum antea, & l. ne in arbitris C. de arbit. leg. non minore, Cod. de transact. Bart. in l. 1. num. 6. ff. de re jud. Socin. conf. 25. in princ. lib. 1. Paris. conf. 46. num. 13. lib. 1. Rota dec. 65. num. 1. p. 7. rec. & coram Buratto dec. 657. num. 4. & 9.* & in Romana rescissionis concordiae 22. Junii 1652. coram Bichio *s. fin.* Diciturque cum effectu proprio transactio, *Glos. & Doctores in leg. 2. Cod. commun. utriusque Jud. Caccialup. de transact. quaest. 3. sub num. 1. & 5. Socin. dict. conf. 25. & conf. 69. num. 6. lib. 4. Dec. conf. 60. num. 3. Bald. in rubr. extr. de arbit. Gozzadin. conf. 98. num. 19. Paris. d. conf. 46. sub num. 16. lib. 1. & conf. 89. num. 10. Afflict. decis. 1171. per tot. Rot. dec. 512. num. 2. par. 1. div. & d. dec. 65. num. 3. par. 7. recent. & dict. dec. 657. num. 9. & 10. cor. Buratto, & in Calaguritana juris accedendi ad processiones 15. Aprilis 1622. coram Remboldo apud Posth. de *manut. dec. 165. num. 7. & seqq.**

3 Proindeque cum nihil sit, quod repugnet inter ipsas partes, quia id, quod quis habet in simplici facultate sua, potest alteri promittendo inducere ad necessitatem, *l. ex commodato, §. sicut, ff. commod. l. sicut de act. & oblig. utique tenor dicti laudi est attendendus, Rota dec. 603. num. 10. part. 1. tom. 3. recent.* Neque ab eo licet recedere, *Rota d. dec. 65. num. 3. par. 7. recent.* Sed interclusa est via ulteriori praetensione, *Rota in Romana executionis contractus 27. Maji 1594. coram Lita.* Cum transactio contineat exceptionem litis finitae, impeditur illius ingressum, & regressum ad eam, & repellat a limine iudicii, *Rot. in Bononien. de Tolfinis 31. Maji 1649. coram Eminent. Cerro, §. Quia cum ipse, & in Rom. donationis 9. Decembris 1650. & 29. Aprilis 1652. coram Royas, in utraque §. 1.*

4 Juncta maximè longissima observatione subsequuta, quando triginta tantum annorum sufficeret ad praesumentum confirmationem Apostolicam, *Mohed. decis. 2. de transact. Put. dec. 365. num. 3. & 7. lib. 2. Rota decis. 179. num. 7. par. 2. div. & dec. 21. num. 9. p. 4. tom. 2. rec. & dec. 32. num. 5. par. 6.*

5 Quin etiam in iis, quae sunt praeter jus, qualia sunt supradicta, cum nulla lege, vel canone contrarium expressè disponatur, *Put. dec. 197. num. 1. in fin. par. 1. sufficiunt decem anni, Glos. in cap. fin. in princ. de consuet. Rot. dec. 639. num. 11. coram Seraph. & dec. 722. num. 1. par. 2. rec. & in Mediolanen. sustentationis libri 30. Maji 1654. coram Dunoletto §. Et bonum jus Canonico-rum, v. satis fuisset observatio decennalis.*

6 Ac praefertim quando non deficit scientia, & praesentia Episcopi, quae dubio procul ex approbatione Constitutionum Sodalitatum, continentium expressam obligationem, & ex actuum multiplicitate, ac temporis diurnitate praesumitur, *Innoc. in cap. Bone 2. num. 1. de postul. Pralat. Seraph. dec. 306. num. 5. & 7. Rot. in rec. dec. 225. num. 4. p. 5. & dec. 139. nu. 7. apud Posth. Attentoque maximè, quod non doceatur de aliquo actu contrario, ut advertit Seraph. dec. 1334. num. 3. Coccin. dec. 469. n. 6. Add. ad Greg. XV. dec. 325. sub n. 6. Unde rursus ultrò se offert Apostolica confirmatio praesumpta*

ex observatione laudi, resultans ex actibus positivis non turbatè gelitis, *Seraph. dec. 1080. num. 7. Add. ad Greg. dec. 354. num. 18. Rot. dec. 725. num. 4. par. 5. rec.* *Haud obstante Constitutione Urbani VIII. super praedictis Ecclesiae, cum, ut supra deduxi, nullum prorsus excogitari possit praedictum Ecclesiae Parochialis juxta tradita per Rotam in citatis decisionibus Seraphini 36. & 81. & in additione Gratiani ad dec. Marchae 232. num. 1. & seqq. ac Ricc. in collect. decis.*

Et sane, cum actus gesti per sodales, & per Regulares non competere de jure communi, sed ex dispositione laudi, ut praefertur accepti, & homologati, ad illud perneceffe referuntur, ejusdemque observationem probant, licet de illo facta non appareat expressa mentio, ut ex *l. quaedam mulier, cum ibi notatis ff. de rei vindic. dixit Rota in Rossanen. exemptionis 20. Aprilis 1640. coram Carillo, §. penult. & in Elboren. juris conferendi 4. Julii 1640. coram eodem, §. Quod observantia, & facit decisio 295. num. 31. p. 3. rec.*

Neque urget, quod quamvis Parochi praedecessores aut ignoranter, aut ob aliquod commodum permisissent supradicta fieri, non tamen exinde fuerit illarum praedictum successoribus, quominus possint contravenire. Nam cessantibus etiam aliis supra deductis, dum compromissum factum fuit bona fide super re dubia, utriusque laudum subsequutum, & homologatum afficere debet, non solum compromittentes, & homologantes, sed omnes alios successores, ut dicitur de transactioe facta ab uno ex fideicommissariis, quae nocet etiam successivè vocatis ad fideicommissum, licet non sint haereses transigentium, *l. Praeses C. de transact. cum aliis adductis per Rot. in Romana successione de Comitibus 26. Junii 1647. sub §. de potestate transigentium, coram Ghislerio, & in d. Romana donationis 10. Decembr. 1650. & 29. Aprilis 1652. coram Royas in utraque §. fin.*

De sincera autem compromittentium fide dubitari non oportet, cum ad compromissum devenerint ob varias praetensiones hinc inde deductas extrajudicialiter, & appareat, causam finalem compromissi fuisse controversias super praemissis extrajudicialiter deductas, & litium futurarum occasiones, quibus partes cautè occurrere voverunt, abscindere, cum sufficiat quævis probabilis haerentium ratio, dummodo calumniam evidentem excludat, *leg. in summa, ibique Glos. v. Nulla, ff. de condit. indeb. Rota in recent. dec. 263. num. 2. par. 3. & decis. 348. num. 4. par. 4. cum aliis relatis in Romana rescissionis concordiae 15. Junii 1648. coram Corrado §. Quia contrarium, & in d. Bononien. de Tolfinis 30. Maji 1649. coram Eminentiss. Cerro §. Et ulterius.*

Denique sit regula, quod pactum initum a Rectore Ecclesiae, & Regularibus, si non fit in Ecclesiae favorem, non est perpetuum, nisi accedat Superioris auctoritas. Est autem perpetuum si sit ad Ecclesiae favorem. Tunc enim non est neceffe, quod adsit auctoritas Superioris. Quia haec supponitur adesse, cum aliud non velit Superior, quam Ecclesiae favorem. Atque ita tradunt Archid. in *c. 1. de pact. in 6. n. 1. Jo: Andr. in princ. Anchor. sub init. Butr. num. 1. & 3. Franch. num. item 3. contra Lapum, & habetur luculenter in cap. fin. de pact. in 6. ubi disponitur, quod pacta hujusmodi, si sint licita, & honesta, debeant ex utraque parte perpetuò, ac inviolabiliter observari, non obstantè, quod non intervererit Superiorum assensus. Idemque comprehendere laicos ex identitate rationis, ait Imola in hunc locum.*

CONSULTATIO XLVIII.

2 *An Parochis in associatione cadaverum defunctorum liceat ingredi Ecclesiam Regularium cum Cruce, superpelliceo, & stola, ibique assistere, donec ab ipsis Regularibus officium peragatur? ubi de eorum praecedentia.*

2 *Quid si pro Parochis extet consuetudo immemorabilis Officium peragendi?*

3 *Quidve dicendum de Capitulo Cathedralis?*

Mors ipsa, quae omnium controversiarum finis est, 1 nunquam sine controversia.

Ad 1. Prima opinio asserit, non licere. Nam ingres- 2 sus Parochi in Ecclesiam Regularium cum superpelliceo, Cruce, & stola est actus jurisdictionis. Stola enim est signum propriè denotans jurisdictionem, & officium Sacerdotale juxta *Glos. in l. un. v. filius C. nulli licere lib. 11.* Qua ratione si Episcopus interveniat, non licet Parochi eam in funeribus deferre; quia nimirum Episcopo praesente, cessat ejus jurisdictionis, nec ipse fungitur officio Sacerdotali, *Gratian. discept. 298. num. 74.* At Ecclesiae Regularium sunt prorsus exemptae a quacunque jurisdictione, ut constat ex privilegiis summorum Pontificum concessis

cessis diversis Religionibus, atque adeo iis omnibus, qui habent communionem privilegiorum, & præcipue ex privilegio Sixti IV. concessio Prædicatoribus, ut in Bulla, quæ dicitur, *Mare magnum*, quæ est prima ejusdem Pontificis apud Confectum in *coll. privil. ibi: Volentes, &c. aut in personas, domos, & loca hujusmodi aliquam præeminentiam, superioritatem, & jurisdictionem quomodolibet exercere præsumant.* Hinc loca Regularium, etiam Ecclesiæ, non possunt visitari ab Episcopis, etiam si sint intra diœcesim, ut ex *Armendariz in addit. ad Recopil. leg. Navar. lib. 1. tit. 6. de visit. lib. 5. §. 2. num. 93. refert decium Barbof. ad Concil. Trident. sess. 7. cap. 8. de reform. num. 15.*

3 Quare jurisdictione, quam habet Parochus super cadavere cessare debet statim atque ingreditur Ecclesiam Regularium, quia ingreditur in locum exemptum, in alium territorium. Jurisdictione autem non extenditur extra proprium territorium, *l. extra territorium, ff. de jurid. omn. Jud. ubi Doctores, & cap. 2. §. statuto Episcopi, de constit. in 6.* & ita censuit Sac. Rituum Congregatio in una Licien. relata a Peregrino in *comp. privil. Regul. pagin. 106.* his verbis: *Sacra &c. censuit, non licere Capitulo, & Clero Licienfi quovis prætextu, etiam associandi ad sepulturam defunctorum cadavera in Ecclesia S. Irenæ Clericorum Regularium Missam, aut alia divina officia, ipsis Regularibus invitatis, celebrare, aut psallere, sed associato funere, ad Ecclesiæ portam debere Parochum, vel illum ex Capitulo, & Clero, penes quem animarum curæ exercitium existit, ad populum converti, eique benedictione impertita, recedere, relicto cadavere in Ecclesia dictorum Clericorum Regularium, ad quos duntaxat peragendi cura spectabit.* Quod decretum fuit confirmatum in una Buntina 20. Junii 1602. relata ab eodem Peregrino. ubi supra pag. 108. ac idiplum declaravit favore Discalceatorum Sancti Augustini 16. Junii 1641. ut ex decreto relato a Pasqualigo in *observ. ad Laurent. de Franch. n. 1591.* ibi: *Et associare usque ad portam Ecclesiæ Regularium. Et de suo num. seq. clarius: Ad ipsum quoque Parochum spectat curare omnia, quæ pertinent ad funus usque ad januam Ecclesiæ Regularium, quia jurisdictione supra defunctum durat quousque transeat in aliorum jurisdictionem, non transit autem in jurisdictionem Regularium, nisi quando pervenit ad januam Ecclesiæ.* Quod sequutus est Lantusca in *Theat. v. exequiæ num. 8. & 9.* Quod protestatur Lezan. in *sum. vers. defunctus num. 4.* Et ex aliis declarationibus probat Barbof. *de offic. Parochi cap. 26. n. 74.* & relatis pluribus Summorum Pontificum Constitutionibus, aliisque decretis firmat Aldan. in *comp. resol. lib. 4. tit. 17. num. 4.* idemque Barbof. *de jur. Eccles. lib. 2. cap. 10. num. 82. & seqq. & in compend. Bull. v. officium.* At nos numerum augeamus.

4 Firmana. Sac. Rituum Congregatio respondit, Officium facere super cadaveribus in Ecclesiis Regularium ad ipsos Regulares spectare, & pertinere, non obstante contraria consuetudine. Et ita omnino in casu proprio in Civitate Firmi servari mandavit die 11. Novembris 1641.

5 Aliàs S. Rituum Congregatio decrevit, officium super cadaveribus illatis in Ecclesia Regularium pro sepultura ibidem habenda, ad ipsos Regulares pertinere. Sed cum nuper fratres Ordinis S. Dominici exposuerint, Parochos illius Civitatis, prætextu consuetudinis, quam illi ab eadem S. Congregatione sublatam contendunt, hujusmodi decreto non acquiescere, & multa propterea scandala exoriri in magnum Ecclesiasticæ ordinis dedecus, & suffragiorum diminutionem, Eminentissimi Patres, qui omnia omnium jura illibata volunt, ad Amplitudinem tuam scribi mandarunt, ut servato interim præfato Sac. Congregat. decreto ad favorem Regularium edito, eisdem Parochos coram S. Congregatione in jus vocet, a qua ipsi remissoriales ad probandam consuetudinem, quæ suffragetur, decernantur audiendi super id, prout ordo dictaverit rationes. Ita ergo Amplitudo tua exequatur, quam Deus diutius Ecclesiæ suæ servet incolumem, Romæ die 31. Maji 1642.

6 S. Rituum Congregatio juxta aliàs resoluta, respondit, officium super cadaveribus in Ecclesiis Regularium spectare & pertinere ad ipsos Regulares, non autem ad Curatos defunctorum, & ita in posterum servari mandavit, non obstante contraria consuetudine, die 27. Novembris 1638.

7 S. Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposita censuit defunctorum cadavera in Ecclesiis dictorum Fratrum sepelienda ab æibus defunctorum ad eorundem Fratrum Ecclesias recto tramite deferri licite posse, monito tamen prius, & requisito, ac expectato proprio defunctorum Parocho, a quo benedictionem, & ultimum vale recipere possint, quo venire

expressè recalcantibus possint iidem Fratres, etiam ipso invitato, dicta cadavera ad suas Ecclesias, transportare, conlanguinei verò talium defunctorum, illis præsentare in Parochialibus, & aliis presbyterorum, etiam Cathedralibus Ecclesiis compelli nullo modo possint. Si quæ verò immemorabilis consuetudo in contrarium super præmissis existeret prætendatur, legitime probetur, & inter præsens decretum ad unguem servetur; prout eadem S. Congregatio servari mandavit Romæ die 14. Junii 1639.

Die 3. Decembris 1639. Sac. Congregatio Eminentiss. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum censuit, quoties cadavera defunctorum ad Ecclesiam fraudem Mendicantium deferuntur, officia mortuorum & reliqua, quæ in hujusmodi ministerio adhiberi solent, non a Canonici, neque altero, sed a fratribus obiri, & peragi debere.

Sacra Congregatio super Episcopis in Baren. Vicario. *Fu già per ordine di questa Sacra Congregazione sotto i due Ottobre del 1595. scritto al Vicario ai quel tempo, e vostro predecessore, che portandosi cadaveri de' defonti a seppellire nelle Chiese de' Regulari, e giunto il cadavere dentro la Chiesa loro, non potesse il Clero secolare farvi altra funzione, sopra che i preti secolari non avessero altro, che la quarta funerale della cera dovuta alla Parochiale. Che i medesimi cadaveri si portassero a dirittura alla Chiesa de' Regulari, nella quale debbono esser seppelliti senza portarli prima alla Chiesa Parochiale per pigliar l'ultimo Vale. Che finalmente si portasse la Croce sola della Chiesa della sepoltura. Ed essendo ora nata differenza trà il Clero di Modugno, luogo di cotesa Diocesi, ed i Frati Domenicani del medesimo luogo sopra i suddetti capi, questi Illustri miei Signori a relazione del Signor Cardinal di Siena mi hanno ordinato di scrivere, che facciate eseguire i suddetti ordini anche nella presente controversia, quando però per parte del medesimo Clero di Modugno non si provasse legitimamente, che la consuetudine sia canonicamente prescritta in contrario, e state sano; di Roma 29. Luglio 1616.*

Et iterum eidem. Sotto a' 29. Luglio 1616. si prescripse al Vicario Arcivescovale, vostro antecessore il modo da tenersi nel seppellire nelle Chiese de' Regulari i cadaveri de' defonti, con ordine, che lo facessero eseguire nella differenza nata per simil conto tra il Clero, e i Frati di S. Domenico di Modugno, luogo di cotesa Diocesi, ma essendo poi di nuovo sentite le parti, e le ragioni loro, mi hanno questi Illustri miei Signori a relazione del Sign. Cardinal di Siena ordinato di scrivervi, che facciate in ogni modo osservare il tenor delle lettere già scritte al vostro Antecessore sotto il suddetto giorno, e del decreto della Sacra Congreg. de' Riti, di cui si manda qui allegata la copia, ne permettiate, che li suddetti Frati siano più molestati per simil conto, che se il Clero suddetto pretende cosa alcuna la deduca nella medesima Congregazione sicuro di riceverne ogni compita giustizia, e state sano. Di Roma a' 9. di Ottobre 1618.

Decretum autem S. Congregationis Rituum est hujusmodi. *Polignaten. Solutis juribus Ecclesiæ Parochialis, corpus defuncti recto tramite ad Ecclesiam Regularium, in qua sibi vivens sepulturam eligit, deferri debere, censuit Sac. Rituum Congregatio.*

Sacra Congregatio Episcoporum, &c. In Calaritano fune-
neralium, attentis narratis, reque partibus tam verbo, quam scripto informantibus, auditis, Eminentissimo Sanctacrucio referente, diligenter, ac maturè examinata, & discussa, censuit, cadaver, de quo agitur, restituendum esse prout unà cum funerali pompa restitui mdat, & præcipit Ecclesiæ S. Mariæ a Jesu Fratrum Minorum Observantia S. Francisci, nec Capitulum, & Clerum Metropolitanæ Ecclesiæ Calaritanæ funeralia in dicta Ecclesia S. Mariæ, neque S. Mauri eorundem Fratrum exercere, & celebrare super defunctorum ibidem sepelienda cadavera, reservato tantum jure eidem Capitulo, & Clero probandi prætentam immemorabilem. Et ita declaravit hac die 12. Martii 1660. Quod decretum fuit confirmatum ab Alexandro VII.

Quibus resolutionibus tanquam fundatis in privilegiis Summorum Pontificum, & in perpetua observantia dictarum Congregationum, & præcipue Rituum, debent omnino se submittere Parochi, ut in terminis notat Gratian. *discept. 298. num. 4.*

Notandum, quod immemorabilis usus cum aliquibus Regularibus, non potest inferre præjudicium aliis juxta doctrinam Panormi. in *cap. Cum accessissent, de constit. in fin. & Rodriguez quest. regul. 55. artic. 19. tom. 1. Donat. in prax. tom. 1. part. 1. tract. 7. quest. 17. num. 3.* Nam in hac materia tantum dicitur præscriptum quantum possessum, Caval. *dec. 487. num. 4.* Barac. *dec. 404. num. 4.* Ideoque requiritur specialis præscriptio con-
tra

tra unamquamque Religionem, & Ecclesiam, quia negligentia unius in admittendo Clerum sæcularem in suam Ecclesiam non potest præjudicare alteri volenti tueri, & conservare jura sua.

- 15 Neque obstant nonnullæ declarationes, quæ solent in contrarium allegari. Quia sunt in diversis terminis. Aliæ namque firmant Parochum ingredi posse cum stola Parochiam Regularium, non verò Ecclesiam ut in Afulana 29. Januarii 1629. relata per Barbof. *in collect. ad Sac. Concil. Trid. sess. 25. de reformat. cap. 13. n. 26.* Sac. Congregatio Rituum sub die ultima Septembris 1628. Aliæ dicunt, quod Parochus possit etiam Ecclesiam Regularium ingredi & ibi permanere, ut refert Pasqual. *loco relato num. 1593.* sed intelligendæ sunt absque propria Cruce, superpelliceo, & stola, vel alio signo jurisdictionis, quemadmodum ipse Pasqualigus declarat, inquirens; dum cadaver defuncti pervenit ad januas Ecclesie Regularium, quamvis possit Parochus ingredi, & ibi permanere, tamen cessat ejus jurisdictionis.
- 16 Quibus declarationibus innixa Sacra Rota resolvit contra Parochum prætendentem deferre stolum in Ecclesia Regularium in una Veronensi jurium parochialium coram Virili, quæ est *dec. 260. num. 1. apud Potth. de manut.*
- 17 Eoque magis ita resolvendum est favore Regularium, quibus assitit privilegium peculiare, prohibens quibuscunque accessum ad eorum Ecclesias occasione peragendi divina officia sine ipsorum consensu. Quod privilegium habent Cafinates ab Eug. IV. Constitutione ejus 9. ibi: *Ut autem hujusmodi Congregationis Monachi liberius in eorum Regularis vite observantia valeant perdurare, omnes & singulos Episcopos, vel locorum quorumlibet Ordinarios, aut alias quasvis personas ad Monasteria, sive loca dictæ Congregationis causa ordines celebrandi, seu causas civiles, aut criminales exercendi conventus, sive synodos, & processiones convocandi, Missas, & alia officia celebrandi sub excommunicationis pœnam, quam incurrant ipso facto, si aliter attentaverint, accedere, vel immorari, ipsis invitatis, tenore præsentium prohibemus.* Pro quo emanavit declaratio S. Congregationis Rituum, quæ est hujusmodi.
- 18 *All' Illustrissimo, e Reverendissimo Signor mio Osserv. il Signor Cardinal Morosino. Fu fatta relazione a questi miei Signori Illustrissimi di quanto V. S. Illustriss. mi scrisse de' 18. di Luglio, e insieme del contenuto dell' esame fatto ad istanza del Capitolo di cotesta Cathedralis sopra la consuetudine, che si pretende contro i Regulari per conto de' funerali; ed essendo parso alle Signor. loro Illustrissime, che la prova non sia bastante per l' intento, oltre che s'è veduto quanto a' Monaci Cassinesi un privilegio concesso loro da Eugenio IV. per il quale si proibisce espressamente a chiunque si ha il poter fare qualsivoglia sorte di Officii Ecclesiastici nelle Chiese di quella Congregazione, e così anche l' attestazione di molti sopra l' osservanza di esso, mi hanno ordinato, che io lo faccia sapere a V. Signoria Illustrissima, acciochè resti contenta comandare, che per l' avvenire s'osservi secondo il tenore del suddetto privilegio, che è conforme all' uso commune, e alle resoluzioni sopra ciò fatte da questa Sacra Congregazione, ed humilmente bacio a V. S. Illustriss. le mani. Di Roma al 1. d' Ottobre del 1591.*
- 19 Nec non sententia Auditoris Camerae tenoris sequentis. Christi nomine, &c. In causa & causis, quæ coram nobis primò, & in prima inter Reverendiss. Abbatem, & Monachos S. Mariæ Cæsenæ Congregationis Cafinensis ex una, & R. D. Hippolytum Aldinum Curatum Ecclesie Sancti Petri dictæ Civitatis Cæsenæ de, & super ingressu dicti Curati in Ecclesiam S. Mariæ dictorum RR. Abbatis, & Monachorum, ac decantatione officii mortuorum, rebusque aliis, &c. dicimus, &c. d. R. D. Hippolyto Curato non licuisse, neque licere, quando corpora defunctorum suæ parochiæ deferuntur ad Ecclesiam S. Mariæ Cæsenæ dictorum RR. Abbatis, & Monachorum, in eam ingredi cum stola, neque ibi officium decantare, nec aliquas functiones exercere, sed omnia peragenda spectare, ac pertinere ad eisdem Monachos, privativè quoad ipsum Curatum, &c. Ita pronuntiavi ego Petrus Paulus Caballetus Locumtenens. Læta, lata, &c. 1646. die 6. Martii.
- 20 At nihilominus tenendum est, licere Parochis ingredi Ecclesias Regularium cum Cruce, superpelliceo, & stola occasione associationis funerum, ac ibi super cadavere sui defuncti Parochiani officium peragere. Primum in hanc sententiam movet jurisdictionis voluntaria, quam habet Parochus in suos Parochianos, ex qua potest confessiones illorum, dum est extra Parochiam, immò etiam in aliena diœcesi audire, ut communiter docent Ripa, *de remed. ad cur. pest. §. sed quia num. 53.* &

63. Ledesma 2. p. 4. quæst. 7. art. 5. dub. 9. Angles *in flor. par. 1. quæst. 3. de confess. art. 8. dub. 4. conclus. 2.* Imol. *in Clem. Dudum num. 32. de sepult.* qui alios citat, Cardin. *ibidem §. statuimus, quæst. 5. dub. 3.* Summistæ v. *Confessio, Host. tit. de pœnit. & remis. §. cui Constitendum*, Præpos. *in cap. Qui in aliquo d. 51.* Capyc. *dec. 202. num. 15.* Suarez *de Sacram. disp. 28. sect. 6. n. 4.* passimque alii. Quia Parochus adhuc extra diœcesim retinet suam jurisdictionem quoad suos parochianos. Ergo etiam potest officium super illorum cadavere peragere in Ecclesiis Regularium, etiam si Ecclesie sint de aliena jurisdictione, cum hoc non impediatur, sicut non impedit eorum confessiones audire, atque absolvere, quando sunt in aliena diœcesi.

Neque dici potest, quod sit injuria Regularibus, & 21 perturbatur eorum jurisdictionis. Quia cum peragere officium super cadavere sui parochiani, sicut eum absolvere, sit actus jurisdictionis voluntariæ, siquidem causa non agitur inter partes, nec cum strepitu, non infert aliquod præjudicium; quia de jure jurisdictionis voluntaria exerceri potest in alieno territorio, *leg. 2. ff. de offic. Proconf. ubi Doctores & cap. novit, de offic. leg. & notat Bart. in leg. un. num. 6. ff. de confess.* Covarr. *lib. 3. var. cap. 22. num. 8.* asserens omnes, ita sentire, Megala *par. 1. instit. lib. 1. cap. 7. num. 25. in fin.* Navar. *conf. 24. num. 3. de clandest. despons. Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 19. num. 8.* & tradiderunt Innoc. *in dict. cap. novit*, ubi etiam Panorm. *num. 3.* Oldrad. *conf. 88.* Unde postea Episcopus in aliena diœcesi absolvere a censuris proprios subditos in foro fori, docent Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. gloss. 62. num. 12.* Ledesma 2. *par. 4. quæst. 26. art. 2. dub. 5.* asserens esse communem sententiam, & Sayr. *lib. 2. de censur. cap. 21. num. 28.*

Confirmatur. Quia Parochus habet jurisdictionem in 22 suum Parochianum in ordine ad ea omnia, quæ ad suum officium pertinent, quod potest independenter a quocunque loco exercere, atque adeo in hoc, vel illo loco. Nam hæc jurisdictionis est in ordine ad bonum spirituale, ac proinde in quocunque loco illam exercere potest tanquam pastor sui subditi, in cuius officio gerit vices Christi, atque adeo non circumscriptur loco, sicut non circumscriptur jurisdictionis Christi. In eo enim loco, in quo potest principalis exercere jurisdictionem, potest etiam Vicarius ipsius. Quia est jus personale, quod non est affixum loco, sed sequitur personam ipsam, & proinde potest illo uti in omni loco, *leg. 1. §. illud ff. quod leg. & l. fin. ff. de contr. empt. l. in omnibus, ff. de reg. jur.*

Deinde pro eadem sententia pugnat, quod exempti 23 habent jurisdictionem tantum quoad personas non autem quoad loca, *cap. per exceptionem, de privil. in 6. ibique Gemin. num. 5.* Anchar. *num. 3.* Franc. *num. item 3.* Guilielm. *de monte Laud. in Clem. Pastoralis, num. 24. de re jud.* Rota in Aretina, seu montis Politiani Juris visitandi 9. Martii 1596. coram Rubeo, & in Taraconensi jurisdictionis de Tutela 5. Junii 1593. coram Millino, & in Constantiensi jurisdictionis 18. Maji 1611. coram Ottembergo. Unde non esse Monasteria, & Ecclesias Regularium loca plenè exempta, etiam ratione sui, sed solum ratione personarum, dilucidè statuat Ugolin. *de censur. tab. 1. cap. 9. §. 3.* Suar. 3. *par. tom. 5. de censur. disp. 5. sect. 4. num. 10.* Coninch. *disp. 13. de censur. dub. 7. num. 63.* Salas *disp. 14. de legib. sect. 6. num. 85.* Alter *de censur. disp. 5. lib. 3. cap. 5.* Filiuc. *tract. 11. cap. 5. quæ. 9. num. 149.* Merol. *tom. 2. theol. mor. disp. 4. cap. 6. num. 489.* Cochier. *de Jurisd. ordin. in exempt. par. 2. quæ. 45. n. 2.* & seq. Palaus *par. 1. op. mor. tract. 3. disp. 1. punct. 24.* §. 5. *nu. 30.* asserentes, quod communis usus ita videtur accipere exemptionem Monasteriorum, & Ecclesiarum Regularium. Patetque ex eo, quod Episcopus exercere potest aliquos actus jurisdictionis in Ecclesiis Regularium. Potest enim in illis colligere baldachinum. Ergo etiam poterit Parochus peragere officium super cadavere sui parochiani defuncti in Ecclesia Regularium, quæ ratione sui non est exempta.

Et hæc sententia fulcitur ex declarationibus Congre- 24 gationis super Episcopis & Regularibus in una Brixien. 18. Junii 1591. & in Nicoteren. 4. Junii 1615. quatenus declaravit, quod Parochus teneatur usque ad januam Ecclesie Regularium funus ducere, & prosequi, non autem inquit, quod non possit ingredi, ac officium peragere si velit. Et in una Barnabitarum 20. Martii 1604. S. Rituum Congregatio censuit, Parochum defuncti facere debere officium in Ecclesiis Clericorum Regularium Urbis, & præsertim Barnabitarum.

Verum quia Regulares suis quibusdam privilegiis hanc 25 sententiam elidunt; idcirco statuo, id Parochis licere cum hac tamen limitatione, dummodò in Ecclesia Regularium

- rium cum Cruce, superpelliceo, & stola ingreſſi, nullo officium ſuper cadavere peragant. Ita ſtatuenti fiducia præbent declarationes, expreſſæ S. Congreg. ſuper Episcop. & Regul. in hunc tenorem.
- 26 In Cathacen. 8. Maji 1595. Parochi, ſi velint, poſſint exequiſ aſſiſtere, etiam in Eccleſiis Regularium, dummodo non faciunt officium, nec præterdant præcedentiam.
- 27 In Firmana 29. Novembris 1641. Parochi occasione funnerum poſſunt ingredi Eccleſias Regularium cum ſuperpelliceo, & ſtola dummodo officium ſuper cadavere peragant ipſi Regularis, niſi aſſeſſet concordia, vel conſuetudo immemorabilis in contrarium.
- 28 In una Gallopolitana 20. Novembr. 1601. E' ſtato altre volte dichiarato da queſta S. Congreg. che i Parochi poſſino intervenire alle ſepulture de' morti, che ſi portano alle Chieſe de' Regulari, e poſſino arrivare inſino alla Chieſa, ed entrandovi aſſiſtervi ſenza far coſa alcuna. E coſi ordini, che ſi faccia trà i Frati di S. Don. egli altri Regulari, e coſeſti Curati.
- 29 In Cervien. Cardin. Bevilaquæ 26. Junii 1615. E' ſtato altre volte dichiarato da queſta S. Congreg. che i Parochi poſſino intervenire alle ſepulture de' morti, che ſi portano alle Chieſe de' Regulari, ma che dopo arrivati alla Chieſa, ed entrati in eſſa, i Regulari facciano l'ufficio ſenza che i Parochi, ancorchè preſenti, s' intromettino in coſa alcuna. Queſti Illuſtr. &c. mi hanno ordinato di ſcrivere a V. S. Illuſtr. di far oſſervare quanto dalla S. Congregazione è ſtato più volte riſolto.
- 30 In Gravinen. 22. Januarii 1616. E' ſtato più volte dichiarato da queſta S. Congreg. che i Parochi poſſino intervenire alle ſepulture de' morti, che ſi portano alle Chieſe de' Regulari, ma che dopo arrivati alla Chieſa ovvero entrati in eſſa, i Regulari facciano l'ufficio ſenza che i Parochi, ancorchè preſenti, s' intromettino in coſa alcuna.
- 31 In Ravennaten. 28. & 31. Auguſti 1615. Parochus ſi ſit in quaſi poſſeſſione faciendi officium ſupra defunſtos ſue parochiæ, etiam ſi ſepellantur extra Parochiam in quacunque Eccleſia Civitatis, ſive Regularium, ſive ſecularium, vel Abbatialium, manutenendus eſt.
- 32 In Caſinen. Abbati Montis Caſini. Dalle ſue, che la P. V. mi ha mandato con avvertire, accioche non ſucceda altro ſcandalo trà i Frati, e il Clero ſecolare ſimile all' occorſo a' 27. Luglio paſſato con dar ordine, che nella preſente Chieſa de' Frati, e altre di quaſivoglia Ordine in occasione di ſepellire i morti, debbano far l'ufficio ſopra il corpo i meſeſimi Regulari aſſiſtendo il Clero, officiando gli altri, ſenza voler guidare, o governare l'ufficio, poiche è ſtato altre volte dichiarato dalle Signorie loro Illuſtr. che ſebbene la cura de' corpi, e di ſepellirli, e coſi anche di cominciare l'ufficio ſpetti al Parocho, nondimeno giunto il Cadavere alla Chieſa de' Regulari ad eſſi tocca proſeguire l'ufficio, eccettuato però il caſo, ſe vi fuſſe conſuetudine preſcritta a favore del Clero ſecolare da oſſervarſi inviolabilmente, 20. Settembre 1594.
- 33 In una Montipeluſii 15. Novembris 1580. Il Clero ſecolare può far l'ufficio ſopra i morti nelle Chieſe de' Regulari, ſe coſi è conſuetudine antiſſima.
- 34 Et 16. Auguſti 1560. Altrimente il corpo morto mentre è fuori della Chieſa tocca al Curato del defonto in tutto, &c. ma giunto il cadavere dentro alla Chieſa de' Regulari, ad eſſi ſpetta far l'ufficio ſebbene il Parocho volendo può entrare.
- 35 In Neritonenſi 16. Maji 1588. Ed i Regulari non Parochi della Parochia del defonto non debbono far l'ufficio ſopra i morti, che non ſi portano a ſepellire nelle lor Chieſe, nè in Caſa, nè per ſtrada, ma ſolo dentro la propria Chieſa.
- 36 In Nicoterenſi 5. Julii 1615. Parochi defunctorum in Regularium Eccleſiis humanorum corpora uſque ad eandem Eccleſias aſſociare, ac etiam in illis permanere poſſunt, abſque tamen eo, quod in officio decantando ullatenus ſe intromittant, niſi contraria aſſit conſuetudo.
- 37 In Turritana 24. Novembris 1617. Clerus ſecularis, poſtquam Chriſti fidelium cadavera in fratrum Religioſorum Eccleſiis ſepelienda aſſociaverit, in eiſdem Eccleſiis ſuper hujusmodi cadaveribus officium defunctorum cum ſtola, & pluviali psalmos, reſponſoria, aliæque preces, vel orationes recitare, aut psallere non poteſt, ſed ab ipſis Fratribus duntaxat hæc omnia peragenda ſunt.
- 38 Et in Cremonen. 9. & 16. Auguſti, ac 6. Septembr. 1604 & 1. Julii 1606. & 31. Julii 1646. cenſuit, licere Capitulis, quoties defunctorum funera ad Eccleſias quaſcunque, etiam Regularium, comittantur, ingredi Eccleſiam, atque in illa ſuper ipſo corpore psalmum Miſerere, vel De profundis, cum verſiculo, reſponſorio, & oratione ſuper defunſto, ſine tamen ſtola, & pluviali recitare, vel decantare, ac demum in una Placentina Menſe Junio, & ſub 9. Novembris 1663. ubi luculentiffimè ſic cenſuit, Pa-

rochis in aſſociatione, ſive occasione aſſociationis cadaverum licere ingredi Eccleſiam Regularium etiam cum ſtola, & ſuperpelliceo, dummodo Eccleſiam ingreſſi nullo ſuper cadavere officium peragant. Idem cenſuit re maturè diſcuſſa, & quibuſcunque in contrarium non obſtantibus in eadem Placentina die 7. Decemb. 1688.

Idiolum cenſuit S. Rituum Congreg. in una Eugubina 12. Maji, & 5. Julii 1613. & in Placentina, & Licien. 23. Maji 1619. & in Catanien. Civitatis Platæ 12. Octobris ejuſdem anni, ac tæpè alibi. Unde fallum eſt, quod aſſerit Paſqualigus, & alii, quod iſtæ declarationes ſint intelligendæ de ingreſſu abſque propria cruce, ſuperpelliceo, & ſtola. Nam contrarium maniſeſtiſſimè avincunt. Deinde quis unquam Parochis interdixerat ingreſſum in Eccleſiam Regularium ſine ſuperpelliceo, & ſtola itaut illam ingreſſi poſſint; unde fuerint neceſſariæ tot declarationes Sac. Congregationum.

Et quamvis Regularis pro ſe extorſerint ſub involucri verborum decretum a S. Congregatione ſuper Episcopis, ſub die 27. Novembr. 1671. ne Parochis liceat in aſſociatione ſive occasione aſſociationis cadaverum ingredi Eccleſias Regularium, ſed teneri dimittere eadem cadavera ad janua Eccleſiarum &c. Attamen propoſito dubio in eadem S. Congregatione, An parochus aſſocianti ut ſupra, liceat ingredi Eccleſias Regularium cum ſtola, & Cruce, eadem S. Congregatio diſtulit reſolutionem ſub die 22. Junii 1675. Cumque idem dubium a Regularibus in Congregatione S. Rituum, vel ſcitè proponeretur, eadem S. Congreg. ſub die 13. Julii 1675. diſtulit etiam reſolutionem. Quod quidem idem eſſe videtur, ac nihil eſſe ad d. dubium reſpondendum, atque adeo quod Parochis liceat ingreſſi in dictas Eccleſias cum ſtola, & Cruce, prout ſuperius probatum eſt. Declaratio verò S. Congregat. ſuper Episcopis ad favorem Caſinenſium edita in Placentina ſub die 18. Decembris 1661. confirmata a Clemente X. 18. Jan. 1672. fuit revocata a dicta S. Congregatione, & contrarium reſolutum, ut liquet in eadem caſa inter Parochos, & Monachos Caſinenſes ſuperius adducta.

Nec obſtat unicum fundamentum primæ ſententiæ. 40 Nam ſtola ſine ſuo exercitio non eſt ſignum præcipuum jurisdictionis, ſed veſtis Sacerdotalis, c. Eccleſiastica, d. 23. & ut docet D. Th. 3. p. q. ſupplement. ar. 7. in corp. eſt habitus proprius Sacerdotis, & eſt veluti forma totius ornatus ſacerdotalis ſiquidem ipſum determinat, ut ſit proprius ipſius. Quæ & orarium appellatur in Concil. Brac. 1. cap. 27. cujus meminit S. Ambroſius aliiſque Patres apud Durant. de rit. Eccleſ. lib. 2. cap. 9. nu. 13. ubi Rab. Maurus lib. 3. de inſtit. Cler. cap. 19. hæc habet: Quintum quoque eſt, quod Oratorium dicitur, licet hoc quidam ſtolam vocent. Hoc enim genere veſtis ſolummodo ſeis perſonis uti eſt conſeſſum, quibus prædicandi officium delegatum. Bene etiam oratoribus Chriſti orarium habere convenit, & ipſi ſedulè ad verbi miniſterium cohortentur, & plebs ipſi commiſſa judicium ſalutare conſpicens ad meditationem legis concurrere ſerventiùs admonetur. Juvat & hanc ſententiam Conc. Tolet. 4. c. 59. c. Unum orarium d. 25. Amalar. Fort. lib. 32. c. 20. Synodus Laodicens. c. 22. & 23. c. Non oportet, & ſeq. d. 22. S. Greg. Nazianz. or. 1. Conc. Aurel. c. 22. c. Monacho 27. q. 1. & in Concil. Moguntiac. ſub Carolo Magno c. 2. item in Trullano, quod ſub ſextæ ſynodi nomine circumfertur, c. Nullus 21. q. 4. & in Conc. Tribur. apud Burchard. lib. 6. cap. 10. c. ut præſbyteri 17. q. 4. Sed quibus nam niſi Parochis mandatum eſt oves ſuas verbi divini prædicatione paſcere ex Concil. Trident. ſeſ. 23. c. 1. de reform. ac alibi. Ergo cum ingrediuntur Eccleſiam Regularium cum ſtola utuntur habitu ipſis conceſſo, præcipuè occasione proceſſionum, in quibus ſemper in uſu fuit mos deferendi orarium, ut oſtendit Fortunatus Piſtavenſis in vit. S. Marcelli Episc. Paris. Itaque Parochus ingreſſus Eccleſias Regularium cum ſuperpelliceo & ſtola, utitur habitu ſuo, & quia in illis nullum peragit officium ſuper cadavere cum uſu ſtolæ, nullam exercet jurisdictionem, ſed puram aſſiſtentiam cum ſuo habitu. Jurisdictionis enim eſt propter uſum, ut tradit Sot. de juſt. & jur. lib. 4. qu. 4. art. 4. & Valq. lib. 1. contr. illuſtr. c. 29. num. 3. Hinc eſt, quod etiam Parochus regularis ingreſſus Eccleſiam Clericorum ſecularium cum ſtola occasione funnerum. Quare, tamen ſolus ingreſſus cum ſtola in Eccleſiam eſſet actus jurisdictionis, eſſet reciprocus.

Neque Crucis delatio, ut de Cruce Archiepiscopis in diœceſi exempta ſine benedictione, quod ſcilicet ejus delatio ſine benedictione non ſit actus jurisdictionis, erant Doctores in Clem. Archiepiscopo, de privil. in 6. ubi Anchar. n. 6. Imol. n. 4. & 10. Card. in princ. n. 5. & in §. ſimili modo n. 6. & in §. ſi tamen n. 1. Vitalin. n. 20. 53. & 58. Coechier. de jurisd. in exemp. p. 2. q. 45. num. 4. & ſeqq. Gratian. diſcept. 467. per tot. præcipuè num. 25. Quæ rant.

- rant. in sum. Bullar. v. Archiepiscopus nu. 28. ac Rot. in Ba-
ren. jurisdictionis 15. Maji 1609. coram Sacrato, & apud
Buratt. dec. 321. n. 7. Et quemadmodum licet ipsis Regu-
laribus ingredi alienam Parochiam cum Cruce ad le-
vanda funera, delictentia tamen Parochi, cum aliquin
illis non liceret, ut alibi probavimus; ita enim licere
debet Parochis, & Clero sæculari ingredi cum Cruce
in Ecclesias Regularium. Quinimodò, si licet ingredi
cum stola, multò magis licebit ingredi cum Cruce.
Stola enim est verum ac magis licebit ingredi jurisdic-
tionis.
- 42 Decreta verò S. Congregationis tam Rituum, quam
super Episcopis, & Regularibus, quæ videntur esse con-
traria nil aliud decernunt, nisi quod Parochus non teneatur
neve possit ingredi cum stola, Cruce, & superpelliceo
Ecclesiam Regularium, ibique etiam officium peragere su-
per cadavere defuncti, non verò quod nequeat ingredi, si
velit, cum eadem stola, Cruce, & superpelliceo, dum-
modò officium non peragat.
- 43 Minus obstat assertum privilegium Eugenii IV. pro
Casinensibus, Sixti IV. pro Prædicatoribus, & alia si qua
sint. Nam sunt restricta ad actus jurisdictionis civilis,
& criminalis, & ad officiorum celebrationem, quam Pa-
rochi in Ecclesiis Regularium ingressi exercere non præ-
tendunt ex declarationibus adductis. Et tamquam odio-
sa, passivam recipiunt interpretationem a juris disposi-
tione, & ex inviolabili observantia.
- 44 Pariter neque obstat decis. 260. apud Posth. de manu-
rent. Nam & si dicat num. 2. quod dum cadavera defun-
ctorum sepeliuntur in Ecclesiis Regularium Parochus
non possit intra dictam Ecclesiam se intromittere, id tam-
en procedit quoad intromissionem in ordine ad exer-
cendum actus funerales, non autem, ut non possit Eccle-
siam ingredi, dummodò nullum actum in illa exer-
ceat, ut prosequitur eadem decisio, ibi: nec aliquos actus
exercere. Quod consonat cum declarationibus relatis, quæ
omniò in hac re attendendæ sunt, non autem hæc
decisio Rotalis, loquens sub involucro verborum. De-
cisio verò 552. par. 5. tom. 2. rec. sub num. 24. & seqq. ad-
mittit, quod officium celebrari debeat per Presbyteros
Ecclesiarum, non autem per Parochos. Quod ultro con-
cedimus.
- 45 Denique non obstat asserta sententia Auditoris Cam-
eræ, quia non est inter easdem partes, neque in eisdem
diocesis, quapropter non afficit omnes Parochos in
ea non nominatos, neque citatos, Rot. in Calaguri-
tana præminentiarum 6. Februarii 1665. coram Otta-
lora. Eoque minus nocere potest, quia data fuit con-
tra Parochum prætendentem, non solum ingredi Eccle-
siam Regularium, sed ibi etiam defuncti officium cele-
brare, & idèò dici nequit illam emanasse super eadem
causa.
- 46 Quod verò ad præcedentiam in Ecclesia, sic scripsit
Sac. Congregatio super Episcopis Episcopo Alexandrino,
E' dispiaciuto a questi miei Signori Illustrissimi lo scandalo
nato tra colesi Canonici Regolari di S. Maria, e Preti rego-
lari di San Siro per causa della precedenza de' Funera-
li. E per provvedere hanno risolto ch' io scriva a V. S.
che fino a tanto non si ordinerà altro in contrario, ella ordi-
ni per commissione della Sacra Congregazione, che quan-
do i due Curati delle Chiese predette vanno insieme a mor-
ti, stiano tutti e due dietro alla processione con le stole al
pari, e quanto al tenere la mano dritta, la ceda il Ca-
nonico regolare al Prete regolare nella Parochiale di S.
Siro, e faccia il simile il Prete all'altro in quella di S.
Maria, die 9. Januarii 1592.
- 47 Ad secundum, quod attinet, dicendum est, posse Pa-
rochos officium peragere. Constat ex adductis resolutio-
nibus Sacrarum Congregationum, in quibus præserva-
tur hujuscemodi memorabilis. Idque jure, meritoque,
nam habet vim tituli, ac privilegii, cap. super quibus-
dam, §. propterea, de verb. signif. Gabr. tit. de præscript. con-
clus. 1. num. 1. & 2. Caputaq. decis. 355. par. 2. Pegn. decis.
103. num. 3. Et probata processione, seu quasi, est con-
cedenda manutentio ex cumulatis per Posth. de manu-
rent. num. 31. cum seqq. & in hac specie Gratian. discept. 402.
a num. 1. Garz. de benef. par. 3. cap. 2. num. 190. Rot. coram
Seraph. decis. 585. & declaravit S. Rituum Congre-
gatio 10. Martii 1597. & alibi sæpissimè.
- 48 Hinc non obstant assertæ declarationes, quod offi-
cium super cadaveribus spectet ad Regulares in eorum
Ecclesiis, non autem ad Sacerdotes sæculares. Quoniam
ex illis non censetur derogatum consuetudini immemo-
rabili, Rota in Salamantina Jurisdictionis 23. Octobris
1579. & 27. Junii 1582. coram Seraphino. Nam habet
vim legis, in casibus præcipuè reservatis, Gabr. ubi su-
pra concl. 1. cum seqq. & pro illius derogatione requiritur
expressa mentio, quæ non continetur sub revoca-
- tione consuetudinis sub quacunque dictione verbali fa-
cta, Covarr. lib. 3. var. c. 13. n. 5. Garz. de benef. p. 3. art. 2.
n. 154. præsertim in hac materia funerali, in qua valdè
attenditur consuetudo, etiam quoad personas, Glossa in
Clem. Dudum, §. Verùm, v. Integrum de sepult.
- Neque obstat, quod iidem Regulares habeant liberam
sepulturam ex d. Clem. Dudum. Quia hæc facultas con-
sistit, ut possint recipere omnes, qui elegerint in eo-
rum Ecclesiis sepulturam, non autem tollitur ex ea jus
aliis debitum de jure communi, vel de consuetudine,
Glos. in d. Clem. loc. cit. cum valdè sint privilegiati Regu-
lares habendo jus funerandi, quo antea carebant, quia
non habent populum, Host. inc. 1. de Sepul. Quod verò
attinet ad Constitutionem Pii V. 190. ex qua Regulari-
bus dabatur facultas levandi corpora defunctorum abs-
que interventu alicujus, illa fuit redacta ad terminos
S. Concilii Trident. a Gregorio XIII. Constit. 15. a quo
etiam fuit revocatum Mare magnum, ut ipsi vocant,
quæ revocatio confirmata fuit a Clemente VIII. Ideo-
que S. Congregatio in ejusmodi controversiis sub die 12.
Januarii 1604. statuit, ut tam Parochi & Presbyteri,
quam Regulares pietate christiana unanimiter officia de-
functis præstent, ut ex decreto impresso apud Gratian.
d. discept. 492. n. 45.
- Ad 3. Videtur dicendum, quod decreta Sacrarum Con-
gregationum pro Regularibus procedant, & loquantur
contra Parochos, vel etiam contra Canonicos Collegia-
tæ, & fortè contra Canonicos Cathedralis tanquam sin-
gulos, non autem tanquam capitulariter congregatos,
neque Capitulum repræsentantes, & constituentes u-
num ac idem corpus cum Episcopo. Atque idèò quem-
admodum interveniente Episcopo, debetur illi præce-
dentia, ita etiam Capitulo, quamvis in Ecclesiis alio-
rum, ut rectè Felin. in cap. Cum non liceat nu. 2. de rescript.
quem cæteris sequuntur, congesti a Gratian. discept. 111.
num. 11. cum seqq. & Rota dec. 87. num. 8. p. 5. recent. post
Tambur. de jur. Abb. tom. 3. decis. 113. Quod autem Capi-
tulum Cathedralis præcedat omnes inferiores, etiam
Prælatos, vel Capitula etiam in eorum propriis Eccle-
siis, firmavit Rot. in Apurien. seu Civitaten. præcedentiæ
28. Novembris 1659. coram Meltio, & in terminis fu-
neralium fuit resolutum in Parmensi a S. Congregatione
super Episcopis sub anno 1655. & sequenti.
- Fundatur id in ratione jurisdictionis, ac reverentiæ,
quæ etiam per Regulares, atque exemptos debetur E-
piscopo, & per consequens etiam Capitulo, tanquam
constituenti cum eo unum Corpus, & illum repræsen-
tanti, ut benè d. decis. 91. part. 5. recent. num. 14. & 15.
ubi de concursu Capituli Cathedralis in propria Eccle-
sia Canonicorum Regularium, omnimodam exemptio-
nem habentium.
- Et quidem sicuti potest Episcopus cum suis Canoni-
cis exequias Principis solemniter celebrare in Ecclesia
Regularium, quia in omnibus Ecclesiis suæ diocesis,
etiam Regularium, & exemptis potest divina solemniter
peragere cum assistentia Canonicorum Cathedralis,
ibique baldachinum, ac sedem erigere, in quo casu Ca-
nonici præcedunt Regulares, ut per Barbof. in sum. A-
post. dec. v. Episcopus, collect. 292. num. 2. & collect. 53. num.
1. v. Baldachinum. Ita quoque interveniente Capitulo
Cathedralis capitulariter, nedum quia Episcopum repræ-
sentat, ac unum corpus cum eo constituit, sed etiam
quia ipsam Capitulum aliquam habere dicitur jurisdic-
tionem, & præminentiam in Ecclesiis Regularium, &
in Regulares, vel ratione participationis, quam habet
cum Episcopo in Ecclesiastica administratione, vel ratio-
ne jurisdictionis habitualis ab ipso exercendæ, Sede
Episcopali vacante, vel Episcopo absente.
- Neque obstat, quod Regulares sint exempti. Tum quia
etiam hodie in multis casibus ex decretis S. Concilii Tri-
dentini, & ex Constitutionibus Apostolicis Episcopus,
vel Capitulum, Sede vacante, habet jurisdictionem in
Regulares, quos casus plenè enumerat Barbof. de Episc.
alleg. 105. Tum etiam, quia, stante antiqua Regularium
subjectione, si ab eis non debetur obedientia, de-
betur tamen reverentia, ut in d. decis. 181. p. 5. rec.
num. 15. Quod in Parochis, & in Canonicis Collegia-
tarum considerari nequit.
- At nihilominus contra censendum est. Siquidem
decreta prohibentia Clero sæculari, ne officium faciat
super defunctis in Ecclesiis Regularium, speciatim etiam
loquuntur de Capitulo, & Clero Cathedralis,
ut præter jam adducta sic fuisse resolutum cum Capi-
tulo Andrien. scribit Barbof. de potest. Paroch. part. 2.
cap. 16. num. 80. & 82. utrobique in fin. & ratio ipsa
sic decernendi æquè militat respectu Cleri Collegiata-
rum, ac respectu Cathedralium. Ea enim tota con-
sistit in eo, quod Ecclesiæ Regulares sunt exemptæ, ut

opportune advertit Tambur. *de jur. Abb. tom. 1. disput. 15. quæst. 18. & Cesp. exempt. Reg. dub. 219. num. 25.* Hæc autem communis est omnibus Clericis tam Collegiatarum, quam Cathedralium.

55 Neque urget similitudo præcedentiæ. Quia differt a jure funerandi. Præcedentia enim supponit concurrunt exemptorum, & non exemptorum, jus verò funerandi in Ecclesiis Regularium præcisè excludit Presbyteros sæculares.

56 Minus urget, quod quemadmodum si Episcopus interveniret, posset ipse facere officium, ita potest Clerus Cathedralis, qui participat de honore, & præcedentia Episcopi. Pernegò enim suppositum. Neque enim ipse Episcopus in Ecclesiis Regularium potest se ingerere, quando jus celebrandi divina ad eos pertinet, ut in simili observat Cesp. *loc. alleg. dub. 222. num. 2. & de Episcopo volente prædicare in Ecclesiis Regularium exemptis annotat Peyrin. de privil. Minim. tom. 1. const. 26. Leon. X. §. 25. num. 47.* Deinde non rectè inferitur a præcedentia, & honore, qui debetur Episcopo, ad Capitulum. Quia Regulares debent reverentiam Episcopi ob dignitatem Episcopalem, cum sint loco Apostolorum, ut ex Constitutione Leonis X. refert Cesp. *dub. 320. n. 1.* Quæ qualitas nullo pacto est communicabilis, aut inest Capitulo.

57 Itaque probanda est etiam per Clerum Cathedralis consuetudo immemorabilis, & donec probetur, servanda sunt decreta, ut expressè in illis sancitur. Cæterum multi etiam tenent, immemorabilem in hisce casibus non suffragari, sed quacunque consuetudine non obstante, jus faciendi funera spectare ad Regulares, iique sunt Tambur. *de jur. Abb. d. to. 1. disp. 15. quæst. 18.* Cesp. *dub. 219. n. 25. in fin. & Barbof. de Paroch. part. 3. c. 26. n. 82.* Sed pravè, cum sit contra virtutem immemorabilis, & expressa decreta Sacrarum Congregationum.

58 Cujus quidem immemorabilis vigore etiam contra Ecclesiam parochialem Regularium allegari potest privilegium Apostolicum exercendi in aliena Parochia, & in loco exempto jura parochialia, *cap. cuncta per mundum 9. quæst. 3. Clem. 1. juncta Glossa in v. privilegia, ibique Abb. sub num. 32. & Vital. sub num. 54. de privil. Rot. dec. 667. num. 4. p. 1. & dec. 11. num. 2. cum binis seq. ac dec. 614. n. 1. & 2. p. 3. rec.*

59 Secundò, quia pro acquirendo, seu conservando hoc jure præminentiarum in funeribus, & aliis functionibus parochialibus in Ecclesiis Regularium, sufficit sola quadragenaria; quia hujusmodi consuetudini jus non resistit, sed assistit, cum tota diœcesis sit Parochia Ecclesiæ Cathedralis, ac propterea in illa omnes parochiani aliarum Ecclesiarum Sacramenta percipere possunt, *cap. 3. cum Glossa v. foris veniunt, ibique Abb. in ultima Glossa, de offic. Archipr. quæ pro acquirendo hujusmodi jure funerum suffragatur, cap. extransmissa extr. de præscript. & cap. constitutus, de relig. dom. & cap. cum inter, extr. de verb. ac rer. signif. Abb. in d. Clem. 1. sub n. 33. in fin. ibique Vitalin. n. 74. de privil.*

60 Tertio, quia cum jus parochiale effet ab initio apud Episcopum, & ejus Ecclesiam Cathedralis ante divisionem Parochiarum, tam in habitu & potentia, quam in exercitio, & hodie etiam in potentia existat, ex dicta immemorabili possessione præsumitur, & allegari potest, vel Episcopum in distributione parochialium hoc jus suæ Cathedralis, ejusque Capitulo præservasse, vel illi hoc jus concessisse, quod facere potest; cum ratione jurium parochialium possit Episcopus in sua diœcesi quicquid potest Papa in universo mundo, Vitalin. *in d. Clem. 1. sub num. 31. 32. ac 33. & sub num. 94. de privil.*

61 Quarto, quia in hujusmodi præminentis attenditur consuetudo, licet aliàs de jure alter præcedere deberet, ac repugnaret juris communi dispositioni, ut per Bald. *in cap. cum olim de consuet. ac alios sæpè diximus, & firmavit Rota dec. 4. in fin. de elect. in nov. & dec. 335. num. 8. & dec. 716. num. 18. decif. 964. num. 1. Præsertim si sit centenaria, & immemorabilis, quæ etiam sufficeret, si esset quadragenaria, & per tempus quadraginta annorum observat, Purpur. *in l. 1. n. 200. ff. de offic. ejus. Barbat. conf. 5. n. 2. Rot. dec. 410. n. 1. & coram Seraph.**

62 Nec relevat, quod cum in facultativis non currat præscriptio, non potuerit ex dictis actibus continuatis per tempus immemorabile acquiri Capitulo jus interessendi in Ecclesiis Regularium contra illorum voluntatem, ac ipsis invitis. Tum quia cum dictis Regularibus competeret facultas prohibendi, ne Capitulum funeribus suarum Ecclesiarum interesset, ac præminentiam haberet per modum juris notoria, non est facultativa, sed illi per consuetudinem contrariam præscribitur, Rot. *dec. 11. num. 9. par. 2. recent.* Tum etiam quia cum actus facti concernant exercitium actus jurisdictionalis in eo-

rum Ecclesiis exemptis, qui sine coactione fieri tanto tempore non potuerunt, ac fuerint longissimo tempore quadraginta annorum continuati, & facultas prohibendi, ne Capitulum Cathedralis in funeribus in suis Ecclesiis faciendis competat Regularibus ratione privilegii, illis ab Episcopis, ac Sede Apostolica concessis, illis præscribi potuit, & contra eisdem Regulares immemorabilis præscriptio concurrat, quia ex jure privativo, & ex multiplicatis actibus factis cum exercitio jurisdictionis excluditur præscriptio, quod fuerint facti vigore facultatis, Rota *dec. 217. num. 2. coram Seraph. dec. 1. num. 3. de caus. pos. & prop. coram Cæs. de Graf. dec. 397. num. 3. par. 2. rec.*

Quod absolute procedit in hoc casu. Quia sicuti si Episcopus interesset funeribus, deberet præcedere omnibus etiam in Ecclesiis Regularium. Quia jura funeralia spectant ad jus parochiale, quod residet penes Episcopum, Gratian. *discept. 208. nu. 71. & 74. cum seq. ita etiam præcedentia debetur Capitulo Cathedralis; Quia eadem reverentia, quæ ab inferioribus Clericis, ac Regularibus debetur Episcopo, debetur etiam ejus capitulo Cathedralis, quod cum eo facit unum corpus etiam in funeribus in aliena Parochia celebratis, ut in specie tradit Felin. *in cap. cum non liceat num. 2. ibique Abb. num. 2. extr. de præscript. At hanc rationem refellimus supra.**

Neque obstat Gratian & Rub. *d. discept. 298.* Quia non loquuntur in immemorabili consuetudine, immò excipiunt quadragenariam. Fundantur enim in supposito, quod Parochi in funeribus sint cæteris præferendi, quia in illis sunt Vicegerentes Episcoporum, & quod in materia facultativa non cadit præscriptio.

Quæ quidem in jure non suffiunt. Quia cum tota diœcesis sit Episcopi Parochia, & illi debeatur in quacunque Ecclesia inferiori præcedentia, & volens possit funeribus interesse, ita etiam debetur capitulo Cathedralis, illum representanti ex Felino superius allegato. Et quia ex immemorabili resultat præscriptio, quod hoc jus suo capitulo in erectione parochialium reservaverit, & facultas excluditur cum ratione tituli, & ex juris dispositione possit Episcopus ab initio hæc jura suæ Cathedrali reservare, quod excludit materiam facultativam, ut in puncto, quod possit præscribi jus funerandi, etiam quoad præminentiam contra Episcopum, cui tamquam capiti debetur, & sic multò magis contra Parochum, Capitulo tamquam membro Episcopi subiectum, tradit idem Abb. *in d. c. cum non liceat sub num. 17. extr. de præscript.*

CONSULTATIO XLIX.

1 An Regulares ad funus accedentes convenire debeant in Ecclesiam Parochialem cum aliis pariter accessuris, & inde omnes unà cum Parocho ad domum defuncti efferendi processionaliter procedere?

2 An distributio candelarum occasione funeris inter clericum secularem, & regularem debeat esse æqualis?

AD primam dubitationem quod attinet respondeo, 1. A seclusa legitima consuetudine, omnes convenire debere in Ecclesiam parochialem. Quia, qui est magis dignus, trahit minus dignum, ut alibi diximus. Parochus autem in funeribus, & exercitio curæ animarum est magis dignus. Nam gerit vices Episcopi, qui dicitur Rector Parochialis *cap. Bonæ rei 12. quæst. 2. & cap. Ad Apostolicam, de donat. Boer. de auct. magn. consil. in addit. num. 16. Germon. de indult. Cardinal. §. Ad beneficia num. 45. ac proinde præfertur omnibus in cura animarum. Ergo debet etiam præferri in loco, in quem Regulares, omnesve alii convenire debent occasione funeris ejus parochiani. Quia subrogato debetur idem honor, ac subroganti in actibus, in quibus illum representat. Deinde ille debet præferri in loco, qui ibidem plus jurisdictionis habet, ut docet Flam. Rub. *conf. 15. num. 131. vol. 2. At Parochus plus jurisdictionis habet. Nam ob jurisdictionem, quam Parochus habet in sua parochia, non potest funus levare sine illius licentia, & antequam dicat subvenite, Imol. in Clem. Dudum num. 6. de sepult. Card. §. hujusmodi in fin. Oldr. conf. 82. num. 2.**

Cujus rei si quis desiderat declarationes Sacrarum Congregationum, novam præter alias innumeras, nunc præbeo. In Placentina die 16. Decembris 1661. Sacra Congregatio Emin. S. R. E. Cardinalium, negotiis, & Consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, attentis narratis, reque, auditis partibus, Em. Pallooto referente, mature discussa, & examinata, censuit, declaravit, & decrevit quoad primum, Monachos hujusmodi accedentes ad funeralia defunctorum convenire debere in Ecclesiam Parochialem.

lem defuncti cum aliis pariter accessuris, & inde omnes una cum Parocho ad domum defuncti efferendi ritualiter procedere.

In Vignevanen. 13. Novembris 1600. Sacra. &c. Regulares vocati ad sepeliendos mortuos etiam in sua propria Ecclesia, debent accedere ad Ecclesias Parochiales, ex quibus cadavera amoveantur, & inde cum Clero seculari discedere, non autem expectare extra januam Ecclesie, & aliis se postea associari. In Senogallien. 26. Augusti 1616. Sacra &c. censuit, Regulares, cum alicui funeri convocari contigerit, debere ad Parochialem Ecclesiam accedere, & exinde cum Parocho ad domum, ex qua cadaver extrahendum est, se conferre. Casu autem, quo dictum cadaver in aliqua Ecclesia deponi contingat, in eandem Ecclesiam, ubi depositum erit, convenire debent.

Idem quoque censuit eadem S. Congreg. super Episcop. five S. Rituum Congregatio in una Bononien. 9. Decemb. 1617. Sacra, &c. censuit, vocatos omnes ad funus debere convenire in Parochialem Ecclesiam defuncti, & in Tropien. 8. Febr. 1631. & in Thelesina 12. Febr. 1633. Sacra, &c. Regulares, vel alii funus comitantes non permittantur expectare per viam, neque ad domum defuncti, sed tantum in Ecclesia parochiali, non obstante contraria consuetudine expectandi per vias, vel ad domum defuncti. Quod, si concurrat legitima consuetudo conveniendi in aliam Ecclesiam observanda est, ex S. Congregatione Concilii, quæ die 6. Januarii 1649. censuit: Regulares, quando vocantur ad associanda defunctorum cadavera, teneri accedere ad parochialem Ecclesiam, aut, concurrente legitima consuetudine ad aliam Ecclesiam. Sed nullo modo posse per viam expectare, aut in domum defunctorum convenire, non obstante contrario usu allegato.

Immo non obstante, quod non interesset Clerus, sed solus Parochus ex declarationibus S. Congregationis super Episcopis sub die 23. Martii 1646. & 29. Maji 1648. & 28. Aprilis 1651. quæ etiam in una Neritonien. 16. Maji 1588. declaravit in hoc attendi debere consuetudinem, ut Clerus conveniat quo solet convenire, & ubi non adest consuetudo in Ecclesiam parochialem.

Et S. Rituum Congreg. in Limana 15. Decembris 1632. censuit, Regulares vocatos ad funus convenire debere in Parochialem, aut in aliam Ecclesiam juxta loci consuetudinem & in Bononien. 2. Junii 1620. aut ubi Clerus congregari consuevit.

Absolutis verò exequiis Regulares rectè, si velint, ad suos Conventus redire possunt, neque tenentur comitari Capitulum ad Cathedralam, vel ad Collegiatam, neque Parochum ad suam parochialem ex dicta S. Congregatione super Episc. in Andrien. 20. Januarii 1657.

Quoniam cum in hoc attendi debeat decus actionis, attento maximè locorum situ, cum possit contingere, quod Ecclesie parochiales multum distent ab utriusque Cleri Ecclesiis, & non nisi cum maximo incommodo in parochialem conveniri queat, aliæque plures ratione urgere possint, meritò potuit consuetudine introduci, ut totus Clerus conveniat in Ecclesiam, saltem proximam ædibus defuncti, vel in aliam. Quo etiam respexit Rituale Romanum in rubr. de exeq. ubi de exequiar. ord. ita disponit: *Constituto tempore, quo corpus ad Ecclesiam deferendum est, convocetur Clerus, & alii, qui funeri interesse debent, & in parochialem, vel in aliam Ecclesiam juxta loci consuetudinem, ordine conveniant.* Quod ut inviolatè omnes observent, Paulus V. in Bulla prælibato Rituali præmissa, hortatur, hoc est mandat, ut observent. Nam hortari plus est, quàm monere. Id enim quoddam quasi imperium habet, l. *Jubemus, C. ad leg. Jul. repetund.* At *Monere* æquipollet verbo *mando*, sicut æquipollet verbo *Rogo*, quod aliquid minus videtur importare, ut l. *si servimur, ff. de neg. gest. & in c. Rogo 11. quest. 3.* ubi id notat Glof. v. *Rogo*, Butr. inc. *Nam concupiscentium in sin. de const. Imol. ibid. n. 8. Sylvest. v. Præceptum q. 2. Suar. lib. 3. de legib. c. 15. n. 7.* Quod magis locum habet in præsentia, quia Pontifex dicit, ut illud inviolatè omnes observent, quæ verba expriment ejus enixam voluntatem, quod fiat, quod hortatur. Præsertim, quia præmisit Pontifex suam dispositionem regulativam rituum Ecclesiasticorum, tanquam de materia omninò necessaria, ut constat ex proæmio. Et ad manutenendam hanc suam regulam inducit dictam exhortationem. Et proinde oportet quod eodem modo servari valeat, quo disposuit. Certum est autem, quod obligat ad servandum quod disposuit, & proinde id etiam, quod hortatur, cum hoc sit necessarium ad manutenendam ejus dispositionem.

Ad secundam verò dubitationem respondeo, distributionem candelarum quoad differentiam quantitatis pendere ab arbitrio hæredum, aut aliorum distribui mandantium. Ita enim censuit S. Congregatio super Episcopis, & Regularibus in d. Placentina die 16. Decembris 1661. Et die 5. Maji 1617. ubi declaravit, hæredes

defunctorum posse vocare numerum Sacerdotum, sibi bene vitium, & ceram pro libitu dare.

Ratio decidendi inde manifesta est, quod unusquisque rei suæ liberrimum usum habet, l. *in re mandata, C. mand.* Adeo uti etiam possit abuti, textus egregius in l. *sed & si lege §. Consuluit, ff. de pet. her.* ibi: *dum re sua se abuti putant, & l. 1. §. & magis, v. prodegit, ff. siquidem in fraudem patroni*, adeo ut etiam prodigo manifesto id liceat quamdiu nondum est ipsi per Judicem bonis interdicitum, ut est communis opinio Doctorum, secundum Alex. & Jal. in l. *is, cui bonis, ff. de verb. oblig.* ubi & Franc. Aret. Nam quod quisque homo sanæ mentis, & legitimæ ætatis voluerit, quod quæ libuerit circa res suas, id utile ei esse, inspecta legis censura, reputatur, quamvis inspecta communi hominum opinione inutile ei sit, §. *Præterea*, cum Glof. *inst. de act. d. §. consuluit, d. §. & magis, & l. Quia autem in princ. & §. 1. ff. que in fraudem cred. cum ibi not. per Glof. & ut lex ait, ipse sibi quoque insidiatus est, significans hominibus licere sibi ipsis insidiari, hoc est ad suum incommodum res suas prodigere, etiam si in consequentiam quale damnum aliis resultet, ut ex dictis legibus, & ex l. *quia poterat, ff. ad Treb. §. sed neque, instit. de aut. tut. & inst. de leg. Fus. can. vol.* ubi notata per Aldobr. *l. non usque adeo ff. si quis a puer fuer. man.* Et quod isthæc omnia superat, dictuque mirabile esse videtur, licet nobis etiam nosmetipsos vendere, §. *fin. institut. de jur. pers. l. si quis filio exheredato, §. irritum, ff. de injur. rup.**

Ex quibus planè colligitur qualis sit vera domini definitio. Est enim naturalis facultas ejus, quod facere libet, nisi quid vi, aut jure prohibeatur. Ita ex l. *libertas, ff. de stat. bom. §. libertas, instit. de jur. pers.* Dominum eam in rebus habere, quid obsecro aliud est, quàm enim liberrimam ad libitumque facultatem habere circa rem suam?

At enim ego puto, arbitrium hujusmodi coercendum esse a decore personarum, loci, temporis, actionis. Si namque hæc cæ quantitas, qualitasque relinqueretur arbitrio distribuentium, vel hæredum, poterit iis, qui minori dignitate constituti sunt distribui major quantitas, & qui in majori minor, Clero regulari cereus; sæculari, qui regulari præfertur, candelula, Quod quidem scandalo, vel saltem indecoro non caret, Quapropter ut evitetur invidia, id est occasio turbarum, quandoquidem stimulus dedit æmula virtus. Nec quemquam jam ferre potest Cæsarne priorem, Pompejive parem, Lucan. *l. 1. cenfeo*, in hac re standum esse consuetudini hæctenus servatæ, vel ceram æqua lance distribuendam. Si tamen ipsi defunctorum hæredes majorem ceræ quantitatem Regularibus donare voluerint, poterunt id facere post publicam functionem; licet in hujusmodi casibus æquabile jus servandum foret, non quod æquet omnes, sic enim non possent Clerici sæculares Regularibus esse digniores, majoresve, sed quod justitiam inter eos, & æqualitatem quamdam proportionabilem, æquitatemque conservet cum decencia temporum, locorum, personarum ad l. *2. C. de pign. fugiendumque indecorum*, cujus duo sunt discrimina, unum excessus, alterum defectus. Ille plus est quàm deceat, hic minus. Id quod præcipuè viri Ecclesiastici in sacris officiis curare debent; nam secundum eorum honestatem crescit, aut minuitur eorum æstimatio, §. *Sed pæna, instit. de injur.*

CONSULTATIO L.

An Regulares possint concordare cum Parochis, ut ii peragant officium in Ecclesiis regularibus super cadavere defuncti parochiani? Et quo pacto concordia probetur?

Affirmativè. Ita censuit Sac. Congregatio super Episcopis in Firmana anno 1606. quæ hujusmodi concordiam confirmavit, & anno 1642. declaravit, Regulares teneri ad observantiam dictæ concordie. Siquidem concordia fieri potest super iis omnibus, quæ possunt in controversiam deduci, Gregor. *decis. 140. num. 4.* & facta parit exceptionem litis finitæ, & impedit alterius litis ingressum, idem Greg. *decis. 354. num. 1. & 2.* sicuti & post concordiam inter personas Ecclesiasticas initam non licet amplius allegare contrariam dispositionem levis præscriptionis, nec privilegii, sed omninò pacta conventa observanda sunt per textum in *cap. 1. de transact.*

Porrò ad hoc, ut Clerus sæcularis, & regularis validè possint inire contractus, præcipuè transactionis, requiritur copulativè interventus Prioris, & Capituli legitime congregati in loco solito, & quod interveniat, nedum major, & sanior pars, sed etiam quod nullus contradicat, si extranactione remittatur jus clarum competens ipsi Capitulo,

tulo, ut per plures decisiones firmatum fuit in Burg. præminentiarum p. 3. rec. dec. 623, num. 1. & p. 3. dec. 328. num. 1. & seq.

3 Hujusmodi autem concordia probatur per scripturam, vel saltem per legitimum numerum testium formiter examinatorum juxta textum *l. in exercendis, Cod. de fid. instr.* aliisque relatis firmat Rot. dec. 133, num. 7. p. 5. recent. Item satis superque probatur ex illius tenore in ejus confirmatione inserto, ut in puncto concordia, est decisio Seraph. 460, num. 2. & Rot. inter rec. dec. 388, nu. 2. & 3. part. 2. ubi subdit, nulla alia verificatione opus esse. Hinc non est necessarium, quod sit probanda per instrumentum, ut in puncto tradit Angel. de Aret. conf. 20, num. 32, ad 37. & præcipue num. 26. Card. Tusch. lit. C. concl. 351, num. 3. ut propterea etiam ex unico teste, junctis adminiculis, eam probari firmet idem Angel. loc. cit. num. 27. adducens rationem, quod sit materia multum favorabilis, quia imponit finem controversiæ.

4 Unde certum est, eam probari, quando concurrunt non solum testes nullum habentes in ea commodum, sed etiam tenor ipsius concordia insertus in confirmatione, qui solus ex se sufficit, etiamsi sola substantia, non autem integer tenor insertus fuisset, sicuti firmant decif. 338, n. 3. & 339, n. 4. ad med. p. 2. recent. & egregie decif. 226, nu. 2. p. 7. recent. non quidem ob clausulam ex certa scientia, sed quia præsumitur, Principem se informasse de veritate materia insertæ, ut bene declarat d. decif. 226, num. 21. & comprobatur d. decif. 338, num. 2. par. 2. recent. Nec mirum, quia scientia certa Principis non oritur ex adjunctione clausulæ ex certa scientia, sed ab insertione tenoris, vel substantiæ. Et propterea confirmationem cum clausula ex certa scientia, non inserto tenore, vel substantia, certam scientiam non operari, dixit Rot. apud Seraph. decif. 981, num. 2. & contra sola insertio substantiæ, vel tenoris certam scientiam inducit absque eo, quod adjiciatur clausula præfata, ut per Lott. de re benef. q. 25, n. 88. lib. 1. & alleg. dec. 338, n. 2. & 226, nu. 22, p. 7. rec. Quinimò folius substantiæ insertio importat, ut confirmatio dicatur concessa ex certa scientia Lotter. loc. cit. d. q. 25, num. 88. cum seqq. Rot. dec. 192, n. 3. p. 1. rec.

5 Item quando in confirmatione concurrat supplicatio utriusque partis, qua nulla major probatio, *l. cum precum, C. de liber. caus.* Burat. decif. 300, num. 6. Nec relevat, quod dicatur supplicationem potuisse a Parochis, vel a Clero sæculari fraudulenter porrigi, etiam nomine Regularium. Nam fraus non præsumitur, & supplicatio temper præsumitur correcta vel a supplicante, vel de ejus ordine, Put. decif. 171, nu. 1. lib. 3. in nov. Quæ sanè supplicatio, dum concurrat observantia subsequuta, inducit etiam novum utriusque partis consensum, Rot. dec. 218, n. 15, par. 7. recent. & solatribuit robur, ac fidem scripturæ, quantumvis informi, Buratt. dec. 857, num. 5. Add. ad Gregor. decif. 459, lit. B. ubi ampliatur etiam si constet de observantia aliquorum capitum tantummodò, Caputaq. dec. 234, num. 3. par. 1. ubi firmat etiam in copia copiarum.

6 Hincque tollitur objectum, quod sola supplicatio non probet consensum ejus, cujus nomine correcta apparet. Nam hæc conclusio procedit, dum alia adminicula non concurrunt, secus autem si concurrant, sicuti declarat Seraph. decif. 560, num. 1. & 2. ut si concurrat favor Regularium in plerisque aliis capitulis concordatis, Buratt. *ibid.* num. 2. necnon stylus S. Congregationis super Episcopis, & Regularibus de confirmando præjudicialia Religionibus, nisi consultis Procuratoribus generalibus in Curia residentibus. Tum & maximè continuata observantia, & quidem longæva, supra triginta annos, quæ apta est inducere novum consensum juxta superius allegata.

7 Neque subsistit, quod observatio debeat esse præscripta. Nam contrarium firmant Caval. decif. 427, nu. 2. & seq. Rot. dec. 14, n. 4. & 5, p. 7. rec. Menoch. conf. 1144, nu. 85. & seq. Verùm in materia tam levi longè minores probationes sufficere debent. Ac proinde quadragenaria requiritur solum, cum agitur de fundando intentionem in præscriptione, non autem si fundatur in scriptura, quæ impugnat ex defectu consensus; hoc enim secundo casu sufficit observantia aliquot annorum tantummodò, ut per Seraph. d. decif. 460, n. 8. in fin. ibi: *plures anni inter confirmationem, & litem motam.* Et in fortioribus ad effectum adhibendi fidem est decif. 36, num. 1. post Pacif. de Salv. quibus ad stipulatur Menoch. d. conf. 1144, num. 65. & seqq. ubi etiam annotavit observantiam differre a præscriptione, hancque eandem differentiam agnovit Rot. apud Caval. d. decif. 427, nu. 2. & 3. ubi propterea in suo casu admittit observantiam annorum decem, quæ quidem satis est, ut per Rot. d. decif. 14, num.

4. & 5. p. 7. recent. ubi quod sufficit aliquando ita fuisse observatum per duos, vel tres actus.

Et in hoc casu confirmationis Apostolicæ, vel Sac. Congregationis super Episcopis & Regularibus non obstat, quod iidem Regulares non potuerunt contrahere absque licentia Provincialis, vel Generalis. Quoniam dum concurrat confirmatio Superioris, aliud non requiritur, quia Superioris autoritas cessare facit illam inferioris, ut in fortioribus, nempe de alienatione facta per monasterium etiam cum expressa reservatione consensus Capituli generalis, Præsidentis, & Diffinitorum dixit Rot. apud Seraph. decif. 1027, nu. 6. cum duobus seqq. & iterum decif. 1080, num. 6. ubi quod confirmatio Apostolica facit, ne requirantur aliæ solemnitates.

Præterea probatur ex loco, in quo reperitur. Receptissima quippe Doctorum sententia est, quod hujusmodi scripturæ habentur pro authenticis, recipiuntque fidem a loco, quando in loco ipso nulla recipitur scriptura, quæ prius non fuerit examinata & reperta legalis, & authentica, ne aperiatur via fraudibus per suppositionem scripturæ non veræ, ut rectè scribunt Felin. in cap. *Ad audiendam* 12, num. 11. & 15, de rescrip. Cravet. de antiq. temp. p. 1. nu. 2. pest. med. Gratian. discept. 582. & 859, num. 30. Scac. de judic. lib. 2. c. 11, n. 779. & seq. ac sæpius firmavit Rot. apud Verrall. dec. 42, lib. 1. & dec. 430, lib. 2. in cor. & coram Andr. dec. 88, n. 6.

Dum igitur adest concordia, non oportet disputare, an suffragetur Parochis, ac Clero sæculari sola consuetudo, licet dum est consuetudo immemorabilis illam suffragari, & nunquam exclusa consuetudine in genere censeretur exclusam immemorabilem, tanquam maximè privilegiatam in puncto funeralium contra Regulares plenè respondit Gratian. discept. 492. per tot. & signanter num. 5. cum tribus seqq. & sub num. 17. cum seqq. respondet ad Constitutionem Pii V. a Regularibus allegari solitam, illumque sequitur Barbof. de Paroch. cap. 26, num. 82. in fin. quamvis ibidem ex sententia Sac. Rituum Congregationis teneat sufficere, allegare immemorabilem, nisi probetur; & consuetudinem etiam in genere salvavit Sacra Congregatio Rituum in declaratione relata ab ipso Barbof. in collect. Bullar. fol. mihi 531. in fin. vers. *Parochi defunctorum*, & donec illa probetur, manutenendos esse sæculares contra Regulares in possessione, in qua reperiuntur, resolvit eadem Sacra Rituum Congregatio in causa relata in d. collect. Bullar. v. *Parochus in principio*. Qua de re nos alibi. Itaque rectè ait Senatus in *l. sine ingenua*, ff. ad Sac. Conc. Tertullian. *Quæ judicata, transacta, finitave sunt, rata mancant.* Quod ita intelligendum inquit Ulpian. ibi: *ut judicata accipere debeamus ab eo, cui judicandi jus fuit; transacta scilicet bona fide, ut valeat transactio; finita vel consensu, vel longo silentio sopita.*

CONSULTATIO LI.

An Canonici, & Præbendati, qui utuntur almutio, possint illud deferre, dum utriusque singuli invitantur ad assignandum funera, atque adeo præcedere Parochis? Et quid si sub sua Cruce conveniant ad funera etiam cum Parochis juxta formam statuti Synodalis?

Respondeo ad primum negativè. Primò, quia Parochus præcedit Canonico, saltem uti singulis, cum cura sit dignior Canonico, arg. cap. *cum in illis, de præb.* Joan. de Sylv. de benef. quest. 61, num. 2. Molan. tractat. de Canon. lib. 2. cap. 12. Repugnat autem juri, ac honestati, quod Parochus in officio suo, sacerdotali habitu indutus, alios sequatur, qui funeri extra suum officium, & sic ut privati intereant. Nam minor præferretur majori, Abbas conf. 21, num. 4. lib. 1. Roch. de Curt. in tract. de consuet. num. 100. Decian. conf. 21, num. 69. lib. 1. quos post alios refert, ac sequitur Menoch. conf. 902, num. 79. & 81. ac tradit Tob. Non. conf. 72, nu. 7. Fab. de Ann. conf. 40, num. 21. Maltrill. lib. 41. cap. 14, num. 1. & censuit S. Rituum Congregatio in Nullius 12. Maji 1612.

Secundò, quia uti singuli non erigunt propriam Crucem, & ideo non incedunt collegialiter, nec faciunt Capitulum, collegium, vel universitatem, sed tantum in actione funerali pro ministris, ac servis Ecclesiæ reputantur, Rot. apud Caval. decif. 57, num. 1. & 4. Barbof. de Canon. & dignit. c. 37, num. 17.

Non obstat privilegium deferendi almutium. Quia cum in eo dicatur, quod possint illud deferre quando incedunt ut singuli, id recipit passivam interpretationem a jure communi, cui non derogat, ut respondit Rot. d. decif. 57, num. 6. coram Caval.

Atque ita semel ac iterum censuit S. Congregatio super Episcop.

Episcop. & Regular. in Placentina funerum, nempe, *Sacra &c. attentis narratis, ac sæpius auditis partibus Eminentissimo Franciotti iterum referente, toto negotio diligenter, & mature discusso, censuit, memoratum cadaver spectare ad Ecclesiam Parochialem SS. Faustini, & Jovita, & eadem propterea esse restituendum, necnon Præbendarios posse uti almutio in casibus quando incedunt collegialiter una cum Capitulo 2. Maji 1659.*

4 *Sacra &c. attentis narratis, & causa ad relationem Eminentiss. Franciotti iterum proposita, & examinata, censuit, declaravit, & decrevit, Præbendaris superscriptis licere tantum deferre almutia, in iis casibus, quando incedunt collegialiter cum capitulo, 10. Novembris 1662.*

5 Ad 2. Non videtur posse denegari ejusmodi delatio almutii. Constat enim Episcoporum in Synodo statuta condere posse, quæ vim legis habeant inter ejus subditos, *cap. ut animarum, d. constit. in 6. ubi Glof. Statuto notat, ea esse perpetua, Sperellus dec. 14. num. 21. p. 1. & in materia funerum Rot. in Barchinonen. Statuti decis. 107. p. 7. recent. ubi sub num. 16. quod hujusmodi statuta, tanquam continentia eximium misericordiarum opus, dicuntur dirigere humanas actiones ad æternam felicitatem: Habentque locum, etiam si continerent aliquod præjudicium personarum inferiorum; sufficit enim statuentes moveri ex rationabili causa, prout hic, ad effectum solemnium ducendi funera, ut statutum teneat, & in præjudicium aliorum, ut bene Jaf. in l. omnes populi, num. 13. ff. de just. & jur. Rota apud Seraph. dec. 107. num. 8. & in his terminis d. decis. 107. n. 18. & 20. p. 7. recent.*

6 Neque obstat, quod præbendarii, quando incedunt sine Capitulo, non debeant deferre almutia, ea ratione, quia sine Capitulo dicuntur incedere uti singuli, non autem collegialiter, & uti universi, cum alii Clerici, præter Canonicos. Collegium non constituunt, ad textum in *cap. dilecta*, ubi Abb. de *exces. Præl.* & fuit sæpius resolutum a Rot. dec. 112. num. 1. & 4. p. 7. rec. Nam id procederet, nisi adesset statutum concedens, ut præbendarii ad funera conveniant cum almutiis sub sua Cruce. Non enim negatur præbendariis, quin possint in aliquem actum convenire, uti universi, quando ad hoc habent jus aliquod speciale, vel consuetudinem juxta doctrinam Holt. in *summ. de exces. Præl. §. 1. Rip. respons. 12. num. 13. de rescript.* quos in terminis sequitur Rota decis. 136. num. 3. p. 6. recent. Cumque in hunc actum pietatis conveniant ex dispositione juris synodalis, & auctoritate Superioris, faciunt collegium, quicquid sit quoad alios actus, in quibus non habent jus conveniendi, ut plenissimè probant Cald. *conf. 6. n. 2. & per tot. de his, quæ fiunt a Præl. sine conf. cap.*

7 Quod facilius admittendum est, accedente diuturna observatione, ex qua præsumitur, quod hæc Constitutio synodalis fuerit a Sede Apostolica confirmata, ut per Rot. apud Seraph. *decis. 507. n. 3. & in recent. d. decis. 107. n. 14. p. 7.* Et quia confert ad majorem funerum solemnitatem, & sic ad augmentum pietatis, atque Religionis, cujus in omnibus prima est causa, *l. sunt persone in fin. ff. de relig. & sumpt. funer.* Et hac etiam causa præcedentia debetur Parocho per ea, quæ alibi diximus.

CONSULTATIO LII.

Cuinam competat præcedentia in funeribus inter Parochum proprium defuncti, & Capitulum Cathedralis, vel Collegiatæ in locis, ubi non est Cathedralis?

1 **C**ompetere Parocho prolixè ac eruditè firmat Grat. tom. 2. *discept. for. cap. 298.* cum Theodosio Rubeo, cujus responsum adducit, & Barbof. in *Pastoral. alleg. 78. num. 38.* ac referunt ita decisum a Rota Romana in una Calaguritana præminentiarum de Victoria die 16. Novembris 1592. Idque probant pluribus rationibus, ut apud ipsos videre est.

2 Et quidem attentata discrepantia decretorum haud facile est, hanc controversiam resolvere. Videntur enim pro Parocho stare decreta antiqua Sac. Rituum Congregationis, nominatim in Nucernina die 24. Octobris 1609. & in Prænestina die 13. Junii 1619. ac Rituale Romanum *tit. de exeq. §. Exequiarum Ordo in fine.* Pro Cathedrali verò ac Collegiatæ videntur stare decreta recentiora cum opinione Rotæ apud Seraph. *dec. 1445.* & adducta per Barbof. *de offic. Paroch. c. 9. per tot.*

3 Verùm in hac re, quoad præcedentiam in ordine ad locum nobiliorem servanda est consuetudo, ita quidem, ut Parochus semper retineat sua jurisdictionalia, in quibus præferendus est Capitulo, sive Cathedrali, sive Collegiali. Sub terminis hujus distinctionis hoc dubium resolvit Sac. Rituum Congregatio in una Olfienfi die 18. Aprilis 1607. quæ ita se habet. *Sacra, &c. Et quando contigit associare fu-*

nus alicujus defuncti ad aliquam Ecclesiam parochialem, in quam simul Capitulum Ecclesie Collegiatæ cum Parochis aliarum Ecclesiarum disti loci conveniunt, præcedentiam dandam esse Archiepiscopo, & Canonicis Ecclesie Collegiatæ, etiam supra proprium Parochum, cui tamen jus faciendi officium in propria Ecclesia reservetur.

Et in alia Prænestina, *Sacra, &c. Præcedentiam semper & ubique competere Archiepiscopo, & Canonicis Ecclesie Collegiatæ supra prædictum Parochum, & in asportandis funeribus defunctorum proprie Parochie. Jus tamen faciendi officium in propria Ecclesia ipsi Parocho reservatur.*

Idipsum disertè firmatum fuit a dicta S. Congregatione die 14. Maji 1643. nempe, *in associatione funerum, salva legitima loci consuetudine, deberi præcedentiam Capitulo Collegiatæ supra Parochum, etiam proprium defuncti, sine tamen præjudicio in reliquis jurium, & præminentiarum eidem Parocho de jure, vel de consuetudine competentium.*

Etenim pro Canonicis Cathedralis, & Collegiatæ rationes illustrissimæ sunt, quas vide apud Felin. in *c. cum liceat mit. de præscript. Genuens. in prax. cap. 61. num. 12. & Manriq. de præcedent. quæst. 24. num. 2. & q. 32. num. 25. & præcipuè quoad Canonicos Cathedralis extant sequentes declarationes. Canonici Cathedralis præcedere debent Parochum, etiam in funeribus, non autem alii. Inter Canonicos autem præcedentia datur Archiepiscopo, si solam deferat. S. Rituum Congr. in Viterbien. 25. Junii 1611. In Nullius 12. Maji 1612. & in Prænestina Cavarum 14. Augusti 1618. Vide Mancinum in *pr. visit. infirm. tit. de præced. dub. 9. & 12.**

CONSULTATIO LIII.

An liceat facere Octavas pro defunctis, præcipuè inter Octavam omnium Sanctorum, sine speciali Indulto Sedis Apostolicæ?

Videtur respondendum licere. Ratio autem est, quia nullo jure id prohibetur, alioquin diminueretur cultus divinus, cujus augmentum jus desiderat, *cap. ex parte, de constit. Caputaq. dec. 215. num. 6. lib. 3. Gabr. conf. 183. num. 3. lib. 2. maximè in suffragium animarum defunctorum, pro quibus semper orat Ecclesia, c. visum, ubi Archidiaconus & alii de consecr. d. 1. & observant Amalar de ord. Anthiph. c. 65. Isidor. de Eccles. offic. lib. 1. c. 15. & hanc opinionem firmavit Rota in Romana commemorationis defunctorum 3. Junii 1665. coram Otalora, & iterum 9. Junii 1666. coram eodem.*

At verò tenendum est, non licere. Primò. Quoniam octava omnium Sanctorum ponitur inter majores, ac proinde non possunt absque particulari privilegio celebrari infra dictam octavam Missæ pro defunctis. Instituere enim, ac celebrare octavas ultra præscriptas a Sacris Canonibus, Constitutionibus Apostolicis, Missali, ac Rituali Romano nemini est permittum sine auctoritate Pontificis, Gavant. in *rubr. Breviar. sect. 3. c. 8. num. 1. Quart. ad rubr. Missal. p. 1. tit. 2. dub. 1.* Secundò, quia id clare prohibent rubricæ generales Missalis *c. 5. n. 2. in fin. & tradunt Barbof. in sum. Apostol. dec. collect. 478. n. 5. ac Lezan. in sum. v. Missa n. 46.*

Hiscæ rationibus satisfacere conatur Rota locis allegatis. Et ad primam respondet, illam non urgere: Quia nullo jure reperitur prohibitum dicere Missas pro defunctis, nisi infra octavam Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, Hebdomadæ majoris, Feriæ quartæ Cinerum, & Vigiliarum Nativitatis Domini, & Pentecostes, ut in specie respondet Barbof. *de offic. & potest. Paroch. par. 1. cap. 2. num. 28. & in sum. Apostol. dec. collect. 478. nu. 5. & utrobique recenset decretum Sac. Congregationis Rituum emanatum sub die 23. Augusti 1626.*

Ad secundam respondet, quod octava omnium Sanctorum non est de prohibitis, & prohibitio restringitur ad superius expressas, & illas solum tanquam de majoribus, & primæ Classis enumerant Pasqualig. *de Sacrif. Miss. quæst. 281. de Miss. defunct. & rubr. Missal. general. §. 5. tit. de Miss. defunct. num. 2. in fin.* cui omninò standum est, Reverendiss. Fagnan. in *cap. Cum creatura num. 29. & seqq. de celebrat. Missar.*

Verùm hæc responsiones sunt extra rem: Non enim negatur, quod in octava omnium Sanctorum dici non possint Missæ privatæ pro defunctis, nec quod non applicentur pro illis suffragia; sed quod possit celebrari octava pro defunctis: Nam privatæ non continent illam publicam, & solemnem commemorationem defunctorum, quam continet octava solemnis. Etenim juxta rubricas generales Missæ Conventualis debet convenire cum officio, ut desumitur ex *d. cap. Cum creatura, de celebr. Miss. ac tradunt Garz. in sum.*

sum. tract. 3. diff. 3. dub. 3. num. 17. Peyrin. tom. 3. de privi- leg. in addit. ad const. Pyribi cap. 1. num. 20. Gavant. in rubr. Mis. p. 1. tit. 4. lit. P. Niger. in addit. ad Ruiz. ad præfat. quæst. 6. & alii communiter. Quia est pars officii divini. Rubricæ autem mandant fieri officium de octava omnium Sanctorum. Quare eo ipso quod a Rubricis demandatur celebrari octava omnium Sanctorum, necessario sequitur suum contradictorium, nempe esse prohibitam octavam defunctorum, sicuti alibi sibi contradicendo firmant dictæ decisiones, dum ajunt, quod instituere, ac celebrare octavam ultra præscriptas a Rubricis nemini est permissum sine autoritate Papæ, prout aliàs expressè permissum est in octavis enumeratis. Stante enim resistentia Sacrorum Rituum non est necessarium, quod expressè id prohibeatur, per textum in cap. Dilecta, de excess. Prælat. & probat Bald. in l. 1. num. 1. Cod. quæ res vend. non poss. Rectè igitur constitutum est id non licere sine Sedis Apostolicæ privilegio. Et ita dissentiendo a Rota, censuit, ac declaravit Sac. Rituum Congregatio in dicta Romana, cujus decretum est hujusmodi.

6 *Sacra Rituum Congregatio ad instantiam Monachorum Camaldulensium S. Gregorii de Urbe declaravit, nemini licere facere octavas pro defunctis, præsertim intra Octavam omnium Sanctorum sine speciali indulto S. Sedis Apostolicæ, neque intuitu alicujus altaris privilegiati in aliqua Ecclesia licere exponere tabellam super januam ipsius Ecclesiæ cum inscriptione: Indulgentia perpetua per li morti: sed tantùm super ipso altari privilegiato consuetis verbis: Altare privilegiatum pro defunctis. Et perpetua utraque parte plene informante, non licuisse, neque licere censuit S. Mariæ super Rotundam, quacunque consuetudine in contrarium non obstante, ac die 13. Augusti 1667.*

7 *Hinc fit, quod si aliqua Ecclesia haberet privilegium celebrandi cum octava commemorationem defunctorum, a Summo Pontifice concessum, poterit vigore hujus privilegii prohibere aliis Ecclesiis, ne eandem octavam celebrent. Nam quod alicui conceditur per privilegium, sine illo fieri non potest, l. jus singulares 15. ff. de legibus Bald. conf. 382. num. 7. lib. 5. Ac præcipuè ex eo, quod si permitteretur aliis Ecclesiis eandem Octavam celebrare, oriretur æmulatio, & scandalum, quæ sunt evitanda. Quapropter piè, ac prudenter sanè Clemens Octavus in sua Constitutione 114. noluit, quod erigerentur plures Confraternitates ejusdem nominis, & erectas annullavit, antiquiorem præservando. Quod Paulus V. confirmavit, & non ampliavit in sua Constitutione 21. Sic etiam prohibentur erectiones novarum Ecclesiarum, ne aliis præexistentibus interatur præjudicium, ut dixit Rota coram Seraph. dec. 847. num. 1. cum seqq. & in Januen. privilegiorum 28. Junii 1649. §. quoniam est advertendum, coram Cardinali Corrado. Sic quoque pro PP. Basilianis contra PP. Benedictinos, prætendentes deferre eundem habitum cum cuculla plicata, jam præoccupatum censuit eadem Sac. Rituum Congregatio in Salamantina cucullæ, non obstantè pendentia causæ in Sacra Rota, quæ ipsa, quoque in Bononia. fabricationis filarum sub signo Campanæ jam præoccupato respondit, non licere aliis mercatoribus illo uti.*

CONSULTATIO LIV.

An Episcopus possit sibi pluvinar, & pannum sternere, & sic orare in Ecclesiis alienæ diocesis, & in iis habere illas præminentias, quæ proprio Episcopo in sua Ecclesia, & diocesi debentur?

1 **A**ffirmandum videtur. Quia hæc præminentia non conceditur ratione jurisdictionis, sed ratione dignitatis, ac proinde dicitur concedi uti Episcopis, significando dignitatem, propter quam conceditur. Præcipuè cum favorabilia sint amplianda.

2 **R**espondeo tamen negativè. Quia hæc sunt de reservatis proprio Episcopo, qui ex administratione, & jurisdictione major, & dignior alieno Episcopo censetur in propria diocesi. Majoritas enim ex administratione, & jurisdictione desumpta hominem digniorem reddit, cum cæteræ qualitates pares sint ex Cruso de præemin. in cap. 1. num. 12. Ista enim strati præminentia in Ecclesiis distinguit proprium ab alieno Episcopo, & radicata dignoscitur non in titulo Episcopali, sed in ipso Episcopatu ratione jurisdictionis actu exercitæ, quæ de sui natura habet dignitatem annexam, sicuti notatur in cap. licet is, de procur. in 6. Unde Episcopus in aliena diocesi unam tantùm retinet dignitatem, nempe Episcopalem, in propria verò diocesi, & in propriis Ecclesiis duplicem. Nam ultra Episcopalem, habet etiam dignitatem jurisdictionis. Quapropter non mirum si Episcopo in

Ecclesiis alienæ diocesis stratum non debeatur, sed tantummodo Episcopo diocetano, qui in sua diocesi habet utramque dignitatem. Duplex enim dignitas plustribuit, quam una sola, Jas. in l. re conjuncti num. 18. de leg. 3. Menoch. conf. 51. num. 31. lib. 1. Tiraquell. de nobil. cap. 5. num. 8. Sic viri Prætorii, quive pro Prætore mittebantur, retinebant lictores, & insignia Imperii usque dum ex Provincia ipsis commissa dicerent, prout ex Dione lib. 53. scribit Hotoman. de Magist. Romana descript. cap. de Proconsul. col. 4.

Et ita sæpè censuit S. Rituum Congreg. præsertim in una Policastren. 21. Augusti 1604. nempe: *Episcopo extra suam diocesis, & in loco, in quo non habet jurisdictionem non conveniunt ea, quæ proprio Episcopo in sua Ecclesia, & diocesi debentur.*

Et in una Jadren. 13. Octobris 1618. *Episcopus in aliena Ecclesia non potest sibi pluvinar, & pannum coloris violacei sternere, & extra suam diocesis non competit illi deseculatio textus Evangelii.*

CONSULTATIO LV.

An, & quo pacto debeatur præcedentia Canonicis Presbyteris, Diaconis, Subdiaconis in Ecclesiis præcipue, in quibus præbendæ non sunt distinctæ, tam in choro, quam in Capitulo, aliisque sessionibus, atque actibus?

Videtur dicendum, quod in Ecclesiis Collegiatis, in quibus præcipuè præbendæ non sunt distinctæ Canonici, qui prævenit in adeptione possessionis debeat posterioribus præcedere in stallo, voce, optione, ac cæteris actibus, & prærogativis, ut post Seraphin. decif. 437. num. 3. & plures alios firmat Barbosa de Canon. & Dignit. cap. 18. num. 12. Quoniam hic honor datur antiquiori Canonico propter ejus majora onera, & servitia. Quod sine dubio videtur procedere in iis Ecclesiis, quibus adest consuetudo, quod Canonici, qui prius fuerint possessionem adepti, præferantur posterioribus, licet sint majores in ordine, ut censuisse Sacram Rituum Congregationem in Hecitanien. 23. Maji 1603. idem refert Barbosa loco citato num. 12. addens hanc consuetudinem attendendam esse ex adductis per Henric. Boic. de Synod. par. 3. sub princ. num. 33. Avendag. de exeq. mand. par. 1. cap. 19. num. 15. & alios, ac declaravit eadem S. Congregatio in Romana S. Mariæ super Rotundam die 16. Decembris 1606. Ea ratione, quod ibi præbendæ non sunt distinctæ, neque Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 12. de reform. loquatur de Ecclesiis Collegiatis, sed de Cathedralibus tantùm. Idemque censuit S. Congreg. Visitationis Apostolicæ in Romana S. Hieronymi Illyricorum anno 1630.

Quamobrem ejusmodi consuetudo dici non potest abusus, neque contra jus clarum, sed potiùs secundum jus, & propterea, etiamsi non probaretur plenè requisita immemorabilis, constat illam esse omninò servandam, etiam in petitorio, & multò magis in possessorio summariissimo, in quo, suspensio petitorio, concedenda est Canonicis inferioribus, in ordine manutentio. Tum quia jus manifestè non resistit, sed potiùs assistit. Tum quia in hac materia præcedentiæ attenditur consuetudo, etiamsi jus resisteret, ut inter Priores Collegiarum, & Canonicos Cathedralis fuit firmatum in Lucana præcedentiæ 24. Januarii 1628. coram Ghislerio, & in Cælaraugultana 28. Aprilis 1634. coram eodem apud Posth. de manut. dec. 229. num. 1. & dec. 584. n. 3. & nos alibi.

Neque obstant declarationes Sac. Rituum Congregationis in contrarium adductæ. Quia loquuntur in Ecclesiis Cathedralibus, ubi præbendæ vel sunt, vel debent de jure esse distinctæ. Immo in Tropiensi, a qua aliæ proveniunt, supponitur distinctio præbendarum, & in hoc tantùm casu improbari consuetudinem quarundam Ecclesiarum, ubi Canonici primò recepti præferuntur Canonicis postea receptis, licet illi posteriores sint majores in ordine, & dignitate.

At nihilominus sit regula generalis. Distinctio Ordinum in materia præminentia potissimum est attendenda per l. 1. & 2. Cod. ut dignit. ordin. serv. lib. 12. l. ut gradatim, de muner. & honor. & tradunt Gloss. §. aliam, institut. de honor. poss. & in l. Quisquis, Cod. de postul. & in cap. Licet 2. d. 45. Lar. de alim. num. 24. & in l. Honor, §. gerendorum, ff. de mun. & hon. Dec. in l. Cum quid num. 7. ff. si certum per. Cassan. in catal. glor. mund. par. 7. confid. 14. 26. 33. 38. & 40. & p. 9. confid. 1. Rodriguez tom. 3. quæst. regul. 37. art. 2. Campanil. in divers. jur. rubr. 12. cap. 12. numer. 1. & seqq. Freccia de subseud. lib. 2. ver. Quis dicatur Dux num. 47. omnium latissimè Gratian. disceptat. 728. num. 16. & 845. num. 3. Rota coram Merlino decif. 639. num. 10. & scribit

bit Eugenius IV. ad Archiepiscopum Cantuariensem, cuius epistolam refert Diana p. 5. tract. 2. resol. 1. & idcirco non interest, an major in ordine receptus sit prius, vel posterius, quia semper ei prælatio competit respectu minoris, Gratian. decis. Marchia num. 1. Gregor. XV. decis. 310. nu. 3. & Seraphin. decis. 1445. num. 3. ac Ricc. in pr. resol. 564. num. 3.

5 Verum in hac re non egemus suffragio regulæ generalis, dum apertissime favet Constitutio Gregorii IX. relata cap. Statuimus, de major. & obed. utpotè quæ id in specie hinc verbis decidit: Statuimus, ut Presbyteri primum locum, Diaconi secundum, Subdiaconi tertium, & sic de reliquis obtineant ordinatim, etiamsi posterius admittantur. Cujus dispositionem perpendit Rota in Romana præcedentiæ cor. Sacrato inter recent. dec. 214. num. 1. p. 4. tom. 2. ubi firmatur de jure, præcedentiam deberi illi, qui est major in ordine, etiamsi aliàs negans illam, esset antiquior in loco, & Verall. dec. 357. p. 2. ubi quod si posterior receptus sit in ordine major, semper debet præcedere priori recepto, si sit in ordine minor, & ita servatur in Collegio Eminentissimorum Cardinalium. Nam Cardinales Diaconi si transferantur ad titulum presbyteralem, præcedunt aliis presbyteris post eos ad Cardinalatum promotis ex Constitutione 48. Clementis VIII.

6 Quod habet locum in omnibus actibus, quibus interfunt ut Canonici, licet sine habitu Canonicali. Nam præfata Constitutio nullum casum particularem determinat, atque adeo videtur indiscriminatim intelligenda tam de actibus, ac sessionibus capitularibus, quam extra Capitulum, cum nimirum eadem subit ratio honestatis, ac justitiæ, ratione cujus minores majoribus obsequium debent, ut adnotavit Glos. in cap. A Subdiacono, v. honorem 93. d. & in hinc præcis terminis est Glossa singularis in d. cap. statuimus, v. servitia: ibi: Alia verò servitia extra divinorum celebrationem facere non tenentur, siquidem non pertinent ad servitia Ecclesiæ; reverentiam tamen minores majoribus exhibere tenentur, ut minor assurgat majori, & cedat ei primum locum in sedendo, & eundo. Atque textus perspicuus in l. 1. ff. de alb. scribend. ibique Doctores, & in cap. 1. de majorat. & obed. ubi Abb. num. 3. can. Episcoporum d. 74. cap. fin. d. 75. Ubi enim datur expressa ratio legis, etiamsi verba deessent, dicitur casus comprehensus, Sperell. dec. 152. num. 2. & ideò eadem dispositio statuenda est in omnibus actibus, l. Illud, ff. ad l. Aquil. Sperell. decis. 59. num. 5. Cum tacite sit provisum omnibus casibus, in quibus eadem ratio militat, idem decis. 84. num. 10.

7 Nulla suffragante consuetudine. Nam esto, quod consuetudo in præcedenti attendatur ex traditis per Baldum in cap. Cum olim num. 1. & 2. de consuetud. Cyriac. contr. 201. num. 171. Mantic. dec. 244. num. 2. Seraph. decis. 404. num. 8. & decis. 116. sub num. 17. & decis. 606. num. 3. p. 4. recent. Etiamsi consuetudo minus dignum præferret digniori, Seraphin. decis. 964. num. 1. omninò videnda, Rota apud Poithum. de manut. decis. 32. num. 6. & seqq. & dec. 63. per tot. & decis. 483. num. 1. & 2. p. 5. recent. tom. 2. Eoque facilius dum non agitur de absoluta præcedentiā, sed de particularibus actibus in particulari loco, quo casu non est indecens minus dignum præferri digniori ex consuetudine, quæ in hac re ex solo decennio inducitur, ut optimè conciliando opiniones inter se pugnantibus firmat Add. ad Gregor. XV. dec. 124. num. 4. sub lit. A. & dec. 330. num. 10. cum concordantibus.

8 Hæc tamen doctrina præcipuè fallit, quando consuetudo est contra jus naturale, & publicum, qualis esset si minor præfesset majori, latè atque egregiè Dec. conf. 1. n. 4. 64. & 70. per textum in cap. est ordo quæst. 1. Præpos. in cap. Consuetudo d. 12. Abb. conf. 21. num. 4. & 5. par. 1. Immo sufficit, quod sit contraria juri Canonico, Cravet. conf. 96. num. 3. Tunc enim corruptela vocanda, Abb. eod. conf. num. 5. & licet esset immemorabilis, tamen uti irrationalis, ac proinde impræscriptibilis non esset attendenda, Gregor. XV. d. dec. 310. num. 5. & 6. & decis. 124. num. 4. Præcipuè autem quando cessat omnis ratio dignitatis, vel officii, ex quibus interdum contrarium sustinetur, ut ad rem distinguendo firmavit Rota in Seguntina præcedentiæ 22. Junii 1609. coram Pamphilio, Seraph. decis. 694. num. 2. Gregor. decis. 124. num. 4. in addit. Et propterea tanquam proveniens ex nulla rationabili causa, dicitur corruptela, Rota in Aëlina bonorum 27. Maji 1637. coram Buccabella, affirmans hujusmodi consuetudinem non vacare vehementi suspitione calumniæ, & sic denegandam esse remissioriam ad ipsam probandam, Mantic. decis. 81. num. 5. & decis. 343. num. 2. par. 1. div. & decis. 220. num. 3. quia probata non relevat, ut in hac specie dixit Rot. dec. 142. num. 6. p. 4. tom. 2. recent.

Tom. III.

Cessatque omnis difficultas cum in hac re tancitum sit, ne hujusmodi consuetudo attendatur, posita præbendarum distinctione in Sacerdotales, Diaconales, & Subdiaconales. Pro quo advertendum est, quod notat Abb. in sæpe laudato cap. Statuimus sub princ. determinationem illius decretalis emanasse occasione consuetudinis, quæ in Ecclesia S. Mariæ Majoris irreperat, ut qui primò recipiebantur, præferrentur etiam majoribus in ordine postea descriptis, atque adeò legem illam derogare etiam huic consuetudini, si quæ adest, censendum est, cum per talem derogationem intelligatur quoque sublata consuetudo futura, ubicunque introducat, ut per eundem Abb. num. 1. §. Item nota, & in puncto Grat. d. dec. 16. num. 7. & 9. Ex quo fit, ut quamvis consuetudo contra legem aliquando non improbanda esset, illa tamen impræscriptibilis sit, & intolerabilis, quæ derogaret legi abroganti consuetudinem, prout in hoc casu ad tradita per Grat. lococitato num. 5. & fusè per Alex. in l. si mihi, §. Tibi, §. ult. ff. de leg. 1.

Hinc D. Hieronymus in cap. legimus d. 93. ubi stultam reprehendit aliquorum Ecclesiasticorum consuetudinem, quia majores præcedere non erubescabant. Nec immeritò: Nam in Ecclesia militanti, quæ instar triumphantis est, non omnes sunt pares in potestate, & officio. Quod minime cognosci posset, si secundum majoritatem, ac minoritatem, honores, & munera non impenderentur, cap. Ad hoc, d. 89. Ideòque irrationabilem omninò existere contrariam consuetudinem latè probat Roch. de Curt. in cap. fin. v. irrationabilis, de consuet. & Eminentiss. Cardinalis Otthob. dec. 4. num. 29. cum seqq. ubi signatè num. 4. sapientissimè asserit, pugnare cum ratione, ac communi ieniu, quod Diaconus præferatur presbytero, nullamque ait suffragari consuetudinem, quæ tanquam irrationabilis corruptela semper a S. Rituum Congregatione reprobatæ est, ut sub num. 36. cum duobus seqq. & sub num. 43. ubi decreta ejusdem S. Congregationis egregiè commendat. Atque hinc est, quod Episcopus licet titularis si simul sit Canonicus, præcedit omnes alios Canonicos, & Dignitates tum quoad stallum, tum quoad functiones cantandi Missas, & alia, ut sæpius decrevit S. Rituum Congregatio, & dum casus occurrit servatur, Romæ in Ragusina 22. Junii 1594.

Cæterum, secluso etiam jure, observantia deberet præscribi spatio quadraginta annorum, ut requirit Gratian. discept. 298. num. 8. Agitur enim de jure alterius tollendo, Felin. in d. cap. Statuimus num. 2. post med. & Rot. in nov. dec. 6. de consuet. Immo cum agatur de actibus facultativis, quales sunt, quod Canonice ex sacerdotali classe patiat inferioribus sibi præferri, non incipit præscriptio, nisi a tempore prohibitionis, ita ut saltem semel in contradictorio judicio fuerit obtentum, Grat. d. discept. 298. num. 9. Surd. conf. 127. num. 23. lib. 1. Dec. ubi supra num. 67. Gregor. XV. dec. 126. num. 5. Simplex enim tollerantia, & officiosa quædam modestia, qualis potuit esse in aliquibus Classis majoris non sufficit ad inducendam consuetudinem contrariam, Cravet. d. conf. 96. num. 6. in fin. Decian. eo conf. 21. num. 78. Et ex actu unius Canonici non inferitur, Dec. conf. 225. num. 2. Gregor. dec. 162. num. 12. Præsertim quando habentur actus contrarii, quamvis unicus actus, non obstantibus mille in contrarium, plenè probe, dictam consuetudinem non extare, Surd. conf. 393. num. 23. & seqq. Greg. dec. 162. num. 9. & seqq. Nec potuerint Canonici antecessores præjudicare suis successoribus, nec præsentibus etiam volentes renunciare, ut in specie, ac prolixè firmat Grat. discept. 208. num. 99. & 84. & seqq. Quod arguit intolerabilem indecentiam, Rota coram Eminentiss. Otthobono dec. 149. nu. 18. Gregor. dec. 441. num. 8. & dec. 44. num. 1. p. 7. recent.

Quod ipsam semper censuit Sacra Congregatio Rituum tam in Ecclesiis Cathedralibus, ac Collegiatis, in quibus præbendæ sunt distinctæ, quam in Collegiatis, in quibus non sunt distinctæ, sicuti liquet ex subjectis declarationibus.

In Albinganen. Canonicos Albinganensis Ecclesiæ, qui prius nullum ordinem sacrum annexum habebant, ex decreto visitationis Episcopi ejusdem Civitatis ordinatorum, & distinctos fuisse in Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos, S. Rituum Congregationi expositum fuit, ac narratum, quod nonnulli ex prædictis Canonicis in diaconali ordine constituti sub prætextu antianitatis præcedentiam super Canonicos presbyteros prætentant, & alii in Ordine subdiaconali eodem prætextu Diaconis præcedere contendunt. Quibus auditis,

Sacra Rituum Congregatio, ut aliàs sæpe, ita etiam nunc declaravit, ordinem in omnibus, maxime autem in Ecclesia, servandum esse, ut qui digniores in ordine sunt, minus dignis præferantur. Et ideò Canonicos Presbyteros Albinganensis

- ganensis Ecclesie Diaconis, & Diaconos Subdiaconis preferendos esse, etiam si Presbyteri Canonicatum post Diaconos, & Diaconi post Subdiaconos obtinuerint, censuit, & declaravit die 6. Septembris 1603.
- 14 In Lunen. Sarzanen. Sacra Rituum Congregatio juxta alias resoluta respondit, ordinem Ecclesiasticæ Hierarchie servandum esse, ut primum, & digniorem locum obtineant Canonici Presbyteri, secundum Diaconi, tertium Subdiaconi, licet Diaconi, vel Subdiaconi ante Canonicos Presbyteros sui Canonicatus possessionem acceperint. Et ita in Cathedrali Lunen. Sarzanen. servari mandavit, non obstante contraria consuetudine, quam ab usum S. Congregatio declaravit die 17. Junii 1606.
- 15 Ac plenissimè in Tropien. In Ecclesia Tropiensi juxta formam Concilii Tridentini præbendas fuisse ab Episcopo distinctas in Presbyterales, Diaconales, & Subdiaconales S. Rituum Congregationi expositum fuit. Et quia in eadem Ecclesia vigeat, & adhuc vigeat consuetudo, ut ille Canonicus tam in Processionibus, quam in Choro ceteris præferatur, qui prius sui Canonicatus possessionem acceperit, qui nulla habita consideratione suæ præbendæ, an sit Presbyteralis, Diaconalis, vel Subdiaconalis, pro parte nonnullorum dictæ Ecclesiæ Canonicorum, qui præbendas Præbyterales obtinent, quæsitum fuit, qui præferendus sit, & digniorem locum tam in Choro, quam in Processionibus obtinere debeat?
- 16 Sacra Rituum Congregatio respondit, ordinem Ecclesiasticæ Hierarchie servandum esse, ut primum, & digniorem locum obtineant Canonici Presbyteri, secundum Diaconi, tertium Subdiaconi, licet Diaconi, vel Subdiaconi ante Canonicos Presbyteros sui Canonicatus possessionem acceperint, non obstante quacunque consuetudine in contrarium, quam ab usum eadem Sac. Rituum Congregatio declaravit die 17. Junii 1606.
- 17 Item in Assisien. Fuit quæsitum, an consuetudo, quæ in Ecclesia Assisien. vigeat, & in qua præbendæ non sunt distinctæ, quod prius admissus in Canonicum, etiam quod non sit Sacerdos, præferatur posteriori, licet Sacerdoti, sit servanda? Et S. Rituum Congregatio mandavit servari decretum aliàs factum die 17. Junii 1606. pro Ecclesia Tropiensi, quando non sunt distinctæ præbendæ die 29. Januarii 1628.
- 18 Ita etiam in Sulmonensi. Episcopus Sulmonensis volens consulere indemnitati Canonicorum suæ Cathedralis supplicavit declarari quid tenendum circa præcedentiam inter Canonicos Sacerdotes, & non Sacerdotes, stante quod in sua Cathedrali non sunt distinctæ præbendæ, videlicet, an Canonicus prius admissus, etiam quod non sit Sacerdos, præferri debeat Canonico Sacerdoti postea admissio? Et S. Rituum Congregatio juxta alias resoluta, respondit, Canonicum non Sacerdotem, licet prius admissum, cedere debere digniorem locum Sacerdoti postea admissio die 19. Novembris 1633.
- 19 Neque aliter in Sutrina. S. Rituum Congreg. censuit, respondendum Antonio Venturino Canonico Cathedralis Sutrinæ juxta alias resoluta, hoc est, præcedentiam deberi Canonico Sacerdoti supra omnes alios Canonicos non Sacerdotes, etiam quod sint prius admissi, non obstante contraria consuetudine, quam aliàs S. Congreg. ab usum esse declaravit die 12. Decembris 1633.
- 20 Expressius in Uritana. Orta differentia inter duos provisos de Canonicatu, alterum Sacerdotem, in minoribus, alterum dumtaxat constitutum, sed cum præveniret tam in expeditione Bullarum, quam etiam in capienda possessione Clericus Sacerdotem, præterens Clericus Sacerdoti præferri in præcedentia, petiitum fuit definiri cuinam ipsorum debeat præcedentia? Et Sac. Rituum Congregatio juxta alias resoluta in facti contingentia in eadem Civitate Uritana respondit, Canonicum Sacerdotem præferendum esse.
- 21 Et in Pisarenfi. Julius Cæsar Cavalca Canonicus Pisarenfis supplicavit, declarari ad ipsum spectare præcedentiam, tanquam Sacerdotem, supra alios Canonicos non Sacerdotes, etiam quod hi possessionem suorum Canonicatum prius acceperint, Et S. Congregatio respondit, præcedentiam hoc casu spectare ad Oratorem Sacerdotem supra alios non Sacerdotes, non obstante anteriori possessione capta per non Sacerdotem.
- 22 Pariter in Ripana. Ubaldo Coratia de Monte Prandone Canonicus, & in Sacerdotio constitutus petiit a Sac. Rituum Congregatione, an sibi competat locus, & præcedentia supra alios Canonicos ejusdem Ecclesiæ, ad Ordines Sacros tamen non promotos, sed de Canonicatu tantum antea provisos? Eadem S. Rituum Congregatio, in hærendo decretis aliàs factis, affirmativè respondit die 17. Novembris 1646.
- 23 Præclare in Theatina. Cum S. Rituum Congregatio aliàs respondisset præcedentiam competere Francisco, Maria Panzæ, ut prius recepto in Ecclesia S. Mariæ de Vasto, Theatinæ Diocesis, & in Ordinibus Sacris constituto supra Vincentium Nardum, qui renuens parere decreto, fuit ab Ordinario suspensus a Divinis, & cum deinde per Breve Apostolicum se ad Presbyteratus Ordinem ante Franciscum Mariam promotum fuisse coram S. Congregatione comprobaverit, institit coram eadem, ut declararet, modò præcedentiam ad se spectare, ut Sacerdotem antiquiorem, & censuras revocare dignaretur, Eminentissimi PP. Sac. Rituum Congregationi præpositi, præcedentiam in Ecclesiasticis functionibus dandam esse Vincentio Nardo, & revocandas esse censuras, mandaverunt die 6. Aprilis 1647.
- 24 Urbis. Circa dubium propositum, an Canonicus Collegiatæ in ordine presbyterali constituto, qui tanquam a principio locum habuit supra Diaconos, debeat cedere locum digniorem Canonicis Diaconis prædictis, si postea ordinentur Presbyteri?
- 25 Sacra Rituum Congregatio respondit, nihil innovandum esse, & illum Canonicum debere præcedere, qui prius tanquam Presbyter præcedentiam habuit, licet Canonici Diaconi postea facti sint Presbyteri; quia attenditur prioritas Ordinis, & non Canonicatus. Et ita declaravit die 3. Augusti 1602.
- 26 Exquisitè in Aesina. Sacra Rituum Congregatio respondit, præbendas diaconales, & subdiaconales in Cathedrali Aesina non potuisse in casu proposito immutari in presbyterales sine auctoritate Sedis Apostolicæ, ac proinde servandas esse literas hujus S. Congregationis usque de anno 1625. emanatas, in quibus præscribitur, præcedentiam dari Canonicis obtinentibus præbendas presbyterales, licet provisos post Canonicos obtinentes præbendas diaconales, & subdiaconales in functionibus, quæ sunt non solum cum vestibus sacris, sed etiam in omnibus aliis actionibus, & functionibus, quæ sunt cum habitu Canonicali. Et ita omnino servari mandavit die 11. Novembris 1641. Quam præcedentiam eadem S. Congreg. extendit etiam ad Coadjutores Canonicorum Presbyterorum 9. Maji 1644.
- 27 Omnium illustrissimè in Romana. Exposuerunt Canonici sacro presbyteratus Ordine decorati Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ ad Martyres de Rotunda nuncupatæ hæctenus intolerabilem irrepsisse ab usum, ut nulla in Ecclesiasticis sessionibus, stationibus, ac possessionibus præterquam auctoritatis adeptæ possessionis præminentiarum ratio habeatur inter Canonicos, qui quidem omnes pari præbenda indiscriminatim gaudent, utpotè præbendarum distinctio ibi non adsit, immò tum conventitia, tum literarum Apostolicarum tenore hucusque per simplices Clericos præbendas ipsas detineri posse patet indultum, quamvis aliquos sacris Ordinibus, ac præsertim regali sacerdotio insignitos esse oporteat, ne solemniter inibi fileant, quæ hujusmodi potestatem exigunt, & careat sacrificio, ara, Sacerdote, ac Ministri. Sacra itaque Rituum Congregatio, quod a Canonicis Clericis pro tempore a die 16. Decembris 1606. qua S. ipsius Congregationis decreto provitum fuit, nihil pro tunc innovari, quid vel minimum relevans exhibitum sit, vel sola consuetudo ab ipsis Clericis, tunc sub litis initium deducta modernis novissimè deducenda obveniat, Sacrorum Canonum dispositioni in hærendo declaravit inter pares præbendas obtinentes hierarchicum Ecclesiæ ordinem inconcussè servandum fore, nullatenus attempta anterioritate possessionis adeptæ, nisi inter æquales ordine, neque tamen consuetudinem illam abrogans, qua alicubi laudabiliter inductum reperitur. Etenim ipsi præbendati ad susceptionem Sacrorum Ordinum nedum alliciuntur, sed suaviter impelluntur, ut qui primò ordinatus gradum Ordinis semel ascenderit ab antiquiori præbendato pari ordine postmodum insignito, ne stallo pellatur, immò jus prælationis semel adeptum nunquam amittat. Itaque Presbyteros Diaconis, Diaconos Subdiaconis, Subdiaconos Clericis præferendos esse, tametsi præbendæ Sacrum Ordinem non desiderent, prout in Collegiata prædicta servari mandavit, quavis etiam immemorabili consuetudine non obstante, quam ab usum vocat die 29. Martii 1659. Unde adverto, quod licet anno 1606. fuerit hæc causa in eadem sacra Congregatione proposita, nihil tamen fuit resolutum, sed tantum dictum, pro nunc nihil esse innovandum, quam deinde dicta die 29. Maji 1659. resolvit. Idem judicio de provisione Visitationis Apostolicæ pro Ecclesia S. Hieronymi Illyricorum.
- 28 In Canonicis verò ejusdem Ordinis attenditur tempus, quo fuerunt provisi de Canonicatu, non autem susceptorum Ordinum S. Congregatio Episcop. & Regular. in Alerien. 8. Augusti 1601. Unde Cardinales Diaconi si transferantur ad titulum presbyteralem, præcedant aliis presbyteris post eos ad Cardinalatum promotis, Clemens VIII. Constit. 48. Sanctissimus.

29 Et inter Canonicos ejusdem Ecclesie tam Cathedralis quam Collegiatae ratione doctoratus, nulla datur precedantia, sed solum ratione dignitatis, ordinis, vel antiquitatis, ut saepius a S. Congregatione decisum testatur Barb. de canon. c. 18. n. 5.

30 Multo magis Canonici Cathedralis Ecclesie, licet non sint Doctores, in Congregationibus, & ubique preferendi sunt Presbyteris non Canonicis, licet sint Doctores, Sacra Rituum Congregatio in Bitutina 6. Januarii 1608. Idem quoque, stante consuetudine, dicendum videtur de Canonicis Collegiatarum respectu aliorum Presbyterorum nisi adesset consuetudo in contrarium Sac. Congreg. Episcop. in Minerchinen. 26. Aprilis 1600.

31 Ex quibus correctum manet decretum S. Congreg. Concilii in Pharenfi 21. Decembris 1570. in quo habebatur, quod Episcopus autoritate decreti Concilii Tridentini sess. 25. c. 19. immutare non debeat consuetudinem immemorabilem contra d. c. statuimus, de major. & obed. ut Canonici Diaconi, & Subdiaconi preferantur Canonicis Presbyteris, sed in hoc servetur sententia S. Congregationis super Episcopos, quae talis est.

Episcopo Regiensi. *Questi Illustrissimi Signori, preso il parere della Congregazione del Concilio, hanno risolto, che quanto all' assignazione degl' Ordini Sacri, che si dee fare alle prebende di cotesta Chiesa secondo la forma del Concilio, intendendo il consiglio de' Canonici, il quale però non è obbligato di seguire, e se per manco travaglio V. S. assegnasse l' ordine presbiterale a quelle prebende, che ora sono possedute da' Canonici Sacerdoti, questo sarà conforme al parere della Congregazione, ma pure, e nelle sacerdotali, e negli Ordini Sacri V. S. facci secondo giudicherà a maggior servizio di Dio. Quanto alla precedenza de' Canonici, ancorche il cap. statuimus, de major. & obed. voglia, che s' attenda la prerogativa degli Ordini Sacri, come si fa anche nel nostro Collegio de' Cardinali, tuttavia, se la consuetudine è in contrario, secondo l' opinione de' Dottori, questa vale. Ma per trovar temperamento buono, si è pensato, come si è fatto ancora altrove per ridurre le cose a termine conveniente, che sarebbe bene, che V. S. facesse un decreto senza pregiudizio de' Canonici viventi, che per l' avvenire s' attenda da quelli, ch' entreranno la prerogativa degli Ordini, che avranno, conforme a' Sacri Canonici. Il Matutino non è bene dirlo la sera, se non in certi pochi giorni particolari, come si fa ordinariamente in tutte le Chiese. E però volendo V. S. in questo dar soddisfazione a cotesti Canonici, potrà permettere, che lo dichino la mattina subito levato il sole, die 11. Maji 1581.*

32 Prædicta verò non procedunt, quando cætera non sunt paria. Unde Prælati subditis, Dignitates Canonicis præferuntur, licet posteriores ordinati, vel recepti. Hinc Sac. Rota indecorum, & indecens esse censuit, quod Canonici Portionariis celebrantibus inferriat pro Diacono, & Subdiacono. Quia major non debet servire minori, apud Farinacium par. 1. decis. 416. Et si portiones sint Dignitatibus perpetuæ unitæ, Dignitates non tenentur ad servitia portionum, fecus si ad vitam, nisi addit sententia per Sedem Apostolicam confirmata ex Sacra Congreg. Concilii.

33 Canonici quoque Ecclesiarum Collegiatarum insignium præferuntur Canonicis Collegiatarum non insignium, licet sint posteriores in erectione, & creati abique ullius præjudicio. Eo enim ipso, quod Ecclesia est effecta insignis, gaudet privilegiis Ecclesiarum insignium, ex S. Congregatione relata per Barbof. in collect. ad cap. Ex transmissa 133. de verb. signif. num. 13. in fin. Cæteris verò paribus attenditur tempus erectionis, Sac. Congreg. Episcop. in Nolana 29. Maji 1601.

34 Quare si Canonici non obtinuerint suum locum in processionibus, aliisque actibus, non incurrerint pœnas contra non accedentes inscriptas. Ita rescriptit S. Congreg. Episcop. in Pharenfi die 28. Aprilis 1574. cujus hæc sunt verba: *Questi Signori, i quali hanno veduto il processo, e gli atti fatti dalla Corte di V. S. contro Monsignor Brumante per la inobbedienza, e contumacia, che si pretendeva contro di lui non essendo venuto alla processione intimatagli per parte di V. S. sono di parere, che non si sia potuto giustamente molestare, essendo le cause, ch' egli allegava dell' impedimento del predicare il giorno seguente, e di non averli determinato luogo conveniente al suo grado, legitime, e ragionevoli di non poter esser astretto ad intervenire alla detta processione. E però hanno risolto, che V. S. debba revocare, & annullare quanto ha fatto contro di lui. E per levar simili disordini, venendo occasione d' atti pubblici, ne' quali detto Monsignor abbia da intervenire, portando egli la persona di Protonotario, e disgiuntamente dal Protonotariato luogo di Preposto, hanno similmente risolto, che come a Protonotario in ogni luogo gli dii luogo*

appresso di se, e comparendo poi, come Preposto col suo Clero gli dii quel luogo, che si conviene alla Dignità, e Chiesa sua, distinto dagli altri, mettendosi egli in capo di detto suo Clero.

CONSULTATIO LVI.

An Clerici, sive Presbyteri, qui nullum obtinent beneficium, vel officium, residere cogantur, vel saltem a Diocesi non discedere sine licentia Ordinarii? Ubi etiam de eorum servitio.

Affirmativè respondendum videtur per textum in c. 1 Non oportet, de consecr. d. 5. quod est Concilii Laodicensis cap. 41. ibi: *Non oportet ministros altaris, vel quoslibet Clericos præter jussionem Episcopi ad peregrinandum proficisci, ibique Gloss. per quam refert Hostien. in summ. de Cler. non resid. §. Qualiter, vers. sed verum est, quod Clericus, etiam non beneficiatus, ne peregrinationis quidem causa sine Episcopi sui licentia abesse potest. Id quod prosequitur Villadieg. de leg. par. 2. q. 2. numer. 6. arg. l. Illud, ff. de offic. Præsid. & Abb. in cap. unic. de Cler. peregr. Itaut, ne possint quidem sine licentia sui Episcopi accedere ad Urbem pro lucrando Jubilæo, ut tradit Boss. de Jubil. sect. 4. cas. 22. §. 5. numer. 48. asserens graviter peccare. Quia cum Clerici sint addicti ministerio altaris, ne diminueretur cultus divinus, necessaria fuit talis prohibitio.*

Contraria tamen opinio est verior. Nam si Clericus ratione beneficii simplicis non potest cogi ad residendum propter generalem totius Orbis consuetudinem, de qua Gloss. in cap. Cum omnes, de Constit. & cap. Dudum 2. de elect. Alex. conf. 1. vol. 7. Felin. in cap. Dilectus 2. col. 1. de rescript. Ferret. conf. 122. numer. 1. Imol. in cap. fin. numer. 9. de cler. non resid. & ibi Abb. numer. 3. Joan. Selv. de benef. p. 4. quest. 1. Navar. in summ. c. 25. num. 121. Gonzal. in regul. 8. Cancel. gloss. 5. num. 80. & gloss. 15. numer. 26. Mandos. in regul. 1. Cancel. quest. 13. num. 7. & seqq. in 2. edit. & de signat. grat. tit. de dispens. de nov. resid. vers. beneficia omnia, & de monit. quest. 39. & ad Lapum alleg. 117. lit. D. Azor. tom. 2. lib. 7. cap. 3. quest. 1. Rot. decis. 48. num. 2. par. 1. divers. aliique communiter ex Garzia par. 3. c. 2. numer. 4. & seqq. signatè numer. 9. ubi ait, sic fuisse decisum a Sacra Congregatione, asserente, Episcopum non posse cogere obtinentes beneficia simplicia aliquid personale servitium suis beneficiis impendere, cum antiquissima totius Ecclesie consuetudine non nisi ad Officium recitandum teneantur. Nec item fuit mens Pii V. in Bulla de residentia edita 8. Julii 1568. incip. Cupientes, cogere habentes beneficia simplicia in eis residere. Ergo multo minus, quando non obtinent beneficium. Item quia in Ecclesiis non Curatis, Clerici non possunt prohiberi, ne quo velint, pergant, Cardin. in cap. super inordinata, de præb. Lap. allegat. 5. numer. 8.

Atque ita censuit Sac. Congregatio Concilii die 21. 3 Januarii 1574. ad sess. 6. cap. 8. de reform. cum hactenus limitatione, nisi talis Clericus sit adscriptus alicui Ecclesie, in qua se exerceat, vel habeat beneficium requirens personale servitium, ex sess. 23. cap. 6. aut aliter statuto loci ab immemorabili tempore prohibeatur. Idem censuit, & Sac. Congregatio Episcoporum in Senogallien. 19. Augusti 1579. in Civitate Ducali 6. Septembris 1593. in Ostun. 20. Januarii 1616. & eadem Sac. Congregatio Concilii in Tarracina. 19. Februarii 1628. & in Ariminen. cujus verba sunt ista: *Clericus, qui certo loco non est adscriptus, ab Episcopo suo invitatus retineri non potest, ne a sua Diocesi recedat, & alibi Parochialem accipiat; adscriptus vero retineri potest invitatus, die 5. Decembris 1574. Itaque si sint adscripti servitio alicujus Ecclesie, non poterunt discedere absque licentia sui Episcopi, juxta Concil. Tridentinum dist. sess. 23. c. 16. ubi decernitur, quod tales non debent locum deserere, inconsulto Episcopo, id est sine consensu Episcopi, prout hæc verba exponuntur in cap. admonet de renunc. & in cap. Cum & plantare, §. in Ecclesiis de privil. Quod si deseruerint, sacrorum exercitium est eis interdicens ad præscriptum sexti Canonis Concilii Calcedonensis, qui refertur in can. neminem 70. d. & a Tridentina Synodo innovatur dist. cap. 16. Unde admonet Fagnan. in dist. cap. Admonet de renunc. cavendum esse a modernis collectoribus in dist. cap. Admonet num. 7. de Barboia intelligit, dum alius relatis, dixerunt, presbyteris, & Clericis non habentibus beneficium in titulum personalem residentiam requirens, licitum esse ire quo velint, & ordinarium teneri eis literas commendatitias concedere. Quod est contra præscriptum Conci-*

Concilii decretum. Si autem nulli Ecclesie inserviant, poterunt ad libitum abique alia licentia discedere cum sint sui juris, nec alicujus servitio obligati sint, cum nullum obtineant beneficium, quod aliquo egeat servitio. Et in hanc sententiam olim propendisse S. Congregationem Concilii, testatur idem Fagnanus *loc. cit. n. 37.*

- 4 Limita etiam, quando necessaria esset persona Clerici absentis ad utilitatem alicujus Ecclesie in Dicecesi. Quo casu assignari debet illi congrua sustentatio. Et ita Sacra Congregatio Episcoporum respondit Episcopo Cotronensi die 19. Octobris 1592. & sæpe alibi. Tunc enim non solum potest Episcopus ei denegare dimissiones, sed etiam illum cogere ad redeundum per sequestrationem patrimonii, ex eadem Sac. Congregatione Episcoporum locis allegatis.

Limita secundò, quando extaret contraria consuetudo a S. Congregatione approbata, ut in hac declaratione. *Sacra &c. previa matura discussione, & utraque parte informante, censuit, servandam esse ex causis deductis consuetudinem, ab hac Sacra Congregatione approbatam, ut Sacerdotes, Diaconi, Subdiaconi, & alii Clerici, etiam non habentes beneficia, & officia, accedant ad processiones publicas, inserviant Ecclesie festis diebus cum Missa cantata celebratur, & interveniant lectionibus, & Congregationibus casuum conscientie, & ceremoniarum. Die 6. Julii 1647.*

- 5 Prima verò sententia procedit de jure antiquo, quod per consuetudinem universalem abrogatum est. Vel de consilio, non de præcepto. Nec enim in jure novum est, quod consilia magis dentur, quàm, ut aliquid, præcipiatur, quod interdum suadeatur aliquid, non verò præcisè requiratur. Exempla sunt in *l. de consuetudine 24. de legib. juxta doctrinam Donelli. Item in l. 19. de negot. gest. in l. 1. de inoffic. test. l. is, qui dest. navit. 24. de rei vind. l. 15. de transact. ibi Contultius est ubi notat Corral. lib. 21. §. 9. ad l. Jul. de adult. l. 3. Cod. de pign. cap. 1. caus. 28. quest. 1. & cap. 32. q. 7.*

- 6 Hinc hujusmodi limitationibus salvis, licet Clerici habeant beneficium simplex, possunt tamen Ordinarii eos hortari, non cogere ad frequentandam Ecclesiam, & Chorum, nisi aliud essent obligati, puta ex fundatione, vel consuetudine. Quamobrem Sacra Congregatio Episcoporum, edictum Episcopi, quod Clerici deservirent omnibus Missis Cathedralis suspendit in una Fundana die 18. Septembris 1648. Multòque minus prohibere potest eis sub poena suspensionis ipso facto incurrenda, ne exeant è loco sine licentia, eadem Sac. Congregatio 28. Novembris 1603.

Quod etiam rescriptis eadem Sacra Congregatio Episcopo Puteolano his verbis: *Si è trattato nella Sacra Congregazione dell' istanze, che fanno molti Sacerdoti di Pozzuolo per non esser astretti da V. S. a servir nella Chiesa Catedrale, nella quale dicono di non aver beneficio alcuno, e di potere anco partirsi da Pozzuolo, e dalla diocese, ove non hanno beneficio Curato, nè di residenza, essendosi anche considerate le risposte di V. S. si è risoluto di scrivere, che ella non può sforzare questi Sacerdoti a servire contro a lor voglia in detta Chiesa, e molto meno a portargli la coda, nè anche conviene di negar loro indistintamente la licenza di uscire dalla diocese, quando non hanno obbligo alla residenza. E però sarà bene, che ella veda con buon modo di riacquistargli, e dar loro qualche soddisfazione, acciochè non abbiano occasione di volersi partire, e procurando loro qualche emolumento, affinché servano in detta Catedrale, come ella desidera. E Iddio la conservi. Di Roma a' 2. di Ottobre del 1606.*

Et iterum Vicario Capitulari Puteolano per hæc verba: *Si duole cotesto Clero, che non ostante l'ordine di questa S. Congregazione dato infra dell' anno 1606. sotto a' 2. di Ottobre, che cotesto Ordinario non abbia da sforzare que' Sacerdoti, ò Chierici, che non hanno alcun beneficio, a servire nella Chiesa Catedrale, nè convenga di negar loro la licenza di andar fuori di Diocese, quando non tengono obbligo di residenza; ora si pretende da voi di far l' uno, e l' altro. Onde questi Emin. miei Signori mi hanno comandato di scrivervi, che senza innovar cosa alcuna in questo proposito, vi contentiate onninamente dell' esecuzione della lettera suddetta. E seguite, e state sano. Di Roma 25. Novembre del 1652.*

- 7 Si autem, qui sunt adscripti servitio alicujus Ecclesie in sua ordinatione, possunt ad eundem inserviendum cogi, maximè verò festis diebus. Quod si servire reculent, privilegio fori privati declarandi sunt. Qui verò non sunt adscripti, debent adscribi secundum necessitatem Ecclesiarum, & cujusque satisfactionem. Et si reculent, debent, ut supra, declarari. Si tamen sunt pauperes, sufficiet, quod serviant diebus festis. Ita S. Congreg. Episcoporum in Monopolitana 24. Octobris 1589. Non servientes autem post debitas monitiones privari de-

bent habitu, & privilegio clericali, ut censuit Sac. Congregatio Episcoporum in Cathacen. 3. Augusti 1592. & in Cajetana 22. Januar. 1596. ex Concilio Trid. *sess. 23. cap. 6.* hoc est, amittunt dumtaxat privilegium fori, ex S. Congregatione apud Dian. p. 1. *tract. 2. resol. 36.* Quod si termoniti a suo Prælatò habitum clericalem non deserant, amittunt etiam privilegium Canonis, ita ut percuti possint sine excommunicatione, *cap. in audientia 25. & cap. Contingit 15. de sentent. excomm.* Si verò privati pœniteant, & servire velint, redintegrari debent, eadem Sacra Congregatio in Uritana 3. Julii 1590. Non tamen approbatur pœna pecuniaria contra simplices Clericos, qui etiam in festis omittunt inservire, eadem Sacra Congregatio in Cajetana 18. Februarii 1596. & 18. ejusdem 1656. Nec pro pecunia eximi debent a servitio, eadem S. Congregatio in Cathacen. 3. Februarii 1640. & 16. Augusti 1641.

Sacra verò Congreg. Concilii Tridentini censuit, eos, qui ordinantur ob necessitatem Ecclesie, cui adscribuntur, ex *cap. 16. sess. 23.* licet ex tali descriptione non acquirant jus ad participandas distributiones, æquum tamen esse ex ipso Ecclesie servitio stipendium aliquod mereri. Ita in una Bellunensi. Quare fuit concessum Episcopo Cathacensi, die 7. Junii 1636. ut detrahere posset septem grana quolibet mense ex immunitatibus cujusque Clerici, & ex iis stipendium constituere Clericis servientibus. Non enim gratis servire cogendi sunt, ne illi quidem Ecclesie, cui adscripti sunt, Sac. Congregatio Episcoporum sub die 4. Maji 1619.

Hoc igitur stipendio constituto, poterunt cogi juxta sequens decretum. *Die 13. Januarii 1634. Sac. Congregatio Cardin. Concilii Trid. Interpretum respondit, Episcopum aliquo emolumento, seu stipendio juxta qualitatem loci, & Ecclesie constituto, posse Clericum ad personale servitium ipsi Ecclesie præstandum compellere.*

Et die 23. Augusti 1631. in una Naxien. Sacra, &c. *Si Sacerdotes ad servitium Ecclesie Cathedralis, seu Metropolitanæ in ipsa Ordinum susceptione adscripti vigore decreti prædefunctorum Archiepiscoporum hæcenus executioni deman. ati eidem Ecclesie servitium præstare consueverint; nec non patrimonium, ad quorum titulum sunt ordinati unà cum redditibus extraordinariis, qui ex ipsa Ecclesia percipiuntur, ad honestam ipsorum sustentationem sunt sufficientia, posse utique a suo Archiepiscopo compelli ad præstandum servitium, quod ejusmodi Ecclesie necessitas, vel utilitas requirit.*

Item, si patrimonium illorum unà cum supradictis redditibus extraordinariis Ecclesie sit ad victum sufficiens, & Episcopus aliàs solemniter celebrare non possit, utique ad ita inserviendum cogi posse, respondit eadem S. Congreg. in d. Naxien. ad 3. dub.

Ad processiones verò non tenentur, nisi obtinentes beneficia, vel officia Ecclesiastica, juxta opinionem Archid. & Doctorum in *cap. quando d. 36. & Sac. Congregationis Concilii in una Caven. anno 1592.* his verbis: *Congregatio Concilii censuit, Episcopum posse compellere Canonicos, & alios Presbyteros, beneficia, & alia officia Ecclesiastica obtinentes, ut accedant ad omnes, & quascunque Processiones publicas, vel indicatas pro honore, vel bono publico. Quod desumitur ex text. in cap. nimis, de excess. Præl. ubi plenè Doctores, traditque Ricc. dec. 90. & in collect. 882.* Proceditque etiam in omnibus Clericis quantumvis exemptis, ac in Diocesi, in qua resident, tenue beneficium possidentibus, ut per Farinac. in *collect. dec. 179.* Nullum verò habentes beneficium, vel officium, non possunt compelli, maximè cum Ecclesiis non inserviant, ut declaravit eadem S. Congregatio die 7. Februarii 1632. & notat Novar. in *Sum. Bullar. tit. de process. num. 14.* Immo verba primi decreti non videntur includere Clericos in minoribus, sed solum Canonicos, & alios Presbyteros, nomine enim Presbyteri non includitur Clericus; secus verò si in eo diceretur, Canonicos, & alios Clericos. Tunc enim nomine Clericorum includerentur omnes Ecclesiasticæ personæ. c. Cleros, d. 1. Sed tamen S. Congregatio super Episcopos decrevit, omnes Clericos juxta verba generalia decreti Concilii Tridentini *sess. 23. cap. 13.* teneri, præsertim ubi viget talis consuetudo.

Pro corroboratione autem eorum, quæ dicta sunt, & contra præcepta Episcoporum de accedendo ad Chorum saltem Cathedralis, quando ipsi pontificaliter functiones faciunt, advertendum est primò, quod si non constet de adscriptione ad servitium Cathedralis, quæ fieri debet tempore collati Ordinis, illa fieri amplius non potest ex declaratione Sacre Congregationis in impressis *ad cap. 16. sess. 23. de reform. num. 1. & apud Garziam de benef. p. 2. cap. 5. num. 101.*

Secundò, quod Concilium *diç. cap. 16.* renovans usum adscri-

- adscribendi, non intendit onus servitutis imponere, sed assignare tantum certam Ecclesiam, ubi quisque ordinatus fungatur muneribus sui Ordinis, neve dicatur incertis sedibus vagari, ponderatis præsertim verbis illis: *Ubi fungantur muneribus sui Ordinis*, quæ denotant causam finalem, & regulant dispositionem, *cap. illum*, ibique Butr. & alii de præscript. Surd. dec. 95. num. 28. & Rot. dec. 224. n. 10. p. 5. rec.
- 15 Tertiò, quod si ex Concilio adscriptio fit ad finem exercendi functiones cujusque Ordinis, antequam dentur alii superiores Ordines, talis obligatio cessat in Sacerdotibus, qui superiorem Ordinem non expectant. Et hos cogere nequeunt Episcopi, quia non habent officium, vel beneficium: Unde neque cogi possunt tempore functionum Pontificalium, quia tunc deservire debent tantum Canonici, ex dispositione Concilii *sess. 24. de refor. cap. 12.* & ex forma Cæremonialis.
- 16 Quintò, quod propter respectum non imponendi nova onera, quæ S. Congregatio Concilii improbat etiam habentibus beneficia, præter imposita ex lege foundationis, vel ex consuetudine, ut in declarationibus generalibus, his verbis: *Sacra, &c. sæpius censuit, Episcopum non posse novum onus beneficio imponere, sed tantum curare debere, ut si quod illi ex lege foundationis, aut ex legitima consuetudine incumbit, exactè adimpleatur.*
- 17 In Bitteten. die 7. Martii S. Congregatio respondit, nova onera non posse ab Episcopo imponi beneficio autoritate ordinaria.
- Eadem Sacra Congregatio cum debita discretione procedendo non gravavit accedere ad solemnes Processiones, in quibus cum majori pompa Ecclesia incedit, Clericos ratione adscriptionis, sed tantum habentes officium, vel beneficium, ut in impressis *ad cap. 13. sess. 25. de regul. num. 6.* & in aliis tamen Congregationis Concilii, quam Episcoporum, ac Rituum, per hæc verba: *Petitum fuit nomine Episcopi N. an Presbyteri, & Clerici omnes cogi possint sub penis accedere ad Processiones? Die 26. Aprilis 1636. Sac. Congregatio Concilii censuit, non posse cogi, nisi habeant beneficium, aut officium.* Multò minus causa est illos gravandi inserviendo Choro, occasione Pontificalium functionum, ad quod expressè jam declaratum est, illos non teneri, sed hortandos esse, non cogendos.
- 18 Sextò, quod tantum abest, Concilium intellexisse gravare hujusmodi Clericos ad servitium Ecclesiæ, cui adscripti sunt sine ullo præmio, ut in *cap. 17. ejusdem sess. disposuerit*, quod etiam in casibus exercendi functiones proprii Ordinis assignetur aliquod stipendium.
- 19 Septimò, quod nulla major ratio militat in coactione hujusmodi Clericorum ad servitium tempore functionum Pontificalium, cessante necessitate, quam in coactione in omnibus aliis diebus. Cogere autem ratione adscriptionis ad continuum servitium, esset novum onus, ac contra declarationes ejusdem S. Congregationis. Nam cum quæreretur, an quis possit cogi, ut gratis inserviat illi Ecclesiæ, pro cuius utilitate, vel necessitate assumitur? S. Congregatio censuit, non posse. In causa Indiarum dubitatum fuit, an ob Sacerdotum penuriam, & ob periculum, ne populi Græcorum schismaticorum sacra audiant, & ad eorum Ritum se transferantur Sacerdotes pro Ecclesiæ necessitate, & utilitate assumpti, & ad titulum patrimonii ordinati teneantur suis stipendiis sacra facere, & iis recusantibus, Episcopi per censuras possint compellere? Die 18. Martii 1628. S. Congregatio mandavit scribi Episcopo, quod in casu necessitatis cogat, sed cum discretione.
- 20 Octavò, quod etiam respectu eorum, qui habent beneficium, est agendum cum debita discretione, & distinctione. Quia si quis habeat plura beneficia simplicia in diversis Diæcesibus, non poterit interesse, nisi uno loco. Et si etiam in eadem Civitate extra Cathedrallem, accedere ad Cathedrallem pendebit ab eo, quod illa hora non sit occupatus circa servitium proprii beneficii, quod præponendum est, & certum est, quod istis non possunt imponi onera servitii personalis, ex declaratione Sac. Congregationis apud Gonzal *ad Regul. Cancell. glos. 5. num. 8.* & Piafec. *in prax. Episc. tit. de visit. benef. simpl. n. 32.*
- 21 Placet denique adscribere verba Sac. Congregationis super Episcopis, & Regularibus, quæ sunt ista. *Cum aliàs sub die 20. Novembris proximi præteriti Sac. Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis, & Consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita in quadam differentia inter R. Archiepiscopum Ragusinum, & Confraternitatem Sacerdotum ejus Civitatis, decrevit ut infra, videlicet; Sacra Congregatio, auditis quæ nomine R. Archiepiscopi Ragusini, & Confraternitatis Sacerdotum ejusdem Civitatis præposita fuerunt occasione quorundam decretorum aliàs ab*

eadem Sacra Congregatione sub datum Romæ die 2. Octobris 1595. editorum, & visis eorum hinc inde deductis scripturis, & facta relatione per Illustrissimum D. Cardinalem Burghesum, cui negotium commissum fuerat adreferendum, censuit, & decrevit, prædicta decreta moderanda, & declaranda esse hoc, qui sequitur modo, videlicet, Congregationes hujusmodi eorundem Sacerdotum fieri debere in solito Archiepiscopali Palatio, sed Archiepiscopum, seu ejus Vicarium non posse, nisi pro dirimendis, & sedandis discordiis ejusdem Congregationibus interesse. Numerum verò Mansionariorum alias ad decem reductum, & decretum super hoc factum esse approbandum, & confirmandum, ipsos tamen Sacerdotes, & Clericos Confraternitatis, seu Consortii cogi non debere, ut teneantur interesse Divinis Officiis, sed placet, ut Archiepiscopus eos hortetur, ut illis intersint saltem solemnioribus diebus festis. Cæteris in primò antedictis decretis firmis remanentibus. Et ita exequi mandavit die 20. Novembris 1601.

CONSULTATIO LVII.

An a decreto Episcopi, quod celebretur matrimonium, possit appellari ad Metropolitanum? Et quid si Episcopus procedat etiam uti Delegatus.

Affirmativè respondendum cenfeo. Ratio præcipua est, quia verè hic non agitur de causa ex majoribus, nihilque refert, quod Episcopus procedit, etiam uti Delegatus. Equidem quoad primum, ad effectum, ut appellari nequeat ad Metropolitanum, majores causæ dicuntur ex tantum, quæ in jure Canonico sunt expressæ, nempe quæstiones Fidei, Sacramentorum, & hujusmodi, ut in *cap. Majores, de baptism. & per Glos. in cap. Quod translationem, de offic. leg.* sicuti in puncto respondendo simili objectioni, quod in causa matrimoniali appellari non possit ad Legatum de Latere, firmat Gambar. *de offic. & potest. Leg. lib. 2. tit. de var. Ordinar. nomin. num. 191. & seq.* subdens, ineptè dici, quod causæ matrimoniales sint tales; quia, licet certa ratione sint majores, tamen verè non sunt majores quoad casum nostrum.

Neque obstat, quod agatur de fœdere. Nam circumstantia ista nihil aliud operatur, nisi quod causa sit spiritualis. At non inde sequitur, quod sit de majoribus. Tria enim sunt causarum genera, majorum, mediarum, & inferiorum, ut egregiè docet Host. *in cap. fin. numer. 12. cum seq. de crim. fals.* Majores propriè sunt illæ, quæ Sedi Apostolicæ sunt reservatæ, ut in *c. Quod translationem*, ibique Glos. *de offic. Leg. Mediæ* sunt spirituales, & Ecclesiasticæ, exceptis majoribus. Inferiores sunt profanæ. Ostenditque *num. 15.* dissonantiam inter majores, & medias præcisè quoad appellationem. Et cum hac doctrina transit Anan. *eo loco n. 5.* Gambar. *ubi supra num. 190.*

Itaque non sufficit, causam esse spirituales ad hoc, ut dici possit de majoribus, talisque naturæ, ut per appellationem devolvi nequeat ad Metropolitanum, sed opus etiam est, ut sit de reservatis Apostolicæ Sedi ad eò, quod inferiores non possint se ingerere, ne in primam quidem instantiam, & quoad eas comprobatum est, quod non appellatio, sed natura ipsius causæ operatur devolutionem ad Curiam, juxta celebrem Glossam *in cap. Quamvis, v. Quaslibet, in fin. de elect. in 6.* asserunt Doctores *in c. Ut debitus, de appell.* atque expressè decernit S. Concilium Tridentinum *sess. 24. de refor. cap. 20.* ubi a decreto de primis instantiis excipit solum causas, quæ juxta Canonicas Sanctiones in Curia tractandæ sunt.

Notum est autem, quod de matrimonialibus, licet agatur de fœdere, cognoscunt in prima instantia Episcopi, nedum ex dispositione Sac. Concilii Tridentini loco allegato, sed antea ex decreto Lateranensi sub Leone X. quemadmodum hoc præcipuo argumento utitur Gambar. superius adductus *num. 189.* Quodque omnes causæ, quæ in prima instantia cognoscuntur ab Episcopis, possint in secunda cognosci a Metropolitanis, tradunt Barbof. *de potest. Episc. par. 1. tit. 4. de Archiepisc. præst. numer. 63.* Ventrigl. *in prax. for. Eccles. tit. de jurisd. Archiepisc. in suffrag. annot. 49. §. unic. numer. 2.* Et in puncto, quod causæ matrimoniales in gradu appellationis devolvantur ad Metropolitanum supponit extra dubium, Sanch. *de matrim. lib. 3. disput. 28. n. 4.* & Pontius *cod. tract. lib. 5. c. 10. n. item 10.* ac Sperell. *dec. 139. sub princ.*

Minusque relevat, quod Episcopus processerit ad decretum etiam uti Delegatus, ac proinde appellandum esse ad Delegatum. Nam certa est distinctio, quam sequitur Sac. Congregatio Concilii, quod scilicet aut materia,

ria, super qua emanavit decretum talis est, ut Episcopus procedere non poterit, nisi jure delegato, & tunc verum est, quod appellatio non datur, nisi ad Delegantem: aut verò procedere poterat utroque jure, nempe delegato, & ordinario, & appellatio datur ad Metropolitanum; atque ita eandem Sacram Congregationem respondisse semel, ac iterum anno 1565. refert D. Fagnanus in *cap. Ad audientiam* 1. numer. 46. & seq. de *Eccles. adif.*

CONSULTATIO LVIII.

- 1 An Parochi Religionis Hierosolymitanæ, curam animarum secularium exercentes in iis, quæ dictam curam, & Sacramentorum administrationem concernunt, subsint absolute visitationi, correctioni, & jurisdictioni Episcopi?
- 2 An Episcopus præfatorum Parochorum Ecclesias visitare possit, & ab ipsis procuracionem exigere?
- 3 An jus deputandi, & amovendi hujusmodi Parochos in Ecclesiis dependentibus, vel annexis Præceptoris, sive Commendis ejusdem Religionis, liberè competat ipsis Commendatariis, seu Præceptoribus, reservata solummodo Ordinario loci facultate eos examinandi, & approbandi?
- 4 An possit Episcopus Presbyterum, quem tanquam idoneum ad curam alicujus ex prædictis Ecclesiis approbavit, iterum novo examini pro ejusdem Ecclesiæ cura subicere?
- 5 An prædicti teneantur ad contributionem Seminaris, & Cathedralitici, sive Synodatici, & Charitativi subsidii? &
- 6 An teneantur accedere ad Synodum?

1 AD primum quod attinet, affirmo ex Sac. Concilio Tridentino, idque non obstantibus quibuscunque privilegiis, ut expressè disponitur in *cap. 3. sess. 6. & cap. 4. sess. 14. de reform.* ubi ampliatur facultas Episcopi, tanquam Sedis Apostolicæ Delegati, corrigendi, & castigandi, etiam extra Visitacionem, non obstantibus quibuscunque exemptionibus, & consuetudinibus.

2 Neque obstat Constitutio 136. san. mem. Pii V. in Bullario novo §. 4. & 5. Quoniam redacta est ad terminos Sacri Concilii Tridentini a Gregorio XIII. *Constitut. 67. §. 2. ibi: Pii V. literas super eorundem confirmatione emanatas, &c. ad prædicti Concilii decretorum terminos reducimus, ac redacta esse, nihilque ex ipsis privilegiis, &c. Ordinariis locorum detractum esse, &c. Et Militum Vicarii, Capellani, Ministri, Servientes, Coloni, &c. etiam extra Visitacionem puniri, & corrigi possint, ipsorumque Ordinariis jurisdictioni plenè subiecti existant, &c.* Quam Gregorius XIII. Constitutionem præservavit etiam Gregorius XIV. *const. 5. §. 10.* ubi etiam expressè subjungitur de Ecclesiis, & personis in iis, quæ ad curam animarum pertinent decreta Concilii Tridentini omninò servari debere. Idemque mandarunt Clemens VIII. in *Constit. confirm. privil. Hierosol.* sub die 27. Junii 1592. impressa post stabilimenta dictæ Religionis fol. 92. & Paulus V. in *Constit.* sub die 1. Septembris 1505. impressa ibidem fol. 101.

3 Atque ita sæpiùs declaravit Sac. Congregatio Concilii, de quo alibi, & decrevit san. mem. Gregorius XV. *Constit. incip. Inscrutabili*, edita nonis Februarii 1622. non obstantibus quibuscunque, &c. in favorem quarumcunque personarum, atque Ordinum, &c. etiam Sac. Joannis Hierosolymitani.

4 Minus obstat, quod Episcopus non debeat extra Visitacionem corrigere, & punire hujusmodi Parochos. Id namque est contra decretum Concilii Trid. *sess. 24. cap. 4. de ref.* Nec refragatur Constitutio Gregorii XIII. *67. §. 2.* Sed potius suffragatur Episcopo, cum servari mandet Concilii Tridentini dispositionem, & expressis verbis decernat, etiam extra visitacionem posse Episcopos punire, & corrigere Militum Vicarios, Capellanos, & alios interservientes, quibus privilegia concessa sunt. Et quamvis ibidem subjungatur exceptio de iis, qui Ecclesiis Militum actu interserviunt, & intra eorum septa, ac domos resident, ac sub eorum obedientia vivunt, quæ omnia simul concurrere intelliguntur, vel si legitime, & secundum Regulam dictæ Religionis professionem faciunt, attamen talis exceptio non applicatur Parochis Commendarum, cum non resideant intra septa, & domos Militum, nec vivunt sub illorum obedientia, minusve sint professi secundum Regulam Religionis Hierosolymitanæ, sed sunt Sacerdotes sæculares. Unde remanent omninò sub regula, quod Episcopi jurisdictioni plenè subiaceant, & extra visitacionem puniri, & corrigi possint. Qui enim se fundat in exceptione, & li-

mitatione Constitutionis probare debet, quod concurrant omnes qualitates in ea requisitæ, ut per *Surd. conf. 45. numer. 14.* ubi plures congerit, & in similibus privilegiis Carthusianorum bene Rota *dec. 229. numer. 1. & 3. par. 3. recent.* Et quidem si hujusmodi Parochi statim atque delinquant, puniri non possent, sed expectandum esset tempus visitacionis, magna profectò orirentur scandala apud Fideles, ipsosque sæculares, qui viderent palam committi delicta a Parochis, & non puniri, ut rectè deducit *Fusch. de visit. lib. 2. cap. 20. num. 28. & 30.* ubi in specie loquitur ad effectum corrigendi excessus, ac puniendi delicta, etiam extra visitacionem vigore Concilii Trident. *d. sess. 24. cap. 3.*

Ad secundum, etiam affirmo quoad ea, quæ concernunt dictam curam. Nam cum Ecclesiæ Parochiales hujusmodi se immisceant cum subditis Episcopi quoad ministracionem Sacramentorum, dum Episcopus visitat in ordine ad curam animarum, visitat ea, quæ concernunt proprios subditos. Ex quo sequitur Episcopo visitandi deberi procuracionem, quæ non est adempta per Constitutionem Pii V. Quia, ut jam diximus, illa fuit redacta ad terminos S. Concilii Tridentini, in quo expressè conceditur Episcopis procuratio, nisi adsit consuetudo in contrarium, qua non probata, dispositioni Concilii locus est, quemadmodum S. Congregatio aliàs declaravit *ad c. 3. sess. 24. de reform.*

At nihilominus tenendum est, posse quidem Episcopum visitare Ecclesias Parochiales annexas Religioni Hierosolymitanæ, sed absque ulla procuracione. Ita Pius V. *Constit. 136. incip. Exposcit*, & declaravit persæpè Sac. Congregatio, præsertim in una Perusina 11. Januarii 1578. & in una Senensi 8. Martii. Constitutio verò Pii V. non habet locum, quando Ordinarius in concessione Ecclesiæ facta Hierosolymitanis, sibi, & successoribus suis jus procuracionis expressè reservasset, ut declaravit eadem Sacra Congregatio in Elnen. 27. Julii 1604.

Ad tertium: Illud habet duas partes: Alteram, quæ respicit Parochorum deputationem: Alteram eorundem amotionem. Quod attinet ad deputationem, quod hæc non sit facienda ab Episcopo, sed ab ipso Commendatario, a cujus Commenda dependet Ecclesia, prævio tamen examine, & approbatione Episcopi videtur apertè definitum tum a jure communi in *cap. 1. cum ibi notatis, de Capel. Monach. in 6. tum per Statuta dictæ Religionis*, ab Apostolica Sede speciatim confirmata, ut in *cap. 59. tit. de Commend.* tum denique per Constitutiones Apostolicas, ut in *Constit. Pii IV. quæ est 9. in Bullario §. 42.* in qua expressè prohibet Ordinariis, ne hujusmodi Ecclesiis audeant proficere Presbyteros sæculares absque consensu Religiosorum dictæ Religionis, qui illarum habent administracionem. Et plenius in Constitutione Pii IV. *47. §. 4. & 5.* ubi ampliatur etiam in Vicariis temporalibus, & in Constitutione 136. §. 3. sub die 22. Septembris anno 6. quæ est in Bullario novo; ubi tunc solum datur facultas Episcopis deputandi hujusmodi Parochos, quando Commendatarii neglexerint eos deputare infra tempus præfixum ab ipsis Ordinariis in casu, de quo loquitur illa Constitutio.

Quinimò videtur locum esse concursui juxta distinctionem sæpiùs factam a S. Congregatione Concilii, & a Rota, nempe: Quod si Cura residet penes Vicarium habitum, & actu sit locus concursui. Si verò residet tantum actu, sed habitu remanet penes eum, qui nominat, non sit locus concursui, sed dumtaxat examini, *Rot. dec. 579. numer. 1. part. 2. recent.* ubi refertur declaratio Sac. Congregationis, & *decis. 710. numer. 1. ejusdem part. 2.* atque in Barchinon. Vicariæ 17. Maji 1624. coram Merlino. Et ad hunc effectum non attenditur, an sit Vicaria perpetua, vel temporalis, *Rot. d. decis. 710. numer. 5.* In hoc autem casu cura etiam solo habitu residere non potest penes Commendatarium, cum non habeat ordinem sacrum ad Parochiales obtinendas necessarium.

At contrarium verius est: Quia harum Ecclesiarum cura habitualis residet penes Conventum Religionis Hierosolymitanæ, cui omnes Ecclesiæ ejusdem Religionis dicuntur unitæ, ut habetur in prælibata *Constit. Pii IV. §. 67.* Et ideo deputationem illius, qui curam actu exercet absque ullo concursu spectare ad ipsum Conventum, seu ad Commendatarium, qui nomine Conventus sub titulo locationis commendam administrat, ut ex *d. cap. 1. de capel. Monach. in 6.* firmavit *Rot. decis. 153. numer. 1. & 8. p. 2. recent.* ubi referuntur aliæ resolutiones, ac latè *Garz. de benef. p. 9. c. 2. num. 289. & seqq.*

Quod verò attinet ad facultatem amovendi ad libitum hujusmodi Parochos, videtur esse contra jus commune, quo disponitur, etiam Vicarios in hisce Parochia-

chialibus esse debere perpetuos, nisi ex rationabili causa aliud Episcopo expedire videatur, ut in d. cap. 1. de capell. Monach. in 6. ubi loquitur in specie de Presbyteris per Regulares Episcopo presentatis cum derogatione contrariæ consuetudinis, vel statuti, Rot. dec. 579. n. 3. p. 2. recent. Nec non etiam contra Concilium Tridentinum cap. 7. sess. 7. de reform. ubi idem decernitur, & ulterius remittitur arbitrio Episcopi quantitas congruæ hujusmodi Vicariis assignanda cum derogatione privilegiorum, & exemptionum, quæ in contrarium adessent. Eoque magis quando, ut in hoc casu, presentans non est, neque esse potest verus Rector harum Parochialium. Tunc enim facilius id procedit, cum non possit ei competere jus nominandi ministros ad sui nutum amovibiles, dec. 309. sub princ. p. 2. divo.

11 Verum tenendum est, quod si dicti Parochi non sunt perpetui, sed tantum amovibiles, prout regulariter solent esse in Ecclesiis, de quibus agitur, juxta eandem Constitutionem Pii IV. §. 67. per eum debent moveri, a quo deputantur, ita tamen, quod non prohibentur Episcopi eos amovere, quos ad Curam exercendam minus idoneos repererint, servata forma præfatæ Constitutionis 136. Pii V. Cui quidem Constitutioni non obstat reductio ad terminos Concilii Tridentini facta per Gregorium XIII. in Constit. 67. §. 2. Nam præterquam quod non est hæc Constitutio Pii V. 136. data sub 22. Septembris anno 6. quæ ibi per Gregorium fuit redacta ad terminos Concilii, quinimmo potius illa expressè innovata fuit per Gregorium XIV. in confirmatione privilegiorum Religionis Constitut. 5. §. 1. sed est alia Constitutio ejusdem Pii V. super exemptionibus Religiosorum data sub die 29. Novembris anno 3. in novo Bulario 77. Adhuc tamen ex prædicta reductione nullatenus in hac parte læderetur Constitutio 136. utpotè, quæ est omnino conformis dispositioni Sacri Concilii Tridentini, quod sess. 25. de Regul. cap. 11. in Ecclesiis Curatis Regularium hoc solum statuit, ut Curati earum, sive Regulares, sive sæculares in his, quæ concernunt curam animarum, & administrationem Sacramentorum subiciantur omnimodæ jurisdictioni Ordinarii, atque ad curam admitti non debeant, nisi prævio ejusdem Ordinarii examine, & approbatione. Sed quoad pertinentiam juris eos deputandi, vel amovendi nihil omnino disponit, immò potius in §. Nec ibi aliqui, apertè præsupponit, eos posse ab aliis præterquam ab Ordinariis deputari, etiam ad nutum amovibiles.

12 Ad 4. Nulla potest fieri difficultas, quando Episcopus hujusmodi Parochos a Commendatariis deputatos simpliciter approbaverit, prout quatenus absolutè idonei sint, ab eo simpliciter approbandos esse censuit Sacra Congregatio Concilii in una Augustana sub die 14. Decembris 1630. Non tamen controvertitur, quin si nova legitima causa supervenerit, propter quam secundum rationabile iudicium dubitari possit de eorum habilitate, tunc possit Episcopus eos iterum atque iterum examinare, secus autem cessante hujusmodi causa, ut diffusè alibi.

13 Ad 5. ut distinctè procedamus; de taxa Seminarii extat decretum Sacri Concilii Tridentini, quod illa imponi possit etiam super beneficiis exemptis, ut in c. 18. sess. 23. de reform. Et exemptiones Militum Hierosolymitanorum intelligi debent juxta dictum decretum Concilii, in quo excipiuntur tantum ipsi milites, non autem Parochiales Sacerdotum Sæcularium, quæ ad eorum nominationem conferuntur. At enim verò tenendum est, milites Hierosolymitanos, qui habent beneficia sibi commendata alterius Ordinis, vel qualitatibus teneri ad contributionem Seminarii ratione hujusmodi beneficiorum, & cum exceptio ipsorum facta a Tridentino d. cap. 18. sess. 23. non respiciat personas, sed tantum beneficia Ordinis Hierosolymitani. Et ita declaravit S. Congregatio in una Bracharensi.

14 De Cathedrali autem, sive Synodatico, ac similibus videtur dicendum, quod licet Religio Hierosolymitana habeat exemptionem, attamen exinde non sequitur, quod illa gaudeant Ecclesiæ parochiales ei unitæ, redditus separatos habentes, quibus presbyteri sæculares præficiuntur; unde sequitur conclusio, quod etsi ab exemptis non possit Episcopus aliquid exigere, nihilominus ad hujusmodi onera teneantur Vicariæ eis unitæ, quibus presbyteri Sæculares providentur, sicuti de Cathedrali, sive Synodatico est textus in cap. Conquerente, ibique Panorm. numer. 1. de offic. ordin. traditque Henric. Boic. de Synod. Episcop. par. 3. numer. 86. Et de charitativo subsidio idem in specie tradunt Cardin. in d. cap. Conquerente numer. 4. notab. 10. Jo: Andr. num. 28. Panorm. num. 1. Bellinc. de charit. subsid. q. 32. num. 5. cum aliis.

Dum autem Pius V. in Constitut. 77. §. 3. & Gregorius XIV. in Constit. 5. §. 1. ampliant exemptionem ad presbyteros curam animarum exercentes, id videtur intelligendum de presbyteris regularibus, non autem de sæcularibus, & redditus distinctos habentibus, aut saltem de presbyteris simplicibus, Capellanis, vel Capellanias habentibus in locis, ubi morantur ipsi milites Hierosolymitani, non autem de Vicariis, ac Parochis locorum sub aitione aliorum Principum, itaut non deserviant Commendatariis, nisi pro excludendo onere, quo sunt affectæ Parochiæ Militum Commendis unitæ, ut in hoc casu. Ponderando præsertim verba Constitutionum, ibi: *Etiam presbyteros, curam exercentes quamdiu illam exercent, & in illorum obsequiis fuerint.* Quoniam non dicuntur in eorum obsequiis esse, qui Parochialibus invigilant, & verè inserviunt, sicut in simili de Vicariis Episcoporum Cardinalium, qui non dicuntur familiares Cardinalium Romæ residentium, sed inservire officio, & non personis Cardinalium traudere Gonzal. ad reg. 8. glof. 51. num. 66. & alii per Gratianum relati discept. 257. n. 40.

Nihilominus resolvendum est, a Cathedrali, sive Synodatico, & charitativo subsidio Ecclesias Regularium esse exemptas, etiam de jure communi, cap. 1. de Stat. Monachor. Rot. apud Cenc. addit. dec. 110. numer. 2. Et etiam Parochias, quæ spectant ad Religionem Hierosolymitanam, ut declaravit S. Congregatio Episcop. in una Asculana 11. Julii 1581.

Ad 6. Exemptio non accedendi ad Synodum est contra decretum Sacri Concilii Tridentini sess. 24. cap. 2. de reformat. ubi expressè decernitur, quod omnes, etiam exempti, qui aliàs, cessante exemptione, interesse deberent, accedere teneantur ratione Parochialium, aut aliarum sæcularium Ecclesiarum, etiam annexarum, Rota coram Cardin. Seraph. decis. 190. per totam. Neque contrarium dicunt Constitutiones Pii V. & Gregorii XIV. Immo de hujusmodi accessu ne verbum quidem ullum in eis legitur. Cum enim hujusmodi Ecclesiæ sint de diœcesi, debent earum Rectores accedere, cap. Quod desuper, de major. & obed. Frustraque visitarentur, nisi prius in Synodo monerentur, & de agendis instruerentur, ex eodem Trident. sess. 24. cap. 9. & ejus Sacra Congregatio 17. Augusti 1589. Unde cum die 21. Martii 1594. Episcopus Bituntinus consulisset Sac. Congregationem, an ex dicto decreto Sac. Concilii tenerentur Monachi Olivetani cujusdam Monasterii, cui reperitur annexa quædam Ecclesia sæcularis simplex, omnes accedere ad Synodum ex verbis dicti decreti, Sac. Congregatio respondit, non teneri, si Ecclesia est simplex, nec accedere, nec aliquem eorum nomine mittere; sed si est parochialis, teneri eum, qui curam exercet ad Synodum accedere.

CONSULTATIO LIX.

Quenam venatio Clericis prohibeatur? ubi de eorundem venandi libertate non pauca.

1 Illa venatio Clericis omnino prohibita videtur, quæ exprimitur in cap. 1. d. 34. ibi: *Episcopum, presbyterum, aut diaconum canes, aut accipitres, aut hujusmodi ad venandum habere non licet. Quòd si quis talium personarum in hac voluptate sepius detentus fuerit si Episcopus est, tribus mensibus a Communione suspendatur, diaconus verò ab omni officio, & communionem suspendatur. Et in cap. 2. ead. Omnibus servis Dei venationes, & sylvarum vagationes cum canibus, & accipitres, aut falcones interdicitur. Idem habetur ex cap. 1. & 2. de cler. venat. ac alibi. Quò respexit Sac. Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 12. de refor. ibi: *ab illicitis venationibus, & aucupiiis, &c. abstineant.**

Ratio autem hujusmodi prohibitionis duplex est. Prima, quia cum ratione status Clericos minimè deceat venatio, ac si frequens sit, & immodica animam a rebus divinis sejunctum distrahatur, præsertim cum in causa esse soleat, ut illud, quod de redditibus Ecclesiasticis pauperibus erat erogandum, cum canibus, accipitribus, equis, & ministris ad eam necessariis vanè, & inordinatè infumatur, meritò Clericis est prohibita.

2 Damnabilis igitur voluptas venationis in Clericis, qui quieti, & contemplationi, studiisque sacrarum literarum, & pietate jugiter intenti esse debent, sed eò damnabilior, quod bona Ecclesiæ, & fame pereuntium pauperum canes impingent, quod labentibus ædificiis sacris, cultu divino diminuto, subtrahis alimentis, & stipendiis Clericis, divitiæ impiis, & nihili hominibus, venatoribus dico, concedantur cap. Esau, 86. d. Qui vena-

venatoribus donant, non homini donant, sed arti nequissimæ. Nam, si homo tantum esset, & venator non esset, non donares. Honoras in eo vitium, non naturam, ait D. Augustinus in *Psal.* 102. relatus in *d. cap. Qui venatoribus* 8. & *seq.* 86. d. & rursus in *Psal.* 147. & in *cap. qui vident* 10. ead. d. Qui vident venatorem, & delectantur, videbunt Salvatorem, & contritabuntur. Quare abusus profusionis in venationem habet peccata, profusionem pecuniæ præter intentionem fundatorum, sacrilegium, quia bona Ecclesiæ, & impietatem ratione artis damnatæ, & transgressionem ratione prohibita venationis Ecclesiasticis, quibus actum est a Christo: *faciam quod eritis piscatores hominum, non venatores bestiarum.*

4 Secunda est periculum homicidii, quia fit cum armis, *cap. Qui venatoribus*, & *seq.* & *d. cap. Esau.* & ibi *Glof. v. Piscatores* d. 86. & in *d. cap. 1.* & 2. ubi etiam Panormit. de *Cler. ven.* Et hanc tantum venationem prohibuit Sac. Congregatio Episcoporum, & Regularium in una Casertana, sub die 6. Junii 1601. quæ pariter censuit, pœnam non debere esse nimis rigorosam, præcipue in prima vice, ut in Affisien. 16. Martii 1622. præsertim excommunicationis, vel aliarum cœnturarum ipso facto, ut in una Eugubina 16. Januarii 1596. ac sæpe alibi censuit, quod in prohibitione venationis, vel delationis armorum, etiam prohibitorum facta quibuscumque, etiam Clericis, non debet apponi pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, nec privato privilegii clericalis, sed aliæ pœnæ Sacrorum Canonum, ut die 2. Aprilis 1601. & in Licien. 18. Junii 1602. & 5. Aprilis 1604. & in Squillacen. 15. Julii 1605.

5 Ex his autem inferunt Doctores, quod venatio quæta, ac modesta, quæ fit cum retibus, laqueis, paucisque canibus non est prohibita Ecclesiasticis, sive fiat causa necessitatis, sive exercitii, sive moderatæ recreationis, ut nominatim docent Medin. *quest.* 12. *Cod. de reslit.* Sylvest. *v. Venatio*, Lessius *de just.* & *jur.* lib. 2. *cap. 5. dub. 9. numer. 42.* Molin. *cod. arg. tom. 1. rr. 2. disp. 44. Campanil. in divers. jur. rubr. 11. cap. 33. numer. 5.* & *rub. 4. num. 3.* Matth. *de jurisd. cent. 1. cas. 57. numer. 47.* Dian. *part. 9. tract. 8. resol. 40.* Sebast. *Medic. de venat. part. 1. quest. 8. numer. 17.* Petrus Navar. *de reslit. tom. 2. lib. 3. cap. 1. num. 289.* & ante eos Panormit. in *dist. cap. 1. de Cler. venat.* ubi etiam *Glof. v. Voluptate*, Cardin. in *Clem. ne in agro*, §. *Porrò* 2. de *Stat. Monach.* Innoc. in *cap. Dudum* 2. de *elect.* per textum in *cap. Nunquam*, de *consecrat. d. 5.* Anan. in *rubr. de Cler. venat. col. 1.* referens Paul. in *d. §. Porrò*, Præposit. in *d. cap. 1. d. 34.* & Plat. in *l. Venatoribus*, *Cod. de excus. muner. lib. 10. Jalon. conf. 119. num. 8. lib. 4. Zoanet. de duplic. venat. numer. 30. & 31.* ubi probat primò, quod etiam Clerici ipsi ita venari possint, ut absque canibus, & clamore, & avibus, & aliis feris laqueos, & retia tendant. Secundò, si saltus proprios, aut jus venandi aliàs habeant, quod non ipsi quidem, sed per venatores laicos etiam clamorosa venationem possint exercere. Quin etiam si fieret cum canibus, dummodò fiat modestè, & cum silentio, est eis concessa, ut scribit Angel. in *sum. v. Venatio in princ.* Rainald. *Corl. indag. jur. lib. 3. cap. 14.* Turrecrem. in *d. cap. qui venatoribus*, Diaz. in *pr. can. cap. 61. numer. 13.* Menoch. *de arb. lib. 2. cent. 5. cas. 413. numer. 16.* ac plenè alios allegans Petr. Cened. *collect. jur. can. part. 1. collect. 56. num. 8.* quos sequitur Borrell. in *sum. decis. tit. 11. numer. 43.* Et idem in Monachis esse, tradit Medin. *loc. cit. Nate. conf. 604. numer. 2.* Franc. Marc. *decis. 529. num. 11.* Mandos. *de inhib. quest. 92. num. 4.* Jalon. *consil. 119. num. 7.* & Medin. in *summ. peccat. part. 2. tit. 7. quest. 31.* Ratio autem est, quia tale opus non est omninò statui Clericali indecens, neque periculolum, atque adeò cessant rationes prohibitionis canonicæ. Unde Clericos non peccare, si venentur sine temeritate, contumacia, scandalo, & contemptu statuti Ecclesiastici, tradunt Armil. *v. Venatio*, Cajet. *v. peccata Clericorum*, & Sylv. *dist. v. Venatio*, ubi ait, venari nullum esse peccatum in Clericis, vel Monachis, si fiat cum quiete, & modestia. Estque communis inter Canonistas. Quia quæcumque præcipiuntur Ecclesiasticis ratione decentis eorum status sine censura, aut præcepto obediendi, tantum obligant, quantum exigit decentia eorum status. Actus autem venandi, in quo nullum est scandalum, nec perturbatio, aut immodestia, non repugnet decentiæ eorum status. Ergo statuta Ecclesiæ, quibus prohibetur Ecclesiasticis venatio, quando sine scandalo, & cum quiete, ac modestia illam exercent, non obligant saltem ad mortale. Quare illa decreta intelligenda sunt de venantibus cum strepitu, immodestia, & scandalo secularium. Confirmaturque ex *cap. Episcopum*, d. 34. ubi non

absolutè damnantur Clerici venatores, sed qui hac voluptate sæpius detenti desunt suo officio. Et in Concilio Tridentino *sess. 24. cap. 12. de reform.* præcipitur Canonice abstinere ab illicitis venationibus. Ubi cum non dicitur absolute a venationibus, aut ab omnibus venationibus, sed ab illicitis, supponitur aperte aliquas esse ipsas licitas. Et hoc venandi genus saltem approbasse videtur S. Congregatio Immunitatis in una Civitatis Castellane, sive Hortana libertatis venandi pro Clero Suriani, in qua sub die 23. Augusti anni 1667. censuit rescribendum ad A. C. non impedita interim venatione Ecclesiasticis, & sub die 20. Decembris ejusdem anni re iterum proposita censuit, standum esse in decisio. Quod quidem non decrevisset, si omnis venatio Clericis esset interdita.

6 Quinimò Anania, & Abbas in *d. cap. 1. de Cler. venat.* & Præposit. in *d. cap. 1. d. 34.* ponderant verba illa *textus sæpius detentos*, & dicunt, quod si rarissimè causa sanitatis, recreationis, vel recuperandi appetitum venationibus in illo canone expressis Clericus uteretur, id non esset prohibitum, & nec quando causa necessitatis, puta pro carnibus, vel pellibus habendis, vel quando fructus sui consistere in Venationibus, prout dicitur esse in Gallia, vel si apri, ursi, vel aliæ feræ devastant segetes, vel vineas Clericorum, Host. & Anan. in *d. cap. 1.* Cardinalis, & alii supra citati. Videndi Carol. de *Graff. eff. Cler. 31. a num. 12.* Bellett. *disq. Cler. part. 2. §. 14. num. 3.* & Barbof. *de jur. Eccles. cap. 40. numer. 79. cum seq.* Hæc autem venatio tanquam publicè utilis, omnibus est permittenda, *l. 1. Cod. de venat. fer. lib. 11. cap. 1. §. si quis rusticus, vers. Nemo restra; de pac. ten.* Aliàs Principes, id prohibentes, tenentur damnum a feris datum plenè refarcire, Gail. *lib. 2. obs. 68. num. 11.* & Guttier. *qu. can. lib. 2. cap. 28. num. 15.* notantque in dubio fieri recreationis causa, Alex. *conf. 72. vol. col. fin.* Anan. in *d. c. 1. col. 2.* & Luc. de Penna in *d. l. Venatoribus*

7 Atque ut id satis intelligatur, sciendum est venationem, piscationem, & aucupium pro uno eodemque jure poni in *l. 2. & 5. ff. de acquir. rer. dom. & §. ferae inst. eod.* idque ratione objecti, ac impropriè quidem, cum venatio sit nomen generis, & speciei, cujus objectum solæ sunt feræ quadrupedes. Hinc est, quòd non nihil inter hæc revera interest. Nam venari in alieno licet, piscari non item, *l. injur. 13. §. fin. de injur.* Donell. *lib. 4. com. 8.* licet dissentiant Cujac. *lib. 4. observ. 2.* & Harprecht. in *§. feræ*, 14. *inst. de rer. divis.* Affirmantes, quòd sicut in alieno venari, ita & piscari liceat. Deinde etsi aucupium venationi comparetur, *l. divus, de ser. rust. præd. cap. 2. de cler. venat.* tamen piscatio ab his separari solet non solum tanquam jus magis licitum, & spectaculum minus cruentum, sed quia magis humilis, & civilis, quòd ejusmodi tumultu, canibus, clamoribus, &c. non eget, & ideo Clericis est permittenda; tum quòd Clerici prohibentur alere canes, & accipitres; tum quòd in *d. cap. Esau*, d. 86. legitur nullos fuisse venatores sanctos, sed fuisse sanctos piscatores. Eoque igitur piscatio Ecclesiasticis personis indistinctè permittenda est, non autem venatio. Nam quo cruentius est jus venationis, eo videtur magis ab humanitate esse alienum, *l. cruenta spectacula*, *C. de glad. lib. 1.* Xenop. in *Cyropæd.* minuique Ecclesiasticis convenire personis.

8 Venationum porrò etsi plures sint species, Glofs. & Doctores in *d. cap. 1. Cler. venat.* & in *c. Qui venatoribus* d. 86. tamen hic tantum de venatione ferarum agimus, quæ fit in saltibus cum canibus, ut loquuntur, & clamore, atque armis, unde venationem saltuosam & clamorosam, atque armatam doctores appellant, quam etsi quidam pro turpi, & illicito exercitio habent, propterea quòd Augustinus nequissimam eam artem appellet in *d. cap. Qui venatoribus*; tamen verior est Panormitani, & aliorum sententia in *d. cap. 1. de Cler. venat.* scilicet, ut abusus venationis, non usus in turpibus sit habendus. Usus porrò definiunt, quatenus servit necessitati, victus scilicet, vel amictus, & valetudini. Abusum verò in eo, si quis ita se dedat venationibus, ut necessaria vacationis negotia omittat, *textus in cap. An putatis* 86. d. & in *l. Venatoribus* 6. *C. de excus. mun. lib. 10.* si alendis equis, canibus bona sua perfundat. Nam lex non prohibet venationem velut illicitam, *d. l. venatoribus*, sed tantum hoc addit, venatores non habere muneris necessarij excusationem, facile ut intelligi possit, venationem legibus non damnari, sed propter eam necessaria Reipublicæ munera deserenda, negligendaque non esse. Et cum alibi venatores numerentur inter artifices Reipublicæ utiles, & servientes annonæ, ac comœtati, ita ut propter ea gravioribus muneribus onerari, non debeant, *l. ult. v. venatores*, *ff. de jur. immunit.* facile intelligi potest.

gi potest, hoc exercitium non esse legibus improbatum. Itaque hæc disputatio definienda est ex regula, quam alibi tradit idem Augustinus in cap. Quisquis d. 41. In omnibus, inquit, rebus istiusmodi, non ex earum rerum natura, quibus utimur, sed ex causa utendi, & modo, idest temperamento. Nam immodica in vitio hærent, vel probandum est, vel improbandum quod facimus. Multo verò minus venatio in illis improbanda est, qui hoc artificio se sustentant, neque alium quæstum norunt, *Glos. in d. cap. qui venatoribus d. 86.*

Nam quod ex testibus initio citatis adductum est, id intelligitur, si causa voluptatis id faciant, non sit recreationis, vel salubritatis gratia, ut voluerunt Doctores in d. cap. 1. de Cler. ven. Innoc. in d. cap. Dudum 2. & ibi Panormit. de elect. Felinus, qui id commendat in cap. Auditis col penul. de præscript. quos refert, ac sequitur præclarissimus Jurisperitus Tiraquellus de nob. cap. 37. n. 148. Quod verò ex D. Augustino in d. cap. qui venatoribus, relatum est, venationem artem esse nequissimam, id non de hac specie, sed de arenaria venatione est accipiendum, quæ scilicet ab histrionico more a conductis hominibus in publicis spectaculis depugnando cum bestiis exercetur, siquidem venatores istos arenas inter infames refert l. 1. §. qui operas, ff. de postul. nisi talis sit fera, quæ regioni nocet; quo casu locans opera sua extra arenam non notatur infamia, *text. in d. l. 1. §. si quis*, venatioque edi dicebatur, cum in arena populo bestiarum venatio exhibebatur, l. 122. ff. de legat. 1. accidebatur ludus, in quo feræ magno discrimine ab iis, qui depugnabant, conficiebantur d. l. 1. §. bestias, ff. de postul. l. Civitatibus, ff. de leg. Hinc venatorius ludus, genus illud pœnæ apud Ulpian. l. aut damnus, §. fia. ff. de pœn. Etenim in univertum jure civili artificium scœnicum, & tota ars histrionica quasi ad nullam Reipublicæ utilitatem, sed tantum ad inanem voluptatem comparata pro turpi, & infami vitæ genere habetur, l. 1. §. 2. de his, qui not. infam. tot. tit. in auth. Scenicas non solum si fidejus. &c. & tot. tit. de spect. scen. C. lib. 11. Hæc autem venatio aded de jure Canonico reprobata est, ut etiam spectatores mortaliter peccent, *textus in d. cap. qui venatoribus d. 86.* ubi notabilis *Glos. & Glos. in cap. 1. de Cler. venat. v. voluptate*, Franc. Marc. q. 530. numer. 1. cum seq. Gail. lib. 2. obs. 68. numer. 8. De jure verò simili tunc licita est, quando non est mercenaria, sed fit virtutis ostendendæ causa. Vel de illis agit, qui venationem tanquam artem exercent, nequid dixerim, an intelligantur hi, qui provinciam feris purgabant, ut adnotavit Gothifr. ad l. ult. de jur. immun. an potius, qui in venationibus operam dabant Principibus Romanis, de quorum aliquibus legibus, quod operam frequentem venationibus impenderint, qui, ut & hodie serè Principes voluptatis, & exercitii causa venationibus indulgent. Alia autem est venatio, de qua hic agimus, quæ non servit spectaculis publicis, sed sanitati, & valetudini. Nam, ut inquit Plinius lib. 1. epist. ad Cornelium Tacitum, mirum est, ut animus hac cogitatione, motuque corporis exciteretur, nam undique sylvæ, & solitudo, illumque illud silentium, quod venationi datur, magna cogitationis irritamenta sunt. Deinde etiam necessitati ad ulum victus, & vestitus. Nam ferarum carnis vescimur, pelibus contegimur, *Genes. 1.* quæ peræque adjungi ad nostras rectè utilitates posse putandum est, atque jus dominiorum divinitus concessum. Nam usum animalium eadem ordinatione divina sancitum esse, *Genes. 9. Timoth. 4. creavit ad utendum*, palam est, aded ut D. Paul. eo loco doctrinam dæmoniorum judicet prohibere animantium cibum ad utendum, vescendumque a Deo ordinatum, & creatum.

10 Ex quo sequens est, etiam venationem, capturamque ferarum permissam esse. Nam in omni concessionem videntur omnia concessa, sine quibus id, quod indultum est, quæri, aut teneri nequit, l. ad rem. 56. l. ad legat. 62. de procur. l. 2. de jurisd. cum similibus. Quare, & Ecclesiasticis personis idem jus patere communis placuit Panormitano, & Doctoribus in dist. c. 1. §. 2. de Cler. venat. etiam cum sclopo, aliiive armis contra apros, urfos, aliasque feras, ut in puncto firmat Borrel. *conf. five contrav. 45. n. 25.*

11 Equidem venatio, & a forti oriaucupatio est concessa Clericis recreationis gratia, exceptis temporibus visitationis, solemnitatum, prædicationis, ut tradunt Abb. in d. cap. 1. de cler. ven. Gulielm. de Bened. in rep. cap. Raynuitius, v. Et uxorem numer. 875. Turrecrem. in cap. qui venatoribus d. 86. Præpos. in cap. Episcopum d. 34. Menoch. d. cas. 413. numer. 16. Angel. v. Venatio sub init. & alii communiter. Ergo non aufertur illis facultas utendi sclopeto, sed remanet concessus tamquam instrumentum pro aucupio. Nam concessio sine, censentur

concessa etiam omnia, quibus pervenitur ad ipsum. Comprobatur, quia finis probationis armorum non habet locum in usu sclopeti pro aucupatione. Ideo enim prohibetur Clericos deferre arma, quia dedecent statum Clericalem, cap. Clerici arma, de vit. & honest. Marfil. cum aliis in prax. §. pro complemento num. 2. Menoch. de arb. cap. 395. numer. 32. Viv. dec. 26. numer. 4. lib. 1. & quia delatio armorum præbet occasionem violentiis, percussionibus, homicidiis, l. si servus, C. de his, qui ad Eccles. confug. & notant Aflic. ad const. intentionis, rubr. de illic. port. arm. num. 1. Brunor. a Sole *quæst. legal. 35. num. 13.* Roland. *conf. 3. num. 26. lib. 2.* Quæ cum sint Clericis speciatim prohibita, ideò ad ea evitanda prohibetur etiam delatio armorum. Hæc autem ratio non militat in delatione sclopeti pro aucupatione, ut per se constat: Tum quia defertur in agris extra hominum commercium: Tum quia defertur tanquam instrumentum aucupationis: Tum quia non est ex illis armis, quæ ordinantur ad terrorem, aut ad offendendum. Quod satis etiam ex eo constat, quod ubi est prohibita laicis delatio sclopetorum, qui vacant aucupationi, deferunt fabricatos pro aucupatione.

Nec obstat, quod Clericis prohibeatur armorum delatio d. cap. Clerici arma, de vit. & honest. Nam intelligitur de armis institutis ad offendendum, ut de statuto punientes deferentes arma docent Jaf. in §. ex malefic. Instit. de act. ubi & alii Doctores, Bart. in l. 1. ff. de vi publ. Rebuff. cum Angel. & Alber. in l. armorum appellatio 41. ff. de verb. signif. Jul. a Beyma *ibid. in fr.* Hujusmodi autem sclopeti non sunt ordinati ad offendendum, sed ad aucupandum. Et licet armorum appellatione veniant tam defensiva, quam offensiva, ut notant Decian. *tract. crimin. cap. 3. numer. 14. lib. 8.* Perez. ad l. 2. *glos. 1. tit. 14. lib. 4. ordin.* Bobadil. *lib. 1. polit. cap. 14. num. 62.* Immo etiam fustes, lapides, & quicquid nocere potest, d. l. armorum appellatio, l. armatos, ff. ad leg. Jul. & §. Recuperandæ, instit. de interd. & notant *Glos. in d. l. armorum appellatio*, & *Glos. Canonica in Clem. ne in agro*, §. quia vero v. arma, de stat. monach. Roman. *singul. 267. v. armorum*, Felin. in cap. Ita quorundam num. 2. de Judeis, Menoch. cap. 394. numer. 76. Aretin. *conf. 108. num. 6.* Attamen in odiosis, præsertim quando agitur de pœna, non ita amplè arma accipiuntur, sed tantum pro iis, quæ ex institutione sua sunt ordinata ad offendendum, ut notant Doctores citati, & desumitur ex l. si pignore, §. furem, ff. de furt. & advertunt etiam Bart. *ibid.* Aretin. in §. Item lex Cornelia, instit. de publ. jud. Giurb. *conf. 73. num. 13.* Et ideò lex prohibens arma Clericis, de his armis est accipienda. Item quia licet hæc continentur nomine armorum, quando agitur de pœna contra facientem vim, seu insultum cum armis, secus tamen quando est pœna contra deferentem simpliciter, seu tenentem arma, ut Farinac. *conf. crimin. 169. num. 21.* & Caball. *resol. crim. cas. 63. num. 4.* & seqq. Ac insuper quanquam sclopus institutus ad aucupandum adhiberi possit etiam ad offendendum, in morali tamen exultimatione non est ex armis ordinatis ad offendendum, quod sufficit, ut non comprehendatur sub appellatione armorum, quæ ordinata sunt ad offendendum, & quæ Clericis prohibentur. Unde se habet sicuti arma defensiva, ut pelta, quæ non veniunt appellatione armorum, nisi adhibeantur ad offendendum, ut notat Bart. in l. 1. ff. ad leg. Jul. de vi publ. & in d. l. si servus, C. de his, qui ad Eccles. confug. sicut etiam fustes, & lapides in stricta significatione, & odiosa non veniunt armorum appellatione, nisi ad offendendum adhibeantur, ut observant Marfil. in pr. §. pro complemento n. 14. Bajard. ad Clar. *quæst. 6. num. 63.* Azeved. in rubr. *num. 4. tit. 6. lib. 6. recopil.* Ac demum constat ex d. l. 1. ff. ad leg. Jul. ubi lex, quæ prohibet retinere arma apud se, declaratur, ut non comprehendat ea, quæ inserviunt venationi.

Concludimus igitur, venationis abusum, non usum esse Clericis prohibitum, hunc verò esse concessum jure divino, & humano, hoc est jure naturæ, & gentium, d. feræ, Instit. de rer. div. l. 2. & 3. de acquir. rev. dom. atque etiam civili, l. un. C. de ven. fer. lib. 11. ac tandem canonico, modo supra explicato, in quo nec desunt sui Sancti, Eustachius 20. Septemb. Placidus martyr. Hubertus 3. Novemb. Corradus Placentinus 19. Februarii, Julianus confessor 7. Januarii, & alii plures.

Neque obstat periculum homicidii, ac proinde irregularitatis. Nam dans operam rei licitæ, vel etiam illicitæ, si adhibeat sufficientem cautionem, ne inde aliquid incommodi sequatur, tunc etiam si fortè sequatur mors

mors alicujus, etiam Clerici, non illi imputabitur. Quia neque in se, neque in causa mors illa est ipsi volita, atque adeo nullo modo voluntaria. Neque obitatur quod causa fuerit periculosa, ac proinde mors videatur volita in causa. Quia diligentia absterfit periculum. Quapropter neque erit reus homicidii, neque tenebitur ad restitutionem, neque erit excommunicatus, neque irregularis. Nam cum non adfit culpa occasionis, non aderit excommunicatio, neque etiam irregularitas; hæc enim cum in pœnam statuta sit, sine culpa non contrahitur. Ita in specie venationis docent Henriquez, Vasquez, Hurtadus, Coninch. & Præpositus, apud Delbene tr. 5. moral. sect. 5. n. 2.

15 Quare licet Principes habeant jus præscriptum, sive facultatem prohibendi venationem, de quolâ Bertazol. *conf. crim.* 118. numer. 6. & 7. Cabed. *dec. Lusit.* 89. p. 2. Novar. *gravam. vafal.* 71. lib. 1. Bellet. *loc. cit. num.* 9. Gram. *decif.* 67. numer. 9. Tiraquel. *de nobil. cap.* 37. numer. 140. Gail. *obs.* 68. lib. 2. a numer. 11. Post. *de manut. obs.* 40. sub numer. 30. Capibl. *de Baron. lib.* 1. *pragm.* 1. *cap.* 5. numer. 206. & *seqq.* Sot. *lib.* 4. *de just. quæst.* 6. art. 4. Card. Turrecrem. *incap. qui venatoribus* 86. d. Cajet. *in tract.* 17. *cap.* 12. Joan. a Medin. *de rest. d. quæst.* 12. Navar. *in man. cap.* 17. numer. 120. & alii, nancupatim Pruckman. *in §. Venatio cap.* 1. Mindan. *lib.* 2. *de mand. Jud. cap.* 36. numer. 7. Knich. *de privil. Sax. cap.* 5. & *de jur. territ. num.* 93. *cap.* 4. ac cæteri relati ab Harpeck. *ad §. feræ numer.* 133. dissentientium argumentis respondente, eorumque discrepantes opiniones confutante, qui vel ad servitutes reales jus venandi referunt, vel ad personales, vel ad pacta, vel ad jurisdictionis fructum. Ipse verò docet esse jus per se subsistens, velut alia varia jura Magnatibus, vel etiam privatis competentia. Quidam tamen distinguunt intervenationem superiorem, & inferiorem, ut Andr. Knich. p. 2. *de vestitur. pact.* 2. & Heig. p. 1. q. 15. Unde verè jus venandi non est inter regalia. Primò, quoniam jus hoc multis etiam suo jure competit, qui superiorem recognoscunt. Secundò, per l. 9. §. *aucupiorum lib.* 62. *de usufr.* l. 26. *de usufr.* quibus textibus probatur, quòd jus venandi spectet ad privatos, ut etiam ab usufructuario jus illud usurpari, redditusque venationum percipi possint. Tertio, quia venationes non pertinent ad Majestatem Imperii conservandam, ut regalia. Quarto, quoniam jus venandi concessum a Principe transferri potest in alium, etiam sine ejus consensu. Quòd tamen in regalibus fecit obtinet, Rosent. *in tract. de regal. num.* 35. Quintò, quòd regalia sine permisso Principis usurpans, incidit in crimen læsæ Majestatis, *arg. l. 3. in fin. ad l. Jul. Majest.* Non item qui venationem, si credimus Vvesemb. *in paratit. l. de acquir. rer. dom. num.* 7. *arg. l. 13. §. si quis me, de juvejur.* Sextò, quoniam non refertur in *cap. un. quæ sint regalia lib.* 2. *feud. tit.* 56. Tiraquel. *de nobil. cap.* 37. numer. 150. Vvesemb. *ibid.* Vult. 1. *de feud.* 5. & alii nonnulli.

16 Atque licet privatis rectè sit adempta venatio: Tum propter pacem publicam, & interdictum privatis armorum usum: Tum ne venationis studio avocentur homines ab agricultura: Tum ne species ferarum prorsus intereat: Tum quoniam Principes loca publica ad se transfulerunt, eorumque domini facti sunt, l. 3. *ne quid in loc. publ. l. 9. ff. ad leg. Rhod. de jac. l. 2. C. de quadr. præscript.* Tum quia si quod omnino sit violentiæ vitium, tamen per diuturnum populi consensum est purgatum, l. *si per vim, C. de his, quæ vi metusve caus.* Balb. *in lib. de coron. pag.* 21. Tum quoniam Princeps ex justa causa potest alicui jus quæsitum auferre l. 15. *cap. 2. de rei vindic. lib.* 11. *de evict.* Ad pacem autem, & tranquillitatem publicam spectat, non esse commune omnibus venandi jus, *arg. l. 77. §. 20. de leg. 2. l. 26. de servit. urb. præd. lib.* 13. §. *æquissimum, de usufr.* Gail. *lib.* 2. *obs.* 98. Vvesemb. *supra d. num.* 7. Pruckman. *d. §. Venatio cap.* 4. numer. 51. Fachin. *lib.* 1. *contr.* 1. Heig. p. 1. *quæst.* 15. n. 53. & *seqq.* dissentiente Antonio de Butriis *in cap. non est, de decim.*

17 Ac proinde mortis supplicio venationes suas rectè vindicent Principes. Quoniam leges obligant ad obedientiam, etiam in conscientia, Glof. *in cap. 7. de conslit. in 6. & S. Thom.* 1. 2. *quæst.* 94. ar. 4. & 5. aliique communiter. Quod est de fide, vel saltem ita certum, ut oppositum sit erroneum, probaturque *ex cap. 19. ad Rom.* Tum quia debet quisque ex ordinatione divina obedire Principibus, atque adeo legibus: Tum quia resistens legibus, resistit Dei ordinationi, cui ex conscientia non possumus resistere. Tum quia qui resistit, acquirit sibi damnationem, quæ non imponitur, nisi fiat contra obligationem conscientiæ. Quoniam nonnunquam evenit,

ut aliquorum malefactorum supplicia exacerbentur, quoties nimirum multis personis grassantibus exemplo opus sit, l. 26. *in fin. de pœn.* Quoniam non tam ratio captarum ferarum habetur, quàm transgressionis legis, Heig. *d. q. 15. n. 80. arg. Deuter.* 17. *num.* 12. *cap. 2. extr. de major. & obed.* Nec enim subjectum in modo pœnæ consideratur, sed magis legis transgressio. Et quamquam pœna sit magis ex naturali ratione, modus tamen pœnæ magis nititur autoritate politica, quæ fulcrum habet in utilitate, necessitateque Reipublicæ, God. *in prolog. ad instit. Vulf.* quamvis dissentiant Doctores communiter, ut Gail. & Vvesemb. *loc. cit.* Tiraquel. *d. cap.* 37. numer. 150. Pruckman. *d. §. Venatio cap.* 4. n. 63. Videndusque Harprecht. *d. §. feræ numer.* 256. & *seq.* ubi non inventustè distinguit, Heig. p. 1. q. 15.

Attamen nequeunt eorum edicta comprehendere Clericos ob defectum jurisdictionis, *cap. quamquam, de censib. in 6. Cyriac. contr.* 144. numer. 6. Ciarlin. *contr.* 63. numer. 27. & 28. Sperell. *dec.* 123. a numer. 29. & Rota coram Royas *dec.* 138. numer. 2. Adeò enim Ecclesiastici exempti sunt a jurisdictione sæculari, ut ne edicta quidem quantumvis honesta, & fundata in publica utilitate eos adstringant vi coactiva, Ciarlin. *contr.* 45. numer. 3. & 4. Sperell. *dec.* 123. numer. 25. *cum seqq.* & nos alibi, & in terminis venationis Bellet. *ubi supra n. 7.*

Neque obstat, quòd Sacri Canones, & Concilium Tridentinum interdicit Clericis venationem. Quia hæc sollicitudo non incumbit Principibus, sed Episcopis, qui tamen non pœnis edicti sæcularis, sed juris Canonici debent animadvertere in Clericos venatores, Salzed. *ad Diaz. cap.* 70. *vers. non tamen poterit, Bellet. d. §.* 19. numer. 7. Sperell. *d. decif.* 123. numer. 26. *cum duobus seqq. num.* 55. Nam cum pœnæ illæ a sacris Canonicis Constitutionibus approbatæ non sint, Judex Ecclesiasticus eas infligere non tenetur. Idque adeò verum est, ut neque ministri laici possint spoliare Clericos armis, retibus, canibus, avibus, Ciarlin. *contr.* 20. numer. 74. & *seq.* ubi, reprobatis adversariis, firmat, quod spoliantes incidunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ. Vide Anguianum *tract. de legib. lib.* 2. *contr.* 15. numer. 31. Nam, ut aliàs tradidi, licet Ecclesiastici teneantur obedire statutis Principis justis, & in bonum commune ordinatis in iis rebus, quæ spectant ad regimen Reipublicæ, si sacris canonibus, & clericali statui non repugnent, tamen ad id non tenentur directè, sed indirectè, hoc est non ex vi legis, sed rationis naturalis, vel si directè, non tenentur secundum vim coactivam, sed solum secundum vim directivam. Atque adeò si statuta illa Ecclesiastici transgrediantur, non possunt a Judice laico puniri, sed ut puniantur ad Judicem Ecclesiasticum recurratur necesse est. Quod etiam docent Vasquez *in p. 2. tom. 2. disp.* 167. *cap.* 4. numer. 29. & 30. Salas *de legib. disp.* 14. q. 9. n. 106. & alii.

Et dum edicta hujusmodi prohibent, ne Clerici uti possint rebus, & facultatibus a jure communi concessis, non debent attendi, quia sunt contra libertatem Ecclesiasticam, Doctores *in cap. Ecclesia S. Mariæ, de conslit. Redenasc. conf.* 66. numer. 24. Bellet. *par.* 1. *tit. de exempt. Cler. a statut. sæcul. §. 1. numer.* 22. & *seqq.* Thomat. *dec.* 298. n. 11.

Minusque obstat, quod Principis possessio prohibendi venationem clarissimè appareat ex dictis, & prohibitionibus spatio antiquissimi temporis, quibus Ecclesiastici acquieverint, ut in puncto juris venandi communiter affirmant Roland. *conf.* 22. numer. 23. & *seqq. lib.* 2. Gambat. *in institut. lib.* 2. *tit. de rer. divis. §. feræ, numer.* 16. & *seq.* Facchin. *controv. jur. lib.* 1. *cap.* 1. Gail. *lib.* 2. *obs.* 66. numer. 45. & 5. Capibl. *loc. cit. pragm.* 14. *cap.* 86. numer. 3. & *seqq. p. 1. Novar. dict. gravam.* 71. numer. 18. Grammat. *decif.* 67. numer. 13. & Franch. March. *decif.* 530. numer. 15. Et in terminis immemorabilis quod etiam in hoc clericos adstringat, docet Balsar. *in cap. 1. num.* 14. *de pact.* Gambat. *sub n.* 24. Salsed. *ad Diaz. cap.* 67. numer. 6. & Fragoi. *de regimin. Princip. p. 1. lib.* 3. *disp.* 7. §. 1. *sub numer.* 29. Immemorabilis enim tantæ virtutis est, ut ejus vigore etiam Principi reservata acquirantur, ut in terminis venationis comprobatur Veg. *conf.* 20. numer. 4. & *seqq.* & sentiunt Jak. *conf.* 208. numer. 2. & *seq. lib.* 2. Surd. *conf.* 556. numer. 6. ac Rot. *dec.* 295. numer. 26. p. 6. p. 7. *rec.* Id, inquam, non obstat, quia consuetudo quæcumque etiam immemorabilis cum præjudicet libertati Ecclesiasticæ, quæ est ex jure divino, nullo modo prævalere potest, etiamsi esset mixta Clericorum, & sæcularium, *cap. Quamquam 4. de censib. in 6. Malcard. de interpr. stat. concl.* 1. numer. 127. & *seqq.* Ciarlin. *contr.* 31. numer. 16. & 17. ac etiamsi esset particularis, *cap. Clericis, de judic. & Bulla Cœnæ.* Quia cum laici sint incapaces jurisdictionis

ditionis Ecclesiasticæ, nunquam possunt se tueri consuetudine, etiam immemorabili, cum nunquam legitima esse possit ad præscribendum. Tuncque solum consuetudo Ecclesiasticorum, & sæcularium mixta non præiudicat sacris Canonibus, vel ab illis non sit reprobata, Suar. ad Reg. Angl. lib. 4. c. 39. n. 19. & Valboa in c. 1. de for. comp. n. 6. Quia Clerici etiam volentes non possunt se submittere iurisdictioni laicali.

- 22 De venationum specibus, puta clamorosa, saltuosa, recreativa, & oppressiva, item de licitis, & illicitis venationibus, tam Clericis, quam laicis vide etiam Glof. in d. c. Qui venatoribus, Doctores in d. l. i. Cod. de venat. fer. lib. 11. & Franc. Marc. alleg. dec. 530.

CONSULTATIO LX.

De ordinatione Græcorum, ac Latinorum, ubi ad id genus effata varia, veluti Canones.

- 1 **I**N cap. cum secundum, de tempor. ordin. Latini a Græcis, & Græci a Latinis ordinari non debent, ritum suum mutando, sed quisque ritum suum custodire debet. Unde neque potest Episcopus Latinus suo subdito Clerico latino licentiam dare, ut ordinetur a Græco Episcopo ritu græco, sed solum ritu latino, cap. quod translationem, de temp. ord. Abb. in d. cap. Cum secundum, Azor. tom. 2. lib. 3. c. 48. qu. 14. Aliàs ordinatus non recipit ordinis exequationem, ut colligitur ex dist. cap. quod translationem, videlicet est ipso facto suspensus.
- 2 Immo neque ipse Episcopus latinus sub se Græcos subditos potest eo græco ritu ordinare, sed tantum latinum ordinare potest, & pro Græcis debet habere Episcopum Vicarium Græci ritus, qui eos Græco ritu ordinet ut c. quoniam, de offic. Jud. ord. Aliàs enim qui ordinatur contra ritum ordinantis, vel ordinati, est ipso iure suspensus, ut Majol. lib. 3. cap. 32. num. 1. & lib. 4. cap. 32. num. 2.
- 3 Si tamen Græcus laicus mutet domicilium ad Ecclesiam latinam se transferendo, vel ipse Græcus subditus Episcopi latini consentiat transire ad ritum latinum, & latinè a latino Episcopo ordinari, id fieri poterit, sed non ordinabitur in sacris, nisi promittat, & voveat castitatem saltem implicitè. Quod si uxorem habeat, non poterit a latino sic ordinari, nisi cum uxoris consensu voveat continentiam, Glof. in d. cap. Quoniam, & cap. Nicena 31. d. Imola in cap. Cum olim num. 6. de Cler. conjug. Aliàs ordinatus erit irregularis. Latinus verò laicus non potest, etiam mutando domicilium, se transferre ad ritum Græcum, & ordinari a Græco ad titulum Ecclesiæ Græcæ, etiam cum consensu sui Episcopi latini. Quia id jus canonicum, seu Pontifex non permittit. Unde si uxorem habeat, & sic in sacris ordinatur a Græco, non poterit uti matrimonio secundum veteriorem sententiam, Host. in d. c. Quod translationem, ubi etiam Abb. n. 3. Card. f. Quæro in eo.
- 4 Græci ordinati ab Episcopis schismaticis, aliàs ritè ordinatis, servata debita forma, recipiunt quidem ordinem, sed non exequationem. Proinde ordinati ab Episcopis schismaticis, correcti, vel emendati reconciliandi sunt, & absolvendi cum pœnitentiis salutaribus, cummodò errores, vel saltem schisma ordinatoris abjurent in iudicio, vel publicè, vel secretò pro qualitate facti. In ordinibus autem per eos aliàs ritè susceptis ministrare non permittantur, nisi cum ipsis super irregularitate, huiusmodi occasione contracta, auctoritate sanctæ Sedis Apostolicæ fuerit dispensatum.
- 5 Non sunt admittendi Episcopi schismatici sive pro ordinibus sive pro aliis sacramentis conferendis, sed detinendi donec sancta Sedes Apostolica consulatur, & responsum habeatur.
- 6 Græci sine literis dimissoriis Episcopi latini diocesanè ad sacros ordines promoti, suspensi sunt. Et, si suspensi suis ordinibus administraverint, efficiuntur irregulares, sicut & latini. Super huiusmodi autem, & similibus irregularitatibus dispensandi facultas a sancta Sede Apostolica obtinenda est.
- 7 Si Episcopus latinus Græcum aliquem ordinari voluerit, qui a presbytero Græco in baptismo chrismate in fronte defacto fuerit consignatus, debet illum antea confirmare saltem sub conditione.
- 8 Presbyteri vidui habitum deferre debent diversum ab aliis.
- 9 Episcopus Græcus non potest ordinare in Ecclesia latina secundum suum ritum, neque Vicarius id ei concedere, S. Congreg. Episcop. in una *Tranen.* 22. Januarii 1602. Eadem tamen S. Cong. in una *Messanensi.* 5. Septembris 1606. concessit cuidam Episcopo, ut facultatem

daret Episcopo Græco ordinandi Græcos suæ diocesis, & celebrandi tunc pontificaliter.

Et Urbanus VIII. ad relationem S. Congregationis Concilii concessit, ut quidam Græci diocesis Montis Regalis in Sicilia ordinari possent cum dimissoriis Vicarii Capitularis Montis Regalis ab Episcopo Coronensi Græco, Melitæ residente, accedente consensu Episcopi Melitenensis, faciente tamen expeditionem huiusmodi facultatis Congregatione S. Officii sub die 15. Maji 1632.

Romæ verò ex Constitutione 34. Clementis VIII. quæ incipit, *Sanctissimus*, residet Episcopus Græcus, qui ordinat Græcos catholicos Græco ritu. Et ex Constitutione Urbani VIII. pro regimine Collegii Græcorum, *Curet Protector Collegii specialiter deputatus, ut Græcus aliquis ex Oriente Græco ritu consecratus Episcopus Romæ sit ad divina officia, atque ordinationes ritu Græco in Ecclesia S. Athanasii peragendas, quique ea, quæ ad cæremonias, & ritus Orientalis Ecclesiæ faciunt, docere Alumnos possit, & ipse per omnia seruet. Qui tamen nullum ius in Collegium, aut in Ecclesiam habeat, atque ad nutum amoveri a Protectore possit.*

Græci laici in Italia sumunt Eucharistiam sub utraque specie. Quod ab Ordinariis est prohibendum.

Non possunt Itali Græci prohiberi, ne Sacerdotes in baptismo conferant Sacramentum confirmationis juxta Breve Pauli III. & Pii V.

Græci Albanenses morantes in Sicilia non indigent confirmatione suorum privilegiorum a Leone X. & Paulo III. concessorum.

Circa observationem festorum Ecclesiæ Latinæ observare debent instructionem Clementis VIII.

Græci ordinati ab Episcopo schismatico, habilitantur ad exequationem suorum ordinum in ritu Græco tantum.

Cum adscriptis servitio Ecclesiæ Græcæ, quæ fuit redacta ad ritum latinum, dispensat Papa, ut possint servire juxta ritum latinum, non tamen possunt amplius redire ad Græcum.

Græci Itali ad ordines sacros promovendi debent accedere Romam, ut promoveantur ab Episcopo ad id deputato, & licentia suscipiendi Ordines ab aliis Episcopis est eis deneganda.

Presbyteri Græci prohibentur latino more, & latini ritu Græco Missas, & alia divina officia celebrare ex Constitutione Pii V. *Providentia*, ubi revocantur omnia privilegia concessa in contrarium.

Græci orientales non admittuntur ad celebrationem Missarum, nisi habeant septem ordines, sintque ordinati ab Episcopo Græco, communionem cum Sede Apostolica habente. Ex Constitutione autem Innocentii IV. incipiente, *sub Catholice professione fidei*, Episcopi Græci de cætero septem Ordines secundum morem Ecclesiæ Romanæ conferre tenentur.

Episcopi Græci non possunt in diocesis aliorum Episcoporum exercere Pontificalia, nisi de speciali licentia Sedis Apostolicæ, & facto prius verbo in Sac. Congregatione coram Sanctissimo.

Græci non sunt permittendi orare pro Episcopo schismatico, eorum ordinatores, sed debent orare pro summo Pontifice, & eorum legitimo Episcopo. Pro schismaticis autem tantum est orandum, ut convertantur.

Sunt tolerandi, si absolvant pœnitentes forma consueta in Ecclesia occidentali, scilicet: *Gratia Sancti Spiritus per meam humilitatem habeat absolutum, & liberatum.* Vel ita: *Beatissime Rex, per me humilem, indignum servum tuum remitte servo tuo, &c.*

His, si fieri potest, non permittatur, ut laicis ministrent Eucharistiam sub utraque specie. Quoad vinum vero benedictum solitum dari infirmis post sumptionem Corporis, non sunt reprehendendi.

Licet in conferendo baptismo faciant trinam aquæ asperionem, dum dicunt: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen*, non sunt propterea molestandi.

Illiterati, sicut latini non sunt promovendi ad ordines. Promoti verò non sunt suspendendi.

Non licet eis curam animarum latinorum gerere, nec munus Parochi exercere.

Cum Græcis ordinatis ad ordines sacros ab Episcopo schismatico dispensatur super irregularitate, prævia fidei professione.

Græcis diaconis volentibus ordinari ad ritum latinum denegatur licentia.

Catholici Græci suscipientes ordines ab Episcopo schismatico, ignorantibus esse schismaticum, expediuntur cum professione fidei.

Ordinati ab Episcopo schismatico celebrante sunt suspensi,

ipensi, & irregulares, & dispensatio est Sedi Apostolicæ reservata.

- 32 Græcorum filiis, qui matrem latinam habent, & more latinorum vivunt, ut patribus obsequantur, permittitur sumptio Eucharistiæ secundum ritum græcum, ut videtur esse decusum in Instructione Græcorum, edita per fel. rec. Clement. VIII. illis verbis: *Proles sequitur patris ritum, nisi prævaluerit mater latina.* Et propterea cum mater in educatione liberorum videatur prævalere, deberent filii servare ritum latinum, etiam in sumenda Eucharistia, ad quod sunt persuadendi patres, non cogendi, sicut nec ipsi filii, si velint in ritu græco, dummodo sit probatus ab Ecclesia, vivere, sunt impediendi, secus si velint partim græcè, & partim latinè vivere.
- 33 Uxores Græcorum, quamvis eorum more baptizatæ secundum Instructionem Clementis VIII. debent retinere ritum latinum, si in reliquis ipsi latinè vivunt, ut conformentur cum propriis viris.
- 34 Græci fervantes ritum latinum non debent audire Missam, & sumere Eucharistiæ more Græcorum, & quem ritum elegerint, debent perfectè observare.
- 35 Græci Catholici in defectum Sacerdotum græcorum possunt juxta ritum latinum confiteri sacramentaliter, & sacram Eucharistiæ sumere.
- 36 Græcis habitantibus interlatinos non permittitur usus carniæ die sabbati. Habitantibus verò in villis, & Terris separatim absque latinis non prohibetur esus carniæ juxta eorum ritum.
- 37 Habentes conjuges latinas non possunt, neque debent illas ad suum ritum trahere, licet id conjuges latinè benignè, & non violenter facere possint. Quod si renuerint, vivat unusquisque juxta ritum suum.
- 38 Græci Itali cogendi ad observantiam Calendarii Gregoriani.
- 39 Non possunt Græci suscipere ordines ab Episcopo schismatico, sed potius a latino, & sic ordinati possunt permitti, ut celebrent ritu græco.
- 40 Cum muliere græca, mortuo ejus viro presbytero dispensatur, ut cum alio contrahere possit, non obstante græcorum consuetudine, quod relicta presbyteri, alteri nubere non possit.
- 41 Nequeunt ob inopiam tritici in pane ordeaceo consecrare.
- 42 Denegatur græcis presbyteris facultas audiendi confessiones latinorum.
- 43 Episcopis græcis degentibus in Italia potest concedi licentia græcos ordinandi.
- 44 Denegatur facultas græcis presbyteris celebrandi Missam lingua græca cum consecratione in azymis secundum ritum latinum.
- 45 Cum græcis, qui susceperint ordines minores ritu græco, dispensatur, ut ad ordines Sacros ritu latino promoveantur, dummodo omnes quatuor ordines minores juxta ritum latinum susceperint, vel si quemquam omiserint, suppleant.
- 46 Presbyteris græcis potest concedi licentia celebrandi missam ritu græco ubique.
- 47 Itali græci prohibentur exercere exorcismos.
- 48 Contra græcos, qui postquam transierant ad ritum latinum, redeunt ad ritum græcum, si non revertantur ad ritum latinum, gravibus pœnis procedendum est.
- 49 Nullatenus debent græcis assignari Ecclesiæ latinorum, ut in illis celebrent ritu græco.
- 50 Cum eo, qui a ritu latino transit ad ritum græcum, non dispensatur, ut in ritu græco manere possit.
- 51 Sacerdos ritus latini contrahens matrimonium cum muliere ritus græci, prævis examine, abjuratone, & re assumptione habitus clericalis, reconciliatur.
- 52 Diaconus ritus græci habilitatur ad suscipiendum presbyteratus ordinem ritu latino, dummodo amplius non redeat ad ritum græcum.
- 53 Cum iis, qui sunt ritus latini, non dispensatur ad servanda jejunia ritus græci.
- 54 Cum græcis primam tonsuram more latino suscipientibus dispensatur, ut possint ad omnes alios ordines etiam sacros, & presbyteratum ritu græco promoveri.
- 55 Sacerdotes Catholici Rutheni possunt in casu necessitatis, & devotionis in Ecclesia Catholicorum ritus latini altaribus, calicibus, & vestibus sacris eorumdem Catholicorum uti, & Missam celebrare ritu tamen Rutheno, ac etiam Sacerdotes Catholici in Ecclesiis Ruthenorum non schismaticorum celebrare ritu tamen latino, seclulo ab utraque parte omni scandalo.
- 56 Sacerdotes Rutheni non schismatici possunt confiteri Sacerdoti Catholico ritus latini, & è contra Sacerdotes Catholici Sacerdoti Rutheno in casu tamen neces-

sitatis, & servata forma Instructionis editus super ritibus Græcorum.

Sacerdotes Rutheni administrant laicis Ruthenis Sacramentum Eucharistiæ sub utraque specie. 57

Ruthenis, qui morantur in Italia, potest concedi licentia celebrandi Missam secundum suum ritum, reconditis prius missalibus. 58

CONSULTATIO LXI.

An Canonici, non obstante consuetudine, & quòd in fundatione non habeant onus celebrandi cum applicatione sacrificii, possint diebus, quibus perturnum juxta tabellam Ecclesiæ Missas celebrant, applicare sacrificium pro sibi elargientibus elemosynam?

PRO libertate applicationis sacrificii respondendum videtur. Certi namque juris est, quòd Sacerdos pro Ecclesiæ decore, vel populi commoditate ad celebrandum obligatus possit pro applicatione elemosynam accipere, ut sentiunt communiter Doctores, ac præ cæteris Suarez tom. 3. par. 3. disp. 86. sect. 3. Vasquez disp. 234. cap. 6. Turrian. in select. par. 2. disp. 3. dub. 2. & alii, quos adduxi tom. 1. Consult. 138. num. 8. Quod extendunt ad Missam Conventualem, sive solemnem Peyrinis tom. 3. de privil. Minim. cap. 1. num. 20. Possévin. de offic. Cur. cap. 2. num. 25, Franc. de Nigr. in addit. ad Guiz. part. 1. præsup. 1. qu. 15. & Dian. part. 5. tract. 13. resol. 51. Cordub. in comp. privil. Mend. v. Moniales, num. 3. Rodriq. quest. regul. 43. art. 8. tom. 1. Franc. Lugo lib. 5. de Sacram. cap. 11. quest. 1. num. 1. qui citat Bonacinam, qui tamen non loquitur absolute, Garz. in Summ. tract. 3. diff. 3. dub. ult. num. 5. supposito, quòd non addit obligatio ex fundatione, aut consuetudine, Alphons. de Leon. de offic. Capell. q. 8. sect. 18. num. 188. Diana part. 5. tr. 13. resol. 51. Quart. in rubr. Missal. p. 1. tit. 5. num. 3. & Averfa q. 11. de Euchar. sect. 17. Quia non obstante celebrationis obligatione, dum remanet libera applicatio fructus sacrificii, remanet etiam liberum ministerium sacerdotale, & proinde obligari potest petentibus. Nam ministerium est propter oblationem sacrificii, & oblatio sacrificii ordinatur ad fructum. Si ergo remanet libera distributio fructus, remanebit liberum etiam ministerium. Et quia nullum apparet præceptum neque divinum, neque humanum in contrarium, intrat regula, quòd omnia sunt concessa, quæ non sunt prohibita. Et quia non est inducenda obligatio, nisi de ipsa constet. Si igitur non constat de obligatione applicandi, immò ex fine institutionis præsumitur non adesse, non est asserenda, juxta l. quicquid. ff. de verb. oblig.

Id quòd in hoc casu potiori jure tenendum est. 2. Nam non versamur in Capellanis, vel Sacerdotibus simplicibus, qui potissimum instituuntur pro Missis celebrandis, sed in Canonicis, qui nullum onus habent celebrandi ratione Canonicatus, cum Canonici sint instituti ad decorem Ecclesiæ, & ut Episcopus opere, & officio juvent, ex Sac. Concilio Trident. sess. 24. cap. 12. de reform. eorumque Canonicatus consistant in habendo stallum in Choro, ibique psallendo, vocem in Capitulo dando, & id genus alia, non verò in celebratione Missarum, ceu Capellani, Vivian. de jurep. p. 1. cap. 1. num. 202. Lotter. de re benefic. p. 2. v. Canonici. Et proinde censendum est, Canonicos de jure non teneri, nedum ad applicationem sacrificii, nisi expressè fuerit a fundatore declaratum, sed neque ad celebrationem, Suar. d. disp. 86. sect. 1. & 3. Cardinal. de Lugo de Euchar. disp. 21. sect. 1. signatè num. 19. vers. Inferitur tertio, Canonicos beneficiarios, & Parochos, quibus ex vi sui beneficii, vel præbende non est specialis obligatio applicandi sacrificium pro aliquo, posse accipere stipendium pro Missa. Idem tenent alii, qui post decreta S. Congregationis Concilii de celebr. Missar. Justi Urbani VIII. edita, scripserunt.

Hic autem nulla deducitur specialis obligatio ex fundatione, quæ non existit, & non entis nullæ sunt qualitates, atque adeò non potest imponi Canonicis obligatio applicandi sacrificium pro certis personis, immò nec simpliciter celebrandi certis diebus, sed solum referatur consuetudo per tabellam celebrandi certis diebus. Nec servitutes præsumuntur, præcipuè Missarum in Canonicatibus. Et cum asserita consuetudo sit onerosa, ac proinde odiosa Canonicis, non debet ampliari, sed potius restringi. Eademque via, qua asseritur consuetudo celebrandi, apparet similiter consuetudo, seu libertas Canonicorum recipiendi elemosynam ab aliis personis pro applicatione sacrificii. Neque apparet pro quibus personis teneantur Canonici applicare sacrificium. an liceat

scilicet pro tali, vel tali fundatore, sive dotante. Quare non debet induci obligatio applicandi sacrificium, vagè, & indefinitè pro quibuscunque seu pro incertis personis, adeoque remanet liberum Canonicis, quibus diebus ex consuetudine, seu ex tabella celebrant in dicta Ecclesia, recipere eleemosynam a quibusvis requirentibus sacrificium, & pro iisdem applicare. Ipsa verò consuetudo, sive distributio per tabellam inter Canonicos celebrandi certis diebus præsumi debet introducta solum fuisse pro servitio Ecclesiæ, sive pro commoditate populi, & exercitio divini cultus, ac pro celebritate loci, non autem pro applicatione sacrificii. Quinimò pro Canonicorum libertate militat inveterata consuetudo, quæ concurret cum ipsorum Canonicatum institutionis memoria, & idcirco habet vim legis, idemque potest, quod fundator, si adfuisset. Unde quemadmodum si expressè libertatem sacrificii applicandi concessisset, prout hic in Urbe fecit in Sancta Maria Majore san. mem. Sixtu V. ad altare Sanctissimi Præseprii, nulla esse posset difficultas, ita quando adest consuetudo applicandi sacrificium ad libitum absque aliqua foundatione, & obligatione celebrandi Missas ab Institutoribus imposita, poterunt ad libitum illud applicare, cum hic consuetudo habeatur pro foundatione, ex qua consuetudine possunt solummodo Canonici ad celebrandum obligati reputari, & in ea quoque expressè legitur præservatio libertatis applicationis sacrificii, quia si celebrantur pro libito applicantur, & sicut illa inducit obligationem celebrationis, ita debet inducere applicationis libertatem cum sint junctæ, ab eodemque principio utraque proveniat.

4 Neque obstat primò, quod qui tenetur celebrare ratione beneficii, legati, aut salarii, non potest recipere eleemosynam ex applicatione, ut ex decretis dictæ Sacræ Congregationis, confirmatis ab Urbano VIII. in *Constit. 44. declar. 4. Bullar. nov. tom. 4.* Quoniam id procedit, quando ex utroque stipendio obligatur Sacerdos ad applicandum sacrificium, & sic solum intelligitur de sacerdotibus, qui non solum erant obligati pro decore Ecclesiæ, vel commoditate populi celebrare, sed etiam ex sua institutione pro applicatione sacrificii, ut ex Card. de Lugo loc. cit. & aliis relatis, qui post dictam Constitutionem scripsere, manifestè ostenditur. Item obiectio procedit quando quis tenetur celebrare in aliquo loco ratione beneficii, seu Capellæ, legati, salarii. Tunc enim, quia præsumitur, quòd fundator, qui Missas voluit celebrari, eo magis voluerit sacrificium sibi applicari, ideòque intrat dispositio dicti decreti, quod emanavit ad fundatorum voluntates declarandas, ne debito sacrificii suffragio frustrarentur, secus autem quando quis tenetur celebrare solum ex consuetudine, vel ex aliquo synodali decreto. Quia tunc dicta præsumptio applicationis cessat in individuo, Gavant. omnino videndus in *com. ad rubr. Missal. part. 3. tit. 12. numer. 5.* ubi in hac specie infert ad Canonicos, quod non teneantur ad Missas, nisi ostendatur vel fundatio, vel legatum, vel salarium. Quæ omnia in casu nostro deficient.

5 Minusque adversatur Franc. Leo in *thesaur. for. Eccles. part. 2. cap. 12. de vot. disp. numer. 23. & seq.* dicens, quòd ubi non constat de onere beneficii circa Missarum celebrationem ex eo, quia vel scripturæ fuerint deperditæ, vel celatæ, si constet prædecessorem celebrasse unam Missam qualibet hebdomada, onus probandi libertatem transfertur in negantem servitutem, & interim Episcopus manutenere debet Ecclesiam in sua quasi possessione, in qua existit, donec probatum fuerit, &c.

6 Nam Ecclesia non est in quasi possessione applicationis, sed solum celebrationis Missarum, vigore sæpius allegatæ consuetudinis. Nos autem fatemur obligationem celebrandi Missas ex consuetudine, at negamus onus applicandi, cum simus in quasi possessione libertatis, quæ pro Ecclesia neque deducitur ex foundatione, neque ex consuetudine. Alii verò Doctores, qui in contrarium fortè adduci possent, si attentè perpendantur, longè ab hoc dubio distare dignoscuntur. Loquuntur enim de Capellanis, vel de Sacerdotibus obligatis ad celebrationem Missarum ex foundatione, non autem de Canonicis, qui ab omnibus ex sui natura censentur liberi, ac immunes.

7 Denique non obstat Sac. Concilium Tridentinum *sess. 24. cap. 12. de reform.* ubi decernit, quod in omnibus Ecclesiis Cathedralibus omnes Canonicatus, ac portiones habeant annexum ordinem presbyteratus, diaconatus, vel subdiaconatus, & ubi consuetudo habet, ut plures, vel omnes sint presbyteri, omnino observetur. Ex quo deducitur, quòd si Sacrum Con-

cilium voluit esse presbyteros, idcirco id voluisse, ut celebrent.

Respondetur enim, quod in pluribus Ecclesiis non ad-⁸ est talis distinctio, unde non potest induci annexa præsumptio, quod Concilium voluerit adesse sacerdotes, ut celebrare teneantur cum eodem stipendio Canonicorum, & Subdiaconorum. Deinde ex Concilio non inducitur, quòd aliqui Canonici sint presbyteri, ut celebrent, & applicent sacrificium, sed ut possint functionibus Ecclesiasticis esse idonei, & supplere defectum Episcopi, ac gerere officia Pœnitentiarii, & Confessariorum, quæ requirunt ordinem presbyteratus, non autem, ut ipsi actu celebrent, cum non sint instituti pro Missarum celebratione, sed ut Episcopo celebranti, aut pontificalia exercenti assistant, atque inserviant, in choro psallant, visitationibus præsent, invigilent seminariis, ut ex dicto Concilio habetur. Præterea dato, quòd Concilium requiret celebrationem, non videtur exinde sequi, quòd sint adstringendi ad applicationem.

At nihilominus tenendum est, Canonicos non posse⁹ diebus, quibus per turnum juxta tabellam Ecclesiæ Missas celebrant, applicare sacrificium pro sibi largientibus eleemosynam. Etenim clarum est, obligationem celebrationis pervenire ratione oneris cuilibet Canonicatui annexi. Igitur illis diebus, quibus in Ecclesia ratione Canonicatus celebrare tenentur, non possunt ab aliis pro applicatione recipere eleemosynam. Quia intrat lex præscripta in generalibus decretis *de celebrat. Missar. 21. Junii 1625.* a S. Congregatione Concilii emissis, & a san. mem. Urbano VIII. confirmatis, ubi *num. 4.* declaratum fuit generaliter ac statutum, Sacerdotes in diebus, quibus ratione beneficii celebrare tenentur, non posse illa die pro applicatione ab aliis recipere eleemosynam. Quòd licet loquatur de obligatis celebrare certis diebus ratione beneficii, tamen id etiam militat quoad obligatos ratione Canonicatum. Quia Canonicatus cum præbenda sunt vera beneficia, & Canonici sunt veri beneficiati, *c. 2. de renunc. c. Dilectus 19. de præb. S. Concil. Trident. sess. 22. c. 4.* ibi: *Dignitates, præbendas, & quælibet alia beneficia*, Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 29. n. 7.* Vivian. *de jurepatr. p. 2. lib. 6. c. 2. n. 43.*

Etque magis procedit, si vehementissimæ concurre-¹⁰ rint verisimilitudines, & conjecturæ, onus Missarum hujusmodi fuisse appositum in primæva foundatione Canonicatum, seu Capellaniarum eis annexarum, dum illorum fundatio non invenitur. Prima nempe, quia a communiter accidentibus in dotatione, & foundatione pro salute animarum fundatorum hujusmodi onera celebrationis Missarum apponi consueverunt, ut docet communis experientia, & factum præsumitur quod communiter fieri solet, sicut in terminis, de quibus agitur firmat Joan. Franc. Leo in *thesaur. for. Eccles. par. 2. c. 11. n. 43. & c. 44. & c. 12. n. 14.* Fraxinel. *de sacer. oblig. sect. 4. concl. 6. §. 8. num. 2.* Bonac. *de Sacram. Euchar. disp. 4. qu. ult. punct. 7. §. 2. num. 13. & seq.* Secunda, si ita detegatur in foundationibus aliorum canonicatum ejusdem Ecclesiæ, quæveniuntur. Quod fuadet idem dicendum de antiquis, ad quorum similitudinem, novos fuisse institutos est valde verisimile, cum de similibus, & connexis idem sit judicium, *cap. 2. ibi: ad instar, de sponsal. cap. Cum secundum Apostolum in princ. de præb.* Tertia, si Canonicus omittens statis diebus celebrationem, diebus liberis easdem Missas adimplere teneatur. Hæc enim necessitas adimplendi omittas satis convincit necessariam obligationem ex foundatione, non autem ex sola congruentia loci, seu voluntariæ consuetudinis descendere, sicut dicitur ratio naturalis, quam absque alia allegatione jurium allegare sufficit, *cap. Ratio nulla*, ubi Abb. *nu. 1. de præb. Ciarlin. contr. 17. nu. 17.* Quarta, si inæqualiter numero Missarum gravati reperiuntur, & plures qui pinguorem, & pauciores, qui minus pinguem præbendam obtinent celebrare teneantur. De quo alia ratio reddi non potest, nisi quod ab initio foundationis pro qualitate, & quantitate redditus præbendarum hæc magis, minus Missarum onere gravatæ fuerint. Quinta, si præcesserint Episcoporum ordinationes tam circa perquisitionem omissionum in celebratione, quam circa satisfactionem Missarum omissionum. De qua alia ratio excogitari non potest, quam eos de onere foundationi infixio sufficienter informatos fuisse.

Quæ verisimilitudines, & conjecturæ legitimam ex-¹¹ se constituunt probationem, onus descendere ex foundatione. Quia verisimile unum, additum alteri, facit plenam probationem, Cravet. *conf. 168. num. 19.* Rota in Romana de Astallis 1. Februarii 1613. coram Cocchino. Accedente præcipue illa verisimilitudine, quòd scilicet Canonici Missas hujusmodi connumerent inter onera

onera Canoniciatus, unâ cum aliis Missis, quæ pro obligatione Capituli invicem compartiuntur, itaut quoad applicationem eodem jure centeri debeant. Canonici enim Missas, quas pro Capituli obligatione celebrare tenentur, aliis applicare non possunt, tanquam pro Capituli obligatione applicandas, Bonac. loc. cit. disp. 4. q. ult. punct. 7. §. 2. num. 7. ubi etiam ita a S. Congregatione Penitentiariæ resolutum refert, & declaravit S. Congregatio Concilii in una Civitatis Castellane 10. Aprilis 1645. Ex quo resultat superlativa probatio, quia in casu, quo scriptura foundationis non invenitur, sola præsumptiva probatio, deducta a communiter accidentibus, & a consuetis censetur sufficiens, & canonica ad effectum; de quo agitur juxta plenè deducta per Jo: Franc. Leonem, Fraxinellum, & Bonacinam locis superius allegatis.

12 Confirmatur, quia ideò institutum est servitium Ecclesiæ cum proventibus, ut plurimum pinguibus, quibus alantur Canonici, ut exhibeant nomine populi debitum obsequium Deo, & Cultum. Cum enim Ecclesiæ sit locus destinatus ad colendum Deum, dum instituitur servitium Ecclesiæ, instituitur in ordine ad cultum Dei, & proinde destinati ad servitium Ecclesiæ, tenentur etiam ad cultum Dei. In cultu autem Dei præcipuus actus est sacrificium. Rursus etiam inter præcipua munera, quæ Canonici debent exhibere populo est sacrificium, quia tanquam sacerdotes sunt mediatores inter Deum, & homines ad offerenda sacrificia pro peccatis. Ergo ex utroque capite tenentur destinati servitio Ecclesiæ offerre in ipsa sacrificium.

13 Atque ex his necessariò sequitur, applicationem deberi pro fundatoribus, nec posse ab aliis elemosynam recipi. Quia dum non constat de contrario, semper præsumitur obligationem fuisse injunctam cum applicatione pro fundatoribus, Cardinal. de Lugo de Sacram. Euchar. disp. 21. sect. 1. n. 13. Alphons. de Leon. de Jubil. p. 3. q. 27. n. 2. Dian. tom. 1. tract. 4. de celebr. Miss. Aldan. de val. & applic. sacrif. tr. 2. c. 30. nu. 20. Jo: Franc. Leo in thesaur. for. Eccles. p. 2. c. 11. nu. 44. ubi quod dum non inveniuntur scripturæ, transfertur onus probandi in negante servitum, & applicationem, Bonacina eadem docens de Sacram. Euchar. d. disp. 4. q. ult. punct. 7. §. 2. n. 13. cum seq. Nald. v. Missa n. 13. Fraxinel. de Miss. sacrif. sect. 4. conclus. 6. §. 8. n. 2. Possevin. de offic. Curat. qu. 5. c. 2. n. 22. & 25. Homob. de exam. Eccles. p. 1. tr. 4. c. 13. qu. 21. Hier. Ghilin. resol. cas. conf. v. Missæ celebratio nu. 22. & 23. Quæ obligatio est suo modo de jure naturali, & ex justitia. Nam oritur ex eo, quòd Canonici susceperint munus acceptando Canoniciatum, aut aliud beneficium interveniendi Ecclesiæ. Cum enim debitum servitium Ecclesiæ exigat celebrationem Missæ cum applicatione, dum enim ipsi suscipiunt munus interveniendi, suscipiunt etiam munus præstandi totum idem quo exigit servitium Ecclesiæ, atque adeò applicationem sacrificii pro fundatoribus. Quia fundatores non ita præcisè intendunt cultum Ecclesiæ, quin etiam exprimant aliquo modo intendere etiam fructum divinarum officiorum pro se, & suis. Et quia Capitulum regulariter habet aliquas obligationes, ideò sacrificium solet regulariter applicari juxta Capituli obligationem, & proinde non remanet libera applicatio, Reginald. lib. 25. præc. for. pavn. nu. 168. Bonac. cit. disp. q. ult. p. 7. §. 2. n. 7.

14 Neque subsistit præsumptio canonicorum asserentium, obligationem esse ex consuetudine, & ad decorem, ac cultum Ecclesiæ, non autem ex fundatione. Nam licet Canonici, & Dignitates omnes ad ornatum, & decorem domus Domini fuerint institutæ, & hæc causa generalis militans, quoad omnes Dignitates, & Canoniciatus, etiam si non habeant annexum onus Missarum, soleat exprimi in confirmatione erectionis Canoniciatus, & Dignitatum, non desunt tamen aliæ causæ magis proximæ, tam respicientes ipsam institutionem Dignitatum, sicut apparet ex S. Concilio Tridentino sess. 24. c. 12. de reform. sub initio, ubi adducitur, quòd Dignitates in Cathedralibus fuerint institutæ ad conservandam, augendamque Ecclesiasticam disciplinam, ut qui eas obtinerent pietate præcellerent, aliisque exemplo essent, quàm etiam respicientes assignationem præbendarum Dignitatibus, & Canoniciatibus, ut nempè qui deservit altari, ex altare vivere debeat, c. secundum Apostolum, de præb. & aliæ speciales causæ respicientes applicationem pro fundatoribus, ut scilicet sic aliciantur ad fundandum, & ne a foundationibus retrahentur, & obfortissimam præsumptionem naturaliter, moraliter, & legaliter resultantem ex eorum voluntate, quod nimirum sic voluerit verissimiliter prospicere animæ suæ. Ac proinde non potest ex dicta expressione causæ gene-

ralis desumi aliquod argumentum in contrarium quoad alias non expressas. Tum quia in jure argumentum a negativis non valet, Merlin. decis. 396. num. 18. Add. ad Burratt. decis. 641. n. 29. Tum etiam quia verba apposta ratione frequentioris usus non restringunt dispositionem, Glos. in l. 1. c. de his, qui ad Eccles. confug. in fin. Tum insuper quia verba præemialia, quæ apponuntur in confirmatione Canoniciatus respiciunt causam occasionalem illorum erectionis, non autem causam proximam, & immediatam, respicientem onus celebrationis Missarum, de quo nulla adest controversia, & tamen de illa in Bullis confirmatoriis non fit mentio, & de causa occasionali non solet haberi ratio, Rot. decis. 277. n. 5. p. 2. rec. Sperel. d. 176. n. 87. Tum denique quòd etiam celebratio, quæ fit pro fundatoribus a Canonico in Cathedrali tendit ad Ecclesiæ decorem, cum præcipuus Ecclesiæ decor consistat in sanctitudine, sicut decantantur in Psalmo 92. Domum tuam, Domine, decet Sanctitudo, cum nulla major sanctitudo dari possit, quàm celebrare Missas pro fundatoribus.

Ac demum tandem, quòd obligatio celebrandi fuisse 15 inducta ex sola localitate, & ad decorem, ac divinum cultum, attamen quia constat onus Canonicorum esse restrictum circa celebrationem in cathedrali, vel collegiata, & diebus certis hebdomadæ, eo ipso quòd obligatio celebrandi est cum præfinito loco, & cum præfinitis diebus non possunt canonici recipere elemosynam pro applicatione, sed ad summum possunt illam gratis, seu ex sua devotione applicare. Quia juxta rationem, & veriore sententiam Sacerdos ratione beneficii, seu canoniciatus obligatus celebrare præfinito tempore, & præfinito loco, etiam sine onere applicationis, non potest pro ipsa applicatione stipendium accipere, sicut de obligato celebrare certa hora ratione canoniciatus declaravit Sac. Congregatio Concilii in una Civitatis Castellane 9. Julii 1644. & 10. Aprilis 1645. & de obligato certo loco in una Tragurense 9. Januarii 1627. & tradunt Dian. d. p. 1. tr. 4. resol. 8. Barbof. de potest. Episcop. alleg. 24. num. 15. & de offic. Paroch. cap. & num. 11. ubi etiam refert ita declaratum fuisse ab eadem Sac. Congregatione Concilii jussu Fel. rec. Urbani VIII. quod habetur in dictis decretis de celebr. Missar. in hunc modum: Ad quartum Sac. Congregatio respondit, Sacerdotes, quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione beneficii, seu Capellæ, legati aut Salarii, si elemosynas etiam pro aliis Missis celebrandis susceperint, non posse eadem missa utrique obligationi satisfacere. Idem docent Aldan. de val. & applic. sacrif. tract. 2. cap. 3. num. 3. Gavant. in com. ad rubr. Missal p. 3. tit. 12. num. 5. & Faust. lib. 2. de Eucharist. quest. 155. Quoniam licet talis Sacerdos non teneatur applicare fructum sacrificii, habet tamen stipendium pro sustentatione correspondens Missis, quas tenetur celebrare. Ergo non potest aliud stipendium accipere.

Comprobatur, quia stipendium non est licitum, nisi 16 quatenus detur pro sustentatione in virtute obligationis de jure naturali subministrandi Sacerdoti dictam sustentationem, quatenus ipse vicissim obligat suum ministerium in ordine ad offerendum sacrificium ad alicujus instantiam. Ergo cum jam habeat obligatum suum ministerium quoad hoc, non potest ponere de novo hanc obligationem, cujus intuitu possit de jure naturali esse sibi debitum ab alio stipendium pro sustentatione.

Neque demum subsistit asserita consuetudo immemoralis libertatis applicationis, acquisita cum acquiescentia Episcoporum. Primò, quia hujusmodi immemorabilis probari debet juxta Glossam in c. 1. de præscr. in 6. Greg. XV. dec. 296. ibique Add. n. 3. & nos alibi. Secundò, quia obstant decreta generalis S. Congregationis Concilii. Ad hoc enim, ut consuetudo possit jus scriptum in aliqua parte abrogare, præter alia est necessaria ex parte inducentis potestas contrariæ legis condendæ, vel statuendæ, ex eo quòd consuetudinem inducere posse non fecus ac legem condere, est jurisdictionis. Rot. decis. 479. part. 3. recent. Add. ad Burratt. decis. 3. numer. 14. Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 20. numer. 112. & sequenti. Canonici autem non habent jurisdictionem abrogandi Constitutiones Synodales, siquæ sunt, & decreta Sacre Congregationis. Ulterius desideratur possessio pacifica, & imperturbata, quæ debet tanquam substantiale requisitum probari ad effectum probandæ consuetudinis, Cavaler. dec. 650. n. 3. Et quia nequit suffragari in præjudicium juris positivi in contrarium resistentis, constitutionum, ac decretorum scilicet antedictorum, nisi fuerit rationabilis, quam non improbant jura, & legitime præscripta saltem spatio quadraginta annorum, sciente, & non contradicente eo, qui potest jus condere, c. ult. junctâ Glossa in v. Rationabilis, & v. legitime.

- gitimè præscripta, de consuet. & c. 1. de præscript. in 6. Rot. dec. 355. n. 2. & dec. 397. n. 5. p. 1. rec.*
- 18 Et ita declaravit S. Congregatio Concilii in una *Alexandrina* 26. Aprilis 1653. & 7. Februarii 1664. ad *decr. super celebr. Missæ & ad c. un. sess. 22. de obs. & evit. his* verbis: *Sacra, &c. ad petitionem S. Congregationis Episcoporum respondit, Canonicos Oratores, non obstante allegata consuetudine, & quod in fundatione non habeant onus celebrandi, & applicandi sacrificium, non posse diebus, quibus per turnum juxta tabellam Ecclesiæ Missas celebrant, applicare sacrificium pro sibi elargientibus elemosynas.*
- 19 Quòd ipsum decrevit S. Congregatio Episcoporum in eadem *Alexandrina* sub die 9. Maji 1653. nempè *Episcopo, qui procedat ad adimplementum onerum Missarum, etiam quoad omnes Canonicos pro præteritis a die adepti Canonicatus juxta declarationem S. Congregationis Concilii, & moneat pro futuris.* Ac in supradicta *Civitatibus Castellane* sub die 9. Julii 1644. censuit *Canonicos Ecclesiæ Cathedralis Civitatis Castellane anniversariorum celebrationi non satisfacere celebratione Missæ Conventualis. In Missa verò, quam iidem Canonici celebrant in aurora, si non habent onus illam celebrandi ratione Canonicatus, legati, Capellani, & salarii, posse manualementelemosynam recipere, & pro ea sacrificium Missæ applicare.*
- 20 Et proposito tertio eodem dubio in eadem S. Congregatione Concilii 13. Junii 1654. illa respondit *in decretis.* Et in una *Elnen.* cum quæreretur, an canonico celebranti Missam Conventualem, ultra distributiones illius, debeantur elemosynæ, quæ a Christi Fidelibus erogantur pro Missis celebrandis? Die 5. Martii 1646. Sacra Congregatio Concilii respondit, Canonicos, & beneficiatos pro missa conventuali non posse aliam elemosynam recipere, vel sacrificium alteri applicare.
- 21 Quare partes Episcoporum sint præcipere, ut Dignitates, & Canonici in celebrandis Missis ordinem in tabella notatum observent, & illa die, in qua ipsis profatiffatione onerum suæ cujusque præbendæ incumbit celebrare, nulla quævis alia onera sacrificandi recipiant. Qui autem secus fecerit, elemosynas sic receptas amittat piis usibus applicandas, aliisque pœnis arbitrio Episcopi mulctetur.

CONSULTATIO LXII.

De præbenda theologali multa, ac varia ad præscriptum S. Concilii Tridentini sess. 5. de reform. cap. 1.

- 1 **L**ectores Sacræ Theologiæ tenebantur olim per se ipsos muneri satisfacere, quia est electa industria personæ, *argum. c. Significatum, de præb.* sed quoniam postmodum eorum stipendia concessa fuere iis, qui prorsus ad legendum inhabiles erant, ideò Concilium Tridentinum *sess. 5. c. 6.* huic malo remedium obtulit in futurum, *c. Cognoscetes, de const.* nimirum, ut Ordinarii eos, qui præbendam, aut præstimonium, seu stipendium hujusmodi obtinent ad sacræ Scripturæ expositionem, & interpretationem per seipsos, si idonei fuerint, alioquin per idoneum substitutum ab ipsis Episcopis, Archiepiscopis, Primatibus, & aliis locorum Ordinariis eligendum.
- 2 Unde licet regulanter potest rem per alium explere, sufficit si eum eligat, quem ipse idoneum existimaverit, *cap. extirpandæ, §. Qui verò, de præb.* tamen limitatur, quando lex aliter disponit, ut hic, & *sess. 6. c. 2. in fin. & sess. 7. c. 5. & 7. & sess. 21. c. 6. & sess. 24. c. 18.* ubi Ordinarius arbitrio suo Vicarium idoneum deputat in aliorum beneficiis, & in hoc Concilium innovat, quod ubi approbatio fiebat ab eo, qui electionem habebat, hic tamen electio, & approbatio spectat ad Episcopum.
- 3 Ordinarius verò propriè dicitur Episcopus, cum habeat jurisdictionem ordinariam in temporalibus, & spiritalibus, *c. At si Clerici, de judic. ubi Abb. n. 13.* Sed etiam inferiores Prælati, si eandem in subditos exercent jurisdictionem, ordinarii dici possunt. Etiam Abbates in Monachos, *18. q. 2.* In hoc tamen casu Episcopus corrigit negligentiam horum Ordinariorum, ad quem pertinent omnia, quæ sunt intra diœcesim *c. d. personas 11. q. 1. & Clem. 1. de offic. Ordin.*
- 4 Neque solum Ordinarii possunt substitutum hujusmodi eligere, sed etiam cogere, & compellere. Datur enim beneficium propter officium, & sic imponitur onus personale, & requiritur industria personæ, quæ per alium expleri non potest, *c. quoniam Apostolicam, de offic. deleg. & c. quia nonnulli, de Cler. non resid.* & utrobique Glossa.
- 5 Notandumque est, quòd *c. Quia nonnullis, de magistris* non requirebat lectionem Sacræ Scripturæ, nisi in Me-

ropolitana Ecclesia, Concilium verò hoc extendit ad Cathedralē, & Collegiatam. Et limitatio illa, si Civitas insignis, vel populosa, refertur ad Cathedralē tantum, non autem ad Metropolitanam, de qua jam fuerat indistinctè dispositum *in d. c. quia nonnullis, de mag. & ut evitetur legum correctio quoad fieri potest, c. Cum expediat, de elect. in 6.* Et cum procedat Concilium alternativè, sufficit alterum adimpleri, videlicet si Civitas sit insignis, vel populosa, Abb. *in c. Inter cæteras n. 5. de rescript.* Nec dicit Collegiatas insignibus, *ut in sess. 24. c. 12. de refor.* sed existentibus in aliquo insigni oppido, ubi numerosus est Clerus. & populus. Etiam nullius diœcesis, & sic Metropolitanus in diœcesi sua, & Episcopus in sua lectionem Sacræ Scripturæ institui curabunt, ac etiam in Ecclesiis, quæ sunt nullius diœcesis, quamvis in reliquis earum cura ad alios pertineat.

Ubi verò nulla præbenda, aut præstimonium, seu stipendium hujusmodi deputatum reperitur, præbenda quomodocunque, præterquam ex causa resignationis, primò vacatura, cui aliud onus incompatible injunctum non sit, ad eam ulum ipso facto perpetuò constituta, & deputata intelligatur. Ubi ergo constituta reperitur, firma remaneat. Sed pone, quòd constitutum reperitur stipendium, vel præstimonium, non autem præbenda, & ad præsens præbenda vacet, an deputari poterit ad hoc munus. Censeo negativè. Quia sufficit quoquomodo quòd olim fuerit merces constituta sufficienter. Quid autem si nihil olim constitutum fuerit, sed de præsentem eodem tempore vacet præbenda, & præstimonium, vel stipendium? Respondeo, quòd præbenda vacans, seu primò vacatura ad hoc munus deputata intelligatur, non autem præstimonium, seu stipendium. Quia Concilium ad præbendam solummodò se restringit in futurum, nihil subdens de præstimonio, vel stipendio. Præbenda autem, quæ excipitur ex causa resignationis, intelligitur de resignatione, quæ dicitur in favorem certæ personæ, quæ vacationem non inducit, *Cassador. dec. 2. de renunc.* Sed resignatio simpliciter facta in manibus superioris benè facit vacare.

An autem possit ad id munus assumi theologus regularis, vel secularis, qui non sit de gremio ipsius Ecclesiæ? Affirmamus. Sed an interim isto occupante præbendam, Capitulum possit eligere canonicum in locum defuncti implendo sedem, & supplendo numerum, qui interea percipiat distributiones quotidianas? Et negamus, sed expectandum erit, donec ad id munus eligi possit aliquis ex Canonicis, qui locum impleat per Glossam *in c. quia nonnullis, de mag.* Et dicimus, quòd ipso facto constituta, & deputata censetur præbenda perpetuò, sed respectu lectoris poterit institui certa lex, etiam ad tempus, ut si lectorem diligentiorē efficere poterit in sui muneris functione, triennium ejus conductioni præstinetur.

Et quatenus in ipsis Ecclesiis nulla, vel non sufficiens præbenda foret, Metropolitanus, vel Episcopus ipse per assignationem fructuum alicujus simplicis beneficii, ejusdem tamen debitis supportatis oneribus, vel per contributionem beneficiatorum suæ Civitatis, & diœcesis, vel aliàs prout commodius fieri poterit de capituli consilio ita provideat, ut ipsa Sacræ Scripturæ lectio habeatur, ita tamen, ut quæcunque aliæ lectiones vel consuetudine, vel quavis alia ratione institutæ propter id minimè prætermittantur.

Igitur ubi est præbenda sufficiens, cessat sequens provisio per modum præstimonii, vel stipendii, vel alterius modi. Et nota, quòd paria sunt vel nullam esse præbendam, vel minus sufficientem, ut *sess. 21. c. 2. & sess. 24. c. 17.* Ita autem sufficientia pensatur ex qualitate personæ, ut per Glossam *in c. Cum ab eo, de rescript.* Archid. *in c. si Episcopus, & Gloss. in v. Etiam, de præb. lib. 6.* Curata verò beneficia non uniantur, *sess. 24. c. 13. de refor.* Et licet hoc beneficium sit simplex, non caret tamen aliquo servitio, puta officii, vel Missarum, quæ onera debita supportari debent, sive per se, sive per alium juxta allegationem Lapi 35. & *alleg. 116. & 117.* Verba verò prout commodius fieri poterit arbitrium bonie viri requirunt, nec certa regula dari potest. Non sic autem quando committitur per hæc verba: *Prout fieri poterit.* Quia strictius demandatur, ut *sess. 24. c. 12. sub princ. & in vers. Hortatur,* Concilium verò Capituli Episcopus sequi non tenetur, Abb. *in c. 4. de iis, quæ fiunt a Prel.* secus si dixisset de consensu Capituli. Quia consensum expectare, ac sequi tenetur. Lectio autem casuum conscientiarum, vel Theologiæ scholasticæ sufficit, cum hæc sit lectio Sacræ Scripturæ, Abb. *in d. c. quia nonnullis, de mag. n. 1.* & nos alibi fusè.

In Monasteriis quoque Monachorum, ubi commodè fieri queat, etiam lectio Sacræ Scripturæ habeatur. Qua

in re si Abbates negligentes fuerint, Episcopi locorum in hoc, ut Sedis Apostolicæ delegati, eos ad id opportunis remediis compellant. Ubi dictio *etiam* implicat nedum lectionem Sacræ Scripturæ, sed Grammatices, *argum. cap. 1. de commod.* Et verba illa, ubi commodè fieri potest, ad lectionem sacre Scripturæ referenda sunt, ut sit sensus: habeatur lectio Grammatices, & ubi commodè fieri potest etiam lectio sacre Scripturæ. Quod favore studiorum non absurdè esset dicendum, aliàs dictio *etiam* non operaretur suum effectum, licet quandoque dictio *etiam* non implicet per omnia, sed conjungat præcedentibus sequentia, ut dicamus, sicut lectio sacre Scripturæ esse debet in Cathedrali, & Collegiata, ut supra, ita etiam in Monasteriis, *arg. eorum quæ dicit Abb. in c. Cum sit de appell. num. 19.* quæ opinio magis placet. In hoc igitur si negligentes fuerint, possunt ad id Episcopi compellere, *Gloss. in Clem. ne in agro, §. ad ampliationem, v. facultates, de stat. Monach.* Sed hic additum est, ut Sedis Apostolicæ delegati. Quod colligitur ex illa particula *in hoc*, quasi dicat, in reliquis prout de jure. Quandoquidem non licet Episcopis quidquam facere ut Sedis Apostolicæ delegatis, nisi in casibus per Concilium, vel aliàs jure communi, & Constitutionibus Apostolicis expressis ut *in c. Ad abolendam, de hæret. in Constitutione Gregorii XV. de privil. exempt. & in d. sess. 5. c. 2.* Hæc autem potestas simpliciter concessa reperitur Episcopis. Quandoque enim datur in casibus, quos jure ordinario nullo pacto explicare possunt, ut hic, *& sess. 6. c. 3. sess. 22. cap. 5. & 10. sess. 34. cap. 9. 11. & 14. sess. 25. cap. 8. de Regul. & d. sess. 25. c. 9. propè fin. de refor.* Quandoque in casibus, quos, etsi jure ordinario explicare possunt, tamen firmius, & majori cum autoritate idem poterunt uti Sedis Apostolicæ delegati, *sess. 6. c. 2. sess. 21. c. 3. & 7. sess. 22. c. 3. & 8. sess. 24. c. 10. sess. 25. cap. 14. de reform.* Quandoque in casibus, qui interim respectu quarundam personarum explicari possent jure ordinario, sed respectu aliarum non possent, ut *in d. sess. 4. c. 1. sess. 14. c. 4. sess. 22. de observ. & evit. ad fin. & sess. 25. c. 5. de Regul.*

11 In Conventibus verò aliorum Regularium, in quibus studia commodè vigere possunt, Sacre Scripturæ lectio similiter habeatur. Quæ lectio a Capitulis generalibus, vel provincialibus assignetur dignioribus magistris. Hujusmodi igitur deputatio non ad Priorem Conventus, sicut supra ad Abbatem monasterii, sed ad Capitulum generale, vel provinciale spectat, & Episcopus hoc casu non supplet negligentiam Capituli generalis, vel provincialis. Differentias porrò inter monachos, & Regulares ponit *Abb. in cap. Avaritia n. 5. de prob. & in c. Ex parte de postul.* Et sicut non supplet Episcopus negligentiam Regularium, sic examinare, & approbare non potest de vita, moribus, & scientia eos, qui Sacram Scripturam interpretantur sunt in claustris suis, & multò minus eos, qui tali munere fungi volent in claustris Monachorum, ut *in d. c. 1. sess. 5. propè fin.* Sufficit enim si a suis Superioribus, quibus subiant, approbentur, *arg. c. 1. de privil. lib. 6. remanente Episcopis examine, & approbatione ad prædicationis munus.* Nec sufficit, si hi magistri sint digniores, & doctiores, sed necesse est, quod sint magistri graduati, qui propter assumptionem ad doctoratum censentur in dignitate constituti. Non enim agitur hic de officio legendi, sed de magisterio doctoratus juxta doctrinam *Abb. in c. quanto n. 1. de mag.*

12 Docentes verò ipsam sacram Scripturam, dum publice in Scholis docuerint, & scholares, qui in ipsis scholis student, privilegiis omnibus de perceptione fructuum præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia a jure communi concessi plene gaudeant, & fruantur, *c. super specula, de mag.* Et sit Theologus legens, quandiu legit, pro residente habetur, & recipiet omnes fructus, præter distributiones quotidianas, præsupposito, quod adsit massa grossa, seu præbenda, juxta *c. licet, ubi Gloss. de præb. Oldrad. cons. 300. n. 10. Cassad. dec. un. de Cler. non resid. n. 4.* Quòd si sit ejusdem Ecclesiæ Canonicus, convenit, ut distributiones quotidianæ præter justum stipendium è Choro ablenti pridie quam legat, & die, quo legit, concedantur, *Concil. Colon. provinc. sub Adolfo tit. 2. ca. 9.* Sed de hoc *in 1. tom.*

13 Proferamus ex more nostro Sacrarum Congregationum decreta. *Sacra Congregatio Concilii in Burgen. ad d. cap. 1. sess. 5. Si in Ecclesia, in qua præbenda, aut stipendium pro lectore deputatur, & persona electa reperitur Ordinarii inferiores negligentes fuerint in compellendis lectoribus ad præscriptum hujus decreti, Episcopus eos monere debet, & terminum præfigere, quo elapso, ipse supplere poterit.* Quod est etiam de jure, *Cardin. in Clem. Plerique q. 9. n. 11. de elect. c. 2. cum ibi not. de concess. præb. & de communi Abb. in c. Cum Ecclesia n. 7. de elect.*

In Asculana: Facta erectione præbendæ donec de idoneo Theologo provideatur, Episcopus fructuum custodem non deputet, sed eos omnes Superiori alicujus Monasterii tradat, ut aliquis idoneus Theologus ex suis Regularibus publicè sacram Scripturam in Cathedrali doceat, eique in primis necessaria subministret ex dictis fructibus, reliquum verò in monasterii usum convertat ex decreto Pii V. & Gregorii XIII. ac Sac. Congregationis super Episcopis in Tortonen. 2. Augusti 1581. in Camerinen. 26. Januarii 1594. & in Beneventana 27. Octobris 1593. Regulari tamen in titulum dari non potest, eadem S. Congregatio in S. Severini Augusti 1605. Neque regularis hujusmodi potest interesse actibus Capitularibus, neque participare de distributionibus quotidianis, eadem S. Congregatio in Sebenici 20. Augusti 1596. Nisi præbenda alios fructus non haberet. Quia tunc assignari potest pars distributionum, eadem S. Congregatio in Baren. 19. Martii 1627. Interim verò dum præbenda vacat, Capitulum ad mercedem cogi non potest, S. Congregatio Concilii in Assisien.

Præbenda theologalis debet erigi sine præjudicio optionis, a Sancta Sede quibusdam Capitulis concessæ, S. Congregatio super Episcopis in Maceraten. 9. Junii 1592. Unde erectio in hoc casu locum habebit in præbenda dimissa ab eo, qui novissimè optavit, S. Congregatio Concilii in Theanen. *ex c. Cum in tua 4. de consuet. in 6.* Modo tamen antiquior optet intra viginti dies, *d. c. Cum in tua.* Neque erigi potest de Canonicatu affecto, & reservato, S. Congregatio super Episcopis in Signina 12. Januarii 1694. Licet Episcopus sit Cardinalis, & gaudeat indulto, S. Congregatio Concilii in Bergomen. 1. Decembris 1580. Neque ubi ante Concilium Tridentinum habebatur stipendium deputatum in Cathedrali pro Lectore sacre Theologiæ, eadem S. Congregatio Concilii in una Bracarensi.

Cum præbenda theologalis vacat, dari debet in Commendam Canonico idoneo ejusdem Capituli, donec Titularis provideat. Aliàs poterit Episcopus applicare fructus alicujus personæ extra capitulum, quæ suppleat munus legentis, S. Congregatio Concilii in Camerinen. 8. Februarii 1594.

Ubi sunt præbenda, & Canonicatus non potest assignari aliud beneficium pro isto Theologo, vel Pœnitentiaro, eadem S. Congregatio Concilii in Seguntina.

Præbenda, quæ debebat conferri Theologo legenti in Ecclesia juxta hoc decretum, si conferatur inhabili ad hoc munus, valida erit collatio, dummodò non præcesserit actualis deputatio ejus præbendæ in Theologalem, eadem S. Congregatio Concilii in Ravennateni.

In Collegiata, si concurrunt a Concilio requisita, potest Episcopus deputare primò vacaturam pro lectione sacre Scripturæ, sed si persona ante vacationem non est nominanda, ejusdem electio spectabit ad Episcopum, collatio verò, ad quem spectabat ante vacationem, eadem Sac. Congregatio Concilii in Casaraugustana.

Si nullæ sunt præbendæ, eo quia canonicatus distributiones quotidianas tantum habent, idem statuendum est quod de præbendis cum illarum loco succedant, eadem S. Congregatio Concilii in Eugubina.

Vacante præbenda, si inter Episcopum, & capitulum controversia oriatur circa electionem Theologi, ad Metropolitanum recurrendum erit, & ejus judicium servandum, eadem Sac. Congregatio in Ragusina.

Habita ratione consuetudini Ecclesiæ detur a capitulo perpetuum stipendium Theologo, & si magis expedire videbitur per triennium conducatur, eadem S. Congreg. in Salernitana 16. Junii 1565.

Lectores sacre Scripturæ in quibuscunque Conventibus Regularium, de ipsorum licentia ab Episcopo loci approbandi non sunt, secus verò si extra; quia in hoc casu idem servandum est, quod in Prædicatore, eadem S. Congregatio 25. Aprilis 1573.

Quando per modo di provvisiione si hà da condurre un Theologo, deve eleggersi secolare, se si può fare, come si fece in S. Pietro di Roma, e non regolare, eccetto in caso, che non si trovi secolare. Congregatio super Episcopis Cardinali de Urbino 5. Octobris 1573.

Hoc primum decretum non comprehendit canonicatus, & præbendas vacantes in mensibus Sedi Apostolicæ reservatis, sed Pœnitentiaro, & sacre Theologiæ Rectori providendum est de canonicatibus vacantibus in mensibus Ordinariorum, Sac. Congregatio Concilii in Parmen. 6. Octobris 1574.

Præbendæ, seu præstimonii hujusmodi collatio ad eum pertinet, ad quem antea spectabat, eadem S. Congregatio in Astoricens. 3. Octobris 1576.

Satisfit Concilio, si Theologia scolastica legatur, eadem S. Congreg. 5. Aprilis 1576.

- 28 Canonicus Theologus non potest compelli ad ponendum substitutum, quando ex capite infirmitatis sanabilis impeditur, quominus per seipsum legere valeat. Eo verò casu, quo quis esset substituendus, electio substituti ad Episcopum spectat, S. Congregatio Concilii apud Garz. *de benefic. p. 5. c. 5. n. 159.*
- 29 Qui resignavit in manibus Ordinarii præbendam Theologalem, potest obtinere mediante optione pinguiorem præbendam cum retentione sui stalli in choro, S. Rituum Congregatio in Veronen. 2. Septembr. 1597.
- 30 Postquam vacaverit præbenda, quæ officio canonicatus Theologalis fuit unita, & eam Theologus adeptus fuerit, debet sedere in loco sui canonicatus, S. Congregatio Concilii *loc. cit. n. 11.*
- 31 Eidem in vim unionis factæ ab Episcopo de præbenda vacatura non competit jus adversus canonicatum vacantem per resignationem, S. Congregatio Concilii in Monopolitana 29. Augusti 1626.
- 32 Qui divinis pro præsentibus diebus, quibus legit, non censetur præsens matutinis, quæ ex antiqua Ecclesiæ consuetudine dicuntur fieri præcedenti pro die sequenti. Sac. Congreg. Concilii apud Garziam *p. 3. c. 2. num. 118.*
- 33 Instanti sibi licere legere per substitutum, stante impedimento infirmitatis, fuit concessa licentia ad sex menses a S. Congregatione Concilii, sub die 13. Novemb. 1627.
- 34 Stante consuetudine in Ecclesia Cathedrali, ut per quemlibet canonicum, habentem præbendam canonicatui annexam, obtineatur una ex dignitatibus in eadem Ecclesia, quæ nullum habet onus, seu emolumentum, sed solum sedet super canonicos, & illos in processionibus præcedit, potest canonicus Theologus dictam dignitatem obtinere, S. Congregatio Concilii 17. Novembris 1628.
- 35 Theologo legente casus conscientiæ, possunt cogi presbyteri ad eum audiendum, Sac. Congreg. Episcop. 16. Martii 1493.
- 36 Scholares audientes in Cathedralibus non gaudent iisdem privilegiis, quibus alii in publicis Academiis, ex decreto Sacræ Congregationis apud Garz. *loc. cit. p. 5. c. 4. num. 117.*
- 37 Distributiones præbendarum vacantium licet theologalis, vel Pœnitentiariæ, semper dantur præsentibus, & nunquam reservantur successoribus, S. Congregatio super Episc. in Mileten. 11. Julii 1636.
- 38 Il Canonicò teologale leggendo la mattina deve essere esente dal servizio del coro solamente la mattina. E così leggendo la sera, dagli officii della sera solamente, S. Congreg. Episcop. in Vercellen. 4. Augusti 1589. Vel ad summum ex gratia tamen pro tota die, qua ex officio legit. Eadem S. Congregatio in Ferentin. 27. Julii 1604. Sicut & pro tota die, qua ex obligatione concionem habet, S. Congreg. Concilii. Non tamen lucratur anniversaria, & alia emolumenta incerta, eadem S. Congregatio in Limina 19. Augusti 1622. Potest tamen a lectionibus vacare mensibus Julii, Augusti, & Septembris, licet hujusmodi vacationis Concilium non meminerit, quia censetur institutus ad instar aliorum Lectorum, ex Sac. Congreg. apud Garz. *loc. cit. num. 156. & seqq.* Aliis verò temporibus cogitur legere, licet antecessores nunquam legerint, Sac. Congreg. Concilii in Reatina. Quod tamen intelligendum videtur, si adsit necessitas. Unde S. Congreg. Episcoporum declaravit, canonicum S. Petronii Bononiensis non teneri legere, quod nulla ejus lectionis adesset necessitas, & quod ejus antecessores nunquam legerint, Sac. Congreg. Episcoporum 8. Maji 1637.
- 39 Quo verò ad audientes, si Theologus legat Theologiam moralem, sive casus conscientiæ, potest Episcopus cogere Clericos ad lectiones accedere. Si verò legat materias speculativas, communi omnium captui non accommodatas, conniveri poterit, si non accedat, qui eas non intelligit, S. Congr. Episcop. in Fundana 15. Februarii 1593. Dignitates verò & canonicos hortari debet Episcopus lectiones Theologicas accedere, non cogere, S. Congregat. Concilii in Bracharen. 22. Maji 1610.
- 40 In Fossanen. lectionis 11. Martii 1662. Animadvertens D. Episcopus auditorium canonici Theologi in Cathedrali legentis maximè infrequens, ac penè desertum esse, decrevit, ut in posterum lectiones in exedra Episcopi habeantur, compertum experientia habens non infrequenter, neque incommodè in eum locum auditores confluere. Sed quia nonnulli canonici prænaratam loci designationem fieri haud potuisse contendunt, ideo Episcopus supplex petit hanc S. Congregationem declarari.

An ipse statuere potuerit, ne lectiones a canonico Theologo non in Cathedrali Ecclesia, sed in Palatio Episcopali habeantur? 41

Item supplex petit. An ipse cogere possit Regulares, quorum Monasteriis lectio sacræ Scripturæ minimè habetur, ut lectionibus per canonicum Theologum habendis intersint? 42

S. Congreg. Concilii &c. censuit, ad primum, in casu, de quo agitur affirmativè. 43

Ad secundum, negativè. 44

At cum quæreretur in eadem Congregatione Concilii in una Urbinaten. 19. Martii 1663. quod cum in erectione canonicatus Theologalis juxta præscriptum S. Concilii Tridentini *sess. 5. c. 1. de reform.* non sint assignati certi dies, in quibus canonicus Theologus debeat sacram Scripturam interpretari, nec iidem ab ipso canonico designati, an compelli possit ad explendum dictum munus saltem semel singulis hebdomadis, exceptis tribus mensibus æstivis, vel toleranda consuetudo, quod duodecim, vel quindecim faciat lectiones, quibus interesse debent sub pœna certæ punctaturæ omnes canonici? Sacra Congregatio censuit respondendum, *arbitrio Archiepiscopi.* Porro tempus, locum & materiam Sacræ Scripturæ, super qua legendum sit, Sacra Congregatio Concilii remittit arbitrio Ordinarii in Brixien. 4. Aprilis 1596. & Sacra Congregat. Episcop. 11. Januarii 1594. 45

CONSULTATIO LXIII.

An cum hæresim abjurantibus dispensari possit a Summo Pontifice in radice matrimonii, jam ante abjuracionem contracti cum impedimento secundi gradus?

Respondeo affirmativè. Est communis Doctorum sententia, quæ generaliter asserit, Summum Pontificem, ut supremum juris canonici arbitrum, quodlibet impedimentum dirimens jure positivo constitutum tollere posse, prout ex tunc, & remove in ipsa radice matrimonii, adeò dispensatio ad illius initium retrahatur, & proinde censetur fuisse ab initio validum, non minus, quàm si ipsa dispensatio præcessisset, & nullum unquam impedimentum irritans positum esset. Atque ita præ cæteris docent. Covarr. *de matr. p. 2. c. 8. n. 13.* & fusè probat Barbof. *in c. Per venerabilem 13. qui fil. sint. legit. n. 4. & seqq.* Doctores, quos refert, ac sequitur Sanchez *de matr. lib. 8. disp. 7. nu. 4. & seqq.* Pyrrhus Corrad. *in pr. dispensat. lib. 8. c. 3. n. 46. & seqq.* cum plerisque aliis ibi citatis, & cum multis Garz. *de benefic. p. 7. c. 2. n. 41. & 42. ac Pont. de matr. lib. 8. c. 3. n. 9.*

Quod quidem in præsentibus æquitas etiam suadet, & causa publica, quæ requiritur a Tridentino *sess. 24. c. 5. de reform. matr.* non deficit, nempe favor fidei Catholicæ, quo facilius ad eam hæretici alliciantur. Ac rectè sequitur ex declarationibus S. Congregationis S. Officii, quæ sæpè ita censuit: *Cum hæreticis volentibus interesse in gradibus prohibitis matrimonium contrahere Apostolica Sedes non dispensat, nisi hæreses abjuraverint, & licet unus sit Catholicus, alter verò hæreticus, si iste non abjurat, non conceditur dispensatio,* die 4. & 24. Octobris 1607. & 24. Julii 1609. & 15. Aprilis 1610. & 24. Octobris 1613. & 18. Decembris 1608. & 28. Maji 1609. ubi denegata fuit dispensatio Duci Sabaudie volenti ducere uxorem filiam Regis Angliæ, nisi ista abjuraret. Fuit etiam denegata Duci Neuburgi Catholico, volenti ducere filiam Ducis Bipontini hæreticam, nisi quoque ista abjuraret. Et licet post multa de facto contraxerit cum præsentibus dispensatione, sibi concessa a Vicario Apostolico Hollandiæ in gradu prohibito, fuit tamen dictum matrimonium esse nullum. Ergo si abjuraverint, dispensatio eis non denegatur. Et 27. Maji 1627. cum quidam Catholicus, qui scienter coram Parocho non suo contraxit cum hæretica sibi in secundo gradu consanguinitatis conjuncta petiisset dispensari, ut iterum contrahere posset, cum ipsa sit parata hæreses abjurare, Sanctissimus mandavit committi Nuncio Apostolico, ut confiso sibi de præmissis, & abjurata prius hæresi per dictam hæreticam cum oratoribus dispenset, ut non obstante dicto impedimento matrimonium inter se, servata forma Concilii Tridentini, de novo contrahere valeant. Sic etiam sub 8. Decembris 1627. cum converso ad fidem Catholicam fuit dispensatum, ut virginem sibi in secundo affinitatis gradu conjunctam, & opera sua ad fidem conversam ducat in uxorem.

Adverto tamen, quod hæc doctrina non potest sanum habere intellectum, nisi duntaxat intelligatur quoad effectus merè civiles, & temporales, puta legitimatio-

nam, & familia, non autem, ut ipsum matrimonii sacramentum, quod ab initio non constitit, vel convalescat unquam, vel valuisse censetur. Fictiones enim, & effectus retroactivi in civilibus admittuntur, non autem in Sacramentis, quæ si ab initio non valuerint per supervenientem ex post facto dispensationem nulla possunt ratione confirmari. Et ideo quando matrimonium ob aliquam inhabilitatem est irritum, ad hoc, ut convalescat, & fiat validum, requiritur necessariò consententibus amborum conjugum, qui debent scire prius matrimonium fuisse invalidum, ut docent Host. in c. 5. de eo, qui duc. in matr. sub princ. & ibi Henric. n. 5. Butr. n. 8. Præpos. in c. Non debet, de consang. n. 20. D. Th. in 4. d. 40. qu. un. num. 4. ad 6. & alii apud Sanctarel. var. resol. qu. 48. 31. num. 31. p. 1.

CONSULTATIO LXIV.

An, & quatenus Vicarius generalis Episcopi præcedere debeat Canonicis, & Dignitatibus Cathedralis?

- 1 **N**egativè respondendum videtur. Siquidem Capitulum constituit unum, ac idem corpus cum Episcopo, cujus corporis ipse est caput, & canonici membra & partes, c. Novit, de his, quæ sunt a Prælat. sine cons. Cap. Gloss. in c. Irrefragabili, de offic. Ord. v. per capitulum, Menoch. post Gloss. in c. A collatione, de appell. in 6. Grat. discept. forens. c. 111. num. 1. & seqq. Conveniens autem non est, immò repugnat ordini naturali, quod membra a suo capite separentur. Quod contingeret, si Vicarius præcederet capitulo, quia inferretur inter Episcopum, & capitulum. Ideò cum non deceat membra a capite separare, c. Non deceat 22. dist. canonici & Dignitates debent omnibus præcedere, quibus Episcopus præcedit ex regulis traditis in materia præcedentiæ, Gregorius XV. dec. 484. n. 2. & seqq. Et ita in specie quod canonici, & Dignitates in choro, & cæteris actibus collegialibus debeant præcedere Vicarium generalem, tradit Gratian. d. c. 111. n. 18. Menoch. integro cons. a n. 135. lib. 1. & cons. 25. ubi latè ad favorem Archidiaconi id probat, Gregor. dec. 284. ubi Add. lit. A. firmans deberi capitulo præcedentiam in omnibus supra Vicarium generalem, præsentè Episcopo.
- 2 Idque præcipuè locum habet, stante legitima consuetudine. Licet enim Vicarius Episcopi de jure omnes præcedat, contraria tamen consuetudo valet, Navar. cons. 3. n. 1. de major. & obed. p. 1. Vel concordia, quæ ad evitandas turbas pro bono pacis validè fieri potuit absque veneplacito Apostolico ex c. fin. de pact. in 6. & in specie dixit Rota coram Seraphin. dec. 37. per tot. & in Consentina præcedentiæ 1. Junii 1618. coram Duno-zetto. Maximè quia talis concordia est juri conformis, ac etiam sustineretur, si esset aliquo modo illi contraria, cum vel pacto, vel consuetudine ad evitandas diffensiones, vel ex alia rationabili causa fieri possit, ut etiam minus dignus in aliquo actu particulari præferatur digniori, Menoch. cons. 52. n. 99. Gregor. XV. dec. 124. n. 4. ubi sufficit, quod sit decennalis, & in Seguntina præcedentiæ 23. Junii 1609. coram Pamphilio, Mar. consult. 25. n. 34. Fab. Ann. cons. 40. n. 4. lib. 1. & declaravit S. Rituum Congregatio in una Vercell. mensè Junii 1669. in qua fuit resolutum, servandam esse concordiam.
- 3 Nihilominus dicendum est, Vicario generali Episcopi deberi præcedentiam in omnibus actibus, ac locum eminentiorem super quibusvis Dignitatibus, & canonicis. Est communis sententia, quam præ cæteris sequuntur Jaf. in l. de quibus n. 69. ff. de legib. Felin. in rubric. de major. & obed. n. 10. Abb. cons. 21. p. 1. per tot. Rocch. de Curt. de consuetud. c. ult. n. 110. Bero. cons. 21. per tot. vol. 1. Cardin. in c. fin. de offic. deleg. in 6. Rebus. in prax. tit. de Vic. Episc. n. 7. Boer. de auct. magn. consil. n. 77. in fin. Staphil. de lit. grat. p. 2. de mod. & for. impetrat. v. dubitatur, Gamb. de legat. lib. 3. n. 103. Chaffan. in catal. glor. mund. p. 4. cons. 46. Ricc. in prax. to. 2. resol. 390. Mallet. de hierarc. Eccl. lib. 3. p. 1. tit. 7. nu. 6. D. Fagnan. in c. Ad hanc, de præb. n. 28. & seq. Ant. de Prat. de jurisdict. Episc. c. 6. n. 4. & firmavit Rot. coram Seraph. dec. 369. n. 10. p. 4. Bott. de Synod. p. 3. a 20. Cucch. instit. can. tit. 8. de Vicar. Episc. n. 29. lib. 2. Fusch. lib. 1. de visit. c. 2. n. 19. Jo. de Ann. singul. 28. to. 2. var. Doctor. Zerol. in prax. p. 1. v. Vicarius, §. 15. Sbroz. de offic. Vicar. lib. 2. qu. 25. num. 1. aliique penes ipsos. Nam Vicarius, licet non esset Prælatum, est tamen superior, etiam in præsentia Episcopi, licet non exerceat jurisdictionem, quia est electus ad jurisdictionem exercendam, habet gradum, titulum, atque adeò præcedentiam respectu cæterorum.
- 4 Quinimò Vicarium esse Prælatum, constat ex eo, quod exercet totam illam jurisdictionem, quam habet ipse Episcopus. Hæc autem jurisdictionem constituit prælatiam. Et proinde censetur constitutus a lege per reg. l. 2. ver. omnia enim, c. de vet. jur. enucl. & notat Garz. p. 1. de benefic. cap. n. 25. plura adducens, & accipit jurisdictionem a lege ubi primum Vicarius constituitur, ut notant Gloss. in c. Romana, v. generaliter, de appell. in 6. Gemin. in c. fin. de offic. Vicar. in 6. Abb. c. 2. in fin. Prælati vices suas, Sanch. lib. 2. de matr. disp. 29. n. 13. Unde habet jurisdictionem ratione officii, & titulo Vicariatus, c. 2. ibi: Per commissionem officii, de offic. Vicar. in 6. & notant Abb. cons. 21. n. 3. lib. 1. Covarr. c. 3. pract. n. 4. in fin. Nam dignitas incipit ex electione, & acceptione per l. ex eo tempore, ff. de test. milit. ubi Bart. & alii Doctores, idem Bart. in l. Publicus init. ff. de condit. & demonstr. Alex. in l. Diem fundit, ff. de assess. Immo ejus jurisdictionem est ordinaria. Quia est Vicarius generalis, cum in omnibus gerat vices sui Episcopi, Gloss. in l. fin. v. Rectorum, c. de offic. ejus, qui Vic. & in c. 2. v. Officialem, de offic. Vic. in 6. & in d. c. Romana, v. Generaliter, de appell. etiam in 6. & innumeri apud Sanch. lib. 3. de matr. disp. 29. n. 3. Quia jurisdictionem concessa a lege est ordinaria, can. A Judicibus 2. q. 6. & l. & quia, ff. de jurisd. omni. Jud. Quare de præsentè est subrogatus in locum Episcopi, in quo est præsens, & de præsentè constitutus in dignitate pro exercenda jurisdictione, & ideo tanquam de præsentè subrogatus, & de præsentè habens dignitatem subrogationis, debet etiam de præsentè frui privilegiis illius, in cujus locum est subrogatus. Nam tunc solum non debet frui, si existat is, in cujus locum est subrogatus, quando subrogatio non dat de præsentè gradum, & dignitatem. Nam si dat, confert quoque privilegia gradus, & dignitatis, ut constat in Episcopis titularibus, qui nullum habent exercitium jurisdictionis. Cum igitur Vicarius sit superior, & canonici, ac Dignitates ei subditæ, utaturque autoritate, & potestate Episcopi, unde omnes illi, qui subduntur Episcopo, subduntur etiam Vicario; canonici autem & Dignitates subduntur Episcopo, sequitur, quod illi debeatur præcedentia. Effet enim irrationabile, si subditus præcederet superiori.
- 8 Neque obstat, quod non deceat membra a capite separari. Quia Vicarius constituit etiam unum caput moraliter cum Episcopo, sicut constituit cum eo unum, & idem tribunal, c. Non putamus, de consuet. in 6. & c. Romana, de appellat. Clem. 2. de rescript. Minus etiam obstat concordia. Quia cum non sit confirmata a Pontifice, non ligat successores, & tanquam irrationabilis attendi non debet, ut stabiliant Riccius d. tom. 2. resol. 390. & Abb. d. cons. 21. ac Leo in thesaur. for. Eccl. p. 1. de Vicar. n. 11. Nisi tamen fuerit per longum temporis spatium, puta per quadraginta annos observata, ut fuerat in allegata Vercellen.
- 10 Et hanc sententiam amplexa est Sac. Rituum Congregatio, quæ sæpius censuit, quod Vicarius generalis Episcopi in choro, in Ecclesia, & ubique præcedat omnibus canonicis, & Dignitatibus, etiam primæ post Pontificalem, sive Archidiaconus, sive quomodocunque vocetur, ut in una Montisregalis 20. Augusti 1586. in una Fanen. 3. Octobris 1486. nempe: De præcedentia, & loco Vicarii Episcopi illud observatur, ut in choro, & extra chorum Vicarius Episcopi præcedat Dignitates, & canonicos omnes publicè, privatimque, uti eorum superior, ita tamen, ut certum & immutabilem nullius locum occupet. Idem censuit in Lesinen. 3. Octobris ejusdem anni, & in una Vicentina 16. Maji 1604. & in Mileten. 13. Julii 1619. Ac etiam illis Dignitatibus, & canonicis, qui habitu Prothonotarii incedunt, eadem S. Congregatio in Brundusina 16. Julii 1605. ac qui in habitu canonicali, etiam si rochetto, & cappa utantur, stantibus aut sedentibus, eadem S. Congregatio in Nolana, & Laurentana 25. Martii 1610. Et hoc etiam non obstante consuetudine, aliique in contrarium, eadem S. Congregatio in Andrien. 7. Augusti 1610. & in Ferrarien. 20. Decembris 1614. Et præsertim in Synodo, in qua indistinctè debet habere locum ante canonicos, & Dignitates, etiam Ecclesiæ Cathedralis, S. Congregatio Concilii 19. Septembris 1637.
- 11 Idque etiam Episcopo præsentè, maximè si talem illi locum assignaverit, eadem S. Congregatio in Egitanien. 20. Decembris 1601. & in Sutrina 1. Octob. 1616. & in Uritana 5. Aprilis 1620. & in Gallipolen. 21. Decemb. 1613. ac alibi. Unde Vicario debent dari candelæ, palmæ, & thus ante canonicos & Dignitates, exceptis illis, qui cum paramentis assistunt, nempe pivialibus, & aliis sacris indumentis, S. Rituum Congreg. in Bisinian. 15. Maji 1610. & in Egitanien. 3. Augusti 1602. in hæc

hæc verba: Circa locum Vicario generali dandum, dum ab Episcopo pro negotiis urgentibus tractandis ad capitulum destinatur, cum locus certus pro Vicario in capitulo hæcenus non sit determinatus, licet in processibus capitulum præcedere soleat, S. Congregatio respondit, Vicario generali convenire locum supra omnes canonicos tam in Congregationibus capitularibus, & sessionibus, quam in processibus, dummodò canonici sacris vestibus parati non incedant. Idem in una Civitatis Pennæ die 12. Aprilis 1613. Fuit aliàs declaratum a S. Rituum Congregatione, ut Vicarius generalis præcedere debeat omnes Dignitates, & canonicos, dummodò non sint parati sacris paramentis, & dummodò Vicarius non sit ex numero Dignitatum, vel canonicorum ejusdem Ecclesiæ, & velit tanquam Dignitas, vel canonicus in choro assistere, distributiones quotidianas lucrandi causa. Quia tunc sedere debet in stallo, seu loco suæ Dignitatis, vel canonicatus. In reliquis omnibus Vicarium generalem præcedere debere, S. Rituum Congregatio censuit. Et idem servandum esse cum Vicario Generali Civitatis Pennæ, quem esse Archipresbyterum, & secundam Dignitatem asserunt, declaravit 12. Aprilis 1603.

- 12 Et in Reatina Vicarius generalis supplicavit deberi sibi præcedentiam in processibus supra Dignitates, & canonicos, tam præsentem, quam absentem Episcopo. Et S. Rituum Congregatio respondit: *Semper, & ubique deberi præcedentiam Vicario generali supra Dignitates, & canonicos, tam præsentem, quam absentem Episcopo, dummodò Vicarius incedat cum suo habitu Vicariali, nempe cum subtana, & mantello, & dummodò Dignitates, & canonici non sint sacris vestibus induti, die 11. Maji 1641.*
- 13 Et in Civitatis Plebis. S. Rituum Congregatio juxta antiqua Decreta respondit *Episcopo Civitatis Plebis, quod, si ejus Vicarius incedat in habitu vicariali, præcedere debet omnes Dignitates & canonicos, quantumvis Prothonotarios; si verò assistat uti canonicus, debet sedere in loco suæ receptionis, die 26. Augusti 1645.*
- 14 Idem in una Lauretana. Vicarium Ecclesiæ Lauretanæ simplicem Clericum in habitu ordinario Clericali cum pileo nigro in choro, & processibus etiam quando canonici sunt parati præcedentiam præterendere supra omnes Dignitates & Canonicos, & inter illos in eodem habitu in digniori loco præter debitum ritum ceremoniarum incedere velle, S. Rituum Congregationi expositum fuit. Quæ quidem S. Congregatio ut aliàs in similibus, ita etiam nunc in Lauretana Ecclesia servandum esse censuit, & declaravit, ut scilicet Vicarius supra Dignitates, & canonicos paratos nullam habeat præcedentiam, sed tantum aliis præcedat, quando sunt in habitu canonicali ordinario, & sine paramentis. Quare ad scandala, & indecentia removenda, eadem S. Rituum Congregatio mandavit, ut Vicarius prædictus cum canonicis paratis non incedat, & quod hujusmodi Decretum in Lauretana Ecclesia publicetur, & choro affigatur, ac inviolabiliter fervetur, præcepit, & ordinavit die 6. Septembris 1603.
- 15 Hoc ipsum in una Tyburtina. Canonici Civitatis Tyburtinæ petierunt declarari, An Vicarius generalis debeat illis præcedere, dum ipsi canonici in Vesperis, vel in Missis solemnibus ab Episcopo celebratis sacris paramentis induti assistunt, & Episcopum associant, & cum eo in choro sedent. S. Rituum Congregatio inhærendo decretis aliàs in simili causa factis, respondit, præcedentiam dandam esse canonicis paratis. Nec convenire, ut Vicarius canonicis paratis præcedat. Et ita declaravit die 6. Martii 1610.
- 16 Et in una Castellanen. die 25. Septembris 1621. S. Rituum Congregatio inhærendo decretis aliàs in similibus factis, censuit, præcedentiam competere Dignitatibus, & canonicis paratis supra Vicarium generalem, neque allegatam consuetudinem, immò verius abusum suffragari. Et declaravit sæpius S. Congregatio Episcoporum, quod absente Episcopo subintret prima Dignitas, & cæteri per ordinem, nec Vicarius uti Vicarius potest Missas solemnes cantare, Sanctissimum sacramentum, aut sacras reliquias paratos deferre, nec aliis Ecclesiasticis functionibus se immiscere; sed tantum præesse, ut omnia suo ordine fiant. Ita in una Turrutana 14. Aprilis 1592. in Bisinianen. 16. Maji 1600. in Spolemana 22. Decembris 1611. & in Hortonen. 19. Septembris 1627.
- 17 Id enim non decet etiam si Vicarius sit Prothonotarius, & rocchetto, ac mantelletto utatur, eadem S. Congregatio in dicta Nolana, & Lauretana 23. Martii 1602. Ac etiam consuetudine in contrarium non obstante, eadem S. Congreg. in d. Castellanen. modo relata.
- 18 Debetque præcedere etiam Gubernatori civitatis, si

est laicus, eadem S. Congr. in Civitatis Castelli 2. Aprilis 1591. Item omnibus Potestatibus, & Commissariis, five Judicibus temporalibus in sua Diocesi existentibus, eadem Sacra Congregatio in Nucerna 15. Maji 1610. & in Forolivien. 24. Novembris 1668. Ac Commissariis ubique, ac in omni loco, tam præsentem, quam absentem Episcopo, eadem Sac. Congregatio in Ravennaten. 28. Aprilis 1607. non obstante consuetudine, dummodò non sit de gremio capituli, nec incedat in habitu canonicali, eadem S. Congregatio in Ripana 28. Maji 1616. & 19. Januarii 1619. & in Tarracinen. 19. Augusti 1617. Verum in hac re extat decretum S. Rituum Congregationis, quæ censuit, quod Gubernatores Civitatum & Provinciarum circa eorum præcedentiam cum Vicariis Episcoporum, ut si fuerint Præsides Provinciarum, uti Bononiæ, Marchiæ Anconitanæ, Umbriæ, & similibus thurificentur, & habeant pacem immediatè post Episcopum, & ante Vicarium, etiam Episcopo absentem. Ac Gubernatores Civitatum minorum, præsentem Episcopo immediatè post ipsum, eo verò absente, si fuerint Episcopi ante Vicarium propter dignitatem Episcopalem, si verò non, post Vicarium immediatè ante Dignitates, & canonicos, itaut Dignitas Ecclesiastica semper sæculari præferatur. Et secundum hanc resolutionem S. Congregatio super Episcopis mandavit observandum fore ubicunque de hoc controverteretur die 10. Junii 1592.

Non debet tamen incedere in habitu suo ordinario inter canonicos paratos, eadem S. Congregatio in Camerinen. 14. Junii 1608. & Calalen. 5. Julii 1614. Et præsentem Episcopo in die Purificationis non debet accipere candelam ante canonicum, vel Dignitatem, quæ Episcopo ministravit, eadem S. Congregatio in Lucerna 14. Maji 1608. Nec potest sedem arbitrio suo sibi parare, sed debet sedere in sede solita Vicario assignata, eadem S. Congregatio in Neritonen. 4. Maji 1606. Sed ejus locus debet esse secundum consuetudinem Ecclesiæ, quæ non est mutanda, eadem S. Congregatio in Alexandrina 15. Maji 1608. Nec ei licet occupare locum Episcopi absentis, nec parare sibi sedem cum tapete, & pulvinari, sed illo debet esse ejus locus, absente Episcopo, quem illo præsentem habere consuevit, eadem S. Congr. in Brundusina 16. Julii 1605. & in Bisinianen. 16. Maji 1600. Debet tamen in choro, si non sit canonicus, in digniori sede, vel loco sedere, non tamen in folio Episcopali, S. Congregatio Episcoporum in Caetana 22. Januarii 1596. Quod si dignior sedes esset occupata, Dignitas, & canonici desce dere debent inferius uno gradu, eadem S. Congregatio Episcoporum 28. Augusti 1589. & in Licien. 14. Augusti 1590. ac in Melphitana 28. Augusti 1589. per hæc verba: *Che il Vicario etiam Apostolico non deve occupare la sedia Episcopale nel coro, ne altro luogo della Chiesa, non se gli deve dare l'incenso se non due volte al più, non se gli deve dare a baciare il Vangelo. Non si deve fare accompagnare dal Palazzo alla Chiesa, nè dalla Chiesa a quello.* Quod etiam dixit in Tropien. mense Julio 1581. in hunc modum. *Che il Vicario etiam che fosse Apostolico non si deve fare accompagnare quando va alla Chiesa da alcuno in nome del capitolo, ne etiam dal capitolo stesso.* Si autem non est Prælatum, licet absente Episcopo, cum suo habitu ordinario cum subtana & mantelletto nigro sedeat in choro primo loco supra canonicos, thurificandus est duplici, non autem triplici ductu thuribuli, eadem S. Congregatio in Nepesina 14. Januarii 1617. Quin neque Vicarius Apostolicus thurificandus est triplici ductu in principio Missæ, post Evangelium, & in Offertorio; sed in Offertorio tantum, absente quidem Episcopo ter, præsentem verò bis ducto thuribulo, neque ei deferri debet Evangelii liber osculandus. Quia hæc sunt Episcopi privilegia, S. Congregatio Episcoporum 28. Augusti 1589. & in Caetana 14. Januarii 1595. Nec præcedit quando adest aliqua Dignitas, vel aliquis canonicus Episcopus. Nam tali assignatur locus super omnes canonicos, & Dignitates.

Habeturque in decisione Oradini in causa Algaren. 20 sibi pro concordia commissâ cum voto Rotæ, quod in capitulo si Archipresbyter sit caput capituli, qui possit capitulum convocare, tunc Archipresbyter Vicario præferatur. Si verò Archipresbyter non sit caput capituli, sed de capitulo, & Episcopus sit caput, tunc si Episcopus sit præsentem, & Vicarius habeat vocem in capitulo ut Vicarius, præferatur Vicarius, si autem ut canonicus, præferatur Archipresbyter. In choro autem, & processibus, & aliis actibus concernentibus Ecclesiæ servitium, cultum, & officium divinum, cum præsupponatur, chorum esse divisum in duas partes, & quod a dextris habeat sedem primam Episcopus, & a sinistris prædictus Archipresbyter, & sic in præminentiori loco sedeat,

deat, quam Vicarius, qui ex eo, quod est de capitulo, venit & stat cum insigniis canonicalibus, præferatur Archipresbyter Vicario, excepta legitima consuetudine, si in hoc probabitur infra annum, in contrarium.

- 21 Adverto tamen, quod si Vicarius sit canonicus, non poterit distributiones percipere, nisi sedeat, & incedat in loco suo cum habitu canonicali, & quando vult præcedere canonicis, debet habitum canonicalem dimittere, & tunc non potest percipere distributiones, ut pluries resolvit eadem S. Rituum Congregatio præsertim in Calaguritana 2. Augusti 1603. in Sutrina 26. Augusti 1599. in Laniconen. 24. Martii 1599. Ita etiam in funeribus debet cum Canonicis in suo loco incedere, alias non lucratur distributiones eadem S. Congr. in Nicien. 19. Maji 1604. Quia nullum jus habet ad percipiendas distributiones tanquam Vicarius, sed tanquam canonicus, & ideo debet interesse tanquam canonicus. Quando autem interest tanquam canonicus, debet tenere locum, qui ei, ut tali competit, sicuti tradunt Felin. in rubr. de major. & obed. num. 4. in fin. Menoch. de arbitr. cas. 68. num. 21. lib. 2. Boer. tr. de author. Magn. Consil. num. 66. Casan. in catal. glor. mund. p. 4. consil. 45. Riminal. sen. conf. 93. num. 41. Barbat. de præst. Cardin. n. 32. Pavin. de potest. cap. sed. vac. p. 2. princip. quæst. 16. v. An autem, Capyc. dec. 27. num. 17. Sbroz. de offic. Vicar. quæst. 25. num. 17. lib. 2. & Rota coram Verallo dec. 396. num. 3. p. 1.
- 22 Atque hæc locum habent tantummodo in Vicario Generali Episcopi, non autem in Vicario Generali capituli, sede vacante. Nam illi competit præcedentia super omnes canonicos, & Dignitates, excepta prima post Pontificalem, ut censuit eadem S. Congregatio in una Assisen. mense Augusto 1630. Quia cum habeat auctoritatem & jurisdictionem a capitulo, est inferior capitulo, atque ideo non debet præcedere primam Dignitatem, in qua representatur capitulum. Neque locum habent in Vicario foraneo, qui præcedentiam super alios Presbyteros non habet ex eo solo, quod est Vicarius foraneus, nisi contrarium haberetur de consuetudine: Unde super hoc innovatio fieri non debet, præsertim sede vacante, ut resolvit S. Cong. Episcop. in Uritana 9. Januarii 1587. in Nolana 15. Sept. 1600. & 16. Maji ejusdem, & in Tranen. 7. Aprilis 1601. & sæpè alibi.
- 23 At verò, quid si articuletur a Vicario prætensa consuetudo, ac petat ad eam probandam literas remissoriales? Censeo non esse concedendas. Nam S. Rituum Congregatio declaravit, consuetudinem, quam abusus vocat, Vicario non suffragari, ut in eadem Castellanen. adducta. Idcirco quamvis etiam talis consuetudo probari posset; tamen quia probata non relevaret, non videtur concedenda dilatio, & articuli tanquam irrelevantes sunt rejiciendi, l. Ad probationem, C. de probat. Cæsar. de Graff. dec. 5. de dilat. Gregor. XV. dec. 81. numer. 2.
- 24 Neque obstat, quod articuletur consuetudo immemorabilis, cui non censetur derogatum, licet fuerit damnata consuetudo. Nam id procederet, si simpliciter fuisset dictæ consuetudini derogatum, sed cum ulterius fuerit damnata tanquam abusus, & sic tanquam iniqua, & irrationabilis, utique comprehenditur etiam immemorabilis juxta distinctionem Card. in Clem. ult. §. final. num. 6. de reb. Eccles. non alienan. ubi quod id procedit etiam si non fuerit addita dictio universalis, Covarr. var. resol. lib. 3. cap. 14. sub num. 5. Gonzal. ad reg. 8. gloss. 44. num. 9.
- 25 In omnem autem eventum per modum provisionis solet mandari Vicario generali, ne intersit processibus, idque ad evitanda scandala.

CONSULTATIO LXV.

Cum sacri ritus, ut scribit Tertullianus, sint firmissimi paxilli, quibus in vinea Domini innituntur palmites Ecclesiasticæ disciplinæ, Si enim a choro, a navigio, ab exercitu ordinem sustulerimus, confusionem inducemus in amœnam: Sic Templorum sacra mysteria, nisi ordinem, & disciplinam habuerint, nec decora esse possunt, nec utilia satis, ac religiosa, ut advertit P. Chrysol. in Mystag. Fac, inquit Rosensis art. 27. contra Lutherum, ne quisquam lavet manus, ac genua flectat, aut ne tundat pectus, aut oret non velato capite, aut non in pedes erectus stet dum legitur Evangelium, aut id genus aliqua prætermittat, videbis infra

paucos dies, eam, quam vocas, devotionem penitus evanescere. Nam ea, quæ in paucorum adhuc Christianorum pectoribus viget, quamquam sit pertenuis illius cultus scintillula, cæremoniis tamen enutritur. Propterea Sancti Patres tum ex traditione Apostolica, tum ex inspectione divina cæremonias semper tanti fecerunt, illas nobis summoperè commendantes, ut ex illorum scriptis quilibet videre potest. Earum fractus enumerat quoque Laurentius Beverlinkius in promp. festor. p. biem. in festo Purific. B. Virg. & summam, ut habes in Theatro, sunt isti. Primò, quod licet in cæremoniis nulla constituatur perfectio, tamen ad eam veluti manuducant, eamque conservent, dum animum excitant ad rerum divinarum contemplationem, & devotionem. Quod enim sal carnibus, cortex arboribus, sepès hortis, id Religioni sunt cæremoniæ, unde absque his nullam Religionem subsistere diu posse asseruit Augustinus lib. 19. contra Faust. Manich. Secundò, Cæremoniæ rudibus, & imperitis serviunt loco imaginis, & sunt velut vivæ picturæ. Tertio, sunt symbola militiæ Christianæ, quibus secerimur ab aliis sectis. Cujus rei typus fuit sanguis Agni illitus postibus Hebræorum, & funiculus coccineus suspensus in fenestra Rahab meretricis. Quarto, excitant amorem erga Deum, & venerationem, dum mentem curis sæcularibus enervatam sursum elevant, & ad sancta sanè tractandum veluti manuducunt. Quæritur ideo propter nonnullas Manichæi, & Vigilantii reliquias,

- 1 An deceat Archidiaconum pluviali indutum, & Episcopo solemniter celebranti assistentem, præbere iconem, seu tabellam pacis Magistratui laico, vel potius hoc munus præstandum sit a Magistro Cæremonarum, vel ab alio Mansionario?
- 2 An permittendum sit scamnum tapete ornatum, ac pulvinaribus Magistratui laico intra presbyterium?
- 3 An Vicarius generalis rocchetto, & mantelletto indutus, ceterique Canonici cum cappis, & rocchetto associantes Episcopum ad Ecclesiam accedentem cum cappa magna ad peragendas functiones sacras, debeant ipsum immediate subsequi?
- 4 An liceat duobus thuribus eodem tempore thurificari Canonicos, & Magistratum a duobus Mansionariis, & a Diacono?
- 5 An ad confessionem, & ad verba, Incarnatus, in Symbolo a Choro cantata & ad benedictionem in Missa solemnem, Magistratus debeat genuflectere?
- 6 An deceat, stantibus Vicario generali, & Canonicis, Magistratum sedere capite tecto coram Episcopo in presbyterio?

Ad primum: Negativè. S. enim Rituum Congreg. sub die 5. Julii 1614. decrevit, ut Subdiaconus in Missa nullo modo ferat pacem laicis, etiam si sit Principes. Ergo multò magis hoc dedecet primæ Dignitati. Ad secundum; Etiam negativè. Est enim contra sacros Canones, sanctorum Patrum scripta, ac Conciliorum sanctiones, atque innumera S. Congreg. Rituum decreta, de quibus alibi.

Ad tertium; Affirmativè. Ita enim ubique locorum moris est, cum inter caput & membra nullus debeat intercedere, atque adeò Magistratus sæcularis debet præire, ut in omnibus Civitatibus insignioribus servatur, ac Rituum observatio præscribit, salva semper Ecclesiastica hierarchia, contra quam nulla prævalet consuetudo immemorabilis, ut docent Antonell. de regim. Eccl. cap. 18. num. 13. Ricc. in prax. cap. 1. resol. 163. & decrevit eadem S. Rituum Congregatio, cum confirmatione san. mem. Alexandri VII. in causa præcedentiæ inter canonicos S. Mariæ de Rotunda.

Ad quartum; Totinius lib. 1. cap. 20. num. 3. si duo Acolyti, inquit, cum duobus thuribus essent, thurificato celebrante, posset unus thurificare unam chori partem, alter alteram, & ita partes populi, simul conveniendo, quod melius possent. Et Minores tam conven-

ruales, quàm Observantes in suo cœremoniali sicajunt: In solemnioribus festivitibus adhiberi poterunt duo thuriferarii cum thuribulis, quichorum inceniantes, incensabant suo quisque thuribulo suam partem ejusdem, ac ultimò populum. Ex quibus videtur dicendum, licere.

5 At nihilominus respondendum est, non licere. Nam, ut cœremoniale Camaldulensium concludit, duo thuribula sunt contra utum Romanæ Ecclesiæ, solumque spectant ad processionem Sanctissimi Sacramenti, præsertim in cœna Domini, Parasceve, & festo Corporis Christi. Quod notat cœremoniale canonicorum Regularium cap. 21. & est apud Aldanum in comp. can. resol. lib. 1. tit. 9. n. 34. & Barbol. in Apostol. dec. coll. collect. 705. num. 1. a S. Rituum Congregatione 21. Julii 1618. declaratum his verbis: Thurificatio juxta formam cœremonialis cum unico tantum thuribulo facienda. Et ex Barbosa ibidem, & Aldano num. 46. Sacra eadem Congreg. 15. Martii 1608. duorum thuribulorum consuetudinem non probavit. Excipiuntur tamen a Bauldrio in man. sacr. cœrem. p. 2. cap. 9. art. 1. num. 2. processionem Sanctiss. Sacram. in quibus duo adhibentur, & etiam translationes Reliquiarum solemnium, in quibus duo adhiberi possunt, si opus sit. Nam si eodem tempore id liceret, non daretur locus præcedentiæ, ac ritibus Ecclesiasticis.

6 Ad quintum; Affirmativè juxta præscriptum Rubricæ, & commendabilem usum Capellæ Pontificiæ, in qua Regum Oratores, cæterique Dynastæ genuflectunt. Porro genuflectendi, corpusque inclinandi utius vetustissimus est, de quo Durant. de ritib. Eccl. lib. 3. cap. 24. nu. 20. solumque Judæi, mentis superbiam demonstrantes, omninò id non faciunt, D. Hieronym. in cap. 45. Isaie.

7 Ad sextum: Non decere. Ita censuit eadem S. Congregatio in Viterbien. die 23. Martii 1669. siquidem coram viris conspicuis non licet sedere, nec caput tegere abique eorum nutu. Quod etiam ex Scriptoribus sæculi monet Statius in Theb. lib. 1. v. 203. & ex Patribus Tertullian. de orat. S. Basil. de abdic. sæcul. Idque in signum humilitatis, ac reverentiæ, Muret var. lect. lib. 10. cap. 1. Apul. in apolog. 1. v. Minut. in Octav. Plin. lib. 28. cap. 2. Petr. Pit. in advers. lib. 1. cap. 7. Franc. Luifin. in parerg. lib. 2. cap. 19. Rodig. lib. 20. cap. 12. Val. Max. lib. 5. cap. 2. in Sylla, Arnob. lib. 7. & Exod. lib. 2. & alii.

CONSULTATIO LXVI.

Quam Beneficiati, & Clerici cujusdam Ecclesiæ surgere, ac detecto capite salutare debeant Canonicos accedentes ad illorum Ecclesiam die S. Marci, quæritur, an etiam debeant id observare cum Parochis, & cætero Clero seculari & regulari ad eandem Ecclesiam eo die accedentibus?

1 **R**espondeo affirmativè. Etenim mos reddendi salutationem est virtus civilis, antiquissima, naturalis. Eum Sacra Scriptura passim inducit, & Christus Dominus Discipulis suis piè commendavit, Matth. cap. 10. Ecclesiast. cap. 22. S. Basil. in epist. de solit. Idem faciunt Scriptores profani, Plutarch. in Marc Crass. Isocrat. ad Demon. Eurip. in Hippol. v. 95. & in Med. v. 563. Jo: Stuc. in Conv. Ant. lib. 2. cap. 31. & 32. Solumque Anabaptistæ hanc habebant superstitionem, Reges Numidiæ, & Nero hanc superbiam nemini reddendi salutationem. Quis igitur ex Christianis maluerit imitari illorum hæresim, istorum asinitatem, quam morem Sanctorum, Angelorum Dei? Etiam statuæ, etiam bestiæ salutationem non reddunt. Vide S. August. serm. 42. de Sanct. Alex. in genial. diem. lib. 2. c. 19. Jo: Stuc. lib. 2. cap. 32. & Theophrast. de contum.

CONSULTATIO LXVII.

Quibus modis incendia contingere soleant? ubi de hac re plura ex utroque jure.

1 **E**T quidem incendia contingere solent vel dolo, quando quis consultò, data opera, sciens, prævidensque incendium immittit, l. Qui ades 9. & l. ult. §. 1. ff. de incend. ruin. naufrag. talisque dolus incendiarius, vel pœna capitis punitur, per l. 1. in princ. & l. qui dolo, ff. ad leg. Cornel. de Sicar. & l. data opera, C. de iis, qui accus. non pos. de qua d. l. qui ades, ff. de incend. ruin. & naufrag. & l. capitalium, §. qui ob inimicitias, ff. de pœn. Vel vivi combustio, d. l. capitalium, d. §. qui ob inimicitia, cujus meminit d. l. qui ades, & de utraque Menoch. de arb. cas. 190. num. 31.

2 Vel lata culpa quando per summam, dissolutam, & supinam alicujus negligentiam exoriuntur, l. si fortuitò, 11. ibi: Nisi tam lata culpa fuit, eod. tit. Quo casu pœ-

na arbitraria locum habet, & insuper Incendiarius ad damni per incendium dati restitutionem tenetur.

Vel levi culpa, quando quis in habendo, & custodiendo igne non eam diligentiam adhibet, quam quilibet diligens, & frugi paterfamilias ad eum modum, quem hominum natura desiderat, rebus suis adhibere consuevit, l. si vendita 11. ff. de peric. & commod. rei vend. Hæcque negligentia damni restitutione coeretur, l. capitalium 28. §. Incendiarii 12. ff. de pœn. lib. 1. C. de leg. Aquil. Insuperque pœna pecuniaria, Fisco applicanda, punitur, d. l. si fortuitò 11. ibi: Ut luxuriæ, ff. de incend. ruin. naufrag.

Vel levissima culpa, quando quis omittit, vel facit, quod diligentissimus paterfamilias omisurus, vel facturus non fuisset, l. In rebus 16. in princip. ff. commod. Hujusque incendii, sive in omittendo, sive in faciendo, culpa levissima constat, pœna est damni reparatio, aut si quis non solvendo fuerit, levis castigatio, d. l. qui ades 9. ibi: Si verò casu, idest negligentia, ff. de incend. ruin. naufrag. Estque in primis hoc intelligendum de eo, qui ex natura contractus de culpa levissima tenetur. Quanquam si culpa levissima in faciendo consistat, actione legis Aquiliæ teneantur etiam ii, qui de levissima culpa obligati non sunt.

Vel casu fortuito, quando vi quadam majori fit, quæ provideri, aut avverti non potuit, l. Contractus 23. in fin. ff. de re jud. l. Conductor 15. §. Si vis 2. & §. Cum quidam 3. l. si merces 25. §. Vis major. 6. l. Qui insulam 30. §. Colonus 4. ff. locat. l. fluminum 24. §. Servus 4. ff. de damn. infect. Et hujusmodi incendium nullam omninò pœnam meretur, d. l. si fortuitò 11. ff. de incend. ruin. naufrag. Nisi culpa casum fortuitum præcesserit, Marian. Socin. in c. si quis domum 6. num. 13. extr. de injur.

In dubio autem præsumitur dolosum, aut culposum. Quod est contra Gaill. lib. 2. obser. 21. num. 2. & obs. 23. num. 4. aliosque. Non tamen ut ex lata, vel levi culpa, sed levissima culpa, & quidem tali, quæ in omittendo consistit, incendium exortum putemus præsumendum, per textum in d. l. 3. de offic. Præf. vigil. & l. si vendita 11. ff. de peric. & commod. rei vend. Farin. in sua præf. crim. p. 3. quæst. 150. cap. 2. num. 9. ibi: Limita septimò, & num. 92. ibi: Et in ista culpa, Menoch. lib. 2. de arb. cent. 4. d. cas. 390. num. 7. Præsumitur autem dolus, si clam fiat, Menoch. de præsumpt. lib. 5. cap. 3. num. 107. Vel si manifesto cum periculo ignem quis applicavit, Menoch. ibid. num. 97. Onus igitur probandi incendium culpa lata, vel levi inhabitatoris esse ortum, incumbit ei, qui ad damni restitutionem agit. Quando verò quis teneatur ad restitutionem ob culpam solam vide Rotæ Romanæ dec. 104. tom. 2. posth. Farinoc. ubi quod si convenitur ex contractu, ut locati, non tenetur, nisi ad sitaltem lata, vel levis culpa; si autem lege Aquilia de damno dato, tunc etiam de levissima in committendo tenetur.

Quod si domesticorum alicujus facto incendium ortum est, paterfamilias tenetur, si de certa persona ex domesticis constet, eaque circa officium suum deliquerit. Puta si stabularius ignem, vel candelam in stabulo, focaria in culina, lotrix in lavatrina. calefactor in fornacibus negligenter custodiverit, l. si servus 27. §. si fornicatio 9. ff. ad l. Aquil. Gaill. d. 21. num. 3. Quæ tamen sententia non procedit, si ejusdem personæ communiter pro fidelibus, & diligentibus habitæ, ac receptæ fuerint. Illud dubio caret, de incendio culpa hospitantium, & divertentium exorto, non tenetur cautionem, per text. in l. 1. §. ult. v. Viatorum autem factum, ff. furti adver. naut. cap. stabul. Similiter nec dominum ob incendium culpa operariorum factum teneri magis est, ut dicamus, maximè si tales sint operarii, quos etiam diligentissimi patresfamilias simili modo conducere solent, sicut in specie de patrefamilias, qui mulierem ad torrendum canabem in furno, conduxerat, respondit Jo: Cæphal. conf. 362. num. 10. & seqq. lib. 3.

De eo quoque variant Interpretes, num si privati inimici ædibus alicujus ignem supposuerint hicque in domos vicinorum processerit, easque consumpserit, vicinis damnum refarcire cogatur? Et quidem si vicini ab incendii auctoribus damni restitutionem consequi nequeant, in subsidium, & illum ipsum, cujus domus ab inimicis fuit combusta, conveniri posse arbitror cum Alberic. de Rosat. ad d. l. 3. de offic. Præf. Vigil. n. ult. per textum in l. si merces 25. §. culpæ 4. ff. locati. Quid tamen, si inimicitia sine ejus culpa ortæ sint? Idem dicendum putant plerique. Verùm hanc sententiam iniquam esse nullus dubitat, nisi verisimiliter cogitare potuisset, inimicos ejus tale quid attenturos. Tum enim vel pacem cum ipsis inire, vel domum suam cautius custodire debuisset, Mar. Socin. in d. c. si quis domum 6. n. 12. extr. de injur.

Quid

- 9 Quid verò si incendium ortum sit in domo vicini mei, idque ob negligentiam meam in non extinguendo ignem aliorum vicinorum ædes transiverit, ane hujusce ad damni restitutionem tenebor? Utiq; per textum *in l. capitalium* 28, §. *Incendiarii* 12. v. *Nam fortuita*, ff. de pœn. At nunquid licuit mihi ædes meas negligere, arg. l. *Sed & si lege* 25. §. *Consuluit* 11. ff. de hered. pet. Non arbitrator, cum id cum damno vicinorum conjunctum fuerit, Alberic. de Rolat. ad d. l. 3. de offic. Præf. Vigil. n. 6.
- 10 Num autem si quis bombardam emitterit, & exinde aliorum ædificia exusta sint, ad damni emendationem obligetur? Affirmo, arg. l. *Si servus*, 27. §. *Si quis Insulam* 8. & *leg. Qui occidit* 30. §. *In hac quoque actione* 3. ff. ad l. *Aquil. l. videamus* 11. §. *ult. locati*, Gaill. lib. 2. obs. 22. num. 7. ubi se meminisse ait ex facto nobilem quemdam, qui ruri in columbam super columbario sedentem, bombardam emittit, & præter opinionem occulta vi pulveris, stramineum tectum incendit, ut inde progressus ignis vicina rusticorum tuguria simul consumplerit, in Camera ad refectionem damni ex lege Aquilia condemnatum esse.
- 11 *In cap. Tua nos*, de sent. excomm. Incendiarii, ex quo sunt per Ecclesiæ sententiam publicati, pro absolutionis beneficio ad Apostolicam Sedem sunt mittendi, sicut Clericorum percussores mittuntur. Sed *in c. Pessimam* 23. quæst. 8. dicitur, si quis malo studio, aut vindictæ cupiditate ignem apposerit, excommunicetur, & si mortuus fuerit Incendiarius, careat sepultura Ecclesiastica. Item *in c. Si quis membrorum* 23. quæst. 8. incendia domorum faciens, & mandans, aut consentiens, si coram Episcopo requisitus reparare damnum noluerit, ab Ecclesia se privatum agnoscat.
- 12 Ex his juribus aliqui absolutè dicunt, Incendarios esse ipso jure excommunicatos, ut Jul. Clar. *in prax. §. fin. quæst. 77. num. 19.* Quod probari videtur *d. c. Tua nos*. Hæc tamen sententia non recipitur, nisi ex consuetudine loci habeantur pro excommunicatis, Sylv. v. *Incendiarii*, num. 2. Alii dicunt nullos Incendarios esse ipso facto excommunicatos, sed excommunicandos, ut Suar. *de censur. disp. 22. sect. 2. num. 17.* Cajet. v. *Excommunicatio*, cap. 22. Tolet. lib. 1. cap. 35. num. 5. Sylvest. 2. *Sacrilegium*, Navar. cap. 26. num. 74. Em. Sa. v. *Excommunicatio Papæ reservata*, num. 7. Sayr. *de censur. lib. 3. cap. 29. num. 8.* & videtur probari *d. c. Pessimam*. Alii autem distinguunt, quod Incendiarii Ecclesiarum, vel locorum Religiosorum, seu Ecclesiasticorum sunt ipso facto excommunicati, & Incendiarii aliorum locorum sunt excommunicandi. Sed tam hi, quàm illi quoties fuerint declarati ab Ordinario excommunicati, excommunicatio erit Papæ reservata, ut Gloss. *in cap. Tua nos*, v. *Publicati*, Abb. *ibidem*, Turrecrem. *in d. c. Pessimam*, num. 1. Sylvest. v. *Incendiarii*, num. 2. Lels. *de just. cap. 45. num. 22. lib. 2.* Azor. tom. 1. lib. 9. cap. 27. quæst. 11. dicens, licet hoc aperto jure non probetur, esse tamen consuetudine receptum. Quod etiam tenet Laym. lib. 4. tr. 10. cap. 7. num. 19. Tanner. tom. 4. disp. 5. quæst. 8. num. 18. qui testatur esse communem sententiam, Farin. quæst. 110. num. 15. & Salzed. ad Diaz. c. 108. ubi ait communem.
- 13 Id, quod etiam procedit in muliere incendiaria. Hæc autem denunciata non potest absolvi, nisi a Papa, Sayr. *loc. cit. Graff. lib. 2. de casib. refer. cap. 23. num. 8.* Ita ut Legatus a Latere non possit tales denunciatos absolvere, Abb. *in c. Ad eminentiam*, num. 4. de sent. excomm. S. Anton. p. 3. tit. 25. num. 11. Sylvest. v. *Excommunicatio* 7. num. 11. §. septima, v. *Secund.* Sayr. *loc. cit. num. 10.* Et secundum aliquos sufficit Incendarios denunciari edicto generali edito contra incertos, ceu Suar. num. 18. Filliuc. tr. 15. num. 53. Sed magis communis requiritur nominatum esse denunciatos, Gloss. *in d. cap. Tua nos*. Cajet. cap. 22. sum. Navar. *loc. cit.* Sayr. num. 12.
- 14 Ex eodem *cap. Pessimam*, aliqui dicunt Incendarios quorumlibet locorum, & cooperantes incurrere interdictum ab Ecclesiastica sepultura. Alii dicunt, eos incurrere interdictum ab ingressu Ecclesiæ, si contumaces fuerint non satisfaciendi ab Episcopo moniti, per *d. c. Si quis membrorum*, Suar. *d. disp. 22. sect. 2. num. 25. in fin.* Filliuc. *d. tr. 15. num. 53.* Sed verius est, non esse interdictum ullum latæ sententiæ, sed ob impœnitentiam, seu contumaciam notoriam carere Ecclesiastica sepultura, sicut alii notorii peccatores defuncti in impœnitentia.
- 15 Modus autem absolvendi Incendarios est *in d. c. Pessimam*, statutus, ut cogantur prius damnum reparare, & jurare, se amplius non facturos incendia, & imponenda illis pœnitentia peregrinationis transmarinæ, ut in servitio Dei per annum permaneant Hierosolymis, vel in Hispania, scilicet militando contra Infideles, ut Turrecrem. n. 1. *in d. cap. Pessimam*. Sed non est amplius in usu hæc pœnitentia. Ideò de forma absolvendi mox dicemus.
- Incendiarii, quando fuerint in judicio definitiva sententia de hoc crimine condemnati, scilicet de incendio dolo causato, incurrunt juris infamiam. Quia hoc est crimen publicum, & capitale, ut l. 1. ff. ad l. *Cornel. de sicar. leg. Qui ejus*, ff. de incend. ruin. naufrag. l. *capitalium*, §. non nunquam, ff. de pœn. Et consequenter taliter damnati sunt irregulares, ut alibi dictum est.
- In d. cap. Pessimam*, Episcopus absolvens Incendiarium, non servata forma ibi præscripta, scilicet præviæ satisfactionis, juratoris cautionis, & pœnitentiæ ibi præscriptæ impositionis, damnum restituat, & per annum ab officio Episcopali abtineat. Hanc esse suspensionem latæ sententiæ ait Alter. tom. 2. tr. de suspens. disp. 16. cap. 3. in fin. At verius est esse simplex præceptum, quia verba non sonant censuram. Unde transgressor non esset irregularis. Ita Reginald. lib. 4. tr. 2. num. 182. Filliuc. tr. 20. num. 215. Immo hoc præceptum non videtur obligare ad pœnam ante sententiam, Sanch. lib. 9. de matrim. disp. 30. num. 1. & ult. Quinimò hodie ille textus non videtur usu receptus. Quia pœnitentia, de qua ibi, imponendæ peregrinationis, seu militiæ, non est in usu.
- Ita quoque *in c. Super eo*, de raptor. qui violenter infurrexerunt in rapinas, & notorii Ecclesiarum violatores, non sunt absolventi, nisi restituant prius, vel si non possunt, saltem idoneè caveant, si possunt; quod si id non faciant, cum possint, non sunt edmittendi ad pœnitentiam, & Sacramenta, & absolutio aliàs foret nulla propter particulam, *Pœnitentiæ beneficium ei penitus denegetur*. Quod si in vita satisfacere noluerint, & in morte nec satisfacere, neque cavere idoneè potuerint, admittendi quidem sunt ad Sacramenta, & sepulturam in loco sacro; sed nullus Clericorum eorum sepulturæ interesse potest, aut elemosynam pro eis accipere; & Clerici, vel Sacerdotes contra præmissam formam attentantes, idest admittentes illos ad pœnitentiam, vel sepulturæ inserviando, aut elemosynas accipiendo contra prædicta, Ordinis sui damnum irrecuperabiliter patiantur, & Ecclesiastico beneficio careant.
- Per hæc autem verba inferri videtur. Primò, quòd absolutio data contra formam prædictam, erit nulla propter illam particulam, *Penitus denegetur*. Quæ particula *penitus*, habet vim latæ sententiæ, & decreti irritantis, Tiraqu. cum magis communi *in l. si unquam*, v. *Revertantur* num. 105. & seq. Et maxime quia in eo textu adest illa particula, *si pœnitentias dare attentaverint*, quæ significat actum de facto, & de jure nullum. Et confirmatur, quia ut ait Tiraq. num. 108. idem valet particula *penitus*, & particula *nullatenus*. Particulam autem *nullatenus*, ait esse latæ sententiæ, & decretum irritans continere. At verò si in Canone dicatur, *nullatenus absolvatur*, multi dicunt, fore nullam absolutionem, ut Suar. *de censur. disp. 7. sect. 5. num. 44.* Laym. lib. 1. tr. de censur. excom. cap. 6. num. 8. Contra Coninch. *de cens. disp. 14. num. 209.* Alter. tom. 1. disp. 4. lib. 4. cap. 4. col. 8. & in terminis de verbo *penitus*, quod valeat actus in contrarium, tenent nonnulli, quos allegat Tiraquel. d. num. 108.
- Secundò, inferri videtur ex eo textu, Clericos transgressores talis præcepti incurrere privationem beneficii ipso facto. Quia particula *careat*, est latæ sententiæ secundum magis communem, quam probat Tiraq. *loc. cit. num. 161.* Vezin. tom. 2. com. opin. lib. 9. tit. 34. num. 354. Gamma tr. de Sacram. præst. quæst. 5. num. 17. Sayr. *in clav. Reg. lib. 3. cap. 8. num. 26.* Tamen contrarium tenet Abb. *in d. cap. super eo*, num. 2. Anan. num. 5. Diaz. *in prax. cap. 109. in nov. impres. num. 2.* qui dicunt talem transgressorem esse privandum beneficio. Et hoc puto verius. Quia, ut ait Tiraq. num. 166. verbum *careat*, nonnunquam ex subiecta materia judicata sententiæ ferendæ. Et talis est conjectura, quando profertur simul cum alia pœna ferendæ sententiæ, quasi in illius consequentiam, ut in eo textu, cum pœna depositionis ibi statuta per illa verba, *Ordinis sui damnum patiantur*, sit sententiæ non ipso jure latæ, sed ferendæ, ut Abbas, & Diaz ibi docens, & patet ex verbo *patiantur*. Dicunt tamen Abbas, & Diaz, quod licet Episcopus non possit dispensare cum sic deposito, poterit tamen super beneficii privatione dispensare cum Incendiario non deposito.

CONSULTATIO LXVIII.

An Abbates Casinenses benedicere, ac consecrare possint Altaria fixa, & portatilia quarumcunque personarum, & Ecclesiarum, quæ suæ Religio is non sunt? Et quid de consecratione Campanarum, vasorum, ac vestium?

- 1 **C**ertum puto, Abbates prædictos nec vigore juris communis, neque consuetudinis, aut præscriptionis, nec privilegii prætextu id posse.
- 2 De jure quidem communi non posse, docet Glossa in cap. Abbates in addit. vers. fin. de privil. in 6. tradunt Laurent. de Franch. de controv. inter Episc. & Regul. quest. 28. Novar. in Lucern. Regul. v. Benedicere, & Benedictio, num. 4. Azor. instit. moral. tom. 1. lib. 10. cap. 28. Alzed. de præcellent. Episcop. dignit. cap. 3. de ordin. num. 80. Dian. tr. 2. de dub. Regul. resol. 15. num. 1. Mar. Anton. var. ref. lib. 1. ref. 113. cas. 3. Jus enim commune solis Episcopis Altarium consecrationem permittit, cap. Nullus Presbyt. 25. d. 1. de consecr. cap. Ministrare 26. quest. 6. ubi ex Concilio Agatente refertur: Consecrare Altare Presbyter non præsumat, &c. Quamvis, d. 68. & in cap. Quod in dubiis de consecr. ibi: Altare verò, in quo tabula, cui consecrationis benedictio Pontificali ministerio adhibetur, traduntque Tabiena v. Altare, num. 5. Angel. eod. v. num. 7. Sylvest. qu. 2. Armil. num. 5. Henriq. lib. 9. cap. 28. num. 1. Valq. par. 3. disp. 233. num. 12. Suar. disp. 81. de Euchar. sect. 5. Rodriq. part. 1. sum. cap. 249. concl. 15. Reginald. lib. 29. prax. cap. 9. sect. 6. num. 190. Facund. præc. 1. Eccl. lib. 3. cap. 22. num. 3. & alii communiter. Quia talis consecratio est actus Ordinis Episcop. ex jure Ecclesiast.
- 3 Non vigore consuetudinis, aut præscriptionis. Quia cum actus consecrationis Altarium spectet ad Episcopum ratione Ordinis, qui sicut non potest exerceri a non habente Ordinem, ita nec ab ipso præscribi. Qui enim non est capax, non potest præscribere, & talis semper manet quandiu ab habente potestatem denudetur tali qualitate. Unde si inferior Episcopo usurparet sibi facultatem ad hos actus, nulliter ageret, nec præscriberet, quia exerceret actum, cujus non est capax, & pròinde hoc jus a Presbyteris, & Abbatibus præscriptione, aut consuetudine acquiri non potest, Bald. in cap. Auditis, num. 9. de præscript. Alzed. d. cap. 5. num. 89. & seq. Azor. eo cap. 27. & alii, ac censuit S. Rituus Congregatio 18. Augusti 1629. decernens, vigore præscriptionis, aut consuetudinis Abbates nequaquam id posse.
- 4 Neque prætextu privilegii. Quia inter privilegia Religionis Casinati a S. Sede Apostolica concessa id non legitur. Immo inter illa a Zaccharia Papa anno 7. Pontificatus Monasterio Casinensi data præcipitur, ut invitent Catholicum Antistitem ad Altaris consecrationem, ut habetur in append. ad 1. tom. de histor. gener. D. Benedicti script. 3. Et idem etiam legitur in script. 19. Gregorii Magni, & in script. 32. Honorii III. tom. 1. in appen. & refertur ab Alzed. d. cap. 5. num. 83. & seqq.
- 5 Privilegium verò ultimo loco concessum a Pio IV. expressè loquitur pro altaribus propriis suarum Ecclesiarum dumtaxat. Et sic extendi non potest pro altaribus, quæ suæ Religionis non sunt, patetque ex illius inspectione apud Cherubinum tom. 2. Bullar. Const. 97. Pii IV. & tradunt Tambur. tom. 1. de jur. Abb. disp. 23. quest. 3. n. 3. & quest. 4. num. 1. Novar. in Lucern. Regul. d. verb. Benedicere, & Benedictio, numer. 2. fuitque pluries decisum ab eadem S. Rituus Congregatione, præsertim in una Spoletana 30. Septembris 1628. in una Cameracen. 6. Decembris 1631. & alibi.
- 6 Nec denique inniti possunt privilegio Innocenti III. concessio Religionis Cisterciensis sub prætextu, quòd privilegia inter Cistercienses, & Casinates sint communia. Primò, quia de hac communicatione non constat. Secundò, quia privilegium Cisterciense comprehendit solummodò Generalem, & quatuor principales Abbates illius Religionis, non omnes Abbates, ut in eo legitur apud Tambur. loc. cit. disp. 23. quest. 13. num. 1. Azeved. d. cap. 3. num. 92. Atque adeò non potest suffragari aliis, qui non sunt illius Religionis, & multò minus cum non sint Generales, neque ex quatuor principalioribus Abbatibus. Tertiò, quia vigore communicationis privilegiorum aliarum Religionis non gaudent, neque gaudere possunt hoc privilegio consecrationis altarium, ut in specie firmant Novar. loco alleg. num. 7. & Diana ref. moral. tr. 2. de dub. regul. p. 3. resol. 15. in fin. Nam hoc privilegium habet pro fundamento usum Pontificalium, quo deficiente, deficit quoque concessio. Et si non applicantur, quæ deducit Tamburinus ubi supra, quia loquitur de Cisterciensibus, & ex dictis non habent locum in hoc casu.

Atque ita declaravit S. Rituus Congregatio, nempè, 7
In causa Placentina Benedictionis inter Episcopum Placentinum ex una, & Abbatem S. Sixti ejus Civitatis Ordinis S. Benedicti, Congregationis Casinensis partes ex alia super jure consecrandi quæcunque altaria fixa, aut portatilia die 16. Augusti 1644. S. Rit. Congr. proponente Eminent. & Rever. Cardinali Franciotto, auditis partibus, & attentis privilegii Ordini prædicto ab Apostolica Sede concessis, censuit, non licere Abbati consecrare altaria, nisi pro usu propriarum Ecclesiarum, & Religiosorum ejusdem Ordinis tantum, & ita servari mandavit.

Idemque dicendum est de consecratione Campanarum, & sacrorum Vasorum Ecclesiæ, in quibus adhibetur sacra Unctio, & benedictione sacrarum Vestium. 8

CONSULTATIO LXIX.

An permittendum sit Confratribus unius Sodalitatis, recens institutæ, suas habere supplicationes, sive processiones eodem tempore, atque eodem habitu, quo utuntur, atque eas facere solent Confratres alterius Sodalitatis antiquioris?

Respondeo, non esse permittendum. Momenti enim plurimum ad Religionem facit propter majorem populi concursum, atque ordinis congruentiam, ne plures fiant tempore supplicationes, ut aliàs ad favorem supplicationis Rosarii contra supplicationem B. Mariæ de Monte Carmelo posterius institutam decrevit S. Congr. Rituus in Hortana 24. Januarii 1615. Idem pluries declaravit S. Congr. Episc. & Regularium negotiis præposita, quòd scilicet Confraternitas posterior non debet facere processionem eadem die, ac hora cum antiqua, & sub die 28. Julii 1620. & in una Cremonensi 7. Julii 1651. & eadem S. Rit. Congr. hunc in modum: Consequentibus Fratribus Servitis loci Summæ Ripanæ Taurinensis diocesis solitis in die Conceptionis B. Virg. facere solemnem processionem in honorem ejusdem gloriosissimæ Virg. de nonnullis aliis ejusdem loci, prætentibus facere similem processionem eodem die in eodem loco. S. Rit. Congr. respondit, nullo modo esse permittendas duas processiones eodem die in eodem loco. Et ideò in casu proposito Fratres Servitas manutenendos esse omnino in eorum solita processione, & non licere aliis eodem die facere similem processionem, die 9. Aprilis 1633. Hinc Minores de Observantia prohibiti sunt facere eodem die processionem, ut ajunt, Cordonis, ubi Conventuales eam facere consueverant, ex S. Congr. Episcop. & Regul. 20. Martii 1653. & 7. Novemb. ejusdem anni. Et antea hujusmodi verbis: S. Congr. Rituus 9. Apr. 1633. censuit, manutenendos esse illos, qui in processione faciendâ antiquiores sunt, itaut non liceat aliis eadem die facere similem processionem. Eadem 5. Maji ejusdem anni. Processiones duæ in eodem loco non sunt permittendæ, & qui ultimò suam facere intendunt in aliam diem protrahere debent.

Atque majori etiam ratione novis Confratribus prohibenda est delatio habitus, quo uti solent Confratres antiqui. Nam indecorum planè est propria insignia mutare, & maximè ad solum effectum, ut aliena assumantur, Thesaur. dec. 270. num. 17. Gulielm. de Benedict. in rep. cap. Raynuccius, num. 49. extr. de testam. Gioff. conf. 157. in fin. & censuit S. Congr. Rit. in Brundusina 9. Febr. 1608. ac S. Congr. Episc. & Regul. in Anconitana 20. Febr. 1601. ubi dixit, quòd mutatio habitus non debet Confraternitatibus facillè indulgeri; itaut si duæ Confraternitates ejusdem loci deferant eundem habitum, distinguantur, addito aliquo coloris signo, ut in Novarien. 13. Maji 1586. Quòd si altera de novo mutaret habitum, tunc cogi debet ad reassumendum antiquum, & in una Savonen. 6. Augusti 1586. Unde ipsis non licet nova insignia præter antiquum & solitum habitum deferre, S. Rituus Congr. in Adriem. 21. Augusti 1604.

Siquidem vetitum est aliena assumere insignia, cum ex illis qualitas personarum dignoscatur, atque habeatur distinctio honorum & dignitatum juxta text. in l. 1. ff. de offic. Procons. & Legat. l. Milites, C. de locat. In his enim jus est quæsitum primæ Sodalitati, & illa, cui non est talis habitus, non habet jus illo utendi ad æmulationem, injuriam, seu æquiparationem alterius, arg. l. nec Magistratibus, §. Quod si ex minoribus, cum seq. ff. de injur. text. in l. si injuria, ff. eod. Quippè posterior in delatione insignium debet cedere priori, quæ ratione prioritatis temporis est prior; arg. l. 2. prior, & si fundum, C. qui potior. in pign. hab. & l. qui prior, ff. de judic. & in l. operis, ff. loc. & in l. quoties, C. de usufr. & de alb. scrib. l. 2. & l. 1. de Consult. lib. 12.

At quid si duæ Confraternitates haberent eadem insignia, nec constaret de prioritate, vel potioritate illarum, 4

rum, Respondeo si altera habuit sua insignia a Summo Pontifice, præfertur, *l. si duas, in princip. ff. de excus. tut. l. restituenda, in fin. C. de Adv. div. jud.* Ratio enim privilegii habenda est, *l. 3. ibi: nisi quis privilegiarius veniat, ff. quod cum eo, qui in al. potest.* Ac majoris dignitatis, ut in *l. Octavianum, C. de test.* Id quod Bart. intelligit cæteris paribus, scilicet quod aliàs Sodalitates sint æqualis dignitatis, alioquin præfertur illa, quæ esset in majori dignitate per text. expressum in *l. 1. ff. de alb. scrib. & l. 1. C. de Consult.*

5 Quid etiam in casu, quo insignia essent similia, & non constaret de prioritare inter ipsas Sodalitates? Respondeo, licere iis uti. Quia licet sint similia, tamen non sunt eadem. Nullum enim simile est idem, *l. Quod Nerva, ubi Bart. ff. de positi, l. ad similitud. C. de Episc. & Cler.* Quia similitudo est inter diversa, habentia convenientiam aliquam, *l. qui liberis, §. 1. ff. de vulg. & pupil. & ut inquit Jal. in l. 1. col. 2. C. de jur. emphyt.* illa dicitur propriè similitudo, in qua plures sunt convenientiæ, quàm differentiæ. Idem ait in *l. credito col. 2. ff. de nov. oper. nunc.* Non apparente igitur prioritare usus, vel concessionis hujusmodi insignium, non potest altera dicere ab altera injuriam, vel vim sibi fieri. Quia quælibet habet antiquitatem & titulum *arg. l. etiam, §. si quis, ff. de pet. hered. potestque assignare causam suæ possessionis, scilicet antiquitatem antecessorum, propter quod nemo dicitur prædo per Innoc. in c. Cum venissent, de restit. sub init.* Et antiquitas multum operatur, *l. 1. §. pen. ff. de aq. plu. arc. notata in auth. quas actiones, per Bald. C. de Sacros. Eccles.* Cùmque sint partes, non impedit alteram, *l. cum quidam, §. 1. ff. de acq. hered. & obligationes paritatis potentiam non se tollunt, l. si reus, ff. de 2. reis.*

6 Idque potiori jure procederet, si insignia essent similia, differrent tamen in nomine. Tunc enim viderentur diversa. Quia nominis diversitas inducit diversitatem rei, *l. si idem, C. de cond. ubi Cyn. & d. l. sunt duo Titii ff. de test. tut. & c. Clerus 21. d. & c. 99. & nomina sunt rerum significantia, ut in auth. de defens. civit. in princ. & l. 1. ff. de offic. Præf. Urb. & l. 2. §. Exactis, ff. de orig. jur. & l. facta, §. In danda, ff. ad Trebell.*

7 Placet huc adducere facetiam Pogii de duorum contentione pro eodem armorum insigni. Ejus verba sunt hæc: Januensis onerariæ navis patronus, qui in Gallia conductus a Rege adversus Anglos navigavit, gestabat

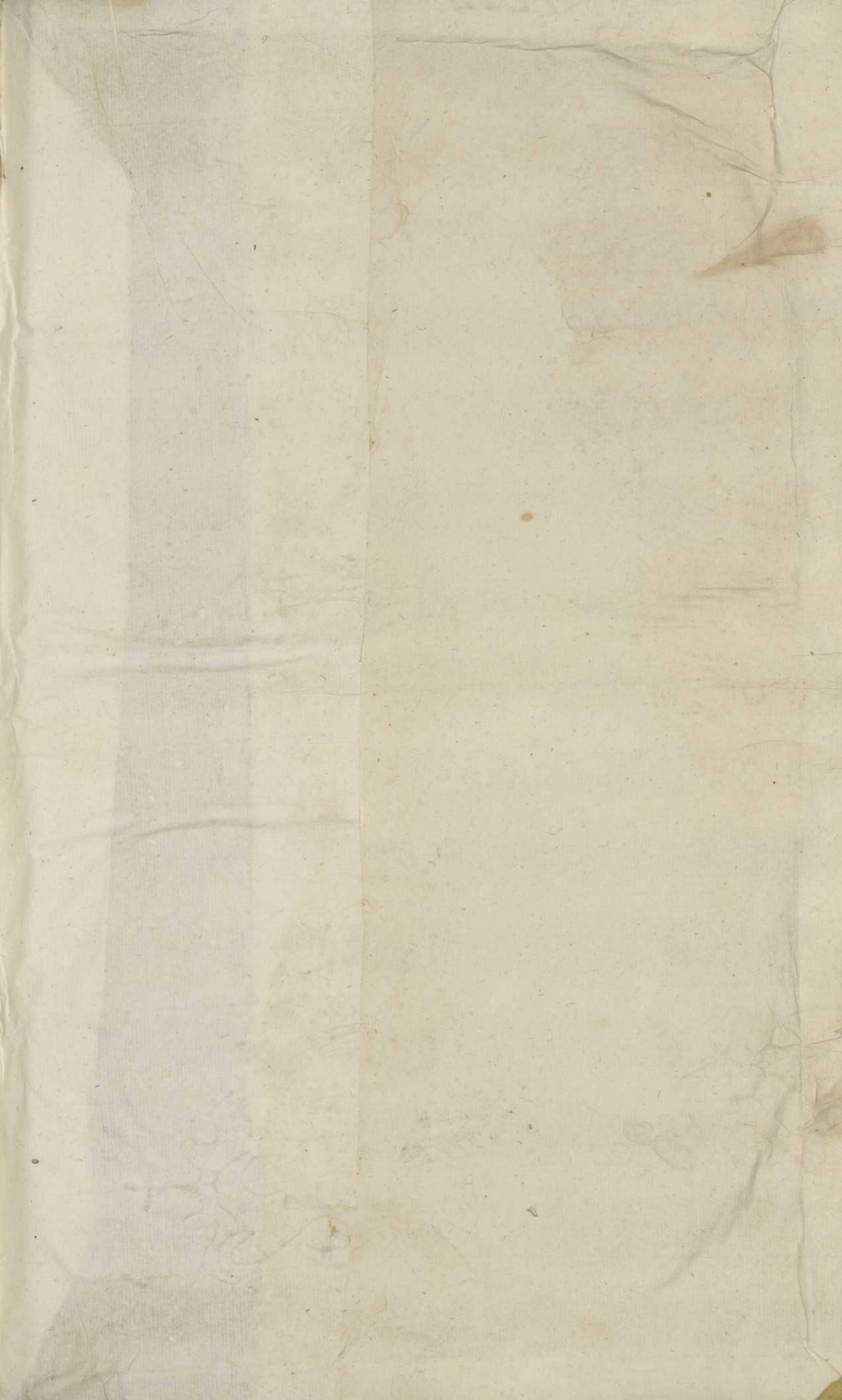
scutum, in quo bovis caput depictum erat. Conspicatus hunc Gallus nobilis, cùm illud armorum insigne sibi vindicaret, altercatione Januensem ad certamen provocavit. Januensis accepta provocatione, in campum ad certamen nullo apparatu descendit; alter multis impensis ornatissimus in campum constitutum venit. Tum Januensis: Quid est, inquit, propter quod certaturi hodie invicem sumus? Ille, assero inquit, tua insignia mea, meorumque prius, quàm tuorum fuisse. Cùm Januensis, quænam sua esse diceret; caput bovis, ait. Hic Januensis, non est opus certamine aliquo, inquit, nam hoc quod porto, non bovis, sed vacca est caput. Faceto dicto inanis Gallici viri jactantia est delusa. Porro ratione insignium, five armorum procedi posse ad pugnam probat Paris. de Put. in tr. de mil. & duello.

Illud adverto, in hujusmodi materia posse declinari 8 jurisdictionem Auditoris Cam. Apost. recurrendo ad S. Rituum Congr. quæ passim solet has causas definire tamquam suas peculiare, non obstante judicio coram A. C. inchoato, seu inhibitione ab ipso emanata, ut fecit in una Surrentina 27. Novembr. 1641. in una Montis Pelusii in hæc verba: *Episcopus petit sibi committi non obstante inhibitione Aud. Cam. concessa Fratibus S. Francisci Min. Convent. circa deductionem processuum per vias, & modo parum decenti, possit eisdem decernere loca, per quæ dirigenda, & deducenda sint. Et S. Rit. Congr. juxta aliàs decreta respondit, ad Episcopum pertinere processiones deducere, &c. & monendum A. C. ut præfatam inhibitionem revocet, & ab his in posterum absteat.* Die 31. Maji 1642. Et in Fanen. 6. Julii 1641. tenoris sequentis: *Plebanus Terræ Cartoceti conquestus est de Reg. Augustinianis, quod non obstante decreto S. Rit. Cong. prohibente fieri processiones extra claustrum, prætendant facere processiones particulares extra claustra, illos ob id obtinuisse ab A. C. inhibitionem, ne possint, ab aliquo circa processiones molestari, supplicando propter ea pro provisione. Et S. Rit. Congr. respondit, quod prævia avocatione ab A. C. & parito decreto per Augustinianos, iidem audiantur.* Die 6. Julii 1641. Idem quoque censuit S. Congr. Episc. & Regul. in Spoletana 14. Maji 1649. in qua fuit ordinatum, ut compelleretur Curatus S. Fabiani Rubi ad interessendum processibus, non obstantibus omnibus inhibitionibus ab Auditore Cameræ obtentis.

Finis Tertii Tomi.

Finis Tertii Tomi.

1128871

Top

Est. 1/1

Top. 2

Nom. 7

PIGNATELLI

Consultatio

Canonica

1.2.3.

2512

3865